عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (١)

يادونه :
د لراوبر ويبپاڼې اداره د افغانستان د سياسي چارو کارپوه او څېړونکي ښاغلي قريب الرحمن سعيد څخه د زړه له کومي مننه کوي چي د جلاوطنۍ په سختو شرايطو کي يې بياهم په پرله پسي ډول دخپل هيواد د ښه راتلونکي د پاره د خپل ولس پوهاوي او هغه ته د خدمت ملا تړلې ده .
د لراوبر ويبپاڼه وياړي چي د ښاغلي سعيدپه لاس په خوږه او روانه پښتو ژبه ژباړل سوي تاريخي ناولونه خپل لراوبرافغان ولس ته وړاندي کوي .
له ښاغلي سعيد صاحب څخه د زړه له کومی مننه کوو چي د خپلي نوي ژباړي (عثماني امپراطوری‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول ») د خپراوي وياړ يې لراوبر ته ورکړ .
لراوبر ويبپاڼه د ژبي د بډايني په برخه کي د ژباړي پلوی ده او پر ټولو هغو ليکوالو چي په بهرنيو ژبو پوهيږي ږغ کوي چي د خپلي ژبي د بډايني لپاره له بهرنيو ژبو مهيم او ارزښتناک اثار پښتو ژبي ته راوژباړي .

په درناوي
دلراوبر ويبپاڼې اداره

دمخلوقاتو دپالونکي ذات په نامه :

عثماني امپراطوری‌او د هغې پر خلاف د صليبيانو سازشونه : «يو تاريخي ناول »١
لمر خپله وروستۍ ساه اخسته او د پريوتواخري پړاو ته رسيدلي و، د ماښام توري لوخړې په راپورته کيدووي او سوکه سوکه يي هرشي په خپلو وزرونو کې را نغاړه. دخانقاګانو او عبادتځايو څخه پورته کيدونکي تور دود،د فضا په لوړو کې په خپلو فکرونو کي ورک ، دهجر د توري شپې په څير خپريده . په همدې وخت کي يو زوړ سړې په يوې توري تنومندې کچرې باندې سپور د بروصې د ښار څخه را ووت ، هغه د بروصې د ښار څخه لږ څه اخوا د يوه سراې تر مخ تيريده او د ښارڅخه لږ څه واټن لرې ډيرتو غرنيو سيمو په لور روان و.
يوه ماښام دغه زوړ سپين ږيرې، د بروصې دښار تر څنګ د پروت سراې او د غرونود لړيو په منځنۍ برخه کې روان و چې دمخالف لورې څخه يي يو پوخ عمرې سړې په خپل آس سپور په ګړندۍ توګه راروان و ، هغه دغه زوړ سړې ته په را ورسيدو سره تم شو . زاړه چې کله د مخالف لورې په وګړې سترګې ولږيدې نو دخپلې تورې کچرې واګې يې را ښکودې او ودريد . د مخالف لورې را غلي کس د دغه زاړه ږيره ور په لور وکتل او ورته يې وويل :
« دروند برهان الدين صيب ! ته هره ورځ زما ددې سراي تر مخه تېرېږې او زه هره ورځ غواړم چې له تاسره څه ووايم ، خو چپ پاته کيږم » .
Ketabton.com
د مخالف لورې راتلونکې همدومره پوهيده چې په تورې کچرې سپور دغه سپينږې ته برهان الدين ووايي، هغه سمدستي ددې خبرې غوځې کړې او ورته يې وويل :
«ساروانه ! ستا د سراې کاروانه څه ډول پر مخ ځي ؟ ايا ته غواړې د خپل سراې په اړه زما څخه څه ګيله او شکوه وکړې؟»
د برهان الدين ددې خبر ي په ځواب کې ، هغه راغلي سپور چې ساروان نوميده ، په خبرو پيل وکړ .
« درونده برهان الدينه ! زما د سراې کاروونه ډير ښه روان دي ، الحمد لله د سراې په برخه کې زه د ډيرې ښې برخې او ښه بخت خاوند يم . ډيره ښه ګټه لرم ، زه له تا څخه د خپل سراې په هکله کومه پوښتنه کول نه غواړم. بلکه زه چې له تا څخه کومه پوښتنه کول غواړم ، هغه دا چې، ته هره ورځ د بروصې له ښاره را وځې او زما د سراې تر مخ په تيريدو سره دغه غرنۍ سيمې ته ورځې ، نو ايا ستا هلته تګ کوم علت لري ؟ کوم راز په کې پټ دې ؟
د سراې د خاوند «ساروان» ددغې پوښتنې په اوريدو سره زاړه برهان الدين يو ځل بيا هغه ته په ژوره توګه وکتل بيا يي د خپلې کچرې په غاړه لاس و واهه او ويې ويل :
ساروانه ! هره ورځ ستا دسراې د مخه په تيريدو او د غرونو دغو لمنو ته زما ورتګ د علت پرته نه دې ، زه به تاته ددې تفصيل ووايم . نو واوره ساروانه ! زما يو دوست و چې ماته له ورور نه هم ډير نژدې او خوږ و. دهغه نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرالدین و. هغه د اسلام ددین ډیر ستر عالم و او په نیکۍ او خیر کې یو بې ساري انسان و. دغه اوسني سلطان مراد چې کله د روميليا ولايت ونيوه او هغه يې د خپل سلطنت په پولو کې را ننویست ، نو زما دغه دوست ، خيرالدين ، د روميليا دغه نوي سوبه شوي ولايت ته د اسلام ددين د تبليغ له پاره ولاړ . زه تاته دا هم باید روښانه کړم چې د روميليا ولايت د يونان د تهريس او مقدونيه د رايوځاي کيدو څخه جوړ شوی دی . خيرالدين دخپلو څو نورو مسلمانو مبليغينو سره يو ځاي د تبليغ کار پيل کړي و ، خو يوائې څو مياشتې کيدې چې هغه د تبليغ ددغه ستركار د ترسره كولو له پاره هلته ولاړ خو يو شمير نامعلومو نصراني صليبيانو په هغه او دهغه په ملګرو يرغل وکړ او ټول يې له منځه يوړل .

دهغه وخته راهيسې چې د خيرالدين د شهادت خبر د هغه کورنۍ ته را رسيدلی، نو ښځې يې سوګند کړې او ويلي يې دي چې: « تر څومې چې د خپل ميره د قاتلينو څخه بدله نه وي اخستې او دخپل خاوند قاتلين مې له منځه نه وی وړي تر هغې به هيڅ په پښو نه کړم»

ساروانه ! زما د شهيد شوې دغه دوست ، خيرالدين ، درې زامن وو ، دهغو څخه تر ټولو ستر يې د خپل پلار د بدل د اخستلو په خاطر د وژنکو پسې ووت. هغه لمړی د سلطان مراد په لښکر کې عسکر شو او بيا يې د روميليا د ولايت په لور مخه کړه ، په دغه وخت کې د سلطان مراد د لښکر يو سالار چې شاهين نوميده د روميليا څخه په تيريدو سره يې غوښتل په نورو ولايتونو هم حمله وکړي . ددې يرغل علت داو چې د بوسنيا ، بلغاريه اويو شمير نورو صليبي ولسونو د مسلمانانو پر خلاف يو اتحاد جوړ کړي و او د مسلمانانو په سيمو يې يرغل ور وړي و. هغوی غوښتل چې په ترکانو باندې حمله وکړي او دهغوی څخه سوبه شوي ولايتونه بيرته ونيسي . د صليبيانو په دغه لښکر کې د البانيي ، ګرې ، مکيار او پولينډ جنګيالي هم شامل شوی و. ددغې متحده لښکر د مقابلې له پاره سلطان مراد خپل سالار ، لاله شاهين ، تر قوماندې لاندې يو لښکر ور وليږه . لا له شاهين په ډيره هوښيارۍ سره دصليبيانو ددې لښکر مقابله وکړه . لاله شاهين په دې پوهيده چې ددې د لښکر په مقابل کې د نصرانيانو د لښکر شميره څو څو ځله ډيره ده. په دې اساس ، کله چې ددواړو لښکرو تر منځ جنګ په عروج کې و ، نو لاله شاهين په ناڅاپي توګه خپلې لښکرې شاته کړې او وروسته ولاړ . نصرانيانو فکر وکړ چې د ترکانو لښکر ته يې ماته ورکړې نو په دې خاطر يې هڅه کوله چې نور هم را مخته شي او فکر يې کاوه چې په دې تر تيب به وتوانيږي دترکانو څخه ټولې ولکه شوې سيمې بيرته تر خپلې ولکې لاندې راوړي . هغوی ددې سوبې په خاطر يو ستر جشن جوړ کړ ، ښه ډير شراب يې و څښل او دشرابو په همدې بدمستی کې د سوبې د خوشحاليو په اوج کې شول ، او دا داسې وخت و چې لاله شاهين ورته د ډيره پخوا څخه منتظر و . لاله شاهين د نصرانيانو له دې بدمستی څخه ډيره زياته ګټه پورته کړه . هغه وخت چې هغوی په نشې کې مست او ډوب وو، نو هغه پرې ناڅاپه ورپريوت . کله چې نصرانيانو د ترکانو د عسکری ډول او بيم باجې ويرونکې اواز واوريد نو اوسان يې ورخطا شول ، خو دا داسې وخت و چې تر څو چې هغوی د ځانونو د سنبالولو له پاره ځان خوځاوه ، نو لاله شاهين د هغې عام وژنه پيل کړې وه . هغه په دې جنګ کې داروپايانو متحد ځواک ته ډيره شرمناکه ماته ورکړې وه . د خيرالدين مشر زوی هم په دې جنګ کې ورګډ و. هغه ددې جنګ د پاي ته رسيدو وروسته په روميليا کې دخپل پلار د وژونکو په پلټنې پسې ولاړ . خو دهغه برخه هم ډير بده وه ، ځکه د هغه د پلار وژونکو هغه هم په خپل جال کې را ګير کړ او شهيد يې کړ . خو بيا هم معلوم نه شول چې وژونکی يې څوک دي ؟ »

برهان الدين د خبرو په جريان کې لږ. څه ځنډن شو، دهغه پرمخ باندې د ټولې نړۍ انديښنې او وراني ويجاړې را خپرې شوې . ترڅه وخته پورې يې خپل ځان کلک کړ، او بيا يې د خپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ويې ويل:

«ساروانه ! لکه څنګه مې چې درته وويل چې دخيرالدين د شهادت وروسته دهغې ښځې سوګند ياد کړ چې تر هغې چې دخپل ميره د وژونکو څخه يې بدل نه وي اخستې نو هغه به پښې پښوته را نه وړی ، نو دخپلې مور د همدې سوګند د پوره کولو په خاطر ، او دخپل مشر ورور د وژل کيدو وروسته د خيرالدين بل ځوی د خپل پلار او ورور د وژونکو د پيدا کيدو او د هغوی د له منځه وړلو په خاطر ووت ، هغه هم د روميليا دولايت په لور مخه کړه، خو تر اوسه پورې د هغه په هکله څه معلومات نه شته ، چې هغه به د خپل پلار او ورور د وژنکو په پيداکولو او دهغوی څخه د بدلې په اخستلو باندې بريالې شوی وي او که نه . خو د هغې مور دخپل دغه ځوی د بيرته راستيدو له پاره سترګې په لاره ده .

ساروانه ! ، زما دوست درې ځامن درلودل ، يو وژل شوې ، بل د وژونکو د پيدا کيدو پسې د روميليا ولايت ته ورغلی ، او دريم يې همدلته دی . ددغه دريم ځوی نوم يې علي دی . ته په دې خبر يې چې زما يو ځوی و چې نوم يې علي و او ما ور ته ډيره ښه عسکري روزنه ورکړې وه ، هغه په لښکر کې شامل شو تر څو د قوم او ولس خدمت وکړي ، او بيا هغه دعلي څخه علي پاشا و ګرځي او د ترکيې په افق باندې و ځليږي . خو زما بدقسمتی ته ګوره چې کله چې زما ځوی خپل عسکري روزنه پاي ته ورسوله او سلطان مراد دهغه په هکله په لښکر کې د داخليدو احکام ورکړل ، هغه د آسپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

را پریوت او وفات شو . څرنګه چې زما ښځه لا تر مخه وفات شوې وه ، نو د ځوې د وفات نه وروسته زما په نړۍ کې هیڅ څوک پاته نه شو . نو دخپلي دغه بې څوکه والي نه د په څنګ کیدو په خاطر مې د خپل دغه دوست خیرالدین د زوې په لورتوجه وکړه . دخوښۍ ځاې داو چې ددې هلک نوم هم علي دې . دعلي کورنۍ د یوه کوچنۍ رمې خاونده ده ،د دې رمې پالنه د غرمې تر وخته پورې پخپله علي کوی ، بیا دعلي مور او خور ددې رمې د پالنۍ له پاره د غرو لمنې ته ځي اوعلي د عسکري روزنې له پاره دمدرسي په لور ور ځي .
زه تاته دا هم باید ووایم چې ما په خپل خرڅ علي ته د بروصې په مدرسه کې ددیني اوعسکري زده کړو له پاره داخله اخستي ده . نژدې یوه اونۍ کیږی چې هغه خپلې عسکري او دیني روزنې سر ته رسولې او زه په دې ویاړم چې په دې مدرسه کې علي نه یواځې خپلې روزنې سر ته رسولې بلکه په ټولو کې اول نمره هم راغلې دې .
نن هغه وخت چې ما سلطان مراد ته د علي د دې لاسته راوړنو په هکله وویل نو سلطان د خپلې ځانګړې مهرباني څخه کار واخست او یواځې دا نه چې علي یې په خپل لښکر کې سالار و ټاکه بلکه په عسکرې روزنې کې دهغه په لمړي درجه را خلاصیدو یې هغه ته د«پاشا» نوم هم ورکړ. اوس هغه یواځې علي نه دې بلکه د نن وروسته هغه علي پاشا دې او دهغې دپاشا کیدو نوم هم د سلطان مراد لخوا ورکړل شوې او سلطان خپل لښکرته دا حکم هم کړې چې څرنګه چې علي همدا اوس اوس سالار ټاکل شوې نو په دې خاطر ورته ددې وروسته علي پاشا ووایاست . زه همدا اوس د غرود لمنو په لور رهي یم او هلته د علي د مور اوخور سره وینم او په هغوې دا زیرې کوم چې علي نه یواځې دا چې په لښکر د سالار په توګه و ټاکل شو بلکه د سلطان له اړخه ورته د پاشا لقب هم ورکړل شو تر څنګ یې هغه ته ویل شوې چې نن ماښام د سلطان په دربار کې حاضر شي . شونې ده چې هغه دسلطان له اړخه د پاشا د لقب په اخستو سره په کوم ازمیښت کې واچول شي . خو زما په فکر که هغه په کوم ازمیښت کې هم ور واچول شی نو هغه به ترې بریمند را ووځي ،په دې خاطر اوس نو د علي پاشا له پاره د راتلونکي پرمختګ او پر مختللو لارې پرانستل کیږی .
درونده دوسته ! زه ستا د سراې تر مخه هره ورځ د غرونو د لمنو په لور تیریږم او هلته د علي ، دهغه د مور او خور سره وینم . علي ما خپل زوې ، دهغه مور ما خپله خور او دهغه خور ما خپله لور ګڼلې . نن زه ډیر خوښ یم چې د علي د روزنې کوم کار چې ما پیل کړې و هغه په ډیره ښه توګه پاې ته ورسید . په دې ډیر خوښ یم چې نه یواځې دا چې علي ته د پاشا لقب ورکړل شو بلکه دسلطان مراد په لښکر کې د یوه تکړه سالار په څیر په دنده هم و ګمارل شو . اوس زه ځم چې د علي ددغه بریاوو په هکله علي ، دهغې مور او خور هم خبر کړم او زما په خیال چې ته به د خپل سراې په لور ورځې .
دبرهان الدین دې خبرو ساروان تر ډیر اغیز لاندې راوست . تر یوه وخته پورې خو چپ چاپ پاته شو بیا یې د برهان الدین په لور وکتل او په ډیره عاجزۍ سره یې وویل :
«دروند برهان الدینه ! که ته یې بده و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې چې زه هم ستا سره ملتیا وکړم نو ایا زه ستا سره هلته تللاې شم ؟ زه غواړم چې ددغه میرنۍ ښځې سره ، چې زوې یې علي پاشا او د سلطان په لښکر کې سالار ټاکل شوې ، او سوګند یې یاد کړې چې «تر هغې چې د خپل میره د وژونکو څخه بدله وانخلي پنې به پښنو ته را نه وړي »، یوځل ووینم. درونده برهان الدینه ! دداسې میرنې ښځې سره کتل هم یوستر ویاړ دې او اوس خو هغه ستا خور ده ، نو سر له ننه هغه زما خور هم ده . ایا زه له تاسره یوځاې ددې ستري ویاړلې ښځې سره د کتلو ویاړ تر لاسه کولی شم ؟
د ساروان د خبرو په اوریدو سره د برهان الدین پر مخ باندې د خوښې نښې را ښکاره شوې ، او په خوږه ژبه یې وویل . « ساروانه ! بې له ویرې ته زما سره تللاې شې ، را ځه ددغه مخته غرو لمنې لورې ته ځو . فکر کوم چې علي پاشا به لا تر اوسه پورې هلته نه وې رارسیدلې ، د خپلې روزنې د تر سره کیدو نه وروسته اوس هم هغه هره ورځ خپل ښوونځې ته ځي او خپل عسکری تمرینات کوي ، خو زما زړه وایي چې زمونږ تر ورتلو پورې به هغه هم هلته راشي، ځکه چې د ماښام د رارسیدو تر مخه درې واړه مور، لور او زوې خپله رمه دکور په لور راوړي ، کور یې د بروصې د ښار په شمالي څنډه کې پروت دې . را ځه چې وخت له لاسه ورنکړو او د غرنو دلمنو په لور وخوزیږو .»
ددې خبرې سره سم برهان الدین خپلې کچر ته او ساروان خپل آس ته لښته ورکړه او د غرونو د لمنې په لور و خوزیدل .
کله چې د واړه د غره لمنې ته ورسیدل نو ویې کتل چې له یوه اړخه یو آس سپور په ځعاسته را روان دې ، دبرهان الدین مخې ته د را رسیدو سره سم هغه و درید د خپله اسه را ښکته شو ، احترام یې په ځاې کړ، برهان الدین دهغه په کتلو سره خندونې شو او ساروان ته یې وکتل او ورته یې وویل : «دا هغه علي دې چې په هکله یې ما له تاسره خبرې کړې وې .»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې خبرې وروسته برهان الدين د علي او ساروان تر منځ پيژندنه وکړه او بيا يې دعلي په لور په کتلو سره وويل :
«علي زويه ! نن مې تاته يو ډېر ښه او خوشحالونکي خبر راوړي دې ، خو دا خبر به زه تاته ستا د مور او خور په موجوديت کې اوروم ، را ځه چې هلته د غره په لمن کې ستا دمور اوخور خوا ته ولاړ شو ، بيا به زه دا زيرې تا ته واورم ، دا يو زيرې نه دې بلکه ډېر زيرى دي چې ستاسې د ټولو له پاره خوشحالونکي دي . را ځه ، زما سره راځه . »
ددې خبرې په اوريدو سره علي په خپل آس سپور شو او چپ چاپ دهغو سره يوځاې روان شو . په دې وخت کې ساروان په ډېره ژوره توګه په علي کې خپلي سترګې ور ننويستې وې . هغه کتل چې علي د لوړ قد خاوند او نوې زلمي دي ، دهغه رېره لا تراوسه پورې پوره نه وه راوتلي ، بريت يې هم لا تر اوسه تور شوې نه و . ساروان دا هم وکتل چې على د خپل وجود له اړخه دفکرونو په سمندر کې يو توپان دې ، هغه د خپل جسماني جوړښت له اړخه هم د عظمت يو ستره نمونه وه . دزغم ، صبر ، استقامت ، جرت ، ميراني او همت ښې نښاني په کې ځليدلې . دهغه د خبرو ، دهغه د اواز او ځيرې څخه هم دا اندازه کيده چې هغه په خپل دغه کم عمر کې د وختونو دګرميو او يخنيو ، تنګيو او پراخيو ، ناهيلو او هيلو ، ترخو او خوږو څخه په پوره صبر سره را وتلي او د خپل کړچار پاکوالې يې سر ته رسولې . ساروان به کله کله علي ته په ډېر شوق او ذوق سره کتل ، ان تردې چې دوې ټول يو ځاې د غرو لمنې ته ورسيدل ، هلته د يوې ستري غونډۍ د پاسه يوه ښځه د يوې لس يا دولس کلنې نجلۍ سره يوځاې ولاړه وه . هلته په ور رسيدو سره لمړۍ برهان الدين دخپلې کچرې څخه را ښکته شو ، همدا راز علي هم د خپل آس څخه لاندې را ټوپ کړ، دې دواړو ته په کتو سره ساروان هم د خپل آس څخه لاندې راغې ، برهان الدين د ساروان په لور و کتل او ورته يې وويل : « ساروانه ! دغه مخامخ چې کومه ښځه ولاړه ده دا د علي مور ده چې قيرات نوميږي ، اوکومه نجلۍ چې ته ويني هغه د علي خور ده او سريان نوميږي . ددې وروسته برهان الدين هغوې ته ساروان ور وپيژاند، اوس نو برهان الدين غوښتل چې خپلې اصلي خبرې ته راشي چې په همدې وخت کې درې سپاره د غرو په لمنه کې را ښکاره شول ، کله چې را نژدې شول نو ټولو کتل چې په دوې کې يوه نجلۍ هم ده او دا پاته دواړه سپاره په وسله سنبال دي ، د رانژدې کيدو سره سم دواړه ځوانان د خپلو آسونو څخه را ښکته شول خو هغه نجلۍ په خپل آس سپره پاتې شوه . علي دهغوې دواړو د ليدلو سره سم دهغوې په لور په چټکۍ سره ورغې او دهغوې سره يې بيا بيا غاړه ورکوله او تود روغبړ يې ور سره وکړ . دغه دواړه ځوانانو په داسې حال کې چې د احترام او درنښت په خاطر يې خپل سرونه ښکته نيولي و د برهان الدين سره هم تود روغبړ وکړ او بيا يې د ساروان سره لاس ورکړ .
علي او برهان الدين دهغوې دواړ و سره داسې روغبړ وکړ لکه چې د هغوی دواړو سر يې د ښخوا څخه پيژندګلوی درلوده ، په دې وخت کې نه يواځې د علي بلکه د هغه د مور قيرات او خور سريان او برهان الدين سترګې هم په دغه نجلۍ چې لا تراوسه په خپل آس سپره وه و نښتې . ټولو وکتل چې د هغې په مخ په طلسمي غارونو کې د خوښيو د غړيدونکو نغمو او د سهار د ځوانۍ دښايست د جادو زړه وړونکې راښکود پروت دې . دهغې په سترګو کې لکه د ګل په غيږ کې منتظره د سهرا لاله ، د وصل ګلابي شونډو......او... د افسانوي ارايش او ښايست په ځير و .
ټولو دغه نجلۍ ته په ډېر غور او جذبې سره وکتل ، ټول يې د ښايست تر اغيز لاندې راغلي و. خو دغه نجلۍ پټه خوله ددوې تر مخه په خپل آس سپره ناسته وه. په دې وخت کې برهان الدين دغه نجلۍ ته ورغږ کړ او ورته يې وويل :
«اې لورې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟ او نوم دې څه دې ؟ که چيرې ددغو راتلونکو سره ستا کوم اړيکی يا کومه خپلوی وي ، نو لورې ! راښکته شه ، ولې د پرديو په څير په آس باندې سپره ناسته يې ؟»
د برهان الدين دشفقت نه په ډکو خبرو سره ...هغه نجلۍ وخوزيده ، له آسه را ښکته شوه ، او کراره کراره د برهان الدين په لور ورغله ، کله چې ور نژدې شوه نو برهان الدين ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل :
«درونده مشره ! زه هم نه پوهيږم چې ته څوک يې ، اوته ددغه خلکو سره چې دلته ولاړ دي څه ډول اړيکي لرې ، خو ستا خبرو ماته حوصله او جرأت راکړ ، تاچې ماته کله د لور په نامه غږ وکړ نو دغه غږ د ټولو هغه انديښنو په اړه چې تر اوسه پورې زما په ذهن کې را ټوکيدلي وې تر يوه ځايه پورې کمښت راووست او زه به اوس په دې هکله لږ څه ډاډ منه يم چې ووايم ،چې زه به په دې سيمه کې د بدبختۍ او ذلت په مرګ نه مرم .»
ټولو واريدل چې ددې نجلۍ اواز داسې و لکه چې په دغه دشتو او غرونو کې د بابل جادو ، سِحر...او دسهار د هيلو عناصر خپاره شوي وي ، دهغې په اواز کې دومره خوږلنې او دومره خوند و لکه د بحر د څپو په طلاطم کې چې دکوم خوږ غږې غزل څپې اوريدل کيږي او يا لکه په بې خوبه شپو کې چې د ستورو د نغمو په ځواب کې د زمکې طلايي او نقرئي ګنګرې په يوه وار اواز راپورته کړی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه تازه پيغله شوې نجلۍ ، ښايست او جمال نمونه چې کله چپ شوه نو برهان الدين ورته وويل چې :
« ګوره لورې! زه خو ستا له نامه سره اشنا نه يم ، خو تا ته دا وايم چې دلته په شک او شبه کې پرې نه وځې . که ته په دې زمکو او سيمه کې پردۍ يې ، نو داپه خپل زړه کې وليکه چې ته هسې په ناکاره روحونو ، وحشتونو او وهمونو کې نه يې را ښکيل شوې ، بلکه د انسانانو تر منځ يې . دوې به ستا درنښت کوي او ستا سره به د انسانانو په څير سلوک کوي . زما لورې : زه په دې هم نه پو هيږم چې ته د کومه ځايه راغلې يې ، کوم ځاې پيژنې ، د کومو قافلو سره اړيکې لرې ، د کومو کاروانونو سره ستا رابطه شته ، خو ددې ټولو سره سره بيا هم زه تاته ضمانت درکوم چې ته دلته خپل ځان د اوبو د راپيدا شوو پوکنيو او يا د هوا د لمحاتو په ټال کې مه ګڼه ، دلته به ستا عزت ، وقار ، او درنښت کيږی . او دا وليکه چې لونې د پرېښتو د زړونو څخه هم ډيرې د زړه ډاډ او د خوبو نو دحقيقتونو سره نزدې والې لرې . او س ته مونږ ته دخپل ځان په هکله ووايه چې ته څه ويل غواړې ؟ ستا په زړه کې څه ډول انديښنې ، او څه ډول فکرونه اوړې را اوړی ؟ اې لورې ! ته څوک يې ؟ او دغه دواړه ځوانانو چې زما پيژندګلوې دي، ته ددوې سره ددغو سيمو لورې ته د څه دتر لاسه کولو له پاره راغلې يې؟
د برهان الدين ددې خبرو په اوريدو سره د نجلۍ په مخ کې د ځوانۍ زغم نور هم ډيريده ، هغه د پخوا څخه نوره هم په ډيره ډاډمنه توګه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې لمړۍ تاسې ووایاست چې تاسې څوک یاستۍ؟ دهغې وروسته به زه به خپلو خبرو پيل وکړم »
پخوا له دې چې برهان الدين د خپل ځان په هکله په څه ويلو پيل وکړي دهغو دوو کسو وسله والو څخه چې دغه نجلۍ يې تر دې ځايه راوړې وه يوه په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
«واوره ريونا ! دا برهان الدين صيب دې چې د ترکانو د اوسنې سلطان ، سلطان مراد د زوې بايزيد استاد او مربي دي ، بايزيد وليعهد دهغه همدومره درنښت اوعزت کوی لکه څومره چې دخپل پلار ، د ترکانودسلطنت د سلطان عزت کوي »
کله چې دې ځوان خپلې خبرې بندی کړې نو هغه نجلۍ چې دلته د ريونا په نامه ياده شوې وه برهان الدين ته مخ واړاو ه او ورته يې وويلې ،« درند برهان الدين صيب ! تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زه بايد تاته دا روښانه کړم چې زما نوم ريونا دي ، زه د يونان د روميليا د ولايت د تهريس د سيمې اوسيدونکې يم ، دا چې زه څوک يم ، ددوې سره ولې تر دې ځايه راغلې يم نو دا به دهمدې دواړو څخه کوم يو په تفصيل سره تاسې ته ووايي . زه به چپه خوله اوسم ، ګورم به او اورم به ، چې دوې زما به اړوند څه وايی . »
د ريونا ددې خبرو وروسته برهان الدين د هغو دواړو ځوانانو په لور په پوښتونکو سترګو وکتل ، بيا يې دپوښتونکي په توګه هغو دواړو ته په خبرو کې وويل . « ووايی چې دغه نجلۍ مو له کومه ځايه راوستې ؟ دا څوک ده اودې سيمې ته مو دهغې د راوړو څخه موخې څه دي ؟ ددې نجلۍ شکل وصورت ، کالي، د هغې مخ او جسماني جوړښت په ډاګه کوی چې هغه يوه نصرانی مذهبه ده .»
برهان الدين تر دې ځايه په خبروکې و چې دهغو دواړو ځوانانو څخه يوه يې په خبرو پيل وکړ .
« دروند برهان الدين صيب ! ته پوهيږی چې زه او زما دی ملګري د لښکر په هغې برخې کې دندې تر سره کولې چې د علي ورور هم په کې و . د جنګ نه د فارغيدو وروسته د علي ورور د خپل پلار او ورور د وژونکو د لټې له پاره ووت ، مونږ دواړه هم ورسره و . د تهريس په سيمه کې مونږه او د علی د مشر ورور د همغو قاتلينو سره مخ شو ، دهغوې سره دغه نجلۍ ، چې اوس ستاسې تر مخ ولاړه ده او ريونا نوميږي ، هم ملګرې وه . کله چې مونږ د هغو وژنکو سره ټکر وکړ نو څرنګه چې د هغوې شميره له مونږ ډيره وه نو دهغوې څخه مو يو څو له منځه يوړل او پاته يې و تښتيدل . خو دغه نجلۍ زمونږ لاسوته راغله . د وژونکو سره د ټکر په وخت کې د علی مشر ورور سخت زخمي شو ، هغه ته دخپل ځان د پاته کيدو په هکله هيڅ هيله نه وه ، نو مونږ ته يې دا مشوره راکړه چې مونږ دغه نجلۍ دهغې مور او ورور ته ور ورسوو ، او هغوې ددې څخه و پوښتې چې قاتلين څوک او څومره کسان دي ، هغه فکر کاوه چې دا نجلۍ به قاتلين پيژنې. نو دعلي د مشر ورور د وينا په اساس مو دغه نجلۍ له ځانه سره تر دې ځايه راوسته ، خو مونږ په ډير خفګان سره دا خبره کوو چې د علي مشر ورور د زخمونو له لاسه و مړ او مونږ هملته په تهريس کې خاورو ته وسپاره .»
ددې خبرې په اوريدو سره د علي مور ، قيرات ، په زمکه را پريوته او په خپلو پښو يې لاس را ښکوده او واويلا يې پيل کړه . د علي کوچنۍ خور سريان ورمنډه کړه اوخپله مور يې په غيږ کې و نيوله ، علي هم ورمنده کړه خپله مور يې په غيږ کې را واخسته او د هغې د ارامولو هڅه يې کوله ، خو قيرات په خپلو ورنونو باندې لاسونه وهل او دغم نه په ډک

(c) ketabton.com: The Digital Library

اواز سره یي ویل چي : «ای زما زویه ! .... زما زویه !... هغه خو زما د زړه د زخمونو ملهم ، زما د زړه د ورانو ویجاړو د ابادۍ له پاره تللي و ، زه څه پوهیدم چي هغه به د خپل مشر ورور په څیر دمرګ په پراخه سمندر کي غوټي خوري ، زه څه پوهیدم چي زما د رڼا هغه مینار به هم په تیارو توپانو اود سهرا په پراخه خړوبه کي ورکیږی .»
ددي خبرو تر ځنګ به قیرات خپل دواړه لاسونه د پخوا څخه نورهم په کلکه په خپلو دواړو ورنونووهل او شور اوفریاد به یي کاوه. دخپلي مور دغه حالت علي ته د کتلو او زغم نه و نو سمدستي یي خپله مور ددواړو لاسو څخه ونیوله بیا یي هغه دخپلي سیني سره را یو ځای کړه او په زړه ډکي اواز یي په ژړا ژړا کي ورته وویل:
«ای زما مورجاني ! مه ژاړه ، تر اوسه خو ستا زوی علي ژوندی دی ، زه له تاسره ژمنه کوم چي ستا د زخمونو مرهم به زه لټوم ، زه به کوښه په کوښه ، کلي په کلي ګرزیږم او تاته دا ډاډ درکوم چي زه به لکه په سمندر کي د راپورته شوو توپانونو، د خت د لامبو وهونکو سیورو ، او د اوربلونکي لاوی د سیلاب په څیر په خپلو دښمنانو باندی را پریوزم او د هغوی سرونه به پری او ستا تر مخ به یي کیږدم. موری ! که هغه وژونکی او قاتلان د زندان د اوسپنو د سیخانو تر شا هم پاته شي ، په یخو خوبونو او ګرمو سرابونو کي ورک هم شي ... نو بیا به هم ، ای زما موری !زه به د مرګ د ګډیدونکي څپې ....د پړکیدونکي ، کړکیدونکي بریښنا د لمحو ...د وږو سترګو په څیر پر هغوی ورپریوځم او په هر صورت به دهغوی په وژلو دخپلي بدلي اخستو خوب ریښتیا کړم .»
غملړلي قیرات دخپل غم په فریاد او اه و زارۍ کي ډوبه وه ، سریان ته یي غاړه ورکړې وه او په کوکو کوکو یي ژړل . خو علي خپلي مور او خور دواړو ته تسلي او ډاډ ورکاوه ، په دې وخت کي هغه دوه کسه وسله والو ځوانانو څخه یوه یي دهغي نجلۍ په لور مخ واړاوه او ورته یي وویل :
ریونا ! دغه زړه ښخه چي ویني دهغي نوم قیرات دی ، او دا د هغې، مجدالدین، مور ده چي ستا د خپلوانو سره د ټکر په وخت کي ووژل شو. هغه نجلۍ چي د قیرات سره غاړه تر غاړه ده هغه د قیرات لور او د مجدالدین خور ده او هغه ځوان چي قیرات او دغه ځواني نجلۍ ته ډاډ ورکوی هغه د مجدالدین کوچني ورور دی ،مونږ دواړه اوس تا دغي درې واړو ته سپارو اوس نو دغه درې واړه چي له تا سره ځنګه معامله کول غواړې همغسې به وکړی. خو تاته په کار دی چي هغوی ته د مجدالدین د قاتلینو په اړه معلومات ورکړې ، زمونږ له آنده په همدې کي تاته خیر دی.
قیرات ، سریان او علي درې واړو دا خبرې اوریدې ، تردې وخته پورې قیرات تر ډیره ځایه خپل ځان سنبال کړې و او را پورته شوه او په ورو ورو یي ریونا ته ځان ور نژدې کړ. ریونا چي کله هغه د خپل ځان په لوری را نژدې کیدونکې وکتله نوپه ټول وجود یي لړزه و لګیده ، شونډې یي په رپیدو شوې . د قیرات شاته سریان او علی هم را روان و ، هغې ته په را نزدې کیدو سره قیرات غوښتل څه ووایي خو دهغي څخه د مخه ریونا په ژړغوني او لړزیدونکي اواز وویل :
« زما د وژلو تر مخه زما یوه خبره واورئ ، دهغي وروسته چي بیا تاسي څه ډول غواړئ همغسې مې ووژنئ، خو زه تاسې ته ډاډ درکوم چي هغه څه چي زه وایم هغه ربښتیا دی ، زه به هیڅکله هم ستاسې ددرې واړو تر مخه درواغ و نه وایم . زه ډیره خواشیني یم چي په هغي ټکر کي مجدالدین ووژل شو . مجدالدین ما ډیر ښه پیژانده ، دا چي څه ډول مې پیژانده دهغي په هکله به زه تاسي ته تفصیلي خبره وکړم ، دهغې وروسته تاسي پورې اړونده ده چي زما په خبرو باورکوئ او که نه . که ما ووژنئ او یا نه ، دا به ستاسې واک او اختیار وی خو هغه څه چي زه یي وایم تاسي یي په غور سره واورئ.»
قیرات، علي او سریان ریونا ته په رانزدې کیدو سره تم شول ، دهغوی په تم کیدو ریونا کي څه حوصله را پیدا شوه او یوځل بیا یي په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
«تاسې پوهیږئ چي څوکاله مخته مسلمانانو د یونان د تهریس ولایت سوبه کړ . زه دهمدې ولایت دتهریس اوسیدونکې یم ، د قاتلانو د لټون له پاره به ډیر وخت مجدالدین زمونږ دکلی لورې ته را ته . هغه شکمن و چي قاتلان زمونږ دکلي سره اړیکي لري . یا دا چي وژونکی زمونږ کلي ته تګ را تګ لري ، زه په خپله نه پوهیږم چي قاتلین او وژونکي څوک دي ؟ او دا چي هغوی دمجدالدین سره څه دښمني لري ؟ نو ای درنې ښځې ! په همدې وخت کي ستا د زوې ، مجدالدین ، لیدنه کتنه د زمونږ د کلي د یوې نجلۍ سره وشوه ، هغه نجلۍ پخپله نصراني وه او د یوې کونډې ښځې لور ده ، ستا زوې ، مجدالدین ، د همدغې نجلۍ سره لیدنه کتنه پیل کړه ، اخر دا لیدنې کتنې په نژدې اړیکو باندې تبدیلې شوې ، دغه نجلۍ هم مجدالدین سره مینه پیدا کړه او دهغې په خاطر یي نصرانیت پریښود او مسلمانه شوه او دهغې مور هم په اسلام باندي مؤمنه شوه . د واده کولو وروسته به ډیر وخت مجدالدین هملته زمونږ کلي کې اوسیده .اوبیا به د همغه ځایه څخه د خپلو دښمنانو د لټون پسې بیرون ووت . دغه نجلۍ چي اوس ددې ښځه وه هم دهغه سره د هغه ددښمنانو په لټون کي بسپنه کوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا څه چې زه تاسي ته وايم د څوکالو پخوانی پېښه ده ، په دې وخت کې ددې ښځې د ګېډې څخه ستا د زوې دوه کسه زامن پيدا شول ، بيا څور ورځې مخته زه د خپله کوره اوکلي څخه ووتم او نژدې يوه بل کلي ته چې زما د کاکا کور په کې دې ولاړم ، زما کاکا درې زامن لري ، دهغوې له ډلې څخه د تر ټولو کشر سره زما کوژدن شوې ده ، او شوني وه چې په ډېرو نژدې ورځو کې ورسره زما واده هم وشي . زه د خپل کاکا په کور کې څو ورځې تم شوم ، بيا هغه ځوان چې زما واده ورسره کيدونکې و دخپلو دوه نورو مشرانو ورونو سره يو ځاې غوښتل له ماسره زما د خپله کوره پورې راشي ، هغه وخت چې زه دهغوې سره د خپل کور په لورې را روانه وم نو ستا زوې مجد الدين او دهغې سره دغه دواړه ځوانانو پر مونږ حمله وکړه ، او په دې ترتيب وسلوال ټکر منځته راغي ، ددې ټکراو په پايلو کې هغه ځوان چې زما واده ورسره کيدونکې و له منځه ولاړ او ستا زوې هم ووژل شو ، خو زما د کاکا دوه زامنو ځانونه څنګ کړل او و تښتيدل ، زما کاکا هم په دغه ټکر کې له منځه ولاړ دهغې وروسته ستا د زوې په وينا دغه دواړو وسله والو کسانو زه و نيولم اودلته يې را ورسولم. په حقيقت کې دوې شکمن دې چې شوني ده چې زه قاتلين و پيژنم ، خو زه واحد او لاشريک خداې حاضر او ناظر ګنم چې زه پخپله قاتلين نه پيژنم او نه ماته دا معلومات شته چې د مجدالدين ورور او پلار چا وژلی و . خو که چيرې مجدالدين ته شک وايي چې دهغه دپلار او مشر ورور په وژلوکې زما د کاکا او يا د هغې د زامنو لاس دې نو بيازه تاسي سره دا ژمنه کوم چې که چيرې زه ستاسي له خوا د وژلو څخه خوندی پاته شوم اوبيرته خپل کلی ته په تللو باندې بريالی شوم ،نو زه به حتما د قاتلانو پلټنه وکړم، دهغوې ځاې ځيګې به معلوم کړم او بيا به تاسي ته ووايم چې قاتل څوک دې ؟چيرې اوسيږي او ولي يې ستا ميړه او دوه زامن وژلي دي ؟
تر دې ځايه د خبرو وروسته ،ريونا تم شوه ، ساه يې واخسته ، تر لږڅه ځنډه يې په ډېره ژوره توګه د قيرات په لور کتل او بيا يې په خبرو پيل وکړ.

«درنې مشرې ! که چيرې ته زما په خبرو باندې باور کوې نو بيا له تاڅخه غواړم چې ما ته ښښنه وکړې ،زه به تاسې ته په دې اړه د څه معلوماتو د ترلاسه کولوپه خاطر خپلې هڅې پيل کړم . او تاته ډاډ درکوم چې زه به خامخا د قاتلانود ځاې ځيګې د معلومولو له پاره هاند و کړم او که چيرې تاسي دا سې فکر کوئ چې زه مجرمه يم او ستا د زوې په وژلو کې شريکه يم، نو بيا ته خپل زوې ته حکم وکړه چې خپله توره د تيکي را وکاږي او زما څټ ته يې را خلاصه کړی .»
ددې خبرې سره سم ريونا د زنګونو په سر پر زمکه کښيناسته او خپل څټ يې را ټيټ کړ.

په دغه وخت کې نه يوازې قيرات او دهغې لور سريان بلکه ټول ولاړ خلک حيران دريان ولاړ و او د ريونا په لور يې کتل . قيرات مخته راغله او په خپلو دواړو لاسونو يې ريونا له شا څخه ونيوله ، پورته يې کړه ، او بيا يې د ډېرې ميني ، او محبت نه په ډک اواز ورته وويل :

«ګوره لورې ! ستا د وجود رګ رګ ددې ګواهي ورکوي چې ته درواغ نه وايي ، ته ريښتيا وايې ، ته بې ګناه يې. خو ګوره لورې ! ته دلته زمونږ په سيمه کې زمونږ تر مخه د ځانتوالي ، زوال ،بيلتون او هجر ښکار شوې نه يې ، ته خپل ځان ته د يوې بې وطنې او بې کوره نجلۍ خيال مه کوه . واوره لورې ! که چيرې ته وعده وکړې چې ته به زما د زامنو او ميړه د قاتلانو نښې نښانې را پيدا کوې نو زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا دغه کړچار ته سلام وکړم ، ګوره لورې! که چيرې ته زمو نږ له پاره دا زحمت وګالې او زمونږ سره په دې هکله بسپنه وکړې نو دا به ستا پر مونږ هغه احسان وی چې مونږ به يې په خپل ژوند کې هم بدله پوره نه کړاې شو. واوره لورې ! تر هغې چې ستا زړه غواړي له مونږه سره اوسيدې شې دلته به ستا پالنه د يوې ډيرې سترې او درونډې ميلمنې لور په څير و شي. دهغې وروسته به په پوره خوندېتوب سره تا ستا تر کوره پورې د ورسولو انتظام زه وکړم . »

دقيرات ددې خبرو په اوريدو سره ريونا بلکل بدله غوندې شوه ، لږ څه مخته د هغې حال د ونو د زيړو پاڼو په څير و خو اوس يې په مخ او څيرې باندې د خوښۍ نښې نښانې را څرګندې شوې وې . نو هغه سمدستې مخته ورغله د قيرات سره غاړې غړۍ شوه او په خپل ژړغوني غږ سره يې هغه ته په وينا کولو پيل وکړ .

«ته يوه ډيره مهربانه او درنده مور يې ، زه ستا دغه شفقت او مهربانۍ ته سلام کوم .که چيرې ته ما د يوې لور په څير دخپله ځانه سره ساتې نو زه به دا کار د خپل ځان له پاره يوه نيک بختې و ګنم اوکله چې تاسې ما په پوره خونديتوب سره خپل کور ته ورسوئ نو دا به ستاسې پر ما باندې ډير زيات احسان وي چې دهغې بدله به زه په خپل ژوند کې پوره نه کړاې شم . اوس زه ډاډه يم ، ستا دخبرو د اوريدو څخه ماته دا ډاډينه را پيدا شوه چې زه دغه سيمې ته د مرګ له پاره نه ، بلکه د ژوندئ اوسيدو له پاره راغلې يم .

د ريونا په دې خبرو سره تر هغې ځايه چې د قيرات اوسريان په څيرو کې خوښۍ را ښکاره شوې وه نو هلته د علي ، برهان الدين ، ساروان خولې هم له خندا نه را ټوليدې ، په دې وخت کې برهان الدين څو قدمه را مخته شو د قيرات تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخه ودريد او ورته يې وويل :
« قيرات ! زما درنې خورې ! د ريونا نومې دغه نجلۍ سره خو ستا معامله جوړه شوه ، خواوس چې زه د کوم زيرې کولو له پاره تاسې ته راغلې وم نو غواړم هغه تاسې ته ووايم. خو دهر څه د مخه ، درنې خورې ! زه ستا د زوې په اړه ، چې اوس کوم معلومات ډاګيزه شو، د زړه له کومې خواشينې وړاندې کوم . هغه ډير پوه او بيدار هلک و ، خو هغه زيرې چې زه تاسې ته در کول غواړم هغه دادې چې تر سلطان مراد پورې دا خبر ور رسيدلې چې ستا زوې علي د جنګ او حرب ، اوهمدا راز په ديني درسونو کې په مدرسه کې تر ټولو په لمړۍ درجه بريالې شوې ، کله چې د سلطان مراد تر مخه ستا د زوې ، علي ، يادونه وشوه نو په هغه وخت کې يواځې زه نه ، بلکه ولي عهد بايزيد ، د هغه زوې ، د بروصې ټول رئيسان ،علماء او سالاران هم ناست وو ، دهغوې ټولو په شتون کې سلطان مراد يوه قاصد ته حکم وکړ چې نن ماښام علی د هغه دربار ته راولې ، بيا زما درنې خورې ! په دې وخت کې ما په خبرو پيل وکړ او سلطان ته مې وويل چې علي به زه پخپله د خپله ځانه سره يو ځاې دلته را ولم . زه تا ته دا زيرې هم درکوم چې علي ته د کوم مهم کار د ورسپارلو دمخه سلطان هغه ته د «پاشا» لقب ورکړې دې ، همدا راز سلطان په بروصه کې او هم په خپل لښکر کې دا حکم کړې چې علی به ددې وروسته يواځې علي نه وی بلکه هغه ته به «علي پاشا» ويل کيږي . زه به تا ته دا هم ډاګيزه کړم چې کله چې نن علي د سلطان مراد دربار کې دهغه تر مخ وړاندې شی نوسلطان به هغه ته يوه درنده دنده سپاري تر څو د هغې کړچار ، مهارت ، حربي پوهه ، جرءت ،د توری وهلو او جنګی وړتياو اندازه ځان ته معلومه کړي . که چيرې علي په دې دنده کې بريالې شو نو ستا دزوې ارزښت او شان به د سلطان مراد په آند کې د خپل زوې بايزيد نه وروسته دويم کس ته ورسيږی .
دخبرو تر دې ځايه پورې برهان الدين لږ څه ځنډني شو او بيا يې دوباره خپله وينا پيل کړه او ويې ويل :
زما خورې ، قيرات ! زه غواړم چې ته دخپلې لور سريان او د دغې بلې لور ريونا سره يوځاې خپله رمه حويلۍ ته يوسې ، زه به علي پاشا له ځانه سره محل ته يوسم ، تر څو يې هلته د سلطان مراد تر مخ وړاندې کړم ، زه په دې هم و پوهيږم چې سلطان مراد به علي پاشا ته کومه درنه دنده و سپاري .
د علي پاشا مور قيرات د برهان الدين ددې وړانديز سره همغږې شوه ، په دې وخت کې دهغو دوو ځوانانوڅخه ، چې ريونا يې تر دې ځايه راوړې وه ، يوه وويل چې :
برهان الدين صيب ! او زمونږ په اړه څه فکر کوې؟
برهان الدين د دې خبرې په اوريدو سره هغوې ته وويل:
« تاسې دواړه اوس خپلو کورو ته ولاړ شئ او ارام وکړئ ، ستاسې څخه ډيره مننه چې دغه نجلۍ ريونا مو په خوندې توګه تر دې ځايه را ورسوله ، اوس دهغې په هکله پريکړه زمونږ کار دې ، تاسې دواړه رخصت ياست ، تللاې شئ .»
ددې خبرې په اوريدو سره هغه دواړه په خپلو آسونو سپاره شول او دهغې ځايه څخه وکوچيدل .
دهغوې د تللو وروسته برهان الدين د سراې دخاوند ساروان په لور وکتل او ورته يې وويل :
« ساروانه ! ته هم دخپل سراې په لور ولاړ شه ، تاسره خوبه ليدنې کتنې کيږې راکيږی .» ددې خبرې په اوريدو سره ساروان هم په خپل آس سپور شو او ولاړ.
ددې درې واړو د تللو وروسته قيرات ريونا ته وکتل او دمورني شفقت نه په ډک اواز يې ورته وويل :
«ريونا لوري ! ته هم په خپل آس سپره شه ، زه او سريان به خپله رمه سره را ټوله کړو او بيا به له دې ځايه کوچ وکړو .
ريونا ورته سمدستي په ځواب کې وويل چې :
« اې زما مينه ناکې مورې ! دا ته څه ډول خبرې کوې ، که چيرې ته رمه را ټولوې او زه په آس سپره اوسم نو زما څخه به ډيره بدبخته نجلۍ بله نه وي ، زه په خپله د رمې په راټولو کې له تاسره لاس کوم، ته دلته ودريږه، زه به دخپلې خور سريان سره يو ځاې د رمې حيوانات را ټول کړم ، بيا به ټول يو ځاې له دې ځايه وکوچيږو .
په دې وخت کې علي پاشا په خبرو کې راټوپ کړ او ويې ويل : له تاسې درې واړو څخه يو هم و نه خوځيږئ ، زه به رمه را ټوله کړم او تاسې ته به يې در وسپارم . تاسې درې واړه بيا هغه سنبال کړئ او تر کوره يې ورسوئ .»
بيا نو علي پاشا په منډه منډه ولاړ ، د رمې ټول ځناور يې سره را ټول کړل او قيرات ، ريونا اوسريان ته يې ورحواله کړل ، هغوې هم خپله رمه د بروصې د ښار په لور روانه کړه . ريونا په يوه لاس کې دخپل آس قيضه نيولې وه او بل لاس يې پورته پورته کاوه او رمه يې پرې کنترولوله . تر څنګ يې برهان الدين په خپله کچر او علي پاشا په خپل آس سپور شو او دوې هم د بروصې دښار په لورې روان شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قریب الرحمن سعید

عثماني امپراطوري او پر خلاف يې د صليبيانو سازشونه (۲)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول (۲)

دعثماني امپراطورۍ او صليبي متحدي اروپا ترمنځ کشمکش
په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسي پيښې مخته راځی چي زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چي شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والي ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند څرګندوي .
اوس تاسې ددې تاريخي ناول دويمه برخه لولئ:

علي د برهان الدين سره يو ځای د بروصې شاهي ماڼۍ ته ور ننوت ، په دغه وخت کې د محل په خونه کې سلطان مراد ، دهغه زوی بايزيد ، د بايزيد زوی ارطغرل ، سليمان ، عيسی ، موسی ،محمد او دځونورو غټو وړو سالارانو په ګډون د ښار څو اميرين او دعدليې د امورو مشران هم ناست وو . کله چې برهان الدين اوعلي خونې ته ورننوتل نو سلطان مراد دخپله ځايه را پورته شو او هغوی ته يې ښه راغلاست ووايه ، شونې ده چې دغه ښه راغلاست به د برهان الدين د تشويق له پاره و، په دې وخت کې برهان الدين دعلي په غوږ کې څه وويل ، نو علی ور مخته شو او دسلطان سره يې په لاس روغبړ وکړ . ددې وروسته يې د نورو ناستو خلکو سره دروغبړ کولو وروسته چې کله هغه د ولي عهد بايزيد لورې ته را ورسيد نو د روغبړ وروسته بايزيد هغه د خپل ځان تر څنګ کيناوه ، او هغه ته يې په غوږونو کې څه وويل :
په دې وخت کې سلطان مراد ډير خوښ ښکاريده ، خپل زوی بايزيد ته يې مخ کړ او ورڅخه يې وپوښتل : زما قدرمنه زويه ! ايا ته دعلي سره د په وا څخه پيژندګلوی لرې ؟»
بايزيد په ډير ادب سره خپل پلار ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
« عاليقدره سلطانه! ما د علي سره څو ځلي د حرب و ضرب په مکتب کې ليدنه کتنه کړې وه ، زه لا د په وا څخه د هغه د جنګی او حربي فن اوپوهي څخه پوره پوره خبر يم »
وروسته له دې خبرې بايزيد علي د خپل ځان تر څنګ په يوه خالي ځای کې کيناوه،تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې چپه چپتيا شوه ، يو ناڅاپه د سلطان اواز را پورته شو او علي ته يې په وينا کې وويل : «دخيرالدين زويه ! تر هر څه دمخه زه تاته په دې خاطر چې تا دحرب و ضرب په مکتب کې ديني او عسکرې روزنه په ډيره ښه او اعلي درجه تر سره کړې د زړه له خلاصه مبارکي وايم ، ددې تر مخه زما د زوی استاد ، دروند برهان الدين ، به ماته کله کله ستا د وړتياو په هکله معلومات راکاوه ، همدا اراز هغه ستا دکورنی د حالاتو څخه هم وخت په وخت خبرولم ،او زه ستاسې د ټول حال احوال نه پوره خبريم ، زما زوی بايزيد هم په دې پوه دې چې څه ډول ستا پلار او بيا دهغې پسې ستا ورور د دښمنانو په لاسو وژل شوي دی ، او اوس اوس خبر شوې يم چې ستا بل ورور هم د نوم ورکو دښمنانو په لټه کې دې .»
په دې وخت کې برهان الدين سمدستي وويل « درونده سلطانه ! علي ته لږ څه د مخه دا بد خبر راغې چې د هغه بل ورور مجدالدين هم دهمدې نوم ورکو دښمنانو په لاس وژل شوې دې . اوس علي د خپلې کونډې مور اوخور يواځنی هيله ده . درونده سلطانه ! ده هم اراده کړې چې په هر حال به د خپل پلار او دواړو ورونو ددښمنانو په لټې پسې وځي او هغوی ته به دخپلو کړو سزا ورکوي . درونده سلطانه ! ددې مور سوګند کړې چې تر هغې به پنې پښو ته رانه وړې تر څو يې چې د خپل ميره قاتلانو ته سزا نه وي ورکړې . په دې خاطر قدرمنه ! ديخنی په دې موسم کې د هغې پښې د يخ له لاسه پړکې شکيږي . دې خپلې مور ته زاري کوي چې هغه دې پنې په پښو کړي خو هغه په خپل سوګند کلکه ولاړه ده . د يخنی په دغسې موسم کې علي او دهغې خور سريان دخپلې مور د پښو د چاودنو او ټپونو د ډکولو له پاره د وازګې په ويلې کولو او دهغې په ټپونو کې د هغې د ور اچولو په واسطه علاج کوي ، قدرمنه سلطانه ! زه هيله من يم چې علي به د خپلو دښمنانو څڅخه د بدلې په اخستلو کې بريالي شي . »
د برهان الدين په دې خبرو د ماڼۍ په دې ستره خونه کې د لږ څه وخت له پاره يوځل بيا چپه چپتيا خپره شوه. بيا هر يوه په ډيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دردناکه ژبه دعلي سره د هغه د ورور د ښهادت په خاطر د زړه خواله وکړه ، په همدې وخت کې یو ځل بیا د سلطان اواز په خونه کې راغبرګ شو.
د خیرالدین زویه ! ته اوس یوازې علي نه یې بلکه علي پاشا یې . شونې ده چې محترم برهان الدین به تاته په دې هکله خبر درکړې وي ، ما تا ته د پاشا لقب درکړې ، او نه یواځې د ښار خلک په دې خبره خبر شوې بلکه مونږ په لښکر کې هم دا خبره ډاګیزه کړې ده . دنن څخه وروسته به تاته علي نه بلکه د علي پاشا په نامه غږ کیږی . نو علي پاشا ! واوره : زه تاته یو کار درسپارم ، زه هیله من یم چې هغه کار به ستا د جنګي وړتیاو سبب وګرځي او هم به ستا له پاره د تجربې اساس ثابت شي . همدا راز دهمدې عسکرې دندې په ترسره کولو کې به ته د خپل پلار او دواړو ورونو د قاتلانو په پیداکولو کې هم بریالي شي.
د خیرالدین زویه ! د بلغاریي حکمران سیسمان دخپلو دوو شهزاد ګانو ، سائرکن او ایکسلا، سره یو ځای زمونږ په نوو سوبه شوو سیمو کې د ښپینیو یرغلونو یوه لړۍ پیل کړې ، دوې کله په مقدونیه کې وینه تویونکي عملیات تر سره کوي او کله د تهریس په سیمه کې . دهغوې ددغې یرغلونو په پایلو کې زمونږ لښکریانو ته زیان رسیدلې دې . زه به ستا په مشرۍ تا ته یو لښکر درکړم ، تاته د یوې اونۍ وخت هم درکوم په دې وخت کې خپل ځان تیار کړه ، په دې لړ کې به زما زوې بایزید تا ته پوره لارښوونه وکړي. ددې وروسته به ته د خپل لښکر سره یو ځای هغې لورې ته کوچ کوې ، اود بلغاریي د حکمران سره به ټکر ته ورځې زه هیله لرم چې ته به هغې ته ماتې ورکړې ، داسې ماتې چې په راتلونکې کې هغه بیا زمونږ په سیمو باندې دښپینیو یرغلونو جوګه نه شي .
د خیرالدین زویه ! زه پوهیږم چې ته د هغو سیمو سره اشنا نه یې ، خو زه به ستا سره خپل څوکسه نائبین او دهغوی تر څنګ د لارې لارښود هم و استوم . دوې به په هغو سیمو کې ستا لارښوونه کوی ، او په دې کارو کې به ستا ملاتړې وي . واوره ! که چیرې ته په دې عسکري دنده کې بریمند شوې نو زما د زوې بایزید وروسته به ته دویم کس یې چې زما په وړاندې به د عزت او وقار خاوند اوسی . ایا ته ددې کار له پاره تیار یې ؟
علي پاشا د ځواب نه مخته د سلطان په لور په ژوره توګه او غور سره وکتل ، اوبیا یې سلطان مراد ته وویل :
محترم سلطان ! که چیرې د سیسمان حکمران د اوسپنې یا کاڼي څخه نه وي جوړ شوې نو زه به دهغه دغه سرکښې ، دهغه دغه ړوند غضب ، او دهغه ټوله بهادري ، اونارینتوب دهغه په سفالت ، رزالت او د هغې په حماقت باندې بدل کړم . دهغه ټوله تخریب کاري ، دهغه ټوله وران ویجاړ غوښتنه ، ظلم او تیرې به په تورو تیارو کې ډوب کړم . درونده سلطانه ! زه تا ته ډاډ درکوم چې زه به د بلغاریه د حکمران سیسمان ، هره هنګامه او .....دهغه له پاره د مرګ په تحفه بدله کړم .
د علي پاشا ددې ځواب په اوریدو سره یواځې سلطان مراد نه ، بلکه هلته دناستو ټولو خلکو په څیرو باندې د خوښۍ نښې را ښکاره شوې ، په دې خاطر سلطان مراد یو ځل بیا علي ته مخ را واړاوه اوورته یې وویل :
«علي پاشا ! ربښتیا چې ستا ځواب زما زړه خوشحاله کړ. زه ستا ددې جرأت ، وړتیا او اعلې فکر ډیره ستاینه کوم . ډاډه یم چې ته به دهمغه ځوانانو په څیر را مخته شې لکه څنګه چې دریاب اشنا ځاځکي په بحر باندې بدلیږي . زه هیله لرم چې ته به د بلغاریه د حکمران په لښکرو لکه د توپاني سیلیو په څیر یرغل وروړې او خپله بریا او لوړتیا به پرې ترلاسه کړې .
د سلطان مراد د چوپتیا وروست علي پاشا سلطان ته د ډاډ ورکولو په خاطر وویل :
درونده سلطانه ! زه به هیڅکله هم تا ناهیلي نه کړم ، هغه هیلې چې تا زما له وجود سره تړلي ،زه به هڅه وکړم چې ستا دهغې هیلو په مطابق و خیژم .
سلطان په ډیرې مینې سره وویل چې :
دخیرالدین زویه ! ستا د راتلو تر مخه مې چې تاته دکوم لښکر د حواله کولو هوډ کړې نو دهغې په هکله مې د بایزید سره هم خبرې کړې دي ، اوس ته د بایزید سره ولاړ ښه ، هغه به تاته دهمدې لښکر په هکله نور معلومات هم درکړي هغه به تا دلښکر سره او لښکر به له تاسره معرفي کړي .
د سلطان مراد دې خبرو ته د ځواب ورکولو په ځای علي پاشا دخپله ځایه پورته شو ځکه چې په همدې وخت کې د سلطان مراد زوې او ولي عهد بایزید هم دخپله ځایه پورته شوې و. خو د خوني څخه د وتلو تر مخه سلطان مراد علي پاشا او بایزید ته په ولاړه ولاړه وویل چې :
علي پاشا ! زه پوهیږم چې ته په عمر کې زما د لمسو په ځای یې ، ته د بایزید د زامنو هر یو ارطغرل ، سلیمان ، عیسي ، موسي او محمد په څیر یې . په دې ټولو کې محمد تر ټولو کشر دې او ته را ته دهمغې همزولې ښکارې . دعمر په دې وخت کې چې کوم عسکري دنده تا ته درسپارل کیږي که چیرې ته په هغې کې بریالي شې نو په سلطنت کې به ستا هماغه ځای وي دکوم په هکله چې ته تر اوسه پورې فکر هم نه شې کولې .
علي پاشا سلطان ته ددې خبرو ځواب په خوله ورنکړ خو خپل سر یې د هغه تر مخه ښکته کړ او دهغې وروسته هغه د بایزید

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره يو ځای د خوني ښځه ووت .
٣*****

قيرات او سريان دواړه مور اولور د ريونا په ګډون دخپلي رمي سره يوځای د حويلي په لور روان و ، او حويلي ته ورننوتل ، ريونا وکتل چې د حويلی د اوسيدو برخه دومره پراخه نه ده ليکن ددې حويلی انګړ ډير پراخه دی . حويلی ته په ورننوتلو سره سم قيرات او سريان دواړو مور او لور خپلې وزې چې دشلويا پنځه ويشتو ښځه ډيرې نه وي د انګړ په يوه برخه کې غوښتل و تړي ، په دې وخت کې ريونا يوه اړخ ته ولاړه وه ، تر يوه وخته پورې هغې هغوې ته کتل اوبيا په تيزی سره مخته ولاړه او د رمې د ځناورو په تړلو باندې يې پيل وکړ. قيرات ورته وويل :

« ريونا ! زما لورې ! پريږده ، ته خو دلته زمونږه سره يوه ډيره درنه ميلمنه يې او زمونږ سره نه ښايي چې مونږ د يوه ميلمه ښځه دغه ډول کار واخلو » .

ريونا په ډير پراخه زړه او دخپلوی په توګه يې وويل :

« محترمې قيرات ! تا ماته خپله لور ويلي دي ، نو په دې خاطر ته زما مور يې ، نو ايا دا به ماته د شرم خبره نه وي چې زما مور دې د رمې ځناور تړي او زه دې د هغې سيل کوم. »

قيرات د ريونا ددې خبرې څه ځواب ورنه کړ . ېټه خوله پاته شوه ، ريونا خندل او د رمې د ځناور و په تړلو يې پيل وکړ .

کله چې ټولې وزې و تړل شوې نو بيا قيرات وويل :

« زه غواړم چې تا هلته په ميلمستون کې کينوم ، بيا به زه او سريان دواړه د وزو ښځه پی را واخلو ، بيا به ماښامې تيار کړو ، واوره لورې ! زه غواړم له تا ښځه ډير څه و پوښتم، زما لورې !ځه چې تا په ميلمستون کې کينوم ، بيا به نو زه اوسريان د وزو ښځه د شيدو د اخيستو له پاره راستنې شو او د ډوډی انتظام به هم وکړو .»

قيرات غوښتل ريونا ميلمستون ته يوسي ،خو ريونا په خپل ځای باندې ولاړه پاته شوه . تر يوه وخته پورې مسکی وه ، او بيا يې قيرات ته وويل :

«واوره مورې ! ته دا بده مه ګڼه ، اوس خو تاماته خپله لور ويلي دي ، په دې اساس زه د سريان په څير تاته دمور غږ کولي شم ، که زه د لور په څير په ميلمستون کې کينم او ته کار وکړې دا به زما له پاره د زغم وړ نه وي ، نو په دې خاطر د يوې لور په څير له تانه غواړم چې ته ولاړه ښه او ماښامې تيار کړه ، زه او زما خور سريان به دواړه د وزو ښځه شيده را واخلو . دهغې وروسته چې ته څه غواړې زما ښځه و پوښتې بيا هغه و پوښته ، زه تاته ډاډ درکوم چې زه به ستا د هرې خبرې ، د هر سوال ځواب غلي درنه کړم . »

په دې وخت کې سريان هم په منډه د ريونا څنګ ته راغله ، په مينه يې دهغې لاس و نيو او پورته شول ، قيرات تر يوه وخته پورې مسکی او خندنی وه ، دا سې په ډاګه کيده چې هغې د ريونا مشوره منلې ده . په دې خاطر هغه د په لنځای په لور ولاړه ، سريان ددې حال په کتلو سره منده کړه او د شيدو لوښې يې راوړل او د ريونا سره يو ځای يې د وزو په لوشولو پيل وکړ .

د وزو د شيدو اخستلو وروسته ريونا او سريان دواړه د په لنځای په لور ولاړې او د قيرات سره يې يو ځای د ډوډی د په لې کار تر سره کړ .

د ډوډی د تيارولو وروسته درې واړه د په لنځای ښځه بهر را ووتې، ولاړې او په تشناب کې يې خپل لاسونه او مخونه پريمنځل ، په همدې وخت کې د بروصې د جوماتونو ښځه د ماښام د لمانځه اذانونه هم پيل شول . د اذان د اوريدو سره سم قيرات او سريان دواړه ولاړې او اودسونه يې وکړل او بيا يې د ريونا تر مخه په ميلمستون کې لمونځونه اداءکړل . تر هغې چې سريان او قيرات لمونځونه ادا کول ريونا هغوې ته په ډير ذوق سره بلکه په حيرانونکې توګه کتل. د لمانځه د اداء کولو وروسته قيرات اوسريان دواړه د ريونا تر څنګ کيناستې او دعلي پاشا د راتلو په خاطر يې په خپلو منځو کې خبرې پيل کړې .

د لږ ځنډ وروسته علي پاشاهم حويلی ته را ننوت ، خپل آس يې د رمې د ځناورو تر څنګ و تړه . کله چې هغه د انګړ ښځه داوسيدو د ځای په لور را ته ، مور يې ورته ور غږ کړ او هغه يې د ميلمستون په لور را وباله . علي پاشا ميلمستون ته ور ننوت ، او دخپلي مور تر څنګ کيناست ، موريې ورته وکتل او ويې ويل :

« زويه علي پاشا ! ما په ډيره بې صبری سره ستا انتظار کاوه ، حويلی ته د راننوتلو سره سم مونږ د وزو ښځه پی اخستې او دغو دواړو يو ځای د ماښام ډوډی تياره کړې ده . ټولو په ډيره بې قراری سره ستا انتظار کاوه . حقيقت دادې چې ما غوښتل د ريونا ښځه ډير څه وپوښتم . خو ما غوښتل چې هر څه ستا تر مخه وپو ښتم . په دې خاطر مو په ډيره بيړه ستا انتظار کاوه چې تر راشې او بيا دريونا سره خبرې وکړو.

قيرات تر همدې ځايه خبرې وکړې چې علي پاشا يې په خبرو کې را ننوت او ويې ويل :

« مورجانې ! تا خو ريونا دلته د راتلو سره سم په کار لږولې ده ، دا خو په دې کور کې يو درنه ميلمنه ده . دا چې بيرته ولاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي ، هلته به خپل پلار ، مور او نورو دوستانو ته څه وايي ؟ ورته به وايي چې کوم مسلمانان چې هلته په بروصه کې اوسيږي هغوی ددې څخه کار اخست . »
په وا له دې چې قيرات د علي پاشا ددې خبرې ځواب ورکړي ، نو ريونا په داسې حال کې چې لړزيده ،شرميده او ژبه يې نښته په خبرو پيل وکړ . هغه علي پاشا ته مخ واړاوه او ورته يې وويل :
محترم علي پاشا ! زه ستا د فکر سره موافقه نه يم .تا ته به معلومه وي چې هغو دوو ځوانانوچې زه تر دې ځايه راوستم او دبروصې دښار بيرون يې تاسو ته وسپارلم او بيا هلته دغرو په لمنو کې ستا مور زما سره خبرې پيل کړې نو ستا مور ماته د لور په نامه غږ وکړ ، نو دلته حويلۍ ته د راتګ نه وروسته کله چې ستا مور د وزو څخه د پيود اخستلو له پاره ولاړه ، نو ما به دا څه ډول زغملي واي چې هغه ښځه چې ماته يې لور ويلي هغه دې د وزو څخه شيده را لوشي او زه دې ورته سيلاني ولاړه اوسم . په دې خاطر ما د وزو څخه شيده په خپله خوښه را لوشلي دي . زه دې کار ته هيچا نه يم مجبوره کړې ، داسې و ګڼه چې په دې کار کولو زه ډيره زياته خوشحالي احساسوم . او دا چې ما په ميلمستون کې کومه ډوډۍ تياره کړې هغه هم ما د خپلې يوې دندې په توګه تياره کړې . ته ډاډه اوسه چې زه به د بيرته تللو په وخت کې هيچاته ګيله او شکايت و نه کړم چې تاسې زما څخه کار اخستي دې.»
د ريونا ددې خبرو سره د علي پاشا په مخ دخوښۍ نښې را ښکاره شوې ،ددې وروسته يې د خپلې مور په لور وکتل او ويې ويل :
« اې زما مورجانې ! ته چې څه غواړې د ريونا څخه و پوښتې نو هغه وپوښته ، زه به يې هم واورم ، ته دهغې څخه څه پوښتل غواړې ؟
قيرات په ډيره غور سره د ريونا په لور وکتل اوبيا يې وويل :
«ريونا جانې لورې ! تر هغې ورځې چې زما ځوې مجدالدين دکوره څخه وتلې تر نن پورې نژدې شپږ کاله کيږي ، هغه د خپل پلار او ورور د قاتلانو د لټون او هغوې ته د سزا ورکولو له پاره وتلې و .د کومې ورځې څخه چې هغه له دې ځايه رخصت اخستي و په هغه وخت کې علي پاشا نا بالغه و ، علي د هغه په نه موجوديت کې بلوغ ته رسيدلې . لورجانې ! هغه وخت چې هغه له دې ځايه رخصت شوې نو له ما څخه غلطي شوې وه ، ما هغه ته ويلي و چې تر هغې چې ته دخپل پلار او ورور وژونکې پيدا نه کړې او هغوې ته سزا ورنکړې بيرته به نه را ګرزيږې . افسوس زما په بدقسمتۍ باندې ، ما خپل دا زوې هم له لاسه ورکړ . ګوره لورې ! تا ويل چې مجدالدين په روميلياکې د کومې نجلۍ سره واده کړې ، نو که ماته د هغه نجلۍ او دهغې د زامنو نومونه ووايې چې زما د زوې څخه ترې پيدا شوي دي .
ريونا په ډيره نرمه او ټيټه ژبه وويل :
«اې زما مورجانې ! دکومې نجلۍ سره چې ستا زوې مجدالدين واده کړې و ، هغه ډيره زياته ښايسته ، ډيره د نيک خوی او ښه اخلاقو خاونده ، دډيرې درندې او شريفې کورنۍ پورې اړه لرې . دهغې نوم «نريوس » دې . مجدالدين د نريوس سره نژدې پنځه کاله په وا واده کړې . ددې واده په پايلو کې د هغوې دوه زامن پيدا شول . دمشر نوم يې «کندان » دې چې اوس څلور کلن شوې دې . دکوچنی نوم يې «خيسار» دې او فکر کوم چې هغه به اوس د دوو کالو وي .
په حقيقت کې نريوس زمونږ د کلي د يوې ګُندی لور ده ، ستا زوې مجدالدين ته شک پيدا شوې و چې دهغه د ورور او پلار وژونکی او قاتلان زمونږ د کلي اوسيدونکي دي ، په دې خاطر به هغه ډير وخت زمونږ دکلي په لور تګ را تګ کاوه ، دهمدې تګ را تګ په وخت کې هغه د نريوس او دهغې د مور سره ليدنه وشوه ، د نريوس د مور نوم « پربيسا» دې ، ډيره د نيکو اخلاقو خاونده ښځه ده . ددغو ليدنو کتنو پايلې دا شوې چې مجدالدين د نريوس د مور ډير خوښ شو . او په دې ترتيب يې ورسره د نريو س د واده پروګرام جوړ کړ.
دسلطان مراد تر څنګ د جنګيدو وروسته ، کله چې ستا زوې مجدالدين فارغ شو نو بيا هغه د خپلې ښځې سره يو ځای همدلته زمونږ په کلي اوسيده ، او ډير وخت به د قاتلانو په لټون پسې ووت ، هغه ته دا شک هم و چې زما کورنۍ هم د قاتلانو په ډله کې شامله ده . زه نه غواړم چې دلته خپل پاکوالې بيان کړم چې زما کورنۍ په دې قتل کې شامله ده او که نه . او ما له تاسره وعده کړې ده چې زه به بيرته د ستنيدو سره سم په دې هکله تحقيق کوم . که چيرې زما کورنۍ هم ستا د زوې او ميره په وژلو کې ګډون درلود نو زه به دهغې په هکله هم تاسې ته ووايم . بيا هم زه دا خبره منم چې ستا د زوې مجدالدين قاتلين زما د کاکا زامن دي . زه به دهغوې نومونه هم تاسې ته درکړم . او هڅه به وکړم چې کله چې علي پاشا دهغوې د لټون پسې وځي نو دهغوې د ځای ځيګې په هکله به هم ورته پوره پوره معلومات ورکړم . که چيرې په دې لړ کې علي پاشا ته زما د نورې مرستې اړتيا وي نو هغه به هم ترې و نه سپموم . زه ستاسو د اخلاقو او کړچار څخه ډيره اغيزمنه شوې يم . زه په دې ډيره هم خفه يم چې ستا د ميره د ښهادت وروسته تا هوډ کړې چې ته به تر هغې پنې پينوته را نه وړې تر څو چې د هغې قاتلينو سزا نه وی ليدلې او په دې لاره کې دا دې ستا دوه زامن هم په ښهادت ور رسيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې ځایه ریونا خبرې وکړې او نوره چپ پاته شوه ، څه فکر یې وکړ، اوبیا یې خپلې خبرې پیل کړې .
« اې مورجانې !تا دخپل زوې مجدالدین د ښځې نریوس او دهغې د زامنو په هکله و پوښتل . نو ما چې دهغوې په اړه څومره پوهه درلوده تاسې ته مې وویله ، اوس به زه تاته د خپل ځان په اړوند هم خبره وکړ م. تاسې ټول پوهیږئ چې زما نوم ریونا دې . زه د خپل مور اوپلار یواځنۍ لور یم . په کوم کلي کې چې موږ اوسیږو زما پلار دهمغې کلي سردار دې ، زما دپلار نوم رستاک دې ، او د مور نوم مې کیتهنا دې ، دواړه ژوندي دي او له ماسره ډیره زیاته مینه کوي ، کله چې هغوې ته ډاګیزه شي چې زه چا تښتولې یم ، نو په هغوې به ژوند کول ستونزمن شي ، په دې وخت کې ، اې مورجانې ! ، له تانه غواړم چې که چیرې ته ماته اجازه راکړې چې بیرته ولاړه شم نوهیله ده چې ما ژر تر ژره له چا سره یوځاې و لیږې تر څو زما د مور او پلار په غم کې کمښت راشي . خو یو څه باید ووایم چې ما له دې ځایه د کوم پردي سره مه استوه ، ما دخپل زوې علي پاشا سره یو ځاې ولیږه . زه ستا په زوې باندې باور کولې شم ، ځکه چې ما ستاسې اخلاق او کړچار له نژدې وکوت ، اوتر څنګ به یې زه د علي پاشا سره د هغه د پلار او دواړو ورونو د قاتلینو په لټون کې بسپنه وکړم . زه هیله لرم چې علي پاشا به په خپل دغه مقصد کې بریالې شي .»
د قیرات د ځواب دمخه علي پاشا په خبرو پیل وکړ . هغه ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«ریونا واوره !ستا وړاندیز په پله عملي بڼه نیسي ، زه همدا اوس د سلطان مراد ددرباره راغلې یم . هغه ماته یو عسکرې دنده راسپارلې ده ، خبره داده چې د بلغاریه حکمران سیسمان د خپلو دواړو شهزادګانو هریو سائرکن او ایکسلا سره یو ځاې د مسلمانانو په سیمو شپنې یرغل کوي . هغوې کله په رومیلیا باندې او کله هم په مقدونیه باندې را اوړي ، سلطان زما د قوماندې لاندې یو لښکر تیار کړې او ماته یې حکم کړې چې زه په یوه اونۍ کې دننه ددې ځایه څخه د بلغاریې د حکمران سیسمان د سرکوبۍ او ځپلو په خاطر ولاړ شم . زما سره به څه لاربنوونکې او مشران هم وي ، هغوې به له ماسره ددې فوځي دندې په تر سره کولو کې بسپنه کوي . زه نژدې یوه اونۍ وروسته له دې ځایه د خپل لښکر سره یو ځاې هغه لورې ته روانیږم . ته به هم زما سره په دې سفر کې ملګرې اوسې . زه به تا تر ستاسې تر کوره پورې و رسوم او دهغې وروسته به د خپلې دندې د اجرا په خاطر و خوزیږم .
دعلي پاشا په دې ځواب باندې ریونا خورا خوشحاله او ډاډمنه شوه . هغې غوښتل چې علي پاشا ته څه ووایي خو په همدې وخت کې قیرات په خبرو پیل وکړ .
علي پاشا زویه ! ددې نه دا په ډاګه شوه چې سلطان ته په خپل لښکر کې دتل له پاره شامل کړې یې . خو ګوره زما زویه ! زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې سلطان مراد ته د خپل لښکر سالار ټاکلې یې او تر څنګ یې درته د پاشا لقب هم درکړې دې .
مورجانې ! ستا خبره سهي ده ، ما ته سلطان د پاشا لقب هم راکړې او تر څنګ یې زه د خپل لښکر سالار هم ټاکلې یم ، هغه ماته دا هم ډاګیزه کړې چې کومه دنده چې ماته را سپارل کیږي که چیرې زه د هغې دندې په اجرا کې بریالې شوم نو دهغه په وړاندې باندې زما حیثیت د ولي عهدبایزید نه وروسته تر ټولو ستر وي .
قیرات د علي پاشا ددې خبرو په اوریدو سره مسکۍ شوه ،هغه ددغې خبر په اوریدو سره ډیره زیاته خوښمنه وه . بیا هغه را پورته شوه او د ریونا په لور یې و کتل او ویې ویل :
« ریونا لورجانې !ته همدلته کینه ، زه او سریان به ډوډۍ را وړو ، او بیا به یې ټول په ګډه وخورو.» ریونا سمدستي له خپله ځایه پورته شوه د قیرات په اوږو یې لاس کیښود ، او بیرته یې په خپل ځاې کنیوله ، اوبیا یې په ډیره مینه قیرات ته وویل : اې مورجانې ! ته په خپل ځاې کینه ، اوس ستا یوه نه دوه لوڼې دي ، زه اوسریان څو او دواړه به میلمستون ته ډوډۍ راوړو ، بیا به یې ټول په ګډه وخورو . » د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، بیا ریونا اوسریان دواړه را ووتلې ، په ډیره بیړه یې کار پیل کړ، دخوراک حښاک لوښې یې میلمستون ته راوړل او بیا څلور واړه کیناستل او یو ځاې یې ماښامې وخوړ .
پرلپسې لري....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول . دعثماني امپراطورۍ او صلیبي متحدې اروپا ترمنځ کشمکش په دې تاریخې ناول ک

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د لیکوال خپل آند څرګندوي . اوس تاسې ددې تاریخي ناول دریمه برخه لولئ:

(۳) *****۴

علي پاشا به اوس هره ورځ د فوځ مرکز ته ورته . هلته به یې ډیر وخت د بایزید سره او د خپل هغه لښکر په پیژندګلوۍ کې تیراوه چې
چې مور یې په بستر باندې پرته ده او د درد او تکلیف څخه یې شکایت کاوه ، د سختې یخنۍ او توفاني هواو د لړیدو په اساس دهغې لوځ
کتل چې ریونا او سریان دواړه په لمڅي د پرتې قیرات په سر ولاړ ې دي ، د ریونا په لاسو کې د وازګې ډک لوښې و ، په داسې حال کې
د اور سکروټې را خیستې وې دهغې څخه واخست ، دواړه لوښې یې پر ځمکه کیښودل ، اوبیا یې د ریونا او سریان په لور وکتل او ویې
خویندو تیار کړیده ، اوس مونږ درې واړو ستا انتظار کاوه ،›› په دې خبره ریونا اوسریان دواړه تر څنګ پروت لمڅي باندې کیناستې .
، دخپلې مور په دغه حال باندې دعلي د سترګو څخه اوښکې را روانې شوې ، د ریونا تر څنګ ناستې سریان هم دخپلې مور او ورور پ
په سترګو کې دغه اوښکو زما زړه سوري کړ ، زویه ! په دغه ناوړه حالاتو کې الله ماته یواځې ته ستره پانګه ګرځولې یې .، زویه ! که
تر هغې چې دهغوې د قاتلینو څخه بدله وانه خستل شي ،نو زما په مخ کې ددرد نښې او په سترګو کې د اوښکو ګوهر به په نظر درځي .
سره دا وعده کوم چې زه به تا هسې بې اسرې پرینږدم ، درنې مورجانې ! زه به د خپلو دښمنانو د لټون پسې وځم ، دهغوې په سترګو کې
قاتلین ، دا دمنافقت وارثین که په غارونو او سوړو کې ور ننوځي او یا په دښتو اوسهرا و کې خپاره شي بیا به هم زه رڼا په لاس دهغوې
کړی . دخپل زوې په خبرو او هوډ سره قیرات ډیره خوشحاله شوه ، هغې خپل تکلیف ، خفګان او اذیب ټول له یاده وویستل ، بیا یې په د
؟ دخپلې مور دخبرو په اوریدو سره علي پاشا لږ څه ځان سنبال کړ. او بیا یې د خندا نه په ډکه خوله خپلې مور قیرات ته وویل : « مور
ډاډمنه او بې اندیښنې اوسی، زما په نه موجودیت کې نه یواځې برهان الدین بلکه په پله سلطان او دهغه زوې بایزید له اړخه به هم ستاسو
او دهغې د پوښتنو ځوابونه مې ورکول . هغې له ماڅخه پوښتل چې ایا زمونږ د کور مالي لاسته راوړنه یواځې همدا شل پنځه ویشت وز
زخمونه را پیدا شو چې له ما څخه یې د ریونا سره خبرې کول هیر کړل . په همدې وخت کې ته هم را ننو تې . ددې خبرو کولو وروست
ځان تیار کړه ، چې ته هم د هغه سره یوځاې هغه لورې ته وخوزیږي . خو ګوره لورې ! ما تاته تر اوسه پورې دا نه دې ویلي او یواځې
په دې خبره باندې ریونا سمدستې ځواب ورکړ او نیوکه یې پرې وکړه : « اې زما مورجانې! تا زه په خپل کور کې د یوې درنې میلمنې
هیڅکله هم له یاده و نه باسم . زه به تل په دې غه کور کې دغه څو شپې په خپلې سینې کې یادې ساتم. ددې خبرو وروسته قیرات همت و
پورته شول ، د ډوډۍ لوښې یې کیښوول ، په میلمستون کې یې ډوډۍ وخوړه ، او د ډوډۍ نه وروسته څلور واړو یو ځاې د ریونا او علي
موجود باندې خپلې وړانګې غوړولې وې اوکله چې ډوبیدو ته ور نژدې شو نو رڼا یې هم سوکه سوکه په کمیدو شوه . د شپې تورو تیارو
د علي پاشا تر شا دهغه معاونین، دهغه واړه سالاران ، او نور لارښوونکې را روان وو، او د ټولو شا ته هغه ځواکمن لښکر را ته چې د
کلي تا ته ښکاري ، نوم یې «تولک » دې ، او دا زما پلرنې کلې دې . د ریونا په دې خبره علي پاشا د خپل آس واګې را ښکودې او بیا ی
دښخولو حکم وکړه ، او ته له ماسره زما تر کوره پورې ولاړ ښه ،›› د ریونا اواز د ډیرې مینې او جذبې څخه ډک و . خو علي پاشا دری
یې د ځوانۍ په دهلیز کې قدم ایښودې دې ، د نسوانیت نښې د هغې په مخ باندې راښکاریدې ، د ځنډ په دغه ګړیو کې ریونا هم د صبح ک
پورې نه ځې ؟ علي پاشا محسوس کړه چې د ریونا اواز ډیر متین ، او په خپل ځان د باور څخه ډک دې . ریونا تر لږ څه ځنډه پورې چپ
چې مونږ به تا هیڅکله هم د ضرورت بندې نه کړو . ځکه چې مونږه د هوس او حرص بندګان نه یو ، او نه خلک ته ازار رسونکې یو
بیا مومې ، زه پوهیږم چې ته زما ددې غوښتنې په هکله په تذبذب کې پریوتې ، خو زه تا ته یقین درکوم چې که چیرې زما د کلي کوم کس
ریونا ! ته به زما څه ساتنه وکړې ، ته په خپله د ځوانۍ خوب او د ګلاب د شاخ په څیر نازکه یې . زه غواړم ته تنها خپلې خویلۍ ته ولاړ
هغوې ستا ساتنه وکړه او بیا یې ته بیرته په خوندې توګه تر دې ځایه را ورسولې ، ګوره ریونا ! زه د خپل لښکر سره مخته ځم ، او کوم
سامان چې زما مور تا ته زما د ورندار او دهغې دکوچنیانو له پاره درکړې هغه له ځانه سره یوسه ، هغه سامان او نقدو روپیو کڅوړه به
کلي په لور حتما را ګرځم. ریونا د علي پاشا د خبرو په منځ کې را و غورځیده او دهغې خبرې یې ورغوڅې کړې ، او په لړزیدلي اواز
غوښتونکي او دخپل ځان له پاره مخلص منې نو بیا به ته حتما له ما سره زما تر حویلۍ پورې زما د پاکوالي او بې ګناهۍ د ثبوت په خاط
زما دا غوښتنه به او زما دا ارزو به ټکر نه کړې . ریونا چپ شوه ، اوعلي پاشا تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو او سوچ یې کاو
میوه یې چې تخم و نه لرې ، زه ستا په وفا ، خلوص اونیت کې هیڅ شک نه لرم ، اوس نو که ته په خپله خبره اصرار کوې نو زه له تاس
ته یې وویل : « زما دوستانو ! خپل لښکر ته د لته د پړاو کولو حکم وکړئ ، د ریونا په نامه دغه نجلۍ چې د بروصې د ښاره له ما سره
به دهغوې سره هم یو ځل وینم ، په دې دوران کې د لښکر له پاره د غذا د تیارولو حکم هم ورکړئ ، له هغې وروسته به مونږ دوباره کو
ډیره خوشحالۍ سره په خپل آس سپره د علي پاشا د آس تر څنګ روانه وه ، خپل کلي ته ننوته او بیا د یوې ډیرې سترې حویلۍ تر
پاشا د ریونا ددې خبرې ځواب ورنکړ ، هغه هم د آسه ښکته شو او د دروازې تر شا و درید . کله چې په یوه وار ټک ټک سره دروازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې نه ځایده ، مخته راغله او په ډیره بې صبرۍ سره یې ریونا په غیږ کې و نیوله ، بیا یې دهغې مخ ، تندې ، سترګې او ان تر شونډو پ
«کیتهنا »ده. زړې کیتهنا په پلټونکو سترګو سره دعلي پاشا په لور وکتل ، بیا یې مخ د حویلۍ دانګړ لورې ته کړ او په لوړ اواز یې غږ
نه پوهیده ، هغه هم را مخته شو او ریونا یې په غیږ کې و نیوله او ډیره مینه یې ورسره وکړه ، دهغه څخه د را جدا کیدو وروسته ریونا
څوک دي ؟ د کومه ځایه راغلي ؟ زه ولې ددې سره دلته راغلې یم ؟ زه به ستاسې ددې ټولو بوښتنو ځواب دلږ. څه ارام او کیناستو وروس
همستا ده ، او ته له مونږ. ه څخه ددا ډول اجازې اخستلو اړتیا نه لرې . ریونا په خندا سره دعلي پاشا سره یو ځاې حویلۍ ته ور ننوته ، ع
د علي پاشا د مور ،خور او په پله د علي پاشا د ښه سلوک او ښیګڼې اوبیا دهغه ځایه دبیرته د را تللو په اړه تفصیلي خبرې وکړې . رست
وروسته رستاک د خپله ځایه پورته شو او دخپلې لور ریونا او ښځې کیتهنا په لور په کتلو سره یې وویل : راځۍ چې د علي پاشا څنګ ت
ددې غوښتنې په اساس ریونا او مور یې دواړه له ځایه را پورته شوې ، بیا درې واړه دهغې خونې څخه را وواتل او د میلمستون په لور
حال کې چې ریونا د علي پاشا په دغه درنښت باندې په ډیر ویاړ سره کله علي پاشا او کله هم خپل پلار او مور ته کتل . درې واړه مخته
نه لرم . ریونا زما یوازنې لور ده ، دا زما لور هم ده او زوې مې هم دې . ریونا ماته او زما ښځې ته زمونږ. له ځانه هم درنه او ګرانه د
په دې وخت کې زه تاته زوې ووایم ،نو تاته خو به کوم اعتراض نه وي ؟ په ځواب کې علي پاشا په پوره ممنونیت سره رستاک ته ور م
سره ریونا ، رستاک ، او کیتهنا درې واړه خوشحاله شو ل، لږه شیبه وروسته رستاک د لږ. څه ساه اخستلو سره سم بیا په خبرو پیل وکړ
زما کشر ورور دې ، او دهغې د ټولو کشر زوې سره د ریونا کوژده شوې وه ، خو کیداې شي چې هغه د کومې غلبې انګیرنې په واسط
پاکوالي د بیانولو څخه زه معذور یم ، که چیرې هغوې ستا د پلار او ورونو په وژلو کې شریک وي نو یاد ساته چې زه به د هغوې پر خ
کور کې د اوو ورځو د تیرولو وروسته زما لور د خپل ځان ، ابرو ، عزت او عصمت سره خوندي بیرته زما کورته را ورسیده ، نو زم
زما زویه ! که څه هم زه او زما ښځه په دې خبر شوې وو چې زما لور په داسې حال کې چې زما وریرونو له ځانه سره دلته کلي ته بیر
مونږ. ته دا خبر هم را ورسید چې ریونا چا له ځانه سره و تښتوله ، خو دا زمونږه قسمت ښه وه چې دلته په کلي کې هیڅا ته په دې هکله
ورځې په مونږ. تیریدې نو دهغې ویل خو شونې نه دي ، زه او ښځه به مې تل په دې غم کې ډوب ناست و ، شپه او ورځ په دغه سور او
چمن داستان دې ، زما د کفن دټوټه ټوټه کیدو او خپریدو څخه خوندی کړې دې . د ریونا په را تلو سره زه او زما ښځې ته چې څومره خ
. زما زویه ! تا زمونږ. د بدقسمتۍ زنځیرونه غوڅ کړل ، زمونږ. د زړه په کتاب کې دې د ځیرو ښایسته ټکي ولیکل. علي پاشا زما زویه
د ابرو او عصمت سره یوځاې دکوره تللې وه ، نو په هماغه توګه تا هغه بیرته را ورسوله ، تا په دې هکله پر مونږ. ډیر احسان وکړ او م
دریونا په لور کتل ، کله چې د رستاک خبرې خلاصې شوې نوبیا علي پاشا هغه ته وکتل او ویې ویل : دروند رستاک صیب ! هغه څه چ
دروند رستاک صیب ! ته خو زما داسې ستاینه کوې لکه ما چې تا ته د کوم غره نه په ټوپ وهلو سره ستا د ژوند پانګه تا ته بیرته راستن
چې در یونا سره مونږ. د داسې سلوک په کولو سره مونږ. خپله یوه ستر دیني فریضه تر سره کړې ده ، په دې هکله مو کوم احسان په تاس
فرائضو په ترسره کولو کې شامل و ، بلکه زما دغه کار زما د مور د خوښۍ سبب هم و ، په دې خاطر ریونا شاید زما د مور ، زما د خ
اوعلي پاشا ته یې وویل: علي پاشا ! ته د کومې غلبې انګیرنې او یا کوم فریب ښکار کیږه مه . ما خپل پلار او خپلې مورته ستاسې کوم ب
کړې او بیا بیرته تر دې ځایه د سفر داستان ، ما پرته د کوم زیادت او کمښت دوې ته ویلې دې . په هر صورت هغه څه چې زما پلار و
سهې او سلامته را ورسوې ، او بیا کور هم دومره لرې چې واټن یې دسلونو کیلومترو پورې رسیږې ، هغه څه چې زما پلار ستا په اړه
ریونا وویل چې ته د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلې یې او ستا سلطان ، سلطان مراد، ته د بلغاریه دحکمران سیسمان او دهغې د زا
ددې دندې د تر سره کولو دمخه ، زه تا ته د خپل زوې په توګه ، دا وصیت کوم چې د سیسمان پر خلاف پر ډیر احتیاط ، ډیرې هوښیار
تر اوسه پورې دکوم لښکر قومندانې کړې ده ، هغې لورې ته د تللو څخه یواځې یوه اونۍ تر مخه سلطان مراد تاته دپاشا لقب درکړې ، ا
ته د زړه له کومې مبارکي وایم . دا یو داسې اعزاز دې چې هر څوک یې خاوند کیدې نه شي . ریونا ما ته دا هم ویلې چې تا خپل لښکرت
کړم . د رستاک په دې وړاندیز علي پاشا ټکان وخوړ او ویې ویل : « نه ! دورندرستاک صیب ! زه دلته له تاسې سره ټوله شپه نه شم تې
دا خبر ورکول غواړم چې زه دداسې یوې دندې د ترسره کولو همت او جرأت لرم .» د ریونا مور کیتهنا تر اوسه پورې چپه خوله ناسته
صورت زمونږ. سره یو ځاې خورې .» د کیتهنا په دې وړاندیز علي پاشا غوښتل څه وواېي چې ریونا پرې را مخته شوه ، او ویې ویل :
ستا مجبوریت وي ځکه چې ته د خپل لښکر سره کوچ کونکې یې ، خو دماښام ډوډۍ به دې په هر صورت زمونږ. سره یو ځاې وي . ګو
غواړم . په هر حال زه له تاسې سره وعده کوم چې د ماښام ډوډۍ به همدلته له تاسې سره خورم او بیا به خپل لښکر ته ورځم ، علي پاش
خورم نوبیا دهغې وروسته زه سمدستې خپل لښکر ته ورځم ځکه چې زه باید د لښکر د کوچ کولو تیارې هم په پله وکړم . نو زه غواړ م
دکولو اړتیا هم نشته چې وواېي د نریوس تر کوره پورې زما لارښوونه کولې شي او که نه . زه په خپله تا د دنریوس تر کوره پورې رس
پاره څه سامان را استولې دې چې هغه هم له ځانه سره راوړم . بیا به د نریوس کره یو ځاې ولاړ شو . ددې خبرې سره سم ریونا د میلم
څنګه مې چې درته په وا ویلي و چې د علي پاشا مور د خپلې نګور ،دعلي پاشا د مشر ورور مجدالدین د کونډې له پاره څه سامان را اس
را ښکاره نه شي . د ریونا د خبرو په اوریدو سره علي پاشا په ژوره وخندل او ریونا ته یې مخ کړ او ویې ویل : ګوره ریونا ! زه ستا دد
دلته راشو . ددې سره یو ځاې علي پاشا دخپله ځایه پورته شو او د ریونا سره یو ځاې دحویلۍ څخه ووت .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دقریب الرحمن سعید ژباړه :

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۴)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور ځوک دې ؟

په دې تاريخي ناول کې ډيرې داسې پيښې مخته راځی چې زمونږ دهيواد د اوسني کړکيچن حال سره سر خوري ، همداراز په دې ناول کې د يو شميرکسانو نومونه يادشوي دي چې شونې به وي په تصادفي توګه ديو شمير وګړو د نومونو سره يو شانته والې ولري . خو ټول کړچار مثبت دې او د ليکوال خپل آند ځرګندوي .
اوس تاسي ددې تاريخي ناول څلورمه برخه لولئ:

(۴)
پرلپسي ۶*****
اوس نو لمر نور پريوتې و . ټوله فضاد تيارو تورو لوخړو را نغاړلي وه ، علي پاشاد ريونا په لار ښوونه ديوه کور تر مخه و دريد ، ريونا دهغې دروازه و ټکوله ، د لږځنډ وروسته دروازه پرانستل شوه . يوه ځوانه ښځه د دروازې ترڅنګ ودريده ، د ريونا په کتلو سره يي پر مخ خوشحالي راڅرنګنده شوه ، خو کله يې چې سترګې په علي پاشا و نښتې نو لږ څه شا کړې شوه ، خو بيا يې هم علي پاشا له نظره و غورزاوه . دا ښځه تر اوسه پورې د خپلې ځوانی په جوش کې وه ،را مخته شوه او ريونا يي په غيږ کې و نيوله او دهغې تندې يې ښکل کړ او ورته يې وويل :
ريونا! مونږ خو اوريدلې و چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې ، ته بيرته کله را ستنه شوې يې ؟
ريونا ورته په ځواب کې وويل : اول خو مونږ پريږده چې دننه را شو دهغې وروسته به بيا تاته به تفصيل سره خبره وکړم .
په دې خبره هغه ښځه يوې لورې ته و دريده ، کله چې ريونا دعلي پاشا سره يو ځاې انګړ ته ور ننوت ، نو هغه ښځې دخپل انګړ دروازه بنده کړه ، د حويلۍ انګړ پوره پراخه و، چې دوه رڼاوې په کې رڼی وې . دغو رڼاو انګړ روښانه کړې و .
دانګړ نه په تيريدو سره دوې يوې خونې ته ور ننوتل ، هلته دوه کوچنيان او يوه زړه ښځه ناست وو ، خونې ته د ور ننوتو څخه د مخه هغه ښځه چې دروازه يې پرانستې وه د ريونا په غوږ کې د هغې څخه و پوښتل چې :
له تاسره دغه ځوان هلک څوک دې ؟ ګوره که ته يې بده و نه ګڼې او په کوم فريب ،انديښنې او دوکې کې و نه لويږې نو زه دا ويلې شم چې ددې ځوان شکل او څيره زما د مرحوم ميړه مجدالدين سره ورته ده . ګوره ريونا خورې ، ماته ژر ووايه چې دا ځوان څوک دې ؟
د نريوس په دغې بې صبرانه پوښتنو باندې ريونا تر يوه وخته پورې مسکۍ وه بيا يې په لوړ اواز وويلې ، چې اواز يې هلته په خونه کې ناستو کسانو ، دنريوس مور او دهغې دوه کوچنيانو ، هم واوريده . هغې وويلې :
نريوس خورې ! ستا ګمان سهي دې دغه ځوان چې له ماسره دلته راغلې دې دهغې شکل او څيره په رښتيا هم ستا د خاوند مجدالدين سره يو شان ده ، دا په دې خاطر چې نوموړې د مجدالدين کوچنې ورور ، علي پاشا ، دې .
ريونا ددې څخه اخوا نور څه و نه شو ويلې ، ځکه چې دهغې ددې خبرې سره سم نريوس منډه کړه او دعلی پاشا سره يې روغ بړ وکړ او دهغې تندې يې ښکل کړ . دهغې وروسته هيڅوک نه پوهيږی چې څه وشول چې دهغې زړه ډک شو اودعلي پاشا په ولې يې سر کيښود او دکوچنيانو په څير يې سلګۍ وهلې او په زار وقطار سره يې ژړل .
څنګه چې د ريونا خبرې هلته په خونې کې ناستوکسانو هريو پربيسا، کندام اوخيسار هم اوريدلې وې ،نو په دې اساس ، کله چې نريوس علي پاشا په خپله غيږ کې ونيواوپه سلګيو وهلو ي پيل وکړ نو دهغې مور پربيسا او د هغې کوچنيانو کندام او خيسار هم په ژړا پيل وکړ . ريونا هم ددې حال په کتلو سره د اغيز لاندې راغله او علي پاشا او نريوس يې يو له بله سره بيل کړل ، هغې وکتل چې لکه څنګه چې نريوس په ډکه خوله ژاړي په همدې توګه دعلي پاشا د سترګو څخه هم د اوښکو سيلاب روان دې .
نريوس اوعلي پاشا دواړه ورندار او ليور تر ډيره وخته پورې د يو بل مخته ولاړ و او سترګې يې وچولې ، بيا نريوس په ډيره مينه او محبت دعلي پاشا لاس و نيو او دهغې خونې په لور يې يوړ چيرې چې يې مور او کوچنيان ناست و، هلته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې مور پربیسا تر مخ و دراوه ، خپل ځان یې سنبال کړ او مور ته یې وویل :
اې مور جانې ! دا ځوان ووینه ، دا هغه علي پاشا دی چې زما میړه به یې زمونږ تر مخ تل ډیره ستاینه کوله . دهغې په دې خبره زړه پربیسا پورته شوه لمړۍ یې د علي پاشا په سر لاس راښکود دهغه تندی یې ښکل کړ او دخپله ځانه سره یې کیناوه .
خو علي پاشا هلته کینه ناست ، لمړۍ هغه د کندام په لور ورغې چې مشر وراره یې و . هغه ته یې غاړه ورکړه او ښه مینه یې ورسره وکړه . او وروسته یې خیسار سره هم همدا ډول مینه وکړه . بیا یې دواړه په غیږه کې کېنول ، او د زړې پربیسا تر څنګ کیناست ، نریوس او ریونا دهغوې تر مخ کیناستل . بیا پربیسا په خبرو پیل وکړ ، هغې علي پاشا ته وویل :
« علي پاشا ! ستا ورور مجدالدین یو ډیر عجیب او ځانګړې انسان و ، په هغو حالاتو کې چې هغه زما د لور سره لیدنه وکړه هغه اوږده قصه ده . کیدای شي ریونا تاسې ته دا خبره کړې وي او که نه یې ویلي نو زما لور نریوس به تاته په تفصیل سره ووایي . هغه به تل زمونږ سره بسپنه کوله ، په دې ترتیب زمونږ دهغه سره لیدنه کتنه کیدله ، په همدې جریان کې نریوس او مجدالدین یو بل سره خوښ کړل ، او ددوې تر منځ واده وشو . په جنګوو کې دبرخې اخیستو وروسته به هغه همدلته ډیر ته را ته . ځکه چې هغه به ډیر وخت د خپل پلار او ورور د وژونکو پسې ګرځیده ، بیا ډیره بده پیښه منځته راغله ، هغو وژونکو د مجدالدین کار هم پای ته ورساوه ،زما د لور په ځولۍ کې کونډتون و او دهغې دکوچنیانو د سر سیورې له منځه ولاړ او هغه دواړه هم یتیمان شول .
د زړې پربیسا خبرو علي پاشا ویلې کړ. هغه به بیا بیا د کندام او خیسار دواړو په سر لاس راښکود او ښکلول به یې ، بیا یې پربیسا ته وکتل او ویې ویل :
محترمې مشرې ! داسې خبرې مه کوه ، کندام اوخیسار یتیمان شوې نه دي ، زه د هغوې کاکا دهغوې د خدمت له پاره ژوندی او سلامت یم . زما مور ، زما خور ستاسې له پاره څه شیان را استولي هغه به ریونا تاسې ته تسلیم کړي .
ددې خبرې سره سم ریونا هغه کڅوړه پرانسته چې له ځانه سره یې راوړې وه . هغې هغه ټول کالي را وسپړل، خپاره یې کړل او هغوې ته یې ور وښوول ، بیا علي پاشا د خپل جیب نه د نغدو پیسو خلطه را وویسته ، دخپله ځایه را پورته شو ، کندام اوخیسار دواړه یې په لمځې کینول ، د نغدو پیسو کڅوړه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده اوبیا یې هغې ته وویل :
نریوس خورې ! دا دنغدو پیسو خلطه له ځانه سره و ساته ، زه پو هیږم چې زما دورورا‌و ستا دمیړه مجدالدین د مړینې وروسته ستا سو د خوراک څښاک له پاره کومه ذریعه نه شته ، دا نغدې پیسې ما له کوره تاسې ته راوړې ، دا زما مور ستاسې له پاره راکړې . زه هیله لرم چې په راتلونکې وخت کې به زه د خپلې خور نریوس او دخپل ورور د دواړو زامنو په ښه ډول خدمت وکړای شم .
علي پاشا د لږ څه ځنډ وروسته بیرته چپ پاته شو ، او بیا وروسته یې یو ځل بیا اواز واوریدل شو .
نریوس خورې ! ایا زه له تا دا پوښتلې شم چې په دې کلي کې ستاسې د خوراک څښاک بله کومه ذریعه هم شته ؟
دهغه ددې خبرې په ځواب کې دنریوس مور پربیسا وویل :
علي پاشا زویه ! په دې کلي کې زه او زما لور بلکل بې اسرې نه یو که څه هم ډیر وخت و شو چې زما میړه مړ شوې خو دلته په کلي کې زمونږ یو ټوټه زمکه شته چې هغه مونږ د نریوس د پلار یو پیژندګلوې ته په کښت ورکړې ، نیمایې فصل هغه اخلي او نیمایې مونږ ته راکوي ، دهغې څخه دومره څه تر لاسه کیږي چې د لږ څه کمښت زیادښت سره زمونږ دکال ګذاره پرې کیږي . ددې نه اخوا زه په دې هکله د شرم احساس نه کوم چې ووایم چې د ریونا پلار او دهغې مور ډیر وخت زمونږ سره لاس کړې او اوس یې هم کوی .
کله چې پربیسا چپ شوه ، نو علي پاشا په خبرو پیل وکړ.
« زما درنې او محترمې خورې،نریوس ! دهغې وخته چې د ریونا له خولې زما مور او خور خبر شوې دي چې زما ورور مجدالدین دلته له تاسره واده کړې او له تا څخه یې دوه کوچنیان هم پیدا شوې دي نو د همغې وخته را هیسې هغه ستا او ستا د کوچنیانو د کتلو له پاره بې قراره دي . ایا دا شونې ده چې کله ته د دواړو کوچنیانو سره یو ځای بروصې ته ولاړه شې او هملته زما د مور او خور سره و اوسې .
د علي پاشا په دې پوښتنې باندې نریوس د لږ څه ځنډ له پاره په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې علي پاشا ته وویل :
زما دورنده وروره علي پاشا! زما هلته په تللو او هملته په اوسیدو باندې هیڅ ډول اعتراض نه شته . ځکه چې زما کوچنیان همستاسې دي ، خو زما د مور حالت ووینه ، دا اوس زړه ده ، دسترګو دید یې کم دی ، ډیر واټن سفر نه شي کولې ، خو بیا هم زما درونده وروره ! زه ژمنه کوم چې یوه نه یوه ورځ به زه خپله مور د ریونا په کور کې پرېږدم او د بروصې ښار ته به ستاسې د خلکو د لیدلو له پاره درشم خو هلته به زما دتللو یو شرط وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګه شرط خورجاني ! علي پاشا ټکان وخوړ او د نریوس په لور یې وکتل ، په ځواب کې نریوس په ډېرمتانت سره وویل :
زما درونده علي پاشا جانه ! شرط دادې چې کله چې زه بروصې ته ستاسې د خلکو د کتلو له پاره درځم نو تاسې به زما دواړه زامن له مانه نه ستنوئ .
په دې خبره علي پاشا په تیزو سترګو سره د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل .
مونږ به کندام اوخیسار ولې هلته له ځانه سره ایسارو ؟ دا دواړه خو ستا امانت دې ، دهغوې د پالنې او روزنې مسؤلیت زه له همدا اوسه په خپل سر اخلم . دوې به له هم تاسره اوسیږي ، تر څو چې ځوانان شي او بیا همستا خدمت وکړي . ما خو په دې خاطر دا خبره کړې وه چې ما غوښتل چې ستا په فکر کې را ونه ګرځي چې د بروصې دښار ، چې ستا میره د هغه ځاي اوسیدونکي و ، له تاسره کوم پیوند نه لري .
نریوس خورې ! مونږ هلته ډېر ستر باغ لرو ، او دهغې څخه مونږ ته هر کال ډېر څه تر لاسه کیږي . مونږ د ښې ډیرې زمکې خاوندان هم یو او دهغې څخه دومره عاید مونږ ته لاس ته راځي چې د ټول کال د خرڅولو سره سره یې بیا هم نه شو تمامولاې او ذخیره ترې کوو. ما هلته یوه وړه رمه هم ساتلې ده ، هغه مو د تجارت له پاره نه بلکه هغه وخت چې زما خور سریان پیدا شوې وه نو دهغې د شیدو له پاره زما مور دوه وزې اخیستي وې هغه وزې مونږ بیا و نه پلورلې ، دهمغوې څخه الله پاک نور بچیان پیدا کړل او دومره برکت یې په کې واچوو چې دهغوې کال په کال ډیرښت اوس دادې دهغوې شمیره پنځه ویشتو ته رسولې ده، زه هر سهار دا کوچنۍ رمه دځرلو له پاره د بروصې دغرو لمنې ته وړم، زما مور او خور ددې وزو سره ډیره زیاته مینه او محبت کوي ، ځکه چې هغه ټولې زمونږ په کور کې پیدا شوې دې . مونږ و پاللې او را لویې مو کړې ، بیا داسې وخت راغې چې ما به هر سهار دا رمه دغرو لمنې ته وړله او د ماسپښین په وخت کې به زما مور او خور دواړه دهغې د ساتنې له پاره هلته راتلې او زه به د حرب و ضرب د تعلیم له پاره مکتب ته تللم . د لته د راتلو څخه یوه اونۍ تر مخه ما خپل مکتب پاې ته ورسوو او په ډیره ښه درجه بریالي شوم . په همدې خاطر سلطان مراد را ته د پاشا لقب راکړ او زه یې د علي نه علي پاشا کړم . اوس نو سلطان مراد راته یو لښکر راکړ او د بلغاریه د حکمران سیسمان د ځپلو له پاره یې را و استولم ، هغه هره شپه د مسلمانانو په سیمو کې د ځپلو دوو زامنو ، ایکسلا او سائرکن سره یوځاې شپیني یرغلونه کوي ، او دبې ګناه انسانانو وینې تویوي ، دکوم لښکر سره چې زه دلته راغلې یم هغه همدلته ستاسې د کلي څخه لږ لرې پړاو کړې دې . او زه د لږ ځنډ وروسته ستاسې څخه رخصت اخلم او دخپل لښکر په لور ځم ځکه مونږ د شپې له خوا خپل منزل ته رسیدل غواړو .
د علي پاشا په دې خبرو باندې نریوس تر یوه وخته پورې ډیره غمجنه او په فکر کې ډوبه کیناسته ، اوبیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
«علي پاشا ، زما ډیر دروند وروره ! ایا دا شوني نه ده چې ته لږ تر لږه دا شپه زمونږ ه سره تیره کړې اوبیا سهار وختي خپل لښکر ته ور وخوزیږې .
د نریوس ددې مړاوې غوښتنې په مقابل کې علي پاشا په ډیره معذرت کونکې ژبه وویل چې :
« درنې خورې ، نریوس ! ستا وینا سهي ده ، خو دې کلي ته د راتلو تر مخه ما خپلو وړو سالارانو ته دا ویلي دي چې هغوې دې د لښکر د خوراک ښښاک انتظام وکړی اوکله چې شپه په ښه شي نو دخپل منزل په لور به خوزیږو. په دې خاطر خورې! زه دلته تم کیدې نه شم . لښکر ته ورځم ، د لږ وخت وروسته به لښکر د خوراک ښښاک وروسته څه ارام هم کړې وي ، بیا نو زه د خپل لښکر سره یو ځاې د خپل منزل په لور روانیږم . درنې خورې نریوس ! سلطان مراد ماته د پاشا لقب راکړې دې او ددې کار په سپارلو کې یې پر ما ډیر زیات باور او اعتماد کړې دې . زه به ددې دندې په تر سره کولو کې دخپل ټول توان په اندازه هڅه کوم . تر څو زه دا ثابته کړم چې د پاشا کوم لقب چې سلطان ماته راکړې زه دهغې په معیار باندې پوره پوره دکیوتو وړ یم . کوم کار چې سلطان ماته راسپارلې زه دهغې د ترسره کولو اهلیت او وړتیا په ځان کې وینم . بس ددې ځایه به زما دکوچ په وخت کې له تاسو څخه هیله دا وي ، چې زما څخه وروسته ، زما خورې ! ، ته او دغه دواړه کوچنیان او ستا مور زما له پاره لاس په دعا پورته کړئ .
او ګوره نریوس خورې ! که چیرې ته د ځینو مجبوریتونو له مخې له ماسره ژر د بروصې ښار ته نه شې تللاې نو کله چې هم ماته وخت په لاس راشي نو زه به خپله مور او خور دواړه دلته راوړم ځکه چې هغوې دواړه له تا او ستا د کوچنیانو سره د کتلو له پاره ډیرې زیاتې ناقراره دي .
علي پاشا ، زما وروره ! که چیرې ته مور او خور دواړه دلته راوړې نو داسې و ګڼه چې تا پر ما ډیر زیات احسان وکړ .داسې احسان چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه باسم . زما وروره ! که چیرې دواړه دلته را تلاې شي نو زه به داسې وګڼم چې د نړۍ ټولې خوشحالۍ ، ټول راحتونه ، زما په برخه شوي دي . نریوس دا جملې په ډیره زیاته خوښۍ سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خولې را ويستلې .
بيا نو په وا تر دې چې علي پاشا د نريوس د خبرو په ځواب کې څه ووايي نريوس يوځل بيا په خبرو پيل وکړ .
علي پاشا ! زما درونده وروره ! که چيرې ته د لته زمونږ سره دشپې نه شې تم کيدې ، نو لږ ځنډ وکړه زه به تاته ماښامې تيار کړم . ډوډئ وخوره بيا ولاړ ښه . ريونا به هم همدلته ډوډئ وخوري . زه به تاته د لارې له پاره هم څه تيار کړم . خو ګوره وروره ! تر اوسه زما په ذهن کې يو ه پوښتنه اوړې را اوړی ، چې ستا له اړخه به دځواب وروسته ډاډمنه شم او په خپل کار پسې به ولاړه شم .
علي پاشا د نريوس په دې خبره باندې تر لږ څه وخته پورې هغې ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې : خورې ! ووايه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟
نريوس لمړئ ريونا ته او بيا يې علي پاشا ته وکتل او بيا يې په ناست اواز باندې وپوښتل:
« تاسې دواړه يو بل د څه وخته او څه ډول پيژنئ ؟
دنريوس ددې پوښتنې سره سم د ريونا په څيرې کې د خوښئ ګونځې را ښکاره شوې بيا يې په ډيره پټه ټوګه نريوس ته په وينا کې وويل :
نريوس خورې !که چيرې ته چاته و نه وايې نو زه به درته ووايم چې علي پاشا ما څه ډول پيژني ، زه دهغې سره څنګه مخامخ شوم ، دا يو راز دې ، ژمنه به کوې چې دا راز به همداسې راز پاته کيږی .
په ځواب کې نريوس هم په هماغسې ناست اواز او په رازلرونکې توګه وويل چې:
«ته ووايه زه تاته ډاډ درکوم چې دا راز به همداسې راز پاته شي ».
دنريوس د ډاډ وروسته ريونا په ډيره پټه توګه ، ددې ځايه دخپل ځان د پورته کولو ، دبروصې ښار ته د ور رسولو ، او هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې يوه اونئ دپاته کيدو او بيا د علي پاشا سره يو ځاې دخپل کلي په لور ټوله پيښه په تفصيل سره وويله .
د ريونا په دې خبرو سره نريوس ډيره په فکر کې ډوبه شو او بيا يې وويل :
ريونا ! ستا ددې خبرو څخه داسې را په ډاګه کيږی چې زما خاوند مجد الدين ستا د کاکا په زامنو باندې دخپل پلار او ورور په وژلو کې د لاس د درلودلو په اړه شکمن و . خو هغه هيڅکله هم دا خبره زما تر مخه نه ده ياده کړې ، اوبيا په کومه ورځ چې نبنته وشوه او دهغې په پايلو کې هغه ومړ . نو ماته دا څرګنده نه شوه چې دا نبنته ستا د کاکا او دهغې د زامنو سره وه ، دهغې پيژندونکواو ملګرو چې دهغه لاش يې زمونږ ترکوره را وړستي و ، هم دا نه و ويلې چې هغوې ته نيولې يې او له ځانه سره بروصې ته وړې يې . بلې ! مونږ ته دا خبر ضرور را رسيدلې و چې ستا کاکا او هغه ځوان چې ستا کوژده ورسره شوې وه چا وژلې دي . بيا هم په دې کلی کی د چا غوږ ته هم دا خبره نه وه رسيدلې چې ته چا پورته کړې يې او د بروصې تر ښاره پورې يې رسولې يې . دکلې خلک همدومره پوهيدل چې ته دخپل کاکا کور ته تللې يې . ښه شو چې ددې راز څخه پرده پورته شو ه ، او هيچا ته دا و نه رسيده چې ته تر بروصې پورې رسيدلې يې .
تر دې ځايه د خبرو وروسته نريوس چپ شوه . په ځواب کې يې ريونا په خبرو پيل وکړ .
نريوس خورجاني ! هغه وخت چې ستا د خاوند او زما د کاکا او دهغې د زامنو تر منځ نبنته وشوه نو هغه وخت ستا د ميړه مجدالدين سره دوه کسه نور ملګری هم و . او دا هماغه ځوانان و چې زه يې له دې ځايه تر بروصې پورې و رسولم . کله چې دا نبنته پاې ته ورسيده ، نو ستا د خاوند څو نور ملګرې هم د پيښې ځاې ته را ورسيدل . خو تر دې وخته پوې زما د کاکا دوه زامن په تيښتې بريالي شوې و . بيا ستا د ميړه مجدالدين څو ملګرو دهغه لاش ستاسې دکور لورې ته راوست . خو تر هغه وخته پورې چې مجدالدين ژوندې و نو هغه خپلو ملګرو ته ويلې و چې دهغه لاش ستاسې تر کوره پورې را ورسوي ، دهغه هغه دواړه ملګرې چې په نبنته کې ورسره يو ځاې و همغوې زه د مجدالدين په حکم تر بروصې پورې ورسولم .
علي پاشا دغه ټولې خبرې په ډيره غمجنه توګه اوريدې . بيا هغه د خپله ځايه را پورته شو او ويې ويل : «نريوس خورې ! ايا داسې شوني نه ده چې ته همدا اوس ما دخپل ورور تر قبره پورې يوسې ؟ دهغې وروسته به زه د ريونا په کور کې د ماښامې د خوړلو وروسته د خپل لښکر په لورې ولاړ شم او بيا به د هغه ځايه کوچ وکړم .
نريوس سمدستې له خپله ځايه پورته شوه او دخپلې مور پربيسا په لور په کتلو سره يې په لوړ اواز وويل :
مورې ! زه علي پاشا تر هديرې پورې وړم . ډيره ژر بيرته را ګرځم .
دهغې د خبرې په اوريدو سره کندام اوخيسار هم له خپلو ځايو څخه را پورته شول او دنريوس سره يو ځاې يې هديرې ته د تللو ضد کاوه ، نريوس هغه دواړه هم له ځانه سره روان کړل ، بيا نو علي پاشا د نريوس دمورڅخه رخصت واخيست او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ، كندام ، خيسار او نريوس سره يو ځاى د حويلۍ څخه ووت .
د هديرې په لور د تللو په وخت كې نريوس يو ناڅاپه علي پاشا ته مخ را واړوه او ورته يې وويل :
علي پاشا ! كله چې د لمړي ځل له پاره ستا ورور مجدالدين زمونږ كلى ته راغى نو هغه وخت زه او زما مور دواړو په كښت كې كار كاوه ، مجدالدين په يوه آس سپور و ، داسې معلوميده چې يو شمير خلكو هغه ته دا ويلي و چې ستا دپلار او مشر ورور وژنكي قاتلان د همدې كلي اوسيدونكي دي . په دې خاطر هغه زمونږ د كلى شاوخوا ته چكر واهه ، هغه وخت چې ما او زما مور په پټي كې كار كاوه ، نو هغه زمونږ څنګ ته راغى او زمونږ څخه يې اوبه و غوښتې او ويې څكلې ، دهغې وروسته يې د كوم نژدې سراى په هكله و پوښتل ، ما ورته د سراى لاره و ښوده او چپ چاپ ولاړ .
بل ځل بيا هغه زمونږ د كلي په لور راغى ، كيداى شي چې هغه د قاتلانو په لټه كې ګرځيده ، په دې وخت كې ما د په ښو جوارو يوه ګيډۍ په سر ايښودې روانه وم . په دې ورځ زما مور دلته په پټي كې دكار كولو له پاره له ما سره نه وه راغلې ، زه يواځې وم . په لاره كې مې د مجدالدين سره ليدنه وشوه ، زما په ليدلو سره هغه سمدستي خپل آس و دراوه ، هغه ګيډۍ چې ما په سر ايښودې وه هغه يې له ما څخه واخسته او په خپل آس يې كيښوده ، او بيا يې زه د خپل كور تر څنګ پريښووم دا د هغه زما او زما د مور سره دويمه ليدنه وه. دهغې عادات او كړچار زما د مور ډير زيات خوښ شول .
بيا به هغه دلته زمونږ تر كوره كله كله ته راته . په دغه تګ راتګ كې يواځې مانه بلكه هغه هم زه خوښه كړم . كله چې زما مور د دې خوښې څخه خبره شوه نو هغې زمونږ ددواړو تر منځ واده وكړ . په دې ترتيب مونږ دواړه ،ستا ورور مجدالدين او زه ، يو دبل په ژوند كې سره ورګډ شو. بيا دې الله د هغو كور وران كړى چا چې مجدالدين له ماڅخه بيل كړې زما زړه ګواهي وركوي چې هغوې به هيڅكله هم زمونږ د بدلې څخه خوندى پاته نه شي .
نريوس غلې شوه . علي پاشا د هغې د خبرو په وخت كې بلكل چپ چاب لكه د بُت په څير په لار روان و . بيا د زړه اواز د شپې په دغه تياره كې واوريدل شو چې ويل يې :
نريوس خورجاني ! مونږ مسلمانان په جنګ كې لكه د غره په څير كلك او په محبت كې لكه د وريښمو په څير نرم يو . زه تاته ډاډ دركوم چې زه ستا ورور علي پاشا به د خپلو قاتلانو پسې ګرځم . دا قاتلان چې هر څومره زورور هم وي زه به د هغوې څخه د خپل پلار او ورونو بدله خامخا اخلم او دهغوې په وينو به زمكه لمده وم .
ددې خبرې په ويلو سره علي پاشا چپ شو ځكه چې هغوې اوس هديرې ته ور ننوتي وو. بيا نريوس د شپې په تياره كې د يوه قبر تر څنګ و دريده ، او په هغه لورې په اشارې كولو سره يې علي پاشا ته وويل چې :
« دا ستا د ورور مجدالدين قبر دې .»
تر لږ څه وخته پورې علي پاشا د قبر تر څنګ و دريد ، نريوس ، ريونا ، او دواړه كوچنيان هم هلته ولاړ و د ټولو د سترګو څخه د اوښكو سيلاب را روان و . بيا علي پاشا د قبر تر څنګ كيناست، تر يوه وخته پورې يې د قبر په خاورو لاس را ښكوده ، او ژړل يې ، بيا يې د فاتحې د سورت په لوستلو سره دعاو كړه او په ډيره قهرجنه توګه را پورته شو ، داسمان په لور يې وكتل ، او ويې ويل :
اې لايزال ربه ! اې لازوال ربه ! ته جميل او اجمل يې ، ته مكمل او اكمل يې ، زه مسلمان يم ، يواځې ستا بندګي او ستا عبادت كونكې يم ، د اړتيا و په وخت كې يواځې همستا څخه بسپنه اومدد غواړم ، اې زما الله ! ته د كن فيكون ، او د لوح و قلم مالك يې ، همدا ته وارث يې ، نو اې الله ! ما ته توفيق را كړه چې زه د مرګ د تيزو سيليو په څير د خپلو دښمنانو پسې ولاړ شم دهغوې د ژوند دروازې ور و ټكوم . اې زما الله! ماته حوصله او عزم را كړه تر څو زه د خپلو دښمنانو دروازى ا وديوالونه دديمك چينچې خوړلي لرګيو اوبامو په څير كړم . اې الله ! زماسره كومک وكړه چې زه د هغوې د زړونو په لوحو باندې د مرګ حروف و ليكم ، او په هغوې باندې د قهر لاټې اود هغوې له پاره اغزى لرونكې غړوندۍ و ګرځم .
تر دې ځايه علي پاشا خبرې وكړې او د لږ څه وقفې وروسته هغه چپ شو ، بيا وروسته يې يوځل بيا په قبرستان كې اواز پورته شو او په لوړ اواز يې وويل :
اې زما ربه ! زما مالكه ، ته كريم او رحيم يې ، ټول صفت او صمديت همتا لره دي ،تا د عربو په صحرا كې د انسانيت محسن ، دصفا اومروا د نوراني واديو كې سعې كونكو ، د احد په ډيرو مباركو غرونو كې د كفارو سره د ټكر كونكو او د بدر په مقدس ميدان كې ستا د وحدانيت په خاطر دځان ځارونكو په طفيل ، ما ته د خپل دښمن په مقابل كې بريا او كامراني را په برخه كړه .
ددعا د غوښتلو وروسته علي پاشا غلې شو ، بيا يې نريوس ته بيا بيا وكتل اوريونا ته يې وويل چې « راځه چې ځو » .
هغه دواړه چپ چاپ ، دهغوې سره يو ځاى روان و ، په لاره كې يې نريوس ته مخ واړاوه ، او ورته يې وويل:
نريوس خورې ! زه به همدا نن شپه د خپل لښكر سره يو ځاى ددې ځايه كوچ كوم . ته بيا په دې هكله انديښنه و نه كړې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به دغه قاتلين هيڅکله هم خوندی پرې نه ږدم . ولو که هغوې د زمکې په تل کې هم پټ شوی وي . په دې لړ کې زه د ريونا ، د ريونا د پلار او مور هم ممنون يم ، ځکه چې هغوې هم د قاتلانو په لټون کې له ماسره د بسپنې کولو ژمنه کړې ، ګرانې خورې ! که چيرې کله هم زما په راتګ کې دلته څه ځنډون راشي ، يا زه په جنګ کې و نښلم ، او يا د قاتلانو په لټون کې دلته را نه شم . اوتاته د پيسو اړتيا وی نو پرته له ځنډه د ريونا د پلار څخه يې و غواړه . دخپلو اړتيا و په مطابق دهغوې څخه رقم واخله ، څومره رقم چې تاسې ترې واخست هغه به زه ورته بيرته اداء کړم . په دې لړ کې تاسې ته د اندېښنې کولو اړتيا نه شته .

د علي پاشا ددې خبرو په اوريدو سره نريوس ډيره خوشحاله شوه . بيا يې دهمدې خوشحالی په حال کې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

« علي پاشا! داسې وخت ته به نوبت و نه رسيږي ، ګرانه وروره ! د پيسو هغه کڅوړه چې تا ماته راکړې په هغې کې دومره زياتې پيسې دې چې هغه تر ډيره وخته پورې زمونږ له پاره بسنه کوي . زما وروره ! او س خوتا کوچنيان او کوچنيانو ته د خپل کاکا په څير و کتلې ، اوس به دوې ډير وخت ستا په اړه زما څخه پوښتنه کوي ، په دې خاطر زما التماس دې چې کله هم ته وخت پيدا کوي نو دلته ضرور راښه .

ګرانې خورې ! دا څنګه خبرې کوې ؟ که ته و نه وايې هم ، نو دا زما فرض دې چې دلته راشم . علي پاشا په ډير فرا خه زړه دا خبرې کړې وې . بيا په تلو تلو کې هغوې کلي ته ور ننوتي و ، علي پاشا نريوس او دواړه کوچنيان تر کوره پورې يوړل ، او بيا د ريونا سره يو ځاې د هغوې کور ته روان شو .

د ريونا په کور کې د ورننوتلو سره سم ، علي پاشا ريونا ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :

« ريونا ! زه په ميلمستون کې کينم ، ته به زما سره يوه مهرباني وکړې چې ماته به ډيره ژر ډوډۍ تياره کړ ، ترڅو چې زه د خپل لښکر په لور ولاړ شم او د تللو له پاره ځان تيار کړم .

په ځواب کې د ريونا په مخ باندې د خوښې ليکې راښکاره شوې ،بيا هغه د حويلۍ بلې برخې ته ولاړه .

د لږ څه ځنډ وورسته ريونا را ستنه شوه ، دهغې سره د هغې پلار رستاک اومور کيتهنا هم ملګری و. ټولو يو ځاې په ميلمستون کې د ډوډۍ خوړلو لوښې کيښوول ، څلورواړو يو ځاې ډوډۍ و خوړه ، دهغې نه وروسته يې د علي پاشا د وينا په اساس د هغه آس د اخور څخه را پرانيست ،

دشپې په تياره کې رستاک ، کيتهنا او ريونا علي پاشا ته الوداع ووايه ، بيا علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او په ډيره بيړه يې آس د لښکر په لور و ځغلاوه .

لښکر ته درسيدو سره سم هغه لږ څه ارام وکړ . لښکريانو ته يې هم د ارام کولو وخت او فرصت ورکړ . بيا يې د خپل لښکر سره يو ځاې د منزل په لور حرکت وکړ.

پرلپسې لري ......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاريخي ناول پنځمه برخه لولئ:

(۵)

پرلپسې *****۷...

علي پاشا لا تراوسه پورې د خپل لښکر سره يو ځاې د بلقان غرنيو سيمو ته رسيدونکې و چې ډير يو بد خبر ورته ورسيد .او هغه داچې سلطان مراد په يوګوسلاويه کې د بوسنيا يې سيمې د سوبه کولو او هلته د امن و امان د را وستلو په خاطر شل زره د ترکانو عسکرې لښکر ټاکلې و ،نو هغه وخت چې دغه لښکر هلته ځاې په ځاې شو نو هلته د بلغاريه له اړخه د پاڅون يا بغاوت کومه هيله نه تر سترګو کيده ، په دې خاطر سلطان مراد ډاډ من و چې شل زره لښکر به په هغو سيمو کې امن امان ټينګ کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په همدې وخت کې د بلغاريي حکمران سيسمان بغاوت او سرکشي وکړه او په ځاې ځاې يې د مسلمانانو د وينې تويولو لړۍ پيل کړه . د بلغاريي حکمران سيسمان د بلغاريي نه اخوا بوسنيا ، البانيه ، دلاچيه ، هنګرى او پولينډ څخه هم صليبي رضا کار د خپله ځانه سره يو ځاې کړل او ډير ستر لښکر يې تيار کړې و. هغه به د مسلمانانو په هر ځاې او هرې سيمي دشپې يرغلونه کول او دمسلمانانو وينې به يې تويولې. هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې وې هلته د مسلمانانو لښکر ځاې په ځاې شوې و . نود سيسمان د حکم لاندې د صليبيانو يو ستر متحد لښکر په بوسنيا کې په دغو پرتو ترک توکمو لښکرو باندې يرغل ور وست .
دا يرغل د شپې له اړخه شوې و او دا ډيره وژونکې حمله وه ، د ترک توکمو لښکر هيڅکله هم دداسې يو بريد هيله نه شوه کولاې . دصليبيانو په دغه ناڅاپي يرغل کې د ترکانو د لښکر نژدې څلورمه برخه له منځه ولاړل ، ژوندي پاته شوي عسکر دبوسنيا څخه په تيښته و تښتيدل خو هغوې په لاره کې بيرته د علي پاشا سره يو ځاې شول.
کله چې علي پاشا ته د هغوې د راتلو خبر ورسيد او دا خبر هم ورته تر لاسه شو چې د بلغاريي حکمران سيسمان د ډيرو زياتو هيوادو څخه يو ستر صليبي لښکر تيار کړې دې او دهمغې لښکر په بسپنه هغه په بوسنيا کې په پرتو ترک توکمو لښکرو باندې شپينى وينه تويونکې يرغل کړې چې په دې يرغل کې نژدې پنځه زره مسلمانان شهيدان شول دهغې وروسته د هغه وينه تويونکې اود قهره او غضب نه ډک خوزښت نور هم ګړندى شوې .
هغه ترک لښکر چې د بوسنيا څخه ماتې خوړلې وه اود علي پاشا د لښکر خواته راغلي و دهغوې شميره نژدې پنځلس زره کسانو ته رسيده . هغوې هم د علي پاشا په لښکر کې د صليبيانو څخه د انتقام او بدلې اخستولو په خاطر رايو ځاې شول. علي پاشا د بلقان څخه د درينې ددرې له لارې وا وخښت ، او په شوميلا نومې پړاخه ډګر کې يې خپل لښکر ته د پړاو کولو حکم وکړ . اوس نود علي پاشا تر مخه د ترانوا په نوم د بلغاريه يو ستر ښار پروت و چې د ۱۱۸۶ څخه تر ۱۳۹۴ پورې د بلغاريه پايتخت هم و.
علي پاشا په دې خاطر کې د شوميلا په ډګر کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې د بلغاريه د حکمران سيسمان دواړه زامنو سائرکن اوايکسلا کې د صليبيانو يوه ډير ستر لښکر دعلي پاشا د مخنيوې له پاره هلته ديره کړې و . هغوې د شوميلا په پراخو ميدانو کې پړاو کړې و او کله چې على پاشا دغه ميدانو ته ور ننوت ،نو سائرکن او ايکسلا دواړو په خپل لښکر کې د جنګ ډول و ډباوه ،
علي پاشا هم سمدستي دهغوې په مقابل کې جنګ ته تيار شو . د جنګ د حکم د ورکولو سره سم هغه خپل لښکر ته د پړاو امر کړې و . صليبيانو د علي پاشا د ماتې په خاطر خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې د سائرکن په مشرۍ او بله برخه يې د ايکسلا په مشرۍ کې ورکړه . علي پاشا هم د خپل لښکر صفونه سهي کړل ، او د صليبيانو د مقابلې له پاره يې خپل فوځونه په دوو برخو وويشل، يوه برخه يې د خپل ځانه سره او بله برخه يې د خپل معاون تر مشرۍ لاندې ورکړه او هغه ته يې د جنګ ټوله لاره چاره و ښووله . د يرغل پيلامه تر هر څه دمخه د بلغاريي د حکمران سيسمان زامنو سائرکن او ايکسلا وکړه ، دا ځکه چې هغوې د څو مياشتو را هيسې د مسلمانانو د وينو په تويولو باندې مصروف و اوبيا يې په څو لنډو تيرو شو و ورځو کې په بوسنيا کې دمسلمانانو په لښکر يرغل کړې و او دهغوې پر خلاف يې پوره برې تر لاسه کړې و .
او نژدې پنځه زره ترک توکمه مسلمانان يې دشپې په تيارو کې له منځه وړي و . دهغو د همدغوکاميابيو په واسطه د سائرکن او ايکسلا دواړو حوصلې هم زياتې کلکې او لوړې شوې وې. اوکوم لښکر چې د هغوې تر امر لاندې يې جنګ کاوه هغوې هم د همدې حوصلو د لوړوالى په خاطر هر ډول ځان ځارنې ته تياروول .
خو دبله اړخه علي پاشا هم دښمن ته د نه زغميدونکې زخم ورکولو له پاره ځان تيار کړې و . که څه هم په وا له دې هغه ته د جنګ کولو تجربه هم نه وه ورپه برخه شوې، خو هغه څه چې هغه د بروصې د ضرب و حرب په مکتب کې تر لاسه کړى و هغه د هغې له پاره تر ټولو لويه تجربه وه اوبيا د پاشا د لقب د اخستو نه وروسته هغه يوه اونى دخپل لښکر سره يو ځاې د جنګى امورو په بحث او مباحثه کې مصروف و او خبرې يې پرې کولې او هغوې ته يې خپل نظر او خپله تجربه وړاندې کوله ، هغه هم د هغه له پاره يو تجربه حسابيده ، ددې نه اخو د بوسنيا څخه را تښتيدلي هغو پنځه لس زرو عسکرو ، چې د شپې له اړخه پرې نا څاپي يرغل شوې و، هغوې هم د سائرکن او ايکسلانه د بدلې اخستلو سوګند پورته کړې و او تر يوه ځايه يې دجنګ تجربه هم درلوده ، ور سره مل و.
د جنګ په پيل کې د بلغاريه شهزادګانو هر يو سائرکن او ايکسلا د جنګ د ډول د ډبولو په اساس خپل متحده لښکر د زمکې د حشراتو ا ويا د باران په شان د را وريدلو چينجيو په څير را مخته کړ ، او بيا دواړه ورونو د خپل متحده لښکر سره يو ځاې د علي پاشا په لښکر باندې توپانې يرغل راوست .
علي پاشا هم په ځواب کې دخپل ځان په ښوولو کې ځنډ و نه کړ ، هغه پوهيده چې ددوېډ لښکر د شميرې په مقابل کې ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لښکر شمیره ډیره زیاته ده، او په ځای ځای کې یې دشپینیو یرغلونو او وینوتویولو په واسطه حوصلې هم ډیرې پورته دې ، په دې خاطر هغه د سمدستي ځوابي یرغل په واسطه ، لکه د خیرو شر په جګړه کې د باطل حال خرابونکي اجل د لاړښود په څیر ، سیلابي حمله وکړه ، دعلي پاشا تر مشرۍ لاندې د مرګ په سترګو کې سترګې ننویستونکي ترکانو هم د ځانګړو او بې مثله مجاهدینو په څیر په دښمن باندې په پوره مستۍ سره یرغل ورروست .
د اروپا ددواړو شهزادګانو دا فکر کاوه چې دوې به د ترانوا د ښار په پراخه میدانو کې د مسلمانانو سالار علي پاشا ته په بدترینه ماته ورکولو باندې بریمنده را ووځي ، خو اوس برعکس د هغوې دکمبختۍ او بربادۍ پیلامه شوې وه . په دې خاطر چې په همهغه لمړنۍ حمله کې علي پاشا دخپل نائب سره یوځای د هغوې د لښکر لمړنۍ کرښې ماتې کړې او په ډیره چټکۍ سره دهغوې حالت د خرابیدو په لور روان شو او علي پاشا هره لمحه ددښمن مخته لیکې یو په بل پسې له منځه وړلې . دهغې وروسته هغوې د دښمن وروستۍ کرښې هم یو په بل پسې په ډیره تیزۍ سره له منځه یوړې .
هغه وخت چې د جنګ پیلامه وشوه نو سائرکن او ورور یې ایکسلا دواړه به دویمه درجه لیکو کې ولاړ و . خو کله چې علی پاشا د لمړیو صفونو بیخ وویست نو په دې لیکو کې دایکسلا او سائرکن نائبین له منځه ولاړ ل ، خو کله چې علي پاشا د دویمې درجې د لیکو صفا کول پیل کړل نو سائرکن اوایکسلا د ویرې او خوف په حال کې د خپل لښکر منځنیو لیکو ته په شا شول . دلمړیو لیکو څخه منځنیو لیکو ته د هغوې تیښتې د هغوې په فوځ کې هم بدګماني را پیدا کړه ، او هغوې هم اوس د علي پاشا او د هغه د لښکر سره د ټکر څخه په ویره کې راغلي و ، علي پاشا هم دهمدې فرصت څخه ګټه پورته کړه او ددښمن د شمیر دکمښت له پاره یې پر هغوې ډیرې تیزې حملې پیل کړې .
اوس نو هره ګړۍ د سائرکن اوایکسلا له پاره حالات د زغم نه وتل ، ددې حالت په کتلو سره سائرکن اوایکسلا دواړو مشوره وکړه او دې پایلو ته ورسیدل ، چې که چیرې دوې د شومیلا په پراخه میدانونو کې د مسلمانانو پرخلاف جنګ ته دوام ورکړې نو مسلمانان به دهغوې لښکر ټول له یوه مخې له منځه یوسي ، دهمدې پایلو په اساس دواړو ورونو ماتې و منله ، و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې یې د ځانونو د محصوررولو اراده وکړه .
ددې پریکړې سره سم دواړو ورونو پاته لښکر د جنګ څخه ستون کړ او دترانوا د ښار په لورې یې دتیښتې حکم ورکړ . خو د هغوې تیښته هم دهغوې له پاره دافتونو او مصیبتونو نه ډکه وه . ځکه چې علي پاشا د شاهین په څیر د هغوې پسې روان و او د شا له خوانه یې د تیښتې به حالت کې پر هغوې حملې کولې او دهغوې تښتیدلې عسکر یې لکه د توتانو دپانو په څیر په زمکه را پریستول .
هغه وخت چې سائرکن اوایکسلا دواړه و تښتیدل او د ترانوا په ښار کې ور ننوتل نو دهغوې پسې تلونکي علي پاشا هم د خپل لښکر سره هغه ښار ته ور ننوت . سائرکن اوایکسلا دواړو دا غلطي کړې وه چې په ښار کې یې دننه دخپل ځان پسې کوم ساتونکي او ملاتړې لښکر نه و پریښی ، هغوې ته دخپلې سوبې اوبرې دومره ډاډ و چې هغوې خپل ټول لښکر د شومیلا په میدانو کې صف ارا کړې و. په دې خاطر هغوې ته د ښار دننه تازه دم لښکر په لاس ور نغي ، نو په دې اساس علي پاشا دښار دننه کې د هغوې پر خلاف داسې وینه تویونکې جنګ وکړ چې دهغې په پایلو کې سائرکن اوایکسلا دواړه د یو څو ساتونکو سره د ښار د شا له لورې و تښتیدل .
علي پاشا د دې سوبې په خاطر الله ته په سجده شو او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې دا دعا ولوستله:
اې زما الله !د مشیت په دغه پیمانه کې ، دمکان نه تر لامکان پورې اعلي حاکمیت یواځې او یواځې ستا دې .اې زما الله ! همدا ته د ځواک او عظمت ، او لویې مالک او څښتن یې ، همدا ته ددې کائناتوواکمن او مطلق العنان یې ، اې الله ! یواځې ستا ذات د عزت او وقار خاوند دې .
زما مالکه ! همدا ته ځینې په بل کړل شوې اور کې ورا چوې او چاته بیا د طور په غره کې سکون اوامان ور پربرخه کوې . څوک پر صلیب باندې او بیا بل ته د حرا په غار کې پیغام نازلوې ، اې زما الله ! یوازې ته ددې وړ یې چې د کلې او حرم په مسجدو کې ، په کلیساګانو او صومعو کې ، په هیکلونو او معبدونو کې یوازې ستا عبادت وشي . او یوازې له تا څخه بسپنه اوکومک و غوښتل شي ، زما الله ! زه علي پاشا د ژوندانه په دې طلسم کې د یوې نالوستې پانې په څیر نوم ورکې وم . زما الله ! د شومیلا په میدانو کې اوبیا د ترانوا به ښار کې تا ماته د ا بخت په برخه کړ ، اې زما الله ، دا ټول ستا له اړخه رحمت او اعجاز دې . نو ایې الله ! زه ستا شکر کونکې او ممنون یم چې تا ماته داسې ستره سوبه او فتحه را په برخه کړه .»
له دې وروسته علي پاشا را پورته شو ، د هر څه لمړۍ یې خپل لښکر ته د ترانوا په ښار کې د پړاو کولو حکم وکړ اوبیا یې دښارد نظم ونسق په جوړولو پیل وکړ.
لا تراوسه علي پاشا د ترانوا په ښار کې و چې د سلطان مراد جاسوس ، چې دهمدې له پاره یې دلته کار کاوه او هره ګړۍ او هره لمحه یې د دښمن په کړو وړو سترګې خښې کړې وې ، علي پاشا ته خبر ورکړ چې د بلغاریه حکمران سیسمان په خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یو لوی لښکر سره دترانوا د ښار په لور را روان دی ، په داسی حال کی چی خپل داواړه زامن یی د نائیکوپولس د ښار په لور استولی دی تر څو هغوی د هغه ځایه تازه دم لښکر دمسلمانانو پر خلاف را ټول کړی او په دی توګه مسلمانان د خپلود لاسه تللو سیمو څخه بیرته په ویستلو مجبور کړی .
ددی خبر د اوریدو سره سم علی پاشا د ترانواد ښار څخه د خپل لښکر سره یو ځای کوچ وکړ . د خپل ځان ترمخه یی د جاسوسانو یو جال خپور کړ تر څو یی هغوی د بلغاریه دحکمران سیسمان د نقل وحرکت څخه خبر وساتی ، علی پاشا د خپل لښکر سره یو ځای د ترانوا دښار څخه نژدی پنځه میله لری تللی و چی د سلطان مراد جاسوسانو هغه ته بیا خبر ورکړ چی د بلغاریه حکمران دخپل لښکر سره یو ځای د توپان په ځیر مخته را روان دی او اوس نژدی پنځه میله واټن ته را رسیدلی دی . هغو جاسوسانو علی پاشا ته دا هم وویل چی سیسمان به د خپل راتلو سره سم په پاشا باندی یرغل کوی تر څو علی پاشا ته دخپلو لیکو د جوړولو مهلت هم تر لاسه نه شی . او ددی پلان نه په ګټی اخستو سره علی پاشا او لښکر ته یی پوره پوره زیان ورسیږی . دغو جاسوسانو دا خبر هم راوړی و چی سیسمان دخپل لښکر صفونه لا د په وا څخه جوړ کړی او په سفر یی پیل کړی . د سلطان مراد د جاسوسانو دا خبر د پاشا له پاره ډیر ګټور ثابت شو . کله چی هغه ته د سیسمان د دی وړاندی راتګ په هکله معلومات وشو نو هغه هم د خپل لښکر لیکی سره را جوړی کړی ، د مخته تللو رفتار یی کم کړ تر څودلیکو تر تیب خراب نه شی .
علی پاشا به دخپل لښکر سره یواځی دوه میله مخته تللی و چی مخکی ورته د سیسمان لښکر دتوپان د تورور تیارو په ځیر تر سترګو شو . ددښمن د لښکر د کتلو سره سم علی پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، دهغوی صفونه یی منظم کړل ، تر څو د بلغاریی دپاشاه د لښکر یرغل تم کړی او بیا په خپله کار روایی وکړی .
د بله اړخه د بلغاریه پادشاه سیمسان د راتګ سره سم د علی پاشا په لښکر د هوا د ملخانو په ځیر را پریوت ، خو څرنګه چی علی پاشا ددی ترخه دشومیلا په میدانوکی دسیسمان دواړو زامنو ته نه هیریدونکی ماته ورکړی و ه او د هغوی څخه یی د بلغاریه ښار ترانوا هم نیولی و . نو په دی خاطر سیسمان د علی پاشا پرخلاف د په وا څخه ډیر په غصه او قهر ډکر ته راوتلی و. په دی خاطر یی د راتللو سره سم په علی پاشا باندی حمله وکړه . په حقیقت کی دهغه ددی کار څخه مقصد داو چی که په ناڅاپی توګه په علی پاشا باندی حمله وکړل شی اودهغه په مقابل کی خپل بری ډاډمن کړی نو په دی توګه به د خپلو زامنو د ماتی بدله واخستله شی.
خو دا د بلغاریه د حکمران سیسمان ځان غولونه وه ، ځکه چی د هغه د حملی د تم کولو له پاره علی پاشا له مخه تیارو. علی پاشا په ډیر جرأت او پوره تجربی او جنګی مهارت سره تر هر څه د مخه د سیسمان د لښکر حمله تم کړه او په دی تر تیب یی خپله دفاع ټینګه کړه ، او دهغی وروسته علی پاشا هم په خپل اصلی رنګ سره ډګر ته راغی .
هغه تر هر څه د مخه د برق په ځیر د زوال ورکونی او پنا کونکی ذات نوم واخست او دهغه (د تکبیر) غږ ئی پورته کړ . کله چی دهغه د تکبیر غږ په فضا کی زمزمی پیل کړی نو د هغه لښکر هم دتکبیر په اوازونو باندی ټوله دښته را ونغاړله او ددی غږ وروسته علی پاشا لکه د سمندر د ویرونوکو توپانو په ځیر په خپل دښمن باندی یرغل وروست .
ددواړو لښکرو د ټکر څخه دا سی احساسیده لکه کوم اتشفشان یا اورغورځوونکی غرونه چی دډیرجوش څخه دچاودیدو په حال کی وی .مرګ هری لوری ته په نڅا و، د ژوند په قفس کی د مرګ سیوری چاودېدلی و . په تیارو او نوم ورکو وادیو کی وینی بیونکو افسانو سر را پورته کړی و . د خپلولیو پیوندونه یو له بله سره شلیدلی و ، او د جمود او سکوت دوره په یوی بحرانی نوی دوری باندی بدله شوی وه.
دبلغاریه پادشاه سیسمان هم د علی پاشا په مقابل کی د ډیرو دریدو توان را نه وست ځکه علی پاشا په ډیره تیزئ سره د سیسمان او دهغه د لښکر حالت د خزان وهلی ونی د راتویدونکو پاڼو په ځیر کړی و. د سیسمان بدقسمتی وه چی هغه هم د علی پاشا په لاسو دختدونکی ماتی سره مخ شو او تښتید. علی پاشا د نه تم کیدونکو توپانو په ځیر دهغوی پسی تر شاو لاړ او دهغی په لښکر یی د پرلپسی حملو په پایلو کی دهغوی شمیره را و غورځوله .
په هغه وخت کی چی د علی پاشا دا تعاقب په پوره زور و شور سره مخته روان و او د بلغاریه پادشاه سیسمان د خپل لښکر سره په منډو و ، نو یو ناڅاپه د سلطان مراد جاسوسان د کومی لوری څخه را څرګند شول ، اوعلی پاشا ته یی ددریدو اشاره وکړه . د اشاری سره سم علی پاشا خپل لښکر ته ددریدو حکم وکړ ، کله چی سیسمان وکتل چی دښمن یی تعاقب پریښی دی نو د ارامی ساه یی واخیسته ، او د مخکی په ځیر یی په منډه منډه خپلو پناه ځایو ته ځان ورساوه .
د بله اړخه کله چی هغه جاسوسان علی پاشا ته نژدی راغی نو علی پاشا تری سمدستی وپوښتل . دوستانو ! تاسی چی زه ودرولم او سیسمان مو را څخه خلاص کړ نو ایا ستاسی په دی کار کی زما له پاره څه سلامتی او غوره والی شته ؟ دهغی په دی خبره د راغلو مخبرانو څخه یوه یی وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاشا!مونږ ته پرته له کوم مقصده نه یي درولي ، په حقیقت کې د بلغاریه د پادشاه دواړه زامن سائرکن اوایکسلا چې له تا څخه یي هلته د شومیلا په میدانو کې ماته خوړلي وه هم ستاسو تر شا پر تاسو پسې را روان دی . دا دواړه ورونه په دې بریالي شوې چې د نائیکو پولس په ښار کې د خپل ځان له پاره ډیر ستر لښکر را ټول کړي ، او دهغوې کړنلاره او وړاندیز همدا دې چې کله چې د هغوې پلار سیسمان له تاسره ټکر شې نو دوې به د شا له خوا په تاسې یرغل راوړي تر څو ستاسې ماتې او خپل برې ډاډمن کړي .
خو دا د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو او دهغوې تر څنګ د هغوې د پلار سیسمان هم بدقسمتي وه چې دهغوې دا پلان د بریالېتوب نه تر مخه، د هغوې د پلار په لاسو له منځه ولاړ اودهغوې درا رسیدو تر مخه یي پلار د علي پاشا په لاسو د ډیرې خرابي ماتي سره مخ شو اود جنګ دمیدان څخه و تښتید. دهغوې د ماتي دخبر وروسته ، څرنګه چې دهغې زامن سائرکن اوایکسلا دلته ډیر نژدې رارسیدلي ونو هغوې ستاسو تر شا و لګیدل ، هغوې پلان لري چې د شپې له اړخه پر تاسې باندې یرغل راوړي ، او په دې تر تیب و توانیږي د خپل پلار د ماتي بدله واخستلاې شي .
د خپلو دغه مخبرانو د اطلاع په اساس دعلي پاشا په مخ باندې دخوښۍ نښې را وځلیدې ، بیا یي په توصیفي توګه هغه مخبرانو ته وکتل او ورته یي وویل :
زما دوستانو ، زما ورونو ! زه ستاسې ډیر زیات ممنون یم چې تاسې ما ته په ډیر ښه وخت کې اطلاع راکړه ، زه پوهیږم چې د اروپا دا دښمن په مکارۍ کې د ګیدړې ، په خباثبت کې د مار ، په ګندګۍ کې د خنزیر ، په حماقت کې د خره په څیر ، په بې زړه توب کې د خرګوش او په نحوست کې د کارغه په څیر . زه به دهغوې هیڅ تدبیر بریالیتوب ته پرې نږدم . لکه څنګه مې چې د بلغاریه پادشاه سیسمان ته ماتې ورکړې همداسې به دهغې زامنوهریو سائرکن اوایکسلا دواړو ته د شومیلا په میدانو کې د هغوې په ټندو باندې د بدترینې ماتې داغ کیږدم .
ددې خبرې دکولو وروسته علي پادشاه د لږڅه ځنډ وروسته بیا دخپلو خبرو لړۍ جاري وساتله او ویې ویل :
زماورورنو ! ایا تاسې دا ویلي شئ چې دسیسمان د زامنو سائرکن او ایکسلا لښکر به له دې ځایه څومره واټن لرې وي ؟ د هغې په دې خبره مخبر انو په خپلو منځو کې صلاح و مشوره وکړه او بیا د هغوی څخه یوه وویل :
پاشا ! که چیرې مونږ غلطي نه وي کړي نو دهغو لښکر به ددې ځاې څخه د پنځه یا اوو میلو په شاوخوا واټن کې را روان وي .
دهغوې ددې خبرې په اساس د علي پاشا په څیرې باندې خندا را پیدا شوه . په ډیر ستاینکې انداز یې دمخبرونو په لور وکتل اوویې ویل :
« که چیرې داسې وي نو بیا تاسې ډاډمن اوسئ چې زما خداې ، زما الله که وغواړي نو زه به دسائرکن اوایکسلا حال هم د په زنځیر کې د را نښتو بندیانو ، د ذلت اوپستۍ د کفن په څیر وګرځوم او د هغوې ژوند به انشاء الله د ستونزو او مصائبو څخه ډک کړم .
ددې وروسته د علي پاشا سترګې دهغې ښې لورې ته په یوې غونډۍ باندې و نښتې، بیا یي خپل لښکر ته دهمغې غرنۍ اړخ په لور دکوچ کولو حکم ورکړ او د سترګو په رپ کې یي د غرنیو لړۍ تر شا سنګر و نیو .
له بله اړخه سائرکن اوایکسلا دواړو دخپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره ګړندۍ توګه دعلي پاشا تعاقب کاوه او هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا او دهغې جاسوسانو یي په هکله دتعاقب خبر ورکړې و . نو علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د سنګرونو څخه را ووت اوبې له ځنډه د سائرکن اوایکسلا دواړو ورونو پر لښکرو باندې د سور توپان په څیر را پریوتل .
دا یرغل دومره ناڅاپي ، دومره ځواکمن و چې ایکسلا اوسائرکن دواړو هغه و نه شو زغملاې ، په هماغه لمړۍ حملې کې علي پاشا هغوې د انحطاط او زوال سره مخ کړل. ایکسلا او سائرکن دواړو تر ډیره وخته پورې د علي پاشا مقابله و نه شوه کولې ، هغوې د ډیر بدې ماتې سره مخامخ شول او بیرته د نائیکو پولس د ښار په لور و تښتیدل.
اوس نو علي پاشا یو توپاني شکل اختیار کړې و. دا هم نور ځنډیدونکې نه و . ایکسلا او سائرکن دواړو ته د ماتې ورکولو ورسته هغه د سیلۍ په څیر دهغوې په تعاقب پسې ولاړ .
ایکسلام او سائرکن دواړو ورونو لومړۍ غوښتل چې دعلي پاشا په لاسو د ماتې وروسته د خپل ښار نائیکو پولس لورې ته مخ کړي ځکه هلته هغوې ډیر ښه زیرمه کړې لښکر ساتلي و . خو دا د هغوې دواړو بدقسمتي وه چې علي پاشا دهغوې تعاقب پرې نښود . کله چې هغوې فکر وکړ چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چیرې هغوې د نائیکو پولس ښار ته دور ننوتلو کوشش وکړي نو علي پاشا به هم د خپل لښکر سره یو ځاې ددوې دواړو پسې د نائیکو پولس ښار ته ور ننوځي ، او لکه څنګه چې هغه د ترانوا په ښار کې ددوې دواړو حالت ډیر خراب کړې و نو د نائیکو پولس په ښار کې به یي هم حالت د هغې څخه بد تر کړي او دغه لښکر چې له دوې سره دي ددوې په شمیره کې به هم کمښت راشي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهمدي فکر په اساس ایکسلا او سائرکن دواړه نائیکو پولس ته ور ننه نه وتل ، بلکه د ښاره بیرون یې خپل لوري بدل کړ او بیا یې هغې لورې ته په تیښته پیل و کړ چې پلار یې سیسمان دعلي پاشا په لاسو د ماتي وروسته تښتیدلی و .
علي پاشا تر یو ځایه ددواړو ورونو پسي ولاړ او دهغوې د لښکر شمیره یې نوره هم را کمه کړه . بیا د خپل لښکر سره یو ځای د نائیکو پولس د ښار په لوري راوګرځید ، په دې وخت کې د نائیکو پولس په ښار کې کوم داسې ځواک او لښکر نه و چې دښاره دفاع وکړي په دې اساس دا ښار پرته له کومې ستونزې دمسلمانانو په لاسو سوبه شو. علي پاشا همله په ښار کې پړاو وکړ . دښار خلک به ډلې ډلې علي پاشا ته راتلل او دخپل اطاعت څرګندونه به یې کوله . علي پاشا هم ټولو ښاریانو ته عمومي بښنه اعلان کړه او په دې اړه یې حکم او فرمان خپور کړ.

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۶)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دی ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول شپږمه برخه لولئ:
(۶)
۸*****
د بروصې په ښار کې سلطان مراد دخپل زوی بایزید نه علاوه د بایزید ځوان زامن دخپلو یو شمیر نورو سالارانو ، امرانو او د عدلیې د محکمې د مسؤلینو څخه علاوه د ښار د علماؤ سره یو ځای ناست و او په کومه ډیره مهمه موضوع یې خبرې اترې کولې . په دې وخت کې د سلطان مراد ساتونکې راغې او سلطان ته یې وویل :
«دروند سلطان! زمونږ څه مخبران را غلي دي هغوې غواړي ستا په خدمت کې حاضر شي . که چیرې تاسې اجازه راکړئ نو زه به هغوې له ځانه سره راړوم ؟
دخپل ساتونکې د اطلاع سره سم سلطان مراد او دهغې زوی بایزید دواړو ټکان وخوړ ، په دې وخت کې بایزید غوښتل چې څه ووایي خو سلطان مراد د هغه خبره غوڅه کړه او ویې ویل :
هغه مخبران چې له ماسره کتل غواړي هغوې سمدستي را حاضر کړئ ، کیدای شي چې هغوې کوم داسې عاجل خبر راوړي وي چې دسمدستي عمل کولو غوښتونکې وي .
ساتونکې بیرون راووت ، د لږڅه ځنډ وروسته بیرته راستون شو . دهغه سره یو څو مخبران هم و ، هغوې مخته راغلل او سلطان مراد ته یې تعظیم او احترام وکړ . بیا دهغوې څخه یوه یې سلطان ته وویل :
«درونده سلطانه ! مونږ تا ته دوه ډیر مهم خبرونه راوړي دي ، یوه ته زیرې ویلې شي او بل لږڅه د اندیښنې وړ دی .
محترم سلطان ! زه لمړئ ښه خبر درکوم اود هغې وروسته به د اندیښنې وړ .
درونده سلطانه! لمړئ زیرې داد ی چې علي پاشا په خپله دنده کې پوره بریالی دی . ددې ځایه د تللو وروسته هغه د بلقان د غرونو په لوري مخه کړه ، ددربند ددرې څخه تیر شو او بلقان ته ورسید . هغه وخت چې هغه د هغه ځای د غرنود لړئ څخه تیر او د شومیلا میدانو ته ورسید نو د بلغاریه د حکمران سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن دهغه لاره و نیوله ، دهغوې سره یو ډیر ستر لښکر هم و . خو علي پاشا د شومیلا په میدان کې د سیسمان دواړو زامنو ته ډیر بده ماتې ورکړه او مخته ولاړ او د ترانوا ښار یې هم سوبه کړ .
د خپلو زامنو د ماتې د بدلې د اخستو له پاره د بلغاریه پادشاه سیسمان دیوه ډیر سترلښکر سره یو ځای د علي پاشا مقابلې ته راغې ، ددواړو فوځونو تر منځ ډیر سخت جنګ و نښت . په دې جنګ هم علي پاشا سیسمان ته ډیر خراب او خنده ونکی ماتې ورکړه او هغه په تیښته ووت ، بیا دهغه دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن یو ډیر ستر لښکر تیار کړ هغوې غوښتل په علي پاشا باندې د شا لخوا غلچکې یرغل وکړي او هغه ته نه تلافي کیدونکې زیان ور ورسوې.
درونده سلطانه ! مونږ په وخت علي پاشا ته ددې تعاقب اطلاع ورکړه ، نو علي پاشا د سیسمان تعاقب پرې ښود او سنګر یې و نیو اوکله چې دهغوې مورچو ته د سیسمان د زامنو لښکر راورسید نو د علي پاشا لښکر د مورچو څخه بیرون راووت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغوې يې يو توپاني حمله وکړه ، دواړ ته يې ډېره سخته ماتې ورکړه او اوهغوې دواړو نايکو پولس دښار په لور تېښته وکړه ، علي پاشا دهغوې پسې وروسته ولاړ ،کله چې هغوې وکتل چې علي پاشا د هغوې پسې را روان دې او که چيرې هغوې نائيکو پولس ښار ته و رننوځې نو علي پاشا به يې حالت د ترانوا د ښار د حال په څير او يا د هغې څخه هم بدتر کړي ، په دې خاطر هغوې ښار ته د ننوتلو پر ځاې په هماغه لاره و تښتيدل چې پلار يې پرې تښتيدلې و. علي پاشا د فاتح په څير ښار ته ور ننوت . او په دې تر تيب د بلغاريي هغه برخه چې د شمالي برخو څخه يې د ډينيوب درياب تيريږي ، دعلي پاشا په لاسو زمونږ د سلطنت برخه وگرځيده .
د راغليو مخبرانو په دې خبرو باندې نه يواځې سلطان مراد بلکه د هغه زوې بايزيد او هلته ناست ټول خلک د خوښي نه په کاليو کې نه ځايدل ،د هغوې ټولو په څيرو کې د خوښيو او ډاډ نښې را ښکاره شوي وې، سلطان تر ډېره وخته پورې ددې خبر څخه خوند اخيست او په خپل ځاې يې ډډه وهلې وه او خوله يې له خندا نه راټوليده . په همدې وخت کې يې مخبرانو او هلته ټولو ناستو خلکو ته وينا وکړه او په ډېر نرم اواز سره يې وويل :
« کله چې ما علي پاشا ته دغه دنده ورسپارله او ددې څخه مې هغه لورې ته استوو نو هماغه وخت زما په زړه کې دا تيريده چې نوموړې به د حرب وفن يو ډير ستر ښهسوار ثابتيږي ، په هماغه وخت کې زما په زړه کې دا تيريدل چې هغه به ددښمن په مقابل کې د تيارو شپو د اوو سمندرونو د توپان ، دصبر او استقامت د غره ، د تيرې او ظلم پرخلاف سيلئ ،او د مرگ او اور يو پرانستې درياب ثابتيږي . » تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان لږڅه ځنډ وکړ او بيا يې وويل:
« د خيرالدين زويه ! تا ځومره په ميرانه او همت سره د بلغاريه حکمران ته ماتې ورکړه اودخپل شجاعت او بهادرئ په واسطه دې ذلت او سپکاوې دهغې د غاړې طوق و گرځاوه . دخيرالدين زويه ! زه ستا په څير ځان ځارونکې ، او د نور او وياړ دقافلې د سالار عظمت ته سلام کوم .
گرانه زويه ! ته څومره په ښه او گړندئ توگه په دښمن باندې ، په تيارو سمندرونو کې د تيزالوتونکې توپان په څير نازل شوې يې او دهغوې حالت دې په خپل مخکې ټوټې ټوټې بلکه د تيرو وختو دتاريخ په کندو کې ور وغورزاوه. زما زړه غواړ ي چې ته زما ددښمنانو په مقابل کې د اور غورزونکې لاوې ، او خپلو ته دمينارنو د رواني روښنايي ... په څير ثابت شې . دخيرالدين زويه ! زما دعا درته داده چې چې په راتلونکو ورځو کې هم دددښمنانو په مقابل کې د ترکانو د پلرنې وقار د فطرت د زانگو په څير محارب ثابت شې . زه يو ځل بيا ستا په دې سوبه تاته مبارکې وايم او ستا جنگي پوهې ته سلام کوم .
سلطان په خپلو خبر وکې لږځند وکړ او بيا يې دخپل زوې بايزيد په لور په کتلو سره وويل :
بايزيده زويه ! ددغه مهم پسې د استولو نه وروسته به تا ډير وخت زما تر مخه دهغه ستاينه او صفت کاوه، خو هغه وخت ما ستا دغه ډ،ل صفت او تعريف ته کوم اهميت نه ورکاوه ، ځکه چې ما غوښتل چې د علي پاشا کړچار او مهارت په خپله ووينم . زما زويه ! نن علي پاشا دا ثابته کړه چې هغه صفت چې تا دهغه زما تر مخه کاوه هغه هسې نه و .
دسلطان مراد ددې خبرو په ځواب کې بايزيد په خندا سره وويل :
محترم سلطان ! زه د ډيره وخته راهيسې علي پاشا پيژنم ، دهغه پلار دهغه مشر ورور هم زما د پيژندگلويانو څخه وو. خو دا په خپله کورنئ کې يواځې وگړې دې . د هغه وخته راهيسې چې هغه په مکتب کې تر روزنې لاندې و ما ته دا ډاگيزه شوې وه چې دا به يو ځانگړې حيثيت تر لاسه کوي ، په دې خاطر په مکتب کې د تعليم په وخت کې هم د هغه سره چا د تيغ وهلو او حرب وضرب په فنونو کې مقابله نه شواې کولې ، کله چې تا هغه ته د پاشا لقب ورکړ نو تا ته به ياد وي چې ما تا ته هغه وخت هم ويلي و چې تا يو ډير مناسب او وړ انسان ته دا لقب ورکړ. اې زما پلاره ! تا وکتل چې نن علي پاشا د خپل دغه منصب حق په ښه توگه ادا کړ .
بايزيد ددې خبرو د ويلو نه ورسته چپ شو . په ځواب کې سلطان مراد هم تر ډيره پورې چپه خوله و او څه فکر يې کاوه ،خو تر څنگ مسکې مسکې کيده . کيداې شي چې هغه د علي پاشا په دغه کړنو باندې ډير زيات خوښ شوې وي . دا ځل هغه يو ځل بيا مخبرانو ته مخ کړ او ورته يې وويل :
دوستانو ! کوم چې ډير ښه خبر و هغه خو تاسي ووايه ، يقينا چې دعلي پاشا نه همداسي هيله کيدله . اوس راته هغه خبر هم ووا ياست چې ستاسي په گمان زمونږ له پاره داندېښنې وړ دې .
د سلطان په دې خبره هغه دويم مخبر په خبرو پيل وکړ اوويې ويل :
هغه بل خبر چې لږ څه د انديښنې وړ دې هغه دادې چې د علي پاشا په لاسو دبلغاريه د حکمران سيسمان او د هغې د زامنو د ماتې خبر ټوله اروپا زمونږ به خلاف را پاروله ده . او تر ټولو زيات اغيز يې د سرويه په پادشاه لازارشاه کړې دې او هغه يې د بدلې داخيستلو له پاره د اور په څير لمبه کړې دې . زمونږ پر خلاف د جنگ د پيلامې له پاره د سرويه پادشاه لازار شاه د اروپا مختلو سيمو ته هيئتونه استولي دي ، په دې سيمو کې بوسنيا ، بلغاريه ، البانيه ، دلاچيه ، هنگرى ، پولينډ ، اسکيټار ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پولې او مګهيار خلک شامل دي ، دغه ټولو قومونو د قاصدانو په ذريعه د سرويه پادشاه لازار شاه ته د مسلمانانو په خلاف د صليبي جنګ د ملاتړ ترغيب ورکړې . او ترڅنګ يې د خپلو قاصدانو په واسطه هغه ته خبر ورليږلي دې چې هغه دې د مسلمانانو پر خلاف خپل لښکر د شينزا ددرياب په غاړه سترو ميدانونو ته و استوي ، زما په فکر د سرويه پادشاه لازار شاه غواړي زمونږ پر خلاف همدغه ځايونه د جنګ او جګړې ډګر و ګرځوي .
درونده سلطانه ! د اروپا مختلفو اقوامو اوقبايلو ته چې د سرويه پادشاه لازار شاه کوم خطوط استولي دي د هغو پايلې ډيرې مثبتي دي ، او د اروپا ټولو هيوادونو او قبايلو خپل خپل لښکر ، د خپلو ښو روزل شوو سالاروانو په مشرئ دشينزا ددرياب غاړې کې پرتو ميدانو ته را ليږلي . لکه څنګه چې همدا اوس په هغه ميدانو کې د اروپايانو لښکرې را ټوليږې نوکه چيرې دغه راټوليدل همداسې او په همدې تناسب دوام وکړي نو زه تا ته ډاډ درکوم چې په څو اونيو کې به د شينزا په ميدانو کې د صليبيانود را ټول کړل شوې لښکر شميره څو لکو کسانو ته ورسيږي .
درونده سلطانه ! ددغه حالت په کتلو سره مونږ ستا تر مخه وړانديز کوو چې پخوا له دې چې دښمن د خپل ټول توان او قهر سره د شينزا د درياب څخه را تير شي او هغو سيمو ته چې مونږ تازه تازه سوبه کړې را ننوځي نو مونږ بايد دهغوې لاره بنده کړو او هغوې ته دا ثابته کړو چې په هغو سيمو چې ترکانو ولکه کړې دهغوې نيول خو لا پريږده چې په هغو سيمو کې به صليبي سرتيري هم په هيڅ صورت د تباهئ او بربادئ د خپرولو له پاره پرې نه ږدي.
درونده سلطانه ! د بله اړخه علي پاشا ته هم ددې ټولو حالاتو په هکله خبر ورکړل شوي دې . مونږ دهغه سره د ليدلو وروسته ستا حضور ته را استول شوي يو. هغه تر اوسه پورې د خپل لښکر سره د نائيکو پولس په ښار کې ديره اچولي ده . او ستا له اړخه د حکم منتظر دې .
تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته مخبر چپ پاته شو .نو سلطان مراد خپل زوې بايزيد خپل ځان ته نژدې راوغوښت ، بايزيد پورته شو او دسلطان په خوا کې کيناست. تر يوه وخته پورې پلار او زوې دواړو په ډير راز سره خبرې کولې ، شايد چې هغوې په اروپا کې د راټولو شوو صليبيانو د لښکر په اړه په خپلو منځو کې سلا مشوره کوله ، بيا هغوې کومې پايلې ته ورسيدل ، په دې خاطر چې بايزيد بيرته خپل ناست ځاې ته راغی او کيناست .د سلطان مراد په مخ باندې دخوښئ نښې را څرګندې وې ، بيا يې را غلي مخبرانو ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
دوستانو ! تاسې نن شپه همدلته په بروصه کې تم شئ ، سبا سهر به له دې ځايه کوچ وکړئ او نيغ به علي پاشا ته ځانونه ور سوئ ، هغه ته ووايast چې د نائيکوپولس له ښاره خپل فوځونه را وکاږي او د روميل د ولايت په کوم خوندي او مناسب ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړی ، او همدلته زما او د بايزيد د لښکر انتظار وکړي .
علي پاشا ته هم وواياست ، چې الله دې په تا برکتونه نازل کړي ، ستاد بهادرئ او جرأت پولي دې نورې هم و غځوي ، په هغه ذات مې سوګند چې په خپل توان يې اسمان درولي ، او تر ټولو ځواکمن اوپوه ذات دې ، د قومونو په تاريخ کې داسې حالات او واقعات ډير ځله ځي راځي ، د قومونو څخه دا ډول حادثي او واقعات د اميدونو نه ډکو ساحلونو کې د رڼا غوښتنه کوي .
علي پاشا ته ووايast چې مونږ خو د وريښمو ، وړيو او يا موم په څير نرم نه يو چې دښمن چې څنګه وغواړی زمونږ جوړښت او زمونږ زينت اوښايست را خراب کړي .مونږ به د جنګ په ډګرونو کې که خداې مو وغواړي نو د اروپا په دغه متحده ځواک باندې دزماني د غم وريځې راو غوړو. که چيرې زما خداې ته منظور وي نو دا ځان ځارونکي سرتيري صليبيان چې کله د ترکانو د ځان ځارنې اواز واوري ، اوکله چې هغوې زمونږ وسايل او جنګي سامانونه ويني ،کله چې هغوې په خپلو وينو کې لت پت شي او د ترکانو ځواک ته ويني ...نو زما هر فوځې به د صليبيانو د لښکر بند بند ور مات او دهغې درياب په څير به وګرځي چې په خپل مخ کې هر خنډ د کچه ويالو په څير پاش پاش کوي .
سلطان تردې ځايه پورې خبرې وکړې او بيا ودريد او مخبرانو ته يې وويل:
اوس تاسې ولاړ شئ... ځئ ارام وکړئ ، سبا د سهار د لمانځه وروسته دعلي پاشا په لور وخوزيږئ . اوکوم پيغام مې چې درکړی تر هغه يې ورسوئ .
ددې خبرې سره سم هغو مخبرانو سلطان ته تعظيم وکړ او دهغې د خونې څخه ووتل ، دهغوې د تللو وروسته سلطان دخپل زوې بايزيد په لور وکتل او ورته يې وويل :
بايزيده ، زما زويه ! د همدا اوسه دخپل لښکر دکوچ کولو تيارې پيل کړه ، مونږ به په درې څلور ورځو کې د بروصې څخه د يوه باعزمه لښکر سره يوځاې د شينزا د درياب د غاړې ميدانو ته ځانونه رسوو. مونږ به د خپل منزل په لور د روميل د ولايت څخه تيريږو او دهغه ځايه به علي پاشا هم دخپله ځانه سره يو ځاې کوو ،
زما زويه ! ددې سره سم زه ننې غونډه پاې ته رسوم . ته ولاړ شه او دخپل لښکر د تيارولو کار پيل کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا نو سلطان مراد خپله غونډه ختم کړه ، او هر څوک دخپلو خپلو کارونو پسې دکوټې څخه ووتل .
٩*****
نریوس په خپل کور کې د لمر د پریوتو څخه لږ تر مخه هلته په پخلنځي کې د غذا په تیارولو بوخته وه چې په همدې وخت کې ریونا لکه د یوې د سکونه ډکې اوسۍ په څیر په منډو او ټوپونو راغله اوکور ته را ننوتله.
هغه نیغه د پخلنځي لورې ته ورغله. نریوس هم هغه د پخلنځي څخه کتلې وه ، نریوس د پخلنځي څخه راووتله او د انګړ په لور ورغله ، په منډه راتلونکې ریونا د هغې تر مخه ودریده . د ریونا په کتلوسره د نریوس مور پربیسا او دواړه کوچنیان کندام او خیسار هم دباندې راووتل . په دې وخت کې ریونا په ډیره خوشحالۍ سره نریوس او دهغې مور پر بیسا ته وکتل او ورته یې وویل :
ما تاسې ته یو ډیر ښه زیرې راوړې دې . زه یواځې د همدې خبرې له پاره دلته راغلې یم او ددې خبرې د اوریدو وروسته تاسې ته دا ډاډ درکوم چې ستاسې د خوشحالیو پاې به نه وي .
د ریونا ددې خبرې په اوریدو سره نریوس او دهغې د مور پربیسا دواړو په استفهامیه توګه یو بل ته وکتل او بیا نریوس ریونا ته وویل : ریونا خورې ! د کوم خبر د ویلو له پاره چې ته دلته راغلې یې هغه زمونږ سره اړه لري یا ستا د ذات سره ؟
په دې وخت کې ریونا د لږ څه فکر کولو وروسته ، په داسې حال کې چې دحیا د جذبې نښې یې په څیره کې را ښکاره شوې وې ، په نرم اواز سره وویل : ډیرې درنې خورې نریوس ! دکوم خبر له پاره چې زه دلته راغلې یم دهغه ډیره برخه ستاسې خلکو پورې اړه لري . خو بیا هم دا خبر زما پر ذات باندې هم خپل اغیز لري . ځکه دا خبر ستا د ورور علي پاشا په اړه دې .
د علي پاشا د نوم د اوریدو سره سم نریوس ، دهغې مور پربیسا او دواړه کوچنیان ، کندام اوخیسار ، ټول متوجه شول . بیا نو په ډیره بې صبرۍ سره نریوس د ریونا څخه وپوښتل : ریونا خورې !تا زما د ورور علي پاشا په هکله څه خبر راوړې دې ؟
ریونا یو ځل بیا دحیا نه په ډکه ژبه وویل :
« خبر دادې چې علي پاشا اوس بلکل پوخ پاشا و ګرځید. هغه ته دددې ځایه د تللو وروسته ډیرې زیاتې بریاوې ور په برخه شوي دي . هغه لمړی د بلغاریه د پادشاه سیسمان دواړو زامنو ایکسلا او سائرکن چې د یوه ستر اوقوي لښکر سره د شومیلا میدانو ته د علي پاشا مقابلې ته راغلي و ، سخته ماتې ورکړی ، چې هغوی ددې ماتې وروسته د ترانوا ښار ته و تښیدل او هلته هم علي پاشا په هغوی پسې ولاړ او د ترانوا ښار یې هم ترې لاندې کړ . ددې وروسته ریونا د علي پاشا په لاسو د بلغاریه د پادشاه سیسمان په خلاف بریا او یو ځل بیا دهغه دواړو زامنو ته ماته ورکول او د نائیکوپولس د ښار نیولو په هکله پوره تفصیل ورکړ .
د ریونا په دې خبره نریوس او پربیسا دواړو دخوښۍ نه په خندا پیل وکړ . کندام اوخیسار دواړو هم د خپل کاکا په بریاو باندې خوښې ښوولې ، په دې وخت کې ریونا یو ځل بیا وویل :
نریوس خورې ! ددې خبر بل اړخ هم شته ، دعلي پاشا دغه بریاو ، داسې و ګڼه ، چې په ټوله اروپا کې اور بل کړې دې .نو د دې ماتو دبدلو د اخستلو له پاره د سرویه پادشاه لازار شاه غږ پورته کړې ، هغه د اروپا ټولو ځواکونو ته د مسلمانانو پر خلاف د راټولیدو غږ کړې دې . ددې بلنې په ځواب کې اوس د ټولې اروپا لښکرې د شینزا دریاب په میدانو کې سره ټولیږې . دمسلمانانو پادشاه سلطان مراد ته هم دا خبر ور رسیدلې دی. سلطان مراد علي پاشا ته حکم کړې دې چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځاې د نائیکوپولس د ښار څخه را ووځي او درومیلیا په صوبه کې دې پړاو وکړي . ویل کیږي چې سلطان مراد هم د خپل لښکر سره یوځاې د بروصې څخه راوتلې او د همدې سیمو په لور را روان دې . تر څو د اروپا متحده لښکر ، چې د مسلمانانو د له منځه وړلو له پاره راټول شوې ، سره ټکر و کړی او هغوې له منځه یوسي .
دریونا په دغه خبرو باندې نریوس او دهغې مور پربیسا تر لږځنده پورې چپ خوله پاته شوې دهغې وروسته نریوس ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :
ریونا خورجانې ! دا خبرونه چې تا وویل او په ځانګړې توګه هغه چې زما د ورور علي پاشا په اړه و هغه خو ماته د ډیرې زیاتې خوښۍ باعث شول ، اول دا چې دا خبرونه دعلي پاشاد سوبې او برۍ په اړه وو او بل داچې زه مسلمانه یم او دا سوبه ، د اروپا ب په زمکه دمسلمانانو سوبه ده نو د یوې مسلمانې په څیر په دې بریاو زما زړه ډیر زیات خوشحاله دې ، خو ریونا ! زما خو د علي پاشا سره یوه خپلولي شته نو زه به د هغوې په بریاو باندې خوشحالیږم . عام مسلمانان هم د یو مسلمان په څیر د علي پاشا په دغو بریاو باندې ډیر زیات خوشحاله شوي او ډاډ به یې تر لاسه کړې وې . خو زما خورجانې ! زه نه پو هیږم چې ته په داسې حال کې چې یوه نصرانۍ یې ، خو زما څخه زیاته د علي پاشا په بریو باندې ته خوشحاله یې ؟ ریونا

(c) ketabton.com: The Digital Library

خورجاني ! ایا زه ستا ددې خوشحالیو کوم علت پوښتلې شم ؟
د نریوس ددې پوښتنې د ځواب له پاره ریونا تر لږ څه ځنډه پورې په فکر کې شوه ، او دهغې وروسته یو ځل بیا دهغې په ځیرې باندې د خوښیو نښې را ښکاره شوې او په لوړ اواز یې وویل :
زما خورجانې ! تا چې کومه پوښتنه وکړه نود هغې ځواب خو ډیر سخت دې خو ګوره نریوس خورې ! هغه وخت چې ته نصرانۍ وې ، او اسلام دې لا نه و منلې ، او نه دې د مجدالدین سره واده کړې و نو هغه وخت هم زه په ښه توګه پوهیدم چې ستا سره زما ناسته پاسته وه اوما اوتا دواړو به کله چې د مسلمانانو د بریاو خبرونه اوریدل نو د غم او غصې ، اندیښنې او افسوس او پریشانتیا څخه به مو ګُلمې خوړلې ، خو نن معامله بله ده ،، ته مسلمانه یې ، د علي پاشا خور یې په دې خاطر ستا خوشحالي په ځای ده . اوس چې ته له ما څخه پوښتې چې ته په دې خوشحالي باندې ولې ویاړې نو نریوس ! واوره : ما د علي پاشا په کور کې څو ورځې تیرې کړې او دلته را ستنه شوې یم ، دهغه مور ، دهغه خور او په خپله علي پاشا چې له ماسره کوم سلوک کړې دې ، د هغسې سلوک ، دهغسې میلمستیا ، د هغسې درنښت امید ما دخپلو نژدې خپلوانو څخه هم نه شوکولې ، هلته د اوسیدو په وخت کې زما درنې خورې ! یوازې زما ځان نه بلکه زما عصمت ، زما ابرو ، او زما د حیثیت ساتنه هم په ډیره ښه توګه شوې ده . نریوس خورې ! دښځې سره د هغې د عصمت او د هغې ابرو د یوه نه پیداکیدونکې جوهر په څیر دې او هغه خلک چې د خپلې آبرو ، عصمت او عفت ساتنه وکړي نو زه پوهیږم چې هغه ددې وړ ده چې د ټولې نړۍ نه زیات دهغې عزت ، د ټولو خلکو نه ډیر د هغه درنښت او احترام وکړل شي . نریوس خورجانې ! زما حالت هم څه همدا ډول دې ، علي پاشا ، دهغه مور او دهغه خور چې په کوم درنښت سره زما میلمستیا کړې او تر څنګ یې زما د ځان ، آبرو او عصمت ساتنه کړې نو زه به دهغوې ددې کړچار بدله هیڅ وخت پوره نه کړای شم .
نریوس ! ته پوهیږې چې کومو وسلوالو ځوانانو چې زه له دې ځایه په زور بوتلې وم ، هغوې زه په دې خاطر بولې وم چې زه او یا زما کورنۍ د مجدالدین او دهغه د ورور او پلار په وژلو کې لاس لرو . ددې اړیکو د پوهیدو سره یو ځای علي پاشا ، د هغه مور او دهغه خور دړې واړو ، یا ددوې څخه یوه هم او یا دړې واړو زما پر خلاف انتقامي عمل کولې شو . خو هغوې یوه هم داسې و نه کړل . برعکس یې زما سره دا سې سلوک وکړ چې مثال او نمونه یې نه شي موندل کیداې . د علي پاشا مور قیرات له ماسره داسې لاره خپله کړه لکه د یوې لور او مور تر منځ چې موجوده وې . د علي پاشا خور سریان زما سره داسې دوستي جوړه کړه لکه د مشرې او کشرې سکه خویندو تر منځ چې موجوده وی ، او پخپله علي پاشا ، زه به دهغه په هکله څه ووایم . که چیرې زه د هغه صفت وکړم نو الفاظ به ورته پیدا نه کړای شم . په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې علي پاشا له ما سره داسې سلوک وکړ لکه زه چې د ډیر ستر عزت خاونده او یو باوقاره اعلي شخصیت اوسم.
ګوره نریوس ! دهمغه حالاتو په کتلو سره چې زه د علي پاشا په بریاو ، سوبو ، او کامیابیو باندې و نه ویاړم نو بل به څوک پرې وویاړي ؟ نریوس خورې ! هغوې درې واړه ماته د ډیر عزت او وقار خاوندان دی .
د ریونا ددې خبرو په اوریدو سره نریوس د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوبه شوه اوبیا یې ریونا له لاسه و نیوله او د پخلنځي په لور یې له ځانه سره کش کړه او ورته یې وویل « را ځه چې هلته کینو ، زه به هلته د پخلي کار هم وکړم او خبرې به هم سره کوو. »
ریونا چپ چاپ د هغې سره یو ځای روانه شوه ، نریوس او ریونا دواړه هلته په پخلنځای کې کیناستې ، خو پربیسا خپل دواړه لمسې له لاسو و نیول او په انګړ کې په خپاره لمڅې باندې کینول . پخلنځای ته د راتلو سره سم لږ څه چپه چپتیا وه ، او وروسته یو ځل بیا نریوس ریونا ته په خبرو خبرو کې وویل :
ریونا جانې ! که بده دربانديې ونه لږي نو یوه پوښتنه کولې شم ؟
په ځواب کې ریونا لږ څه په تیز و سترګو نریوس ته وکتل او بیایې په ډیره ژولې ژبه نریوس ته وویل : نریوس خورې ! وایه ته څه پوښتنه کول غواړې ؟ زه به ستا هیڅ خبره په بده وا نخلم .
دریونا ددې خبرو څخه نریوس تر یوه ځایه ډاډمنه شوه او په ډیره درنه توګه یې هملته ورڅخه وپوښتل چې: « ریونا! دا چې ته زما د ورور علي پاشا په بریاو باندې دومره د خوشحالۍ او ویاړ خبره کوې نو ایا زه ستا د رد عمل اندازه دا ډول کولې شم چې ته د علي پاشا سره مینه کوی او هغه خوښوې ؟
د نریوس ددې خبرې په اوریدو سره ریونا په زوره زوره وخندل اوبیا یې د ډیرې خوشحالۍ نه وویل :
نه نریوس خورې ! داسې کومه خبره نه شته ، زه د علي پاشا سره مینه نه کوم او نه هغه د ځان له پاره غواړم. خو بیا هم زه په زړه کې دهغه سره خواخوږي لرم .داسې خواخوږي چې زه یې په الفاظو کې نه شم بیانولې . ځکه چې علی پاشا چې کوم ډول سلوک او رویه له ما سره کړې د همغې په اساس زما په زړه کې دهغې له پاره ځانګړې ځای پیدا شوې دی . بلې زما په زړه کې یو کمښت ، او یوه خلا ضرور را پیدا شوې ده ، ډیر وخت فکر کوم چې کاشکې زه هم ستا او دعلي پاشا په څیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانه شوې واې ،اسلام مې منلې واې ، ګوره نریوس ! ما هلته په بروصه کې د اوسیدو په وخت کې نه یواځې د علي پاشا مور او دهغې خور په عبادت کولو لیدلې ، بلکه نور خلک مې هم کتلې چې په عبادت کې به مصروف وو. ماته د هغوې دعبادت دا طریقه ډیره خوښه شوه . او هملته په بروصې کې د شتون په وخت کې مې دا فکر کاوه چې کاشکې زه هم دهغوې سره یو ځاې په عبادت کې شریکه واې اودهغوې په څیر مې د کائیناتو مالک ته دبندګۍ سر ټیټولې .
ریونا تر لږ ځنډه چپه خوله پاته شوه ، په دې وخت کې نریوس هم هغې ته په ډیره عجیبه توګه کتل ، دلږ ځنډ وروسته ریونا یو ځل بیا په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :
نریوس ! ډیر وخت زه دا فکر کوم چې ما خو د زړه نه اسلام منلې دې ، زما ظاهرې حیثیت یواځې داسې دې چې زه باید د اسلام په دایره کې ور ننوځم . خو زه ویریږم چې کله چې زما مور او پلار ته زما د مذهب د بدلون په اړه معلومات وشئ نو هغوې به ډیره زیاته صدمه ومومي ، او بیا خو ته پوهیږې چې زمونږ د کلي زیات خلک نصراني مذهبه دي . او زما پلار ددې کلي سردار دې ، نو زما د مذهب دبدلون په واسطه به د کلي خلک څه فکر کوي ؟ او زه په دې فکر کې یم چې دعلي پاشا پلار او دواړه ورونه په همدې خاطر ووژل شول چې هغوې مسلمانان وول ، په دې خاطر چې د علي پاشا پلار دې سیمې ته د داسلام د تبلیغ له پاره راغلې و. نصراني راهبان او پادریان نه غواړې چې په دې سیموکې اسلام په دومره تیزۍ سره خپور شي ، هغوې د اسلام د پیروانو ډیر سخت دښمنان دي دا هغه حالات دي چې زما داسلام د اعلانیدو تر مخ خنډ دي . ریونا چې چپ شوه نو نریوس د لږ څه وخته پورې مسکې وه او بیا یې په ډیر شفقت او مینې سره هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
زه تا ته دعا کوم چې ستا تر مخ دا خنډونه په ډیره اسانۍ سره له منځه ولاړ شي . اوس خو را ځه دلته زما خواته کینه ، زما خوشحالي او زما غوښتنه ده چې ته به نن شپه زمونږ سره ډوډۍ خورې . ریونا د نریوس ددغه د مینې نه ډک وړاندیز سره توافق وکړ او بیا دواړو هملته په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو مصروفې شوې
پرلپسې لرې ....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۷)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول اوومه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۱۰
د سلطان مراد د حکم تر ورسیدو سمدستي وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د نائیکو پولس د ښار څخه ووت.
هغه د سلطان د همدې حکم په اساس د رومیل د ولایت په لور مخه کړه او خپل لښکر ته یې د ریونا او نریوس دکلي سره نژدې دېرا او کولو حکم وکړ.
کله چې د علي پاشا لښکر د رومیل د ولایت په دغه برخه کې خیمې وهلې نو علي پاشا په خپل آس باندې سپور د خپل لښکر په لیکو کې دننه چکر کواهه ، د لږ وخت وروسته د هغه د سترګو لاندې د خیمو یو لوې کلي آباد شو . علی پاشا د خپل لښکر له پاره دماښام د ډوډۍ دتیارولو حکم وکړ ، ځکه په دې وخت کې لمر ډوبیدو ته ډیر نژدې شوې و . کله چې علي پاشا د لښکر تر منځه د ګرزیدو او څارنې وروسته بیرته خپل آس د خپلې خیمې په لور را و ګرځاوه نو خیمې ته د رارسیدو سره سم ډیر حیران پاته شو. هغه وکتل چې دهغه د خیمې نه باهر نریوس ، کندام خیسار اود ریونا نه علاوه د ریونا پلار رستاک هم ولاړ دي ، علی پاشا ته دهغوې په کتلو ډیره زیاته خوښې احساس شو . سمدستي دخپله اسه را ښکه شو ، د آس واګې یې پریښودې او دمیلمنو په لور یې ور منده کړه . په دې وخت کې د لښکر یو عسکر را منده کړه او دعلي پاشا آس یې و نیوه او یوه لورې ته یې یوړه . علي پاشا تر ټولو د مخه د رستاک سره روغبړ وکړ او بیا پر زمکه کیناست او دواړه وریرونه یې په ورنو باندې کینول . او دهغوې سره یې د زړه له کومې مینه وکړه . بیا پورته شو او د نریوس په لور په کتلو سره یې وویل « نریوس خورې ! ته څنګه یې ؟
نریوس په ځواب کې ورته په ډیر شوق او مینه و کتل او بیا یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا زما وروره ! زه خو ستا داسې خور یم چې ستا په کتلو خوشحالیږم . زما وروره ! ته پوهیږې چې په دې دنیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يواځې ته زما ورور يې چې ستا په کټلو مې سترګې يخيږي . مونږ ته معلومه شوې وه چې ته د خپل لښکر سره يو ځاې دلته تم کيږی نو په دې خاطر مونږ ټول له تاسره د کتلو له پاره دلته راغلو .
هغه وخت چې د نريوس او علي پاشا تر منځ دا خبرې کيدې نو ريونا هغوې ته د شک په سترګو کتل ، په همدې وخت کې علي پاشا ريونا ته وکتل او ورته يې وويل . ريونا ! زه افسوس کوم چې له تا مې لا تر اوسه پوښتنه نه ده کړې، وايه ته څنګه يې ؟ که څه هم ماستاسې سره ډير لږ وخت تير کړې و خو په هغوڅو ساعتو کې چې کوم سلوک ستا مور او پلار له ما سره وکړ هغه به مې هيڅکله هم له ياده و نه وځي .
ريونا تر لږ وخته پورې په ډير شوق او مينه علي پاشا ته کتل بيا يې په ډيرې نرمې لهجې سره وويل
« علي پاشا! که چيرې ته زما د مور او پلار د سلوک نه اغيزمن شوې يې نو واوره ، زما مور هم تا د خپل زوې په څير ګڼي ، کله چې مونږ له تاسره د کتلو له پاره را تللو نو هغې څو ځله په تاکيد سره وويل چې د هغې سلام تاته ورسوو . او دهغې له اړخه ستا د خيريت پوښتنه وکړو .
د ريونا په دې خبرو باندې د علي پاشا په څيرې کې خندا را وځليده ، بيا يې د ريونا په لور په کتلو سره وويلې :
ستا مور ډيره محترمه او درنه ښځه ده . داسې مهربانه او مينه ناکې ښځې چې دهغوې کرچار په ژوند کې دهيريدو نه دې . ماته که وخت پيدا شو نو زه به دهغې خدمت ته يو ځل حاضريږم .
په دې وخت کې ريونا دهغه په خبرو کې را ټوپ کړ او ويې ويل:
« وخت خو در ته په لاس درغلي دې علي پاشا ! تا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . ته چې کله او کوم وخت وغواړې په ډيره اسانی سره په آس نه بلکه په پښو هم هلته را تلاې شئ او زما دمور سره کتلې شئ .
دريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا د لږڅه ځنډ او فکر وروسته وويل:
« ريونا ! ستا خبره سهي ده ، خو دلته د پړاو څخه زما اخوا ديخوا تلل مناسب نه دی . سلطان مراد او دهغه زوې بايزيد دواړه د يوه ستر لښکر سره د بروصې د ښاره را روان شوي دي ، شايد چې تاسو ته به داپه ډاګه شوي وي چې د اروپائيانو متحده لښکر د شنيزه د درياب په هغه غاړه په ميدانو کې راټوليږي او دمسلمانانو سره د ټکر نه وروسته غواړې چې مسلمانان د فاسفورس د بحيرې نه اخوا ورټيل وهي . نو د اروپا ددې ځواک سره د ټکر له پاره سلطان په ډيره بيړه دغه لورې ته را روان دې . سلطان او دهغه زوې بايزيد، ډير ژر دلته رارسيدونکې دي، په دې خاطر ماته هر وخت دهغوې د استقبال او ښه راغلاست له پاره تيار دريدل په کار دي . خو که چيرې په دې ورځو کې زه ستاسې کلي ته ستاسې سره د کتلو له پاره درنه شم نو ته هم او نريوس خورې ته هم زما څخه ګيله او شکوده مه کوئ.
بيا يوناځاپه علي پاشا ټکان وخوړ او د ريونا د پلار رستاک ي لورې متوجه شو او ويې ويل : زه هيڅ متوجه شوې نه يم ما تاسې ټول د خيمي نه دباندې درولي ياست . راځئ زما سره ،چې خيمې ته ولاړ شو اوهملته خبرې اترې وکړو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خيمې په لور روان شو او پاته خلک هم د هغه پسې وروسته خيمې ته ور ننوتل او په خپلو خپلو ځايو باندې کيناستل . دلږڅه چپتيا وروسته رستاک علي پاشا ته وويلې چې :
علي پاشا ! تر اوسه يواځې ريونا له تا سره خبرې کولې ، په حقيقت کې د هغې دمور غوښتنه وه چې ته بايد هلته ولاړ شې ، هملته د شپې پاته شئ ، علي پاشا ! ته پوهيږې چې زمونږ کوم نارينه بچې نه شته نو په دې خاطر ستا د کتلو وروسته د ريونا مور ، داسې و ګڼه ، چې تا د خپل زوې په څير غواړې ،ګوره علي پاشا زويه ! کله چې وخت در ته پيدا شو نو خامخا هلته راشې !
دا خو يوه خبره شوه . اوس غواړم ددې بلې خبرې لورې ته هم راشم او هغه ستا د پلار او دواړو ورونو د وژنکو پورې اړه لري . علي پاشا زما زويه ! ما خپلو څو کسو ته د معاملې د څيرنې له پاره حکم کړې دې ، هغوې دا دوه شپې او ورځې په خپلو کارونو کې مصروف دي . او ډير ژر به ماته ووايې چې ستا د پلار او دواړو ورونو په وژلو کې څوک لاس لري . زه دا کار ځکه دومره ژر او په دومره اهتمام سره کوم چې په دې وژلو کې يې زما لور ريونا هم راښکودې ده. اوپه همدې خاطر هغه دوه وسله والو ځوانانو هغه له دې ځايه وړې وه . خوستا د مور ، ستا د خور ډيره ستره مهرباني اوښيګڼه وه چې تاسې خلکو زما د لور سره د خپل اولاد په څير سلوک کړې دې او دا داسې سلوک دې چې تر اوسه زما لور ريونا له ياده نه دې ويستلې .
علي پاشا ! که ستا دپلار او ستا د ورونو په قتل کې زما وريرونه هم شريک وول نو دا ځاې ياد ساته چې زه به دهغوې په هکله هم تاته ټولې نښې نښانې ووايم ، زه به د معاملې به تفصيل ځان پوه کړم او بيا به تا ته ووايم چې د چا لاسونه په دې پيښه کې ککړ دي او تا ته دهغوې سره څه ډول معامله کول په کاردي ؟ په دې لړکې که چيرې تاته زما دکومک اړتيا پيدا شي نو زه به دريغ و نه کړم . علي پاشا ! دا يواځې زما نه بلکه د ريونا د مور غوښتنه او هيله هم ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رستا ک ددې خبرو څخه وروسته لږ څه و درید او بیا یې د څه فکر کولو وروسته وویل چې :
علي پاشا ! زه پو هیږم چې ستا په مصروفیاتو او بوختیاو کې ډیرښت راغلي دي او دا چې سلطان مراد څه وخت هم دلته را رسیدوونکې دي او دهغه په خاطر ته باید دلته په لښکر کې موجود واوسې ، زما زویه ! بیا هم ستا څخه غواړم چې کله هم تا ته فرصت او موقع په لاس درشي نو زمونږ ځاې ته یو ځل ضرور راشه ، که چیرې تاته دلته داوسیدو په وخت کې موقع په لاس درنه شي نو د کوم جنګ پیلامه چې همدا اوس کیدونکې ده نو د هغې دپاې ته رسیدو سره سم ته یو ځل زمونږ کور ته ضرور راشه . زما ښځه ستا په لیدو باندې ډیره خوشحالیږي .
کله چې رستاک چپ شو نو علي پاشا د لږڅه فکر وروسته ورته و کتل او ورته یې وویل :
درونده مشره ! لمړۍ خو به زه دلته د تم کیدو په وخت کې هڅه وکړم چې وخت پیدا کړم او ستاسې کور ته راشم . او که اوس و نه توانیدم نو ژمنه کوم چې ددې جنګ دپاې ته رسیدو سره سم ستاسې خلکو خدمت ته حاضر شم .
ددې خیرو وروسته علي پاشا پورته شو ، هغه د خیمې څخه لږ څه مخته تللې و چې په همدې وخت کې یو وسله وال ځوان دهغه خیمې ته ور ننوت ، هغه دعلي پاشا د آس زین په یو کونج کې کیښود اوهغه خورجین چې د آس سره نښتې وه هغه یې علي پاشا ته ورکړه . شاید چې علي پاشا به د هغې څرمنې خورجین له پاره بیرون را وتلې و . هغه راغلې وسله وال ځوان بیرته ولاړ . علي پاشا خورجین را واخسته او بیرته خپل ځاې ته راغې او کیناست . بیا علي پاشا د هغې څرمنېزې خورجین خوله پرانسته لمړۍ یې دهغې څخه د نقدو پیسو یو کڅوړه را وویسته اوپه خپل مخکې ناستې نریوس په غیږ کې یې کیښوده او ورته یې وویل :
زما خورې ! په هغو جنګونو کې چې ما برخه اخیستې وه په هغوې کې څه د غنیمت مالونه زما لاسته راغلي دي دا د هغه غنیمت د مالونو څخه زما برخه ده . زما خورې ! په دې کې دومره نقدې شته چې ته یې په استعمالو سره خپل ژوند په پوره ډاډ او سکون سره تیرولې شې.
نریوس هغه کڅوړه پرانسته ویې کتله او بیرته یې دهغې خوله وربنده کړه اوعلي پاشا ته یې و کتل او ورته یې وویل :
علي پاشا ! سهې ده چې ته زما ورور یې ، تل ورونه د خویندو کومک کوی ، خو کوره وروره دا نقدې ډیره زیاته ده . ددې څخه یوه برخه ماته پریږده او پاته دوه برخې خپلې مور او خور ته ورکړه .
دنریوس په دې خبره علي پاشا و خندل او ورته یې وویل : نریوس خورې ! دا نقدې یواځې تا لره ده ، د مور او خور برخه مې هلته جدا ایښودې ده . دهغوې په هکله ته فکر مه کوه .
علي پاشا یو ځل بیا په خورجین کې لاس ور ننویست ، او غوښتل یې څه ترې را وکاږې چې رستاک ورته مخ کړ او ورته یې وویل ؟
علي پاشا ! په نژدې وخت کې مونږ د ریونا واده تیاروو . زویه ! دهغې له پاره ما او زما ښځې د خپل کلي یو ځوان خوښ کړې دې . تر اوسه پورې مونږ په دې هکله چاته څه نه دې ویلي ، ځکه دا خبره یواځې زما، زما دښځې او ریونا پورې را نغښتې ده . او نریوس هم همدا اوس د لمړۍ ځل له پاره ترې خبریږي . زویه ! هغه ډیر ښه هلک دې ، که څه تر اوسه پورې ریونا دهغه د خوښیدو او نه خوښیدو په هکله څه خبره نه ده کړې خو ریونا هغه کتلي دې او هغه هم ریونا ښه پیژني ، ستاسره ددې خیرې د یادولو څخه زما مقصد دادې چې زویه ، ته به د ریونا په واده کې ضرور ګډون کوې .
د رستاک په دې خبره د علي پاشا رنګ والوت ، دهغه دغه حالت ته نه یواځې نریوس کتل بلکه ریونا هم متوجه وه . خو هغه ډیر ژر خپل ځان کنترول کړ او په داسې حال کې چې یو لاس یې لا د مخه په خورجین کې و او په خورجین کې د کوم شي لټون کاوه نو رستاک ته یې په وینا کې وویل :
داخبره تا ماته په ډیر ښه وخت کې وکړه . زه به د ریونا په واده باندې ډیر زیات خوشحاله شم ، څرنګه چې تا ماته دا ډیر ښه خبر واوراوه نو زه به هم په دې وخت کې ، که ته یې بده نه ګڼې ریونا ته یو تحفه ورکړم .
رستاک په ډیر محبت سره علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل :
په دې هکله خو تا ته زما څخه د اجازې اخستو اړتیا نه شته . ځکه ریونا پخپله ستا د مخلصینو څخه ده . په دې وخت کې علي پاشا د خورجین څخه یوه طلاې ګوته را وویسته، چې په کې جواهرات کارول شوې و ، علي پاشا هغه ګوته ریونا ته ور وړاندې کړه . او په ډیر مرژواندې او لړزیدلې اواز یې ورته وویل :
ریونا ! څرنګه چې ستا پلار ما ته ستا د واده زیرې راکړ نو زه د دې خوشحالۍ په وخت کې تا ته دا ګوته نذر کوم . دا قبوله کړه ، انکا ر مه کوه او که نه زما زړه به مات شي .
دعلي پاشا دې خبرو په نریوس هم ډیر زیات اغیز وکړ ، ریونا هم ورته په ډیر عجیبه توګه کتل ، بیا ریونا خپل سر ټیټ کړ او یو دم یې د علي پاشا څخه هغه ګوته را واخسته او په خپله ګوته یې کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې وخت کې ريونا غوښتل د خپلو جذباتو او احساساتو رد عمل ښکاره کړي چې علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او دهغې په لور يې په کتلو سره وويل :
تاسې همدلته کينئ ، زه به تاسو ته د ډوډۍ انتظام وکړم . بيا به ټول سره يو ځاې همدلته ډوډۍ وخورو .
ددې خبرې سره سم علي پاشا په ډېره چټکې سره د خيمې څخه را ووت .
د لږځنډ وروسته علي پاشا بيرته را ستون شو . دهغه وروسته يو څو ځوانان و چې د ډوډۍ لوښې ورسره و ، هغوې د ډوډۍ لوښې به خيمه کې کيښودل او بيا دوې ټولو يوځاې هغه ډوډۍ وخوړه . ددې وروسته رستاک ، نريوس ، ريونا ، کندام او خيسار ټول دعلي پاشا د لښکر ځاې څخه را ووتل او دخپل کلي په لور روان شول .
*****١١
شپه په تيريدو شوه او علي پاشا د سهار لمونځ ادا کړ او د سهارنۍ د خوړلو وروسته يو ځل بيا دخپلو لښکريانو د احوال د معلومولو له پاره د هغوې تر منځ گرځيده چې د لمر خاته د لورې څخه درې کسه آس سپاره په چټکې سره دهغه لورې ته را روان دي . علي پا شا دهغوې دکتلو سره سم و دريد . هغوې هم علي پاشا ته راغله او دخپلو آسونو څخه را ښکته شو علي پاشا غوښتل دهغوې څخه لږ څه و پوښتي چې ددې درې واړو څخه يوکس وويل :
پاشا! سلطان مراد او ولي عهد بايزيد دواړه دخپلو لښکرو سره يو ځاې ستاسې تم ځاې ته را رسيدونکي دي ، سلطان حکم کړې چې د هغه د رارسيدو تر مخه تاسې خپل ځانونه تيار کړئ او دکوچ کولو له پاره تيار اوسئ ، سلطان دلته نه پاته کيږي ، هغوې تاسې له ځانه سره اخلي اود شينزا ددرياب غاړې ته درومي او ددښمن تر مخه صفونه جوړوی . سلطان د زړه نه غواړې چې وخت يې ضايع نه شي او سمدستي ددښمن پر خلاف يوه قوې ضربه وارده کړي تر څو د هغوې ټول باد ووځي .
پاشا ! سلطان مراد او بايزيد له دې ځايه لږ تر لږه پنځه ميله لرې دې نو به دې خاطر د هغوې د راتلو څخه د مخه تاسې د خپل کوچ کولو له پاره ځانونه تيار کړئ .
د راغليو آس سپرو په دې خبره د علي پاشا په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې او هغوې درې واړو ته يې وويل :
زما دوستانو !د سهار ناشته مو کړې او که نه دهغې له پاره درته څه تيار کړو ؟
د هغوې څخه يوه وويل : پاشا ! تاسې ته د زحمت کولو اړتيا نه شته ، د سلطان ټول لښکر د سهار ناشته کړې ده ، او بيا يې د سلطان د وخت د ضايع کولو پرته د شينزاد د درياب په لورې مخ کړې ده .
ددې خبرې سره سم علي پاشا سمدستي په پوره ځواک سره اواز وکړ او دلښکر د خيمو د را ټولولو او پړاو ختمولو حکم يې وکړ . د علي پاشا ددې حکم سره سم يو توپان جوړ شو ،د لښکر هر چا خپلې خيمې را ويستلې او هر شي په باروړونکو ځناورو باندې باريدل. او د پړاو هر څه را ټوليدل . دسترگو په رپ کې د پړاو هر څه را ټول شوي و او په کوم ځاې کې چې هلته پړاو شوي و د سلطان مراد او بايزيد لښکر تر را رسيدو پورې هملته تم شول .
د لږڅه ځنده وروسته د شرق له لورې گرد و غبار او دوړې تر سترگو شوې . علي پاشا پوه شو چې سلطان مراد او بايز د خپلو لښکرو سره يو ځاې را نژدې شوې دې نو په دې خاطر د هغوې د ښه راغلاست له پاره يې ځان تيار کړ . د سترگو په کتلو سره د هغه گرد او دو ړو څخه د سلطان مراد را ښکاره شو ، پاشا د سلطان په کتلو ډير خوشحاله شو . د سلطان لښکر د رارسيدو سره سم په هماغه ځاې کې چې د علي پاشا لښکر پړاوکړې و هملته تم شو . پاشا ور منده کړه چې د سلطان مراد د آس واگې و نيسې ،که څه هم سلطان مراد زوړ شوې و خو د ډير همت او ډيرې ځوانمردۍ څرگندونه يې وکړه ، هغه د آسه را ښکته شو د علي پاشا د لاسو څخه يې دآس واگې بيرته واخيستې او په غاړه يې ور سره روغبړ وکړ او ورته يې وويلې .
علي پاشا ! ته زما د آس د واگو د نيولو له پاره نه يې پيدا شوې . تا دومره ستر کارونه تر سره کړي چې زويه! زه پرې په ځاې وياړ او فخر احساسوم .
دسلطان مراد نه وروسته بايزيد علي پاشا د خپل ځان سره په غيږ کې و نيو . اود هغې وروسته علي پاشا بيا د نورو سالارانو سره روغبړ وکړ. لا تر اوسه پورې دسلطان مراد لښکر وروسته پاته و. د ټولو سره د روغبړ وروسته کله چې علي پاشا د سلطان مراد او بايزيد مخته راغې نو تر لږه وخته پورې سلطان مراد علي پاشا ته په ډيره مينه وکتل او په مخ يې دخندا لکيرې را پيدا شوې . بيا سلطان مراد علي پاشا ته وويل:
علي پاشا ! دبروصې نه ستاسې سيمې ته د را روانيدو په وخت کې چې کومه هيله ما ستاسې پورې تړلې نو سوگند په خداې چې لا شريک او قادر دې چې ته زما د هيلو څخه ډير پورته او ارفع و ختلې . تا په دښمن باندې څومره ښه د غيرفاني جذبو او تل پاتې هيلو په څير حمله وکړه او دخپلو آسونو د پښو سَمونو ، د غشو د توغولو ، د تکبير د اوازو ، او د تورو په هر ضرب باندې مو د دوښمن څيره ژيړه او دهغوې سترگې مو لمدې کړې .
علي پاشا ! دا چې ته زما زوي يې ، او د بايزيد د زامنو څخه هم تر ټولو کم عمره يې ، خو زه به تا ته د زوې په نوم خطاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم . نو اې زما زويه ! واوره ! ستا د سوبې ، اوبريا خبرونه ما ته را رسيدلي و ،زما زويه ! ستا په کار او کړچار زه همدومره خوشحاله او ډاډ من يم دا سې ډاډ من لکه څنګه چې دخپل کار څخه ډاډمن اوسم .
نو اې د خيرالدين زويه ! واوره : اوس يو ځل بيا دغه د الله د مخلوق دښمنان غواړي خپل ظلم او تيرې ته دوام ورکړي ، معراج يو انسان په خپل مخ کې د يو سوالګر ، د کوم بينوا او بې اسرې په څير را ټيټوي ، خو مونږ لاشريکه خداې خپل معبود او خپل مددګار ګڼو او د همغې تر مخه خپل سر ټيټوو . که چيرې د جنګ په دغو ميدانونو کې مونږ ته يو ځل بيا د اروپا ځواکونو چلينج را کړې ، نو د فطرت سترګې به ويني چې مونږ به د هغوې سره په دې جنګ هم د الله دکتاب آيات او دالله د وياړلو په څير را څرګنديږو ، او په دې معرکه کې به هم مونږ د انسانيت څيرې ته روښنايي ور وبښو. او هلته به خپل نوي څراغونه روښانه کړو .
زما دوسته ! د هغو نوم ورکو واديو کانې به هم ويني چې د زړو د نظام شوقينو دښمنانانو باندې مونږ څه ډول د مشيت د راز او ابن ادم دکمال په څير نازليږو . دښمن به په خپله ويني چې مونږ به د هغوې د خوبونو لړۍ د توپانونو ترمنځ په ډوبولو کې لږ څه ځنډ هم و نه کړو . مونږ به د شنيزه د غاړو په ميدانونو کې هم ددښمن سترګې د وينو د اوښکو څخه ډکوو . څارونکې سترګې به ويني چې د رښتيا وژونکي او د خپل برخليک او اخرت نه نه ويريدونکې به مونږ د مجوسيانو د اور په څير ومرووړو . د بابل د بت په څير به دوې ټوټې ټوټې کړو او کله چې زمونږ ټکر را منځته شي نو و به ويني چې د جنګ ډګر کې مونږ دهغوې له پاره د اور په شعلو کې د انقلاب د بحر په څير را وخوټيږو .
تر دې ځايه پورې سلطان مراد لږ ځنډوکړ او وروسته يې د بايزيد په لور وکتل او ويې ويل :
بايزيده ! ته علي پاشا ته څه ويل غواړې ؟
د بايزيد پر مخ باندې مسکا راغله ، او ويې ويل : درونده پلاره ! هغه څه چې ما ويل غوښتل هغه ټول تا وويل : دعلي پاشا د بې مثاله کړچار ستاينه تا په پوره اخلاص سره وکړه . زه ، سوګند يادوم چې داسې ستاينه زه نه شم کولې ، خوبيا هم بايزيد د علي پاشا په لور وکتل او ويې ويل :
علي پاشا! دکومې ورځې څخه چې ته د بروصې څخه راغلي يې او کوم کړچار چې له تا نه يې هيله کيده . دهغه په اړوند زه په څه شک او شبه کې نه يم . ما هر وخت د سلطان تر مخه ستا ستاينه او تعريف کړې دې . کله چې ستا د کاميابيو او برياو خبرونه هلته بروصې ته راورسيدل نو محترم سلطان ته دا ډاډ پيدا شو چې هغه ستاينه او تعريف چې ما ستا کاوه هغه په ځاې او پر حقيقت باندې ولاړ و . زما دوسته ! اوس ته دعثماني سلطنت يو نيغ تير ، نه ټيټيدونکې او نه کږيدونکې توره ، او په دښمن باندې د مرګونو ضرب ورکونکې يو غښتلي يې ، او عثماني سلطنت به تل پر تا وياړي .
د بايزيد د خبرو سره لږ څه چپه چپتيا را پيدا شوه . دهغې وروسته سلطان مراد يوځل بيا علي پاشا ته مخ را واړاو او ورته يې وويل :
علي پاشا ستا د لښکرد حالت په کتلو سره زه دا ويلې شم چې ته همدا اوس په همدې وخت کې دکوچ کولو له پاره تيار يې . هغه سپاره چې ماتاته را استولي و لکه چې تا د هغوې د خبر سره سم خپل فوځ کوچ ته تيار کړې دې . په هر حال تاسې زمونږ سره همدا اوس حرکت کولو ته تيار ياستئ.
علي پاشا د سلطان مراد په لور په کتلو سره وويل :
درونده سلطان ! زه خو همدا ستاسې منتظر وم ، زما لښکر له تاسې سره يو ځاې کوچ کولو ته تياردې .
دهغې په دې خبره باندې سلطان مراد د خپل آس واګې په لاس کې و نيولې او ويې ويل : که چيرې داسې وي نو بيا په خپل آس باندې سپور شه ،او کوچ وکړه .
د سلطان دخبرې سره سم علي پاشا د آس په لور ور منډه کړه او په خپل اس سپور شو، په دې وخت کې سلطان مراد او بايزيد هم په خپلو آسونو سپاره شول . او د متحده لښکر سره د ټکر له پاره يې د شينزا د ددرياب لورې ته حرکت وکړ.
پرلپسې لرې .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يې د صليبيانو سازشونه (٨)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۸)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول اتمه برخه لولئ:

(۸)

پرلپسې ***** ۱۲

ریونا لکه د یوې ویریدلې هوسی په څیر د نریوس دکور دهلیز ته ور ټوپ کړ او ور ننوتله . نریوس دکور او انګړ په پاکوالي کې مصروفه وه . د ریونا ددې بیرنې حالت او په منډه په ورتلو سره نریوس خپله جارو په لاس کې ونیوله ، او دهغې په لور يې و کتل . دخپله ځاېه را پورته شوه . خو ریونا د را تګ سره سم وویل چې :

نریوس خورې ! ستا کوچنیان او مور چیرې دي ؟

نریوس سمدستي وویل : هغوې درې واړه زمونږ ددغه ګاونډي کور ته ورغلي ، ولي ! خیریت خو دې ؟ ایا کوم ښه یا خراب خبر خوبه دي نه وي راوړې ؟

ریونا د یوې لحظې له پاره فکر وکړ او بیا يي د نریوس په لور وکتل او په ژولې ژبه يي وویل :

نریوس ، خورې ! ایا تاته معلومات شته چې علي پاشا د خپل لښکر سره یو ځاې د شینزا د دریاب د غاړو په لور حرکت کړې ، ایا د تللو په وخت کې يې له تاسره کتلي و ؟

نریوس ددې خبر په اوریدو سره لږ څه غمجنه شوه ، هغې خو په خولې څه و نه ویل ، خو په نفي سره يي سر و خوځاوه ، په دې وخت کې ریوناورته وویل :

ما خو فکر کاوه چې علي پاشا به له تاسره کتلي وي او بیا به تللې وي . او زه د علي پاشا څخه دهمدې شکایت کولو په خاطر راغلې وم چې که چیرې هغه ستاسې د کتلو له پاره راغلي وي نو بیا خو به هغه زمونږ ځاې ته هم باید راغلي واې اوبیا تللې واې ، خو ستا څخه په اوریدو سره چې علي پاشا دلته نه دی راغلي نو اوس زما د زړه څخه داشکوه او شکایت هم ووت . هغه خبرونه چې زما پلار ته رارسیدلي و دهغوې په مطابق نو همدا نن سهار سلطان مراد د خپل لښکر سره یو ځاې دلته را رسیدلي و . دلته د رارسیدو سره سم سلطان خپل څو سواره علي پاشا ته را استولي و او علي پاشا ته سلطان دخپلو راتلو څخه د مخه دکوچ کولو له پاره دخپل ځان دتیارولو حکم کړې و .

ویل کیږي چې د سلطان مراد د راتلو د مخه علي پاشا د خپل لښکر خیمې را ویستلي وې او دکوچ له پاره يې تیارې کړې و . اوڅنګه چې سلطان مراد او د سلطان مراد زوې بایزید هغه ځاې ته را ورسیدل چې علي پاشا په کې پړاو کړې و نو سلطان مراد د خپل زوې بایزید اوعلي پاشا سره یو ځاې د اروپا دمتحده لښکر دمقابلې له پاره د شینزا په لور کوچ وکړ.

ترددې خبرو وروسته ریونا دلږڅه وخت له پاره ځنډ وکړ او بیا يې نریوس ته مخ کړ او ویې ویل :

نریوس خورجانې ! ته خو دکور په کار کې نښتې يې . زه اوس ځم ، ما غوښتل د همدې موضوع په هکله خبرې وکړم .

نریوس په ډیره ترخه توګه د ریونا په لور وکتل ، هغه يې له لاسه و نیوله ، او ورته يې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا خورې ! د پرديو په څير خبره مه کوه . ما دکور ټول کار ختم کړې دې . را ځه چې دواړه خويندې سره کينو او خبرې وکړو ، زه هسې هم په کور کې ځانته يم . ستا سره په کيناستو به زما زړه لږ څه را ټول شي .

ريونا د نريوس خبره و منله ، بيا دواړه مخامخ خونې ته ولاړې ، او هلته په يوه لمڅي باندې کيناستلې اوپه خپلو منځو کې يې خبرې پيل کړې .

١٣ ******

د شينزا د درياب غاړې ته په رسيدو سره سلطان مراد خپل لښکر ته د خيمه کيدو حکم وکړ . اوس حالات داسې و چې دشينزا ددرياب جنوبی غاړه کې د سلطان مراد لښکر پړاو کړې و په داسې حال کې چې د شينزا ددرياب په شمالي غاړو کې د اروپا متحده لښکر تر ډيره ځايه پورې خپور ور پروت و . دهغوې د لښکر شميره دومره زياته وه چې ددرياب په غاړه چې تر کومه د سترګو نظر کار کولې شو دهغوې دلښکر خيمې تر سترګو کيدې . اروپاې ځواکونو څو لکه کسان د سلطان مراد د لښکرو سره د مقابلې له پاره راټول کړې و.

دا حال يواځې يوه ورځ پاته شو .، بيا سلطان لږ څه پورته ولاړ او هلته يې خپلو انجنيرانو ته د لرګيو د پُل د جوړولو حکم وکړ تر څو د شينزا دريا ب څخه د فوځونو دتيريدولو له پاره مناسبه لاره پيدا کړي ، څنګه چې دشينزا د درياب په غاړه د لرګې پُل جوړ کړل شو سلطان مراد د خپل لښکر سره يو ځاې ددغه پُل څخه تير شو اوددښمن مخامخ يې پړاو وکړ ، د اروپا په متحده ځواک کې چې څومره سالاران و، هغوې د سلطان مراد، دهغه د زوې او علي پاشا په جرأت او بهادرۍ باندې هک حيران شول .

مشهور تاريخپوه (لين پول) ليکي چې را روانه شپه سلطان دالله په دربار کې د خپلې سوبې او دخپل شهادت له پاره هيله او دعا وکړه ، هغه ټوله شپه ويښ و او په عبادکې مصروف او دخپل الله نه يې د بسپنې او اعانت غوښتنه کوله . لين پول دا هم ليکي چې هغه د يوه مؤمن په څير د مشرکينو سره په جنګ کې د خپل شهادت هيله من و . لين پول مخته ليکی چې دا دسلطان مراد د دعاوو اغيز و چې سهار يې اثرات دمعجزې په توګه را څرګند شول . په سهار کې ډير سخت توپان او باد وباران په را پيدا شو چې مخ يې ډير د ترک لښکرو په لور و . د ترکانو تر څنګ ښه باران وشو . په دې تر تيب دهغوې سره د اوبو ډيره ښه پراخه ذخيره پيدا شوه او شاوخوا ته يې چې کومې شګې وې هغه هم اوس د شګو په ځاې په د ختو په څير ګرځيدلې وې .

بل سهار سلطان مراد خپلو لښکرو ته د صف جوړولو حکم وکړ . کله چې سلطان مراد د جنګ له پاره دخپلو لښکرو صفونه جوړول نو سلطان خپلو ټولو سالارانو ته په يوه ځاې کې د راټوليدوحکم وکړ، کله چې ټول سالاران را ټول شو نو سلطان مراد هغوې ته مخ واړاوه او ورته يې په وينا کې وويل :

زما دوستانو! واورئ ! د انسان کوچنيوالې يوه دردناکه بيداري ، ځواني يې يو طلاې خوب او زړښت يې دونې د زيړې پاڼې په څير دې . او زه اوس په دې وخت کې دهمدې زيړې پاڼې ځاې ته رسيدلې يم . يعني په هر ه لمحه کې او د ژوند په هر موړ کې ، هيڅ انسان خپل ځان په مکمله توګه متوازن نه شي ساتلې . دا ژوند يو مکتب دې او د ټول ژوند له پاره د فطرت يوه معمه ده . خو بيا هم انسان د خپل پوره والي ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو له پاره ټول ژوند په هڅه او هاند کې تيروي . نو د حالاتو د سختئ او تريخوالي ترمخه هره لمحه انسان خپل اصليت بايد له ياده و نه کاږي او د ژوند د قفس څخه هر وخت د مرګ منتظر و اوسي .

زما ملګرو ! په دې کائناتو کې هر شي د زوال او فنا پابند دې . يواځې غير فاني الله او زمونږ رب ذات دې . هيڅ شي دهغه د ذات پرته لازواله نه دې . نو لکه څنګه چې سمندر نه ويده کيږي . دهغې بيدارې دخوب نه بې برخې والې دې په همدې توګه ددې کشمکش په زمانه کې مرګ هم د لمر په څير بيداره او هر وخت متوجه اوسي . دا جنګ چې مونږ به يې پيلامه تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ ځه ځنډ وروسته کوو . نوکه زه په دې جنګ کې شهيد شوم ، ووژل شوم نو زما وروسته به تاسې لکه د تيږو په څير جمود نه ګرځئ او نه به د ځرونکو په څير په تفکر او چورتونو کې ډوبيږئ . لکه څنګه چې له ماسره دکار کولو په وخت کې صحرا صحرا د غړمبيدونکي اور ، د درياب د تندو موجونو په څير په خپلو دښمنانو باندې ور لويږئ او په همدې تر تيب د لمر د اچونکو وړانګو به څير زما د زوې بايزيد سره لا س ورکړئ ، زما وروسته به همدا ستاسې سلطان اوسي . زه تا سې ته داډ درکوم چې د تاريخ په رفتار کې به دا ستاسې سره د منصفانو روايت او د نقيبانو په څير اخلاص نه ډک سلوک و کړي او ستاسې تر منځ به د اخوت او ورورګلوۍ د نور په څير ..ستاسې خيال وساتی .

زما کار کوونکو وارئ ! ددين اصل عقل ، د عقل اصل علم او دعلم اصل صبر دي . که چيرې تاسې ددښمن په مقابله کې د صبر نه کار واخلئ ، د جرأت او استقامت مظاهره وکړئ نو ياد ساتئ چې تاسې به نه يواځې ستور و باندې خپل ډال خپور کړئ بلکه انساني زړونه به هم تسخير کړئ .

زما دوستانو! اسلام ټول وخت د سيم او زرو له پاره نه بلکه د انسان د عزت او کرامت لار مونږ ته را خولې ده . که چيرې تاسې ددې ترخو لمحو څخه ازاد شوی او د را نغښتي فکر زنځيرونه ما ت کړئ او جسماني قيد له ياده و کاږئ اوخپل کړچار ، خپل ماحول پاک کړئ نو ياد ساتئ ، چې زما خداې به تاسې ته برياوې او خوشحالي درکړي . هغه څه چې زه يې تاسې ويل غواړم د هغې لنډيز دادې چې که زه په دې جنګ کې و مرم ، نو زما وروسته به زما زوې بايزيد ستاسې سلطان اوسي . بس همدا يوه مرکزې نقطه وه چې ما تاسې د هغې له پاره راټول کړي واست ، تاسې ټول اوس دخپلو خپلو دلګيو په لور ولاړ شئ . يوازې بايزيد اوعلي پاشا له ماسره پريږدئ . واورئ ! لښکر په درې برخو ويشل کيږي . يوه برخه يې زما سره ، بله برخه يې د بايزيد او دريمه برخه به يې د علي پاشا سره اوسي . اوس ټول ولاړ شئ او دجنګ دپيلامې انتظار وکړئ . ددې سره سم د بايزيد اوعلي پاشا پرته نور ټول سالاران د لښکر په لور ولاړ ل .

په دې وخت کې سلطان مراد خپل زوې بايزيد اوعلي پاشا ته وويل چې :

زما زامنو! د جنګ د پيلامې د مخه دخپل رب ، د خپل خداې دحضوره د ملاتړ ، او استعانت دعاوې وکړئ.

ددې خبرې سره سم سلطان مراد د خپل آس مخه د قبلې لورې ته واړوله اوپه خپل آس سپور شو . بايزيد او علي پاشا هم دخپل پلار په څير خپل اسونه د قبلې په لور کړل او پرې کيناستل . بيا يې د سلطان په لور وکتل او په دعائيه توګه يې لاسونه پورته کړل . سلطان په لوړ اواز پيل وکړ چې :

اې الله ! د لمر ګرمې څپې ستا په حکم باندې د سمندر د پراخيو څخه را وځي او خپله رڼا شيندې ، اې الله ! ستا په حکم باندې دستورو ځرخيدل د انساني تقديرله پاره بنسټ ګرځي ، او د ژوندانه د يوې قطرې څخه قومونه اوولسونه منځته راوړي ، همدا ستا په اجازه پر اسمان باندې وريځې راخپريږي او يو په بل سې ځغلي او شپه په خپلې پوره تيارو سره نزول کوي .

اې خدايه ! همدا ته ژوند د جمال اوحرارت سره نوازش کوې ، همدا ته د هر ګل په پاڼه باندې خوشبو ، په پاڼه پاڼه باندې دتقدير کرښې باسې ، همستا په اجازه شفق د اسمان د نيلګونې سره غاړه غړۍ کيږي . د منو په ونو کې ميوه راپيدا کيږي او لمر د شعاعو څخه وريځې رنګينږې .

اې الله ! زه ستا عاجز بنده يم . تا واحد او لاشريک ګنم ، او تل له تا څخه بسپنه اوکومک غواړم . اوس هم زه ددښمن ډيرو زياتو لښکرو تر مخه ولاړ تا ته لاس په دعا يم او يوازې له تا څخه بسپنه او کومک غواړم.

سلطان مراد دعا غوښتله او ورپسې وروسته بايزيد اوعلي پاشا دواړو امين وايه . دلږ څه ځنډ وروسته سلطان مراد بيا خپل خداې ته زارې اوعذر شروع کړ او ويې ويل چې :

اې الله ! دوې مکارۍ ته ذهانت ، بکواس ته علم ، کمرزۍ ته نرم زړې ، بزدلۍ ته بې نيازې ويونکي اوس د بدنصيبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيورو په څير پر مونږ باندې يرغل کونکي دي . اې زما الله ! د وخت د سيلاب له پاره که ته وغواړې نو تيره ورته آينه کړې . تيارو ته لمررا وکاږې ، د لارې غبار کهکشان و ګرځوې ، يخې څپې د طور په شعله باندې تبديلې کړې . اې زما الله ! ته چې کله وغواړې ذرې ذرې ته د صحرا پراخوالې ، شبنم ته ساګر ، اغزو ته ګلستان جوړکوې ، اې زما الله . زمونږ تر مخه د تمدن دغه ړندې لوخړې ، د ګناهونو ځالې، په وينه تويونکو هيکلو کې را نغښتې دښمن ، غواړي پر مونږ باندې يرغل راوړي اومونږ خپل غلامان و ګرځوي ، ايې زما الله ! زه ستا عاجز بنده يم ، ماته همت را ، زما کومک وکړه چې زه ددښمن لاسونه د وينو نه ډک کړم اودهغوې په زړونوکې د ويرې او رعب تيارې خورې کړم ، اې زما الله ! ددغې دښمن په مقابله کې مونږ ته برې را. اې زما الله مونږ په خپل حفظ کې و ساته او بريمند مو و ګرځوه .

تر دې ځايه سلطان مراد خپله دعا پای ته ورسوله ، ددې وروسته درې واړو حرکت وکړ . سلطان منځنی برخې کې د وريد ، په داسې حال کې چې بايزيد اوعلي پاشا خپلو خپلولښکريانو ته ورغلل .

هلته د اروپا په متحد لښکر کې هم تر ډيره وخت پورې د جنګ ډول وهل کيده بيا دهغوې ټول لښکر مخته راغي ، په دې وخت کې دسرويه پادشاه لازار يواځې نه ، بلکه د اروپا د نورو هيوادنو تکړه جنرالان اوحکمرانان هم دخپلو لښکرو سره يو ځای و . ټولو په زوره زوره عجيب و غريبې نارې وهلې ، او خپلو عسکرو ته يې ډاډ ورکاوه . دددې لښکر و تر شا د اروپا بې شميره ښايسته او زينت کړل شوې نجونې را روانې وې چې د صليبي جنګياليو له پاره يې ډاډ اواطمينان ورکاوه . ويل کيږی چې په هغونجونو کې دسرويه دپادشاه لازار لور ډسپنا هم شامله وه . دهغې په اړه دا هم ويل کيږې چې هغه داروپا د ډيرو ښايستو نجونو څخه يوه وه او د اروپا هر حکمران غوښتل چې دهغې سره واده وکړي .

په همدې وخت کې د اروپا متحده لښکر مخته راغي او د سلطان مراد په لښکر يې د طاغوتي ابليس ، او زهرجنو مارانو په څير يرغل وکړ .

سلطان مراد هم سمدستې خپل عکس العمل وښود . هغوې هم په پوره ميرانه او د يوه سخت هجوم سره سم په دښمن باندې ور پريوتل .

ددغو اروپايي صليبانو جنګياليو له پاره د سلطان مراد ، بايزيد اوعلي پاشا دغه ځوابې حمله داسې وه لکه د چا ترمخه چې کومه بنده صحيفه ، کوم نه ليدلې خوب ، کوم زورداره توپان او کوم نوې انقلاب په څير مخته راشي .

ددواړو لښکرو دداسې ټکريدو سره دجنګ ډګر داسې صورت ځانته نيولې و لکه اتش فشان چې و چوي ، دبرزخ د عالم دجسمونو ارواح چې پورته عالم ته رخصت شي ، هره ساه اذيت ، هره لمحه حشر پيدا کونکی وي . د تيارو طنابونو کړيو د صليب شکل نيولې و او ژوند يې د اور د سيلاب په څيرله منځه وړ .

داروپا دې صيبليبانو ته پوره ډاډ بلکه پوره يقين و چې هغوې به د سلطان مراد او دهغه لښکرو ته ډير بده ماتې ورکوي . ځکه چې هغوې د کافي لښکر خاوندان و . بيا هغوې د جنګ نه ترمخه د خپلو لښکريانو حوصلې هم را پورته کړې وې ، دهغوې تر شا د اروپا ډير ې ښايسته او ځوانې نجونې روانې وې . هغوې هم دصليبيانو د ځواکونو د ډاډ سبب وې . صليبي جنګيالي هغه وخت ډير حيران شول چې د خپل ټول توان او ټول لښکر سره يې بيا هم مخته تګ نه شوکولې ، دا په دې خاطر چې دمخې له لورې سلطان مراد ،بايزيد او علي پاشا پرې د توپاني سيليو په څير يرغل کړې و . دهغوې دتيزې او تندې حملې په واسطه داروپايي صليبيانو حالت سوکه سوکه د مړ کيدونکي اور په څير ګرځيدلې و او مسلمانانو په ډيره تيزی سره د صليبيانو قتل عام پيل کړې و .

په دې جنګ کې سلطان ، دهغه زوې بايزيد دواړه هغه کاروونه تر سره کړل چې نمونه يې په تاريخ کې نه ليدل کيږی. ددښمن په هرې برخې کې به چې کمزوري را پيدا کيده نودوې به د اور د سکروټو او برق په څير هلته ورسيدل او د دښمن صفونه به يې يو په بل پسې له منځه وړل او يا به يې شاتګ ته مجبورول . په دې جنګ کې بايزيد د تيغ وهلو او تورې وهل هغه کارنامې وکړې چې د همدې کارنامو په اساس بايزيد ته د (يلدرم يعني صاعقه (برق)) لقب ورکړل شو. او د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته هغه یوازې بایزید نه بلکه بایزید یلدرم وگرزید .

که څه هم په دې جنګ کې سلطان مراد سخت ټپي شوی و خو هغوی دسرویه پادشان لارشاه هم ژوندی و نیوه . کله چې د اروپا متحده صلیبانو ته خبر ورکړل شو چې دهغوی د جنګ اعلي سالار د سرویه پادشاه لازار شاه ژوندی نیول شوی نو دهغوی حوصلې ماتې شوې نو پدې اساس یې چیرې چې توانیدل و تښتیدل. اروپایي متحده ځواک د شینزا د دریاب په غاړه د سلطان له خوا سخته ماتې وخوړه ، ماتې خوړلې لښکر به خپلې ښایسته نجونې مخته کولې او تښتیدل به .

څرنګه چې سلطان مراد په جنګ کې ډیر خراب زخمي شوی و نو په دې خاطر علي پاشا او بایزید ددښمن تعاقب و نه شو کړای . ددې څخه ددښمن ځواکونو ته دا ګټه ورسیده چې هغوی په ارام زړه فرار وکړي . بایزید یلدرم او علي پاشا دسلطان مراد د سنبالولو دنده په غاړه اخیستې وه . هغوی وکتل چې د سلطان مراد په وجود باندې زیات شمیر زخمونه دې او دسلطان د وجود څخه د وینو سیلاب را روان دې . ددې وینو په واسطه به سلطان باندې کله کله بې خوشي را تله، سلطان یې هملته د جنګ په میدان کې په شړیو اچولې و او د بایزید او علي پاشا څخه علاوه نور سالاران یې هم مخته ولاړ وو . په لښکر کې شامل طبیب د سلطان د زخمونو مرهم پټې کوله او هڅه یې کوله چې دسلطان د وینې بهیر و دروي ، په دې وخت کې چې کله سلطان لږ څه په هوش کې راغې نو خپل زوی بایزید یلدرم ته یې وکتل او ورته یې وویل چې :

ګرانه وروره ! د سرویه پادشاه لازار شا زما مخ ته راوړه .

د سلطان مراد ددې غوښتنې په اساس بایزید یلدرم خپل شاته ولاړ خپل څو ساتونکې یې و استول اوحکم یې ورته کړ تر څو لازارشا د سلطان ترمخه را حاضر کړي . د لږ ځنډ وروسته یې هغه د سلطان مخې ته راوست . سلطان مراد تر لږ څه وخت پورې د هغه سر ا و پښو ته کتل او ډیر عجیبه غوندې مسکایي په ځیرې باندې تله را تله ، او بیا یې لازارشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

لازار شا ! تا یو ځل بیا د خپلو اروپایي اتحادیونو په غوښتنه د ددې سیمې د امن د خرابولو هڅه وکړه او تایې دادې انجام هم وکوت . لازارشاه ! تا د ولاړ وخت په جلال کې دیوې داوره ډکې سرې لاوې او دسلګیو اوژړا د توپان په څیر په مونږ باندې ، په دغه میدانو کې حمله راوړه ، اودا هیله دې درلوده چې مونږ ته به د جنګ په ډګر کې ماتې راکړې خو تا وکتل چې زما لښکر ستا ترمخه په تاسې او ستا په لښکر و د توپاني سیلۍ په څیر غبرګ شو.

لازارشا ! ددې له پاره چې جنګ ستا په لور و څرخي تا د اروپانه د تر ټولو ښایستوو نجونو یو لښکر له ځانه سره راوړې و خو ستاسې د جادوګرۍ دا لوبه هم بریالۍ نه شوه او ستا په کار را نه غله .

لازار شاه ! تر جنګ دمخه ستا لښکرو د اروپایي نجونو سره یو ځای چې کومې میلې کولې او کومې ترانې یې ویلې نو تا وکتل چې هغه ټوله خوشحالي ستاسو د سترګو په اوبو او سوزیدو باندې بدله شوه . لازارشا ! ستا څخه دمخه هم ستا په څیر څو ابلیسانو په مونږ خاورینو باندې دمنترونو جال را خپور کړې خو مونږ د هر دا ډول ابلیس تر مخه د آدم د وفا ، ټینګ یقین او د زړونو دمرهم په څیر، دځواکمون حوصلو سره مقابله کړې او داسې هردښمن مو دخپل تیغ په وینو باندې رنګ کړې او له منځه مو وړې دې .

لازارشا ! ددې ټول جنګ وجه اوعلت همدا ته یې ، ستا په وجه دغه بې شماره لښکرې په دې جنګ کې له منځه ولاړې ، ستا په خاطر د انسانیت ځیره په دغه میدانو کې سره شوه ، ته یو داسې مجرم یې چې د بښولو وړنه یې . په دې خاطر زه ستا د وژلو حکم ورکوم .

دخپلو وژلو د حکم د اوریدو سره سم د سرویه پادشاه لارزاشا و لړزید ، د ډیرې یخنۍ سره سره بیا هم دهغې په وجود باندې د ګرمۍ خولې را ماتې شوې . او بیا په عجیب شکل سره سلطان مراد خپل زوی بایزیلدرم ته وکتل ، دغه ډول کتل بایزید ته دحکم په څیر و . د هغه په دې کتلو بایزید خپل شاته ولاړو ساتونکو ته یو څه وویل او هغوی یې پوه کړل . هغوی لازارشا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه و نیو یوې لورې ته یوړ او دهغه مرۍ یې و رپرې کړه .

هغه وخت چې د سرویه دپاشا لازارشاه ژوند پای ته ورسید نو سلطان خپل حالت هم ډیر زیات خرابیدونکې و . تر لږ وخته پوې یې په خپلې ساه قابو درلود ه ، بیا یې په خپل مخ کې ولاړ خپل زوې بایزید یلدرم ته مخ کړ او ورته یې وویل :

زما زویه بایده ! د تیرو شوو کلونو بار پر ما باندې پروت و ، خو د راتلونکو کلونو بار به ، اې زما درونده بچیه ! ستا په اوږو پروت وي . زویه ! ته هم گواه اوسه چې په تیرو وختونو کې کله هم دښمن د خپل زور او غرور په اساس پر مونږ باندې یرغل کړ ې ، نو زویه! داسې دښمن مونږ د موسمې گرد و غبار په څیر له منځه وړو . بایزیده ! زما څخه وروسته په راتلونکو کلونو کې که کوم دښمن ستا پر خلاف را پورته شي نو اې زما زویه ! دداسې هر دښمن په وړاندې د تقدیر د عذاب او یو تند او تیز توپان په څیر را پورته شه . زویه ! که د فصل ساتنه و نه شي نو ځناور ، مرغان او نور حیوانات هغه له منځه وړي او خرابوي یې ، نو اې بچیه ! رعایا د فصل په څیر دي ، او پادشاه ددې فصل ساتونکې دې اودهغې د مالک په څیر دې که د خپل فصل ساتنه و نه کړې نو په راتلونکو ورځو کې به هغوې دخپل خوراک و څښاک سامانونه له کومه کوي ؟ زه تاته نصیحت او وصیت کوم ، زما نه وروسته د یوه عادل اونیک زړه حکمران په څیر حکومت وکړه تر څو د تاریخ پاڼې او راتلوکې نسلونه ستا نوم په نیکه او ښه توگه یاد کړي .

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان لږ څه ځنډ وکړ او په زوره زوره یې ساه واخسته هغه تر یو څو لمحو پورې خپل د لاسه تللې ځواک بیرته درست کړ اود علي پاشا لورې ته یې مخ کړ اوپه ډیر کمزورې اواز سره یې ورته وویل :

علي پاشا! زه اوس د مرگ مخ ته ولاړ یم ، زه په خپل فکر کې الفاظ نه شم راټولولې چې ستا دممنونیت له پاره یې استعمال کړم او ستا د ځان ځارنې تعریف وکړم . زما زویه ! په داسې حال کې چې زه اوس ددې نړۍ څخه تلونکې یم زما په زړه کې دا خواهش راځي چې کاش چې ستا په څیر سر ښندویه ، ستا په څیر جنگجو هغه وخت ماته تر لاسه شوې وې چې زه ځوان وم ، خو علي پاشا واوره ! زه د خپلې مړینې تر مخه ستا د حیثیت ټاکل غواړم . زه تا ته د بایزد د زامنو په څیر خیال کوم ، زما زویه ! زما نه وروسته د بایزید ملاتړې اوسه او یوازې د له همدې سره وفاداره اوسه. لکه څنگه چې یو زوې دخپل پلار سره اوسي . زه پوهیږم چې تا په خپل ژوند کې ډیر ې ستونزې او کړاونه کتلي د ي ، خو زه ډاډ درکوم چې بایزید یلدرم به زما څخه زیات تا د خپلو بچیانو په څیر دوست گڼی .

د سلطان مردا ددې خبرو څخه علي پاشا ډیر اغیزمن شو دهغه په سترگو کې اوښکې را غلي وې ، هغه د سلطان تر څنگ کیناست ، د سلطان لاس یې په دواړو لاسو و نیو ، او اوږده شیبه یې خوله پرې ایښې وه او ښکلاوه یې، په دې وخت کې د علي پاشا د سترگو اوښکې د سلطان په لاسو پریوې . بیا علي پاشا په لړزیدلي اواز وویل :

درونده سلطانه ! وخت به ووینې چې زه د بایزید یوازې زوې نه بلکه د هغه یو ډیر ادنې خادم به هم و اوسم . درونده سلطانه ! د هر چا پر خلاف چې ماته دا حکم وکړ ي نو زه تا ته ډاډ درکو م چې زه به په خپل ځان د پرواه کولو پرته دهغه په دښمن باندې ور لویږم او تر خپو لاندې به یې مروړم .

علي پاشا ددې څخه نور څه زیات و نه شو ویلي . ځکه چې د سلطان مراد څټ نور را ځوړند شوې و، لاسونه یې بې ساه و . اوسلطان مراد ختم شوې و . هغه د سلطان مراد لاس همغسې په خپلو لاسو کې وساته او د کوچنیانو په څیر یې ورته په سلگیو پیل وکړ . بایزید په خپل ځاې ولاړ و ، شوندې یې رپیدې د سترگو یې د اوښکو سیلاب را روان و ، ددوې د ژړا تر څنگ شاوخوا ولاړو سالارانو او ساتونکو ټولو په کوکو کوکو وژړل .

تر لږ وخته پورې همداسې حال و . بیا بایزید د علي پاشا څنگ ته راغې هغه یې ددواړو اوږو څخه و نیو او پورته یې کړ . او بیا یې په خپله غیږ کې و نیو. علي پاشا د سلطان بایزید په اوږو سر کیښود او دکوچنیانو په څیر یې په کوکو و ژړل .
بایزید دهغه په ملا لاس را ښکو او ورته یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا ، زما زویه ! ماته معلومه ده چي تا په خپل لږ عمر کي ډیرې صدمې ، ډیر ې ستونزې کتلي ، ماته دا هم معلومه ده چي د سلطان د مړینی دا پیښه هم تا ته د زغم وړ نه ده . ځکه څوک چي مرګ ویني نو دهغې پخواني زخمونه بیرته را تازه کیږي او د نه زغم داذیت سبب ګرځي . خو زما زویه ! حوصله کوه ، خپل ځان سبنال کړه ، تر څو د لښکر د کوچ کولو بندوبست وکړو .

دبایزید په تسلی سره علي پاشا سمدستي خپل ځان سنبا ل کړ خپلې اوښکې یې وچې کړې او بیا یې په ډیره بې وسې سره په خپل مخ کي پروت د سلطان لاش ته کتل. په دې وخت کي سلطان بایزید یو ځل بیا د علي پاشا په اوږو باندې لاس کیښود او ورته یې وویل :

علي پاشا زویه ! د سلطان لاش به په یوه عسکر ې ګاډی کي ږدو ، زه غواړم له دې ځایه بروصې ته کوچ وکړو او همله په بروصه کي د سلطان مړې خاورو ته وسپارو .

دسلطان بایزید په خبرو باندې علي پاشا یو ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ کړ او ورته یې وویل چي : درونده سلطانه ! ستا وینا په ځاې ده . که چیرې مونږ د خپل ټول لښکر سره یو ځاې له دې ځایه کوچ وکړو اودښمن ته خبر ور ورسیږي چي سلطان له دې دینا څخه تللي دي ، نو ایا دهغوې حوصلې ، او ولولې به بیرته را ژوندی نه شی ؟ او هغوې به د شینزا ددریاب څخه په راتیریدو سره یو ځل بیا زمونږ په سیمو باندې دخپلو شیطاني لوبو اغاز و نه کړي؟

د علي پاشا ددغې استفهامیه وینا په اساس سلطان بایزید یلدرم متوجه شو . د لږ څه وخت له پاره یې علي پاشا ته په توصیفي توګه وکتل اوبیا داسې معلومیدل چي هغه کومه پریکړه کړې ده نو علي پاشا ته یې وویل :

زویه !کومه اندیښنه چي تا و ښودله هغه په ریښتنې توګه په راتولونکو ورځو کي زمونږ له پاره خطرناکه کیداې شي . اوس زما په فکر کي دهمغې حالاتو دکنترولو له پاره یو وړاندیز شته که چیرې ته په هغې راضي یې نو زه داډ من یم چي بیا به دښمن دومره په اسانی سره زمونږ پر خلاف دسر د راپورته کولو جرأت و نه کړای شي .

علي پاشا د سلطان بایزید یلدرم په لورې په ډیرې مینې سره وکتل او ویې ویل : درونده سلطانه! هغه وړاندیز چي اوس ستا په ذهن کي دي هغه تاسو وواياست ، زما د رضامندی فکر مه کوئ ، هر تجویز چي ته وړاندې کړې نو هغه به زما له پاره د حکم معنی ولري .

د علي پاشا ددې خبرو سره بایزید یلدرم خوشحاله شو او ویې ویل :

زما وړاندیز دادې چي هغه لښکر چي د پخوا څخه ستا په قوماندې کي دي ته دهمغې لښکر سره یو ځاې د روميل په ولایت په یوه ځاې کي چیرې چي ستا خوښه وي پړاو وکړه ، بلکه زه خو دا غواړم چي د روميل په ولایت کي مونږ ته د اوسیدو یو عسکر ې تلپاتې مرکز په کار دې ، تر څو مونږ دهغه ځایه د اروپا څخه هررا پورته شوې خطر له منځه یوسو . خو اوس زما تجویز دادې چي ته د خپل لښکر سره یو ځاې د روميل په ولایت کي پاته شه ، هغه لښکر چي د بروصې څخه راغلي زه هغوې دخپل ځانه سره اخلم او دخپل پلار مړې بروصې ته وړم او همله یې د تدفین مراسم تر سره کوم . که چیرې ته ددې له پاره رضامند یې نو په دې پوه شه چي زمونږ له پاره کومه ستونزه نه راپیښیږي . او که ته چیرې خپلې خور ، مور ته کوم پیغام استول غواړې نو هغه هم مونږ ته ووایه . ددې ترڅنګ زه تاته دا هم ویل غواړم چي کله هم ته د اروپا څخه د راپورته شوې کوم ځواک څخه ویره احساس کړې نو سمدستي یې مونږ ته اطلاع راکړه . هسې هم زه غواړم د خپلو جاسوسي شبکې یو جال په دې سیمه کي و غوړوم او بیا ددې ځایه کوچ وکړ م . دغه شبکه به ماته د یوې یوې پیښې په هکله معلومات راکوی او تر څنګ به له تاسره هم په تماس کي اوسي او د حالاتو د بدلون څخه به مونږ په پوره توګه خبروی ، ددې ځایه دکوچ کولو څخه د مخه زه به ددې جاسوسی شبکو پیژندکلوي له تاسره وکړم . خو ما له تا څخه غوښتل که چیرې ته دخپلې مور او خور له پاره کوم پیغام لیږل غواړې نو ماته یې ووایه زه به ستا دخور او مور سره ووینم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بایزید یلدرم ددې وړاندیز په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر اوکړ او بیا یې سلطا ن ته وویل:

درونده سلطانه ! د هغوې له پاره زما پیغام همدا دې چې هغوې ته زما دخیریت په هکله خبر ورکړئ او هغوې ته ډاډ ورکړئ چې زه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو پسې ګرځم او هیله لرم چې ډیر ژر به یې پیدا کړم. درونده سلطانه ! زه غواړم دهغوې د مصارفو له پاره څه نقدې رقم ور ولیږم .

دعلي پاشا ددې خبرې سره سم سلطان د هغه په خوله باندې لاس کیښود او ورته یې وویل:

علي پاشا ! اوس داسې خبرې مه کوه . زه په خپله دهغوې د اخراجاتو مسؤل یم کله چې ته زما د زوې په څیر له ماسره یې نو ستا خور زما د لور او ستا مور زما دخور په څیر دي ، ته دهغوې د مصاروفو په هکله بلکل فکر مه کوه ، یوازې دهغوې اخراجات نه بلکه اوس خو دهغوې ساتنه هم د بایزیدیلدرم په غاړه ده . مګر ستا دپلار او ورونو د قاتلانو څخه د بدل اخستلو په اړه باید ووایم چې ته به دا کار د خپل لښکر په ملاتړ همدلته د روميل په ولایت کې دخپل تم کیدو په وخت کې په ډیره ښه طریقې سره تر سره کړې .

علي پاشا په ډیرې خوشحالي سره وویل :

دورند سلطان ! که چیرې تا ماته دلته دخپل لښکر سره یو ځاې د پاته کیدو نه واې ویلی نو ما به په خپله تاته ویلي چې په دې سیمو کې ددښمن په خوزښتونو باندې د څارنې او نظر کولو له پاره ما ته په دې سیمه کې د قیام او تم کیدو اجازه راکړه . خو اوس چې تا ماته د لته د روميل په ولایت کې د تم کیدو حکم کړې دا زما په هکله یوه ډیره غوره او ښه پریکړه ده . اوزه به په راتلونکې وختو کې تا ناهیلي نه کړم .

ددې پریکړې وروسته دسلطان مراد لاش یې په یوې جنګي ګاډئ کې کیښود ، او سلطان بایزید یلدرم خپل جاسوسان دعلي پاشا سره ور وپیژندل ، او بیا د کساو د میدانو څخه دواړو سلطان بایزید یلدرم او علي پاشا د خپلو لښکرو سره یو ځاې کوچ وکړ . د لرګي د همغې پل په واسطه چې دوې د شینزا دریاب څخه تیر شوې و د همغې پل په واسطه بیرته را تیر شول . دښمن ته د ماتې ورکولو وروسته ، دهغوې د پړاو څخه سلطان بایزید یلدرم ته د ډیر زیات مال اودولت تر څنګ وسلې او جنګی مهمات او خوراک څښاک هم په لاس ورغلي و چې د شمیرلو اندازه یې نه کیده . هغوې دا ټول شیان را ټول کړل او بیا علي پاشا او بایزید یلدریم دواړه د لښکرو سره یو ځاې د روميل ولایت ته را ننوتل . دلته علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځاې په هماغه ځاې کې قیام وکړ دکومه ځایه یې چې د سلطان مراد او بایزید یلدرم د لښکرو سره یو ځاې د متحده لښکرو په مقابل کې د جنګ له پاره کوچ کړې و . او بایزیدیلدرم د خپل پاته لښکر سره یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

ویل کیږي چې سلطان مراد د ترکانو د نورو مسلمانو حکمرانانو څخه ډیر په خپل مذهبی اعتقاداتو کې کلک و . هغه ډیر بهادر ، ننګیالي ، زړه ور او د عظمت خاوند و . هغه دخپلو هڅو او کوششونو د شانداره پایلو په اسا س ډیر زیات د نیک او ښه بخت انسان و .

هغه خپل اسیایی هیواد ته، دتورې وهلو ، جرأت ، بهادرئ ، زړه ورتیا او ازدواجي اړیکو په قیمت ډیره پراختیا ورکړه . دهمدې صفاتو په درلودلو سره یې د اروپا په څو سیمو باندې یرغل وکړ هغه یې سوبه کړې ، په هغه وخت کې د بالقان د غرونو لړئ د شرق او غرب تر منځ په دوه څرګندو کرښو ویشل شوې وه . او ددې غرنیو سیمو د شمال او جنوب په لورې خپارو واره صلیبي نشانونه و، په داسې حال کې چې په پاته دوو برخو یې په غرب کې پرته زمکه چې په پخوا وختو کې یې ورته بوسنیا ویل کیده ، چې په دې سیمه کې د سرویه او بوسنیا دوه حکومتونه و او شرقي خطې ته بوسنیا او بلغاریه ویل کیدل ، دغه دواړو خطې د تریس او مقدونیې په نامه یادیدې ، او بیا یې ددغې دواړو خطو یو ځاې والي ته د روميليا سیمه ویله . ددغو څلورو خطو څخه سلطان مراد د جنوبي شرقي برخه یعني تریس و نیوله ، بیا یې د مقدونې په لور مخ کړ او دمقدونیې یوه برخه یې ونیوله اود عثماني سلطنت برخه یې وګرځوله ، ددې نه اخوا سلطان مراد د خپل حکومت پولې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږدې غرنۍ لړۍ ته ورسولې چې روميليا د البانيه څخه جدا کوي .

سلطان نوره هم دخپلې بهادرۍ څرګندونه وکړه ، هغه د اروپا په پاته نژدې زمکو هم خپل لښکر ور وخيژاوه ، د بالقانه تير شو اود نيش په سيمو يې هم غلبه پيدا کړه .دا سيمه د ستر قسطنطين دپيدايښت وطن دې ، چې د برنطيني دحکومت يو ډير ستر سنګر او پينه قلا وه . سلطان مراد دا ښار د پنځه پنځوس ورځو د محاصرې څخه وروسته تر خپلې ولکې لاندې راوست .

ددې وروسته سلطان مراد د اروپا په دننه کې خپل تګ ته دوام ورکړ ، دسرويه د ازاد حکمران د حکومت په زړه يې يرغل وکړ اوهغه ترې امان وغوښت ، هغه ورته يو زر پونډه نقريې او يوزر پونډه کلنې خراج ورکول و منل . دهغې وروسته سلطان د بلغاريې په لور مخه کړه ، د بلغاريې حکمران پخوا له دې چې د خپل حکومت د سقوط او دمسلمانانو په لاسو د هغې د فتحې منظر ووينې په ډيره عاجزۍ سره د رحم غوښته وکړ ه، دهغوې غوښتنه هم ومنل شوه . د هغه ځاې حکمرا ن خپله لور سلطان ته د خراج په ځاې غوره و ګڼله ، د هغه لور سلطان په خپل حرم کې ور داخله کړه . په دې ترتيب دغه ټولې سيمې سلطان دخپل جرأت ، بهادرۍ او زړه ورتيا په اساس فتحه کړې . اوس نو کومې سيمې چې سلطان دخپلو ازدواجې اړيکو په غزولو سره د خپل اغيز لاندې راوړې و ې . هغه په دې ترتيب سره دي ، چې دهمدې اړيکو په واسطه سلطان اسيايي ولکه شوې سيمې په سوله ايزه توګه تر خپل اغيز لاندې راوړې . همدا راز سلطان مراد دخپل زوې بايزيد واده هم د کرميان د امير د لور سره وکړ . کرميان د هغو سيمو څخه يوه وه چې د سلجوقي د سلطنت د پاې ته د رسيدونه وروسته را پيدا شوې وه .

ددغې واده په پايلو کې ناوې د خپل پلار د رياست يوه ستره برخه ، نوي ترک ځوان بايزيد ته د جهيز په توګه راوړه ، او په دې تر تيب د کرميان سيمه په خپله د عثماني سلطنت برخه وګرزيده . ددې واده مراسم په ډيره شانداره توګه د بروصې په ښار کې تر سره شوې و.

په دې تر تيب د سلجوقيانو لس واړه واړه رياستونو ټول د سلطان مراد په سلطنت کې را شامل شوې و . په دې واده کې ناوې د بايزيد له پاره دخپله ځانه سره د عربي نسل يو ډير ښه آس ، يوه يوناني پيغله دکنيزې په توګه او د سکندريې حيرانونکې وريښمي کپړا د تحفو په توګه راوړيوو . خو هغه جواهرات او نقرې چې ناوې له ځانه سره راوړې وې هغه سلطان مراد بيرته د واده په ميلمنو وويشلې ، ددې تر څنګ دغه ناوې سلطان مراد ته د کرميان د سترو سترو قلاګانو کنجيانې هم را وړې وې ، نو ددې ازدواجې اړيکو په واسطه د سلجوقيانو هغه کوچني کوچني رياستونه هم د سلطان مراد په سلطنت کې را ونغښتل شول .

د کساو په ميدانو کې چې سلطان مراد د اروپا متحده ځواک ته بدترينه ماتې ورکړه نو دهغې په واسطه عثمانی امپراطورۍ په نور سيمو باندې هم خپله ولکه زياته کړه او دقسطنطنيې پادشاه يو بې هيواده پادشاه ګرځيد. ددې نه علاوه سلطان مراد د بلغاريې پراخه سيمه فتح کړه او سرويه ، بوسنيا، اومقدونيه يې هم په خپل سلطنت کې ر ا شامل کړل .

سلطان مراد چې دخپلو رعاياو سره څومره مراعات کولې شو هغه يې کاوه خو تر څنګ يې همدا سې سخته نيونه هم کوله . هغه به لږې خبرې کولې اوخپلې ارادې به يې تل پټې ساتلې ،، کله يې چې دحکومت وخت يوديرش کالو ته ورسيد نو دهغه عمر اته شپيته کاله و . او همغه و چې د کساو په جنګ کې په کار راغې .

په هر صورت د سلطان مراد زوې د ستر عظمت خاوند بايزيد يلدرم دخپل پلار لاش بروصې ته راوړ، او په شاهانه احترام اودرنښت سره يې دبروصې د ښار په غربي څنډه کې خاورو ته وسپاره . دهغه د مقبرې تر څنګ اوس هم دهغه عسکرې لباس او خولۍ موجوده ده، په داسې حال کې چې دا ډول خولۍ اوس په ترکې کې رواج نه لري .

د مقبرې لاندې درې نيزې ايښودل شوې چې دهغوې د سرونو سره د درې آسونو لکۍ تړل شوې ، همدا د عثماني ترکې د بيرغ نښه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکساو په میدانونو کې په کوم ځای کې چې سلطان مراد زخمي شوې و، ویل کیږي چې هلته اوس هم درې تیږې اینودل شوې دي .

په هر حال بایزید خپل پلار په بروصه کې خاورو ته و سپاره ،او بیا یې دسلطان په څیر دخپل سلطنت د نظام د جوړښت له پاره کار پیل کړ.

پرلپسې لري...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانو سازشونه (۹)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخې په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۹)

اوس تاسې ددې تاریخې ناول نهمه برخه لولئ:

(۹)

۱۴ *****

درومیل په ولایت کې د علي شاه دخپل لښکر سره یو ځای د پړاو کولو نژدې یوه میاشت تیره شوي وه . په دې وخت کې دهغه د لاس لاندې مخبرانو او جاسوسانو په اروپایي هیوادونو کې یو جال خپور کړې و اوهغوې علي پاشا د ټولو بدلیدونکو حالاتو څخه خبراوه ، او علي پاشا دا ټولو خبرونه تر سلطان بایزید پورې ورسول . تر اوسه چې په اروپاکې کوم بدلونونه راتلل هغه دا و چې : د سرویه دپادشاه لازار شا د وژل کیدو وروسته د هغه زوې ستیفن او لور یې ډسپنا هڅې پیل کړې و ې ، دواړو د اروپا د مختلفو هیوادنو په سفر وتلي و و او هغوې یې د مسلمانانو پر خلاف رالمسول ، په دې تر تیب ستیفن او ډسپنا په ډیره چټکتیا سره د مسلمانانو پر خلاف یو ستر لښکر را ټول کړې و تر څو د کساو په میدانو کې د خپل پلار د وژلو او خپلې ماتې بدل واخلي . علي پاشا ته دا خبرونه ټول رارسیدل. او بیا همدې دا ټول خبرونه تر سلطان بایزید پورې ور رسول. یوه ورځ علي پاشا په خپل آس باندې سپور شو او د خپل لښکر د پړاو په داخل کې یې ځارونکې چکرواهه چې یو ناڅاپه په شرقي برخه کې ودرید. څکه د شرقي برخې څخه څو اسپ سواره دهغه په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان وو. ددې سپرو په لیدلو سره سمدستي علي پاشا د خپل لښکر یوه برخه «تیارسئ» کړه . دا هغه ډله وه چې د لښکر د ساتنې دنده ور په غاړه وه . خو د علي پاشا اندیښنه ډیره ژر په خوشحالۍ باندې بدله شوه ، څکه چې دغه راتلونکی پنځه ویشت سپاره و او کله چې هغوې را نژدې شول نو علي پاشا هغوې د خپل لباس څخه و پیژندل چې هغوې ترکان مسلمانان دي ،

د رانژدې کیدو سره سم سپاره و دریدل نو علي پاشا حیران پاته شو څکه دهغې سپرو په مخکې دهغې مور قیرات او خور سریان را رواني وې ، علي پاشا دخپلې مور اوخور په کتلو سره ډیر زیات خوشحاله شو او منډه یې کړه خپلې مور ته ور

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړیوت او بیا یي خور په غیږ کې و نیوله . قیرات او سر یان هم د علي پاشا په کتلو د خوشحالی نه په کالیو کې نه ځایېدې ، او دهغه په کتلو سره سم د خپلو آسونو څخه را ښکته شوې . علي پاشا خپلې مور او خور ته په ډېره حیرانتیا سره کتل او بیا یی ورته وویل :

مورجانې ! خیریت خو دې ؟ ته او سر یان دلته زما پړاو ته د څه په خاطر راغلي یاست ؟ ایا تاسې ته هلته کوم تکلیف او یا مشکل پیدا شوي دي ؟

د علي پاشا ددې اندیښنې په مقابل کې قیرات او سریان دواړه په خندا شوې او علي پاشا ته یي دهغه د پوښنې په ځواب کې وویل :

علي پاشا زویه ! مونږ ته به څه تکلیف او مشکل را مخته وي ؟ سلطان بایزیدیلدرم په مونږ دواړو مور اولور دومره پام کوي لکه څنګه چې یو پلار د خپلې لور او یو ورور د خپلې سکه خور . هغه زمونږ د احوال د معلومولو له پاره هره ورځ برهان الدین را استوي ، یوه ورځ ما په خبروخبرو کې برهان الدین ته وویل چې علي پاشا مې ډېر یادشوې دې او زړه مې غواړې چې یو ځل یی ووینم . برهان الدین زما د غوښتنې څخه سلطان بایزید یلدرم خبر کړې و، نوسلطان سمدستي دغه د ساتونکو ډله تیاره کړه او مونږ دواړه یی ستا لورې ته ر ا ولیږلو . دا ټول انتظام د سلطان بایزید له اړخه شوي و . زویه ! سلطان بایزید تاته سلام کاوه او برهان الدین هم ته ډېر ډېر یادولې ، هغه ستا د کار څخه ډېر زیات خوشحاله دې . زویه ! په جنګونو کې چې کومه میرانه تا ښوولې ده نو د هغې ټولې څخه زه او ستا خور خبریدو ، زویه ! زه ډاډ منه یم چې ته به دخپل پلار او دوو ورونو بدل واخستلې شې .

درنې مورجانې ! ته اندیښنه مه کوه ، قاتل چې هر چیرې ولاړ شي خو زما د انتقام څخه به خوندی پاته نه شي. دریونا پلار رستاک له ماسره ژمنه کړی ده چې هغه به د قاتلانو په اړه ماته معلوما ت راکوي ، هغه دا وعده هم کړي ده چې که چیرې زما د پلار او ورونو قاتلان دهغه خپل وریرونه هم وی ، بیا به هم ماته دهغوې د اوسیدو ځایونه را په ګوته کوی. زه هیله لرم چې رستاک به خپله ژمنه پوره کړي ، او کله چې داسې وشول نو مورجانې ! ته به واورې چې ما به قاتلان خپل انجام ته رسولي وي .

د علي پاشا په دې خبرو باندې قیرات او سریان دواړه ډېرې خوشحاله شوې ، قیرات غوښتل څه ووایي خو علي پاشا دهغې خبره غوڅه کړه او ویی ویل : مورجانې ! راځه چې خیمې ته ولاړ شو دلته په ولاړه ټولې خبرې خوند نه کوي ، بیا یی خپل نائب سالارته حکم وکړ چې د راغلیو ساتونکو د ډلې له پاره دخوراک څښا ک غم وکړی او په خپله د خپلې مور اوخور سره د خیمې په لور روان شو.

درې واړه یو بل ته مخ په مخ کیناستل . بیا قیرات علي پاشا ته مخ کړ او غوښتل یي ورته څه ووایي چې یو وسله وال ځوان خیمی ته را ننوت ، دهغه په لاسو کې د پیتلو یو پتنوس و اوپه هغې کې یي څه د څښلو له پاره راوړې و، هغه یې د علي پاشا تر مخه کیښود ، علي پاشا ته یی تعظیم وکړ او بیرته ووت . علي پاشا خپلې مور اوخور ته وکتل او ورته یي وویل :

مورجانې ! او زما ګراني کوچنۍ خورې ! اول دا شربت و څکی او بیا به نورې خبرې کوو.

دعلي پاشا د وینا په مطابق قیرات اوسریان دواړو ګیلاسونه را پورته کړل ، اوشربت یي و څښه ، اوبیا یي ګیلاسونه یوې خواته کیښودل او قیرات په خبرو پیل وکړ .

علي پاشا زویه !هغه سپړو چې زه او سریان یی دلته راوړو ، هغوې ویل چې تاسې د رومیل په ولایت کې پړاو کړې دې نوزویه ! ستا دورور ښځه نریوس او ریونا هم دلته د رومیل په ولایت ک ې چیرې اوسی . هغوې به ددې ځایه څومره لرې وي ؟ ایا ته کله هم ور سره ګورې او که نه ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قیرات ددې پوښتنې په مقابل کې د علي پاشا په مخ باندې خوښي را ښکاره شوه ،او بیایی خپلې مور ته وویلې:

مورجانې ! نریوس او ریونا دغه نژدې کلي کې اوسیږي ، له ما سره ډیر نزدې دی ، زه ډیروخت هلته ورځم اودهغوې سره وینم. دلته زما د پړاو تر یوې میاشتې زیات وخت وشو، په دې وخت کې ماڅو ځله دنریوس او ریونا سره کتلي دي . بلکه د ریونا پلار ، په خپله ریونا ، دریونا مور کیتهنا او نریوس هم څو ځله دلته زما خیمې ته راغلي دي او له ماسره پاته شوي دي . مورجانې ! نن شپه به ته او سریان دواړه همدلته زما په خیمه کې پاته کیږئ ، سبا سهار به زه تاسې له دې ځایه دهغوې سره دکتلو له پاره بوځم .

دعلي پاشا په دې خبره باندې قیرات د نفي سر و خوځاوه ، اوویې ویل :

نه علي پاشا ! زه ستا دا خبره نه منم . زه همدا اوس او په همدې وخت کې د نریوس سره کتل غواړم ،تا وویل چې هغوې همدلته نژدې دي . ته همدا اوس پورته شه او ما او سریان هلته د نریوس کور ته بوزه . مونږ به شپه همهلته د نریوس سره یو ځاې کوو. بلکه زه خو وایم چې تر هغې چې زه اوسریان دلته له تاسره پاته کیږو نو زمونږ دا ټول وخت به د نریوس په کور کې وي ، زه غواړ م چې دخپل زوې د ښځې او دهغې د کوچنیانو سره څو ورځې پاته شم . په دې وخت کې به ته همهلته د نریوس کره زما د کتلو له پاره راځې. زویه ! زه تر یوې اونۍ پورې دلته پاته کیږم. یوه اونۍ وروسته به زه او سریان دهمدې ساتونکو د ډلې سره بیرته بروصې ته ستنیږو.

په دې وخت کې علي پاشا په سوالیه سترګو خپلې خور سریان ته وکتل ، شاید چې هغه غوښتل سریان ته څه ووایی خو سریان پرې را مخته شوه او ورته یې وویلې :

وروره ! څه چې مور وویل همغه سهي دي ، زه پخپله د خپلې ورندار نریوس اودهغې د بچیانو هر یو کندام اوخیسار کتلو ته بې قراره یم . نووروره ! که ته ستومانتیا نه احساسوي نوما او مورمې سمدستي هغه لورې ته ورسوه . دمور خبره سهي ده ، مونږ دلته یوازې یوه اونۍ تم کیږو . اوس به مونږ او تاسو همهلته د نریوس په کور کې له یوه بل سره وینو . او یوه اونۍ وروسته مونږ بیرته بروصې ته ستنیږو .

دخپلې مور اوخور د خبرو وروسته علي پاشا دخپله ځایه را پورته شو بیا یی وویل : تاسې مور اولور لږه شیبه دلته کینئ ، زه به دوه اسونه تیار کړم ، یو خپل او بل یو دمه خوړلې آس . ستاسې اسونه زما عسکرو هلته اخورته وړي دي ، هلته یی هغوې ته ګیاه او دانه اچولې تر څو دمه شی . دغه دوه اسونه چې زه یی اوس راوړم یو باندی به زه او په بل باندی به تاسې دواړه مور اولور سپاره شئ ، بیا به د نریوس دکور په لور ولاړشو. تاسې به همهلته پاته شئ او زه به بیرته را ستون شم . ځکه چې د نریوس په کور کې د زیاتو ځناورو د دریدو ځاې نه شته . دهغوې سره یو اس و هغه یی هم و پلوره . اوس چې هغوې چیرې ځې را ځې نو د ریونا پلار رستاک ورته سپرلی تیاروي ، هغه ډیر نیک او رحم زړې انسان دي اود پخوا څخه د نریوس او دهغې دمور پربیسا ډیر پام ساتي . ددې خبرې سره سم علي پاشا دخپلې خیمې څخه را ووت .

لږه شیبه وروسته علي پاشا را ستون شو ،دوه اسونه یي د واګو څخه نیولي و. بیا یي دغه دواړه اسونو دخیمې نه بیرون و درول .اوخپلې مور او خور ته یی ورغږ کړ ، قیرات اوسریان هم دخیمې څخه را ووتلې ، په دغه وخت کې دسریان سره یوه ستره ټوکرۍ هم وه ، علي پاشا مخته ورغې او ټوکرۍ ترې را واخسته او دیوه اس د زین سره یی وتړله ، بیا یی په یوه آس باندې خپله مور اوخور سپاره کړل او په بله باندې په خپله کیناست ، او د نریوس او ریونا دکلي په لور سره یو ځاې روان شول .علي پاشا خپل نائب سالار د دې ټول پروګرام نه خبر کړ.

*****

کله چې علي پاشا د قیرات اوسریان سره یو ځاې د نریو س کورته ور ننوت ، نو هلته ریونا هم موجوده وه . څرنګه چې په دې وخت کې لمر د پریوتو په لور را پرزیدونکي و،نو په دې خاطر کوچنیانو د حویلۍ په انګړ کې د نریوس او ریونا سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځاې په خپروشوو لمڅيو باندې ناست و اولوبي يې کولې . په دې وخت کې علي پاشا ددوو اسونو واګې په خپل لاس کې نيولې حويلۍ ته ور ننوت . ددې په کتلو سره نه يواځې نريوس ډېره زياته خوشحاله شوه بلکه ريونا هم د خوشحالۍ نه ډکه وه . ريونا سمدستي د خپله ځايه را پورته شوه اودعلي پاشا د استقبا ل له پاره مخته راغله . خو هغه هغه وخت ډېره حيرانه شوه چې دعلي پاشا پسې وروسته يې د هغه مور قيرات او خور سريان د راتلو په حال کې وکتل .

دقيرات اوسريان په کتلو سره سم د ريونا په نازکو شونډو باندې ژوره خندا را څرګنده شوه، مخ يې د خوشحالۍ څخه وغوړيد.ددې نوې حال نه داسې معلوميده لکه دهغې ورانه دنياګۍ چې دخوشحاليو د سمندر څخه ډکه شوې وی ، ريونا په يوه تيزه منډه ورمنډه کړه او دقيرات نه يې غيږ چاپير کړه

قيرات هم په خندا سره هغه په خپله غيږه کې و نيوله ، هغې د ريونا مخ او سترګې ښکل کړې ، دهغې پر سر يې د مينې اومحبت لاس راښکود . ريونا د قيرات وروسته سريان ته ورغله او دهغې سره يې په غيږ روغبړ وکړ او ان تر دې چې سريان ته ښکته شوه او درنښت يې ورته وکړ.

بيا ريونا قيرات او سريان له ځانه سره يو ځاې مخکې يوړل ، ، تر دېوخته پورې علي پاشا خپل آسونه هلته په انګړ کې تړلی و او دوې ته بيرته را ستون شوې و . هغه لږ مخته ولاړ ، ريونا و دريده ، بيا نريوس په لور يې وکتل او ورته يې وويل :

نريوس خورې ! ددوې سره ووينه ، دا د علي پاشا مور او دغه بله يې خور ده . ددې وروسته ريونا د قيرات او سريان لورې ته وکتل او ورته يې وويل . دغه مخامخ نريوس ده . دا کوچنيان کندام اوخيسار دي . او دغه مشره ښځه د نريوس مور پر بيسا ده .

قيرات او سريان په کتلو سره ، څرګنده نه ده چې دکومو جذبو تر اغيز لاندې نريوس په ډکو سترګو او ډک زړه سره ، تر لږ ځنډه پورې په داسې حال کې چې شونډې يې رپيدې ، منډه کړه مخته ورغله او د قيرات سره په غيږ شوه ، ددې وروسته هغه د باروتو په څير و چاوديده ، د قيرات په اوږه يې سر کيښود او په کوکو کوکو يې وژړل .

دنريوس ددې حال په کتلو سره قيرات هم د ژړا بند مات کړ ،د ميره مړينه او ددوه زامنو شهادت ورته مخته و دريد . کله چې هغه د نريوس سره په غيږ وه او ژړل يې نو دهغوې د سترګو څخه لکه د اوبو بند چې مات شي داسې اوښکې را سر شوې وې.

دا حال د هر چا له پاره د انديښنې او ژړا وړ او د زغم نه وتلي و . ريونا اوسريان هم دواړو د پخلنځي په ديوال تکيه کړې وه او په زوره زوره يې ژړا کوله ، علي پاشا سر ښکته کړې و او يوې لورې ته ولاړ و ، دهغه له سترګو اوښکې را بهيدې او په زمکه کې جذبيدې . پربيسا هم په لمڅي باندې ناسته ژړيدله او بيا را پورته شوه . کندام اوخيسار هم ددغه حالت نه اغيزمن شوې و او دواړو ژړل .

اخر قيرات نريوس د ژړا په حال کې له خپله ځانه جدا کړه ، دقيرات څخه د جدا کيدو وروسته نريوس په ډير شفقت او محبت سره سريان په غيږ کې و نيوله روغبړ يې ورسره وکړ ، د زړه له اخلاصه يې ښکل کړه . په همدې وخت کې قيرات مخته ولاړه او د نريوس د مور پربيسا سره يې غاړه ورکړه . ريونا هم خپل ځان سنبال کړ اومنډه يې کړه د يوې خونې نه يې دوه لمڅي را وويستل . او د پخوانيو لمڅيو سره يې يو ځاې خپاره کړل . علي پاشا تر اوسه هم په خپل ځاې ولاړ و ، ريونا دهغه سره نژدې وه او په مړژواندې لهجې سره يې وويل چې :

علي پاشا! ته دلته ولې ولاړ يې ؟ را ځه کينه . ستا دداسې خفه ولاړتيا او انديښنې او خفګان څخه به په نورو څه تيريږي ؟

علي پاشا هم خپل ځان سنبا ل کړ ، خپلې د غم اوښکې يې په خپل لستوني وچې کړې ، بيا هغه هم په همغه لمڅي کيناست چې دهغه مور اوخور پرې ناست وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږڅه وروسته بیا چپه چپتیا شوه . خو بیا قیرات نریوس مخ واړاوه او ورته یې وویل :.

نریوس لورې ! ستا د لیدولو ارمانجنه وم ، زما زوې علي پاشا اویا زما زوې مجدالدین به تاسو ته زما دکورنۍ ټول حالات ویلي وې . په دې سیمې کې تر هر څه لمړۍ زما خاوند شهید شو . او دهغې وروسته زما دوه ځوان زامن یو په بل پسې په دغه سور تنور کې له منځه ولاړ ل . اوس زما اخري زوې علي پاشا دې لورې ته راغلي دې . زه هر وخت د خپل خداې په وړاندې دده د بریا او موفقیت له پاره لاس په دعا یم . په دې خاطر چې دا زما د کور د انګړ اخري ګل دې .

تر دې خبرې وروسته قیرات یو ځل بیا ودریده ، د خپله ځایه پورته شوه ، بیا بیا یې کندام اوخیسار د لاسونو ونیول او په خپله غیږه کې یې کینول . تر ډیره یې دهغوې دواړو سره مینه کوله ، ښکل کول یې ، په زړه پورې یې نیول اوبیا یې هغه ستر ماشوم کندام ته وویل :

کندام زویه ! ته پوهیږې چې زه څوک یم ؟

د قیرات ددې پوښتنې په اسا س دکندام په څیره کې نرې غوندې مسکار را پیدا شوه ، هغه په دې وخت کې په سوالیه توګه خپلې مور نریوس ته وکتل بیا یې د قیرات مخ ته وکتل او ورته یې وویل :

ته زما د پلار مور اوزما نیا یې .

د کندام په دې ځواب باندې قیرات دومره خوشحاله شوه چې هغې بیچارګۍ یو ځل بیا په سلګیو کې کندام اوخیسار دواړه په خپله غیږه کې را تاو کړل ، بیا نو دا یو غمناکه او د اذیت نه ډکه صحنه وه . هغې وویل :

زما زامنو ! کندام اوخیسار ه ! تاسې زما د نسب د شجرې ګلان یاست ، زما زامنو! الله دې تاسې ته دومره اوږود عمر درکړې چې خلک ستاسې په دغه اوږود عمر باندې رشک وکړي . الله دې تاسې دومره نیک و ګرځوې چې خلک ستاسې د نیکۍ ستاینه وکړي .

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته قیرات چپ شوه، داسې معلومیده چې کوم څه ورته رایاد شوې وې . بیا دعلي پاشا په لور وکتل او ویې پوښتل :

علي پاشا ! هغه ټوکرۍ چې ما او سریان له ځانه سر ه راوړې وه هغه دې چیرې پرې ایښې ده ؟ علي پاشا سمدستي را پورته شو او ویې ویل : مورې ! هغه د آس له زینه سره ما تړلې ده ، همدا اوس به یې راپرانزم او را به یې وړم .

د هغه په دې خبره ریونا سمدستې له خپله ځایه پورته شوه اوعلي پاشا ته یې وکتل او ورته یې وویل :

علي پاشا ! ته کینه ، زه به د آس له زینه هغه ټوکرۍ راپرانیزم او را به یې وړم . ریونا را پورته شوه او په منډه هغې لورې ته ولاړه چې آسونه په کې تړل شوې ، د زین څخه یې هغه تړلۍ ټوکرۍ را پرانسته او را وړه یې او د قیرات تر مخه یې نژدې کینوده . په دې وخت کې قیرات تر ډیره د هغې تر مخ ناستې نریوس په لور وکتل اوبیا یې هغه ټوکرۍ را واخسته او دنریوس په غیږ کې یې کینوده .

نریوس ! زما لورې ، دا ټوکرۍ پرانیزه ، په دې کې مونږ ستاسې له پاره او ستا د اولادونو له پاره څه کالي او لباس راوړې . زما د لور ریونا له پاره هم په کې لباس شته ، دا څو ورځې زمونږ کور ته راغله او هلته له مونږه سر ه و اوسیده ، او اوس زه دا احساسوم چې دهغې دلته د راتلو څخه زمونږ دکور یو غړې د علي پاشا په څیر زمونږ دکور د انګړ څخه غیر حاضر دې او دی لورې ته راغلي ،نریوس لورې ! سامان ټول را وباسه ، په هغه کې څه نقدي هم شته ، او کالي هم ، زه به درته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايم چې په هغې کې ستا او ستا دکوچنيانو کالي کوم دي او ستا دمور او ريونا کوم دې ؟

دهغې په دې خبره نريوس ټوکرئ په لمڅي باندې چپه کړه بيا قيرات او سريان دواړو يو ځای ټول کالي سره جدا جدا کړل ، سريان را پورته شوه او دريونا کالي يې دهغې په غېږ کې ور کيښول ، ريونا تر يوې لمحې پورې هغه کالي ښکته پورته کول او ورته يې کتل، دهغې پر مخ باندې د خوشحالئ اومسکا ليکي راپيدا شوې وې . شايد چې هغې ته دا کالي ډير خوښ و. بيا يې د قيرات په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورې ! تا ولې دومره تکليف او زحمت ويستلې ؟ څرنګه چې ما په بروصه کې تاته مور ويلي او دمور غږ مې درته کاوه ، نو په دې خاطر اوس هم درته د مور په نامه غږ کوم . دا خو ډير ښه رخت دي ،او زما تر ټولو ډير زيات خوښ . اوبيا تاسو پوهيږئ چې که تاسې ماته هيڅ هم را نه کړئ بيا به هم زه د ټولې نړئ څخه زيات ستاسې قدر او عزت کوم .

د ريونا دې خبرو قيرات او سريان دواړه ډير زيات خوشحاله کړل . بيا هغوې دواړو يو ځای د نريوس ، پربيسا ،کندام وخيسار کالي بيل بيل کړل او او نقدې رقم يې د همد ټوکرئ څخه را بيل کړې او هغه يې نريوس ته په غېږ کې کيښود. په دې وخت کې د نريوس مور پربيسا قيرات ته مخ را واړو او ورته يې وويل :

قيرات خورې ! تا خو ډير زيات مصرف کړې ، ددې نه مخته علي پاشا هم مونږ ته ډير څه را کړي ،ګوره خورې

قيرات د پربيسا خبرې غوڅې کړې او ورته يې وويل : د نريوس مورې ، نريوس يوازې ستا لور نه ده ، اوس هغه زما لور ده . دهغې پر ما او زما پر هغې باندې ډير حقوق دي . دا څه چې ما ورته راړي دي ، زما خورې ، دا خو هيح نه دي. که خداې و غواړي او دا کله هم بروصې ته زما خواته راشی نو کتونکي به ووينې چې زه د خپلې لور څومره خدمت کوم .

اوس نو لمر لويدلي و ، نريوس کالي را ټول کړل او پورته شوه ، ريونا ته يې مخ واړاوه او ورته يې وويل : واوره خورې ! خپل کالي دې اوس همدلته په خونه کې کيږده . ګوره دا دې لمر پريوتې دې ، را ځه چې ډوډئ تياره ده.

ريونا ورته وويلې چې هغه کالي چې زما دې هغه به زما سره وی ، نريوس خورې ! ته خپل کالي او نقدې کڅوړه هلته دننه کيږده او راځه ، بيا چې زه څه ويل غواړم نو تاته به يې ووايم.

نريوس سمدستي د کاليو او نقدې کڅوړې سره يو ځاې مخامخ خونې ته ولاړه او د لږ ځنډ وروسته بيرته را ستنه شوه. کله چې هغه لمڅي ته را نژدې شوه ودريده ، نو ريونا ور ته وويل :

نريوس خورې ! نن به ډوډئ دلته نه پخيږي ، ټول به زما سره زمونږ کور ته ځئ ، څومره ورځې چې زما مور قيرات او زما خور سريان دلته تم کيږي ، نو د هغوې تم کيدا ځاې ، او نوره ميلمستيا به يې همله وي ، نريوس خورې! څومره ورځې چې دوې پاته کيږي ،نو ته او ستا مور او بچيان به هم همله له مونږه سره پاته کيږئ . زما په دې خبره که کوم يو څه نيوکه لري نو ويې واياست . اوکه نه زه همدا اوس کور ته ځم او خپله مور او پلار هم همدلته را وړم . بيا به هغوې په خپله تاسې له ځانه سره هلته يوسي .

ريونا ددې خبرو وروسته چپ شوه ، ځکه چې په همدې ساعت کې د ريونا مور کيتهنا او پلار رستاک حويلئ ته را ننوتل . دهغوې په کتلو سره نريوس ،علي پاشا اوريونا ټول و دريدل . نو قيرات هم غوښتل چې پورته شي خو ريونا هغه له لاسه و نيوله او بيرته يې کينوله ، بيا ريونا قيرات ته وويل :

اې مورجانې ! ستا پورته کيدو ته اړتيا نه شته . ستا شخصيت ماته دومره محترم دې چې ستا له پاره نه ښايږي چې د نور و له پاره پورته شې . دغه دواړه يو زما پلار رستاک او بله زما مور کيتهنا دي . بيا خپل پلار او مور ته و کتل او ورته يې د علي پاشا مور او خور دواړه ور وپيژندل . اوبيا يې خپل مور و پلار ته دخبرو به جريان کې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما مورې ! اې زما پلاره ! ستاسو د راتلو نه مخته ما دې خلکو ته وويل چې هر څومره ورځې چې د علي پاشا مور اوخور دلته تم کيږي نو دهغوې تم کيدا ځاې او خوراک څښاک به هملته زمونږ په کور کې وي او تر څنګ به يې نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان هم هملته قيام کوي .

په دې وخت کې رستاک هم څه ويل غوښتل خو دهغه تر مخه کيتهنا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

زما د رنو اوخوږو ميلمنو !هغه څه چې زما لور ويلي همغه سهي دي . دا يواځې زما د لور غوښتنه نه ده بلکه داسې و ګڼئ چې دا زما او زماد خاوند رستاک غوښتنه هم ده چې تاسې ټول زمونږ هلته قيام وکړئ ، زه پوهيږم چې زه او زما خاوند رستاک په ښه وخت کې دلته را رسيدلي يو . مونږ دواړه د خپلو باغونو دکتلو له پاره را وتلي و او بيا ددې ځايه تيريدو نو فکر مو وکړ چې ريونا به هم له دې ځايه له ځانه سره واخلو ، نو ستاسې هلته زمونږ سره اوسيدل يوازې زما د لور ريونا غوښتنه اوهيله نه ده بلکه زمونږ د ټولو هيله ده. يواځې ته او ستا لور نه ، بلکه تر څو پورې چې تاسې دلته ياست نو نريوس ، دهغې مور او دواړه کوچنيان به هم له مونږه سره اوسي ، ددې نه علاوه که د علي پاشا زوې سره وخت وي نو هغه دې هم هملته له مونږه سر وا وسي .

د کيتهنا دې وړانديز علي پاشا ډير خوشحاله کړ . بيا نو هغه د کيتهنا په لور وکتل او روته يې وويل :

درنې مشرې ! زه ستا ددې وړانديز ډير زيات ممنون يم . په هر صورت زما مور او زما خور ، زما ورنداره ددواړو کوچنيانو سره يو ځاې ستا سې په کور کې اوسيدې شي . ته پو هيږې چې زما لښکر دلته ډير نژدې پړاو کړې دې . او زه د يوه سالار په څير بايد هلته په لښکر کې موجود و اوسم . په هر صورت زه به د ورځې يو يا دوه ځلي ددې خلکو د کتلو له پاره دلته را ځم .

ددې پريکړې وروسته ټول دخپلو ځايو څخه پورته شول ، ټولو ژر ژر ځانونه تيار کړل ، نريوس دخپل کور ټولې خونې و تړلې ، او ټول د کوره ووتل . بهرنۍ دروازه يې هم کلکه کړه . او د ريونا د حويلۍ په لور وخوځيدل. علي پاشا خپل دواړه آسونه هم له قيضې و نيول او له ځانه سره يې يوړل .

کيتهنا او رستاک دواړو ميره او ښځې ټول له ځانه سره کړل او کله چې حويلۍ ته ور ننوتل ، نو د ننوتلو سره سم ښايسته او خوشحاله ريونا د علي پاشا څخه ددواړو آسونو واګې دتر لاسه کولو هڅه وکړه ، خو علي پاشا ورته وويل :

ريونا ! ته يې ماته پريږده ، زه به دا دواړه اسونه په خپله و تړم .

ريونا دعلي پاشا خبره و نه منله بلکه ددواړو آسونو واګې يې دخپل ځان په لور راښکوددې ، او علي پاشا ته يې وويل :

نه علي پاشا ! دا شونې نه ده . دا زما حويلۍ ده ، دلته دا ډول کار کولو زما کار دې ، دا ځکه چې زه د خپل مور اوپلار يواځې لور نه ، بلکه دهغوې زوې هم يم . په دې خاطر به زه ستا دواړه اسونه تر اخوره پورې وړم. دهغوې تړل ، دهغوې دانه او واښه ، هغوې ته اوبه ورکول ، دا ټول نور زما کار دې .

په دې وخت کې علي پاشا په ډير غور سره ريونا ته وکتل ، اوبيا يې ريونا ته وويل : ريونا ! ستا دا سلوک ددې خبرې څرګندونه کوي چې ته په خپل کور کې ما پردې ګڼې ، اوهمداسې غواړې چې پردې و اوسم .

ريونا په خندا شوه ، او بيا په خندوني اواز سره وويل :

علي پاشا! نه ، خبره داسې نه ده . ستا حيثيت خو زمونږ به کور کې د ډير ستر او دروند ميلمه په څير دې ، د کوم پردې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ځوانه نجلۍ په دې توګه خبرې نه شي کولي . او نه يې د اسونو واګې تر ې اخلي او په اخوره يې ورته تړي ، بلکه په دې کې خو ستا عزت او ستا درنښت دي ، په دې خاطر ته اوس ددواړو آسونو واګې پرېږده او ضد مه کوه ، زه به ستا خبره و نه منم ، آسونه به زه په خپله په اخور تړم.

د ريونا دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو ، ويې خندل ، او د دواړو آسونو واګې يې هغې ته ورپرېښودې. ريونا د ډېرې زياتې خوشحالۍ سره هغه دواړه آسونه اخور ته يوړل ، هلته يې دهغوې څخه زينونه پرانستل ، د آسونو دخولو څخه يې قيضې ايسته کړې او دهغوې د داني او وښو بندوبست يې وکړ.

ټول خلک هلته ميلمستون ته ولاړل او کيناستل . په دې وخت کې نا څاپه د کيتهنا سترګې د قيرات په لوڅو پښو باندې ولويدې ، ويې کتل چې پښې يې په ځاې ځاې باندې زخمي او په ځينو ځايو کې چاودې هم دي . د قيرات د پښو د کتلو وروسته کيتهنا سترګې په ډېره مشفقانه توګه د قيرات په څيرې باندې پريوتې اوبيا يې قيرات ته وويل :

قيرات خورې !تر څو پورې به ته په خپل دې سوګند باندې ولاړه يې چې « تر څو چې قاتلانو ته سزا نه يې ورکړل شوي او دهغوې څخه دې بدله نه وې اخستي ، نو پڼې به نه په پښو کوې» . که چيرې بده يې و نه ګڼې او ماته اجازه راکړې نو زه به يوه ډېره ښه جوړه پڼې درته هديه کړم .

دهغې په دې خبرو باندې قيرات په ډېر ناخوالي اواز سره وويل :

کيتهنا خورې ! لمړۍ زما لور سريان ، زما زوې علي پاشا او بيا زما لور ريونا هم پر ما باندې څو څو ځلې فشار راوړې تر څو زه خپل سوګند مات کړم او پڼې پښو ته واچوم . ځکه چې په يخنۍ کې زما د پښو حالات ډېر خرابيږې ، خو واوره زما خورجانې ! زه به په خپل سوګند باندې تر هغې پورې ولاړه يم «تر څو چې قاتلان خپل انجام ته نه وی رسيدلي ».

د قيرات ددې ځواب په اوريدو سره کيتهنا چپ پاته شوه ، په دې وخت کې ريونا دخپله ځايه را پورته شوه ، سريان يې له لاسه و نيوله او له ځانه سره يې را پورته کړه . بيا ريونا دخپلې مور کيتهنا په لور وکتل او ورته يې وويل :

اې مورجانې !تاسې ټول دلته کينئ خبرې کوئ ، زه او سريان ځو چې ډوډۍ تياره کړو .

په دې وخت کې نريوس هم دخپله ځايه پورته شوه او ريونا ته يې وويل ، ريونا جانې ! زه هم له تاسې سره يوځاې پخلنځاې ته ځم تر څو له تاسې سره کومک وکړم.

په ځواب کې ريونا سمدستي نريوس له لاسه و نيوله او بيرته يې په خپل ځاې کينوله ، او ورته يې وويل :

نه ، نريوس خورې ! نن به ته دلته ارام کوې ، دا ټول کار به نن زه او زما خور سريان کوو.

نريوس غوښتل د ريونا د خبرې ځواب ووايې چې دهغې نه مخته علي پاشا په خبرو پيل وکړ.

ريونا ماته ډوډۍ مه تياروه ، زه بيرته لښکر ته ځم او هملته يې خورم .

دعلي پاشا په دې خبره ريونا په تيزو سترګو هغه ته وکتل او په احتجاجی لهجې سره يې وويل :

علي پاشا ! دا شوني نه ده . ته په هيڅ صورت د ډوډۍ د خوړلو پرته له دې ځايه تللې نه شې . ته په ارام سره دخپلې مور تر څنګ کينه ، دهغې سره خبرې وکړه ، دهغې خدمت وکړه ، زه او زما خور سريان دواړه به په لږه شيبه کې ډوډۍ تياره کړو ، ډوډۍ وخوره بيا چې چيرته ځې هلته ولاړ شه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا غوښتل څه ووايي چې ريونا سمدستي سريان له لاسه و نيوله او د پخلنځي په لور يې بوتله . ريونا او سريان په ډېره بيړه ډوډۍ تياره کړه ، ميلمستون کې ټولو يو ځاې هغه وخوړه ، اوبيا علي پاشا د خپل لښکر په لور و خوځيد .

په دې توګه قيرات او سريان دواړو مور او لور نژدې يوه اونۍ دريونا په کور کې قيام وکړ ، تر هغې چې دوې هلته تم وو ، تر هغې وخته پورې نريوس ،کندام ، خيسار او پر بيسا هم هملته له دوې سره يو ځاې و. علي پاشا به د ورځې يو ځّل يا دوه ځلې هلته راته او دټولو سره به يې کتل . په دې ترتيب د ريونا په کور کې دڅو ورځو د اوسيدو وروسته قيرات اوسريان دواړه مور اولور دهماغه ساتونکو سره چې دوې يې له بروصې دلته راوستي و بيرته د روميليا د ولايت څخه بروصې ته له کوچ وکړ .

پرلپسې لري...

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۰)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۰)

اوس تاسې ددې تاريخي ناول لسمه برخه لولئ:

(۱۰)

د سرويه پادشاه لازار شاه د سلطان مراد په لاسو وژل شوې و ، دهغه دوژل کيدو وروسته د هغه زوې ستيفن د سرويه پادشاه شوې و . د سرويه په تخت و تاج باندې د کيناستو نه وروسته ستيفن سوګند کړې و چې هغه به په هر صورت د مسلمانانو څخه د خپل پلار د وژل کيدو بدله اخلي . نو د سرويې په تخت باندې د کيناستو سره سم په هغه دجنګ ليونتوب راغي . او په ډېره چټکتيا سره يې په خپل فوځ کې زيادښت راوست .

هغومره لښکر چې لازارشاه د سلطان مراد او بايزيد د مقابلې له پاره راوستې و نو ستيفن دهغې دوه هومره لښکر تيار کړ.ددې نه اخوا هغه د خپلو نصاراو (صليبيانو) وررونو څخه هم کومک و غوښت او دهغوې څخه يې هم صليبي ځوانان د مسلمانانو څخه د بدلې د اخستلو له پاره له ځانه سره تيار کړل . ستيفن د يو ډير ستر لښکر د تيارولو او را غونډولو وروسته دمسلمانانو سره دټکر کولو هوډ وکړ . او په دې خاطر هغه د خپل مرکزي ښاره ووت او د سرحدونو په لور روان شو .

ستيفن چې کله دمسلمانانو سيمو ته را نژدې شو نو خپل لښکر يې په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې له ځانه سره و ساتله ، او پاته دوه برخې يې د خپلو تکړه سالارانو دقوماندې لاندې ورکړې . هغه لښکر چې په خپله د ستيفن سره و هغوې د ويدين په سيمه کې پړاو وکړ .

(دويدين ښار دبلغاريې په شمال غرب کې دډينيوب د درياب په غاړه د يوګو سلاويه د پولو سره نژدې پروت دې . اوس دا ښار د يو ستر تجارتي مرکز تر څنګ يو صنعتي ښار هم دې . په پخوانيو وختو کې دلته يو ښار د «بونونيله» په نوم هم اباد و ،او په څوالسمه پيړۍ کې دا ښار د يوه ازاد هيواد پايتخت هم و، د « ۱۳۹۶ ـ د ۱۸۰۷» پورې دا ښار د ترکانو تر ولکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې و.)

د لښکر بلې برخې ته چې د سټيفن يوه تکړه سالار يې قوماندانې په غاړه درلوده ، داسکب په سيمه کې پړاو کولو حکم وشو .

(د اسکب اوسنۍ نوم اسکوپلچ دې ، دا ښار د بلغارد څخه دوه سوه ميله واټن لري او د «درذار» ددرياب په غاړه پروت دې . اوس يو تجارتي او صنعتي مرکز دې . دلته نن سبا يو کلب ، يوپوهنتون ، او يو ننداړتون هم شته . د۱۹۴۱ ز کال د اپريل په مياشت کې پرې جرمنيانو واکمني کړې ده .)

د لښکر دريمه برخې ته سټيفن په غرنۍ لړۍ کې د پټيدو او د غلچکي بريد حکم کړې و، که څه هم سټيفن خپل لښکر په درې برخو ويشلې خو هغه په ډاګيزه توګه دا ښوول چې دهغې لښکر يواځې همدا دوه برخې دې . چې يوې يې په ويدين کې او بله يې په اسکب کې ځاې نيولې و. د هغه لښکر په دغه دوو ځايو کې ساتل دحکمت نه خالي نه و . په دې ترتيب سټيفن غوښتل چې کله چې مسلمانان دهغې مقابلې ته راودانګي نو هغوې به هم زمونږ ددوه لښکر و دمقابلې له پاره خپل لښکر په دوو برخو ويشي . په دې ترتيب به دهغوې ځواک کمزورې شي اوبيا چې کله مسلمانان زمونږ ددواړو برخو لښکر سره ټکر وکړی نو هغه برخه چې د غرونو په لړۍ کې پټه پرته ده هغوې به د شا له خوا په دوې ناڅاپي يرغل وکړي . سټيفن په خپلې سوبه باندې ډاډمن و ، دا ځل د سټيفن خور ډسپينا هم په عسکري کاليو کې دخپل ورور اوخپل لښکر تر څنګ ولاړه و ه . په پخوانيو جنګونو کې هغې يواځې دښځينه لښکر لارښوونه کوله ، او دهغوې دښځينه و کار دا و چې د خپل لښکر تر منځ وا وسي او خپل لښکر د مسلمانانو پر خلاف را و پاروي ، خو دا ځل ډسپينا په عملي توګه په جنګ کې ور ننوتې وه .

دسرويه دپادشاه سټيفن دا ستره غلطي وه چې د مسلمانانو لښکر به په دوو برخو په ويشلو سره کمزورې کړي . او دا چې د مسلمانانو دوه برخې لښکر چې کله ددوې د لښکر سره په ټکر کې شی نود دوې دريمه برخه به پرې دشا له اړخه يرغل راوړې او په دې تر تيب به مسلمانانو ته ماتې ورکړې او خپله سوبه به ډاډمنه کړي . دا په داسې حال کې و چې د مسلمانانو جاسوسي شبکو دهرې لمحې اوهرې لحظې خبر علي پاشا ته را رساوه . او علي پاشا هم دا ټول خبرونه پرته له ځنډه سلطان بايزيد يلدرم ته ور ليږل . په دې تر تيب د مسلمانانو جاسوسي شبکو د سټيفن د لښکر ددرې واړو برخو خبر ، دهغوې دپټنځايو په هکله او هم د هغوې دخوزښتونو اوپلانونو په هکله ، د ګړنديو ليږونکو په واسطه علي پاشا اوبيا علي پاشا سلطان بايزيد يلدرم ته ور رسول .

ددې خبرونو د ورسيدو سره سم سلطان درنګ و نه کړ . يو ستر لښکر يې د بروصې د ښاره څخه له ځانه سره را واخست ،او د روميليا په لور را روان شول او دلته ورته په روميليا کې علي پاشا د خپل لښکر سره يو ځاې منتظر ناست و .

۱۷ *****

يوه ورځ ماښام نا وخته سلطان بايزيد يلدرم هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې علي پاشا د خپل لښکر سره پړاو کړې و. علي پاشا دخپلو سالارانو سره يو ځاې دهغوې دښه راغلاست په خاطر دهغوې مخې ته ورغلل . سلطان له آسه را ښکته شو او د علي پاشا او نورو سالارانو سره يې په غيږ روغبړ وکړ او تر څنګ يې خپلو لښکر و ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . بيا سلطان د علي پاشا اودهغه د سالارانو او هم دهغو سالارانو سره چې د بروصې له ښاره ورسره يو ځاې راغلي و دخپلې خيمې په لور روان شو .او پاته لښکر په خپلو خيمو جوړولو کې بوخت شول .

ټول په خيمه کې کيناستل ، تر لږ څه وخته پورې سلطان بايزير يلدرم ، علي پاشا او دهغې سالارانو ته کتل اوبيا يې ورته وويل:

علي پاشا زويه ! هغه خبرونه چې تا د خپلو جاسوسي شبکو له لارې ماته را رسولي دي ، دهغوې په مطابق استيفن درې لښکره تيار کړی دي، يو په ويدين کې بل په اسکب کې او دريم يې په غرنۍ سلسله کې پټ کړې دې . په دې توګه استيفن غواړې ځان ته ګټه پيدا کړي .خو مونږ هوډ کړې چې دهغې ګټه به په زيان بدلوو . زما په ذهن کې د استيفن ددې درې واړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرو دمقابلې له پاره يو پلان شته . كه چيرې په هغې باندې عمل وكړ و نو زما په آند به مونږ ډير ژر استيفن ته ماتي وركړو ،او بيرته به يې تيښتې ته مجبور كړو. او يا به يې په جنګ كې ژوندې و نيسو او د خپلو شرايطو په مطابق به پرې سوله و منو.

سلطان بايزيد يلدرم تر دې ځايه دخبرو كولو وروسته لږ څه تم شو او بيا يې علي پاشا ته وكتل او په پوره ځانګړتيا سره يې هغه ته وويل :

علي پاشا ! زه غواړم نن شپه له تاسې سره يو ځاى همدلته قيام وكړم . تر څو زمونږ لښكر دلته لږ څه ارام وكړي ، سبا سهر به له دې ځايه كوچ كوو . زمونږ وړاندې تګ به په ډيره ارامه توګه وي . تر ماښامه به سفر ته دوام وركړو . د ماښام سره سم به لښكر په كوم ښه ځاى كې پړاو وكړي ، ماښام ډوډۍ به وخوري اوكله چې ماښام تياره شي ، شپه پنځه شې نوته به دخپل لښكر سره يو ځاى د اسكب په لور مخه وكړي ، تاته په دې سيمو كې د پاته كيدو په اساس ډيره تجربه تر لاسه شوې ، په دې خاطر به تر اسكب پورې رسيدل تاته كوم ستونزمن كار نه وي .

د سلطان بايزيد يلدرم دوينا په ځواب كې علي پاشا وويل :

درونده سلطانه ! ته غم مه كوه . دا ټوله سيمه ما له پخوا څخه كتلې ده . هغه وخت چې ما د ترانوا ښار ونيوه نو زه د ويدين او اسكب تر څنګ تيرشوې وم. ددې څنګ به دشپې په تياره كې زما هغه مخبران هم زما لاربښوونه كوي چې په اسكب كې يې د دښمن دلښكر پړاو كتلي ، اوس تاسې ماته نور څه حكم لرئ؟

دعلي پاشا په خبرو باندې د سلطان بايزيد يلدرم په مخ باندې د خوشحالى نښې را و ځليدې ، اوبيا يې خپلو خبرو ته دوام وركړ او ورته يې و ويل :

علي پاشا د شپې په تياره كې ته د اسكب په لور روان شه . هلته چې ددښمن كوم لښكر پروت دې پر هغې باندې دشپې له خوا حمله وكړه ، دا بايدداسې توپاني حمله وى چې دښمن ترې د خلاصو ن لاره و نه مومي ، ترڅو ددښمن دا برخه زمونږ له پاره د خطر سبب ونه ګرځي ، زه به هم ستا د كوچ سره سم د ويدين په لور ولاړ شم . هلته استيفن په خپله دخپل لښكر مشرې كوي ، زه به د استيفن سره په خپله ټكر كوم . علي پاشا زويه ! ستا كار به داوي چې په اسكب كې چې ددښمن څومره لښكر دې هغوې له منځه يوسې اوبيا د ويدين په لور راشې او په كوم ځاى كې پټ سنګرونه و نيسې ، كله چې زه د ستيفن سره ټكر كوم نو ښكاره ده چې دهغه، هغه پټ لښكر چې هلته په غره كې يې ځاى په ځاى كړې دې د شا له اړخه پر ما يرغل كوي ، نوكله چې هغوې د خپلو سنګرونو څخه را ووځي نو تاسې پرې يرغل يوسئ ، ترددې وخته پورې زه ډاډه يم چې زه به داستيفن لښكرو ته ماتي وركړم اوبريمند به ترې را ووځم ، زه هيله لرم چې زمونږ تر شا ددښمن لښكر به تاسې سنبال كړئ . په دې ترتيب د سرويه پادشاه ستيفن به دخپل پلار لازارشا ه په څير زمونږ تر مخه بې وسه شي. مونږ به هڅه وكړو چې ستيفن ژوندې و نيسو واوپوښتنه ترې وكړو چې هغه ولې بيا د جنګ كولو هوډ كړې و.

سلطان بايزيد يلدرم چې كله چپ شو نو علي پاشا ورته وويل :

درونده سلطانه ! كوم پلان چې تا وړاندې كړې هغه ډير زيات د پياده كولو وړدې ،بس همدا اخري خبره و ګڼه .

سلطان بايزيد يلدرم يو ځل بيا په خبرو پيل وكړ او ويې ويل:

نو كه چيرې معامله همداسې وى نو پورته شئ ، د لښكر دپړاو معاينه وكړئ ، او د لښكر دخورا ښاك تيارى وكړئ .

ددې خبرې سره سم سلطان بايزيد يلدرم دخپله ځايه را پورته شو ، نور سالاران هم راپورته شول ټول د خيمې څخه بيرون را ووتل ، د لښكر دخوراک څښاک تيارې يې و نيوه ، راتلونكې شپه ټول لښكر په هماغه ځاى كې سبا كړه . او سبا يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ځایه کوچ وکړ . علي پاشا دخپل لښکر سره یو ځای د اسکب په لور روان شو په داسي حال کي چي سلطان بایزید یلدرم د سرویه دپادشاه استیفن سره د ټکر له پاره د ویدین په لور وخوځید.

۱۸ *****

د بروصي دښار په لور د قیرات او سریان د تللو نه څو ورځي وروسته بیا هم نریوس ، دهغي مور او دواړه کوچنیان هملته د ریونا په کور کي تم شول . یو نا څاپه دوه آس سپاره نا پیژندل شوي کسان د خپلو آسونو سره یو ځای د ریونا انګړ ته را ننوتل . به دي وخت کي ریونا ، نریوس ، دهغوی مور ، دواړه کوچنیان ، رستاک او کیتهنا د حویلی په انګړ کي ناست ول او په خپلو منځو کي یي خبري کولي ، ریونا او دهغي پلار رستاک د نوو راغلیو کسانو په کتلو هک پک شول ، سمدستي د خپلو ځایو څخه پورته شول ، بیا ریونا د نریوس په لور وکتل اوپه ځانګړي اشاره یي هغه پوه کړه ، اونریوس هم اشاره باندي پوه شوي وه . پربیسا هم په دغه اشاره باندي پوه شوي وه ، هغوی ټول پورته شول . ریونا نریوس او پربیسا ددواړو کوچنیانو سره یو ځای یوي خوني ته یوړل . خو د ریونا پلار رستاک و کیتهنا هملته په انګړ کي دریدلي پاته شول . راغلي دواړه سپاره مخته ولاړل ، بیا دهغوی څخه یوه د آس واګي پریښولي او د رستاک په لور ورغي او هغه ته یي مخ کړ او ورته یي وویل :

اې کاکا ! زه او ورور مي دواړه د یوې مهمي خبري له پاره تا ته راغلي یو . دې سړي همدومره خبره وکړه چي رستاک یي خبره غوڅه کړه او ورته یي وویل . تاسي ته له ماسره دخبرو کولو د اجازي اړتیا نه شته . تاسو زما د خداې ښنلي ورور زامن یاست ، او زما له پاره هم د زامنو ځای لرئ ، را ځی هلته په میلمستون کي کینئ . نو هره خبره چي وې هملته به یي په ډاډه زړه سره وکړو .

درستاک ددې خبري په اوریدو سره دواړه سپاره ډیر خوشحاله شول ، دواړو خپل آسونه په اخور باندي و تړل ، او میلمستون ته راغلل او کیناستل. کیتهنا او رستاک دواړه میره او ښځه هم د هغوی تر څنګ په میلمستون کي کیناستل .دهغوی ددې خبري په اوریدلو سره ریونا ډیره اندیښمنه وه ، کله چي هغوی ټول دننه کیناستل نوریونا د خپلي خوني څخه را ووتله او دمیلمستون د دروازې په ووت کي یي غوږ و نیوه تر څو واوري چي دوې څه وایي ؟ دغه راغلي دواړه سواره د رستاک وریرونه وول. چي د علي پاشا د وژل شوي ورور مجدالدین سره ټکر شوي و او بیا یي ددغي ټکر وروسته د خپلو ځانو خوندي کولو په خاطر تیښته کړي وه .

په میلمستون کي تر لږه وخته پوري چپه چپتیا وه ، بیا رستاک ته د خپلو دواړو وریرونو څخه یوه وویل :

اې کاکا! زه او ورور مي په څو مهمو مسایلو باندي له تاسره خبري کوو. هغه خبره چي تر هر څه لمړۍ مونږ له تاسره پوښتنه غږیږو هغه داده چي هغه ښځه چي نریوس نومیږي دا دخپلي مور او کوچنیانو سره ولي ستاسي کور ته ډیره ځي راځي؟ ته پوهیږي چي هغه په دوو علتونو زمونږ له پاره د نفرت او کرکي وړ ده ؟

لمړۍ دا چي هغي نصرانیت پریښود ، دې او مور یي دواړو اسلام و مانه . اوبیا یي د یوه مسلمان سره واده هم وکړ. اودهغي دواړه کوچنیان دهمغه مسلمان میره څخه دي . نو د نصرانیت په پریښولو سره ددې ښځي سره اړیکي ټینګول ښه کار نه دې . داسي خلک په نصرانیت کي د نفرت اوکرکي وړ دي . نو مونږ تاته دا ویل غواړو چي ته هغه پس له دې دلته په کور کي مه پریږده . او دا هم شوني ده چي مونږ د هغي څخه او دهغي ددواړو زامنو څخه دخپلو ترخو یادونو بدله واخلو.

بل د نفرت ا وکرکي وړ علت دادي چي هغي چي د کوم مسلمان سره واده کړي و د هغه نوم مجدالدین و او هغه زمونږ د بدترینو دښمنانو څخه و . تا ته به څرګنده وی چي همدغه شخص دخپلو څو تنو ملګرو سره پر مونږ حمله وکړه . او دهغي حملي په پایلو کي نه یواځي زمونږ پلار ووژل شو بلکه زمونږ کوچني ورور هم له منځه ولاړ . هغه یوازې زمونږ ورور نه و بلکه د ریونا راتلونکي میره هم و . په دې خاطر د دغي نریوس نومي ښځي میره مجدالدین لکه څنګه چي مونږ ته دکرکي او نفرت وړ دې همداسي باید تاسي هم تري کرکه او نفرت وکړئ ، بلکه زه تاته په څرګندو ټکو وایم چي څرنګه چي دهغي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دميره په لاسو زما پلار او کوچني ورور وژل شوي دي نو په دې خاطر يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ ددې ښځې او دهغې ددواړو کوچنيانو څه بدل اخلو او دهغوي ژوند ته به خاتمه ورکوو.

اې کاکا! دا خو لمړۍ خبره وه چې مونږ غوښتل له تاسره پرې خبرې وکړو خو اوس غواړم هغه بله خبره هم تاته تر مخ کيږدم .

پخوا له دې چې ددې ځوانانو څخه کوم يو خپله خبره پيل کړي رستاک په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

د بلې خبرې د بيانولو تر مخه ، زما بچيانو ! دخپل لمړني اعتراض ځواب له مانه واورئ ! اوبيا د بلې خبرې پيل وکړئ . تر هر څه لمړۍ زه تاسې ته داويل غواړم چې هيڅکله هم ته اوستا ورور د نريوس ، دهغې د مور او دواړو کوچنيانو پر خلاف کوم اقدام و نه کړئ . او نه د هغوې د وژلو هڅه وکړئ ، زما لور ريونا او زما ښځه کيتهنا ځکه هغوې دلته ډير را بولي تر څو مونږ هغوې بيرته د نصرانيت په لور را واړو. زه به تاسې ته دا په ډاګه کړم چې زمونږ هڅې هيڅکله هم خوشې نه ځي . تاسې ته معلومه ده چې د نريوس ميره مجدالدين چې مسلمان و وژل شوې دې . دهغې نه وروسته ما او زما لور ډيره هڅه وکړه چې نومورې بيرته خپل نصرانيت ته راواړو ، نو زه تاسې ته زيرې درکوم چې نريوس او دهغې مور پربيسا اسلام پريښې او بيرته نصرانيت ته را اوښتې دي . په دې خاطر زه تاسې ته داويم چې اوس هغوې دنفرت او کرکې وړ نه دي او نه واجب القتل دي په دې خاطر نه دهغوې پر خلاف لاس پورته کړئ او نه هغوې ووژنئ. اوس هغوې دمسلمانانو پر ځاې نصراني شوې دي .

درستاک ددې خبرې په اوريدو سره ددواړو ورونو په څيرو کې خوښي راو ځليده ، په دې وخت کې هغه بل وويل :

که چيرې هغې نريوس او مور يې دواړو اسلام پريښې وي او نصرانيت ته را اوښتې وي نو دا خو رښتيا هم ډير ښه خبر دې . زه او ورور مې له تاسره ژمنه کوو چې له ننه وروسته به مونږ نه نريوس ته په بده سترګه وګورو او نه به پرې لاس پورته کړو او نه به يې د وژلو هڅه وکړو . کله چې هغې او مور يې بيرته نصرانيت منلې نو دهغې پايلې دا ر ا وځي چې دواړه کوچنيان به هم د نصرانيت په فضا کې را لوې شي ، اې کاکا! دا خبره ختمه و ګڼه . اوس دا بله خبره ستا مخته ږدو .

ته پوهيږې چې ريونا زمونږ دکشر ورور غوښتنه او پلان و . اوس چې هغه دمجدالدين سره د ټکر په وخت کې له منځه ولاړ نو ريونا به بل چيرې نه ځي ، دهغې اصل ځاې زمونږ کور دې او همدلته به ورځي ، اې کاکا! ته زمونږ دواړو څخه چې هر يوه ته دې خوښه وې د ريونا واده وکړه ، مونږ دا خبره دريونا خوښې ته هم پريږدو، خو زمونږ نه پرته مونږ ريونا بل چاته نه پريږدو .

دخپل وراره ددې خبر و په اوريدلو سره درستاک په څيره باندې د خفګان نښې را ښکاره شوې خودحالاتو د نزاکت سره يې خپل ځان سنبال کړ اوتر ډيره ځنډه چپ پاته شو اوبيا يې د لږ څه فکر نه وروسته وويل :

زما زامنو! هغه څه چې تاسې وويل هغه په خپل ځاې سهي دي . خو تاسې داخبره ډيره وروسته کوئ ، په دې خاطر چې ستاسې د کوچني ورور د وژل کيدو وروسته ما د ريونا کوژدن دکلي د يوه ځوان سره کړې ده ، هغه هم دډير حيثت خاوند ، نصراني او نيک انسان دې ، اوريونا د زړه نه خوښوي .

دهغه په دې خبره د رستاک د وريرونو څخه يوه يې وويل : ايا ريونا هم هغه خوښوي؟

رستاک لږ څه فکر وکړ او بيا يې وويل :

زما زامنو ! ريونا هغه ځوان ليدلې دې خو تر اوسه يې ورسره خبرې اترې نه دي کړې ، دهغې خوښيرۍ هم نه ، خو ما او دهغې مور دا خپلوي کړې ، نو په دې خاطر داسې و ګڼئ چې په دې کې د ريونا رضامندي هم شامله ده . که چيرې دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره چې تاسې يې اوس کوئ پخوا مو کړې واې نومونږ به دغې ځوان سره د ريونا رشته نه تړله ، بلکه ستاسې د دواړو ځخه به مې يوه ته په خوشحالۍ سره واده کړې وای، تاسې په دې مسئله کې کوم اعتراض مه راپورته کوئ.

د رستاک ددې ځواب په هکله دواړه ورونه تر يوه وخته پورې په خپل منځې سلا او مشورې کې بوخت شول او دهغې وروسته يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! بې شکه چې تا به ددې کلې د کوم ځوان سره د ريونا د کوژدې خبره کړې وي خو مونږ به دا واده پرې نه ږدو . مونږ ته هغه ځوان هم معلوم دې د کوم سره چې ته د ريونا واده کول غواړې . لږ ساعت وروسته مونږ دواړه ورونه له دې ځايه درومو ، او تاته يوه اونۍ مهلت درکوو . په دې موده کې ته ښه فکر وکړه ، خو تا ته به غوره او بهتره داوې چې د ريونا دکوژدنې خبره په همدې ځاې پاې ته ورسوې ،او په پوره خوشحالۍ سره ريونا زمونږ سره ليږلو ته تيار شې.

په دې وخت کې رستاک د ډير عقل او پوهې ځخه کار واخست ، ځکه په همدې ځاې کې يې دهغوې دخبرې ځخه انکار و نه کړ . بلکه په ډيره عاجزۍ او ډيره نرمې لهجې سره يې هغوې وويل :

زما زامنو !تاسې زما د ورور اولاد ياست ، ماته دخپل ځان نه وروسته تاسو ډير محترم او درانه ياست هغه ځه چې تاسې وويل زه به دهغې په هکله د ريونا او دهغې دمور ، ستاسې دکاني ، سره په دې هکله خبرې وکړم. زه هيله لرم چې مونږ درې واړه به يوځاې کومې ښې پايلې ته ورسيږو . اوبيا هم زه هيله من يم چې بايلې به يې ستاسې په حق کې وي . خو زما زامنو ! پخوا له دې چې ريونا ستاسې ځخه د کوم يوه سره واده کړم ستاسې له اړخه هم ډاډ غواړم.

دواړو دخپل کاکا خبرې په ډير غور سره واوريدې او دهغې د خبرو ځخه ډير زيات خوښمن شول ، تر ځنګ يې دهغې د خبرو ځخه هيلې هم را وټوکيدې . ځکه چې دهغوې کاکا د هغوې ځخه د يوه سره دريونا په واده کولو باندې راضې شوې معلوميده ، نو دوې هم د خپل کاکا په لور باندې په ډيره عاجزۍ سره کتل ، رستاک هم دهغوې ددې ردعمل ځخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، دخبرو اترو مخ يې بلې خواته يوړ او ورته يې وويل:

هغه باور او ډاډ چې زه يې له تاسې دواړو ځخه غواړم هغه دادې چې تاسې هم خبر ياست او زه هم خبر يم چې تاسې د مجدالدين سره ټکر کړې ، او دهغې ټکر په پايلو کې زما د ورور په ګډون ستاسې کشر ورور هم وژل شوې ، زه يواځې دا پوښتل غواړم چې تاسې ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ؟ ګورئ زامنو! ما ته په دې خبره پوهيدل ډير زيات اړين دي چې کله چې ريونا ستاسې ځخه د يوه سره واده شي نو زه غواړم چې زما لور هلته ډاډمنه ژوند وکړي . زه په دې خاطر هم ددې حالاتو ځخه ځان خبرول غواړم چې دهغو راتلونکو ګواښونکو حالاتو مخنيوې وکولاې شم او دخپلې لور راتلونکې خوندې کړاې شم . که چيرې تاسې له چا سره دښمنې لرئ ، که چيرې ستاسې د مجدالدين سره کومه دښمنې وه ، نو زه بايد پر هغې وپوهيږم . تر ځو زه د خپلې لور او ستاسې د دواړو د خونديتوب په هکله وسايل برابر او لارې چارې ولټوم . زما زامنو! ما خو داخبره غلېه نه ده کړې .

د رستاک په دې پوښتنو باندې دواړو ورونو يو ځل بيا رستاک ته په ډيره حيرانونکې توګه وکتل . خو ځرنګه چې هغوې ته د ريونا د په لاس ورتلو اميد و نو په دې خاطر هغوې خپل ټول راز خپل کاکا ته په ويلو تيار شول . دهغوې ځخه يوه يې وويل :

اې کاکا جانه ! دا چې مونږ ولې د مجدالدين سره ټکر وکړ ، دا په خپله يوه اوږد داستان دې .

رستاک سمدستې ورته وويل :

زه غواړم همدا اوږد داستان واورم ، تر ځو په هغه حالاتو او شرايطو چې مونږ ته مخته راځې ، ځان پوه کړم. زامنو! ددې هر ځه پوهيدو ځخه زما موخه داده چې زه ستاسې ددواړو سره سره د خپلې لور ريونا د ساتنې له پاره هم د خونديتوب سامان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیار کړم . په دې خاطر هر هغه څه چې وشول هغه ماته په تفصیل سره ووایاست . په دې وخت کې به زه تاسې ته دا هم ووایم چې له مانه د کومې خبرې د پټیدو هڅه مه کوئ ،که چیرې تاسې کومه خبره را نه پټه کړه اوماته وروسته دهغې په هکله معلومات تر لاسه شو نو دا یاد ساتئ چې زه به هیڅکله هم له تاسې سره د ریونا دتللو اجازه درنه کړم .

د رستاک په دې ګواښ باندې دواړو ورونو وخندل اوبیا یې یوه وویل :

اې کاکاجانه ! هغه څه چې زمونږ سره راز دې هغه به ټول ستا تر مخه کیږدو. اوس چې ته دې ته تیار یې چې ریونا زمونږ سره د لیږلو ملاتړې یې نو بیا زمونږ په فکر زمونږ اوستا تر منځ راز باید پاته نه شي . اې کاکا چانه ! مونږ یواځې د مجدالدین ژوند ته دپای ټکې نه دې ایښودې ، دهغه نه د مخه مو دمجدالدین مشر ورور او دهغه پلار هم له تیغه تیرکړې دي .

دهغوې په دې څرګندونو باندې د پردې تر شا ولاړې ریونا ټکان وخوړ ، د رستاک ښځه او په خپله رستاک هم هک پک شول . خو ټولو ډیر ژر ځانونه سبنال کړل ، او یوځل بیا رستاک په خبرو پیل وکړ.

زه غواړم په دې و پوهیږم چې تاسې اخر ولې مجدالدین ، دهغه ورور او دهغه پلار ووژل ؟

د رستاک ددې پوښتنې په ځواب کې د هغه بل ورور په خبرو پیل وکړ او ویې ویل : اې کاکا جانه !دا یواوږود داستان دې ، په دې کې هیڅ شک نه شته چې هغه درې واړه مونږه وژلې دي خو په دې وژلو کې زمونږ سره نور هم ډیر خلک ګډ دي ، او هغوې هم د ا وژل په خپله خوښه نه دې کړې ، بلکه مونږ ټولو ته حکم شوې و چې داسې باید وشي ، نو مونږ هم همغسې وکړل .

دهغوې په دې څرګندونو باندې رستاک لږڅه ټکان وخوړ خو دهغوې څخه یې د نور زیات معلومات دتر لاسه کولو په خاطر ځان سنبال کړ او ویې ویل : زما د ډاډ او تسلې په خاطر ایا تاسې دا ویلې شئ چې تاسې دا کار د چا په حکم تر سره کړ؟

درستاک ددې پوښتنې له پاره دواړو ورونو خپلو کې مشوره وکړه اوبیا یې یوه وویل :

واروه کاکا جانه ! دلته د یوناني پادریانو او راهبانو یوه ډیره ستره ډله ده ، هغوې نه یواځې د عیسایت تبلیغ دنده په غاړه لري بلکه دهغې د پر مختګ له پاره یې زیات شمیر تنظمیونه جوړ کړي دی . د پادریانو اوراهبانو ددې ډلې دوه مرکزونه دي . یو یې د ګرمۍ د موسم ځاې دې او بل یې د یخنۍ د موسم ځاې . د ګرمۍ د موسم ځاې یې په « ایکرو پولس » کې دې .

(ایکروپولس یو پورته او لوړ ځاې ته ویل کیږي .د یونان د یوه ښار د ټولو نه پورته ځاې ته « ایکروپولس » ویل کیږي ، په دې اسا س د ایتهنز په شاوخوا کې هم یو ایکروپولس شته ، دا ایکروپولس نژدې پنځه سوه فټه لوړ په یوې غرنۍ سیمه کې پروت دي ، دې ځاې ته یواځې یوه لاره د ورتللو شته ، اوبله نه لري . په دې غره باندې د ښار ستر ستر ې مانۍ ابادې شوې دې ، هلته یو ډیر مشهوره پخواني مانۍ« پارتهین » ده چې یو وخت دمعبد په توګه کارول کیده ، د پارتهین قوم دا پخواني معبد د پادریانو او راهبانو دګرمۍ دموسم ناست ځاې و .)

د هغوې ژمنې ناستځاې د پلوپ په سیمه کې و . پلوپ د یونان جنوبي برخه ده چې د څلورو اړخو نو څخه په سمندر کې را ګیر ده . د وچې یوه نرۍ پټۍ هغه د نورې لوې وچې سره نښلوي هغې ته دګرنګونو پټۍ ویل کیږی. که چیرې د سهیل له اړخه څوک دغه جزیره نما ته ورځې نو د ترپلې څخه به تیریږي . دا د راهبانو او پادریانو ژمنې ناستځاې دې .

اوس نو د کومو پاردریانواو راهبانو د ډلې په اړه زه خبرې کوم ، نو لکه څنګه چې مخته مې تاته وویل چې دهغوې تر مخ تر ټولو ستره دنده د عیسائیت تبلیغ او پر مختګ دې . د همدې موخو په خاطر دغه پادریانو وسله وال تنظیمونه جوړ کړی دي ، او په مختلفو سیمو کې یې هغوې خپاره کړي دي ،د دغو ډلو د چلولو په خاطر هغوې د قسطنطنیه د پارشاه مینوئیل نه علاوه د هنګرې دپادشاه سجسمنډ او د بلغاریه د شهزادګانو سائرکن او ایکسلا څخه هم مالي او اخلاقي کومک اخلي . دددې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظيم تر ټولو ستر او تکړه ملاتړي د بلغاريه شهزادګان سائرکن او ايکسلا دي .

دلته زمونږ د روميل په ولايت کې ددې تنظيم تر ټولو لوی رکن «يونيسيس »دی ، دا هماغه يونيسيس دی چې زمونږ دکلي سردار هم دی او ته يې ډير ښه پيژنې هم . دپادريانو او راهبانو دی تنظيم خپلو ټولو کارکوونکو او وسله والو ته حکم کړی دی چې هغه سيمې چې مسلمانانو سوبه کړې دي او يايې سوبه کوي، هلته د مسلمانانو د تبليغ کارونه مه پريږدئ تر څو دهغوی د تبليغاتو له لارې عيسايان د اسلام په لور ولاړ نه شي ، مونږ دواړه ورونه هم ددهمدې تنظيم ارکان يو . زمونږ هغه ورور چې، د ريونا کوژده شوې و او ووژل شو هغه هم د همدې تنظيم رکن و . بلکه داسې و انګيره چې ستا ورور او زمونږ پلار هم دهمدې تنظيم رکن و، نو مونږ په دې سيمه کې ټوله کار روايي د خپل کلي د سردار يونيسيس په حکم کوله ، او دهمدې يونيسيس په حکم مونږ د مجدالدين نه اخوا د هغه مشر ورور او پلار هم وژلی دی . دهغه پلار تر ټولو دمخه زمونږ په لاسو ووژل شو ځکه چې هغه په دې سيمو کې د اسلام تبليغ کاوه . هغه يو ډير زهرجن او اغيزمن تبليغي و . د هغې د وژلو له پاره مونږ ته د پلوپ د جزيرې څخه د پادريانو او راهبانو له اړخه خاص پيغام راغلی و . چې په هغې کې يې ويلي و چې دغه مبلغ چې نوم يې خيرالدين دی سمدستي له منځه يوسئ . ځکه چې د هغه په لاسو ډيرو خلکو د اسلام منلو ته غاړه اينسودې وه . زه بايد دا هم ووايم چې د خيرالدين مبلغ په لاسو په زرګونو وګړو يوائې د روميليا په ولايت کې نصرانيت پرې ايښي او اسلام يې منلی و . کله چې دا خبرې د پلوپ جزيرې کې د راهبانو او پادريانو غوږنو ته ورسيدې نو هغوی ډير په غضب شول ،نو د خيرالدين د وژلو حکم يې را وليږه ، اومونږ ته د حکم د رسيدو سره سم، مونږ هغه پلې کړ او خيرالدين مو له منځه يوړ.

خبره يوازې تر خيرالدين پورې نه وه را ټوله . په دې سيمو کې په سلګونو مسلمان مبليغين ، چې دلته د تبليغ له پاره راغلي و ، نژدې ټول مو له منځه وړي دی . په دې ورځو کې يو څو لا تر اوسه پورې شته چې لا تر اوسه زمونږ لاس نه دې ورسيدلي ، ددې علت دادې چې دهغوی سره څه ساتونکي هم ګرځي او په ډيره منظمه توګه خپل کارونه سر ته رسوي ، خو زمونږ سترګې پر هغوی باندې نښتې دي او يوه ورځ نه يوه ورځ به مونږ دهغوی کار هم ور ختم کړو.

دخيرالدين مبلغ د وژلو وروسته د هغه مشر زوی د هغه د بدلې د اخستسلو له پاره راغې ، مونږ هغه هم له منځه يوړ . دهغه وروسته دهغه ورور مجدالدين ددې زمکو په لور مخه کړه .او هغه هم مونږ له منځه يوړ. اوس ويل کيږي چې د مجدالدين يو کشر ورور چې ، علي پاشا ، نوميږي ، هغه سلطان مراد په خپل لښکر کې اخستې دی ، همدا سړې په راتلونکو ورځو کې زمونږ له پاره ګواښ ګرزيدای شي ، په دې خاطر مونږ هوډ کړی دی چې هر وخت چې مونږ ته وخت تر لاسه شي نو دعلي پاشا څټ به هم ورپرې کړو تر څو دهغه له اړخه مونږ ته چې کوم ګواښ متوجه دې هغه د تل له پاره له منځه ولاړ شي .

ددې خبرې سره سم دغو دواړو ورونو يو بل ته اشاره وکړه ، پورته شول ،يو يې درستاک په لو ر وکتل او ورته يې وويل :

کاکاجانه ! اوس به مونږ دواړه ولاړ شو ، يوه اونۍ وروسته به بيرته را ستنيږو ، خو ستا ، زمونږ دکاني او ريونا درې واړو ځواب بايد «هو» وي . خو که چيرې تاسې نه وکړه نو په ياد ولرئ چې حالات به دومره خراب شی چې بيا به يې هيڅوک نه شي کنترولولای .

ددې خبرې سره دواړه د ميلمستون څخه ووتل نو ددروازې د پردې په ګوډ کې ولاړې ريونا د هغوی څخه مخته منډه کړه او خونې ته ننوته . دهغې د کاکا دواړه زامن د اخور په لور ورغلل ، خپل آسونه يې راپرانستل او د انګړ څخه ووتل .

کله چې هغو دواړه ولاړل نو رستاک او کيتهنا دواړه هم د ميلمستون څخه را پورته شوې او د حويلی داخلي برخې ته د ورتللو نيت يې وکړ خو په همدې وخت کې نريوس ، پربيسا ، ريونا درې واړه دهغوی لورې ته ورغلل. ددوی په ورتګ سره هغوی بيرته په خپلو ځايو کيناستل، هغوی ددواړو کوچنيانو سره يو ځای هم هملته کيناستل . بيا نو رستاک د نريوس په لور وکتل اور ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

نریوس لورې ! دغه زما دواړه وریرونه چې دلته راغلي و هغوې یوائې ستا د میره ، مجدالدین ، قاتلین نه بلکه د هغه دپلار او وررور قاتلین هم دي . لورجانې ! دوې که څه هم زما د وررور زامن او زما وریرونه دي خو په حقیقت کې زه ریښتیا هیڅکله هم نه پېژنم ، همدوې ستا د میره وژونکې هم دي .

ددې وروسته روستا ک د پلوپ په جزیره کې د راهبانو اوپادریانو به هکله چې څه اوریدلي و او هغه تفصیلات چې وریرونو یې ورته ورکړي و ټول نریوس ، ریونا ، پربیسا ته ټکي په ټکي وویل په دې وخت کې ریونا خپل پلار ته مخ کړ او ورته یې وویل :

اې پلارجانه ! اول خو دا ووایه چې دهغوې د هغې غوښتنې به هکله ته څه وایې چې هغوې ما له تا څخه غواړی ؟ زه ددې دواړو څخه د یوه سره هم واده کولو ته تیاره نه یم . او نه یې د خپل ژوند د ملګرې په توګه غوره کولې شم . دوې دواړه قاتلین دي او دقاتلینو په حیث زه ترې کرکه او نفرت کوم . اوس خود هغوې دکشر وررور څخه هم زما ، چې زما کوژدن ورسره شوې وه ، نفرت اوکرکه را پیدا شوه. هغه هم له دوې سره په دې قتل او غارت کې شامل و . او ستا وررور ، زما کاکا، چې ووژل شو هم په دغه ټولو جرائمو کې له دوې سره یو ځاې و .

پلار جانه ! دا چې دوې ولاړل او تا ته یې د یوې اونۍ مهلت درکړې ، او دا یې وویل چې یوه اونۍ وروسته دوې بیرته را ستنیږې او ریونا به له ځانه سره وړې ،نو په دې لړکې به ستا کړنلاره او کړچار څه ډول وی ؟

رستاک وکتل چې په دې وخت کې د ریونا حالت څومره د اندیښنې وړ دې . هغه د غم او اندیښنې نه ژیړه تښتیدلې وه . دهغې په سترګو کې ویره وه ، رستاک هغه ته یوځل وکتل اوبیا یې نرې شانته و خندل او ورته یې وویل :

ریونا جانې ! ته په دې اړه فکر او اندیښنه مه کوه ، زه به په دې هکله تر هر څه دمخه ستا د اوسنې کوژده شوې ،یوتاش ، سره خبرې وکړم . زه به د یوتاش په ګډون ددې کلي د ځوانانو یوه ډله تیاره کړم تر څو ددې بدمعاشانو په مقابل کې زمونږ نه دفاع وکړي . لورجانې ! ما د هغوې تر مخه ځکه انکساری او عاجزی کوله، چې ما غوښتل چې ځانته دا معلومه کړم چې د مجدالدین ، دهغه د پلار او مشر وررور وژونکي څوک دي . زما دغې نرمې رویې او زما دهمدې همدرده وینا په اساس هغوې هم نرم شول . ما هغوې ته وویل چې زه به یوه اونۍ وروسته دوې ته ووایم چې د ریونا په اړه زما ځواب څه ډول دې . په دې توګه هغوې په دې لړ کې هم ډاډمن شول . او دهمدې ډاډ په اساس هغوې ماته ټول داستان واوراوه. او دا یې را ته ډاګیزه کړه چې هغوې مجدالدین ، دهغه پلار او وررور ولي وژلي دي . اوس به داټولې خبرې علي پاشا ته هغه وخت کوم چې هغه د اوسنې جنګ څخه فارغ شي او زما کورته بیرته راستون شي . زما په آند چې هغه ته به پدې هکله ډیره ښه رڼا تر لاسه شي او د ټولو قاتلینو په پیداکولو کې به بریالې شي. ددې خلکو مشر زما د کشر وررور دکلي سردار ، یونیسیس دې . هغه په دې سیمه کې د راهبانو او پادریانو د تنظیم تر ټولو مهم رکن دې او د همغې په حکم مجدالدین ، دهغه پلار او وررور په قتل رسیدلي دي ، لور جانې ! که دا دواړه ورونه تر یوې اونۍ پورې ستا د وړلو په خاطر بیرته راستنیږي نو زه به ورته انکار کوم . دهغوې سره به په پوره قوت سره مقابله وکړم او دخپل کلي هغه ځوانان چې ما د خپل کور د ساتنې له پاره تیار کړی دي ، نو هغوې به زمونږ په خاطر د هغوې مقابله وکړي . ته په دې اړه ډاډ منه اوسه ، ته هیڅ ډول اندیښنه مه کوه . زه پوهیږم چې ته دهغوې دواړو څخه نفرت اوکرکه کوې . لور جانې ! ستا واده به ستا د رضا پرته هیچرته هم و نه کړم .

رستا ک تر دې ځایه نور چپ شوخو وروسته یې بیا د نریوس په لور وکتل او ورته یې وویل :

نریوس لورې !د ریونا معامله خو ختمه شوه ، خو اوس به زما لورې ! زه ستا په لور توجه کوم. په حقیقت کې زما دا دواړه وریرونه ستا او ستا د کوچنیانو د قتل پسې و . خو لورې! ما د ا نه شو زغملاې ، هغوې ته تر ټولو ډیر زیات قهر په دې و چې تا نصرانیت پرې ایښې او اسلام دې منلې ، بلکه د قهر خبره ورته داده چې تا د یو مسلمان مجدالدین سره واده کړې، او ما ته یې هم په ګواښلې توګه وویل ، چې نریوس د خپلې مور او کوچنیانو سره یو ځاې دلته زمونږ کور ته ولې راځې . ما هغوې ته وویلې چې زه نریوس دلته راغواړم او ترغیب ورکوم چې اسلام پریږدې او بیرته نصرانیت ومني . ما هغوې دواړو ته دا وویلې چې نریوس اومور یې اوس اسلام پرې ایښې او بیرته عیسائیانې شوې دي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لورجاني ! زما په دې درواغو هغوې دواړه ډېر خوشحاله شول. خو تر څو پورې چې دوې د لونډانو اوبدمعاشانو په څير ګرځي راګرځي نو لور جاني ! زما دا دروغ به تاته ګټور ثابت شي ،که چيرې له تا څخه هم څوک و پوښتي نو تر هغه وخته پورې چې علي پاشا له دوې څخه بدل نه وې اخستې ، ته همدا وايه چې زه اوس مسلمانه نه يم بلکه عيسائي يم .نو په دې ترتيب به ددئ ظالمانو د لاسو څخه په امن يې .

د رستاک په دې خبرو باندې نريوس او دهغې مور د رستاک نه مننه وکړه او هغه ته يې ډاډ ورکړ چې هغه به خپل ځان نصراني ښئي.

څرنګه چې اوس لمر په پريو و نو په دې خاطر کيتهنا ،نريوس ، دنريوس مور پربيسا د ميلمستون څخه راپورته شوې او دډوډۍ د پخلنځي په لور ولاړې .

پرلپسي لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانو سازشونه (۱۱)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دې ؟

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۱)

اوس تاسې ددې تاريخې ناول يولسمه برخه لولئ:

(۱۱)

پرلپسې ***** ۱۹

د شپې تيارې د تورو غارونو څخه را وتلي وې او هر څه او هر شې يې په خپله غيږ کې نيولې د خوب او ويدوکيدو په لور يې ښکلاوه

علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې د شپې په تيارو کې د يوه نا خلاصيدونکي الوت او خطرناکه څپو په څير د خپلو جاسو سانو په لار ښ

دې لښکر ته په ورنژدې کيدو سره جاساسو نو علي پاشا ته د تم کيدو اشاره وکړه او هغه ځايونه يې ورته وښوول چيرې چې د دښمن لښ
تيار کړې وې.

ددې نه وروسته يو انقلاب جوړ شو . علي پاشا په توپاني توګه خپل لښکر ته د وړاندې تللو حکم وکړ بيا يې دشپې ټول زنخيرونو مات ا

دا په داسې حال کې چې د اسکب د ښار په شاوخوا کې پرتو ځواکونو د هيڅ لورې دداسې کوم خطر او ګواښ احساس هم نه کاوه چې پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن باندې شپیني وینه تویونکي حمله وکړه نو دې حملې ددښمن د عسکرو حوصلې ټوټې ټوټې کړې . د لښکر ددې نا څاپي حملې له
هغوې بیرته منظم کړي . او دعلي پاشا په فوځونو باندې را پریوځې .

خو اوس هغوې ته ډیر ناوخته شوې و، په دې وخت کې علي پاشا د خپلې ناڅاپي حملې په عروج کې و، بریالې شوې و . هغه په خپل د

د استیفن د لښکر دې برخې ډیره هڅه کوله چې په یوه ډول نه یوه ډول د شپې یرغل کونکي بیرته دفع کړی خو په ډیره نابېره توګه د نا
ټولې لارې بندې کړې وې .

دلته یې د نیمایي زیات د دښمن لښکر له منځه یوړ ، علي پاشا تر لرې لرې پورې خپل لښکر خپور کړې و تر څو ددښمن عسکر ترې و
ماتې دغه خبر د استیفن دلښکر دریمې برخې ته و نه رسیږي .

کله چې د اسکب په څنډو کې لمر را وخوت نو علي پاشا د دښمن د عسکرو د مړو نظاره وکړه، د هغوې مړې یې همله په میدان کې خ
چې د سرویه دپادشا استیفن خپل لښکر ته پړاو ورکړې ، بیا یې دهغه پلان له مخې چې دده او سلطان بایزید تر منځ پرې کار شوې و پ

ددې سنګر په وخت کې علي پاشا ته دهغه جاسوسانو خبرورکړې و چې سلطان بایزید او دسرویه پادشاه استیفن لښکر ې یو بل ته مخام

٢٠*****

نریوس دخپلې مور بربیسا او دواړو کوچنیانو سره یو ځای څو ورځې هلته د ریونا به کور کې د دیره کیدو وروسته اوس خپل کور ته ت
یې په لاسو کې نیولې وې ، هغوې له خپله ځانه سره د هغه کلي اوسیدونکي یوتاش ، چې د ریونا کوژده ورسره شو ې وه ،هم را وړې
هغه یې راوست او دخپلو دوره نورو اسونو تر څنګ یې و دراوه. په دې وخت کې په انګړ کې بلکل چپه چپتیا وه ، هیڅا د خبرو کولو

بیا ددوې دواړو بدمعاشانو وررونو څخه یې یوه رستاک ته وکتل او ورته یې وویل چې :

اې کاکا جانه! زه او ورور مې یوه اونۍ مخته دلته راغلي و او مونږ تا ته ویلي و چې مونږ به یوه اونۍ وروسته بیرته را ستنیږو اوته ب

کاکاجانه! ستا دهغې ورځې په خبرو باندې مونږ ډیر خوشحاله شوي و او مونږ هیله من شوي و چې ته به ریونا زمونږ دواړو څخه یوه

خو ددې ځایه زمونږ د تللو وروسته تا برعکس بله لوبه پیل کړه ، رستاک کاکا! په یاد ساته چې په دې کلي کې زمونږ څه کسان شته ،ت
ځان دفاع وکړې . کاکا جانه ! دا ډیر ذلیل او مجرمانه عمل دې چې تا کړې دې .

ددې خبرو وروسته هغه اوباش تر یوې لمحې پورې چپ شو اوبیا یې وویل : اې کاکا جانه! مونږ ستا د لور کوژده شوې یوتاش هم له ځ

بیا یې د یوتاش په لور وکتل ، د رستاک د وریرونو څخه یوه یې ترې و پوښتل : ګوره یوتاشه ! زما کاکا رستاک وایې چې هغه خپله لو
له ځانه سره په زور بوتلل و غواړو ایا ته ددې همت لرې چې زمونږ په لاره کې خنډ شې ؟

دهغوې ددې پوښتنې په مقابل کې یوتاش په ډیره بیره د نفې ځواب ورکړ . ددې مطلب داو چې هغه نه غواړې ددې دواړو په مخ کې خن

مونږ دواړو وررونو چې ته د خپل کور څخه د کوم مقصد په خاطر را وستې وې هغه مقصد پوره شو ته اوس تللې شې.

ددې سره سم یوتاش په ډیر ډاډمه توګه د دې دواړو وررونو لورې ته وکتل او د هغوې شکر یه یې وکړه اوبیا په یوه تیزه منډه د حویلی د

دیوتاش دتللو وروسته دهغو دواړو څخه یې یوه یو ځل بیا رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاکاجانه ! اوس نو ته مونږ ته زمونږ د پوښتني ځواب را کړه ، مونږ تا ته پخوا ویلي و چي مونږ به یوه اونۍ وروسته را ځو ، خو زمو
خلاف داسي کومه غلطي وکړه او یادي داسي هڅه وکړه نو لکه څنګه مو چي مجدالدین او د هغي مشر ورور اوپلار له منځه یوړل په
او دهغي دمور اوزمونږ دکاني کیتهنا عکس العمل څه ډول دي ؟

ددې ټول خبرو په جریان کي څومره چي ریونا اندیښمنه وه نو د رستاک په مخ باندي هم د قهر و غضب سکروټي اوښتي را اوښتي ، ب

زه پوهیږم چي تاسي اوباش او غیر مسؤل ځوانان یاست . که چیرې داسي نه وایي نه هیڅکله به مو هم د عامو خلکو وژل نه کول . په
واورئ ! دفاع دهر انسان خپل حق دي او دا دفاعي ډله ما د یونا په مشورې سره جوړه کړې وه.

واورئ زما د وررو دواړو زامنو ! زه نه له تاسي ویریږم او نه په دې اړه کومه اندیښنه لرم . که چیرې تاسي په دې پوهیږئ چي زه به
ستاسي ددواړو څخه کوم یو دخپل ژوند ملګرې کړي . په خپله زما او زما د ښځي کیتهنا فکر هم د ریونا څخه مختلف نه دی . زمونږ ل
ډول دي . خو که چیرې په دې هکله تاسي دواړو څخه کوم یو هم د زور څخه کار واخست. نو دا به یاد ساتئ چي یوه نه یوه ورځ به تاس

د خپل کاکا رستاک ددې ګواښ نه وروسته دواړو ورونو په خپلو مینځوکي مشوره وکړه اوبیا یې یوه درې واړه آسونو د حویلۍ نه بیرو
حیرانونکي حالت کي وه . هغه ډیره زیاته هڅه کوله خپل ځان د هغوې له لاسو خلاص کړي ، لیکن توان یې نه درلود. هغه اوباش هغه

رستاک کاکا ! که په دې لړ کي دې زمونږ پر خلاف د کوم قدم داخستلو هڅه وکړه اویا دې د کلي ځوانان زمونږ پسي وروسته را ولیږل
علاوه به ستا جایداد او شتمني هم زمونږ خپله شی.

ددې خبرې سر ه سم دواړو ورونو یوه بل ته وکتل ، او آسونو ته یې لغته ورکړه او ریونا یې هم له ځانه سره لرې و ځغلوله .

۲۱ *****

درستاک دواړو وریرونو به لا ریونا دکلي څخه لرې لرې وړې وه چي تر مخي یې په تور رنګي آس سپور یو کس راغي ، دوې ته نژدې

همدلته و دریږئ ... په همدې ځای ستاسي هڅي او کوشش پای ته ورسید. ریونا د آسه راښکته کړئ ، او دخپل انجام انتظار وکړئ.

دې دواړو ورنو وکتل چي هغه سپور چي ددوې په لاره کي ولاړ و هغه په تور رنګ آس باندي سپور و. هغه یوه ډیره نوې ذره په ځان

لمړئ خو دواړو ورونود دغه نوې لار نیوونکي په لور په ډیر غور سره و کتل ، بیا یې یوه وویل :

اې اجنبي ! مونږ نه پوهیږو چي ته څوک یې او ولي دې زمونږ لاره نیولې ده. شاید چي ته مونږ دواړه ورورنه و نه پیژني ، په دې خا
لیدلي سفر باندې به روان شې . مونږ هغه خلک یو چي پر خپلو دښمنانو ، پر خپلو مخالفینو باندې د ور پریوتو په چل ښه پوهیږو . که

مخه نیونکي سرې تر ډیره په ډیر غور سره دوې دواړو ته و کتل او بیا د برق په څیر و ګرځید اوپه غور نده اواز سره یې وویل :

د انسانیت قاتلینو ! ما چي ستاسي لاره نیولې هغه مي د یوه مقصد له پاره نیولې ، ما هسي په کوڅو کي ګرځیدونکي انسان مه ګڼئ ، زه
رستاک لور ریونا په زوره یوسئ اودهغي د ابرو او عزت په تویولو باندې به بریالي شئ . هیڅکله هم نه ، واورئ ! ریونا یو امانت دې
رب په ذات مي سوګند چي زه به تاسي تیښتي ته پرې نه ږدم . په دې خاطر چي تاسي هغه شیطانان یاست چي په ټولنه کي مو فتنه را پ

په لار کي د ولاړ انسان دغو ګواښونو دا دواړه ورورنه ډیر زیات ناارامه کړل ،بیا یې یوه په ډیره سخته لهجه و غړمبید او ویې ویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې لار کې ولاړ اجنبيه !شايد چې ته زمو نږ د حقيقت څخه خبر نه يې ، مونږ سره ټکر کونکي هيڅکله هم د بريا فکر نه شي کولی ، ک

پخوا له دې چې مونږ دواړه ورونه ستا پر خلاف څه وکړو نو د مخ نه دې دا نقاب پورته کړه تر څو مونږ و پوهيږو چې ته څوک يې .
رستاک يې او نه يوتاش .ووايه څوک يې ؟ تر څو ستا د مړينې دمخه مونږ ه پوه شو چې زمونږ سره ټکر کونکي ، زمونږ په لار کې د

دهغوې ددې خبرې سره سم په تور آس سپور خپل نقاب لرې کړ ، هغه علي پاشا و .ددې سره سم يې خپله توره په هوا کې خوزوله او ډ

واروړئ ابليسانو ! په لايزال خداې مې سوګند ،چې زه به ستاسې دغه تږې شونډې وچې ژبې او وږې ستونې د تل له پاره و تړم .

علي پاشا د لږځنډ وروسته يو ځل بيا په تندې او تيزې لهجې وويل :

اې بې نومه او بې ننګه انسانانو ! واروئ ! په خپلو زړونو باندې وليکئ او په همدې ځاې چې تاسې ولاړ ياست نو علي پاشا به تاسې د

علي پاشا چپ شو ، هلته ريونا چې لږ مخته د يوه ژيړ کا عذ په څير ګرځيدلي وه د علي پاشا په کتلو سره يې يو دم څيره و غړيده . په د
پاشا ته وويل :

علي پاشا ! مونږ ستا په اړه ډير څه اوريدلي دي ، ته په دې پوهيږې چې ددې تر مخه مونږ ستاپلار ، اودوه ورونه وژلي دي ، ستا دواړ

علي پاشا ! له ځانه سره يې و ليکه چې : ته به هيڅکله هم زمونږ څخه د خپل پلار او ورونو د بدلې په اخستو کې بريالي نه شئ مونږ س
هدف دې . واوره علي پاشا ! اوس نو په دې زمکو باندې زمونږ د دواړو ورونو په لاسو د وژلو له پاره تيار اوسه .

ددې خبرې سره سم دواړو ورونو يو بل ته په ډير معني داره توګه و کتل او تورې يې په هوا کې وخوزولې او په علي پاشا باندې را من

تر لږه وخته پورې علي پاشا دهغوې کلکه مقابله وکړه ، هغوې دواړه به کله د مخ څخه اوکله کله به د چپ او ښي اړخ څخه يرغل راو
کولو وس يې پيدا نه کړ . هغوې په همدې فکر کې و چې د علي پاشا متقابل حمله به په دوې باندې تباه کونکي ثابته شی .

دلږ ساعت پورې علي پاشا د هغوې مقابله او دځانه دفاع وکړه او يو ناڅاپه يې خپل تور رنګی اس ته لغته ورکړه او د ښي لورې يې په

ددې سره سم يو انقلاب راغې ، علي پاشا هم په يوه ټوب د خپل آسه را ښکته شو ، ددې حال په کتلو سره هغه بل ورور هم له آسه را ښ
ددې بريا په پايلو کې نه يواځې علي پاشا بلکه لرې په آس سپره ولاړه ريونا هم خوشحاله شوه .

هغه پاته اوباش او بدمعاش ځانته انديښمن او خفه ولاړ پاته شو . دهغه مخ تک زيړ ګرځيدلی و، په دې وخت کې علي پاشا په داسې حال

درستاک وراره واوره ! ستا د ورور کار مې پاې ته ورساوه ،پخوا تاسې زما په مقابل کې دوه واست ،هغه وخت ما هم په پوره ميرانه س
تيار اوسه ، لکه څنګه مې چې ستا د ورور مرۍ پرې کړه په همدې ځاې به پرتا هم زما توره را خلاصه شي او پر زمکه به دې پريکړ

د علي پاشا دې خبرو د ريونا د کاکا زوې و لړزاوه ،د هغه پر مخ او وجود باندې د ويرې او وحشت خولې را ماتې وې ، د علي پاشا ح
شوې اوبيا مخته ورغې او ډيره سخته حمله يې پرې وکړه .

د علي پاشا په حملو کې تازه والي ، زور او قوت و چې د رستاک دې وراره په مشکله سره کنترولولاې شو. خو هغه دعلي پاشا په مقاب
څټ باندې سپره شوه او دوه ټوټې يې کړ . او په دې تر تيب علي پاشا خپل دواړه دښمنان پر خپل مخکې مړه وکتل .

پرزمکه باندې د کيناستو سره سم علي پاشا خپله توره د يوه په کاليو باندې پاکه کړه او بيرته يې په تيکي کې کيښوده . په دې وخت کې ر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره توان سره يې علي پاشا په غيږ کې و نيوه .

دا حال يوڅو ثانيي همداسې و خو داسې معلومه شوه چې ريونا ته د خپلې غلطۍ احساس شوې وې ، سمدستي يې ځان جدا کړ ، تر يوه

علي پاشا ! ستا ډېره مننه . د مصيبت او غم په دې وخت کې ته په يقين سره زما د ازادۍ ، فکري سکون او بدبختي په نيک بختۍ باندې

ريونا لږ ځنډ وکړ او بيايې علي پاشا ته وويل : علي پاشا ! دلته زمونږ دريدل او په دې ډول خبرې کول ښه نه ښکاري ، له ماسره کورته
په دې وخت کې دلته را ورسيږې او زما سره کومک وکړې ؟ له ماسره ولاړ شه ، زما په ذهن کې ډېر زياتې پوښتنې دي چې زه غواړم

د ريونا ددې خبرو په ځواب کې علي پاشا لږ څه فکر وکړ ، تر لږ وخته پورې يې سر ښکته و اوبيا يې ريونا ته وويل :

ريونا ستا کلي هغه دې ددې ځايه اوچت ښکاريږي ، ډېر نږدې دې ستا دکلي خلک په خپلو زمکو کې ښکاري چې خپل خپل کارونه کوي
ناڅاپه دې رامنډه کړه او زه دې په غيږ کې و نيولم ، دا لحظه او دا ساعت همدلته هير کړه . ځکه چې ستا کوژدن شوې ده . ته د يو چا
نو دهغوې په خوشحاليو او ډاډ کې به ډېر زيات زياتوالي راشي . ولاړه شه او هغوې ته ووايه چې تاسې خلکو سره دښمني کونکو ته له
خپل لښکر ته ورځم . ځکه چې له ماسره وخت نه شته ، ما ډېر لږ وخت ستا د خلاصون په خاطر پيدا کړې و او دلته راغلم .ته ولاړه شه

د علي پاشا په دې خبرو ريونا ډېره خفه ، انديښمنه او ورانه ويجاړه شوه . تر لږ ساعته پر خپل ځاې ولاړه وه بيا سوکه سوکه په بندو قد
حال وکوت نو سوکه سوکه يې په څيرې باندې مسکا را پيدا شوه . خو ژر بيرته متوجه شوه .علي پاشا ته نږدې را غله خپل دواړه لاسو

علي پاشا ! د خداې له پاره هغه څه چې مې وويل همغسې وکړه . انکار مه کوه ، زما سره تر کوره پورې ولاړ شه. زه له تاسره وعده ک
له ماسره زما تر کوره پورې له ماسره ولاړ شه . هلته ستا له ماسره تګ زما د ژوند اومرګ سوال دې ، زه هيله لرم چې ته به ما نا هيل

د ريونا دې خبرو علي پاشا ويلې کړې و . د لږڅه وخت له پاره يې ريونا ته وکتل . ريونا دهغه سترګو ته و نه شوکتلاې نوسمدستي يې

ريونا ! که ته ضد کوې نو زه له تا سره تللو ته تيار يم . ورځه اوپه خپل آس سپره شه .

د علي پاشا دې خبرې د ريونا په څيرې باندې د دنيا ټولې نخاوې را يوځاې کړې ، اوبيا يې په يوه منډه به خپل آس ور خيز کړ او پرې

دلږځنډ ووسته علي پاشا د ريونا سره ی ځاې د هغې کورته ورننوت ، کله چې هغه دحويلۍ انګړ ته راغې او دخپله آسه ښکته شو نو هغ
حالات د تعجب اوحيرانتيا وړ و . خو بيا هم هغې د ټولو تر مخه منډه کړه او دخپلې مور سره غاړي وتله ، بيا د نريوس سره او د هغې

ريونا ! دا زما خوش قمستي ده چې ستاد ساتنې او ستا خونديتوب له پاره علي پاشا دلته را ورسيد . لورجاني ! دا د علي پاشا پر مونږ. با
خپلوانو په لاسو ته د رسوايي او د بې ابرو کيدو څخه خوندی کړې. ټولو وکتل چې علي پاشا لا تر اوسه په انګړ کې د خپلو اسوونو وو

علي پاشا ! دا په تا څه وشول ؟ ته خو د پرديو په څير د انګړ په منځ کې ولاړ يې ؟ دهغې په دې خبره علي پاشا په درونډ اوازا وويل :

علي پاشا همدومره وويل ،خودهغې د وينا سره سم ټول دهغې لورې ته راغلل ، ترټولو دمخه رستاک دعلي پاشا څخه غيږه چاپيره کړ

علي پاشا ززويه ! ته زمونږ د ويني سره د شپې دتيارو د عزت اووقارد نور په څير مخته راغلی يې . زما زويه! زما د حويلی په دغه
ويرې او تريخوالي نه ډکې وي ، زه ستا ممنون يم چې تا دخپلې بهادرۍ په اسا س مونږ ته ددې انديښنې نه نجات را کړ.

زويه ! ريونا سهي خبره کوي ، دا کور همستا دې او ته ددې کور له پاره پردې نه يې . ته ولې د پرديو په څير په انګړ کې ولاړ يې ؟ ز

(c) ketabton.com: The Digital Library

درستاک ددې خبرو وروسته ریونا په ناست اواز باندې علي پاشا ته وویل :

علي پاشا ! ما تا ته ډېر عذر او زاری کړې وې چې ته د لږ وخت له پاره زمونږ کور ته له ماسره ولاړ شه .ځکه دلته زه له تا څخه ځو

علي پاشا یو ځل بیا ریونا ته وکتل او ورته یې وویل : ریونا واوره ! هغه څه چې ته له ماڅخه پوښتل غواړې نو ستا د هغې ټولو پوښتنو

دعلي پاشا په دې غوڅو خبرو باندې ریونا ډېره غمګینه شوه . خپل پلار ته یې شا کړه او یو ځل بیا یې خپل لاسونه سره جوړه کړه او پ
نریوس ، پربیسا ، کندام او خیسار ټول ورسره یو ځای ولاړل. خو ریونا ټول آسونه د واګو څخه و نیول او تر اخوره پورې یې یوړل .

زما محسنه ، علي پاشا ! تر ټولو لمړی دا را ته ووایه چې ته خو د خپل لښکر سره ددې ځایه ډېر لرې پړاو کې پروت یې ، نو ته څنګه
زامنو چې زه یې په زور له ځانه سره وړلم نوعلي پاشا دهغوې دواړو مری ورغوڅې کړې دي .

دریونا د خبرو په ځواب کې رستاک په خندا سره وویل :

ریونا لورې ! که تا مونږ ته داخبره نه وای کړې هم ، مونږ په دې پوه شوی و ، په دې خاطر چې د علي پاشا له تاسره دا ډول راتلل او

د رستاک د چپ کیدو سمدستي وروسته علي پاشا د ریونا په لور وکتل او ویې ویل :

ریونا ! تا چې کومه پوښتنه له مانه کړې دهغې ځواب به زما خور نریوس تا ته ووایي.

د علي پاشا ددې خبرې په ځواب کې ریونا په پوښتنه کونکې توګه نریوس ته وکتل ، خو نریوس دهغې په مطلب پوه شوې وه ، بیا نو نر

ریونا خورجانې ! ما علي پاشا ستا دکومک او ساتنې له پاره را غوښتې و . او هغه داسې چې کله چې یوه اونۍ مخته ستا دکاکا زامن دل
پاشا زمونږ د خوندي ساتنې د نده هم ورسپارلې ده او ورته یې حکم کړې دې چې کله هم کوم یو ددې سیمو څخه تیرېږي نو زمونو د خ
بیګاه شپه دلته راغي . هغه همدلته زمونږ په ځای کې پاته شو ما تاسو ته دهغه د راتلو په هکله خبر در نه کړ ، ما غوښتل تاسې په حیرا
څنګ ته شو.

پرلپسې لري ...

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یي د صلیبیانوسازشونه (۱۲)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول دولسمه برخه لولئ:

(۱۲)
پرلپسې......
زه پوهیدم چې هغه دواړه بدمعاشان به تا په زور له دې ځایه بیایي . علي پاشا غوښتل چې هغه ستاسې حویلی ته را ننوځي او دهغې دو
خو ما نه غوښتل چې هغوې دواړه ستاسو په انګړ کې ووژل شي . ځکه چې بیا به دهغوې ملګري او دهغوې د تنظیم نور خلک تاسي پ
علي پاشا هم زما خبره و منله نو کله چې هغوې ته له ځانه سره په زوره وویستې نو علي پاشا دهغوې لاره و نیوله ، مخته چې څه راغل
دنریوس ددې خبرو اوڅرګندونو په اساس ریونا تر یوه ځایه ډېره حیرانه وه او په ډېره مینه ناکه توګه یي علي پاشا ته و کتل ، په دې و

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ما ناوخته کیږي ، په هغو حالاتو کې چې زه دلته راغلي وم او دکوم هدف له پاره راغلي وم هغه مې تر لاسه کړ ،اوکوم حالات چې
زما موجودیت ډیر زیات اړین دي . که څه هم زه د سلطان د اجازې سره سم دلته راغلي یم . خودهغې سره سره بیا هم باید سمدستي هلته
دعلي پاشا په دې خبرو باندې ریونا ډیره غمګینه وه . هغه سمدستي د خپل ځایه پورته شوه او دمنت کولو په څیر یې علي پاشا په لور و
علي پاشا ! زه له تا څخه غواړم چې لږ څه دلته کیني ، زه همدا اوس بیرته راځم . ددې سره سم ریونا منډه کړه او بیرون ووتله .
د ریونا په بیرته را ستنیدو کې لږ څه ځنډ وشو . په دې وخت کې علي پاشا بیا بیا د میلمستون ددروازې په لور کتل . اخر ریونا را ستنه
علي پاشا ! ستا د آس د خورجین لاندې ما ستا له پاره څه میوه اچولې ، دا به ستا په کار راشي ،اوس نو نور زه تا ته نه وایم چې ته کوچ
علي پاشا سمدستي له خپل ځایه پورته شو . د میلمستون څخه ووت ، دهغې وروسته وروسته ټول خلک د میلمستون څخه ووتل بیا ریونا
خداې پاماني وکړه اوبیا یې ټولو څخه په یوه اواز خداې پاماني واخیسته او د حویلی څخه ووت،
رستاک ، کیتهنا ، ریونا ، نریوس هم د حویلی تر دروازې پورې ولاړل اوهلته و دریدل . دهغوې د سترګو تر مخه علي پاشا په یوه ټوپ
د علي پاشا د تلو سره سم ریونا زړه او فکر په یوې ویرانې باندې تبدیل شو .او په داسې حال کې چې د علي پاشا آس د هغوې د سترګو
خو سمدستي یې دا احساس وکړ چې دهغې شاته د نریوس څخه علاوه د هغې پلار ، مور هم ولاړ و ، سمدستي یې مخ بل لورې ته واړا
نریوس د ریونا ددې حالاتو په کتلو سره د هغې مور اوپلار ته اشاره وکړه . دهغې په اشارې سره هغوې دواړه شاته ولاړل او بیرته دک
کوکو کوکو یې وژړل . خو نریوس هغه دلاسه کړه او بیرته یې میلمستون ته راوسته او خپل مخته یې کینوله .
تر لږ وخت پورې هغوې دواړه چپ پاته شو ، په دې وخت کې ریونا خپل ځان کنترول کړ او بیا نریوس ورته وویل :
ریونا ! زه په تا نه پوهیږم ، له یوه اړخه ماته په اعلانیه او څرګنده توګه وایې چې ته د علي پاشا سره مینه نه لرې او نه غواړې چې هغ
د نریوس د خبرو په ځواب کې ریونا په ډیره ژړیدونکې توګه هغې ته وکتل او ورته یې وویل :
نریوس خورې ! نن چې کله علي پاشا زه دخپل کاکا د زامنو د لاسو څخه خوندې کړم، هغوې یې ووژل ، دهغې وروسته یې کله چې دم
ترې بیل کړ . ګوره نریوس خورې ! ددغه غیرې خوند اولذت زه د محبت او مینې د اهمیت ، د ځوانې او د ځوانی د عصمتونو د درنښ
دې .
زما خورجانې !زه ستا په وړاندې اقرار کوم چې ددې محبت اسرارو او عجائبو زما نرم او نازک بدن معطر کړې دې . اوس ما ته علي
نریوس ! زه اوس پوهیږم چې د محبت پرته کائنات هسې یوه تیاره ده ، دغم ناکه سکوت په څیر دې او ژوند دا لوبه د یو پرلپ
هغه وخت چې زما پلار زما کوژده زما د کاکا د تر ټولو کشر زوې سره وکړه، په هغه وخت کې هم زما دهغې سره کومه دلچسپي نه و
یوتاش سره منسوب کړم . زما په زړه کې دهغه له پاره هم نه مینه وه او نه نفرت . بس ما د پخوا په څیر دا منسوبیت هم په پټه خوله و
نریوس ! هغه وخت چې ما تاته ویلي و چې زه د علي پاشا سره مینه نه لرم او یوازې دهغه سره همدردي لرم ، خو په دې پوه شه چې پ
په زړه کې خپریده ،خو ماته بیا هم احساس نه کیده ، خو اوس دعلي پاشا سره د غاړې غوټې کیدو وروسته ما ته دا احساس راپیدا شوې
که چیرې زه د علي پاشا څخه بیله کړل شم نو زه به پوه شم چې زما ژوندون هسې بیکاره او عبث دې .
تردې ځایه د خبرو وروسته ریونا چپ شوه نو نریوس ورته وویل :
ریونا ! کله چې تیره شپه علي پاشا ستا د خوندې ساتلو په خاطر زمونږ کور ته راغې نو ما ورته ستاسره دخپلو خبرو پیلامه وکړه . ما
ډیرخفه او غمګین شو . دهغې ددې خفګان څخه ما دا احساس وکړ چې هغه په زړه کې یواځې اویواځې همتا غواړی . له تاسره مینه کو
وکړ او ته یې د خپل زړه څخه ویستلې یې .
د نریوس ددې خبرو په اسا س ریونا ټکان وخوړ. دهغې پر مخ باندې دغم نښې راښکاره شوې خو ژر یې ځان سنبال کړ او ویې ویل :
نریوس خورې ! ما د خپل پلار او مور تر مخه نه غوښتل تاته ووایم، هغه دا چې کله چې علي پاشا تلونکې و نو ته خبره یې چې هغه م
مینې اظهار کړې دې . هغه خط ما د لارې د توښې په کځوړه کې ایښې دې . زما په فکر به یا په لاره کې او یا خپل لښکر ته د رسیدو
د ریونا ددې خبرو څخه نریوس ډاډ منه شوه ، د لږ څه چپې چپتیا وروسته ، نریوس فکر وکړ او ویې ویل :
ریونا خورې ! که چیرې ته راضې یې نو کیداې شي زه په دې لړ کې ستا د پلار او مور سره هم خبره پېښه کړم . اوس خو دا خبره د یق
دهغوې سره خبره وکړ م.، خورې ! زه نه غواړم چې په دې هکله کوم ابهام را پیدا شي. زه غواړم چې ته او علي پاشا په ښکاره توګه ي
ریونا د نریوس ددې وړاندیز سره موافقه وکړه ، نریوس د میلمستون څخه ووتله او د حویلۍددننې برخې په لور ولاړه ، د لږځنډ وروس
تاسې دواړه ماته د خپل مور اوپلار په څیر درنښت لرئ ، زه غواړم د ریونا په سلسله کې له تاسې سره خبره وکړم. هغه وخت چې په د
پایلې دادې چې ریونا علي پاشا خوښوي او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوي . دریونا دهمدې غوښتنې په اساس ماتاسې ته دلت
ژوند ملګرې و ګرځوی ؟
د نریوس ددې څرګندونو په اساس رستاک او کیتهنا یو بل ته وکتل اومسکی شول بیا په سترګو سترګو کې میره او ښځې یو بل ته اشاره
نریوس لورجانې ! په دې هکله د علي پاشا د رضا کولو اړتیا نه شته . زه پوهیږم چې دا دواړه هغه وخت خپل ژوندیه ښه توګه تر سره
ددې خبرو په پایلو کې ، زه او زما میره یو کار کولې شو چې کله هم علي پاشا دلته راشي نو مونږ به هغه ته د ریونا سره د کتلو او لیدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژني دهغې وروسته به یو بل د ژوند ملګري و ګڼي نو زما په فکر چې دوې دواړه به په دې ترتیب ډېر ښه ژ وند تر سره کړې .
دکیتهنا د دې خبرو څخه نریوس خوشحاله شوه ، بیا هغه د خپله ځایه پورته شوه ویې ویل : زه اوس ځم ، خو په هرصورت زه به علي
شي ، زه اوس ځم ،چې کوچنیان او مور به مې زما په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کوي .
نه نریوس خورې ! داسې نه ده ، نن شپه به ته همدلته پاته کیږې زه له تاسره یو ځای ځم . ستا مور ، دواړه کوچنیان به له ځانه سره هم
رستاک او کیتهنا هم ددې وړاندیز سره توافق درلود .بیا نریوس او ریونا دواړه لاس په لاس په خندا اومسکا سره دحویلي څخه ووتلې .

۲۰ *****

علي پاشا په خپل آس سپور په ډېره ګړندۍ توګه د خپل لښکر په لور روان و خو هغه دخپل لښکر سره یوځای د سلطان بایزید دلښکر څ
مشرانو هغه ته ډېر تود ښه راغلاست وواېه. کله چې هغه د خیمې لورې ته راغې نو یو عسکر ور منډه کړه ، دعلي پاشا څخه یې د هغ
علي پاشا تر لږ وخته پورې د خپلو سالارانو سره د خیمې څخه بیرون په خبرو بوخت و او بیا خپلې خیمې ته را ننوت .
د آس د زین سره تړلې سامان ورته یو عسکر راوست او دخیمې په یوه کونج کې یې کیښود، علي پاشا دهغې سامان په لور ورغې ، هغ
کې یو کاغذ و ، دا ټوټه کاغذ دهغه په نوم د ریونا لیک و ، په ډېره بیړه یې د کاغذ ځنډې پرانستې پورته شو او په خیمې کې لګیدلې شم
«زه نه پوهیږم چې تا ته دخط پیلامه څه ډول وکړم .ځکه ددې تر مخه مې کوم نارینه ته داسې لیک نه و لیکلې ، او نه مې پخوا تر دې
له تاسره په همغه لمړنی کتنه کې زما زړ ه او زما ذهن کې یوه جذبه وه ، خو دخپلې نا پوهی په اساس ما هغې جذبې ته د همدردۍ نوم
شوې وه ، او نه د یوتاش په نوم دهغه ځوان سره د چاسره چې زما اړیکې اوس له منځه تللې دي . ستا د لیدو څخه چې کومه جذبه زما
ستا سره مینه او ستا سره محبت ما ته دا احساس را پیدا کړې چې د محبت پرته ژوند بې ثمره ونه ده . هغه یوه میوه ده ، محبت نه پرته
، علي پاشا ! زما محترمه ! زما حبیبه ، ته زما له پاره یوه ډېره مهربانه پریښته یې ، ستا محبت ماته ډېر لطیف روحاني سکون را ښښلې
علي پاشا! زما مهربانه پریښتې ! ته هغه لمړې ځوان یې چې ما دخپل ځان ، د خپل ذات ، او دخپل جسم له پاره محبوب ګڼلې یې ، ته له
پاشا ! ددې نه پخوا چې په کومو ځایو کې زما کوژدن شوې ، هغه یوه یې هم زما په خوښه نه وې ،او نه زما په رضا شوې وې ، په هغ
غواړم . او اوس خو ستا نه پرته زه بل څوک د ژوند ملګرې جوړولو په هکله فکر هم نه شم کولې . علي پاشا ! ر یونا یواځې ستا له پار
تر دې ځایه د ریونا لیک پای ته ورسید . علي پاشا بیرته خط دپخوا په څیر قط کړ او په خپلو کالیو کې یې پټ کیښود .د لیک د لوستلو و
لمانځه د اداء کولو له پاره د خپلې خیمې څخه بیرون را ووت .

۲۱ *****

د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا درې ورځې پرلپسې د سلطان د لښکر په مقابل کې پړاو اچولې و او دواړه خواوې بلکل خا
ته د بیرته ستنیدو خبر ور ورسید،نو بیا سلطان بایزید سرویه د پادشاه استیفن او دهغې د خور ډسپنا پر خلاف د جنګ اراده وکړه .
بیا د سهار د لمانځه وروسته ، کله چې سلطان بایزید لښکر د سهار د ناشتې نه فارغ شول ، سلطان د خپل لښکر صفونه منظم کړل او دل
دسلطان بایزید په حکم باندې دهغه لښکر کې د جنګ ډول وهل کیده ، او دهغې په ځواب کې د سرویه پادشاه استیفن او دهغې د خور ډس
بیا دسلطان بایزید په لښکر کې څه بدلون را مخته شو اودجنګ د ډول پر ځای د تکبیرونو اوازونه پورته شول ، د تکبیر اوازونو په لښک
داسې منظم کړ لکه څنګه چې د مرګ په نا خلاصیدونکې وادیوکې او اتلولۍ دمیدانو په چپه چپتیا کې د بارودی هواو څخه یو توپان را
د بله اړخه استیفن او ډسپنا چې د سلطان د عسکرو خوزښت وکوت نو هغوې هم خپل فوځونه متحر ک کړل او را مخته یې کړل. خو د
لورې را پریوتې و، ددواړو خواو د عسکرو دا ډول ټکر څخه مرګ په هوا ک ګډیده ، تراو تازه څیرې په وینوکې لت پت شوې ، ساه ګ
تر لږه ځنډه دویدین میدانونه د سخت جنګ او جګړې شاهدان و، د سرویه پادشاه استیفن او دهغې خور ډسپنا په خپل ځایو کې ډاډمن ناس
لخوا حمله وکړي ، دبله اړخه سلطان هم ډاډمن و او لا تراوسه یې د استیفن او د هغې دخور ډسپنا پرخلاف په پوره توانایې سره جنګ ن
کله چې د جنګ تنور په تودیدو شو نو د سرویه د پادشاه هغه لښکر چې په سنګر کې پټ ناست و را څرګند شول ، نو دهغې لښکر مشر
دعلي پاشا لښکر ددې ساعت له پاره په ډېره بې قرارۍ سره انتظار کاوه ، نو په دې خاطر یې په خپلې لمړنی حمله کې د استیفن دا لښک
د استیفن دا لښکر د علي پاشا تر مخ و نه شو دریداې ، علي پاشا هم د هغوې صفونه له منځه یوړل . ددې حالت په کتلو سره دې لښکر
خودا دهغوې حماقت و ، ځکه چې علي پاشا مخته دهغوې پسې وروسته ولاړ ، دهغوې لښکر یې تارو مار کړ دهغوې شمیره یې را کم
استیفن د عسکرو مخکنې صفوف یې بې نظمه کړل . علي پاشا هم د ستیفن په لښکر باندې د شا له لورې حمله وکړه او د تکبیر د اواز پ
د تکبیر اوازونه سلطان بایزید ته هم ورسیدل ، شاید سلطان ته هم دهمدې اشارې اړتیا وه په دې خاطر سلطان د مخې له لورې په پوره
استیفن او دهغې خور ته هم خبر رسیدلې و چې پر هغوې باندې د شا له اړخه د سلطان یو تکړه او اتل جنرال علي پاشا حمله کړې ده ،
عام شروع شوې و .
څرنګه چې د سرویه دپادشاه لښکر د مخامخ لورې او دشا له لورې د حملو سره مخ شوې و نو په دې اساس دسررویه پادشاه استیفن دخ
په دې خاطر د جنګ د میدان نه باید پښې سپکې کړي اوکه په دې کې بریالې نه شول نوبیا به دسلطان تر مخه خپله وسله کیږدي او ښنا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې پريکړې وروسته استيفن او ډسپنا خپله ماتي و منوده او د جنګ دميدان نه يې د تيښتې اراده وکړه. هغوې دمخې او شا له اړخه تښتې
وسلې د ايښولو حکم وکړ ، او سلطان ته يې خپل قاصد را وليږه او دخپلې ماتې په منلو سره يې د سلطان څخه معافي او ښښنه و غوښته
د ستيفن دحکم سره سم هغه پاته عسکرو خپله وسله پر زمکه کېښوده ، د ستيفن هغه قاصد چې د هغه پيغام يې دلته سلطان ته راوړې و
ستيفن د راليږل شوې قاصد په خوله دا پيغام ور واستاوه چې د استيفن لښکر دې په يوه ځاې کې خپله ټوله وسله را ټوله کړي او بيا دې
علي پاشا هم د سلطان د حکم د اوريدو سره سم د شا له خوا خپل يرغل و دراوه . ددې تر څنګ استيفن او دهغې خور ډسپنا هم خپلو عس
کېښوده او د جنګي بنديانو په څير د هغې څخه لرې فاصله کې قطار ودريدل .
تر دې وخته پورې علي پاشا هم د سلطان د لښکر سره را يوځاې شوې و. سلطان د هر څه ترمخه په همدې ځاې کې خپلو عسکرو ته د
ور ننوتل اوبيا يې د سرويه دپادشاه استيفن او دهغې دخور ډسپنا د راحاضريدو حکم وکړ .
د لږڅه ځنډ وروسته د سرويه پادشاه استيفن او دهغې ځوانه ، ښايسته او نوې پيغله شوې خور هم د سلطان بايزيد خيمې ته را ننوتل . س
هغه وخت چې استيفن او دهغې خور ډسپنا خيمې ته ورننوتل نو دهغې څيرې پريوتې و ې ، په سترګو کې يې تر لرې لرې پورې وراني
انديښنه بې ځايه وه چې ګنې سلطان به ددواړو ورور اوخور د وژلو حکم وکړي .
د استيفن سره د روغبړ نه وروسته سلطان او علي پاشا دواړه بيرته په خپلو خپلو ځايو کې کيناستل ، خو استيفن او دهغې خور دمجرمانو
تاسې دواړه ورور اوخور د مجرمانو په څير مه دريږئ ، په هغه خالي ځايونو کې کينئ ،مونږ له تاسې دواړو سره د جنګی مجرمينو پ
کله چې هغه ورور اوخور دواړه کيناستل نوسلطان بايزيد استيفن ته مخ را واړاوه او ورته يې وويل :
هغه خبره چې زه تاسې ته کول غواړم دهغې تر مخه زه تاسې ته دا په ډاګه کوم چې تاسې دواړو ورور اوخور ته به هيڅ ډول سزا نه د
دپلار پر خلاف د جنګ پيلامه کړې وه خو تاته به ياد و ې چې هغه ته مو نه هيريدونکې ماتې ورکړه . په هغه جنګونو کې ته هم شريک
استيفن ! ته پوهيږې چې کله چې ما او زما پلار ستا پلار اود هغې دوستانو ته ډيره بده ماته ورکړه ،نو بيا مونږ بيرته بروصې ته ولاړو
توانايي په دې جنګ ستاسې په درد وخوړه هغه ستاسې تر مخه ده .
تا هم ستا دپلار په څير د ويدين په ميدانو کې ډيره بده ماتې وخوړه ، ستا د لښکر ډير عسکر ووژل شول ، اوپاته بې وسلې شول او د ج
د سلطان ددې خبرو سره د استيفن او دهغې خور څټونه ښکته و . د څه ويلو جرأت يې هم نه درلود، خويوځل استيفن زړه لوې کړ او س
درونده سلطانه ! مونږ دا منو چې مونږه ډيره ستره غلطي کړې ده . په مخکني جنګ کې چې زما پلار ووژل شوې نو زما احساسا ت ډ
د استيفن ددې خبرو په ځواب کې سلطا ن وويل :
استيفن ! تا ته به ياد وې چې په هغه جنګ کې زما پلار او دمسلمانانو سلطان ، سلطان مراد ، هم ووژل شو. ما خو ستاسې پرخلاف هيڅ
خلک به ډير زيات له منځه تللې وئ بلکه ستاسې د سلطنت په دغه پراخه سيمه به هم زمونږ. ولکه وې خو ما داسې و نه کړل .
دا ځل د سلطان د خبرو ځواب استيفن په ځاې دهغې ځوانې او ښايسته خور ورکړ . هغې د سلطان په لور وکتل او ورته يې وويل:
درونده سلطان !دا ستا مهرباني او د زړه پراخوالې دې چې په مخکنی جنګ کې د سوبې نه وروسته زمونږ سلطنت ته داخل نه شوئ ، و
شو کولاې ، او په راتلونکې کې به هم ستا پر خلاف جنګ و نه کړو ، مونږ به ستا دوستان او ستا ملګرې واوسو ، اوکه چيرې څوک س
تر دې ځايه د خبرو وروسته ډسپنا لږڅه پښه نيولې شوه . د هغې په څيرې باندې د شرم اوحيا اثار را ښکاره شول ،هغې دخپل ورور اس
درونده سلطانه! مونږ داوړو ورور اوخور چې بله کومه پريکړه کړيده ، نو څرنګه چې هغه زما د ذات سره اړه لری نو په دې خاطر ز
دډسپنا دې خبرو نه يواځې سلطان بايزيد يلدرم په انديښنه کې کړبلکه علي پاشا ته هم انديښنه پيدا شوه په دې خاطر دواړو په پوښتنه کو
، خپلې خور ډسپنا ته يې وکتل اوبيا يې وويل:
دووونده سلطانه ! که ته ماته او زما خور دواړو ته ښښنه وکړي نو د هغې ورسته که ستاسې له اړخه پر ما کوم شرط ايښول کيږي نو ز
کې برخه وانه خلو ، که چيرې د اروپا کوم قوت ستا بر خلاف سر را پورته کاوه اويا يې ستا پر خلاف د جنګ پيلامه وکړه نو زما له ت
بل کوم شرط چې مونږ دواړه ورور اوخور غواړو تاسو ت ووايو هغه يواځې زما نه بلکه د ډسپنا خپله غوښتنه هم ده. او هغه دا چې ه
تل ستاسې له پاره د احترام ، عزت او درنښت سبب وګرځي. که چيرې کوم شيطاني قوت پر ما باندې د غلبې پيدا کيدو هڅه کوي او يا
چې زه ستا د فرمان لاندې د اوسيدو ژمنه کوم نو تر څنګ به يې زه ددغې خپلوی ، چې زماد خور په واسطه منځته راغلي هم ډير احتر
دوورنده سلطانه !دغه دواړه شرايط چې مونږ ستا تر مخ کيښول، ددې نه علاوه يو بل شرط هم شته چې تاسې ته يې وړاندې کوم. دا دو
لکه څنګه چې تاته معلومه ده چې ستا د درونډ والد سلطان مراد په لاسو زما پلار ډيره بده ماتې خوړلې وه. او په هغه جنګ کې زما پلا
ډسپنا تر دې پورې مخته ولاړه چې که په دې جنګ کې مونږ د سلطان بايزيد په مقابل کې برياليتوب تر لاسه نه کړ او د پخوا په څير يو
اوس چې زمونږ د دعا په مطابق مونږ ته برې په برخه نه شو نو په دې خاطر ډسپنا اوس ستا د ښځې په څير ستا سره د اوسيدو له پاره
وشوه و درونده سلطانه ! ته چې کله هم وغواړې زما او زما د خور ډسپنا څټونه پرې کولاې شې.
دغه دواړه شرايط چې زما او زما دخور تر منځ د جنګ دپيلامې نه تر مخه پرې خبرې شوې وې ، نو درونده سلطانه ! هغه مو ستا تر
طلاو څو کانونه دې درونده سلطانه ! دهغو کانونو څخه د لاسته راغلي زرو څخه مونږ ته پوره ګټه تر لاسه کيږي . نو که چيرې ته زم

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور واوسم.
د استیفن دخبرو وروسته سلطان بایزید په ډیره معنی لرونکې توګه علي پاشا ته وکتل او ورسره یې پټه مشوره وکړه . دمشورې په دور
استیفنه ! زه تیار یم ستا خور ډسپینا د خپلې ښځې په ځیر قبوله کړم . په دې کې شک نه شته چې ډسپینا د اروپا په ډیرو زیاتو ښایسته و ښ
د سلطان بایزید په دې خبره ډسپینا ټکان وخوړ او د سلطان په لور یې مخ را واړاوه ، تر څنګ یې ورور استیفن هم د سلطان په لور په پ
استیفنه ! ستا خور ډسپینا د ښځې د منلو په ځیر زما شرط دادې چې تر هر څه لمړئ هغه عیسایت پریږدي او اسلام و مني . که چیرې ه
دسلطان دې خبرې د ډسپینا په مخ باندې د خوشحالی او مسکا نښې را و ځلولې .د هغې په سترګو کې ډیرې زیاتې خوشحالیو نڅا کوله ،
دورنده سلطان ! لکه څنګه مې چې پخوا وویل د جنګ دپیلامې تر مخه مونږ په یسوع مسیح باندې سوګند کړې و او دهغې نه مو په دې
د استیفن په ځواب باندې سلطان ډیر ډاډ من او خوشحاله شو ، او بیا یې وویل :
ستاسې لمړئ شرط ماو منوده چې ته به پس له دې زما تابع ، مطیع او فرمانبرداره اوسې او دخپلې خور د خپلوئ په اساس به ته زما تر
او زه به هغه د خپلې ښځې په ځیر و منم ، خو ګرانه ! ستا دریم شرط زما له پاره دمنلو وړ نه دې . اوس چې ته خپله خور زما په حرم
کړې و هغه ماته د منلو وړ نه دې .
دسلطان بایزید ددې سخاوت په واسطه د ډسپینا د زړه غوټی و غوړیدې او دخوشحالیونه په کالیو کې نه ځایده ، استیفن هم تر یو وخته پو
درونده سلطان ! ، که چیرې ته ماته دورور په سترګو کورې ، نو زه به د ورور په ځیر د هغې کانونو یوه برخه ستا په قدمونو کې نظر
د استیفن په ډیر اصرار او فشار سره سلطان دهغه هغه دریم شرط هم و منوده او تر څنګ یې ناست علي پاشا ته وکتل او ورته یې وویل
علي پاشا زویه ! زه همدا اوس د لښکر قاضي را بولم تر څو هغه ډسپینا په اسلام کې داخله کړي ، دهغې وروسته به زه ډسپینا د خپلې ښ
به همدلته په رومیلیا کې د خپل لښکر سره یو ځای تم کیږې . او د همدې ځایه به د اروپایې ځواکونو ښارنه کوې . په دې وخت کې ته د
دهغو پاتو معامله هم ور خلاصه کړې او په خپلو کاروو کې به بریالې را ووزې ، ګوره زویه ! زما په دې خبرو خو کومه نیوکه ، اعتر
علي پاشا ورته وویل : محترم سلطان ! زه په دې لړ کې هیڅ ډول خبره نه لرم و، ته پوهیږې چې ستا هره خبره د علي پاشا له پاره دحک
د علي پاشا په دې ځواب باندې سلطان ډیر زیات خوشحاله شو، بیا دسلطان دحکم په اساس د لښکر قاضي را وبلل شو ، او هغه د استیفن
د ډسپینا او خپل لښکر سره یو ځای د جنګ ددې میدانونو څخه د بروصې د ښار په لور روان شو . علي پاشا هم د سلطان سره یو ځای د
خیمه کیدو حکم وکړ.
پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۳)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .

زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟

اوس تاسې ددې تاریخي ناول دیارلسمه برخه لولئ:

(۱۳)

پرلپسې***** ۲۲

لمر خپلې د تودخې او رڼا وړانګې نورې را ټولې کړې وې ،او ډوب شوې و .د شپې تیارې په خپل قوت سره د لمر د ډوبیدو

علي پاشا د ریونا د کاکا د زامنوپه کلي کې یوه دروازه ټک ټک کړه ، دهماغه لمړئ ټک ټک سره د لږ ځنډ وروسته دروازه پر
، د خپل اس څټ یې دوه درې ځلې په مینه وواهه او بیا یې ددروازې پرانستونکې ته وکتل او په ډیره نرمه لهجه یې ورته و

که زه غلط نه اوسم نو ستا نوم به یونیسیس وې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوازه پرانستونکي حيران شو او په ډېره عجيبه توګه يې علي پاشا ته وکتل او ورڅخه يې و پوښتل .

اول خو دا ووايه چې ته څوک يې ؟ او زما د حويلۍ دروازه دې ولې ټک ټک کړې ده ؟ ستا خبره سهي ده چې زما نوم يونيس

ديونيسيس په خبرو د علي پاشا په څيره کې نرۍ غونډې خوښي را ښکاره شو ه ، يو ځل بيا يې د خپل آس څټ و ټپاوه او
پيغام تاسې ته ورسوم.

دعلي پاشا په دې خبرو باندې د يونيسيس وجود لږ څه را وغوړيد ، او په خندا يې وويل : که چيرې هغو دواړو وررونو ته مات
نن شپه زما سره د يوه دروند ميلمه په څير همدلته تيره کړه .

على پاشا په خپلو ښکاري سترګو يو ځل بيا يونيسيس ته وکتل او خپل آس يې هملته د دروازې نه بيرون پريښود او همله يې و تا
وايم هغه به درته ووايم او دهغې وروسته بيرته ژر ستنيږم .

دعلي پاشا حويلۍ ته د ننوتلو سره سم يونيسيس د حويلۍ دروازه لکه د پخوا په څير و تړله ، اوبيا يې له ځانه سره علي پاشا خپل
ماته سکون تر لاسه شي .

د يونيسيس ددې خبرو په اساس د علي پاشا په څيرې باندې درنه غونډې جذبه او په سترګو کې يې د تورې تيارې امواج راغل

يونيسيس! زه غواړم تاته ووايم چې د رستاک دواړه وريرونه ما له منځه وړي دي ، همغوې ماته ويلي چې ته هغه څوک يې
يې ؟

د علي پاشا په دې خبرو باندې يونيسيس حيران شو او ټکان يې وخوړ او بيا يې په ډېره بده توګه وويل :

زه به ستا د ټولو خبرو ځواب درکړم خو لمړۍ دا ووايه چې ته څوک يې ؟

علي پاشا په ډېره بې پروايي سره يونيسيس ته وکتل او ورته يې وويل :

يونيسيس! زما نوم علي پاشا دې . زه ستا په لاس د وژل شوې مجدالدين کشر ورور يم . او دخپلو قاتلينو څخه د بدلې اخستو له پار

دعلي پاشا په دې خبرو، يونيسيس د علي پاشا په لور وکتل او په يوه ډېره ويرونکې خندا سره او په ډېره سپکه توګه يې علي پاشا

که چيرې ستا نوم رښتيا هم علي پاشا وې او ته دمجدالدين کوچنې ورور يې نو ته خو بيا ډېر احمق او بې عقل يې ، ته دومره ناپو ه
د يو څو لمحو ميلمه دې ، ته څومره احمق ، څومره نا پوهه ،څومره بې وقوفه يې چې په دغه فضا کې دخپلې فنا تختۍ دې لي

واوره علي پاشا ! زما د لاسو په يو پړک ، زما په يوه اواز ،او زما پر يوه غږ سره به داسې ځوانان توره وهونکې دې ميلمستون
اخستلو له پاره راغلې يې نو بيا له ځانه سره وليکه چې ته به په دې ميلمستون کې د څوځان سوزونکې لمحو او افسوسونو يو

کله چې يونيسيس ددې خبرو د کولو وروسته چپ شو نو علي پاشا هم د ميلمستون چت ته په کتلو سره همغسې يوه زوروره خ

يونيسيس! هغه څه چې تا وويل هغه خو به ستا د نظر او آند په مطابق سهي وي ، خو هغه څه چې زه يې ويل غواړم هغه
دې هير کړې .

تر دې ځايه تر خبرو وروسته علي پاشا لږ څه چپ غونډې شو او بيا يې په پوره توجه ، قهر او غضب سره يونيسيس ته وويل

يونيسيس! زما خبره لا تراوسه پورې نه ده ختمه شوې ، زه غواړم تا ته دا هم ووايم چې ، هغه سپکاوې چې د مشيت سبب ګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو یونیسیس! دهغه د ژوند په بیکرانه مسافتو کې د درد او تکلیف نه اخوا نور څه نه پریږدم .

د علي پاشا ددې خبرو په واسطه یونیسیس نور هم په غضب شو اود علي پاشا ددې خبرو ځواب یې په همغه لهجه ورکړ او ورته

علي پاشا ! هغه څه چې تا وویل ، هغه ستا فریب ، ستا غولنه ده ، شاید تا په داسې چاپیریال کې پالنه موندلې وي ، چیرې چې
داسې شپه وګرځي چې په قسمت کې یې سهار نه وي لیکلې .د هغې دغه تیرې شوې څوګړۍ به اوس ستا د ژوند اخري

علي پاشا په خپل ځای باندې ډاډمن ناست و او یونیسیس ته دکتلو پرته یې د مخکې نه په زیات قوت او غضب ناکه اوازه سره وو

یونیسیس! ځنډ ولې کوې ؟ کله چې ته زما ژوند ختمول غواړې او د مجدالدین په څیر باندې ما هم دخپلې لارې څخه لرې کول غ

دعلي پاشا په دې خبروو باندې یونیسیس نور هم په غضب شوو نو په دې خاطر یې په لوړ اواز یو څو نومونه اخستل او هغو پ

ددې غږوروسته یونیسیس څو لمحې انتظار وکړ او دهغې وروسته د هغه په حالت کې بدلون را غې ، دهغه په سترګو کې غضب
:

یونیسیس! په خپل ځای کینه ، زه به تا پرې نږدم چې دمیلمستون څخه بیرون قدم کیږدې ،تا ماته پخوا ویلي و چې ستا یو اواز ،
وهونکو انتظار وکړه چې ستا په حکم به ما هغسې کوې لکه څنګه چې تاوویل :

دعلي پاشا د دې خبرو په ځواب کې یونیسیس ډیر عصبي شو او په خپل ځای ولاړ و او په ډیر نفرت اوکرکې سره یې علي پاشا ت

علي پاشا ! که چیرې ما ستا دوه ستر ورونه اوپلار وژلي شول نو تا هم په خپله وینه کې لمبولې شم . ته څه فکر کوې چې

د یونیسیس په دغه خبرې باندې علي پاشا د توپان په څیر دخپله ځایه پورته شو او یونیسیس ته یې په سخت اواز سره وویل :

که چیرې ته په کوم هوډ ، عزم ، غلطي انګیرنې ، دهوکې یا فریب کې ککړ شوې یې نو لږ د خپلې میلمستون څخه بیر ون

دهغه په دې خبره باندې یونیسیس نور هم په غصه شو ، هغه د میلمستون ددروازې په لور ولاړ، په دې وخت کې علي پاشا ور م

د علي پاشا ددغې قوې ضربې وروسته یونیسیس یو ځل بیا را پورته شو او تریوه وخته پورې یې علي پاشا ته د یوه لیوني سپي

علي پاشا ! تا دلته په دې کمره کې پر ما لاس پورته کړ نو پوه شه چې ستا د مرګ په پروانې باندې زما مهر ولګید . په دې پیښ
سره تباه کړي ، کله چې همداسې خلک پر تا باندې را دننه شي نو بیا به په دې کمره کې ستا حالات په شګو د لیک په څیر و ګر

علي پاشا سمدستي د یونیسیس ددغه ګواښ په ځواب کې څه و نه ویل : خو په یوه نا څاپه توګه یې خپله توره د تیکې څخه را وو
دخپلې تورې په اشارې سره یې یونیسیس ته وویلي :

یونیسیس ! زه د ډیره وخته را هیسې ستا بک بک اورم ، ستا اوتې بوتې اورم ، لږ څه د خپل میلمستون څخه بیرون را ووځه ، چ

دعلي پاشا ددې خبرې سره که له یوې خوا د یونیسیس په مخ باندې مرګ نڅا پیل کړې وه خو دبله اړخه هغه لږ څه د ډاډ سا
یې وویل :

یونیسیس ! د خپل کور په انګړ کې و دریږه او بیا اواز وکړه، څوک چې را بولې را ویې بوله ،زه تا ته اجازه درکوم څوک

د علي پاشا د وینا سره سم یونیسیس همدلته د خپلې حویلۍ په منځ کې ودرید او بیا یې په زوره زوره چغې ووهلې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه خپل زور وواهه نو علي پاشا يې په ورو ورو په ځټ لاس را ښکود او ورته يې وويل:

يونيسيس ! اوس نو چپ شه ،ما تا ته د خپلو ملګرو او ملاتړو د رابللو فرصت درکړ ، او تا هغوی ته غږ وکړ، اوس زه هم انتظا

د شپې په تياره کې يونيسيس په خپل ځای ډاډمن و هغه هيله من و چې هغه خلک چې هغه د خپل ملاتړ له پاره را غوښتي دې ن
وه ، دواړه چپ چاپ ولاړ و و نو کله چې د يونيسيس د اواز کومه پايله تر مخه را نغله ، نو علي پاشا ورته وويل :

يونيسيس ! تا وکتل چې ستا د اواز کوم اغيز مخ ته را نغې ، هيڅ دښمن بل دښمن ته دومره مهلت نه شي ورکولی و، تر دومر
پوره ډاډ سره به خپل د اوسيدو ځای ته ستون شوې هم وای . ماتاته د اواز کولو مهلت هم درکړ .ما تاته د خپلو ملګرو د رابللو ل
په ډيره ذليله مړينه ووژنم .

په ځواب کې يونيسيس په ډيره بې وسۍ سره دعلي پاشا په لور وکتل او ورته يې وويل : ګوره زما بدترينه دښمنه ! داسهې نه د

علي پاشا د غابش چيچني په ځير ورته ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

نه !...هغه څه چې زه درڅخه پوښتم لمړی دهغې ځوابونه راکړه . دهغې وروسته به بيا ستا د وژلو تر مخه ستا پوښتنې واورم ا
راکړې وه ، هغه ستا په هکله څه نورې خبرې هم ماته کړي دي ، د همغه اطلاعاتو په اساس به زه ستا ځواب تلم ، که چيرې درو

د علي پاشا په دې خبره د يونيسيس وجود نور هم لکه د باد په څير په رپيدو شو . تر لږه ځنډه چپ خوله و . په دې وخت کې علي
ډوب اواز وويل چې :

زما نا څاپي دښمنه واوره ! که چيرې رښتيا هم مجدالدين ستا ورور وی نو هغه ، دهغه پلار او ورور درې واړه پنځه کسانو وژلي دي

ديونيسيس د ځواب په اوريد سره د علی پاشا په مخ کې د خوشحالی نښې را څرګندېې شوې ، ددې وروسته يې ترې دويمه پوښ

تاسو دا خلک د چا په اشاره او امر وژلي دي ؟

يونيسيس په لړزيدلې اواز او نښتې ژبه باندې وويل چې :

په يونان کې دپادريانوو او راهبانو يوه ډله ده ، دا ډيره وينه خوړونکې ا و څيرونکې ډله ده . هغوی د مسلمانانو پر خلاف يو محا
ته راشي نو د همدې پاديانو د ويناو په اساس د هغوی څومره ډلې چې خپرې دې دهغوی کار و رتماموي ، د همدې پادريانو په
په حکم باندې ستا پلار او دوه ورونه به قتل رسولي دې ، دا په دې خاطر چې ستا پلار دې سيمو ته د مبلغ په څير را غلي و او د

دپادريانو ددې ډلې او ددې انجمن د لاربښووني له پاره دوه کسه ستر پادريان دی ، هغوی ته لاټ پادريان هم وايي. دهغوی دو
يوه ډيره پخوانی ګرجه ده چې په همغې کې دوی خپلې غونډې تر سره کوي . اوديخنی به موسم کې دوی د «پلوپ» په جزيره
پادريانو ددې انجمن او غونډو عملي ، مالي او اخلاقي مرسته کوي

تر دې ځايه د يونيسيس خبرې خلاصې شوې ، علي پاشا هم د فکرونو په امواجو کې ډوب و ، او دلږ څه ځنډ وروسته علي پاش

يونيسيس ! تا وويل چې د دې پادريانو اجنټان د يونان په هره څنډه کې خواره واره پراته دې ، نو ددوی دا نمانيدګان په کومو ک
دې توثيق کې تا لږ څه غلطي هم وکړه نو بيا به ستا په مقدر کې د ذلت او رسوايي څخه نور څه نه وي .

د علي پاشا په دې خبره باندې يونيسيس تر لږ څه وخته پورې چپ پاته شو ځکه چې علي پاشا د خپلې تورې تيره سر د شا له اړ

علي پاشا ! په کوم کلي کې چې ته همدا اوس ولاړ يې ، نو داسې يې وګڼه چې دا دپادريانو تر ټولو ستر مرکز دې ، ددې کلي نژ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته د ستر پادرې کرسپاس او کوچني پادري اردیس څخه احکامات تر لاسه کوي . او بیا زه دهمدې احکاماتو په رڼاکې د ه

د یونیسیس د خوب په میندولو سره علي پاشا نور هم ډیر زیات خوشحاله شو ، داسې بریښیده چې هغه ددې ځواب څخه پوره

ایا ستا دکور د غړو څخه بل کوم کس هم په دې ډله کې شامل دې ؟

دهغې ډیوښتنې په ځواب کې یونیسیس وویل : هو .... زما کشر ان دوه ورونه دي چې دهغوې څخه یې یو دلته دې .

علي پاشا دخپلې تورې سر لږ نور هم دهغه په څټ کې ور زور کړ او په تحکمانه شکل یې ورته وویل :

په کومه خونه کې چې همدا اوس ستا ورور شتون لري د همغې لورې ته ولاړ شه .

د علي پاشا په دې حکم باندې یویسیس لږ څه وویرید، لمړی خوشحاله وه چې په دې ترتیب هغه ته دخپل ورور دژوند د خوندې
شاشا روان و .

د لږڅه وخت وروروسته یونیسیس یوې خونې ته ور ننوت ، خو د خونې دروازې ته د رارسیدو سره سم هغه هک پک شو ، ځ
رنګ تک ژیړ شوی و، یو ځل یې مخ را واړاوه او دعلي پاشا په لور یې په حیرانونکي ډول وکتل، هغه غوښتل څه ووایي ، خو

یونیسیس ! اعتراض به نه کوي ، زه پوهیږم چې څومره کسان چې په دې کمره کې پراته دې ټول ستا د کورنۍ غړي دي ، او
اخستي ، اوس نو د شپې په دې تیاره کې نه څوک ددې کلي څخه بیرون تللې شی او نه د بهر څخه ورسره څوک څه کومک او مر
خو خپل ورور ته دې ووایه چې که هغه په لاره کې د څه کولو شرارت وکړ او یا یې کومه غلطه لوبه کول زړه وغوښتل نو ز
ترې د خوندې وتلو اجازه ور نکړم . دا هم باید تا ته څرګنده کړم چې زما عسکر نه یواځې کلي په محاصره کې اخستي دې بلک
یې ور واستوه ، زما وسله وال ځوانان به دهغوې سره یو ځاې وې .

علي پاشا یونیسیس پریښود چې ورشي او خپل ورور وپوهوی ، یونیسیس هم تر ډیره ځنډه خپل ورور ته پټې خبرې وکړی ، ه
بیرون را ووتل .

د هغوې د تللو وروسته علي پاشا یو ځل بیا یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل : یونیسیس زه پوهیږم چې دوې ټول ستا دکورنۍ
دي ، دوې به نه یواځې تا بلکه ستا ټوله کورنۍ به په وینو کې لت پت کړي .

یونیسیس چپ چاپ مخته ولاړ او په هغه خالي ځاې کې کیناست چې علي پاشا ورته په ګوته کړې و. علي پاشا د خپلو وسله ال ځو
لاسونه د شا له خوا تړل شوې و . هغوې یې را وستل او دعلي پاشا تر مخه یې ودرول . او ورته یې وویل چې :

علي پاشا ! دغه هغه دوه کسه ځوانان دي چې تا را بللي و.

علي پاشا لمړی د خپلو وسله والو ځوانانو شکریه وکړه او بیایي یونیسیس ته وکتل او ورته یې وویل :

یونیسیس ! ایا دا هماغه دواړه ځوانان دی چې تا ددوې سره یو ځاې مجدالدین او دهغې ورور اوپلار درې واړه وژلي و .

یونیسیس خو په خوله څه و نه ویل خو بیا یې دغم او درد نه په ډکه توګه خپل سر و خوځاوه ، ددوې ددې خبرو څخه دهغو دوا

اوس نو د یونیسیس نه اخوا د علي پاشا سترګې په دغو دواړو ځوانانو و لږیدې ، تر لږه وخته پورې یې ددوې دواړو دسر نه تر

ایا تاسو دواړو د یونیسیس او د تولک نومې کلي رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځاې مجدالدین او دهغې مشر ورور او پلار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلي پاشا ددې پوښتنې سره سم دواړو ځوانانو خپل سرونه ښکته وغورځول ، هغوې خو په خوله څه نه ویلې خو دهغوې په دې

ماتاسو ته د چپ کیدو له پاره نه دې ویلې ،ما ستاسو څخه پوښتنه کړې ، دپوښتنې ځواب راکړئ ،که چیرې زما د پوښتنې ځواب ر
پرې کړې ، ستاسې ښه په دې کې دې چې هر هغه څه چې زه یې پوښتنه کوم دهغې سهې سهې ځواب راکړئ،

علي پاشا ددې خبرو وروسته لږ څه ځنډن شو ، څه فکر یې وکړ ، یو نظر یې په خپل مخکې ولاړو ځوانانو باندې وکړ اوبیا

واورئ اې قاتلانو ! زه تر ډیره وخته پورې ستاسې چپتیا نه شم زغملاې ، ما چې در څخه څه پوښتلې دهغې ځواب سمدستي

که چیرې یونیسیس ددې خبرې اقرار کړې وي چې هغه زمونږ سره یو ځاې مجدالدین ، دهغه مشر ورور اوپلار ټول وژلې دې

دهغوې دواړو په دې اقرار باندې د علي پاشا قهر او غضب نور هم زیات شو. او تر خپلې مخې ولاړ ځوانانو ته یې وویل :

اې دتیارو شیطانانو واورئ ! اې زما د پلار او دوو ورونو قاتلانو ! ما ستاسو پر خلاف د انتقامي عملیاتو لار خپله کړې ده . ک
خلاف حرکت وکړم.

هغوې دعلي پاشا ددې خبرو ځواب ور نه شو کړاې ، تر لږ وخته پورې علي پاشا هغوې ته کتل بیا یې په خپل څنګ کې ولاړو

دسرونو د پریکولو په وخت کې هغوې ډیرې زیاتې چغې او نارې ووهلې دهغوې ددغه حالت به کتلو سره دیونیسیس او دهغه دکو

د هغوې دواړو د وژلو وروسته علي پاشا د یونیسیس تر څنګ راغې دهغه سره خپله لوڅه توره په لاس کې وه. یونیسیس ډاډ

یونیسیس ! زه نه غواړم تا د شپې په تیاره کې ووژنم ، زه په دې خونه کې له تاسره نژدې کینم او شپه به سبا کړم ، سهار به زه
وحشي او د ړندې جذبې خاوندان دي اود پادریانو او راهبانو د انجمن ایجنټان او سرتیرې دي. اوس ته هم همدلته کینه شپه تیر

ددې خبرو څخه وروسته علي پاشا بیرته شا ته شو او تر را تلونکې سهاره پورې یې دخپلو ملګرو سره یو ځاې ددې شپې د

۲۳*****

په دغه ورځ کله چې د ماښام د تیارې د خپریدوسره سم ښایسته او ښکلې ریونا په منډو منډو د نریوس په کور ور ننوته. نو نر
ته ور ننوتې وه نور نریوس سمدستي خپل لاس د ډوډۍ څخه واخیست ، د نریوس دا حال د ریونا له پاره د زغم وړ نه و . هغ

نریوس خورې ! اول ته ژر ژر ډوډۍ وخوره ، د هغې وروسته به زه تاته یو ډیر ښه خبر واوروم .

د ریونا ددې خبرې سره نریوس ډاډمنه شوه ، هغې ژر ژر خپله ډوډۍ وخوړه ، د دې تر څنګ دهغې کوچنیانو او مور هم خپ
هم را ننوتل ، دهغوې په دې بې وخته راتګ باندې نریوس لږ څه حیرانه غوندې شوه . هغه داسې و ګڼله چې کومه ستره غمیز

ریونا ! کله چې ته زمونږ حویلۍ ته را ننوتې نو په هغه وخت کې ستا د څیرې حالات څه نور و خو کله چې تا وکتل چې زه
برینښې چې دا کومه معمولې پیښه نه ده .

تر دې وخته پورې رستاک او کیتهنا هم په خونه کې کیناستل ، نو بیا په کمرې کې ریونا نریوس ته وویل :

نریوس خورې ! څرنګه چې تاسو څلور واړو ډوډۍ خوړله ، نو په دې خاطر د ډوډۍ په وخت کې ما نه غوښتل تاسو په کوم فک

ریونا تردې ځایه خبره وکړه چې نریوس د غم ، اندیښنې او فکر تر منځ د هغې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ريونا ! ته ما ته زما د ورور علي پاشا په هکله څه ويل غواړې؟ خداې دې نه کړي ايا هغه په کوم مصيبت کې نښتې دې؟ يا کو

دهغې په دې خبره باندې ريونا يو ځل بيا خبره بيل کړه .

نريوس ! ته مه انديښمنه کيږه ، که څه هم زما مور او پلار د علي پاشا په هکله انديښمند دي خو زه هيله منده يم چې د کوم کار

نريوس خورې ! زه خبره شوې يم چې علي پاشا د روميل په ولايت کې د خپل لښکر سره يو ځاې زمونږ د کلي تر څنګ خيمه
ولاړ ، او علي پاشا تيره شپه يو ځل بيا زمونږ دکلي تر څنګ پړاو کړې دې . کله چې ما ته او زما مور اوپلار ته په دې هکله خبر
او انديښمن کړل.

نريوس خورې ! د علي پاشا په هکله زما انديښنه يوه قدرتي خبره ده . زه تر اوسه په دې نه پوهيږم چې د علي پاشا سره زما
ليک هم استولې و خو ماته د علي پاشا لخوا دهغه خط په هکله کوم ځواب را نغې . زه په دې هکله کومه شکوده او ګله هم نه ک

بلې ! ماغوښتل تاته ووايم ، چې کله چې مونږ درې واړه دعلي پاشا خيمې ته ورغلو نو هلته د علي پاشا نيمايي لښکر و او دهمدې ن
مونږ درې واړه هملته تم کړي خومونږ موافقه و نه کړه نو بيا هغوې مونږ ته په تفصيل سره خبره وکړه.

نريوس ! ددې نه مخته ماته هم معلومه نه وه او تا ته به هم په دې اړه کوم معلومات نه و خو زما پلار د علي پاشا د دواړو و
رسيدلې و چې په يونان کې د راهبانو اوپادريانو يو انجمن کار کوي ، دا انجمن چې دې سيمو ته هر مسلمان مبلغ د راتلو څخه
شول او زه يې ترې را ازاده کړم ، هم د همدې راهبانو او پادريانو د انجمن سرتيرې و.

ما ته ددې ټولو خبرو په هکله هغه وخت معلومات پيدا شو چې علي پاشا زما د خلاصون له پاره زما دکاکا د زامنو لاره و نيو
قاتلانو په لټون پسې و . خو قدرت په خپله داسې فرصت برابر کړ چې زما دکاکا د زامنو په لاسو زما دتښتولو په وخت کې ،د
مشرې په غاړه لرې ، يعنې ددې کلي ټول وګړې د يوې مجرمې مافيا په څير د همدې انجمن د راهبانو او پادريانو سره اړيکې

نريوس خورې ! مونږ ته د انديښنې خبره داده چې علي پاشا په خپله د خپل نيمايي لښکر سره دهمدې کلي په لور ورغلې دی ،
خورجانې ! دا هغه خبره وه چې ما غوښتل له تاسره يې شريکه کړم اوهمدې خبرې زه انديښمنه کړې يم .

د ريونا په دې خبرو باندې نريوس هم د غم په فکر کې ډوبه شوه. مور يې هم د انديښنو به بحر کې و غورځيده او کوچنيانو با

ريونا ! که تاسې درې واړه هلته د علي پاشا خيمې پورې تللې وی،نو هلته خو مو داپوښتنه کولې شوه چې علي پاشا به کله بيرته د خپل

ريونا سمدستي ځواب ورکړ .

مونږ د علي پاشا د سالارانو څخه دا وپوښتل ، خو هغوې ته دعلي پاشا د بيرته را ستنيدو په اړه هيڅ معلومات نه و. زما پلار ،مور او
په دې خاطر مونږ درې واړه ستا لورې ته راغلو .

نريوس د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ . او بيا يې وويل :

زه به ډوډۍ تيار کړم ، لمړۍ ډوډۍ وخورئ بيا به کومه پريکړه وکړو . خو زه فکر کوم چې هغه به د شپې دشپې خپله موخه ت
دهغه سره په تفصيل سره خبره وکړو. اوس تاسو درې واړه کينئ چې زه درته غذا تياره کړم .

دهغې ددې خبرې په ځواب کې کيتهنا سمدستي وويلې:

نريوس لورې ! تا ته دڅه کولو اړتيا نه شته لکه څنګه چې ريونا ووېل ،کله چې مونږ دعلي پاشا خيمې ته ولاړو نو د علي پاشا سا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیتهنا ددې خبرو په واسطه نریوس تر یوه ځایه ډاډه شوه او بیا یې وویل:

که چیرې تاسي رښتیا هم ډوډۍ خوړلې وې او بیا راغلي یاست نو زما غوښتنه داده چې نن شپه به تاسي درې واړه دلته زما سره

کیتهنا ،ریونا او رستاک د نریوس په دې وړاندیز باندې په خپلو کې مشوره وکړه اوبیا ریونا نریوس ته وویل:

نریوس ! مونږ درې واړه ستا دا وړاندیز منو ، نن شپه همدلته له تاسره پاته کیږو، بیا به سهار وختي د علي پاشا د خیمي په لور

نریوس سمدستي له خپله ځایه پورته شوه او دهغو بسترو تر څنګ چې دخپلې مور او کوچنیانو له پاره یې خپرې کړې وې په بل

پرلپسې لري.....

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف یې د صلیبیانوسازشونه (۱۴)

مکمل غیر سیاسي : یوتاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهیواد ګوډ یتمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول څوارلسمه برخه لولئ:
پرلپسي*****۲۴

تېره برخه له دې ځایه ولولئ

هلته علي پاشا د یونیسیس سره یو ځاې ټوله شپه سهار کړه ،دهغه وسله وال ځوانان د یونیسیس د حویلۍ تر څنګ ټول کلي ، دننه او بهر ،په خپله محاصره کې اخستې و کله چې لمر د شرق له لورې را وخوت ، نو دعلي پاشا په حکم یې دکلي ټول خلک د کلي په شرقي برخه کې را ټول کړل ، هغوې یې په ډلو ډلو وویشل ، ځوانان یې ترې را وویستل او هغوې یې په یوه ځاې کې را ټول کړل او ښځې ، کوچنیان ، زاړه او معذور خلک یې ترې بیل کړل . بیا یې یونیسیس د کلي د ځوانانو تر مخ و دراوه ، د کلي ټول ځوانان یې بې وسه کړي و د هغوې تر شا هم دعلي پاشا وسله وال ځوانان ولاړ و، د کلي د ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذورینو سره یې هیڅ غرض و نه کړ . هغه د خپلو عملیاتو د پیلامې تر مخه یونیسیس ته مخ کړ او ورته یې وویل :
یونیسیس! تا ددې خبرې اقرار کړې چې تا د رستاک ددواړو وریرونو سره یو ځاې ، او دهغه دوه نورو ځوانانو سره یو ځاې چې تیره شپه یې ما کار ورخلاص کړ ، زما پلار او دواړه ورونه وژلي دي . په دې ترتیب تاسي پنځه واړه زما دپلار او دواړو ورونو قاتلین یاست . او اوس ما دخپل پلار او ورونو د قاتلینو څخه د څلور و معامله فیصله کړې ده ، یواځې ته پنځم پاته یې ، ستا کار به هم ډیر ژر تمام شي .
تا ما ته داهم ډاګیزه کړې ده چې تاسې ټول د پادریانو او راهبانود هغه انجمن غړی یاست چې دمسلمانانو په عامه وژنه کې لاس لري ، او دهغوې موخې دادې چې په دې سیموکې به نه کوم مسلمان مبلغ را ننوځې او نه به ورته د اسلام د خپریدو فرصت ورکړل شي. تا ماته دا هم ډاګیزه کړې ده چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانو او پادریانو د انجمن غړي او سرتیرې دي .
تردې ځایه علی پاشا چپ شو اوبیا یې په لږ څه اوچت اواز سره وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونیسیس ! زه تا ته داخبرې په اوچت اواز ځکه کول غواړم چې د کلي ټولو ځوانانو ته ستا په موجودیت کې دا ډاګیزه شي چې دوې ټول مجرمین دي او یونیسیس ددوې په جرمونو باندې شاهد اوګواه دې. نو زه به هیڅکله هم دا مجرمین و نه بښم ،یونیسیس ! تر اوسه پورې خو ماته یوائې دا څرګند و چې تاسې یوائې زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، خو ددې نه علاوه معلوم نه ده چې تاسې خلکو به تر اوسه پورې څومره مسلمانان مبلیغین دتیغه تیر کړي وي ، نو په دې خاطر یونیسیس!ستا او ستا د دې ملګرو ژوندي پریښول د انسانیت له پاره سپکاوې دې .
تردې ځایه د خبرو کولو وروسته علي پاشا چپ شو بیا یې په نا څاپي توګه خپله درنه ځلیدونکې توره د نیام او تیکي څخه را وویسته ،څوقدمه مخته ورغې او یونیسیس ته یې وویل:
یونیسیس ! هغه څه چې زه یې کونکې یم هغه هیڅکله هم ستاسې سره تیرې نه دې ، هغه څه چې ستاسې د ځوانانو سر ه تر سره کیدونکې دي هغه هم دهغوې سره تیرې نه دې . تاسې د کینې نه ډک انسانان یاست او ستاسې په سترګو کې د کینی او تعصب پرته نور څه نشته . یونیسیس ! تا د څلورونور ځوانانو سره یو ځای زما پلار او دوه ورونه وژلي دي ، نو په دې خاطر ستا وژل پر ما فرض شوي دي .
ددې خبرې سره سم علي پاشا خپله توره را پورته کړه او په یوه ګذار یې د یونیسیس سر له تنې پرې کړ، فضا د چغو اوسورو نه ډکه شوه او دیونیسیس بدن په وینو کې لت پت پریوت . علي پاشا د یونیسیس د وژلو وروسته لکه د پخوا په څیر خپله توره دهغه په کالیو پاکه کړه او بیا یې خپل یو سالار راوغوښت او هغه ته یې څه حکمونه وکړ ل ، دهغې سره سم هغه سالار په خندا شو ، شاته ولاړ اوهغه وسله وال چې ددې کلي د ځوانانو تر شا ولاړ و هغوې ته یې څه اشاره وکړه ، دعلي پاشا حکم یې ورته واوراوه ،دهغې سره سم هغوې ټول مخته راغلل ، او د یوې اشارې سره سم یې دهغه کلي ټول ځوانان له یوه سره د تیغه تیر کړل .
کله چې دا عملیات پای ته ورسیدل نو بیا علي پاشا ټولو هغو ښځو ، کوچنیانو ، زړو او معذور ته چې هلته یې په ډیره بې وسۍ سره دغه ننداره کتله په وینا کې وویل :
دکلي زړو، کوچنیانو ، ښځو او معذورو ټول واورئ چې زما دین په ښځو ، زړو و کوچنیانو او معذور باندې د لاس د پورته کولو اجازه نه راکوي ، ستاسو سردار یونیسیس ما ته ویلي و چې ددې کلي ټول خلک د راهبانو او پادریانو د انجمن غړیتوب لري او د مسلمانانو په وژلو ویاړ ي، هم ستا سو د کلي خلکو زما پلار او دوه ورونه وژلي و نو اې د کلي خلکو واورئ چې زما نوم علي پاشا دې او زه د سلطان بایزید یلدرم د فوځ سالار یم ، ما د یونیسیس تر څنګ ددې کلي ټول ځوانان هم ووژل ،ځکه چې دوې ټول مجرمین و او د پادریانو او راهبانو د انجمن غړې او سرتیرې و ، زه پر تاسو باندې لاس نه پورته کوم .تاسې ټولو ښځو، کوچنیانو ، زړو او معذورو ته ښنه کوم، تاسې ټول خپلو خپلو کورنو ته ولاړ شئ ، خو یوه خبره یاد لرئ چې د نن نه وروسته که په دې کلي کې کوم مجرم انسان ته پنا ورکړل شو ه و او یا د نن نه وروسته زما جاسوسانو او مخبرانو ماته اطلاع راکړه چې ددې کلي د کوم وګړي اړیکي د راهبانو او پادریانو د انجمن سره دي نو ستاسې څخه به داسې انتقام واخلم چې ستاسو په فکر کې به هم نه را ګرځي .اوس تاسو ټول خپل کلي ته تللي شئ.
د علي پاشا په دې حکم باندې هغوې ټول خوشحاله شول ، بیا یې په منډو منډو باندې خپل ځانونه کلي ته ورسول ، علي پاشا هغه وژل شوې خلک ټول د هوایي مرغانو خورا ک ته پریښودل او بیا بیرته خپلې خیمې ته راستون شو .
۲۵ *****
لمر څو نیزې را پورته شوې و ، او وړانګویې دګرمۍ اغیز شینده ، ګرمي هرې خواته خپره و ، علي پاشا دخپل نیمایي لښکر سره بیرته د خپلې خیمې په لور را روان و. د رارسیدو تر مخه یوه عسکر ورمنډه کړه او دهغه د اس واګې یې په خپلو لاسو کې ونیولې او ورته یې وویل :
پاشا ستا په خیمه کې څو کسه میلمانه ناست دي . په هغوې کې ستا مور او ستا کشره خور هم شته ، زه به ستا آس تر اخور پورې یوسم او ته خپلې خیمي ته ورځه .
دخپلې مور او خور د خبر په اوریدو سره علي پاشا دومره خوشحاله شو چې د آسه یې را ټوب کړ اود آس د زین سره تړلې دوه خورجینه یې را پرانستل ، په خپله اوږه یې واچول ، آس یې د خپل عسکر په لاسو کې ورکړ او په خپله یې په یو څو ګامونو سره ځان خیمي ته ورساوه.
کله چې خیمي ته ور ننوت نو ویې کتل چې هلته په خیمه کې د هغه دمور قیرات او دسریان خور نه علاوه نریوس ، ریونا ، رستاک او کیتهنا هم ناست دي . کله چې علي پاشا خیمی ته وررننوت نو ټول د خپلوځایو څخه پورته شول ، علي پاشا ورمنده کړه او د یوه کوچنی په څیر د خپلې مور په غاړه کې ور پریوت.
قیرات تر یوه وخته پورې هغه ښکلاوه او مینه یې ورسره کوله ، علي پاشا د خپلې مور څخه وروسته خپلې خور ته ورغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په سر يې لاس راښکود ،بيا چې کله دهغه مور اوخور کيناستل نو علي پاشا هم په يوه خالي ځاې کې کيناست ،ددې سره سم د علي پاشا مور غوښتل هغه ته څه ووايي چې ريونا خبرې پيل کړې،
علي پاشا ! تا مونږ ته دويلو پرته زما د کاکا په کلي حمله وکړه ، په هغې کلي کې ټول مجرمين اوسيږي .او هغوې ټول د راهبانو اوپادريانو د انجمن غړې او سرتيرى او دمسلمانانو پر خلاف ورته دندې ورکول شوي دي . ته دداسې يوه ستر کار له پاره د شپې په تياره کې يوازې تللې وې ، کيداې شو چې هلته هغوې تاته کوم زيان در رسولې واې.
د ريونا په دې معقولو خبرو باندې علي پاشا دهغه شکريه وکړه او بيا يې ورته وويل :
ګوره ريونا ! زه خو ځانته نه وم، زما سره زما د لښکر يوه برخه هم وه . زما ددواړو ورونو او پلار پنځه کسه قاتلان وو، دهغوې له ډلي څخه دوه هغوې و چې ته يې تښتولې ، هغوې دواړه ستا دکاکا زامن و. ما هغوې ستا په موجوديت کې له تيغه تير کړل . دريم يې ستا د کاکا دکلي سردار يونيسيس و او دوه کسه نور ځوانان و چې د همدې کلي اوسيدونکي و ما دهغوې درې واړو کار هم ورخلاص کړ .
که جيرې ما يواځې همدا کار کولى نو زه به د شپې دشپې بيرته خپلې خيمې ته را ستون شوې وې، خو ما ته اطلاع راکړل شوې وه چې ددې کلي ټول ځوانان د راهبانواو پادريانو دانجمن غړي او سرتيرې دي او په دې سيموکې د مسلمانانو پر خلاف کار کوي ،نو ما د لمر د راختلو پورې انتظار وکړ دکلي ټول کوچنيان ، زاړه، ښځې او معذورين مې پريښوول او پاته مې ټول ځوانان له تيغه تير کړل . په دې ترتيب مې هغه کلي د مسلمانانو له پاره د خطر نه وويست . زه نن ډير زيات خوشحاله يم چې زه نن د خپل پلار او ورونو د قاتلينو څخه په بدل اخستلو باندې بريالي شوې يم.
دعلي پاشا په دې خبرو باندې د قيرات او سريان په مخونوکې د خوشحالى ليکې را پيدا شوې چې هغوې خپله خوشحالي په الفاظو کې نه شو بيانولې ، قيرات يو ځل بيا دخپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو اوډيره مينه يې ورسره وکړه. ددې سره سم سريان هم د خپله ځايه پورته شوه او علي پاشا يې په تندې باندې موچي کړ . بيا نو قيرات علي پاشا ته وويلې:
علي پاشا زويه ! تا هغه کار ترسره کړ چې د ډيرې مودې را هيسې يې ما انتظار کاوه ، زويه ! تا زما د کورنۍ عزت او وقار پورته کړ .
قيرات لا دا خبره کوله چې علي پاشا د خپلې اوږې څخه خورجين را ښکته کړه په هغې کې يې لاس ور ننويست او د ډيرو يوه ډيره قيمتي جوړه يې ترې را وويستله ، اودخپلې مور په لور يې ور وړاندې کړه او ورته يې وويل :
اې مورجانې ! ما ستا له پاره دوه جوړه پڼې اخستې وې ، چې يوه يې همدا ده ،مادا بوټان تاته د نکوپولس په ښار کې را نيولي و . اې مورجانې ! دا بوټان ما په خپل خورجين کې له ځانه سره ګرځول ، او غوښتل مې چې کله دخپلو دښمنانو څخه بدل واخلم نو په خپلو لاسو به يې خپلې مور ته په پښو کوم. اوس ته خپلې پښې راوړندې کړه تر څو ستا زوې علي تا ته په خپلو لاسو دا پڼې په پښو کړي . اې زما مورې ! ما دخپل کوچنيتوب ا و ځوانۍ ډيره برخه ته پښې ابلې ليدلي يې، درنې مورې ! دا چې هغه وخت ما څنګه دا زغمل په الفاظو کې يې نه شم بيانولې. خو د هغه خداې ډير زيات شکر دې چې هغه ماته ددې کار د ترسره کولو توفيق را وباښه .
ددې سره سم علي پاشا هغه پڼې ور مخکې کړې ، قيرات هم خپلې پښې خپل ځوې ته ور وړاندې کړې اوعلي پاشا خپلې مور ته پڼې ور په پښو کړې ، بيا هغه دخپله ځايه پورته شو او په لوڅه زمکه يې خپل خداې ته سجده وکړه. تر لږ څه وخته پورې هغه په سجده پروت و، ژړل يې ، قيرات هم دهغه سره په ژړا پيل وکړ سريان هم دژړيدو پرته پاته نه شوه . ټول د غم په موجونو کې را ګير شوې و. بيا چې کله علي پاشا پورته شو اوپه خپل ځاې کيناست ټولو وکتل چې د علي پاشا په سترګو کې اوښکې وې اوهغه يو نا ځاپه په خندا بدلې شوې ، نو قيرات علي پاشا ته وويل :
ګرانه زويه علي پاشا ، ستا په سترګوکې اوښکې دى! ته ژاړې! د قيرات په اوازکې يودرد ، يوه آه ،اويوډول اذيب او تکليف و.
علي پاشا نرۍ شانته خندا و کړه او ويې ويل : اې مورجانې! دا خو دشکر او ممنونيت اوښکى دي، زه د خپل خداې ډير زيات ممنون يم چې هغه زما مور ته زما له لاسه خوشحالى ور وبښلې.
دعلي پاشا ددې خبرو په واسطه تر لږ ه وخته پورې ټولو وخندل ، دهغې وروسته دعلي پاشا مور قيرات په يوې نوې او زړه پورې موضو ع باندې خبرې پيل کړې او ويې ويل :
علي پاشا زويه ! دلته د راتللو سره سم چې کومې خوشحالي ماته تر لاسه شوې ده نو زه هغه په الفاظو کې نه شم بيانولې .
قيرات تر دې ځايه خبره وکړه چې علي پاشا په کې ورټوپ کړ او ويې ويل :
اې مور جانې تاسې څنګه دلته راغلى ياست ؟ ايا کومه مهمه خبره وه چې دهغې له پاره تاسې د بروصې نه تر دې ځايه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتلو زحمت ګاللي دي .
د علي پاشا په دې پوښتنه د قيرات په مخ کې د خوشحالی ليکي را تازه شوې ،او بيا يې په خبرو پيل وکړ.
علي پاشا، زويه ! زه دلته د مقصد پرته نه يم راغلي ، زويه ! دا خو دلته زما د راتللو وروسته ما ته معلومه شوه چې تا د خپل پلار او وررونو د قاتلانو څخه بدل اخيستي دی . خو زوې جانه ! زه هسې د يوې بلې خبرې له پاره راغلی يم . ما دخپله ځانه سره يوه نجلۍ هم راوړې ده او غواړم دهغې سره ستا کوژده تر سره کړم . زويه ! ما دا نجلۍ تاته ستا د ژوند د ملګرې په څير غوره کړې ده. او زما په دې خوښه کې د سلطان بايزيد يلدرم خوښې هم ګډه ده. هغه وايي چې په هر صورت کې ته بايد ددې نجلۍ سره کوژده وکړې. او تر يوه وخته پورې تاسو دواړه يو ځای يو د بل خوې بوې باندې و پوهيږئ ، او بيا سره واده وکړئ ، ددې نجلی مور اوپلار هم په دې رشته باندې خوښ اوتيار دي او هغوې په خپله خوښه دا نجلۍ له مونږه سره را ليږلې ده . زويه ! هغه نجلۍ ما هلته ستا د خيمي تر څنګ دبلې خيمي په يوه کونج کې کينولې ده . د لږ ځنډ وروسته به زه تا ته هغه نجلۍ در وښيم. او دهغې وروسته به په همدې خيمه کې د کوژدې مراسم تر سره شي .
علي پاشا د خپلې مور په دې خبره لږ څه اندېښمن غوندې شو، بيا يې خپلې مور ته و کتل او ورته يې وويل :
اې مور جانې ! ددې تر مخه خو به مو له ماسره مشوره کړې واې ، او زما څخه به مو د خوښې او ناخوښې په اړه پوښتلي واې ،
علي پاشا غوښتل نور څه هم ووايي ، خو مور يې خبره ور غوڅه کړه .
علي پاشا زويه ! هغه نجلۍ به خامخا ستا دخوښې ثابته شي ، زويه زه ستا خيمي ته د شپې په اخرې برخه کې را ننوتې يم ، او ستا سالار زه او سريان دواړه همدلته ستا په خيمه کې پريښودو ، او زمونږ يې ډير زيات عزت او درنښت وکړ . ما هغه سالار ته دشپې وويل چې سهار وختي زما لور نريوس ماته را ورسوئ. نو کله چې هغه سړې د نريوس پسې ولاړ نو دهغې سره يو ځای ريونا ، دهغې پلار رستاک او مور يې کيتهنا چې همهلته د نريوس په کور کې يې شپه سبا کړې وه ، هم يو ځای را غلل. دخيمي تر څنګ چې کومه نجلۍ ناسته ده نو هغه يواځې نريوس کتلې ده ، بل چاته مې دهغې دکتلو اجازه نه ده ورکړې هغه وخت چې نريوس ، ريونا ، رستاک او کيتهنا دې خيمي ته را ننوتل نو په هماغه وخت کې ما او سريان نريوس د خيمي هغه برخې ته يوړله ،همهلته مو هغه نجلۍ نريوس ته وښووله ، زويه ! دا چې هغه نجلۍ څه ډول ده دهغې په هکله به نريوس تاته ووايي . تر هر څه لمړی د نريوس خبره واوره اوبيا چې څه وايې هغه وو ايه . ددې نجلۍ د تعريف له پاره نريوس لا د پخوا څخه ښه او غوره الفاظ لټوي ، زما په فکر چې تر اوسه به يې دهغې د تعريف له پاره ښه او درانه الفاظ پيدا کړي هم وي . نو اوس خو هغه څه چې نريوس وايې هغه په ښه غور سره واوره . او بيا دی خپل عکس العمل و ښايه .
کله چې د علي پاشا مور چپ شوه نو تر ډيره ځنډه په خيمه کې سکون او چپتيا حاکمه وه .د دې وروسته نريوس علي پاشا ته مخ کړ او ورته يې وويل:
زما ګران او دروند وروره علي پاشا ! هغه نجلۍ چې ماته ښوول شوېده او اوس ستا کوژدن ورسره کيدونکې ده اوبيا ستا واده ورسره کيدونکې دې هغه ډيره حسينه ، ښايسته او د ښه شکل او صورت خاونده ده . دهغې جسم د بلورو په څير تراشل شوې ،د هغې نازک ښايسته لاسونه ، دهغې نرۍ او ښايسته ګوتې ، د مرمرو په څير بازوګان ، نرۍ ملا، د وريښمو په څير ويښتان ،د صراحي په څير نرۍ غاړه ، دهغې ښايست په يوه توپان بدل کړې ......
ريونا تر اوسه پورې چپه خوله ، حيرانه ، او په انديښنو او غمونو کې ډوبه ناسته وه. د نريوس په دې خبرو باندې يې ډير حيرانونکي غوندې عکس العمل ښوده ، د هيچا سره يې سترګې نه مخ کولې ،سر يې ټيټ کړې و، د غمونو په څپو کې ډوبه او چاپيريال پرې هره لمحه تريخيده ، ځکه نريوس خو دهغې ټول خوبونه له منځه وړي و . هغې خو په ډيرو هيلو ا و اميدونو سره د علي پاشا سره د خپلې مينې اظهار کړې و، ددې تر مخه دهغې مور او پلار ددوو ځوانانو سره د هغه کوژده کړې وه، په داسې حال کې چې دهغې ځوانانو سره نه دهغې مينه وه او نه رغبت ، يواځې دهغې مور اوپلار و چې هغه يې دهغوې سره تړلې وه او دې هم هغه رشته په پوره چپه چپتيا سره منلې وه . خو د علي پاشا سره معامله بل منګه وه . علي پاشا دهغې دخوبونو ځوان و، لکه څنګه چې هغه په خپل کور کې دهغې عزت کړې و ، دهغې عفت يې خوندې ساتلې و نو هلته هغه په دې باندې يو بل تر ټولو زيات احسان وکړ . هغه وخت چې د هغې دکاکا زامنو هغه تښتوله ،نو علي پاشا نه يواځې هغه د هغوې د پنجې نه خلاصه کړه بلکه د هغې ابرو او عزت يې هم خوندی وساته . دهمدې کړچار په وسيله د ريونا په زړه کې د علي پاشا له پاره د محبت او منيې انګار را تازه شو خو هغې ورته د شرم نه د همدردی پوخ ور واغوست . او اوس خو ريونا د ژوند هغه موړ ته رسيدلې وه چې د هغې څخه د بيرته ستنيدو زغم ورسره نه و . ځکه چې علي پاشا اوس دهغې منزل او دهغې دغوښتنې اخرې ځای و .
دلته په خيمه کې چې کله دهغې په شتون کې د علي پاشا سره د بلې کومې نجلۍ د کوژدې خبرې کيدې نو دې ټولو خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغې په زړه ،او ذهن باندې د نشتر په څیر زخمونه جوړول. خوبیا هم هغه چپه خوله ناسته وه ، زغم یې کاوه ، ځکه چې که هغه ویل نو هغې ډیر څه ویلاې شول ، خو دخپل مور اوپلار په موجودیت کې هغه مجبوره وه او دعلي پاشا مور ته یې هم هیڅ و نه شو ویلاې .
کله چې نریوس خپل تعریفونه اوصفتونه خلاص کړ ل اوچپ شوه نو دعلي پاشا مور په خبرو پیل وکړ.
نریوس لورې ! پورته شه او هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړه ،
د قیرات د خبرې سره نریوس د خپله ځایه سمدستي پورته شوه ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وکتل او په ډیر محبت او مینه یې ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! ته هم دنریوس سره ولاړه شه ، دواړه خویندې یو ځاې هغه نجلۍ د خیمي د هغې برخې څخه دلته راوړئ ،
ریونا همغسې ټیټ سر په خپل ځاې ناسته وه ، پورته نه شوه ، خو بیا یې هم په یوه ټیټ او مړژواندي اواز سره قیرات ته وویل :
اې زما مشرې مورې ! زما په فکر یواځې نریوس خور ددې کار له پاره پوره ده . هغه نجلۍ خو څه شله ګوډه نه ده چې مونږ یې په دوو کسانو باندې را پورته کړو او دلته یې را وړو. نریوس خور هغه نجلۍ په یواځې ځان دلته را وستلې شي .
د ریونا په دې سوزیدونکو خبرو باندې ، قیرات ، سریان ، نریوس ، رستاک اوکیتهنا ټول په یوه وار په زوره زوره وخندل .
خو دا خندا تر هغې چې علي پاشا باندې ډیره بده و لګیده دهغې نه زیاته په ریونا باندې بده ولګیده ، که څه هم د قیرات ، سریان او نریوس خندا د ریونا له پاره د زغم وړ نه وه ، خو دداسې خوشحالۍ نه ډکه خندا د ریونا د مور اوپلار څخه بلکل د توقع او امید پر خلاف وه. خو بیا هم قیرات یو ځل بیا وویل :
ریونا لورجانې ! زه هیله لرم چې ته به زما خبره و منې او د نریوس سره به هغه بلې خونې ته ولاړه شې ، زما لورې ! دا زما غوښتنه ده چې تاسې دواړه خویندې هغه نجلۍ تردې ځایه په پوره عزت او درنښت سره راوړئ.
د قیرا ت په دې اصرار سره ریونا د خپله ځایه پورته شو ه ، او بیا و دریده او په ډیره قهرجنه لهجه یې نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل : درځه ، مخته شه !
نریوس په خندا شوه او د خیمي هغې بلې برخې ته ور روانه شوه. ریونا هم ورپسې ورپسې پښه نیولې روانه وه . د خیمي بلې برخې نیمایې ته چې ور رسیدل نو نریوس و دریده ، ریونا په ډیره بې قرارۍ سره د خیمي دهغې بلې برخې جایزه اخیسته ، هغې وکتل چې د خیمي هغه بله برخه بلکل خالي پرته ده .نو په دې وخت کې یې په ډیرې اندیښنې ، او غم او فکر سره نریوس ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل :
نریوس ! هغه نجلۍ چیرې دې دکومې د راوړو په خاطر یې چې زه له تاسره د خیمي دې برخې ته را لیږلې یم. ایا هغه نجلۍ دومره درنه شوه چې تا په یواځې ځان هلته نه شوه را وستلاې؟ نریوس ! زما له تاڅخه داسې هیله اوامید نه و ځکه چې ته پوهیدې چې زه د علي پاشا سره د لیونتوب تر پولو مینه کوم. دهغه په محبت ، مینه او غوښتلو کې زه تر هغه ځایه رسیدلې یم چې دهغې څخه ما ته بیرته ستنیدل شوني نه دي . خو ددې سره سره بیا هم ته د علي پاشا د موره سره یو ځاې شوې او غواړې د علي پاشا سره بله نجلۍ کوژده کړئ، زه به اوس تا ته څه ووایم . ته پو هیږې چې تا ماته تل دخپلې کوچنۍ خور په څیر خیال کړې دې ، خو زه به اوس ستا ددې رویي اوسلوک په اړه همدومره ووایم چې تا دخپلې کوچنۍ خور سره ظلم او تیرې وکړ . ماتاته داهم ویلي و چې ما علي پاشا ته د محبت نه ډک پیغام هم استولې دې او کیدې شي هغه خط علي پاشا لوستې هم وي ځکه دهغې لیک وروسته ما دا احساس کړې و چې لکه څنګه چې زه علي پاشا غواړم په همغه اندازه هغه هم زما سره مینه کوي ، تا وکتل چې کله چې دهغې مور غوښتل د هغې کوژده زما څخه پرته د بل چا سره وکړي . نریوس! تا وکتل چې نه یوازې دا چې دهغې پر مخ باندې د ناخوښې لیکي را ښکاره شوې بلکه هغه په څرګنده اوډاګیزه توګه خپلې مور ته وویل چې اې مورجانې ! په دې هکله خو به د ې زما څخه مشوره اخستې وې .
نریوس ! دهغه وخته چې تا ماته خور ویلې دي نو دیوې خور په څیر خو به دې د علي پاشا مور اوخور ته دا ډاګیزه کړې وې چې ریونا د علي پاشا ده او دهمغې په سترګو به ژوند کوي . ځکه ریونا دهمغې له پاره پیدا شوې ده . ګوره نریوس ! که ماته علي پاشا تر لاسه نه شو نو ریونا به ژوندۍ پاته نه شي.
دریونا ددې خبرو وروسته نریوس لږ څه چپ شوه او فکر یې وکړ .او په ژوره توګه یې ریونا ته وکتل اوورته یې وویل:
ریونا ! دا سې وګڼه چې حالات زما د کنترول‌ه وتلي دي ، تا ته به یاد وي چې یو ځل ما په خپل کور کې له تا څخه وپوښتل چې ایا ته علي پاشا سره مینه کوې او هغه دې خوښ دې ؟ نو تا په پوره بې پروایې سره یو زوروره خندا وکړه او په ډیره ناخوښه توګه دې وویل چې ته دعلي پاشا سره محبت نه کوې ،نه ته هغه غواړې او نه یې خوښوې . تا دا هم وویل چې ته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

علي پاشا سره يو ډول همدردي لري . نو په دې خاطر ته دهغه سره د خپلولی اظهار کوي. اودا همدردي هم په دې خاطر ده چې علي پاشا ، دهغه مور اوخور ته هلته دهغوې په کور کې د يوې درنې ميلمنې په څير ساتلي وې او ستايې ډېر زيات درنښت کړې دې . کله چې تا زما تر مخه دا خبرې ډاګيزه کړې نو ما ستا همدا خبرې دعلي پاشا مور ته ورسولي ، زما په فکر چې ستا دهمغو خبرو په اساس دا پريکړه شوې ده .
د نريوس ددې خبرو په ځواب کې ريونا تر يوې لحظې پورې چپ پاته شوه . بيا يې نريوس ته په ډېر قهر او غضب و کتل او ورته يې وويل چې :
نريوس ! په دې کې شک نه شته چې هغه وخت ما ستا تر مخه داسې خبرې کړې او خپل احساسات مې ډاګيزه کړې ، ما دا ويلي و چې زه دعلي پاشا سره نه محبت کوم او نه هغه غواړم . خو داسې وګڼه چې دهغې الفاظو په ويلو سره ما هم خپل ځان ته دوکه ورکړی وه او هم خپلې مينې ته . په هغه وخت کې زه د محبت د احساس او جذبو څخه بلکل بې خبره وم . نريوس! ما هغه وخت هم تاته ويلي و چې زه د علي پاشا سره يو ډول همدردي لرم خو په حقيقت کې همدا همدردي يو محبت او غوښتنه وه چې ما په هغه وخت کې نه شوه درک کولای ، ماتاته پخوا هم ويلي چې زه د محبت او مينې د جذبو څخه بلکل بې خبره وم. دا په دې خاطر چې ددې تر مخه زما دداسې کوم وګړې سره واسطه نه وه پيدا شوې چې ما ورسره مينه او محبت کړې وې . لمړی مې د کاکا زوې سره کوژدن وشوه او ما په پټه خوله و منله ، هغه نه زما خوښه وه او نه مې هغه کله هم دخپل ځان له پاره غوښتې و.
دهغه د مړيني وروسته زما مور او پلار زما کوژدن دکلي د يوه ځوان يوتاش سره وکړه، په داسې حال کې چې ما يوتاش يو ځل کتلې و، نه ورسره زما کومه مينه وه او نه زما کومه غوښتنه، په دې اساس زه د پخوا څخه ددې احساس او جذبې څخه خالي وم.
خورې ! کوم احساس چې دعلي پاشا له پاره زما په زړه کې د همغه لمړی ورځې څخه را پيدا شوې و نو دا زما دوکه او فريب و چې هغې ته ما دهمدردی نوم ورکړ. او زما خورې ! په حقيقت کې همغه د علي پاشا سره زما د محبت او مينې پيلامه وه . افسوس چې ما خپل احساس اومحبت و نه شو پيژندلاې ، او نن وخت يې زه په داسې دوه لاريو کې درولې يم چې مرګ يې را ته را نژدې او ژوند يې را څخه لرې کړې دې .
ريونا د لږ څه وخت له پاره و دريده اوبيا يې نريوس ته مخ کړ او ورته يې وويل :
نريوس ! اوس ته ووايه چې تا زما دغه جذبات اواحساسا ت څه ډول او څنګه د علي پاشا مور ته ور ورسول؟
نريوس د ځواب له پاره ريونا ته په کتلوشوه او بيا يې ورته وويل :
ريونا خورجانې ! ما تاته پخوا ويلي چې علي پاشا د خپل لښکر مخبران ټاکلي چې کله کله زما دکور په شاوخوا کې واوسيږي زما او زما د کوچنيانو پوښتنه وکړي ، تر څو په دې سيمو کې کوم دښمن پر مونږ باندې حمله ونه کړي . دا مخبران په پرلپسې توګه زما او زما د مورسره رابطه کوي ، او که کله هم دکوم شي اړتيا پيښيږي نو زه د همدوې له لارې علي پاشا ته پيغام ليږم .
ريونا خورې ! دهمدغو مخبرانو څخه يې يو د بروصې دښار په لورې ته ، هغه ماته راغې، او دعلي پاشا د وينا په اساس يې له ما وپوښتل چې د بروصې ښار ته د تللو له پاره خو څه نه لري ، که د علي پاشا د مور له پاره کوم پيغام وي نو وي وايه ، زه به يې ور رسوم . څرنګه چې په هغو ورځو کې تا ماته په ډاګه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مينه نه لري او نه هغه د خپل ځان له پاره خوښوې نو په دې خاطر ما ستا دزړه خبره د علي پاشا مور ته ور سوله ، او نن دهمغه خبرو پايلې دې چې د علي پاشا کوژدن د بلې نجلی سره کيږي .دا نجلی د علي پاشا مور د خپله ځانه سره د بروصې د ښاره را وړې ده . ما هم هغه نجلی کتلې ده ، هغه ډيره ښايسته ، ښه شکله ، او را ښکودونکې سترګې لري ، هغه دومره ښايسته ده چې که چيرې د شپې په تياره کې هغه و ساتې نو بيا به هم دهغه څيره د شمعې يا مشال په څير خپل چاپيريال روښانه کړي .
د نريوس ددې خبرو په اوريدو سره ريونا يو ځل بيا په احتجاجي توګه نريوس ته وکتل او ورته يې وويلي :
واوره نريوس ! پس له دې به زه تاته هيڅکله هم خور و نه وايم. يواځې په نامه به دې را بولم ،ځکه چې تا پر ما ډېر زيات ظلم او ستم کړې دې ، نريوس که چيرې تا زما پخوانې احساسات د علي پاشا مور ته رسولې شول نو زما وروستې جذبات به دې هم ورته رسولي واې ، که چيرې ما پخوا تاته ويلي و چې زه دعلي پاشا سره مينه نه لرم . خو وروسته مې درته وويلي چې زه د علي پاشا سره د زړه له کومې مينه لرم او د ځان له پاره يې غواړم .دهغه د ملګرتوب غوښتونکې يم او دهغه نه پرته ژوند نه شم کولې ، تا ته په کار و چې لکه څنګه چې دې زما مخته خبرې هغوې ته ور رسولې داسې زما وروستی خبرې هم هغوې ته ور ورسوې . زه ډاډ منه يم چې که چيرې تا همداسې کړې واې نو نن به زه ددې غميزې سره نه مخ کيدم. زه نن دعلي پاشا له پاره د يوې پردی نجلی حيثيت لرم ، او هغه ځاې چې زه په کې بايد نن ولاړه واې هلته نن يوه بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجلۍ دریدلې ده . د علي پاشا دهغه ملګرتوب حق چې له ماسره و هغه نن بل چاته ورکول شوي دي . خو زه به دا حق هیڅکله هم و نه منم . زه خو هغه نجلۍ ته څه نه شم ویلي ، خو زه به دعلي پاشا سره په دې هکله ضرور خبرې وکړم. ځکه چې کله چې علي پاشا زمونږ له ځایه رخصت اخیست ،او د سلطان بایزید سره د جنګ ډګر ته روان و او ماورته د لارې توښه تیاره کړې وه نو په هغې کې ما د خپلې مینې اومحبت یو لیک هم ایښې و او په هغې کې مې علي پاشا ته دخپلو احساساتو اظهار هم کړې و. زه هیله منده یم چې علي پاشا به زما د هغې محبت او مینې خیال و ساتي او زما د غوښتنې درنښت به وکړي ، او کومه نجلۍ چې دعلي پاشا مور هغه ته غوره کړې ده هغه به پرېږدې او زما ملګرتوب اوزما محبت او مینې ته به ترجیح ورکړي .
تردې ځایه دخبرو کولو وروسته ریونا یو ځل بیا ودریده ، دهغې سترګو د اوښکو نه ډکې وې او بیا د اوښکو څو څاڅکې د هغې په لمن باندې لاندې ولویدل . دهغې ددې حالت په کتلو سره نریوس نښتې معلومیده ، غوښتل یې څه ووایي خو ریونا یو ځل بیا شروع وکړه.
ما خو ته ټول عمر خپله خور ګڼلې وې خو تا دخور په بڼه زما سره ډېر ظلم او تیرې وکړ که چیرې تاد علي پاشا په اړه زما دغه جذبات اواحساسات دهغه مور ته نه شوې رسولې ، نو کوم وخت چې د علي پاشا مور دلته راغله او د بلې کومې نجلۍ سره یې د علي پاشا د کوژدنې خبره کړې وه نو په هغه وخت کې هم تا دا ویلې شول چې د علي پاشا له پاره د ریونا نه بله مناسبه نجلۍ نه شي پیدا کیدی. نو که اوس تا دعلي پاشا د مور تر مخ زما د جذباتو او احساساتو د ښکاره کولو هڅه کړې وې نو شونې وه چې د علي پاشا مور چې کومه نجلۍ د بروصې څخه له ځانه سره راوړې ده هغه به یې له یاده ویستلې وې اودعلي پاشا سره به یې زما کوژده کړې وې ، خکه چې زه پوهیږم چې دعلي پاشا مور زما په هکله ډېره مهربانه ، او همدرده ښځه ده . که چیرې تا د علي پاشا مور ته داټول هر څه ویلې واې نو زه په ډاډ سر ویلې شم چې دوې به زما په حق کې پریکړه کړې واې .
د ریونا په دې خبرو نریوس تر یوه حده پورې تروه شوې وه . تر لږ څه وخته پورې یې سر ټیټ کړې و او څه فکر یې کاوه ، بیایې د ریونا په لور وکتل او ورته یې وویل :
ریونا جانې ! که ته غواړې نو زما په ذهن کې یو وړاندیز شته دی . په دې ترببب سره به ته دخپل منزل په لاسته راوړوکې بریالۍ کیږې . ریونا خورې ! هغه نجلۍ چې دعلي پاشا مور د بروصې له ښاره له ځانه سره یو ځاې راوستې ، پریږده چې د هغې کوژده د علي پاشا سره تر سره شي. زه به په دې لړ کې دعلي پاشا د مورسره خبرې وکړم . او همدا نن به ستا کوژدن هم دعلي پاشا سره تر سره کړو ، ځکه چې علي پاشا تا او د بروصې څخه راغلې نجلۍ دواړه په یوه وخت کې د ښځو په څیر ساتلې شي . په دې ترتیب که د بروصې څخه راغلې نجلۍ ته دا څرګنده شي چې هغه دعلي پاشا په ملګرتوب کې راتلونکې ده ،په دې خاطر چې هغه نجلۍ هغه خوښوي نو هغې ته به هم خپل منزل تر لاسه شي او ته چې د لیونتوب تر پولو پورې علي پاشا سره مینه لرې او دخپل ځان له پاره یې غواړې تا ته به هم خپل منزل او مقصد تر لاسه شي. ووایه چې په دې لړ کې ستا آند څه دی ؟
د نریوس په دې خبرو باندې د ریونا په مخ کې د قهر او غضب نښې را ښکاره شوې ، بیا یې په ډېره ناخوښۍ سره وویل :
نه نریوس !دا هیڅکله هم نه شي کیداې ،ما دعلي پاشا سره مینه کړې ده ، هغه مې د ځان له پاره غوښتې د ې ، زه به هیڅکله هم دا خوښ نه کړم چې زما دا غوښتنه ، زما دامینه سره وویشل شي ،هو ! که چیرې د علي پاشا ملګرتوب ما ته تر لاسه شي نو زه به دهغه د ټولې مینې ، محبت او غوښتنې حقداره اوسم .اوکه نه په یاد ولره که چیرې زما علي پاشا ماته تر لاسه نه شو نو ما لکه څنګه مې چې مخته تاته وویل چې ریونا به د علي پاشا پرته ژوندۍ پاته نه شي .
نریوس ! ما تاته پخوا هم ډاګیزه کړې ده چې ما د هماغه لمړۍ ورځې څخه د علي پاشا سره مینه پیل کړې ده خو څرنګه چې زه د محبت او مینې د جذبې څخه نا خبره وم نوما دغې محبت او مینې ته د همدردۍ نوم ورکړ. بس داسې یې و ګڼه چې دا زما بې عقلي او نا پوهي وه. او زما همدا بې عقلي ماته نن ستر مصیبت او غم و ګرزید. او که نه په هماغه لمړي ځل چې تا له ما څخه د علي پاشا د محبت په هکله پوښتنه وکړه نو که چیرې زه ریښتا احمقه او نا پوهه نه وایې نو په هماغه وخت به مې ځوا ب درکړې و چې علي پاشا زما منزل ، زما محبت او زما غوښتنه ده . په هرصورت نریوس ! لا تراوسه هم څه له لاسه نه دې تللي ، اوس هم که چیرې ته دعلي پاشا د مور سره په دې هکله خبرې وکړې نو زه ډاډه یم چې هغه به زما په حق کې پریکړه وکړي . زه به په خپله په دې اړه د علي پاشا سره خبره وکړم . زه پوهیږم چې دعلي پاشا جذبات به زما په حق کې وي . تا ونه کتل چې علي پاشا په څرګنده توګه خپلې مور ته وویل چې د واده په هکله به یې ورسره مشوره کړې وې . اوس هم وخت مه ضایع کوه . ووایه چې هغه نجلۍ چیرې ده ؟ راځه چې هغه له ځانه سره یو ځاې د علي پاشا مور ته یوسو . هلته به ټول په ډېره بې قرارۍ سره زمونږ انتظار کوی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریونا د پوښتني په هکله نریوس تر لږ څه وخته پورې په فکر کې ډوبه شوه. بیا یې په ټیټ او راز لرونکي اواز سره وویل :
ریونا خورې ! ته خوژاړې ، ستا په سترګو کې اوښکې دي ، ته خپل ځان سنبال کړه، زه به هغه نجلۍ په خپله دعلي پاشا او دنورو تر مخ له ځانه سره یوسم .
ریونا سمدستي خپلې اوښکې وچې کړې او ویې ویل : څه ، وایه هغه نجلۍ چیرې ده چې زه یې هم درسره یو ځای هلته دعلي پاشا مخې ته بوزم .
د ریونا ددې خبرې سره نریوس یو نا څاپه په زوره و خندل ، لمړۍ یې خپله خوله ور وړاندې کړه او دریونا مخ یې ښکل کړ اوبیا یې په دې بل مخ باندې لاس کیښود او ورته یې وویلې : ریونا جاني خورې ! هغه نجلۍ چې زه یې دعلي پاشا تر مخه دهغې د کوژدنې په خاطر ور حاضروم هغه په خپله همدا ته یې !
د نریوس په دې خبره ریونا یو ټکان وخوړ ، ډیره حیرانه او متعجبه شوه، نریوس ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :
دا ته څه وایې ، دعلي پاشا مور زه له تاسره ددې له پاره را ولیږلم تر څو دخیمې دهغې برخې څخه چې د بروصې څخه راغلې نجلۍ په کې ناسته ده د علي پاشا د کوژده شوې په څیر دعلي پاشا مخ ته بوزم . خواوس دلته د راتلو وروسته ته ماته دا خبره کوې چې ته ما د علي پاشا دکوژده شوې په څیر دخیمې ددې برخې څخه د علي پاشا د مور تر مخه وړې ، ووایه دا مو کومه معامله روانه کړې ؟تا خو زه په یوه اندیښنه کې او یو پلټنه کې ور غورځولې یم .
په ځواب کې نریوس یو ځل بیا یوه زور وره خندا وکړه او بیا یې ریونا ته وویل :
ریونا جاني خورې !ما له تاسره څنګه بې وفایي کولې شوه ؟ ما څنګه پر تا ظلم،تیرې او جبر کولې شول ؟ هغه وخت چې تا ماته وویل چې ته د علي پاشا سره مینه نه کوې اویا دهغه په هکله د ملګرتوب فکر نه لرې نو په هماغه وخت کې ماستا د څیرې څخه دا اندازه کړې وه چې ته د علي پاشا سره مینه او محبت کوې او هغه د ځان له پاره غواړې او بیا چې کله تا د علي پاشا په هکله په ښکاره توګه د خپل محبت او مینې څرګندونه ماته وکړه و نو ما د همغه مخبرانو به واسطه چې علي پاشا زما له پاره دلته ټاکلي ود علي پاشا مور ته دا پیغام ولیږه چې ریونا د علي پاشا سره مینه کوی ،او همدا راز علي پاشا هم ریونا د خپل ځان له پاره غواړې ، ما په دې هکله دعلي پاشا سره هم خبرې کړې دي. هغه هم تا دځان له پاره غواړي ، له تاسره مینه کوي .
ریونا ! تا ته به یاد وې چې یو ځل چې مونږ دعلي پاشا په پړاو کې دهغه خیمې ته ورغلو نوهلته ستا پلار علي پاشا ته یوه خبره کړې وه چې مونږ به ډیر ژر د ریونا واده کوو . اوعلي پاشا ته یې ویلې و چې دریونا په واده کې به خامخا ګډون کوې . ته پوهیږې چې ستا د واده کولو په اوریدو سره علي پاشا ډیر زیات غمګین ، اندیښمن او افسرده شو . ما به ډیر غور سره دهغه څیره کتله او کیدای شي تا هم هغه کتلې وې .
ریونا ورته وویل:
نریوس خورې ! ستا اندازه درسته ده ، ما هم په هماغه ورځ د علي پاشا څیره په غور سره کتلې وه . او ما ته په هماغه ورځ دا احساس را پیدا شوې و چې د علي پاشا سره هغه احساس ته چې ما دهمدردۍ نوم ورکړې و هغه په خپل ذات کې همدردي نه وه بلکه مینه او ارزو وه.
ریونا دومره خبره وکړه چې نریوس یې خبره غوڅه کړه او ورته یې وویل :
د علي پاشا مور اوخور چې زما پیغام واورید نو سمدستي دلته راغلې ،مونږ غوښتل تا په یوتجسس کې واچوو . او تا ته ووایو چې هغوې له ځانه سره یوه نجلۍ هم راوړې ده . په حقیقت کې دعلي پاشا مور غوښتل چې دا ډاګیزه کړي چې ته د علي پاشا سره څومره مینه کوې ، دخیمې په هغې برخې کې چې کله دا څرګندیده چې علي پاشا د بلې کومې نجلۍ سره واده کول غواړ ي او تا خپل سر ټیټ اچولي نو دعلي پاشا مور تا ته کتل او ستا دغه کار ور ته ډیر خوند ورکاوه . کله چې دعلي پاشا مور مونږ ټول خیمې ته ور وبللو ، نو دخیمې په دې بله څنډه کې دعلي پاشا مور له ماسره په دغه ټوله مسئله باندې تفصیلي خبرې وکړې او ستا د محبت د معلومولو له پاره د ا ټوله لوبه ولوبول شوه. او تا ته به یاد وې چې د خیمې په هغه سر کې د علي پاشا خور سریان ته د خپله ځانه سره په خبرو بوخته کړې ، سریان ستا تر مخه نا سته وه او داسې ناسته وه چې ستا شا ستا د مور او پلار په لور وه. نو ددې فرصت نه په ګټې اخستوسره د علي پاشا مور ستا مور اوپلار ددې ټول پلان څخه خبر کړل . نو دغه لوبه چې له تاسره و لوبول شوه. په دې کې یوازې دعلي پاشا مور نه بلکه دهغه خور سریان هم شامله وه ، ستا مور اوپلار هم په کې ورګډو او زه په کې هم . خو یوازې هغه څوک چې ددې معاملې څخه بې خبره دي هغه ته او علي پاشا دواړه یاست . اوس ووایه ته څه ویل غواړې ؟
د نریوس په دې انکشاف سره د ریونا حال په سلګیو کې ډوب شو ، تر لږ څه وخته پورې یې د نریوس په دې انکشاف باندې عکس العمل و نه شو ښودای ،خو بیا هم هغه دسپوږمۍ په څیر رونه و ګرځیده او په مخ او څیره کې یې ډیر خوشحاله بدلون

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغي. هغه لږ څه په فکر کې شو ه او بيا يې په يوه منډه نريوس نه غيږ چاپيره کړه دهغې مخ ، تندې او وجود يې ښکلاوه ، او د ډيرې ميني وروسته يې ځان جدا کړ او نريوس ته يې وويل :
زما ډيرې درنې خورې نريوس جانې ! تا خو په دې خبرو زما ټول غم او هم ، ټولې انديښنې او ټول ... په يوه وار له منځه يوړل . تا خو په ريښتونې توګه د يوې خور حق ادا کړې دې ، نريوس ! کله چې تا زه دخيمې دې لورې ته راوستلم نو ما په خپل زړه کې دا فکر کاوه چې کاشکې زه د اوبو پوکنۍ وې او پر زمکه باندې د لويدلو سره سم چاوديدلې وې، ما دا ارزو کوله چې کاشکې دا زمکه و چوي او زه په کې ژوندۍ ور ننوځم . نريوس خورجانې ! ته پوهيږې چې دځان له پاره دعلي پاشا غوښتلو زما دمحبت او مينې ټولې پولې له منځه وړې دي،اوس خو علي پاشا زما منزل او نښه ده. د هغه پرته زه د ژوندۍ پاته کيدو هيله او اميدهم نه شم کوولې ، تا خو د خپل سلوک په واسطه زما ځولۍ د خوشحاليونه ډکه کړه او زما په لمن کې دې د مينې ګلاب وا چول .
تردې ځايه دخبرو وروسته ريونا د يوې لمحې له پاره چپ شوه ، لږ څه فکر يې وکړ اوبيا يې په خبرو پيل وکړ.
نريوس خورجانې ! اوس چې تا زه د ټول حقيقت څخه خبره کړم ، اوس را ته ووايه چې زه څه وکړم ؟ ايا ته ما له لاسه نيسې او د ټولو تر مخ مې دروې ،
دريونا په دې خبره نريوس يوه نرۍ غوندې خندا وکړه او بيايې وويل:
ريونا خورجانې ! ستا خبره سهي ده . اوس به زه تا د علي پاشا د کوژدې شوې په څير له لاسه نيسم او د خيمې هغې بلې برخې ته به دې بوزم . په دې باندې به ټول خوشحاله شي خو يوازې علي پاشا به حيران دريان وي ، ريونا جانې ! کل چې علي پاشا په دې خبر شي چې دکومې نجلۍ سره چې دهغه کوژدن کيږي هغه د ريونا پرته بل څوک نه ده ، نو ياد ساته چې د علي پاشا د خوشحاليو به انتها نه وی .
د نريوس په دې خبرو باندې ريونا ډيره زياته خوشحاله شوه، کله چې نريوس خپلې خبرې خلاصې کړې نو ريونا ورته وکتل او ويې ويل :
که چيرې خبره همداسې وي نو درځه د هغه بلې برخې په لور ولاړ شو !
په دې وخت کې نريوس ريونا ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل: ته خو دې اول دا خپل ځان ووينه ، ستا د سترګو څخه را بيدونکې اوښکې ستا پر ګلابې مخ باندې لارې کړې دي . هغه مخامخ د لاس پريمنځلو ځاې دې ولاړه شه ، او خپل مخ لاس پريمنځه ، په آينه کې دی خپل ځان په غور سره ووينه ، خپله څيره ، خپل کالي او لباس دې سهي کړه دهغې وروسته به زه تا د خيمې هغه بلې برخې ته له ځانه سره يوسم .
ريونا د نريوس په خبره سمدلاسه پا څيده او د ځان پريمنځلو ځاې ته ورغله ، لمړۍ يې مخ لاس پريمنځل بيا د آينې تر مخ و دريده خپل ويښتان يې سهي کړل ، خپل کالي يې و کتل او بيا نريوس ته را نژدې شو ه دهغه لاس يې و نيو او ورته يې وويل :
را ځه خورې ، چې نور ورځو .
نريوس دهغې په دې خبره تر ډيره پورې مسکۍ وه اودهغې لورې ته يې کتل ، بيا يې د ريونا تر ملا لاس چاپيره کړ او د ناوې په څير يې د لاسه و نيوله او دخيمې هغې بلې لورې ته يې يوړه چيرې چې رستاک ، کيتهنا ، قيرات ، سريان او علي پاشا ټولو په ډيره بې قرارۍ سره دوي ته منتظر ناست و.
کله چې نريوس به داسې حال کې چې لاس يې د ريونا د ملا څخه را تاو کړې و د خيمې هغه برخې ته ورننوتل چيرې چې ټول ناست و نو په دې ډول ددوي د راننوتلو سره چې تر کومه ځايه قيرات ، سريان ، کيتهنا او رستاک دخوشحالۍ نه په کاليو کې نه ځايدل ، هلته علي پاشا سخت آنديښمن ، حيران او تجسس کې و . نريوس غوښتل ريونا په هغه ځاې باندې بيرته کينوی د کومه ځايه چې هغه را پاڅيدلې وه خو دعلي پاشا مور قيرات پرې نه ښود ه او نريوس ته يې وويل :
نريوس لورې ! ريونا دلته نه هلته د علي پاشا تر څنګ چې کوم ځاې مونږ ورته خالي کړې او جوړکړې هلته کينوه ، د قيرات په دې خبره ريونا ټکان وخوړ او خپل مور او پلار ته يې په احتجاجي توګه ور وکتل. په دې وخت کې د ريونا مور کيتهنا وويل :
ريونا جانې لورې ! اوس خو به ته کوم اعتراض نه لرې ته هملته دعلي پاشا تر څنګ کينه ، ځکه چې اوس خو دعلي پاشا پر تا او ستا پر علي پاشا باندې ډير حقونه دي . تاسې دواړه يوه بل ته منسوبيږئ ، زما لورې ! د همدې شيبې وروسته ته دعلي پاشا امانت يې .او علي پاشا ستا ژوند ، ستا ځان ،ستا ابرو او ستا د عصمت خاوند او ساتندوي دی .
دخپلې موو د دې خبرو په اوريدو سره ريونا دخوشحالۍ په ټالنوکې زنګيده خو بيا يې هم نه غوښتل د خپلې خوشحالۍ نښې په خپل مخ باندې را څرګندې کړې . بس هغه چپ خوله ، ټيټ سر د علي پاشا تر څنګ اوږه په اوږه کيناسته ، په دې وخت کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعلی پاشا سر هم ښکته و او په فکرونو کې ډوب ناست و. خو دهغه دا ډول کیناستل د ریونا له پاره د زغم وړ نه و. ځکه هغې غوښتل هغه خندان او خوشحاله ویني ،دهغه تر څنګ د کیناستو وروسته به ریونا کله کله هغه ته په غلنیو سترګو کتل ،او دهمغې په لور به یې سترګې ور ښکته کړې وې .
کله چې دا ټول مراسم سر ته ورسیدل ، نو قیرات او سریان دواړه د ریونا تر څنګ کیناستل ، په دې وخت کې قیرات ریونا ته وویل :
ریونا جانې ! هغه څه چې تر اوسه پورې وشول هغه داسې و ګنه چې ستا د محبت او مینې یو ازمیښت شانته و. لورجانې ! ما دبروصې څخه دخپل ځانه سره کومه نجلۍ نه وه راوړې ، ماته مې نریوس لور دخپلو مخبرانو په خوله ځواب رالیږلی و چې ته دعلي پاشا سره او علي پاشا له تاسره مینه کوي ، سوګند په خداې چې کله د بروصې په ښار کې ماته دا خبر راورسید نو زما د خوشحالیو پای نه و. هغه وخت چې ته د لمړي ځل له پاره د بروصې ښار ته راغلې و ې او یوه اونۍ دې له مونږ ه سره تیره کړه نو په همغه وخت کې ما ته د علي پاشا له پاره خوښه کړې وې ، خو ما نه غوښتل خپله خوښه پر تاسې باندې و منم . ما غوښتل چې هر وخت ستا له اړخه ددې غوښتنه وشي نو زه به تا دعلي پاشا سره منسوب کړم. نن زه ډیره زیاته خوشحاله یم چې ته دعلي پاشا او علي پاشا ستا شو .
قیرات تر دې ځایه ریونا ته خبرې وکړې او بیا یې علي پاشا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا زویه ! ما کله کولی شول ستا واده او کوژدن ستا د خوښې پرته تر سره کړم . او دا چې تاسې مې تر یوه وخته پورې په تجسس کې واچولی نو په دې پلان کې ستا خور نریوس له مونږ ه سره برابره شریکه ده . خو زما بچیانو! زما خبره په غور سره واورئ:
په دې کې شک نه شته چې زما خاوند او زما دوه زامن ددښمن په لاسو وژل شوې او دهغې څخه وروسته تر ننه پورې ماته خوشحالي نه وه تر لاسه شوې ، خو نن زه ددووخوشحالیو سره مخ شوې یم ، تر هر څه لمړئ خوشحالي ما ته داده چې زما زوې علي پاشا د خپل پلار او ورونو قاتلان له منځه یوړل ، دا داسې یو ستر ګار دې چې زه به یې په ټول ژوند کې له یاده و نه کاږم. زه په واورینو سیمو او د ګرمۍ نه په را خوټیدونکو لمرونو کې لوڅې پښې ګرزیدلم ، دا پر ما دعلي پاشا احسان دې چې هغه قاتلان له منځه یوړل او زما پښو ته یې پڼې واچولې .
بله ستره خوشحالي چې ماته تر لاسه شوه هغه دا ده چې ما ته د نریوس نه وروسته دریونا په څیر لور په نصیب شوه . لمړئ زه یواځې د یوې لور مور وم او اوس ددرې لونو مور یم . او دا زما له پاره دډیرې خوښۍ ځای دې .
علي پاشا ! ستا ددې کوژدنې مراسم د سلطان بایزید یلدرم په حکم او غوښتنه تر سره کیږي کله چې زه دبروصې څخه دې لورې ته راتللم نو د راتګ تر مخه مې محترم برهان الدین وړور دخپل پلان څخه خبر کړ ، هغه دا پلان ټول سلطان بایزید ته وواپه ، نو سلطان بایزید یلدریم زما د کتلو له پاره په خپله زما حویلۍ ته را غې او ویې ویل چې د علي پاشا ددې کوژدنې د مراسمو په خاطر د سلطان بایزید له اړخه تا ته مبارکي ووایم ، هغه زما په لاس تاته د ددې کوژدنې په خاطر یوه ګوته هم را لیږلې ده، ډیره ارزښتناکه ګوته . دا ګوته د سلطان عثمان د شاهي زیوراتو څخه یوه ده. چې د کلونو کلونو راهیسې په عثماني کورنۍ کې ساتل کیږي . سلطان بایزید همداسې یوه ګوته د ریونا له پاره هم را لیږلې ده . سلطان حکم کړې دې چې هغه ګوته چې علي پاشا ته په ګوته کیږی هغه د ریونا مور اوپلار ته ورکړئ او هغه چې ریونا ته په ګوته کیږی هغه علي پاشا ته ورکړئ . علي پاشا دې ریونا ته په خپله دا ګوته په ګوته کړې ، ددې څخه اخوا سلطان د ریونا له پاره څه نور قیمتي زیورات را لیږلي دي. تر څنګ یې ماته دخداې پامانۍ په وخت کې دا هم وویل چې څرنګه چې علي پاشا د سلطان د زوې په څیر دې نو سلطان ریونا ته هم خپل لور وویله ، او دایې وویل چې د کوژدنې په دې مراسمو کې زه ریونا ته د خپلې لور په څیر د زړه له کومې مبارکي وایم .
په دې وخت کې قیرات په یوه ځانګړې انداز سره خپلې لور سریان ته وکتل . سریان دهغې په اشاره سمدستي پورته شوه او دخپل سامان څخه یې یوه څرمنې خلطه را وویسته ، دخلطې خوله یې پرانسته اوخپلې مور ته یې ور حواله کړه . قیرات په هغه خلطه کې سترګې ور ښکته کړې ، بیا یې ترې دوه ډیرې قیمتي ګوتې را وویستې ، دا ګوتې د سرو زرو څخه جوړې شوې وې چې ډیر زیات جواهرات په کې کارول شوي و. دهغې څخه یې یوه ګوته علي پاشا ته ورکړه او ورته یې وویل :
علي پاشا ! ته به دا ګوته زما لور ریونا ته په ګوته کړې ، هغې هغه بله ګوته د ریونا مور کیتهنا ته ورکړه او ورته یې وویل :
کیتهنا خورې !ته داګوته په خپل لاس ریونا ته ورکړه تر څو هغه یې د کوژدنې دمراسمو په وخت کې علي پاشا ته په ګوته کړي ،
کیتهناتر یوه وخته پورې هغه ګوته په لاس کې اړوله را اړوله او هغې ته یې په حیرانتیا سره کتل ، ډیره زیاته خوشحاله وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا پورته شوه او هغه ګوته یې ریونا ته ورکړه ، په دې وخت کې قیرات وویل :
علي پاشا زویه ! او ریونا لورجانې ! اوس چې ددې ټولو تر مخه ستاسو ددواړو د کوژدنې مراسم تر سره کیږي نو تاسې هم زمونږ د ټولو په موجودیت کې دا ګوتې یو بل ته په ګوته کړ ئ ، علي پاشا ! ریونا نجلۍ ده ،هغه به شرمیږ ي نو ته دا کار لمړۍ پیل کړه . ته ریونا ته ګوته په لاس کړه نو بیا به ریونا تاته ګوته په لاس کړي ،
علی پاشا دخپلې مور خبره و منله او خپل لاس یې ور مخته کړ او د ریونا لاس یې په خپل لاس کې را ونیو خو هغه و کتل چې د ریونا لاس لړزیږي او رپیږي ،خو بیا هم علي پاشا ریونا ته ګوته په ګوته کړه .
د علي پاشا نه وروسته ریونا په داسې حال کې چې لړزیده د غلې په څیر یې خپل لاس ور اوږود کړ د علي پاشا لاس یې په خپل لاس کې و نیو او دکوژدنې ګوته یې ور ته په ګوته کړه . کله چې دواړو یو بل ته ګوتې په لاسو کړې نو قیرات ددعا له پاره خپل لاسونه اسمان ته پورته کړل ، تر لږه ځنده پورې هغې په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره دعاوې کولې او دهغې وروسته یې علي پاشا او ریونا دواړو ته مخ کړ او ورته یې وویل :
علي پاشا او ریونا ، زما بچیانو ! ما نه غوښتل ستاسې کوژدن وکړم ما غوښتل چې ستاسې واده وکړم ، خو دا زما د ورور برهان الدین او په خپله د سلطان بایزید یلدرم غوښتنه وه چې د علي پاشا واده به د بروصې په ښار کې کیږي نو په دې خاطر تاسې دواړه تر هر څه لمړۍ د کوژدنې د مراسمو سره مخ شوئ. ستاسې دواړو د واده له پاره به زما لور ریونا د بروصې ښار ته وړل کیږي ، د ریونا پلار رستاک او مور کیتهنا به هم له مونږ ه سره هملته ځي ، اوبیا به هلته د ټولو تر مخه په پوره شان او شوکت سره ستاسې واده تر سره کوو . ریونا لورې ! د علي پاشا واده زما د ژوند تر ټولو ستره خوشحالي او د ټولو ستره غوښتنه ده . د واده ټول انتظامات به زه د خپلې لور نریوس په غاړه کې واچوم . او زه غواړم چې ددې واده وروسته نریوس د خپلو دواړو کوچنیانو اومور سره یو ځاې هملته په بروصه کې زمونږ سره تم شي .
قیرات د لږو خبرو وروسته یو ځل بیا ریونا ته مخ کړ او ورته یې وویل :
ریونا جانې لورې ! اوس خو ته هم دعلي پاشا په څیر زما خزانه او زما دولت یې ،داسې لکه څنګه چې نریوس لور جانه ده .اوس نو ته او نریوس دواړه زما د هغه حویلۍ ، چې په بروصه کې ده ، ښتنتان یاست . تاسې دواړه کله او څه وخت چې وغواړئ د بروصې ښار ته را تللاې شئ ، ریونا لورجانې ! تر هغې چې د نریوس جانې پورې اړه لري نو دهغې او دهغې د دواړو کوچنیان په اړه خداې ته دعاده چې هغوې تل خوښ او خوشحال وساتي. څرنګه چې سلطان بایزید یلدرم زمونږ د ټولو حالاتو څخه پوره خبر دې نو کله چې زه دې لورې ته راتللم نو هغه د بروصې د ښار په چاپیریال کې دنریوس له پاره یوه ستره ټوټه زمکه ځانګړې کړه ، په دې اساس به دهغې ټوټې زمکې مالکه نریوس او دهغې کوچنیان وي ، په دې ټوټه کې څو باغونه دې او ډیره زیاته ښه زراعتي زمکه ده . دهغې لاسته راوړنه او حاصلات به تر یوه کاله پورې پیل شي . زما لورجانې ! هغه ټوټه زمکه او باغونه چې همدا اوس زما په ملکیت کې دي نو دهغې خاوندان ته او علي پاشا یاست . زه دعا کوم چې تاسې د تل له پاره خوشحاله او خوښ و اوسئ.
قیرات تر لږ ځنده وروسته رستاک او کیتهنا ته و کتل او ورته یې وویل :
زما درنې خورې ، او زما دروند vروره ! هغه څه چې ما علي پاشا او ریونا ته ویل غوښتل هغه مې ورته وویل ، اوس نو ستاسې د دواړو څخه که دوې ته څه ویل غواړئ نو ورته یې ویلې شئ.
دقیرات ددې خبرې په ځواب کې د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړاو ریونا ته یې وویل:
ریونا ! اوس چې ته په رسمي توګه علي پاشا ته منسوب شوې ، نو زما لورې ، ته اوس دعلي پاشا امانت یې ، لورجانې ! هر هغه څه چې علي پاشا در څخه وغواړي هغه کوه ،او دکوم کار څخه دې چې منه کوي د هغې څخه ځان ساته ، زما لورې ! په همدې کې ستا خوشحالي او په همدې کې ستا خیر دې .
اوس چې ته دعلي پاشا شوې نو زه تاته اجازه درکوم چې ته په خپل کور کې ، د نریوس په کور کې ، په دې لښکر ځاې کې ،هر چیرې چې ته وغواړې او هر وخت وغواړې د علي پاشا سره لیدل کتل کولې شې . دا په دې خاطر چې ته دعلي پاشا امانت یې، اوکله چې زمونږ خور قیرات بیرته ستیږي نو مونږ به تا د بروصې ښار ته له ځان سره یوسو او هلته به دې د علی پاشا سره واده ترسره کړو .
ددې خبرو وروسته رستاک چپ شو ، په خیمه کې هم چپه چپتیا شوه، ددې وروسته قیرات دغه چپتیا ماته کړه او وی ویل :
سریان ! هغه دواړ ټوکرۍ چې کالي په کې پراته دي ، راواخله ،
دهغې په دې خبره سریان ولاړه او دواړه ټوکرۍ یې ر ا واخستې او دخپلې مور په غیږ کې یې کینودې ، قیرات ددواړو خولې پرانستې او بیا یې په پلټونکو سترګو په کې و کتل، دهغې څخه یې یوه د ریونا په غیږ ې کینوده او ورته یې وویل :
ریونا په دې ټوکرۍ کې ستا او ستا د مور و پلار کالي هم دې . دا ما تاسې ته د بروصې د ښار نه د همدې کوژدنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحالی کې راوړې دې . خو دا خبره یاد ساتئ چې هر هغه څه چې ما دلته د ځانه سره راوړي ددې ټولو انتظام په خپله سلطان بایزید کړې دې ، ځکه چې سلطان بایزید ، علي پاشا خپل زوی ګڼلی دې د بروصې د ښاره د راتللو په وخت کې هغه ماته په څرګندو ټکو دا وویل چې : کله چې د علي پاشا واده وي نو د واده ټول مصارف به د سلطان په غاړه وي . لورجاني ! تر هغې چې زه د علي پاشا دمور په حیث د ښه نصیب خاونده یم نو لورجانې زه غواړم چې د علي پاشا له لورې ستا قسمت هم دخوشحالئ قدمونه ښکل کړي . زه دعا کوم چې ته به دعلي پاشا سره د ډیرښه او بریالي ژوند خاونده شي.

قیرات تر دې ځایه دخبرو وروسته و دریده ، دمه یې وکړه او بیا یې تر څنګ ایښي هغه بله ټوکرۍ را پرانسته او هغه یې د نریوس په غیږ کې کیښوده ، او ورته یې وویل چې : په دې کې ستا ، ستا د مور او زما ددواړو بچیانو کالي دي. تاسې ته هم دا کالي سلطان بایزید تیارې کړې دي ، لورجاني تادې هم خداې د ریونا سره یو ځاې ښاده او اباده لري ، لورې ! نن ورځ زما د خوشحالیو ډیره ستره ورځ ده . ځکه له یوه اړخه علي پاشا زما د خاوند او دواړو زامنو قاتلینو ته سزا ورکړې ، تر څنګ یې زما ښنې ابلې ښې را پټې کړې او ښې یې را په ښنو کړې او تر څنګ یې تر ټولو لویه خوشحالي داده چې ما ته یې د یونا په څیر یوه لور راکړه . خداې دې یې تل د علي پاشا سره دخوښۍ نه ډک ژوند په برخه کړي .

قیرات د لږ څه تم کیدو نه وروسته یو ځل بیا نریوس ته مخ کړ او ور ته یې وویل :

نریوس ! ته او ریونا ما ته یو ډول یاست . اوس زه ډاډمنه یم چې زه یواځې د سریان مور نه بلکه ستاسې ددواړو مور هم یم او زما یوه لور نه بلکه درې لوڼې دي . واورئ زما لوڼو! زما سره چې هر څه د علي پاشا له پاره دي هغه ستاسو د ټولو امانت دې . او بیا د سلطان بایزید نه ممنونه یو چې هغه مونږ ته نوره زمکه او باغونه هم را وبښل . خو هغه څه چې بایزید مونږ ته را کړې نو نریوس لورې ! هغه ستا او ستا د کوچنیانو دې .

کله چې د یونانیانو او اروپایانو د خطر اوګواښ مخه و نیول شي ،او دعلي پاشا د لښکر پړاو له دې ځایه پورته شي، نو لورې زه به تاسې ټول د بروصې ښار ته راوبولم، هلته به دسلطان بایزید په شتون کې د علي پاشا او ریونا واده تر سره شي ، د واده وروسته ک چیرې د ریونا پلار رستاک اومور کیتهنا بیرته خپل کلي ته راستنیدل غواړی نو کوم ممانعت به ورته نه وی ځکه د ریونا پلار د خپل کلي سردار دې ، او دلته هغه د پراخې زمکې او باغونو مالک دې ، خو نریوس لورې ! تر هغې چې تا پورې اړه لري نو زه غواړم چې کله ته د ریونا د واده په خاطر هلته راشې نو بیا بیرته دې کلي ته مه را ستنیږه ، هملته واوسه ، او هغه جایداد چې سلطان تاته درکړې د خپلو بچیانو او مور سره دې د هغو ساتنه وکړه . که چیرې ته همداسې وکړې نو زما لورې د ا به ماته د ډیر ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځي .

دقیرات د چپتیا نه وروسته نریوس په خبرو پیل وکړ او ویې ویل :

اې مورجانې ! زه ستا د هیڅ پریکړې خلاف ورزی نه کوم . که چیرې ته غواړ ی چې د ریونا او علي پاشا د واده نه وروسته زه دې کلي ته بیرته را ستنه نه شم ، نو مور جانې ! زه به همداسې وکړم . اوس چې تا ماته د بروصې په ښار کې د زمکې او باغونو د ورکړې ژمنه کړې ده ، نوکه چیرې زه ټول عمر ستا خدمت وکړ م بیا به هم ستا احسان ادا نه کړاې شم . دا زما خوش قسمتي وه چې ماته ستا د زوې په څیر خاونداو ستا په څیر درنه مور تر لاسه شوې .

نریوس همدومره خبره وکړه او چپ شوه ، نو د ریونا پلار رستاک په خبرو پیل وکړ .

قیرات خورې ! هغه پریکړه چې تا د نریوس په هکله کوې زه د هغې سره اختلاف لرم ، کله چې د ریونا د واده نه وروسته زه او زما ښځه کیتهنا بیرته را ستنیږو نو نریوس ، دهغې مور او دواړه زامن هم له ځانه سره بیرته راوړو .

درستاک په دې خبره باندې قیرات حیرانه شو او په عجیبه توګه یې هغه ته و کتل . ریونا هم ټکان وخوړ او په ډیره سوالیه توګه یې خپل پلار ته وکتل ،دهغوی په دې حیرانتیاو باندې رستاک و خندل او بیا یې وویل: زما خورې ! دا چې تا ما ته په حیرانتیا سره وکتل دا ستا حق دې ، او ریونا هم حق لرئ ما ته په سوالیه سترګو سره ووینې ، خو تر اوسه پورې ما خپله خبره نه ده خلاصه کړې ، زما خورې او زما لورې! هغه څه چې زه یې وایم په غور سره یې واورئ . کله چې ریونا دعلي پاشا سره واده وکړي اودهغې د ښځې په څیر هلته په بروصه کې واوسي ، نو ښکاره ده چې ستا همدا یو زوې دې او هغه څه چې د علي پاشا دې هغه ټول د ریونا هم دې . نریوس به په هغه جایداد او ملکیتونو کې هیڅ ډول برخه نه لري .

د رستاک په دې خبرو باندې ریونا نوره هم برګه شوه او په ډیرو تیزو سترګو یې پلار ته وکتل ، درستاک ښځه هم دخپل میره په خبرو باندې نا خوښه معلومیده ، خو رستاک خندل او ویې ویل :

کیتهنا او ریونا ما ته په داسې برګو سترګو مه وینئ ، ما تاسو ته مخته هم وویل چې ما د خپلې خبرې تر خلاصیدو پور ې پریږدئ ، هو ! ما وویل چې په بروصه کې چې څومره جایداد تاسې لرئ ، نو په هغې کې نریوس ته کومه برخه او کوم حق نه شته . دهغې مالکین به علي پاشا او د هغې ښځه ریونا وي . خو قیرات خورې ! ته پوهیږې چې ما ایکې یوه لور درلوده اوهغه ریونا وه، زما نور اولاد نه شته ، نه زوې نه لور! نو په دې خاطر به نریوس ددې کلي څخه نه وځي ، زه چې څومره

(c) ketabton.com: The Digital Library

جایداد لرم زه به هغه د نریوس ددواړو زامنو په نامه کړم ، دوئ به زما نه وروسته دهمدې کلي سرداران و ي، قیرات خورې ! داسې کول اوس ماته اړین دي ،ځکه چې که ریونا ددې ځایه ولاړه شي نوبیا خو به زه او کیتهنا په دې کلي کې ځانته پاته شو او دا به مونږ ته دزغم وړ نه وی .

دریونا د واده وروسته به نریوس ، دواړه کوچنیان او د نریوس مور پربیسا ټول دخپلې حویلۍ څخه زمونږ لورې ته راشي او زه به هم خپله ټوله دارایي اوملکیت ددې کوچنیانو په نوم منتقل کړم . ددې څخه به دوه ګټې تر لاسه شي ، لمړۍدا چې د ریونا د تګ وروسته به زما د حویلۍ ښایست په خپل ځای پا ته شي او بله ستره ګټه به یې داوي چې ماته به تیار روزل شوې دوه لمسیان په لاس راشي چې دوې به زما د جایداد مالکین او زما د هر شي حقداره وي . ددوې په شتون کې به زما په حویلۍ کې داسې رڼا را پیدا شي لکه څنګه چې په تاکونو کې د پسرلي په راتلو سر خوشحالي راځي ، رستاک تر دې ځایه خبره وکړه او بیا یې قیرات ته وکتل او دوباره یې خپله خبره پیل کړه.

دغه واړاندیز چې ما وکړ نو فکر کوم چې ته به ورسره اختلاف و نه کړې ؟

پخوا له دې چې قیرات د رستاک دخبرو ځواب ورکړي نو ریونا په خبرو پیل وکړ، هغه دعلي پاشا د خوا څخه را پورته شو او منده یې کړه د خپل پلار رستاک ته یې غاړه ورکړه،او بیا یې دخوشحالیواوخوښیو په اواز کې وویل چې :

اې زما پلار جانه ! ته ډیر زیات ستر انسان یې . کله چې تا خپلې خبرې پیل کړې ا و ودې ویل چې د بروصې دښار د ټول جایداد مالکین به ریونا اوعلي پاشا و ي ،او په هغې کې به نریوس ته هیڅ برخه اوحق نه ورکول کیږي نو ای پلارجانه ! ستا هغه خبرو ماته ډیرې زیاتې ګیلې ، شکوې او دردونه راپیدا کړی و، خو زه تاته سلام کوم ،او ستا دغه فیاضۍ ته په درنښت قایله یم ، چې تا د خپل کلي ټول جایداد زما د خور نریوس د زامنو په نوم کړ . اې پلار جانه ! زه چې ستا د دې پریکړې څومره شکریه اداکړم هغه به بیا هم لږه وي .

کله چې ریونا چپ شوه نو علي پاشا د لمړي ځل له پاره ریونا ته وکتل او ورته یې وویل :

ریونا ! تا خو د خپل پلار شکریه ادا کړه نو په دې خاطر زه ستا ممنون یم ، دا کار باید ما کړې وایې .

بیا علي پاشا خپل خسر رستاک ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تاچې زما دخور نریوس او دهغې د زامنو په نوم دخپل ټول جایداد د انتقالولو اعلان وکړ، نو د هغې له پاره ریونا ته په کار نه و چې ستا شکریه یې ادا کړې واې ، دا شکریه باید ما ، زما مور او زما خور نریوس ادا کړې وې ، ریونا ته خو ددې پریکړې زیان ور سیږي . ځکه چې هغه د خپلې برخې څخه بې برخې کیږي . په هر صورت زه د خپلې مور اوخپلې خور نریوس په نمایندګي باندې دا وایم چې دا وړاندیز چې تا کړې دا د هر چا د وسې کار نه دې ، هیڅوک به هم خپله ټوله شتمني دبل په نامه منتقل نه کړي. درونده رستاکه ! مونږ به ستا دا ښیګڼه تر خپله عمره پورې هیره نه کړو .تا د ریونا په څیر زما خور نریوس ، دهغې زامو او مور ته ډیرزیات درنښت ورکړې نو په دې خاطر به زه ، زما مور او زما خور نریوس ستا دا احسان د تل له پاره په یاد ساتو.

د علي پاشا په دې خبرو باندې درستاک په مخکې د خوشحالیو لیکې را پیدا شوې .او بیا یې وویل :

علي پاشا! اوس خو د ریونا کوژدن له تا سره تر سره شوه. خو په مسیح باندې سوګند چې ما ته له دې مخته هم خپل زوې ګڼلې وې ،که څه هم ما دخپل کلي یوه ځوان سره د ریونا خبره کړې وه خو ډیر وخت به مې په زړه کې دا راتلل چې کاشکې دریونا خبره مې د علي پاشا سره پښخه کړې وې . ما به زیات وخت دا خبره په خپل فکر کې را ګرځوله چې کاشکې ریونا ستا دښځې په څیر له تاسره تللې وې ، ما دا خبره د کیتهنا سره هم څو ځلې یاده کړې وه . خو ما نه غوښتل ددې کار پیلامه زه په خپله وکړم ما غوښتل چې ددې رشتې غوښتنه ستا یاستا د مور له اړخه تر سر ه شي . اوس چې ستا مور د بایزید یلدرم له اړخه ددې معاملې د کولو له پاره دلته راغلي ده نو علي پاشا جانه ! نن زما دخوشحالیو انتها نه شته ، ما ته پخوا هم خپل زوې ګڼلې او اوس خو دریونا په حواله زما د وجود یوه برخه او زما مټ وګرزیدې ، واوره علي پاشا! ما ریونا دخپل حق څخه نه ده بې برخې کړې ، زه په دې پوهیږم چې هغه څه چې له تا سره دې هغه د ریونا له پاره بسنه کوی او هغه څه چې زما سره دې هغه د نریوس او دهغې د زامنو له پاره بسیا دي .

ریونا بیرته پورته شوه او دعلي پاشا تر څنګ کیناستله ، او بیا یې په ډیر ټیټ اواز سره علي پاشا ته وویل:

تا څنګه زما پلار ته وویل چې تا ریونا دخپله حقه بې برخې کړې ده ؟ علي پاشازه هیڅ هم نه غواړم ، دا چې ته ماته تر لاسه شوې لکه دټولې نړۍ خزانې او خوشحالیګاني مې چې تر لاسه کړې وي .

د ریونا په دې خبرو باندې علي پاشا مسکې شو هغه غوښتل د ریونا ځواب ورکړي خو رستاک قیرات ته په خبرو پیل وکړ .

اوس چې د کوژدنې ټول مراسم پای ته ورسیدل نو زه غواړم چې ټول د حویلۍ په لور ولاړ شو ، تاسې چې هر څومره ورځې اوسیدل غواړۍ نو هملته واوسئ زه به علي پاشا ته هم ووایم چې هغه هم حویلۍ ته راشي، هغه دې خپل سالار ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايي چي دهغه مور د هغه کوژدن د سلطان په حکم د ريونا سره کړي ده نو په دې خاطر به هغه د خپلې مور سره يوځاې د ريونا په کور کی وي .
د رستاک په دې وړانديز علي پاشا لږ څه فکر وکړ خو تر څنګ ناستې ريونا هغه و سکونډه او ورته يې په پټه وويل چې ، انکار و نه کړې.
د ريونا په دې خبره علي پاشا و خندل اوو يې ويل :
درونده رستاکه ! زه انکار نه کوم ، خو هغه کلي چې ما بيګاه شپه محاصره کړې و هغه اوس هم زما د هلکانو په محاصره کې دې، تاسې لږ څه کينئ زه يو دوه کسه مخبران د پولو پ د جزيرې په لور استوم ،تر څو د هغه ځاې پادرې کرسپاس ته زما په لاسو دخپلې تباهی خبر ورکړي ،، او بيا زه غواړم چې دا معلومه کړم چې دپادريانو د انجمن عکس العمل به زما د تيرې شپې د عملياتو په هکله څه ډول وي، زما دا دواړه جاسوسان به دهغه کلي د وژلو شوو خلکو د خپلوانو په څير هلته پولوپ ته ورځي او د ستر پادرې تر مخه به حاضريږي او د کلي ټول حال به ورته ا وروي ، ددې وروسته چې دهغوې کوم عکس العمل وی نو دوې به د هغې په هکله ما ته راپور راکړی او بيا به زه دهغوې د راپور په رڼا کې تصميم نيسم ، او ددې پادريانو او راهبانو د انجمن ، دا د انسانيت د قاتلينو ، په خلاف پلان جوړو اوهغوې ته به د سزا ورکولو په خاطرهلته ورځم .
ددې خبرې سره سم علی پاشا د خپله ځايه پورته ش اوو ويې ويل :
تاسې لږ کينئ زه لږه شيبه وروسته بيرته راستنيږم.
بيا علي پاشا په ډيره بيړه بيرون را ووت ، دهغه د راوتلوو سره پاته ناسته خلکوو د کوژدې په رسم و رواج باندې خبر ې اترې وکړې .
علی پاشا ډی ژر بيرته خپلې خيمې ته راستون شو ، بيا ټول د خيمې څخه بيرون ووتل ، په آسونو سپاره شول او د ريونا د کلي په لور روان شول .
پرلپسې لري.......

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پرخلاف يي د صليبيانوسازشونه (۱۵)

مکمل غير سياسي : يوتاريخي په زړه پورې ناول .
زمونږ دهيواد ګوډ يتمور څوک دی ؟
تبره (۱۴) برخه له دې ځايه ولولئ
اوس تاسې ددې تاريخې ناول پنځلسمه برخه لولئ:

پرلپسې***** ۲۶

شپه خپلې اخرې پړاو ته رسيدلې وه او د سهار وړمې تازه تازه را ليږيدلې چې دوه کسه په خپلو آسونو سپاره دخپل منزل په لور روان و . دوې په ډيره چټکی سره د يونان د جزيرې د پولوپ د سميې په منځنی برخې کې داسې يوه ځاې ته ورسيدل ، چې تر مخه يې يوه ستره او شانداره ابادي راغله ، ددې ابادی په کتلو سره سپرو يو بل ته د دريدو اشاره وکړه. دواړو سپور و دخپلو آسونو واږې کش کړې او ودريدل .
دا دواړه سپاره هر يو مظفرالدين او قادرخان وو. دا د علي پاشا مخبران و او دوې هماغه دواړه و چې علي پاشا د يونانې راهبانو او پادريانو د انجمن په اړه د معلوماتو د راټولولو له پاره استولي و . کله چې دوې دواړه و دريدل نو قادرخان مظفرالدين خان ته مخ کړ او ورته يې وويلې :
مظفرالدين خانه ! مونږ اوس د دښمن په زمکه کې يو. ته اوس مظفرالدين نه يې او زه قادر خان نه يم . داسې و ګڼه چې دې زمکو ته په راتلو سره زمونږ نومونه هم تبديل شول ،پس له دې زما نوم مارس دې او ستا نوم اريوس ، نو کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ دواړه يو دبله سره خبرې کوو او يا د نورو خلکو سره مخ کيږو نو يو بل ته به په همدې نصراني نومونو نوم اخلو. په دې سيمه کې خپل اصلي نوم بلکل له ياده و کاږه .
دقادرخان په دې خبره مظفرالدين مسکې شو . بيا يې د خپل آس غاړه و ټپوله او قادرخان ته يې وويل :
قادرخانه ! هيڅ فکر مه کوه ، زه او ته چې دکوم د کولو له پاره راغلي يو نو که خداې و غوښتل د همدې نوو نومونو سره به هغه تر سره کړو اوبيرته به دهمدې نومونو سر يو ځاې خپل امير علي پاشا ته ستانه شو. زه فکر کوم چې مونږ لږ څه نور ګړندی ولاړ شو او دپادريانو او راهبانو د انجمن دسترو مشرانو سره د ليدو کتو له پاره لاره پيدا کړو .
قادرخان هم د مظفرالدين ددې خبرو سره اتفاق وکړ . بيا دواړو يو ځاې خپل آسونه په ځغاسته کړل او مخته دکلي لورې ته يې ور تاو کړل.
کلي ته دننووتلوسره سم قادرخان دکلي په کوڅه کې د تيريدو په وخت کې د يوه سړې څخه په ډيره عاجزئ او انکسارئ سره و پوښتل :
اې دوسته ! مونږ د پولوپ په حزيره کې نا بلده يو ، مونږ غواړو ستر پادري کرسپاس او يا دهغې نائب ارديس سره ووينو ، مونږ دواړه د روميل د ولايت څخه راغلي يو او د کرسپاس يا ارديس له پاره مو ډير مهم پيغام راوړې دې .
د دې خبرو په جريان کې قادرخان په خپله غاړه کې را زوړند صليب برابر کړ . په دې وخت کې هغه کس چې قاردخان ور څخه پوښتلي و لمړئ دې دواړو ته په ډير ژوره توګه وکتل ، او بيا يې په ډيره نرمه ژبه دوې ته وويل : که چيرې تاسې دواړه په دې جزيره کې نابلده ياست نو زه به ستاسې لارښوونه وکړ م . او که تاسو د روميل څخه راغلي ياست نو داسې معلوميږي چې تاسې به دپادريانو له پاره ډير مهم پيغام راوستي وي . په دغه کوڅه کې چې تاسې همدا اوس له ماسره ولاړ ياست په همدې کې مخته ولاړ شئ ،او دکلي هغه بل اړخ ته ووځئ ، مخ ته به درته يو ستر ه مانئ راشي ، دا مانئ په پخوا زمانو کې ډير ستر عبادت ځاې و ، همدې عبادتځاې لورې ته ورشئ هملته به تاسې ته دواړه پادريان په لاس درشي . د پادريانو او راهبانو ټولې سترې غونډې په همدې ځاې کې جوړيږي . فکر کوم چې همدومره لار ښوونه به تاسو ته کافي وی . ددې وروسته هغه سړې مخته ولاړ او قادرخان او مظفرالدين خپل اسونه هغه لورې ته د ژر رسيدو په خاطر و ځغلول .
دکلي د منځ څخه دتيريدو وروسته دوې دواړه دکلي جنوبي برخې ته ووتل ، هلته يې يوه ستره مانئ تر سترګو شوه ، هغوې دې مانئ ته ورغلل او د مانئ په ستره دروازه کې يې آسونه و درول . هلته د دروازې سره نژدې دوه کسه ساتونکې ولاړ و ، دوې دواړه دخپلو آسونو څخه را ښکته شول نو بيا قادرخان دغه دواړو ساتونکو ته وويل :
زما دوستانو ! مونږ د روميل د ولايت څخه راغلي يو . په دغه جزيره کې نا بلده يو . مونږ غواړو سمدستي د ستر پادري کرسپاس او يا دهغه د نائب ارديس سره ووينو ، مونږ هغوې ته يو ډير مهم پيغام راوړې دې . داسې و ګڼئ چې مونږ هغوې ته يوډير خراب خبر او خپل فرياد راوړې دې ، زه فکر کوم چې تاسې دواړه به زمونږه لار ښوونه وکړئ .
دقادرخان د خبرو وروسته ددواړو ساتونکو څخه يې يوه وويل :
دغه ښې لاسته چې کوم عمارت په سترګو کې کيږی دا د آسونو د تړلو ځاې دې ، ولاړ شئ خپل آسونه هلته و تړئ، هلته ستاسې د آسونو له پاره د وښو او ګياه انتظام شته ، بيا بيرته دلته راشئ زه به تاسې ستر پادرې کرسپاس ته ورسوم ، نائب پادري ارديس هم هملته دې ، دواړه په کومه مهمه موضوع باندې په خپلو منځو کې خبرې کوې. دا ستاسې له پاره ډيره ښه وخت دی تاسې کولاې شې ددواړو سره په يوه وخت کې ووينئ .
دساتونکې په دې خبرو باندې دواړه مظفرالدين او قادر خان ډير خوشحاله شول. لمړې د هغه ورښوول شوي عمارت په لور ولاړل اوهلته يې خپل آسونه وتړل،او واښه او ګيا يې ورته واچوله ،خو خپلې بسترې يې چې د زينونو سره تړلې وې هماغسې تړلې پريښودې . مګر هغه ضرورې سامان او خورجينه يې ترې را واخستل اوپه خپلو اوږو يې بار کړل اوبيا بيرته د عمارت مرکزې دروازې ته را ستانه شول. يو ساتونکې هملته ولاړ پاته شو اويو له دوې سره د عمارت دننه ولاړ . عمارت ته د ورننوتلو وروسته هغه ساتونکې د يوې خونې مخته ودريد، هلته ددې تر مخه يو بل ساتونکې هم ولاړ و ، هغه ساتونکې چې دوې يې له ځانه سره وړې و دهغه دروازې تر مخ ولاړ ساتونکې سره د لږې شيبې له پاره په راز کې خبرې اترې وکړې ، بيا د قادرخان او مظفرالدين لورې ته راغې او هغوې دواړو ته يې وويل : دغه مخامخ ځوان چې دلته ولاړ دې هغه د ټولو د ستر پادرې د ساتونکو څخه يو دې . هغه به ستاسې له پاره د ستر پادري کرسپاس اويا د هغه د نائب ارديس سره د کتلو زمينه برابره کړې .
ددې خبرې سره سم هغه بيرته مرکزي دروازې ته ولاړ او هغه د خونې مخ ته ولاړ ساتونکې دوې ته مخ کړ او ورته يې وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسي دواړه لږ ځنډ وکړئ ، زه دننه کوټې ته ورځم او ستر پادرۍ به ستاسي د راتللو څخه خبر کړ م. و به ګورم چې هغه څه وايي ، ددې خبرې سره يې سم دروازه پرانسته او دننه ولاړ.
لږه شيبه وروسته هغه ساتونکې بيرته بيرون را ووت او دواړو مظفرالدين او قادر خان ته يې وويل :ما دواړو پادريانو ته ستاسي د راتلو په هکله خبر ورکړي دي هغوی سخت ټکان و خوړ ، تاسو سمدستي دننه ورشئ هغوی غواړي له تاسې سره سمدستي ووينې .
ددې خبرې سره سم هغه د خونې دروازه پرانسته او دوی دواړه مظفرالدين او قادرخان دننه ور ننوتل :
د خونې په منځنۍ برخه کې د منځنې عمر دوه کسان ناست و ، مظفرالدين او قادرخان ور مخته شول او دهغوی يې ډير زيات تعظيم او احترام وکړ . بيا د هغوی څخه يوه يې دوی ته په لاس د کيناستو اشاره وکړه او ويې ويل :
دوستانو! تاسو ته ښه راغلاست وايم ، زما نوم کرسپاس او زما تر مخه ناست ارديس دی تاسې دواړه به زمونږ دحقيقت څخه خبر ياست ، ما ته وويل شول چې تاسو د روميل دولايت څخه راغلي ياست .او څه فرياد لرئ ، وواياست ،ستاسې فرياد څه دې ؟
د ستر پادرۍ د پوښتنې په اساس قادرخان لږ څه فکر وکړ ،خپل ستونې يې پاک کړ او بيا يې دواړو پادريانو ته وويل :
زه او زما ملګري وياړو چې مونږ ته نن د نصرانيت د عالم ددوو ستر و شخصيتونو سره د ليدنې شرف حاصل شوی دی ، مقدسه پلاره ، کرسپاس ! مونږ دواړه د روميل دولايت څخه راغلي يو . پرتاسو دې نه بده ولږيږي او نه پرې خفه شئ چې زه ستاسې څخه وپوښتم چې تاسې د روميل په ولايت کې داسې څوک پيژنئ چې نوم يې يونيسيس دی ؟دقادرخان په دې خبره ستر پادري ټکان وخوړ او تر ډيره يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او بيا يې وويل :
دروميل په ولايت کې هغه زمونږ تر ټولو ښه او ګرندی غړی دی ، کوم کلي کې چې هغه اوسی هغه ټول کلي زمونږ د انجمن غړي دي او هغوی د انجمن له پاره ډير ستر ستر او قيمتي کارونه تر سره کړي دي . دا خويونيسيس و چې هلته د روميل په ولايت کې يې هيڅ مسلما مبلغ پری نه ښود چې د اسلام تبليغ وکړي . وواياست تاسو د يونيسيس په اړه څه ويل غوښتل ؟ دهغه پرخلاف د څه خبرې نه مخته او ياد هغه پرخلاف د کوم شکايت کولو تر څنګ دا فکر وکړئ چې يونيسيس مونږ ته ډير عزتمند انسان دی که چيرې دهغه څخه کومه کوچنۍ غلطي او يا تيروتنه هم وشي ، نو ياد ساتئ چې هغه به د ښښنې وړ وي . اوس وواياست تاسې څه ويل غواړئ؟
د ستر پادرۍ په خبرو باندې د قادرخان سر ټيټ شوی و ، مظفرالدين هم دهغه په لور په کتلوسره خپل سر ټيټ کړ ، ددواړو په مخونو باندې د ډيرې زياتې انديښنې اوخفګان اثار را څرګند شوي و . دهغوی ددې حالت په کتلو سره ستر پادري کرسپاس او دهغه نائب ارديوس هم ډير انديښمن شول . بيا قادرخان مخته وکتل او ستر پادرۍ کرسپاس ته يې وويل :
مقدسه پلاره !مونږ د يونيسيس پر خلاف نه کوم شکايت راوړی او نه کومه ګيله ، مونږ تاسو ته يو ډير افسوسناک خبر راوړی او هغه دا چې يونيسيس اوس په دې نړی کې نه شته .
قادرخان تر دې ځايه خبره وکړه نو چپ کيدو ته اړ شو ځکه چې ستر پادري کرسپاس په خپل ځای کې پورته شو اوبيرته را پريوت . بيا يې قادرخان ته وکتل او ورنه يې وپوښتل : زما درنو راغلو ميلمنو ! زه نه پوهيږم چې ستاسې نومونه څه دې خو دومره درته وايم چې وواياست هر څه چې وايي په زغرده يې ووايي؟
دهغه دخبرې په ځواب کې قادرخان يو ځل بيا پيل وکړ .
«د مسلمانانو يو سالار چې علي پاشا نوميږي ، دخپل لښکر سره يو ځای يې د روميل په ولايت کې پړاو کړی دی ، ددې تر مخه دعلي پاشا پلار او دهغه دوه مشران ورونه د يونيسيس او دهغه د ملګرو په لاسو له منځه تللي و، ځکه چې دعلي پاشا پلار داسلام مبلغ و او د اسلام د تبليغ له پاره هلته د روميل ولايت ته را ننوتي و . على پاشا د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر يو ستر سالار دی او هماغه ورسره په جنګونو کې برخه اخلي او اوس يې همله د روميل په ولايت کې لښکر ديره کړي دی . دهمدې پړاو په دوران کې هغه د خپل پلار او ورونو د قاتلانو په لټه کې و ،هغه ددې کار له پاره مخبران هم خواره کړی و ، اوس دا معلومه نه ده چې دې مخبرانو له کومه دا خبرونه تر لاسه کړي و چې علي پاشا ته يې ورسوي چې دهغه د پلار او ورونو په قتل کې يونيسيس او ددې کلي ټول خلک برخمن دی ، د هغه مخبرانو هغه ته دا اطلاع هم ورکړې وه چې د يونيسيس ټول کلي د يونان د پادريانو او راهبانو دانجمن غړيتوب لري ، او ددې پادريانو د ګرمې د اوسيدو تم ځای د پولوپ سيمه ده .
مقدسه پلاره ! علي پاشا ددې خبرونو د تر لاسه کولو وروسته په دغه کلي باندې يرغل وکړ د شپې په تياره کې يې خپل لښکر ددې کلي چار چاپير خپور کړ او دکلي څخه يې د ځوانانو د تيښتې ټولې لارې بندې کړې ، بيا علي پاشا په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

يونيسيس حويلۍ ته ور ننوت لمړۍ يې د يونيسيس سره خبرې و کړ ې او بيا يې دخپل پلار او ورونو قاتلان هملته د يونيسيس په حويلۍ کې سره را ټول کړ ل ، او هملته يې ووژل . سهار يې يونيسيس ته حکم وکړ چې د کلي ټول خلک د کلي مخې ته راټول کړي.
د علي پاشا په حکم يونيسيس د کلي ټول خلک د کلي مخ ته را ټول کړ ل د يلدرم دې جرنيل د کلي ځوانان دښځو ، کوچنيانو ، زړو او معذور و ښځه جدا کړ ل او بيا يې د يونيسيس په ګډون د کلي ټول ځوانان يو په بل پسې له تيغه تير کړل. خو زاړه ، ښځې ، کوچنيان او معذور يې و ښنل ، او هغوې ته يې بيرته په هماغه کلي کې د اوسيدو اجازه ورکړه .
مقدسه پلاره ! مونږ دواړه د تولک د کلي اوسيدونکی يو ، زمونږ د کلي مشر او سردار رستاک دې مونږ د رستاک په حکم دلته راغلی يو او دا خبر مو تاسو ته راوړې دې . رستاک د يونيسيس دکلي د ځوانانو په هلاکت باندې ډير زيات خواشيني او غمګين دې ، خو د هغه هيڅ په وسه پوره نه دی . ځکه چې د روميل په ولايت کې د مسلمانانو يو ډير ستر لښکر د علي پاشا تر قوماندې لاندې پروت دې . په دې ولايت کې چې هر نصراني د سر د راپورته کولو هڅه کوي نو مسلمانان يې سمدستي وژني ، مقدسه پلاره ! دا هغه بد خبرو چې مونږ دواړه تر دې ځايه تاسو ته راوړ .
د قادرخان په دې ځرګندونو باندې دواړو پادريانو ، ستر پادري کرسپاس او نائب يې ارديوس ، په خپلو منځو کې يو بل ته وکتل او سرونه يې ټيټ کړل .د هغوې په مخونو باندې د غم او درد نښې او ليکي راخپرې شوې وې ، تر ډيره هغوې دواړه په همداسې حال کې کيناستي و،بيا کرسپاس قادرخان ته مخ کړ او ورته يې وويل :
زه ستاسې د دواړو ډير زيات ممنون او شکر کونکي يم چې تاسو دواړو دومره زحمت وګاله او دا خبر مو تر مونږ پورې را ورساوه . زه د تولک د کلي د سردار رستاک هم ډير زيات ممنون يم چې هغه تاسې دواړه ددې خبر د رسولو له پاره دلته را استولي ياست . ګورئ ! تاسې به تر سهاره پورې دلته ميلمانه ياست ، سبا دلته د ټولو پادريانو اوراهبانو غونډه کيدونکې ده ، چې په هغه کې به ډيرې مهمې پريکړې و شي ، دا غونډه مونږ ستاسو د راتلو تر مخه رابللې وه. ځکه چې ددې ښځه مخته هم په دې سيمو کې ډيرې مهمې پيښې تر سره شوې دې ، او يوه د هغوې ښځه د سرويه د پادشاه ماتې او دسلطان بايزيد سره دهغه سوله ده.
تاسې دواړه پوهيږئ چې استيفن د بايزيد اوعلي پاشا په مقابله کې ماته وخوړه و ددې ماتې به پايلو کې هغه نه يواځې هغه سيمه چې هلته د زړو کانونه دې دسلطان يزيد په واک کې ورکړه ، بلکه تر ټولو ستر حماقت يې دا وکړ چې خپله ډيره ښايسته خور ،ډسپنا ، يې هم دسلطان په حرم کې ور ننويسته .
شايد تاسې دواړه په دې پوه نه شئ چې ډسپنا هغه نجلۍ ده چې به ښايست او حسن کې په ټوله اروپا کې مثال نه لري ، د اروپا هر حکمران دهغې سره د واده کولو ارزو او تمنا درلوده ، خو استيفن ډير بد وکړل ، هغه ته په کار وو چې لمړۍ خو يې د جنګ پيلامه نه وی کړې او که بيا يې خامخا جنګ ته زړه کيداې نو داروپايې حکمرانانو ښځه به يې مرسته او ملاتړ تر لاسه کړې واې ، بيا به د يوه ستر ا و قوي ځواک سره يو ځاې مقابلې ته ور وتلاې وې نو زه دا ويلاې شم چې په هغه صورت کې به يې سلطان ته ډيره بده ماتې ورکړې وه. او که چيرې دې ته ماتې ور په برخه کيده نو خراج يې بايد منلي وې اوخپله ډيره ښکلي او ښايسته خور به يې سلطان بايزيد ته نه ورکوله . بس د همدې موضوع له پاره مو سبا غونډه را بللې ده. تاسې دواړه هم تر سبا همدلته اوسئ ،کومې پريکړې چې وشي نو بيا رستاک هم د هغې ښځه خبر کړئ ، زما درونو راغلو ميلمنو! زه هيله من يم چې مونږ به ډير ژر په دې و توانيږو چې مسلمانان ددې سيمو ښځه چې اوس پرې مسلط شوې بيرته و کاږو .
کرسپاس ددې خبرو ښځه وروسته لږ ښه توقف وکړ او بيا يې خپل لاسونه و پړکول ، دهغه د لاس داواز سره سم هغه ساتونکې چې بهر په دروازه کې ولاړ و راننوت ، کرسپاس ورته وويل :
دا دواړه زمونږ ډير د قدر وړ ميلمانه دې په دې عمارت کې ددوې د خوراک ښښا ک او دشپې د پاته کيدو ډير ښه انتظام وکړئ، سبا چې د راهبانو او پادريانو دانجمن کومه غونډه کيږي ، دوې به هم په هغې کې ګډون کوي ، دوې مونږ ته ډير مهم خبرونه را وړي دي . څرنګه چې دوې د ډير لرې سفر ښځه دلته را غلي دې نو دوې به ستومانه شوی وی، نو دوې له ځانه سره يوسه ،او د خوراک ښښاک ښه انتظام يې وکړه اوکله چې سبا د انجمن غونډه کيږي نومونږ به دوې خبر کړو اوله ځانه سره به يې راړې .
خپل ساتونکی ته د خبرو وروسته ستر پادري کرسپاس قادرخان ا و مظفرالدين ته مخ کړ او ورته يې وويل :
زما دوستانو! زما د ساتونکې سره ولاړشئ دوې به ستاسې دتم کيدو انتظا و کړي ، سبا به بيا يو دبل سره ووينو.
ددې خبرې سره سم قادرخان اومظفرلدين دواړه دخپلوځايو ښځه پورته شو ل او د هغه ساتونکې سره يوځاې دخوني ښځه وو تل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل سهار کله چې قادرخان او مظفرالدین په خپلو منځو کې خبرې کولې چې د پادرې هغه ساتونکې راغې چې ددوې میلیمستیا یې کړ ې وه ، دوې ته را نژدې شو ، ددوې ډېر زیات احترام اودرنښت یې وکړ اوبیا یې دواړو ته وویل .
زما دوستانو ! له ماسره را ځئ ، ستر پادرې کرسپاس تاسې بللې یاست ، همدا اوس ستر پادرې کرسپاس او کوچنې اردیس هملته په همغه کمره کې ستاسې انتظار کوي چې پرون مو وروسره کتلې و،
د ساتونکې په دې خبره قادرخان او مظفرالدین خان لږ څه ټکان غوندې وخوړ او د راغلې ساتونکې څخه یې و پوښتل :
دوسته ! تا وویل چې ستر پادر ې کرسپاس او نائب یې اردیس په هماغه خونه کې دې چې پرون مو ورسره لیدلې و په داسې حال کې چې ستر پادرې مونږ ته وویلې و چې د راهبانواوپادریانو ستره غونډه کیدونکې ده اومونږ به په دغه غونډه کې را بولې ،او هلته به د تیرو شوو حالاتو په رڼا کې د راتلونکوحالاتو په هکله هم تصامیم نیول کیږي .
د قادرخان په دې خبره باندې هغه ساتونکې هغه ته د لږڅه وخت له پاره په غور سره وکتل او بیا یې ورته وویل : درونده میلمه ! ستا خبره سهې ده . لمړئ خو ستر پادرې کرسپاس غوښتل تاسې د پادریانواوراهبانو دانجمن په غونډه کې ور و غواړي خو بیا یوه نه شوم چې څه وشول چې هغه دا کار و نه کړ اوس خودا غونډه خلاصه شوې ده او د غونډې پریکړې هم منځته راغلې دي زما په فکر چې ستر پادرې غواړې تاسې د هغو پریکړ و څخه خبر کړي ، نو په دې خاطر تاسې دواړه له ماسره راځئ.
دساتونکې په دې څرګندونو باندې قادرخان اومظفرالدین یو بل ته په غور سره وکتل او بیا یې په سترګو سترګو کې کومه پریکړه وکړه ،دهغې وروسته دواړه دخپلو ځایو څخه پورته شول اوپه چپه خوله دهغه ساتونکې سره یوځای روان شول .
دې ساتونکې دوې دواړه همغه کمرې ته یوړل چې یوه ورځ دمخه یې دستر پادرې اودهغه د نائب سره په کې لیدنه شوې وه . کله چې دوې هغه کمرې ته ور ننوتل نودواړو پادریانو یې ښه دروند ښه راغلاست وکړ. اوپه خپل مخ کې یې ورته د کیناستو وویل : کله چې قادرخان اومظفرالدین په خپلو خپلو ځایو باندې کیناستل ،نوستر پادرې کرسپاس ورته مخ کړ او ورته یې وویل:
زما دوستانو ! تاسې یې بده و نه ګڼئ ، پرون چې ما له تاسو سره خبرې کړې وې په هغه کې مو پریکړه کړې وه چې نن چې د پادریانواوراهبانو دانجمن کومه غونډه کیدونکې وه په هغې غونډې کې به تاسو ته هم دګډون ویل کیږي، اوکومې پریکړې چې کیږي نو هغه به ستاسو ترمخه اوستاسې په شتون کې وشي . خو وروسته ما دخپلو ملګرو سره د مشورې وروسته تاسو ته زحمت دنه درکولو پریکړه وکړه. زما ساتونکې به تاسو ته ویلي وې چې د انجمن غونډه پای ته رسیدلې ده . اوکومې پریکړې چې په هغې کې شویدې زه به تاسو د هغو څخه خبر کړم . تر څو تاسو په پوره راز سره دا پریکړې د رومیل ولایت کې خلکو ته ورسوئ ، تر څو دهغوې په عزم کې سستې او کمزورتیا را پیدا نه شي او ورته وواياست چې د راتلونکې مناسب وخت انتظار وکاړي .
زما دوستانو ! کومې پریکړې چې زه یې تاسو ته ډاګیزه کوم هغه به په پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ، مسلمانان باید ترې بلکل خبر نه شي ، که چیرې تاسې په ښکاره توګه د رومیل دولایت نصرانیانو کې دا تبلیغ کړئ نود بایزید سالار علي پاشا به ستاسو پر خلاف متحر ک شي ،اوپه یاد ساتئ چې هغه به په هر صورت تاسې دواړه د مرګ له کومې تیرکړي نو په دې خاطر زه تاسې ته خبر درکوم چې دا پریکړې په ډېره پټه توګه د رومیل نصرانیانو ته ورسوئ تر څو دهغوې هغه پستې حوصلې ددې پریکړو په اوریدو سره بیرته را تازه شي ، اوس چې څه درته وایم هغه په پوره غور سره واورئ ،دا ټولې خبرې نن د انجمن په غونډه کې فیصله شوې دي.
تر ټولو لمړئ هغه معامله چې په دې غونډه کې تر بحث لاندې راغله ، هغه داده چې د مسلمانو پرخلاف د صلیبي جنګ اعلان وکړل شي . ددې صلیبي جنګ دپیلامې له پاره همدا نن څو هیئتونه د صلیبي حکمرانانو په لور استول شوې دې ، تر څو هغوې هغه په ګوته کړل شوو ځایونو ته خپل خپل لښکر را ولیږي.، په دې لړ کې چې کومو هیوادو ته هیئتونه تللې دي په هغو کې هنګرې ،بلغاریه ، دلاچیه بویریا، سسلي، فرانس ، انګلستان، او دقسطنطنیې پادشاه مینوئل شامل دي . مونږ ددې ټولو حکمرانانو په نومونو لیکونه استولې دي او ورته مو لیکلې دي چې ک چیرې د نصرانیت پایښت غواړې اودا چې که غواړي چې د اروپا خلک دخوشحالۍ نه ډک ژوند تر سره کړي نو بیا دې د اروپا دزمکو څخه مسلمانان بیرون کړي ، او دا کار دصلیبي جنګ د اعلان نه وروسته شونې دې . په دې ډله کې یو قاصد مو د روم پاپا ته هلته ایټالیې ته استولې،د روم دپاپا نه مو غوښتې چې هغه دې د خپل ذاتې پیغام په ذریعې د ټولو اروپایې هیوادونود حکمرانانو څخه وغواړي چې د مسلمانانو پر خلاف د صلیبي جنګ اغاز وکړی ، زه هیله من یم چې د پاپای اعظم له اړخه دداسې لیکونو په لیږلو سره به ټوله اروپا په ډېر قهر اوغضب سره د مسلمانانو پر خلاف را پورته شي .
مونږ دې اروپایې حکمرانانو ته دا پیغام هم استولې دې چې هغوې دې په خپله د خپل لښکر مشرې وکړي اویا دې هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیرو تکړو سالارانو تر مشرۍ لاندې دلته د یونان لورې ته را ولیږي . تر څو د مسلمانانو پر خلاف یو نه پای ته رسیدونکې صلیبي جنګ پیل کړل شي ، اودا جنګ به تر هغه وخته پورې روان وې تر څو چې مسلمانان د فاسفورس د بحیرې نه اخواد اسیا اوانا طولیه د میدانو په لور نه وې تیل وهل شوې .
په دې غونډه کې بله مهمه پریکړه دا وشوه ، چې د مسلمانانو دوه ستر حکمرانان په خپلو منځوکې یو له بله سره و جنګوی ،یو بایزیدیلدرم اوبل تیمور لنګ ، په اوسنیو وختوکې تیمور لنګ د خپلو فتوحاتو لړۍ د هندوستان نه اخوا د شمال اوشرقي روسي سیمو ته ور غځولې ده . څرنګه چې روسان نصرانیان دي نو مونږ باید د هغوې ساتنه هم وکړو ، که چیرې دا دواړه مسلمان حکمرانان همدا ډول خپلو سوبو ته دوام ورکړي ، نو بیا خو به نصرانیت ته نه جبیره کیدونکې زیان ورسیږي . که تیمور لنګ همداسې برياو ته دوام ورکړي اودهندوستان د نیولو وروسته د مسکو په لور مخه کړي ، لکه څنګه چې اطلاعات دي ، نو هغه به د مسکو عیسایي هیواد هم له منځه یوسي،د بله اړخه بایزید یلدرم دې تاسو پوهیږئ چې هغه په اروپا کې یو توپان را پورته کړې دې. دهغه پلار هم اروپایي حکمرانانو ته په پر لیسې توګه ماتې ورکړي او دهغې د مرګ نه روسته د هغه زوې بایزید یلدرم دا کار پیل کړې دې . اوزمونږ د بدبختی دا حال دې چې د سرویه پادشاه استیفن خپله ډیره ښایسته خور ډسپنا د بایزید یلدرم په حرم کې ورکړه، دا یو داسې دروند جرم دې چې تل به زمونږ په سینو کې دا غ وي ، ځکه ډسپنا داسې یوه ښایسته اوښکلې نجلۍ وه چې داروپا هر حکمران غوښتل دهغې سره واده وکړي ، نو استیفن دې تباه شي چې هغه دغه ښکلي نجلۍ سلطان بایزید ته حوال کړه . اوزه هغه وخت ډیر زیات خفه شوم چې وامې وریدل چې دا کار په خپله د ډسپنا په خوښه تر سره شوې دې.
اوس نودعیسایي سلطنت او د اروپا د پاته سیمو دخوندې کولو له پاره چې کوم کار باید مونږ وکړ و هغه دادې چې په یوډول نه یوډول تیمور لنګ اوسلطان بایزید یو د بل په مقابل کې و دروو، که چیرې دا دواړه مسلمان ځواکونه یو دبل سره ټکر شي نودهغوې ځواک اوتوان به په خپله له منځه ولاړ شي اوپه دې ترتیب به نه یواځې روسی سلطنت په خپل ځاې پاته شي بلکه اروپایي سیمي به هم د بایزید یلدرم د یرغلونو څخه خوندي پاته شي .
ستر پادرې ددې خبرو وروسته لږ څه دمه وکړه . لږ څه فکر یې وکړ اوبیا یې خپله خبرې ته دوام ورکړ.
زما دوستانو !دمسلمانانو دپادشاه تیمور لنګ اوسلطان بایزید تر منځ د جنګ کولو له پاره او یودبل مخې ته په راوړو سره مونږ څه تدابیر نیولي دي، دهغوې څخه یو دا چې زمونږ مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چې دتیمور لنګ څه داسې سرداران چې د هغې د رویي څخه نالانه دي هغوې د بایزید یلدرم سره پناه اخستی ده . تیمور لنګ دهغوې د بیرته ورکولو غوښتنه کوي اوبایزید دهغوې د بیرته ورسپارلو څخه ډډه کوي ، ځکه چې هغه هغوې ته په خپل ځاې کې پناه ورکړې .
او همدا کار ددې دواړو حکمرانانوتر منځ د فساد د راپورته کولو له پاره ډیره ښه بهانه جوړوی ، که په دې لړ کې تیمورلنګ را وپارول شي او هغه د خپلو هغو سردارانو چې دهغه څخه نالانه دي اود بایزید سره یې پنا ه اخستي د بیرته را ستینو غوښتنه په جدي توګ وکړی نو دبایزید له لورې د انکار په صورت کې به ددوې تر منځ د شخړې نوبت ډیر په اسانۍ سره راځې.
ددې خبرې د نور مخکې تګ له پاره دا تدبیر هم نیول شوې چې د بلغاریه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، چې پخوا یې د بایزید یلدرم اوعلي پاشا سره په جنګونو کې هم برخه اخستی وه اونن زمونږ په دې غونډه کې هم موجود وول نو په غونډه کې چې څومره پادریان اوراهبان وول د ټولو مشترکه خبره داوه چې سائرکن اوایکسلا دواړه دخپلو لښکرو سره یوځاې د اروپا څخه ووځي اود تیمور لنګ په لښکر کې دې شامل شي ،تاسي پوهیږئ چې تیمور لنګ نن سبا د هندوستان نه علاوه د شمالي سیمو په نیولو بوخت دې ، په دې فتوحاتو کې به دغه دواړه شهزادګان دهغه پوره پوره ملاتړ وکړي ، اوتر څنګ به یې هغه د سلطان بایزید پر خلاف هم را پاروي ، بلکه د تیمورلنګ په ذهن کې به داخبره ور غورځوي چې د بایزید د لښکر ماتول د تیمور لنګ له پاره ډیر زیات د اهمیت وړ دي ، اوکه چیرې هغه داسې ونه کړل نو د اروپا د فتوحاتونه په فراغت سره به په خپله سلطان بایزید دهغه پرخلاف راولاړ شي . اوهغه به له هر څه سره له منځه یوسي .
زما په فکر چې دغه دواړه شهزادګان ، سائرکن اوایکسلا، به په خپل کار کې بریمند شي ، دوې به په یوڅو ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځاې د اروپا څخه ووځي ،او دتیمور لنګ په لښکر کې به ورګډ شي، اوپه دې ترتب به دتیمورلنګ اود بایزید یلدرم تر منځ د ټکر له پاره د کار اغاز وشي .
اوس زمونږ تر خه دوه حالات دي ، لمړ ې دا چې د اروپا ټول ځواکونه د صلیبي جګړې له پاره تیار شي ، نو که د اروپا ټول حکمرانان چې مونږ ورته هیئتونه استولی دي په پوره اخلاص سره خپلې لښکرې دلته یونان ته راولیږي نو زما په فکر چې د تیمور لنګ اوبایزید تر منځ به د ټکر کولو وخت هم پیدا نه شي مونږ به په خپله د خپل توان او قوت په زور بایزید یلدرم اوعلي پاشا د اروپا څخه بیرون کړو .ځکه چې په دې هکله په خپله پاپایي اعظم هر زمونږ سره دې . کله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاپا يې اعظم له اړخه احکامات جاري کړل شي چې دمسلمانانو پر خلاف دې دصليبي جګړې پيل و شي ، نو زما د فکر په اساس داروپا ټول حکمرانان به خپل لښکر په پوره شوق او جذبې سره راټول کړي چې بيا به دهغې لښکر مقابله نه خو بايزيد يلدرم وکولي شي اونه دهغې جرنيل علي پاشا .
خو که چيرې زمونږ د بدبختى اوبدنصيبى حدود خپل اخري حد ته رسيدلي وي اومونږدخپل دغه جمعي ځواک په واسطه بايزيد اودهغې جرنيل علي پاشا ته ماته ورنه کړاې شوه او يا څنګه چې مونږ هيله لرو هغسې د اروپا حکمرانان خپل ځواکونه سره را ټول نه کړي نو بيا به هغه مخکني تدبير ته عملى شکل ورکول کيږى اوهغه دا چې مونږ به ټوله توجه د تيمور لنګ او بايزيد تر منځ د جنګ جګړې له پاره ور اړوو . اوهڅه به کوو چې په هر شوني حال کې هغوې دواړه په خپلو منځوکې په جګړه بوخت کړو. ددې لار ې به تيمور لنک و نه توانيږي چې روسيه فتحه کړي ځکه همدا اوس په روسيه کې يو ډير ټينګ نصراني نظام دې اودبله اړخه به بايزيد ددې وړتيا و نه لرى چې په اروپا کې خپل مخته تګ ته دوام ورکړي . زه تاسې دواړو ته دا هم ډاګيزه کوم چې که په اروپاکې بايزيد يلدرم همداسې خپل وړاندى تګ ته دوام ورکړي نو بيا ياد ساتئ چې قسطنطنيه به د بايزيد تر مخه مقاومت و نه شي کړاې او دا پخوانې او مقدس ښار به دمسلمانانو په ولکه کې راشي .
د کرسپاس ددې خبرو وروسته سمدستي قادرخان هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل :
مقدس پلاره ! دغه دواړه تدابير چې نيول شوي مونږ دواړو ته د ډير زيات قدر په سترګو ګورو ، زه هيله من يم چې دهغه صليبي جنګ پيل چې تاسې کول غواړئ نودهغه له پاره که د اروپا حکمرانان د زړه د اخلاصه کار واخلي نو هغوې به د يونان په دې زمکو کې دومره ستر لښکر را ټول کړي چې دهغې په کومک به مسلمانان د دې زمکو څخه بيرون کړل شي . خو که چيرې د بدقسمتى څخه داسې و نه شول ، نو دغه بل تدبير او وړانديز هم د مسلمانانو له پاره د ډير زيان سبب ګرځيداې شى . که چيرې تيمورلنګ اوبايزيد په خپلو منځو کې يو له بل سره ټکر کيږي نو د مسلمانانو ټولنيز ځواک به ټوټې ټوټې شي اواروپا به تل د بايزيد د ګواښ څخه خوندى پاته شي . همدا راز به د روس نصراني حکومت هم د تيمور لنګ د حملې نه خوندي وي .
تر دې ځايه قادر خان خبرې وکړې او بيايې څه فکر کاوه بيايې ستر پادري کرسپاس ته و کتل اوورته يې وويل : مونږ بايد د يوه بل صورت له پاره هم تيار واوسو .
د قادرخان په دې خبره باندې ستر پادري کرسپاس ، دهغه نائب ارديس دواړو ټکان وخوړ او قادر خان ته يې وکتل ،خو پخوا له دې نه چې دوې څه ووايې قادرخان يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ. او ويې ويل :
مقدسه پلاره ! دريم صورت دادې چې که چيرې مونږ په صليبي جنګونو کې بريالي نه شو اوکه چيرې بايزيد يلدرم او دهغه جرنيل علي پاشا د صليبيانو متحده ځواک ته په يونان کې ماته ورکړي نو دهغې نه وروسته چې مونږ کوم دويم صورت اختياروو،او هغه د تيمورلنګ اوبايزيد تر منځه خپل منځې جګړې را پارول دي نو بيا خو مونږ ته دا فکر هم کول په کار دي چې زمونږ انجام به څه ډول وي .؟
د قادرخان د پوښتنې په ځواب کې ستر پادري په ژوره وخندل اوبيا يې په ډير عجيبه توګه قادرخان ته وکتل او ورته يې وويل :
درونده ميلمه ! زه ستا د انديښنو سره متفق نه يم . لمړئ خو زه هيله من يم چې مونږ به په صليبي جنګونو کې بريالي را ووزو . زه همدا راز هيله لرم چې يسوع مسيح اودهغې مقدسه مور به له مونږ ه تر دې حده خفه نه وي چې زمونږ په خپلو زمکو کې زمونږ کومک و نه کړي ، خو که چيرې زمونږ دعملونو په خاطر د يونان په زمکو کې مونږ دماتې سره مخ شو نو بيا هم زه تاسې دواړو ته ډاډ درکوم چې ساېرکن او ايکسلا دواړه شهزادګان به د تيمورلنګ په لښکر کې د ورګډيدو وروسته داسې حالات را پيدا کړي وي چې دبايزيد او تيمورلنګ تر منځ ټکر منځته را وړي او بيا همدا ټکر د دواړو لورو ځواکونه تباه کړى ، ددواړو د ځواکونو د تباه کيدو سره سم به بيا دوې ددې جوګه نه وي چې زمونږ پر خلاف کوم عمل وکړي .
ستر پادري کرسپاس لږ څه تم شو اوبيا يې قادرخان او مظفرالدين ته وکتل اوورته يې وويل :
زما درونو ميلمنو ! که چيرې تاسو ددېنه زيات دلته په پولوپ جزيره کې تم کيدل غواړئ نو مونږ تاسې ته ښه راغلاست وايو . خو دهغه مقصد له پاره چې تاسې دلته راغلي واست هغه يو ډول تاسې تر لاسه کړ، بيرته خپلو زمکو ته ستانه شئ او په ډيره خفيه اوپټه توګه داپيغام کور کور ،اوکلي کلي ته ورسوئ او ورته ووايست چې په ډيرو نژدې ورځوکې به په اروپا کې د مسلمانانوپر خلاف يو ستر صليبي جنګ پيل شي ، همدار از په يوناني زمکو کې اوسيدونکي عيساييان هم ددې له پاره تيار کړئ چې د صليبي جنګ په تياريو کې د صليبيانو د لښکرو پوره پوره بسپنه اوملاتړ وکړي . د زړه د اخلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هغوي ته وسلي او د خوراک زيرمي تياري کړې ، که چيرې د يونان خلک همداسې وکړي نو زه تاسې ته ډاډ درکوم چې د يونان په زمکو کې به د بايزيد يلدرم ځواکونه دړې وړې شي .
ددې سره قادرخان او مظفر الدين دواړه دخپلو ځايو څخه پورته شول ، قادرخان يو ځل بيا ستر پادری کرسپاس ته وکتل اوورته يې وويل :
مقدس پلاره ! مونږ خو ډيره ناهيلې دخپلو زمکو څخه دلته راغلي و خو ستاسې خبرو اوارادو زمونږه حوصله او عزم نوې کړ، زه او زما ملګرې همدا اوس ددې ځايه بيرته ستنيږو اودخپل کلي نه علاوه نورو کليو ته به هم داپيغام ور ورسوو او ورته به ووايو چې د ناهيلی ته اړتيا نه شته ځکه چې د مسلمانانو پر خلاف دصليبي ستر جنګ پيلامه کيدونکې ده او په هغه کې د مسلمانانو په مقدر کې دناکامی ، ماتي ، ذلت او رسوايي پرته نور څه نه شته.
ددې وينا سمدستي وروسته قادرخان اومظفرالدين دواړو د ستر پادري کرسپاس او دهغه د نائب ارديس سره په ډيره درنه توګه خداې پاماني وکړه او بيا د کمرې څخه بيرون را ووتل .
دلږځنډ وروسته قادرخان او مظفرالدين دواړه په خپلو خپلو آسونو باندې سپاره شول اود يونان د جزيرې پولوپ څخه بيرته د علي پاشا د لښکر په لورې را روان شول .
پرلپسې لري ....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

ت ټک وکړ . علي پاشا غوښتل چې دخپله ځايه پورته شي خو دهغه څخه د مخه رستاک پورته شو او علي پاشا ته يې وکتل او

علي پاشا ته وويل :
ډګلوې هم دي ،ځکه چې ستا د وينا په اساس دوې د نريوس ساتنه اوحفاظت هم کوي .
ل نو علي پاشا دواړو ته وکتل او ورته يې وويل :
ن د نقل وحرکت په هکله زما څخه معلومات غوښته ، نو اوس چې تاسې راغلي ياست د سلطان بايزيد له لورې راغلي مخبران

دا ډاګيزه کړه چې څه ډول د سلطان بايزيد جرنيل علي پاشا د يونيسيس کلي محاصره کړ اوپه هغه کلي کې چې څومره د انجمن

ډسپنا دومره ښايسته نجلی وه چې د اروپا هر حکمران غوښتل دهغه سره نژدې والي وکړي خو استيفن ډيره بې عقلي وکړه چې

ې پريکړې وکړی :
ژدې وخت کې به د اروپا ټول ځواکونه د مسلمانانو پر خلاف د صليبي جنګ اغاز وکړي .
نيولو څخه علاوه دهندوستا ن په نيولو هم مصروف دې، اوهمدا راز غواړې د روسيي په نصرانی حکومت باندې هم ور
و په خپل منځي جنګ کې دمسلمانان عظمت اود هغوې قوت ټوټه ټوټه شي اوپه هغه صورت کې به د بايزيد له اړخه اروپا ته
املېږي ،هغوې همدا اوس هغه لورې ته روان شوي دې، هغوې به هلته د تيمورشا ه په لښکر کې د شامليدو وروسته دا کار
و اوس پرې په پوره چټکتيا سره عمل کوی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

و ځليدې ، بيا علي پاشا قادرخان او مظفرالدين ته وکتل او ورته يې وويل :
ودواړه کوچنيان پس له دې همدلته تم کيږي ، تاسې يې په خپله هم ياد ساتئ اونورو ملګرو ته يې هم ووایاست . اوس زما دخور

ته بيرون تړلي دي . ځکه چې مونږ غوښتل تاته هغه پيغام چې مونږ له ځانه سره راوړې در ورسوو اوبيرته خپل لښکر ته ستانه
ددې سره سم علي پاشا دخپله ځايه پورته شو او قادرخان او مظفرالدين ته يې وکتل او ورته يې وويل :

وخفګان ، هجر او بيلتون نښې و کتلې ، هغه وکتل چې دريونا په سترګو کې د سترتيا نښې، دهغې په څيره باندې خپروالې .....را
ې اواز سره ورته وويل :
ډول وي ؟ پاشا ! هغه حالات چې دې مخبرانو ووايه ، نو دهغې په مطابق تر څو چې دا خبر بروصې ته سلطان ته ور رسيږي
کې به نه پای ته رسيدونکې صليبي جنګ و نښلي ، نو علي پاشا! په هغه حالاتو کې به ماته ستا انتظار څومره سخت او د زغم
لامتی له پاره لاس په دعا يم خو ترڅنګ به يې په ډيره بې قرارۍ سره ستا د بيرته راستنيدو په تمه يم . علي پاشا ! زما هيله ده
ه چې د صليبي جنګونو لړۍ پيل شي نو بيا نه پوهيږ م چې ماته به څومره ورځي ، څومره اونۍ ،څومره مياشتې ستا جداي

چې د صليبي جنګونو لړۍ نه وی پيل شوې نوزه له تاسره وعده کوم چې زه به هره ورځ ستا کتلو ته را ځم اوماښامي به هم له
ه هم ستا څخه لرې اوسيدل دزغم وړ نه دي ، خو ګوره ريونا ! کله چې د قومي اهميت داسې پيښې مخته راځي نو هره ستونزه

فوې په لور په کتلو سره علي پاشا ورته وويل :

، اوس خو هغه ستا امانت دې ، ستا د ژوند ملګرې ده اوستا مانديېنه هم .
اته اوپه وير کې ولاړه و ه او ژړل يې.

يګماتوپه نسبت هغه خپل ځانته ډيره رانژدې او دسلطان ډيره ګرانه اومحبوبه ملکه و ګرزيده .
پادشاه بايزيد ته هم د شرابو د څښلو په لور رغبت ورکړ . د ترکيې د قوانينو له مخې شراب منه و او سلطان بايزيد په خ پله
غې سلطان په داسې عاداتو باندې را واړوه چې دسلطان پلرونو او نيکونو ترې ځان ساته .
بوبې په خاطر په شرابو څکلو پيل وکړ.
ه کتلي و چې کوم وخت چې برهان الدين دهغه کمرې ته را ننوت نو د هغې سترګې د قهر اوغضب نه تکې سرې وې ، دخپل
جذبه نه وه ،

چې :
ه منل ستا کار دې، په هر صورت هغه فرض چې زما په غاړه دي زه به دهغې په پوره کولو کې کمې و نه کړم .

غو خلکو اولاد يو چې سرتيرې او صف ماتونکي و . چې د غرونو او رغونو فاتحين و ،د قوم او ملت ابرو او عزت و او دښمن

رې ،او د زرو نظام ، دکانو ښکار وګرزي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

و د مشيت په راز کې د ابن ادم نمايندګي کونکې اوسي .

ا حالت وي نو بيا د خداوند قدوس عناصر هم په حرکت راځي ،هغه د بدل شوو موسمونو د تيزو څنډو په څير را نازليږی او هر
ځ کيږي نو بيا ياد ساته چې د ظلم او تيرې ښکار شوې يو سوالګر،بينوا ګرځي ، زه هيله لرم چې ته به خپل قوم اوخپل ولس

ورځ به ته د خداې د قهر او غضب سره مخ کيږي . بايزيده ! هغه څه چې مې ويل ومې ويل ، په راتلونکې کې به هم زه د ويلو

ې دې .
ت ورسيدو سره سم يې يو ځل بيرته شاته را وکتل اوبايزيد ته يې وويل :
ې ددې وروسته برهان الدين په پرلپسې توګه بايزيد ته د نصيحت کولو په خاطر را ته . د برهان الدين د تللو وروسته بايزيد خپل

ي چې د اروپا د زمکو څخه مسلمانان وويستل شی ، دا انجمن دا کار کوي چې هغه مسلمان مبلغين وژني چې د اروپا په مفتوحه
څو هغه هم د اروپا حکمرانانو ته حکم وکړی چې ټول دې د نائکوپولس د ښار په چاپير کې خپل فوځونه را ټول کړي او

ت په خپلمنځي ربړو کې له منځه ولاړ شي او له يوه اړخه اروپا خوندي پاته شي او دبله اړخه د تيمور لنګ د يرغل څخه د

ي متحرک شوي دې . هغه د دې پادريانو اوراهبانو دپيغام په ځواب کې يو ستر لښکر جوړ کړي دي ، هغه خپل لښکر په دوو
سلمانانو په ولکه کې دي. ددلاچيه دپادشاه او دهغه د زوې مائرچ مقصد دادې چې تر هر څه لمړی علي پاشا تر حملې لاندی و
د دلاچيه حکمران او دهغه زوې مائرچ غواړی د نورو اروپايي حکمرانانو څخه مخته شي . هغوې غواړي چې که د نورو څخه
ي ، بس دهمدې ارادو سره يوځاې د دلاچيه پادشاه د خپل مرکزی ښار څخه را بهر شوي او دعلي پاشا په لور وړاندی ټک کوي

ريوس هم ميلمستون ته ورغله ، هغې په ميلمستوون کې شاوخوا ته وکتل او بيايي د ريونا پلار رستاک ته وويل:

ران او دهغه د زوې دمقابلې له پاره هغه لورې ته کوچ کړي .

ړه ماته وويل چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم سره يوځاې ددې ځايه کوچ کړې دې.
يوس سمدلاسه د ميلمستون څخه را ووتله خو ريونا دنريوس په کتلو سره سمدستي خپل ځان سنبال کړ، دخپل آس واګې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چیدلې دې ، زه پوهیدم چې د علي پاشا سره د نه کتلو په خاطر به ډېره ناهیلي شوې یې، زه ستا حال وینم ، زه پوهیږم چې د

ریوس تر څنګ کیناسته. په دې وخت کې دهغې مور کیتهنا ورته وویل :

ی که دعلي پاشا سره وخت وایې نو ضرور به یې ماته دخپل کوچ څخه دمخه خبر راکړې و . زه فکر کوم چې سلطان با یزید
وې په لور وي، ځکه چې څو ورځې دمخه علي پاشا ماته ویلي و
ونود لړۍ د پیل کیدو کومه غوښتنه کړې نو دهغې غوښتنې دپوره کولو له پاره تر ټولو د مخه د دلاچیه پادشاه اودهغه زوې را
هغه د اروپایې هیوادو په منځ کې را وځلیږي او دپلار او زوې دواړو عزت اودرنښت کې به ډیرښت راشي . خو اوس به کتل

ی کې روښنایي را پیدا کیږي . لورې ! هغه زما له پاره دسکون او ارام سبب ګرځي . لورې ! زه پوهیږم چې دعلي پاشا د تللو
رځې همدلته اوسئ ، په دې ترتیب به د علي پاشا د تللو سره ستا په شتون کې د ریونا ناهیلي او غم لږ څه را کم شي .

او دهغه زوې ته د مسلمانانو زمکو ته د راننوتلو موقع هم ورنه کړه . په دې جنګ کې د سلطان سره دهغه کشر زوې شهزاده

دا فکر کاوه چې سلطان بایزید د خپل لښکر سره یو ځای د بروصې څخه دومره لرې واټن وهلي ، دهغه لښکر به پوره ستومانه
صفونه درست کړل . نو سلطان بایزید هم همداسې وکړ ل.
ې دهمغه دقومندې لاندې پریښوده . نوپه دې ترتیب هغه خپل لښکر په درې برخو وویشه .
ې قومندان و ټاکه . اوپه دې ترتیب یې ځان دسلطان بایزید ، علي پاشا اومحمد په مقابل کې تیار کړ .
ن په یواځې ځان د چا سره مقابله وکړي .

پاشا ته په استفهامیه توګه وویل :
ې سره د علي پاشا په مخ باندې مسکا راغله اوویې ویل :
مقابلې له پاره اخلي او ما غواړی نودرونده سلطانه ! ته به ووینې چې زه څه ډول ددې لیونې سپې ورمیږ ورماتوم. ددې سره

ج ته خپل آس په ځغاسته کړ .

یدو سره سم په ډیره مسحورونکي توګه د تکبیر اوازونه پورته کړل . داسې اوازونه چې زړونوته سکون اوارام وربښې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مقابل لورې دیوه قهر په څیر را خپور شي ، اې زما درویش صفته مجاهده ! زما دعا ده چې ته به د الله په فضل او ارادې

ي ارادی واک ....وخت مه ضایع کوه ، ژر کوه نوم دې را وښیه ، تر څو د مقابلې اغاز وشي ، او ستا دا سهارني نشاتات په

م موجود. خوعلي پاشا ، دمقابلې په وخت کې به زه ستا هر څه به اضمحلال او زوال باندې تبدیل کړم.

م. او څنګه ستا ذهني اوعقلي ځواکونه مفلوجوم ، د یونیسیس وروره ! دمقابلي پیل وکړه .. لکه څنګه مې چې ستا ورور

پاشا هم د یوه وینه تویونکي ، خونړی انسان په څیر پرې خپل یرغل پیل کړ .

کې پریوتي و . هغه فکر کاوه چې ډیر ژر به دعلي پاشا کار ور ختم کړي خو علي پاشا هغه داسې را نښلولې و چې په خپله
ړکه دا را څرګندیده چې خپل ځان د علي پاشا په مقابل کې بې وسه احساسوي ، علي پاشا په ډیر عجیبه انداز کې څو ځلې د تکبیر

وویني چې زه ستا تر مخه د لرې اونژدې تر منځ واټن د تل له پاره له منځه یوسم . نیاسیس ، ځان تیار کړه چې زه یو ځل بیا

پل ډال دهغه مخته کړ ، څنګه چې هغه خپل ډال را مخته کړ نو علي پاشا دخپلې تورې په واسطه دهغه څټ او اوږې ان ترپښتیو

د محمد دخپل فوځ سره یو ځای کتله ، نو په دې اساس سلطان دخپله ځانه سره وویل :
رد تاریخ لیکوالان به ستا د غه جرأت او بهادري چې دخپل دښمن په مقابل کې دې وښوده په زرینو ټکو ولیکي .

س ته لښته ورکړه ، اس هم شړیندونکي ،غریدونکي شو او یو ځل بیا یې د الف شکل خآنته ونیو . په دې وخت کې علي پاشا خپله

نه پرې کړ.
حکمران په خپله زما مقابلې ته راشي تر څو وینو چې څوک غالب او څوک مغلوبیږي. خو که چیرې ددلاچیه حکمران خپل
ر ! که چیرې په تاسې کې لږ څه غیرت هم وي نو خپل شهزاده مائیرچ زما مقابلې ته را وباسی.
یه دخلکو له خوا کوم غبرګون را معلوم نه شو . کله چې دهغوې له اړخه کوم څوک دمقابلې له پاره رامعلوم نه شو نو علي پاشا

ره سم علي پاشا خپل آس را وڅرخاوه اودهغه مړ شوي کس اس یې هم له واګو ونیو اودخپل فوځ په لورراستون شو.

چا د وس کار نه دې ، تا څومره په ښه توګه او په حیرانونکي توګه د دلاچیه خنزیر د ځان لاندې کړ او له منځه دې یوړ. تا
ا سره الفاظ نه شته چې زه هغه استعمال کړم او د هغې له لارې ستا د جرأت مندئ ، بهادرئ او میرانې تعریف وکړم.

کي وي . زما وروره ! ستا سلامتي ، زمونږ له پاره ډیره مهمه ده . زه محمد بن بایزید ستا دې جرأت ، میراني او بهادرئ ته

ه خلکو څټ پرې کول زمونږ په فرائضو کې شامل دي . درونده سلطانه ! دا خویوه معمولي جګړه وه چې ما په کې دخپلو
انو او پادریانو د انجمن پر وینا زمونږ پرخلاف جنګ پیل کړې وې نو دوې به په خپلو دې ارادو کې ډیر ژر پښیمانه شي .

ې علي پاشا له ځانه سره راوړې و هغه یې د لښکر اخرې برخې ته و لیږه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي ستاسي د عقيدو رڼا ، ستاسي ارزوګاني او روايات ، ستاسي اسلوب اوکړچار د نفرتونو په توپان اووينه تويونکي تعبيرونو

ي حملې سره دهغوي هغه دخوبونو انځورونه ، د بې خوبه سترګو د بې نومه غوښتنو په وينه لتاړو ناهيليو باندي بدلې کړي .
سرت او کومک هم له تاسي سره دي . زه ستاسو څخه دمخه روان يم ، او دخپل زوي وليعهد محمد او دخپل ستر جرنيل علي
ت دتاريخ پوهانو ، د قسمتونو د ليکونکو او دفطرت د کاتبانو او د تقدير د پاسبانانو په څير را څرګند شئ ، زه تاسي ته ډاډ
کومک له تاسي سره وی . الله دې تاسي ته په دې ستر جهاد کې برې او کاميابي در په برخه کړي .
زيد هم دهغوي د دغه حال په کتلو سره خپلو فوځونو ته د را مخته کيدو حکم وکړ، دمسلمانانو لښکر د حکم سره سم د توپاني باد

غانودسيلاب او د توپاني باد په څير راپريوتل .

سلطان بايزيد خپل زوي وليعهد محمد دخپل پړاو دخوندي ساتلو سره سره ددښمن په پړاو باندې هم د ولکي کولو له پاره موظف

که څه هم د اروپا په دې زمکو کې سلطان بايزيد اوعلی پاشا د دلاچيه حکمران او دهغه زوي مائرچ ته سخته ماته ورکړه ، خو
ځي ، خو دهغوي هر تدبير ، هره هڅه د ناکامی سره مخ شوه ، ځکه سلطان بايزيد اوعلي پاشا دهغوي هره هڅه ، هر ځواک او
ي کوم څه د راهبانو او پادريانو په وينا ور اچول شوي و هغه په موږي باندې بدل شول .
ړي وه. هر څه يي چې ددښمن څخه تر لاسه ړ کړي و نو هغه يي د سلطان او علي پاشا له نظره تيرکړل ، بيا دوي درې ړواړه

اپورته کيدو هڅه ونه کړی .

دلته به ددښمن په ټولو کړو وړو باندې څارنه کوم .

ه هلته د ځاي واکمنان و ټاکو. نو همدغه واکمنان به هلته د لښکر سره يو ځاي ددښمن په ټولو حرکاتو باندې څارنه او نظارت

ه نريوس ، دهغې دواړه کوچنيان او دهغې مور پر بيسا ټول له ځانه سره يو ځاي د بروصې په لور بوځو . هلته به زما ګرانه !
، دهغوي غوښتنه ده چې ستا او دريونا واده ژر تر ژره تر سره شي. برهان الدين هم په ډيره بې قراری سره منتظر دي ، او

يصلې پر خلاف کومه خبره وکړاي شم ، دروند ه سلطان ! په دې هکله چې ته ځنګه وايې همغسې به وکړم .
. اسونه يي ودرول ، را ښکته شول او سلطان ته يي تعظيم وکړ . سلطان هم هغوي وپيژندل . ځکه هغوي د سلطان جاسوسان و.

قيقت کې د کرميا حکمران دکومې غلطي انګيرنی ښکار شوي دي . هغه کتلي چې تاسي او علي پاشا دواړه په اروپا کې په
ړ ورکړل شوي اودا کار په ځانګړی توګه دهغو نصرانيانو له اړخه شوي چې د تيمورلنګ په لښکر کې ور ننوتي دي او د همغه

ټول زما سره يو ځاي د بروصې په لور کوچ کوي ، علی پاشا زويه ! زه پوهيږم چې د کرميا حکمرا ن به زمونږ پر خلاف د
و اوس خو زما اراده ده چې د کرميا باغي حکمران ته دددې بغاوت داسي سزا ورکړم چې هغه دټولو سيمو څخه بې واکه او
يرته بروصې ته راستانه شو او درا ستنيدو سره سم به ستا او د ريونا واده په پوره جوش اوخروش سره تر سره کړو . راځئ

اکل او بيا سلطان بايزيد دخپل زوي وليعهد محمد او علی پاشا سره يو ځاي د روميل د ولايت په لور کوچ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ، نو درې واړه وارخطا شول او د وارخطايې او اندېښنو په ګډ آند کې له ميلمستون څخه راووتل ، کله چې نريوس را نږدې

ې کوم بد خبر راوړې او نه ماته زما د ځان په اړه کوم ګواښ متوجه دې ، بلکه ماتاسو ټولو ته يو ډېر ښه خبر راوړې دې.

مد اوعلي پاشا هم ملګرى وول.
تاسې درې واړه هم د سلطان او علي پاشا د راتلو سره سم تيار اوسئ ځکه چې مونږ ټول د سلطان اوعلي پاشا سره يو ځاې د

مراسم پر ځاې کړې .
رته يې وويل :
وهيږم چې علي پاشا د ريونا سره ځومره مينه او محبت لرى ، زه په دې هم پوهيږم چې ددې پرته به دهغه حالت څه ډول وى ؟

علي پاشا ته ډيره څه په لاس ورغلى دى . خو دددې جنګ نه وروسته سلطان ته يو ډېر بد خبر راغلي اوهغه دا چې په اسيا کې
ر ټول هلته په بروصه کې دعلي پاشا په کور کې تم کيږو. په خپله سلطا ن او على پاشا به د کرميان په لور، دهغه ځاې دحکمرا

دې . دا به دعلي پاشا د جاېيداد ، دهغه د باغونو ، زمکو او هر څه مالکه وى اودا ځکه چې علي پاشا بل کوم ورور نه لري چې

ى برخه درکړي ،خو زما لورې ته دهغوې دا وړانديز هيڅکله هم و نه منې ،
سوګند چې زما په ذهن کې هم دا خبره نه ده راغلي او نه به کله هم راشي . بلکه زه غواړم چې دريونا د دې ځايه د تللو وروسته

ى يو .د قبر په غاړه ولاړ يو . لورجانې ! د ريونا د واده وروسته زه به په ليکلي توګه عهدپاڼه و ليکم چې زما او زما د ښځې
د علي پاشا مور ، يا خور او يا په خپله علي پاشا له تا څخه هلته د تم کيدو غوښتنه وکړي نو ته د هغوې دا خبره و نه منى او
رم .
باغونو مالکين زما کوچنيان ګرځي . زه به ددې څخه زيات نور څه غواړم ، خو زه له تاڅخه يوه هيله لرم چې ددومره سترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاشریک خداي سوګند چې همدا د ریونا غوښتنه ،دهغې هیله ، اود هغې د خوښې عین مطابق ده ، نریو س خورې ! په دې هکله
او تل پاتې واوسي .
ه فیصله شوي توګه اعلان وکړ چې:
سلطان د لښکر په لور ولاړ شو .

ه راوړو اوبیا به دلته مونږ هم خپل ځان تیار کړ و . که چیرې تر ماښامه پورې سلطان اوعلي پاشا را ورسیدل ، نوبیا به مونږ

ټول کړل ، ویې ترل ، نریوس خپل کوچنیان اوخپله مور هم له ځانه سره را روان کړل ،دې حویلی ته یې راوستل اوبیا رستاک

رستا ک په اسونو د زینونو د اینبولو نه وروسته په توبرو کې دخوراک اوڅښاک شیان په ځاې کول . په همدوخت کې ریونا د

کیتهنا ریونا د خپله ځانه را چاپیره کړه دهغې تندې یې ښکل کړ او بیا یې ورته وویل :

ل ، زه هیله منده یم چې علي پاشا به ارومرو زمونږ پسې دلته کلي ته راشي ، مور ې ما کتل چې یو سپور د لښکر څخه را ووت

ې تاسو ته په د ې اړه کوم اعتراض نه وي .

ه نولورجانې ! څوک به ولی اعتراض کوي ؟ ځکه چې اوس خو ته او علي پاشا دواړه یو له بله سره منسلک شوي یاست ،
ې هغه به هم هیڅکله هم په دې خبره اعتراض و نه کړي . که چیرې ته د حویلۍ نه بیرون دخپل علی پاشا استقبال کوې ، اوهغه

ه یو ځاې دحویلی په انګړ کې ولاړه وه. کیتهنا د آسونو اخور ته راغله ،او رستاک ته یې وویل:

که چې سلطان بایزید ا وعلي پاشا دلته راځي اومونږ ټول د هغوې سره یو ځاې د بروصې په لور درومو.
اظهار په خوله نه شم کولې .

کلي ته د رارسیدو سره سم دلته تم شوې دې ، اوعلي پاشا د لښکر څخه را بیرون شوې او زمونږ دحویلی په لور را روان دې .
ې اجازه ورکړه او اوس ریونا دحویلۍ څخه بیرون دعلي پاشا د استقبال له پاره ولاړه ده.

ی . په دې خاطر په دې ورځو کې مونږ باید د ریونا د ډیرو وړو وړو غوښتنو خیال هم وساتو . فکر کوم چې مونږ هم باید د

هم د هغوې سره یو ځاې هملته ودریږو . په دې خاطر چې علي پاشا زمونږ له پاره اوس هر څه دي. رستاک د کیتهنا خبره و

و ځلیده علي پاشا هم وکتل چې هغه دحویلی په دروازه کې دده د استقبال له پاره ولاړه ده . په دې وخت کې ریونا دخپلو نازکو

ځیر ګرزیدلې وه ، دهغې په سترګو کې د محبت او الفت هیلي د ورایه ځلیدې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وویل :

لم او دننه حویلی ته یې یونه سم .

ې را وسپېرم ، تر اسمانه به څېرې کړم ، او ستا په لیندۍ کې به غشې شم او ستا د توري تیره ژۍ به شم او ستا ددښمنانو ټولې

منده کړه او علي پاشا ته ور غاړې وت ، هغه یې په تندې باندې ښکل کړ ، د هغه وروسته د هغې ښځې کیتهنا د علی پاشا سره
یا بیا یې دهغوی سره مینه وکړه او ښکل یې کړل . تردې وخته پورې ریونا دعلی پاشا آس په اخور باندې د ترلو له پاره روان

ی ؤ، زما دبیرته ستنیدو سره سم لښکر د بروصې په لور روانیږي ، په دې خاطر زه ستاسې څخه غواړم ، چې د وخت د ضایع

مونږ د ځانونو په تیارولو باندې پیل کړې ، زویه ! اوس خو مونږ ستا د راتګ انتظار کاوه ، ریونا هلته په چت ختلې وه او ستا
رازې څخه یې بیرون ستا انتظار پیل کړ . تر څو هملته ستا استقبال وکړې . زویه ! که ته اوس بیره کوې نو لږ ځندوکړه مونږ

ی پاشا سره یو ځاې حرکت وکړو .
خوندي ساتلو دنده و سپارله ، او پخپله د علي پاشا سره یو ځاې په سفر روان شول.
تاک ، کیتهنا ، نریوس ، د هغې دمور پربیسا او دواړو کوچنیانو پیژندګلوي وکړه ، سلطان بایزید او ولیعهد محمد هم د رستاک

نته را نزدې کړه او دهغې په سر یې هم د شفقت او مهربانی لاس را ښکود ،او ورته یې وویلې :
ن محسوس نه کړې ، مونږ ټول له تاسره یو .
یر خفه شو ، خو بیا سلطان نریوس ته مخ کړ او ورته یې وویل چې :

ځان زما په څیر غریبي کوندي ښځې ته دا ډول الفاظ نه و ویلي . ستا ددغه الفاظو په خاطر خپل ځان ډیر زیات سعادتمنده او

ل جائیداد د نریوس د کوچنیانو په نامه کړې او نریوس دې دخپلې لور په ځیر د ځانه سره دیو ځاې اوسیدولو ژمنه کړې ده .
ه په بروصه کې ددې نه زیاتې خوشحالی او اسانتیاو تیارې کړل شي ، که چیرې تا نریوس خپله لور ګرځولې ده نو بیا دا هم و

لو آسونو باندې سپاره شول او دلښکر سره یې یو ځاې د بروصې په لور حرکت وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوې ته د سلطان بايزيد د لښکر د راتللو په هکله خبرو رکړي و . صليبيانو د نايکوپولس د ښار محاصره پرې ښودې وه او

شا او وليعهد محمد دواړه ځانته نژدې را وبلل،د جنګ په پلان يې کار پيل کړ، د لږځند وروسته ددرې واړو په خوله خندا وه او

ې درې واړه بيرته دخپلو خپلو فوځونو مخې ته راغلل. په دې وخت کې سلطان بايزيد ددښمن لورې ته کتل ، هغه چې چيرې هم
کتل ، په سترګو کې يې اوښکې راغلې ، بيا دخپله آسه را ښکته شو ، په زمکه کيناست ، بيا يې سجده وکړه اوپه ډيرې عاجزۍ

او محمد ته وويل :

فوځ ترتيب د پخوا څخه جوړ کړې و . سلطان د خپل خداې تر مخه په سجده پريوتو او دهغه د ذات څخه په ډيره عاجزۍ دخپل
دهغې وروسته يې د علي پاشا او محمد لورې ته وکتل او ورته يې وويل :

نو دهغوې وړاندې راتګ ، دهغوې يلغار د خپل جوړ شوي پلان په مطابق دفعه کړئ .

چپ اړخ په لور ولاړ . خو د لښکر د منځنی برخې په لور په خپله سلطان ولاړ . کله چې دا کار دپلان مطابق پاې ته ورسيد نو
هد محمد دواړو هم خپل ځانونه د لښکر په دريمو صفونو کې ځاې په ځاې کړل . په دې وخت کې سلطان تر ډيره وخته په خپل

هغه به تاسې ته د ټولو اسر ارو او رازونو دښکاره کولو،د برې او فضيلت دسبب کيدو سوبه درو ښې.

د تيارو ، په هوا کې دچټک تلونکو وريځو په څير په حرکت راغې ، مخته راتګ يې پيل کړ، او بيا د سلطان بايزيد په لښکر

. مسلمانانو په لښکرو باندې دومره فشار راوست چې هغوې د فشار له امله ښي او چپ اړخه ته شول او دوې ته يې لاره ورکړه
تلو تر مخه سلطان بايزيد يلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد درې واړه و لاړ و . بيا پخوا له دې چې صليبيان د مسلمانانو ددرې
مره سم دسلطان بايزيد يلدرم شاته نژدې څلويښت زره نيزه ويشتونکي د يوه ستر ځنګل په څير را پورته شول ، په دې وخت کې
کبير غږ پورته کاوه ، دعلي پاشا او وليعهد محمد تر شا هم همداسې حال و . صليبيانو وکتل چې دهغوې مخې او شاته همدا حال

لامه کوله ، سلطان بايزيدبلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد د څو ثانيو له پاره دتکبير اوازونه پورته کړل خوکله چې هغوې چپ
ان بايزيديلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمد ځوابي حمله پيل کړه .

ې ددښمن پرخلاف په يوې وينه تويونکي لوبه باندې مصروف وي ، دسلطان دجنګ دا طريقه د صليبيانو له پاره نوې وه ،
وي اودهغوې کار به يې ور تمام کړې و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیابي ډاډ منه وه ، اوبيا کله چې سلطان بايزيدیلدرم ، علي پاشا او وليعهد محمددخپلو لښکرو سره د صليبيانو ځپول پيل کړل ،
وستي څادر د تښتيدونکو خوبونو په څير،بدليدل شروع شول .

ښتي ، چې هغې په خپلو لښکر و باندې چيغې وهلي او هغوې يې د مسلمانانو پرخلاف را پارول. سلطان بايزيدیلدرم د سجسمنډ په
سره يې دعا وکړه .

ول ته ، بلکه ستا اخرى دين ته يې هم سپکاوې کړې دې ، اې الله ! ما اوس هغه خپل هدف ټاکلې دې ، نو يا الله ماته دهغه په

هغه سلطان بايزيدیلدرم دشکله پيژانده ، هغه بايزيد پيژندلې و . په دې وخت کې يو ځل دهغه په زړه کې دا فکر را پيدا شو چې
ړه او ډال را واخستل او د سلطان بايزيدیلدرم مقابلې ته په ډيره نازړه توګه تيار شو .

ر ستا تر مخه ولاړ يم او ستا ددې ګستاخۍ او بدژبۍ سزا درکوم.

زيديلدرم پر هغه د توري ګذار وکړ نو دهغې ډال يې لرې و غورځاوه او دسلطان درنې تورې د هغه اوږى تر اخره پورې د

ر دهمغې ځايه يې په صليبيانو باندې له يوه اړخه يرغل راوست ،دې حملې د صليبيانو هغه پاته روحيه هم له منځه يوړه ، او په
مانانو رحم وکرم ته پريښودې او په خپله ټولو دتيښتې لاره خپله کړه . سلطان بايزيدیلدرم د نايکوپولس ښاروال د خپل فوځ سره

ړل شوي و ې ، هم د هماغه صليبيانو خيمو کې ځاې په ځاې کړې او پر هغې يې پهره و دروله .

غبړ وکړ ، ددښمن دلښکر کومه برخه چې سلطان له ځانه سره بنديان کړې و هغوې يې ټول په يوه ځاې کې سره را ټول کړل
وي شيان يې ورته و ښوول . خو کله چې سلطان د خيمو لورې ته ولاړ نو په سواليه توګه يې خپل ښاروال ته وکتل او غوښتل

پاره دعيش اوعشرت سامان و له بله اړخه يې دخپلو فوځونو په راپارولو کې هم ډير ستر رول لوباوه ، دوې ټولې هملته په
خوا ديخوا و نه تښتي .

يوه وخته پورې سلطان د جنګ د ميدان جايزه واخيسته ، اوبيا په يوه ځاې کې پر زمکه باندې کيناست ، اوبيا يې علي پاشا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلم د نائټو څخه اخوا د اروپا د هر قوم ستر ستر خلک زما مخې ته را حاضر کړئ.

ټ ، بويري ، د هنګري سورمار هم شامل و .کله چې هغوی سلطان ته را نژدې شول نوټولو خپل سرونه ښکته کړ ل ، سلطان
اوف ډي نيورس او دهغه ملګرو ته يې هم دخپل ځان سره د کيناستو له پاره وويل : ددې سره سم دفرانسې جنرال دخپلو نورو

ي بنديانو په څير نيول شوي او د اروپا ډير ستر ستر سورماران او جنګي پوهان په کې شامل و ، دهغې وروسته يې ټولو ته په

ميرې خاوندان هم . کيداې شي ستاسي د لمړئ ميرانې په هڅو کې ستاسي خلک تاسې ته مجرمين ووايي ، او تاسي خپل

لو او نه به په راتلونکي کې ستا پر خلاف دجنګ له پاره ځان تياروو . خو زه ستاسي د ټولو اوستاسي هغه ملګري چې دلته نه

ي يم ،تر څو تاسې هر يو خپل خپل هيواد ته ولاړ شئ . هغه حماقت او بې عقلي چې تاسي زما سره د جنګ کولو په خاطر کړې

ل وکړ او ورته يې وويل :

حالی سره زما لورې ته راشئ، څومره فوځ مو چې زړه وی زماپر خلاف يې راوړئ ، تاسو به تل ما د جنګ په ډګر کې
نو په څير پراته دي . ټولو ته ووایاست ! چې هر هيواد،هر حکومت ، هر جنرال ، چې غواړی ما سره د جنګ ازميښت وکړ ي

ندې راوړم . خو زه داسي هيڅکله هم نه کوم . زه تاسي ټولو ته د خپلو کورونو په لور د تللو اجازه درکوم او دهغه غضب په اړه

هغه بيرته کيناست او سلطان بيا په خبرو پيل وکړ.

له تاسې سره په بربنده زمکه ناست يم . نو په دې خاطر تاسې که غواړئ څه ووايی نو په کيناستو يې ووايي ، د دريدو اړتيا نه

دزړه پراخوالي ، ستا حوصلي ، ستا هوډ او عزم ته سلام کوم . چې تا مونږ وبښلو ،او مونږ ته دې د تللو اجازه راکړي ده .

،که څه هم زه دهغوې د زړونو ترجماني نه شم کولې او زه د خپل زړه خبره کوم چې که کاؤنټ ډی نيورس که د انسان زوي
ه والي ورکړي ، زه يو ځل بيا ستاسي عظمت ته سلام کوم . ايا ته اوس ما ته او زما د ې نورو ملګرو ته د تللو اجازه راکوئ ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئ .

ڤرازي له ځانه سره لري .

کډې شوی یاست . تر څو دخپلو لښکریانو زړونه خوشحاله او هغوې دجنګ په لور تشویق کړئ ، په هغه څه چې زه تر ټولو
د مفتوحو سره داسې سلوک کوي ، خوستاسې خپل صلیبي لښکر چې دخپله اړخه د یوه مقدس جنګ د پیلامې له پاره دلته راغلي
هرې ګندګۍ او چټلۍ کې تر پښو لاندې کړې ده . تاسو خلکو د نسوانیت جوهر د تمرد ، بې حیایي او فنا انجام ته رسولې دې .

یم. ما تاسې ټول دلته په دې خاطر را وغوښتلئ چې هغه وخت چې ما تېښتیدونکي دښمن دخپلو سالارانو او جنرالانو سره یو
ې وي او یاکومې نجلۍ ته د داډول زحمت ورکولو هڅه شوي وي نو خپل لاس دې پورته کړي .

ڤرانسې جنرال کاؤنټ دي نیورس په حیرانونکي توګه کله دغه نجونو ته او کله هم سلطان ته کتل ، په دې وخت کې هغه غوښتل

څخه کوم تحقیق، زه تاسې په بندیخانه کې هم نه ور اچوم ، او نه به مو خپل اسیران کړم . بلکه لږه شیبه وروسته زه غواړم تاسې

م نه ښکته شو ،دهغه تر څنګ د اروپا نور جنګي مشران چې دخپلو لښکرو سره دلته راغلي و او اوس د سلطان تر مخ ناست و

ه او ورکړه ده . د ښځې عزت د ګل د رګ څخه هم ډیر اعلي او پورته وي ،د هغې عصمت او پت د ورځې په رڼا کې ، دشپې
ه باپته وي نو هغه د نصبي شرافت پیژندګلو،او دخوشحالیو غوړیدلي جال دې ، خو یوه بې ابرو او بې عصمته ښځه ، یوه بې
، نو هغوې دغه ډول انځور نه شی وړاندې کولې ، ستاسې په ټولنه کې دښځې ابرو د غوښتنو دسوند پر موادو دبې ابرویي د

وخت چې تاسې دلته را بلل شوي وئ نو یقیننا چې تاسې به ویریدلي یاست چې مسلمانان به له تاسې سره ډیر بد سلوک وکړي ،
مه دریږئ ، کینئ ، زه ستاسې په هکله یوه پریکړه کوم ، ماته لږ څه مهلت را کړئ ، زه به ستاسې په اړه د فرانسې د کاؤنټ

زه هغوې ټولو ته ښښنه کوم . نیورس ! زما مخبرانو ماته خبر راکړې دې چې د صلیبیې جنګیالیو او دهغې د مشرانو له پاره یو
وو میزبانانو کومک او دهغوې د ژوند خوندیتوب پورې را نغښتي دې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر يم چې هغه هغه ته کتل خو هيڅ تعرض يې پرې و نه کړ . نه يې د لاش وړونکي منه کړل او نه يې دهغوې تعاقب وکړ . بلکه

ه زرګونو اروپايي نجوني چې دلته ولاړې دي دوې هم ته د خپلو فوځونو په خوندي ساتنه کې دډينوب درياب په غاړه ولاړې

سلطان سمدستي خپلې پښې شاته کړې . بيا کاؤنټ دي نيورس بيرته سيخ کيناست او سلطان بايزيديلدرم ته يې وويل :

ر که چيرې داسې نجوني د کوم اروپايي حکمران پر لاس ورغلي واې نوتر هر څه لمړی به هغه په هغوې کې ښه څريدلي واې
چې تا دې ټولو نجونو ته ازادی ورکړه او اوس چې ته دا نجوني زما سره يو ځاې اروپايي جنګي بنديانو ته ورسپارې او هغوې
ف ، عدل ، اخلاقو او کردرا ته سلام وړاندی کوم . يقينا چې ته دزړونو قايد يی او د اخلاقو او کړچار يو ډير ستر معلم يې .
طان ! زه يو ځل بيا خپله ژمنه تکرار وم ، چې که چيرې په راتلونکې کې کله هم صليبي ځواکونو ستا پر خلاف سر راپورته کړ
لاسه څه ډول وهل خوري .

ر ته ور سپارم ، ددې ځايه لږ مخته په لږ واټن کې دډينوس د درياب په غاړه يو بحری بيړه ولاړه ده ، نيورس به دخپلو ملګرو په

نه نجونو هم دا کارو کړ .او د سلطان بايزيديلدرم په صفت کې يې شعارونه ورکول پيل کړل. په ځواب کې يې سلطان د هغوې

ي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

رتيب دروم پاپاې اعظم ته هم پوره سپکاوی تر غاړه شوې دې .اود ا ځکه چې دا صليبي جنګ دهمغه به خطوطو او ليکنو
شم . او ددښمن د عکس العمل انتظار وکړ م.ددې نه علاوه ، علي پاشا او محمد زويه ! تاسې پوهيږئ د بروصې دښارڅخه د

ه دې جنګ کې د برخې اخستلو له پاره تر ټولو ستر لښکر را استولي و،دا په داسې حال کې چې ددې تر مخه مونږ د قسطنطنيې

يم او دروم په لور ، چيرې چې د سينټ پيټر دعبادتځاې قربان ځاې دې ، مخه کوم او هلته به د خپل سوګند سره سم خپل آس تړم
ا صليبی جنګ د پيلولو فکر او جرأت و نه کړاې شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړه شیبه وروسته به مونږ او تاسي ټول د دښمن ډېراو معاینه وکړو ، دهغه ځایه چې هر څه تر لاسه شول نو دهغي یوه برخه به
کتلو وروسته ، علي پاشا ! ته به سمدلاسه د ریونا پسي ولاړ شي، که زما مني نو تر هغو چې مونږ په نایکوپولس ښار کې تم
ي ؟

ر شاهي خزانې ته ولیږله ، بله برخه یې په نایکو پولس ښار کې د تم کیدو نه علاوه ددښمن پر خلاف د خوزښتونو د مصارفو

ر شوي و نو لښکر ته یې همله ته د ډېراو کولو حکم ورکړ . په دې تم ځاې کې د سالارانو د اوسیدو له پاره ډیرې ښې خوني جوړې
ې د حکم په اساس د ریونا د راوستلو له پاره دهغې د کلي په لور روان شوي . تر څوریونا له ځانه سره د نایکوپولس ښار ته

ډینیوب د دریاب څخه د یونان پورې او ان تر دجله او فرات پورې د اسیا ټولواک واکمن و. او د اروپا خلکو ورته د نړۍ فاتح

صیبت خو بلکل په حساب کې نه را ته .

نو د افاقو شونډې سرې شوې وې اولمر دډوبیدو لورې ته ور ښکته شوي و، په همدې وخت کې ریونا په داسې حال کې چې د
اګې یې نیولې وې دننه را ننوت ، ریونا په ډیره حیرانونکې او خاصو احساساتو سره علي پاشا ته کتل اوبیا یې د ډیرې زیاتې
ه کیدونکې نه وه ، نو دهمدې فکر په اساس دهغې قدم دریدلې و. تر څو شیبو هغې په ډیر شوق ، ډیر محبت سره علي پاشا ته

ې په کتلو سره علي پاشا خپل دواړه لاسونه پرانستل ، دواړه ماشومان د علي پاشا سره ور غاړې وتل . علي پاشا پر زمکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې وروسته علي پاشا نورو ټولو ته سلام وکړ،نريوس را مخته شوه او هغه يې په تندي باندې ښکل کړ او ورته يې وويل:

رانسي جنرال کاؤنټ دی نيورس هم و ، ددې تر څنګ د صليبي لښکر و په زرګونو نجونې هم و نيول شوې ، بيا سلطان
ه دلته راغلي دي نودوې بيرته همغو خپلو خپلو سيمو ته ورسوي، څرنګه چې په جنګ کې د ګډون له پاره د ډينس بحري بيړه
ورکړه .

ځانه سره يوسم ،ځکه چې سلطان بايزيدپلدرم هملته د نايکوپولس په ښار کې زما او د ريونا داوسيدلو له پاره ځاې تيار کړې دي
ه وي ، خو په هر صورت بروصې ته د تللو تر مخه به زه اوريونا يو ځل دلته له تاسو سره ووينو.

ولس ښار کې تيارکړې دې . په دې ترتيب ته کولې شې ريونا له ځانه سره هملته ديره کړې ،خو دا را ته ووايه زويه ! چې ته به

باره اوسم . اوس پريړده چې اس دې په اخور وتړم او بيرته را ستنه شم نو نورې خبرې به کوو .

زما څخه اخلي نو زه هم دهمدې رشتې احترام کوم چې زما او ستا تر منځ شتون لري. ته همدلته و دريږه ، زه په خپله اس تر

ند مه کوه ، اس به زه وړم او هلته به يې همدا زه تړم .

و زويه ! دا غواړې پر تا باندې هم خپله خبره و منې .

ه واسطه ستومانه شوې او هم يې دومره اوږود سفر کړې دې .

ه زوره وخندل .

او قيضه ترې لرې کړه ، او د زين سره چې کومه څرمنيزه خلطه نښتې ده هغه ترې را واخله او له ځانه سره يې راوړه ، په

ره يې راوړه ، دعلي پاشا څنګ ته راغله او بيا يې ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل:

، ځکه چې په هغې سامانونو کې د قیمتي زیوراتو نه علاوه جواهرات او دښایست او تزئین ډیر زیات شیان موجود و ول. د

نګه غواړي هغسې یې وویشه .

ي پریکړه تاسې میره او ښځه کوئ .

ځخه یې یوه برخه د نریوس له پاره ، بله یې د ریونا او دریمه برخه یې د سریان له پاره کیږدئ. اوس نو که چیرې تاسې په دې

ور سریان له پاره ورکړئ .

یونا دعلي پاشا په لور وکتل او ورځخه یې وپوښتل چې ایا ته زما ددې خبرو سره اختلاف لرې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

، اوپاته دواړه برخې چې ستا او د سریان رسیدلې هغه دخپله ځان سره خوندی و ساته . بیا ریونا دخپلې مور په لور مخ کړ او

ړي لښکر عکس العمل نه وې را څرګند شوې ، اوکه اروپایي ځواکونه غواړې له تاسې څخه د انتقام له پاره ر ا ووځي نو ته ،
ده چې ریونا به له تاسره یو ځاې ځي ، نو زه غواړم تاته دا ووایم چې کله چې ستاسې لښکر د نایکوپولس څخه بروصې لورې

، او تااو بایزیدیلدرم ته بل کوم لورې ته دهغوې دمقابلې له پاره کوچ کولو ته اړتیا پیدا شي نو زویه ! ته به بیا د ریونا سره څه

له پاره دلته راولم تر څو له تاسو ټولو سره ووینې ، ددې وروسته بیا دواړه د لښکر سره یو ځاې د بروصې په لور حرکت کوو .

خاطر دلته راوړم او زه به بیرته ستون شم.

ن مو ور رسولې دې خو بیا هم سلطان په خپلو ټولو سیمو کې جاسوسان خپاره کړي دي او سلطان هغوې ته تاکید کړې دې ،
، هغوې پر مونږ د یرغل پلان لري خبر راکړي ترڅو مونږ د مخه دهغوې پلان شنډ او ځواکونه یې دړې وړې کړو .

روسته به ریونا له ځانه سره اخلم او بروصې ته به ځم . اوس ما دخپل پلان تفصیل تاسې ته ووایه، که چیرې په دې لړ کې

ه زړه زړه کې یې ورته وویل :

ه ځایه پورته شو تر څنګ یې نریوس او موریې پر بیسا هم د خپلو ځایو څخه پورته شول او ددواړو کوچنیانو سره یو ځاې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوم ، ما به هيڅکله هم نه وې کړې ، ځکه چې ته دمور يواځنې زوی يې ، نو په دې خاطر زما هلته په بروصه کې ستا د مور

ه خود هغې د نښې په توګه دهغې ور سره ناسته ده . نو په دې توګه به هغه ته يو ډول اطمينان ور په برخه واې ، دويمه خبره
سته دې لورې ته را وستم ، نو ايا دا خبره به زما مور قيرات نه وي محسوس کړې ؟ او يا په باطني توګه هغې ته دا احساس نه
اشا ! په دې کې هيڅ شک نه شته ، چې ريونا له پاره ته تر ټولو قيمتي پانګه يې . خو علي پاشا ! مونږ دواړو ميره او ښځې ته د

ت کول په کار و چې ما ته د لښکر سره يو ځاې د بروصې ښځه دې سيمو ته راوستلې!

ستنه همدا وه ، چې زه له تاسره په لښکر کې و اوسيږم. خو که چيرې په هغه وخت کې تا ويلي وې او سلطان دې هم په دې خبره

ږې وکړم . خو کله چې لږه شيبه مخکې تا زما د مور او پلار سره دلته په ميلمستون کې خبرې کولې چې که چيرې نوې جنګ و
دې ځاې کې د تم کيدو په ځاې بروصې ته د مور ځنګ ته ولېږه ، ما ته به دهغې په خدمت کې ډاډ او سکون تر لاسه کيږي او

ه ګيله شکوه وکړي . څرنګه چې ته دلته راغلي يي ، نو اوس همدلته اوسه ، زه هيله لرم چې په ډيرو لنډو ورځو کې به مونږ د
ډير ژر کار و ختم کړو . او بيا به د بروصې په لور کوچ وکړو . دهغې وروسته که بيا کوم داسې پروګرام را مخته کيږي نوبيا
. دواړه ميره اوښځه د هغې سره تفصيلي خبرې وکړو اودهغې ښځه به ببننه هم و غواړو . زما په فکر که دهغې په زړه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ې د هغوې خولې پرانستې . په هغو کې يې دننه سترګې ور ننويستې او بيا يې بيرته دواړه کڅوړې د ريونا په غيږ کې کېښودې

س چې ته څنګه غواړې هغه وويشې نو وي ويشه .

ه مونږ دواړه د يوه بل له پاره يو او د يوه بل له پاره به اوسو . علي پاشا ! که ته اجازه راکړې نو زه به خپل پلار دلته را وبلم

ع باندې و غږيږه . بيا نوټول يو ځاې يوه پريکړه کوو او دهمغې په مطابق به عمل کوو .

ه ورکړې و ې ، هغه هغې په خپله مخکې کېښودې او بيا يې خپل پلارته مخ کړ او ورته يې وويلې .

غشو د خلطې په منځ کې اېښودې وې، بيا وروسته يې چې له ماسره په ميلمستون کې خبرې کولې دا ورته را يادې شوې ، اوس
ې لړ کې ما د علي پاشا سره مشوره کړې ده خو دا بلکل په دې باندې خبره نه کوی ، هغه دا خبره تاسې ټولو ته پری ايښې ده.

ه ددې خبرې ځواب ورکړ م ؟

ن سامان هلته بروصې ته د علي پاشا مور ته له ځانه سره وروړې وې ، او همغې ددې سامان د ويش کار په خپله تر سره کړې
مغې حقداره يې ، هغه له ځانه سره بروصې ته يوسه ، خورې ! داستاسې په کاريږي . خورې ! ته خو وينې او پرې پوهيږې هم
خه زما برخه هم را وکاږې ، ريونا ! زه ستا د فکر نه ښه خبره يم . زه ستا ممنون او شکريه کونکي يم ، چې ته زما دومره غم

يتهنا ته هغه د منلو وړ وي نو زه به پرې څه نيوکه وکړاې شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونا علي پاشا له ځانه سره خپلې خونې ته یوړ.

او په دې ترتیب د ریونا سره یو ځای مخته ولاړ .

لی پاشا یو دم دخپله آسه را ښکته شو ، د علي پاشا په لور په کتلو سره ریونا هم په تیزی سره دخپله آسه را ښکته شوه . او دخپلو

ې :

ښا ته وکتل او ورته یې وویل :

ۀ په انګړ کې و درید او علي پاشا ته یې وویل :

ستنه شوه چیرې چې علي پاشا او سلطان ولاړ وو. کله چې هغه را ورسیده نو سلطان ورته وویل :

وه ، په دې وخت کې ولیعهد محمد دخپلې حویلی څخه یوه خورجین را وړې وه ، هغه دا خورجین د سلطان بایزیدیلدرم تر مخه

ې و . ددې نه اخوا په کې نور ډیر قسم جواهرات هم موجود و . علي پاشا او ریونا ددې شیانو په کتلو باندې هک پک حیران پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

يه ! رارسيدلي ده . علي پاشا ! په تير جنګ کې چې د غنيمت کوم مالونه مونږ ته رارسيدلي و په هغې کې د سروزرو او طلاو
ڼخت چې هغه زما د تورې د ګذار لاندې راغي نو دا تاج يې د سر څخه ولويد . او ما همغه وخت را و ا خست او دخپل آس په
ه ، کيدائ شي هغې خپل تاج همله په پړاو کې پرې ايښي وي او يا يې د ويرې او تيښتې په حال کې خپل تاج هم له ياده ويستلي

ي کړاې ، ځکه د کرميان د جنګ دميدانو څخه د فراغت نه وروسته مونږ غوښتل دبروصې په ښار کې ستاسې واده په شاهي
ه ښار کې ستاسو د دواړو نکاح وکړو . زما لورې ! علي پاشا ماته دخپل زوي په څير حيثيت لري ، ما دخپل زوې په واده کې
ي کړو .

نه تاته د بروصې په ښار کې تر لاسه شي . خو لورجانې ! په دې ځاې کې ته اوس همدا شيان قبول کړه . ګوره ريونا ! ته هم

يونا لورې ! هغه څه چې ستا تر مخه دې نو دا ټول له ځانه سره و ساته ، ددې وروسته به د بلې موضوع په هکله خبرې کوو.

ه ،

فکر کوم چې دا صليبيان مونږ د انتقام پرته نه پريږدي . ځکه مونږ چې هغوې ته کومه ماتې ورکړې ده هغه ډيره د ذلت نه ډکه
د وينه داده چې زمونږ په لاسو د ماتې څخه وروسته د اروپا متحده لښکر به د پولوپ د جزيرې په لور مخه کوی ، او هلته به نه
ې داسې هم وکړي نو مونږ به دخپل خداې په نصرت او کومک سره دهغوې په ځپلو باندې بريالي شو. اويو ځل بيا به دهغوې

ې دي . او هغوې ته مې حکم کړې دې چې هغوې دې په دښمن باندې څارنه وکړي او ددښمن د هر حرکت څخه دې مونږ ته خبر

ه پاته شو . تر هغو چې مونږ دلته د نايکوپولس په ښار کې اوسيږو نوريونا به هم له تاسره وي . خو کله چې مونږ د کوم جنګي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نر څو زما د مور قيرات خدمت يې کولې ، ريونا وايي چې زما مشره ورندار د پخوا څخه په دې سيمو کې مقيم ده ، او د بله
.

کړې واې . ځکه چې ستاسې ددواړو د نکاح وروسته لښکر دغو سيمو ته کوچ کړي و او تا ته د ريونا سره د يوځاې کيناستو
ځې.

ې د ريونا فکر په حقيقت ولاړ دې ، دنکاح او واده وروسته ريونا بايد هملته دقيرات سره يو ځاې پاته شوې وې ، هغې به هلته د
هغه وخت کې چې ما کومه پريکړه کړې وه هغه د حالاتو غوښتنه و ه او ماته همغسې کول په کارو . او اوس چې ريونا څه

يو ځل بيا دکوم جنګې پلان له پاره حرکت کوو ، نو مونږ به بيا هم همدلته تا ستا دمور او پلار کور ته ليږو . اوکله چې مونږ د

زينونو سره ترل شوې هغه را پرانيزم . او د حويلۍ دننه برخې ته يې راوړم .

سونو د تړلو يوه کوچنۍ اخور هم شته . د اخور مخامخ د اودسونو او ځان پاکولو له پاره او هم د پخلنځي ځاې شته ، ريونا ولاړه
يوه لرونکې ونې او بوټي او ګلونه و . ريونا هلته تر ډيره وخت پورې و ګرزيده ، بيا بيرته دعلي پاشا خواته هملته انګړ ته

کونو د حالاتو په هکله پوره معلومات مونږ ته نه وې راوړې .

ې څه ډير تزئين نه دې کړې . همدا راز دحويلۍ د پخلنځي څخه هم ډير کار نه شی اخستل کيداې ، ځکه زمونږ د دواړو ميره او

په دې حويلۍ کې کيداې شي مونږ يواځې يو څو ورځې و اوسيږو ، اويا څو مياشتې ، په هر حال اوس زما اوستا د اوسيدو ځاې
ځاې څخه زما او ستا دواړو ډوډۍ تياره را ځی .

ه ورکړلې ، اسونو په مړه ګيډه اوبه و څښلې او بيا يې د دانې او ګياه اخورې ته و درول .

ې په ښار کې د ماښام اذانونه پيل شوي و. دواړو ميره او ښځې هملته په حويلۍ کې خپل لمونځونه ادا کړل ، اوبيا وروسته د لړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږدې دوه مياشتې پوره شوې ، لږ څه دمخه هغه مخبران ، چې ما د لته د پولوپ د جزيرې په شاوخوا کې د دښمن د نقل و حرکت
پل پړاو کړې ، ددې ماتې خوړلې لښکر جنرالانو چې دله يوه اړخه زمونږ څخه د خپل انتقام د اخستلو له پاره ټولو اروپايې
انو ته تاکيدی ليکونه استولې تر څو ددې ماتې خوړلې لښکر سره چې دلته په اروپا کې يې پړاو کړيدې هر ډول مرستې وکړي .
.

ل چې دا ټولنه به نژدې همغومره ستره وه لکه څومره ټولنې ته چې مونږ د نايکوپولس په ښار کې ماتې ورکړې وه ، راغليو
چې تر ولکې لاندې يې راوستې ، تر هغې به د جنګ څخه لاس و نه کاږی . مخبر دا خبر هم راوړې چې په دې جنګ کې د
خپله د خپلې ژمنې څخه تيرشوې دې نو ما اوس يو پلان تر تيب کړې دې :

که په دې سيمو کې ددښمن نقل وحرکت تر سترګو شو نو ښاروال به په اسانۍ سره هغه و ځپوې .

وپه ځپلو کې له مونږ سره کړې و ، نو زما زويه ! نو هلته به د صليبيانو د ملا دماتولو وروسته ، زما اراده چې د خپل لښکر

څه لمړۍ مونږ ته يو ډير ښکلې د اوسيدو ښار تر لاسه کيږي ، دويم دا چې د قسطنطنيې پادشاه اوس د صليبيانو يو سترپنا ه ځاې
ځې ځواک همليته را ټول کړو او بيا به له همغه ځايه هر اروپايي ځواک چې سر را پورته کوی مونږ به يې د ځپلو له پاره تيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره پوره اشنايي لري ، زويه ! څرنګه چې هغه دواړه ستړی ستومانه دي نوپه د خاطر ما هغوې ولیږل تر څو لږ څه ارام

د پولوپ د جزيرې په لور خوزیږو ، زما په فکر چې سبا سهر به دخپلو فوځونو سره يو ځای ددې ځايه کوچ کوو . مونږ به د

غو سيمو کې د صليبي جنګونو پيلونکي دغه راهبان اوپادريان دي چې ددې کارونو د ترسره کولو له پاره يې يو انجمن (ټولنه)
وه ، دهمدې انجمن پادريانو د روم پاپای اعظم ته ليکونه استولي و او د هغې څخه يې د جنګ دپيلامې له پاره د کومک غوښتنه
وپا حکمرانانو ته تاکيدي خطونه ليکلي و اوزمونږ پر خلاف يې د صليبي جنګ دپيلامې له پاره تشويق او ترغيب ورکړی و .

ې نو دا خبره ياده ساتئ چې هغه راهبان اوپادريان چې دغه انجمن يې جوړ کړی دي او هغه صليبيان چې د جنګ څخه تيښته
په غاړه دې . زه هيله لرم چې دپادريانو او راهبانو د انجمن ټول غړي و نيول شي ، دواړه ستر پادريان هم و نيول شي . هغوې

ن کړل . چې په دې ډله کې ستا پلار هم شامل دې . په دې اساس د مبلغينو ددې وژنو په خاطر هم دا انجمن د بڼني وړ نه دې .
چې څومره پادريان او راهبان دي او هغوې هلته دپولوپ د جزيرې په غاړه د ولاړو کشتيو په واسطه خپلو ځانو ته د تيښتې لاره

کړ او سلطان ته يې وويل :

ه دروميل ولايت ته ولاړ شو ، ريونا به هلته دخپل پلار رستاک په کور کې پريږدو اومونږ به د پولوپ په لور مخه کړو ، مونږ
خلاف جنګ پيل هم کړی نو هغه به سهار وختي وي او سهار سهار به هغوې د جنګ نغاره و ډبوي ، تر دې وخته پورې به زه د
عهد محمد چې کله د شپې په تياره کې د پولوپ جزيرې ته ورسيږو او هلته ددښمن تر مخه پړاو وکړو ، زه به دخپل لښکر سره
دريانو سره يو ځای لاس نيولې له ځانه سره تاسې ته راوړم . تاسې چې د خپل لښکر تر شاو پړاو کړی وی نو زه به دغه

ل ځواک له منځه وړی دی. په ساحل باندې ولاړو کشتيو ته يې اور لګولې ، او د راهبانو او پادريانو دانجمن چې څومره وګړي
کيږي . او دا ټول په دښمن باندې د غلبې له پاره ډير اغيزمن ثابتيږي .

مي . زمازويه ! اوس ته ولاړ شه ، ريونا به په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوي او بيا دهغې سره يو ځای د سهار وختي

ى و پوښتل : علي پاشا، زما حبيبه ! ته سلطان د څه له پاره ور غوښتې وې ؟ ايا کومه مهمه مسئله وه ؟

ړي و ، همغومره ځواکونه يو ځل بيا هلته په پولوپ کې را ټول شوي دي ، د سلطان بايزيديلدرم سره دخبرو وروسته پريکړه
ب په لورې کوچ کوو . دعلی پاشا ددې خبرو په اړه ريونا غوښتل چې څه ووايې خو هلته د نايکوپولس په ښار کې د ماښام

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پولوپ د جزيرې په لور وخوزيدل .

ه منځه وړل ، بلکه د سلطان بايزيد يلدرم د لښکر لار ښوونه يې هم کوله ، کله چې دسلطان لښکر ې د جزيرې څخه نژدې پنځه

ر.

جزيرې ته د ننوتلو يواځنۍ لاره هم همدا ده . د شپې په ژوره تياره کې دغې کوچنۍ او نرۍ پټۍ ته په رسيدو سره علي پاشا خپل
، خو د لښکرد بلې برخې سره يو ځاې علي پاشا د سمندر په څنګ څنګ کې روان و ، د سمندر په ساحل باندې چې څومره

له کونکو په مقابل کې يې د عاجزۍ او انکسار نه کار واخست، هغوې يې ټول و ښنل . په دې ترتيب دشپې په تياره کې علي

سره را يوځاې کړې او د سهار د لمر خاته تر مخه هغه هلته د صليبي لښکر تر مخه پړاو کونکې سلطان بايزيد يلدرم د لښکر

ه جوړول پيل کړل ،هغه وخت چې سلطان بايزيد يلدرم د خپل لښکر صفونه جوړول ، نو په هغه وخت کې علي پاشا او وليعهد

ه وخت کې چې و ه . اوس زمونږ د لښکرو شميره نژدې يولک او پنځه ويشت زره کسان دي ، خو زه چې وينم د صليبيانو د

نږ د جنګ دهغې طريقې سره بلدتيا لري .

مو چې د نايکو پولس دښار په جنګ کې جوړ کړی و ، په منځنۍ برخه کې به زه اوسم ، ښې لورې ته علي پاشا او چپ لورې ته
تړئ .

من د قوت اندازه اخستې ده ،او هغه مو په خپل مخکې درولې دې ، دتکبير د اواز داوريدو سره سم به ، زامنو! تاسې په کار پيل

پيدا کيږي . ستاسې ددواړو د لښکرو د غشو د ويشتلو په اساس به ددښمن دعسکرو صفونه يو په بل پسې له منځه ولاړ شي ،
عسکری ځواکونو تر منځ يوه ګډوډي رامنځته شي ، او مخامخ به زه دخپلو حملو په واسطه دهغوې تر منځ همداسې کيفيت را

اړو خواو څخه دغشو حمله و دروئ او پرې په پوره قوت سره حمله وکړئ . نو که چيرې مونږ ددې پلان په پلي کولو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږ هغه طريقه دومره اغيزمنه نه وی . که چيرې مونږ د جنګ په عروج کې د ښي او چپ اړخه نه ددښمن په صفونو باندې غشي

جذبو دريښتونوالي ،او ستاسې د روح د پايمالولو پسې دي .

ه دې ميدانو کې به هم تاسو په دښمن باندې لکه د توپان په څير را وغورزئ ، زه تاسو ته ډاډ درکوم که چيرې تاسې يواځی يو
ه مو ماته ورکړه همدا سې به پدې جنګ کې هم ستاسې تر مخه ددښمن پر خلاف جنګيږم او دښمن ته به دا ثابته کړم چې مرګ

همغه ذات به ستاسې ملاتړې ، ستاسې دوست او ناصر وي او په دې ميدان کې به تاسې ته هم بې له شکه برې په برخه کړي .

او وليعهد محمد هم همداسې وکړل او دخپلوخپلو لښکرو مخې ته ورغلل .

د خپل لښکر سره يو ځاې د خپل مرکز څخه ډير لرې دې ، او بيا هغه د صليبيانو په زمکه کې ور ننوتي و . اوصليبيان پر دې
ې ځو وارې زيات و .

ی ډير خفه و چې دخپل ټول توان په استعمالولو سره بيا هم نه و توانيدلي د سلطان بايزيد يلدرم لښکر لږ څه هم شاته و تمبوي ،

او وليعهد محمد لښکری د سترګو په رپ کې دد ښمن په صفوفو کې ور ننوتي ، اوبيا يې داسې په تيزۍ سره لکه د تيز باران په
ږ تر منځه ستر ه ګډوډی راپيدا شوي وه . کله چې ددښمن مخکنيو صفونو وکتل چې د هغوې په ښي او چپ اړخ باندې دمخالف
سره نيمايی کوي نو په دې خاطر به مخکې صفونه ددښمن په منځ کې پاته شي . نو په دې اساس به دهغوې مرګ يقيني شي .

ښکو باندې حمله وکړه ،د سلطان بايزيد يلدرم دا حمله دومره سخته ، او تيزه و ه چې مخته صفونه يې يو په بل پسې و ځپول او

سترګو تر ليدو پورې وه . د صليبيانو له پاره دا حال د زغم وړ نه و . نو په دې خاطر يې خپله ماتې و منله او څوک چې توانيدل

چې توانيدل و ځپول ، کله چې سلطان وکتل چې تښتيدونکي صليبيان اوس دهغه د فوځ له پاره د خطر سبب نه ګرځي نودخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

و څخه هم ډېره وه . زه د هغه خداې ممنون يم چې ددې توپير سره سره يې بيا هم مونږ ته په دښمن د همغوې په زمکو باندې

جنګونو څخه دا خلک ډېر مجرمان او فساد ی دي . په داسې حال کې چې د الله حکم دې چې «فتنه » د قتل څخه هم بدتره ده .

يل :

علي پاشا غوږ ته ور نزدې کړه او په ډېره مينه او شفقت سره يې ورته وويل :

نه په لړزه کې شول ، په سترګو کې يې ويره را پيدا شوه ، سلطان لږ څه نور هم ور نزدې شو . ځومره پادريان او راهبان چې
ه په لړزه کې و . په څهرو يې د مرګ ويره ، په سترګو کې نا اميدي . سلطان يو ځل د ټولو جايزه واخسته ،اوبيا د ستر پادري

ې راهبان او ستاسې پادريان ستړې ستړې ډلې د تبليغي ډلو تر نامه لاندې زمونږ سيمو ته راوړې او دځپل دين او مذهب تبليغ
نو تاسو زمونږ پر خلاف د صليبي جنګ پيلامه وکړه ، داسې خلک مو مخته راوړل چې د لوښتيا انځور يې جوړاو ، د نوې

کې مونږ د اروپا په زړګونو ښايسته نجونې و نيولې ، هغوې ټولې ستاسې صليبي عسکرو زمونږ د نيولو څخه د مخه بې عفته
نيولې او نه زما په هوډ کې کوم تغير چا رواستلې شو . خو ما داسې و نه کړ ل ، ما دهغو نجونو درنښت وکړ او په ډېر درنښت
و کوم ځواب شته ؟ زه پر تاسو باندې د عامې وژنې الزام لګوم ، ځکه چې تاسې مسلمان مبلغين وژنئ نو ايا تاسو سره ددې

ې د ټولو د وژلو حکم ورکوم .

او راهبا ن يوې لورې ته يوړل او ټول يې له منځه يوړل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه لمړۍ د قسطنطنيي لورې ته ځم ، هغه محاصره کوم ، هيله لرم چې تر څو ورځو پورې به قسطنطنيه ولکه کړم ، کله چې
و غوښتل نو خپل قسم به پوره کړم ، اوس راځئ چې دخپل فوځ له پاره د قيام او طعام انتظام وکړو .

خپل اس تړی نو د هغه ددغه اعلان په اوريدو سره د اروپا ټول راهبان او پادريان د حکمرانانو په ګډون په لړزه شوي وو .
چې سلطان بايزيديلدرم د صليبيانو متحده لښکر ته د نايکوپولس د ښار په څنډو کې ماتې ورکړه نو بيا هم اروپا په لړزه شوه ، نه
ې ووايی چې په سلطان بايزيديلدرم باندې حمله وکړي او دا ډاډ دې هم ورکړي چې که چيرې هغه په سلطان بايزيديلدرم باندې
پاپای عظم له اړخه د پيغام د ورسيدو سره سم روسې نصراني حکمرانانو د سلطان بايزيديلدرم په خلاف دتيمور لنګ د ملاتړ له

هغوی هم تيمور لنګ د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف د جنګ له پاره تياراوه ، په حقيقت کې تيمورلنګ تر اوسه پورې د سلطان
طان بايزيديلدرم يو داسې سلطان دې چې په جنګ کې دخپل لښکر مخته ځې ،او په دښمن باندې د يرغل کولو پوره پوهه لري،

ر خلاف د حملې ترغيب ورکوو . روسانو هم هغه ته يو لوې لښکر تيار او ور استولې و. او اخرکې پاپای اعظم او د قسطنطنيي
رلنګ به هم مات او د شمال په لور به يې واوريني سيمې ته په شا کړي .

و په ملاتړ عملي پروګرام ته تيار شو او د سلطان بايزيديلدرم پر خلاف يې د جنګ کولو هوډ وکړ . نو هغه اته لکه قوي فوځ را

نه جوړ کړل ، نهرونه يې و غځول ، او ديوه بند په واسطه يې د سمرقند پايتخت ته د ذرفشان ددرياب اوبه را واړولې .

ې د فتح د هنر په اړه يو يادګار عمارت هلته جوړ کړي.

ې باغونه پراته و . چې په هغوې کې ډير سترې ستر ې مانۍ چې زياتو کې يې زمرد او نور ښايسته کانۍ لګيدلې و تر سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ل . دهغه د هڅو پایلې داشوې چې د اسیا د هرکسب خلک اود هر قوم وګړي دلته موجود شول. د صنعت او حرفت له پاره یې

سمرقند په ما نیو کې د ډولو شاندار عمارت د تیمور لنګ څلور منزله ماڼی ده چې د ترک د سراې په نامه یې شهرت موندلې دې

ځانګړتیا داده چې دهغې پر مخه یو آیت په ډېر ښایسته بڼه لیکل شوې دې ، دا آیت «کوس » لرې څخه هم لوستل کیداې شي .
ان د بابر د شهنشاه الفاظ دی)

نه کړ.ددې ځایه به تجارتي قافلې له یوه لورې هندوستان ته او دبلې لورې جرمني او ان تر جینوا پورې رسیدلې ، تیمور اوقافو
کړ .

وراءنهر په ښار باندې ولکه وکړه ، بیا یې ترکستان سوبه کړ ، اودهغې وروسته یې تر څنګ ګاونډې هیوادونه اوسیمي یوپه بل
ې او ان تر کوچنی اسیا پورې ورسید . دهغه ځایه د شام او مصر په لور ولاړ او په منځني ختیز باندې ور و غوزید ، او دا

، خو هغه دخپلو عزایمو او غوښتنو په خاطر تر خپله ځانه پورته ډېرو جابرو او ظالمو ،سفاکو غیرمسلمانو فاتحینو ته هم ماتې

د ذهنونو څخه وویستې .

وانه وه ، او بیا یې د پاته ابادی د له منځه وړلو په خاطر د مرغاب ددریاب بند ورمات کړ . دغه بند دهغه ځاې زراعت ته اوبه
د ښختو سره و جنګولې ، په هر صورت د تیمور په بل مخ کې ددنیا داسې ظلم او تیرې نه و چې هغه د انسانانو په خلاف نه و

سلطان بایزیدیلدرم تر مخه د راتلو له پاره ډېرې زیاتې بهانې جوړولې ، او کله چې هغه ته د روس څخه هم د هغه ملاتړي ستر

ڼیده په کې را ولوشي یوې خواته کینود او ددروازې لورې ته ورغله ،

ې وکتل ، نو هغې هم خپل لوښې په هماغه ځاې کې کینود چیرې چې سریان خپل لوښې ایښې و .او دمرکزي دروازې په لور

ت هم دروازې ته ور رسیدلې وه . بیا د سریان څخه د جدا کیدو وروسته ریونا د قیرات په لور ورمنده کړه او هغې ته ورغاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو په دې حساب زه ستا مشر ورور هم يم . نو کله چې هم داسې موقع مخ ته راځي ،زما درنې خورې ! زما د اس واګې مه نيسه

ره چې کوم سامان تړلې و نو کله يې چې هغه را خسته نو سريان هم ورمنده کړه او څه سامان يې دريونا سره را واخست ،اوبيا

سريان دواړو به د وزو څخه شيده را واخلو او دهغې وروسته به بيا همدلته کينو او په خپلو منځو کې به خبرې اترې وکړو .

وول. دواړو خويندو په ډيره چټکۍ سره د وزو څخه شيده واخستل .

ږخميانو د مرهم پټۍ په خاطر هلته درې ورځې تم شو ، ددرې ورځو ددې پړاو نه تر مخ سلطان بايزيديلدرم علي پاشا زما پسې
رې ولاړ او هغه ښار يې محاصره کړ

چې د قسطنطنيي محاصره به اوږده شي ، تر څنګ يې سلطان هوډ درلود چې د دې ښارد سوبې وروسته به هغه د روم په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي ښار ته را ولیږلم . نومور جاني زه دهمدې ساتونکو په ساتنه کې دادې دلته راورسیدم.

م شوني وه چې د قسطنطنیې محاصره اوږده شي ، او هلته تا ته ځانته په خیمه کې ژوند کول د اذیت او درد نه ډک و ګرځي.
خاطر زه ډیره خوشحاله یم چې ته زما لورې ترې دلته راغلې ، ددې تر څنګ لورې ! ما او سریان خپل ځانونه یواځې احساسول

طنطنیې د محاصرې په وخت کې هغه د سلطان تر خوا وي. ددې ښار د سوبې نه وروسته کله چې سلطان د روم په لور کوچ

ې یئ ، اوس به زه تاته حکماً وایم چې ته همدلته په میلمستون کې کینه زه او سریان به ولاړې شو او ډوډۍ به تیاره کړو .اوبیا

تیاره کړې نو بیا داسې و ګڼه چې د ریونا په ژوند باندې لعنت دې ،که چیرې زما په موجودیت کې زما مور ټول کارونه کوی

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول څلور ویشتمه برخه لولئ :

. ښار د ساتنې له پاره د سلطان بایزیدیلدرم زوي ار طغرال مامور و . دهغه سره همغه د سیواس د ساتنې له پاره
نه د تیمورلنګ د عسکرو مقابله وکړه چې داسې وختونه په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي .

آس یا اوښ باندې د سفر کولو په وخت کې د اوسپنې د سیخانو څخه جوړ شوي یو کجاوه جوړه کړې وه ، نو هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل زوي عمر شيخ لا ترمخه د نرۍ څخه کوچ کړې و . دهغه دریم زوې میران شاه ډیره ناوړه او بې عقله انسان و .
ه ورتیااو میراني په اساس په لښکر کې هم محبوبیت درلود.

نه اخوا د خپل عقل او فکر له اړخه هم دوې دواړه د تیمور لنګ د سترګو دنور حیثییت درلود. خو ددې سره سره بیا

برخه یې د خپل سپه سالار نور الدین تر قوماندې لاندې پرې ښووله ، اوبله برخه یې د خپل لمسي شهزاده محمد تر

، و چې د تیمور لنګ تاتاریان په هیڅصورت و نه توانیږي چې د ښار دروازې ماتې کړې اودننه را ننوځي ، نو په دې
ې خپل نور پنځه زره فوځونه یې په هغې لورې و ټاکل چې د تیمورلنګ ولیعهداو دهغه لمسي شهزاده محمد د هغې

راني کې ټولو ترکانو ته ماته ورکړې وه. هغه وخت چې تیمورلنګ دخپلو اته لکو فوځونو سره د سیواس د ښار په لور
ه کړې و.

ددې منجنیقونو تر مخه یې د خپلو غشو ویشتونکو ډلې و ټاکلې او د منجنیقونو تر شا یې هم د غشو ډیرې کیښول ، ددې
خه جوړ شوې ډیر زیات لوښې ایښودې و، چې په هغه وخت کې د ارطغرال د وینا په اساس خلکو د اوره څخه ډک کړل

وې باندې د غشو باران و اورید چې په پایلو کې یې زیات شمیر تاتاریان دلدل شول ، په دې خاطر دهغوې لښکر هملته تم

میره یې په ښار کې د لسو زرو څخه زیاته نه ده ، په هیڅصورت زمونږ د حملې څخه خوندی پاته نه شي. نو کله چې
داسې اندازه او په داسې ګړندی توګه را خوشې کړې چې زیات شمیر تاتاریان یې هملته وسوځول او له منځه یې

و کیږي . ځکه هر ځل د تاتاریانو دا یرغل په شا تمبول شوې ،پر هغوې د جوش اوبو او د اور د سکروټو را ورول هغوې

ثبوت وړاندې کړ نو دهغې مثالونه هم په تاریخ کې ډیر کم تر لاسه کیږي ، ارطغرال و توانید چې پوره اته لکه فوځ د
چنۍ قلعه سوبه نه شوه کړای .

زیاته اوږده شوه نو دهغه سره د خوراک ذخیرې په ختمیدو شوې ، او مجبور شو چې د تیمور لنګ سره سوله وکړې او

حشي انسان په دنیاکې بل پیدا کیږي نه . کله چې ارطغرال د سیواس ښار تیمور لنګ ته حواله کړ نو تیمور لنګ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغوې د سالارد سلطان بایزیریلدرم د زوي ارطغرال په ګډون ووژل . د ارطغرال او دهغې دملګرو جرم داو چې

ه دمي په خاطر هملته دسیواس په ښار کې پړاو وکړ .

دتیمور زوې شا رخ ، لمسي او ولیعهد محمد ، بل لمسي الخ خان او شاملګ شامل و . کله چې دوې ټول د تیمور خیمي

زرو په شاوخوا کې ده ، ددې نه اخوا د هغه په لښکر کې دوه کسه ډیره تکړه سالاران دي ، دهغوې څخه یو دهغه
د اروپا په ټولو جنګونو کې هغه په خپل سپه سالار علي پاشا باندې ډیره تکیه کړې وه ، په ورستیو جنګونو کې د بایزید

دی . خوبیا هم که چیرې تاسې ته دهغه په هکله څه نور معلومات وي نو وي وایاست ، دا به زما د خوښۍ سبب شي

برخي د لښکر لار ښوونه کوي ، په دښمن باندې د ګذار کولو له پاره پخپله مخکې کیږي نو په دې خاطر دهغه لښکرپر

اسي ځواکونو باندې یې شپینۍ حملې وکړې چې خپل ځانونه یې نا قابل تسخیر ګڼل ، اودهغوې پر خلاف یې ډیر ښه
ې و د همدي یونانیانو ښکار و ګر ځیدل . بیا دا علي پاشا ډګر ته راووت . هغه ټول یونانیان له منځه یوړل چې د

څومره د خپلو اسلافو داخلاقو ممنون دی په همغه اندازه د محمد د طبیعت ،زکاوت ، او میراني احسان مند هم دی . دا
خه ډیر فوځ دې او دوه سالاران لري ، چې یو یې علي پاشا او بل یې ولیعهد محمد دې .

واړه جاسوسان لږ څه را نژدې شول خو بیا هملته تم شول اما هغه ورته د نور رانزدې کیدو حکم وکړ . کله چې هغوې

برخې اخستلو وړ نه دې ، او نه یې پخوا په دغسې وینه تویونکو جنګونوکې برخه اخستې ده ، هغه غواړي د جنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه رپ کې به هغوې هملته ډېرې کړل شي . له تاسره یواځې ستا سالار نور الدین اوستا لمسې ولیعهد محمد دې چې

ـغو دواړو جاسوسانو په خبره چې همدا اوس دخیمې څخه ووتل ، د ترکانو پادشاه سلطان بایزیریلدرم د پولوپ په جزیره
خپل آس تړي ، دا ځکه چې هغه ددې کار له پاره سوگند کړې دې . خو مونږ به هغه ته دداسې کار کولو مهلت ورنه

ې دې نو یاد ساتئ چې سلطان بایزیریلدرم به زمونږد لښکر و د شمیرې د په نظر کې نیولو پرته دفاسفور س د
نو په څیر به مونږ ته د ماتې د راکولو هڅه کوي .

مات کړي دي .

چې هغه ته دا خبرونه ور ورسیږی نو زما په فکر چې هغه به په قسطنطنیه کې یوه ورځ زیات وکم تم شی او بیا به
دجنګ کومه طریقه چې ما خپله کړې هغه ته هم غوږ کیږدئ.

شوې فوځ دې ، کله چې د بایزید د لښکرو سره ټکر پیلیږي نو اول به دغه ټول لښکر د هغه د لښکر سره ټکر وکړي
بندیان کړې او ماته به یې راوړي ،او دبروصې په خزانې به ولکه وکړي .

ئو نو مونږ ته به یې ډیره ستره گټه تر لاسه شی .

لکه فوځونه له ځانه سره یوسئ ، نو بیا به هم زما سره څلور لکه فوځ پاته شي ، زما لمسې الخ خان ، او شا ملګ به د

پاته کیږی ، او ددغه دوو نوي پرانستل شوي محاذونو په لور به خپل سالار علی پاشا او ولیعهد محمد استوي ، که چیرې
وځ دې نو دهغې په مقابله کې د بایزید سره یواځی څلویښت زره فوځ پاته کیږی . اوهغوې ته هم هلته زما د سالار نور
ر تیب به نور الدین او محمد هم دعلي پاشا او ولیعهمد محمد په فوځونو باندې غلبه تر لاسه کړي . کله چې داسې
لطان دې چې تر نن ورځې پورې یې د سترو سترو جابرانو تر مخ یې د فتحې او سوبې علاوه د ماتې نوم هم نه دې
، په تاریخ کې په طلاې ټکو ولیکل شي .

ل منتظر واوسو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرې يوه ورځ نه وه تيره شوې چې يو سپاهي ستړې ستومانه او مات مات را ورسيد. په دې وخت کې بايزيد د خپلو

وپوښتل :

هغه مخبر وويل :

رحدي ښار سيواس ولکه کړې ، په سيواس کې ستا زوې ارطغرال دا اته لکه فوځ په مقابل کې يوه اونۍ و جنګيده
ره . درونده سلطانه! هغه د سيواس په ښار کې زمونږ ټول لښکر له منځه يوړ ، څلورزر ه مسلمان سپاهيان يې ژوندي

وخته هغه ګونګ ،صُم او په غم کې ډوب ناست و .د علي پاشا او وليعهد حالت هم د سلطان د حال څخه کم نه و . تر

زمونږ پر خلاف د جنګ کولو له پاره کوم کار پيل کړې نو هغه په يقين سره د اسلامي ملت له پاره دجنګ د ويرونکي

شال وګرزيده .

ڼځورونود پټولو له پاره خپل لوڅوالي نه را څرګندولي ،او نه يې دخپلو د بيلتون په خاطر دتورې شپې دجدايي د توپان په

ندي برياليي شول ، که چيرې دې تيمورلنګ د اته لکه لښکرو سره يو ځاې زمونږ پر سلطنت باندې يرغل نه وې کړې
ددې کار مخنيوي وکړي ، نو په دې خاطر يې ددې کار له پاره زمونږ دخپل يوه ورور سره معامله وکړه ، زه نه پوهيږم

ن په سازشونو باندې ځان نه خبروي ، د ختيځ د ديوالونو په خامو رنګونو سره د خپل عظمت او سترواليي دداستانونو
صف جوړوی خو کاش چې دا تيمور لنګ د ملت د خوږو شونډو خندا باندې د زهرو جام انه اړولی ، کاشکې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ى كتل. په دې وخت كې دسلطان په سترګو كې يو غم ، يو الم او يو افسوس و ، نو يو ځل بيا يې په خبرو پيل وكړ او

رلنګ زما زوې هم وژلې دې ، لكه چې تاسې هم واوريدل ، هغه څلور زره مسلمانان ژوندې تر خاورو لاندې كړل ،

ه وسله وال موجود دي ، تاسي ته معلومه ده چې د اروپا په دې سيمو كې مونږ د شمير ډيرښت ته كوم اهميت نه دې
ره . زامنو! پورته شئ او لښكر ته د تللو حكم وكړئ . اوس مونږ دلته د قسطنطنيي په محاصره كولو باندې بايد خپل وخت
ح د مقابلې كولو جرأت هم لري .

څخه يې غيږه چاپيره كړه په داسي حال كې چې ريونا د علي پاشا څخه د اس واګې واخستي ،او په خوږو خوږو سترګو
غم او خفګان دي ، ريونا هم علي پاشا ته كتل او هغه هم دعلي پاشا په خفګان باندې غمګينه وه ، بيا مخكې له دې چې

ې تندې دماتولو په خاطر د تيغه نه وې تير كړي ، دې ظالم د سلطان بايزيد يلدرم زوې هم له تيغه تير كړې دې .

و نو په همدې توګه به مونږ د تيمور لنګ مقابله هم وكړو. خو څه چې ما زوروي هغه دادى چې دا تيمور لنګ د
ه د غم او صدمي سبب ګرځيدلې ده .

رخته پورې ريونا ، علي پاشا او قيرات درې واړه هلته په ميلمستون كې ناست و ، سريان هم بيرته ور ستنه شوه او دخپل

همدلته پرې ښوول شي . او دلته دبروصې څخه به تازه فوځونه واخستل شي . ددې تر څنګ به سلطان د بروصې څخه د

ړتلې او پخلنځي ته د ډوډۍ د تيارولو له پاره ولاړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه کوچ کړي دي . په بروصي کي د يوي شپې په تم کيدو سره سلطان د لښکر زخميان همدلته په بروصي کي پريښودل

وروسته هغه هملته د درياب په غاړه په غرنی سيمو کي خپل لښکر ور ننويست ، ددي سره سم سلطان د سيواس پوري

رم په همدي غرنيو سيمو کي د تيمور لنګ سره د مقابلي له پاره تيار او بيدا ر و .

لته تم شو خو تيمور لنګ دخپل فوځ سره د سلطان مقابلي ته حاضر نه شو .

ي خبر د اوريدو سره سم سلطان بايزيد يلدرم د غرنيو لمنو څخه را ووت او د هيلس ددرياب غاړي ته راغي .

ورود چکر و هلو ته اړتيا ده ، او سلطان د همدي چکر په دننه کي خپل لښکر راټول کړ اوپه دي انتظار کي و چي

ه حقيقت کي تيمور لنګ ته د فوځونو برتري هم تر لاسه وه ځکه دهغه د فوځونو شميره اته لکه وه په داسي حال کي

ټکر هڅه وکړه نو سلطان بايزيد يلدرم به دهغه لښکر د شميري د زياتوالي سره سره نابوده کړی او له منځه به يي

مور جرأ ت و نه کړ چي ددرياب څخه را تير شي او د سلطان مقابلي ته راشي . په اتمه ورځ سلطان ته خبر راغي

، په دي خاطر هغه د خپل اته لکو فوځونو سره په ډيره بيړه د انقري په لور وخوځيد او انقره يي محاصره کړه او په پوره

. هغه وخت چي د تيمورلښکر د رسيو اوزينو په واسطه په ديوالونو د ورختلو هڅه وکړه نو انقری کي ميشت د
خبرانو خبر ورکړ چي سلطان بايزيد يلدرم په ډيره چټکتيا سره دهغه په لور را روان دي ، ددي خبر د اوريدو سره
ته وويل :

کاره لويدلي وي سمدستي ټکر کول دي ، خو ياد ساتئ چي دا تدبيرونه هم زمونږ له پاره زيانمن ثابتيداي شی . که
وته کوي چي هغه نه شاته تلونکي دي او نه د جنګ څخه مخه ګرځونکی دي .

يواد هر کلي ، هر ښار چي مخ ته راځي هغه د تباهی سره مخ کړ و . اوپه دي ترتيب بايزيد مجبور کړو زمونږ تر شا
اوبو د ذخير نه د ګټي ديورته کولو په وخت کي د زهرو سره مخ کيږي اوپه دي ترتيب به هغوی له منځه ځي او د
حساس کړي نو که چيري په داسي وخت کي مونږ پر بايزيد باندي يرغل وکړ و نو دبايزيد ماتي به حتمی او زمونږ بريا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

ي څخه خوندی پاته شي .

، په دې ترتیب هغه اته لکه فوځ مخکې مخکې په تېښته کې روان و او د سلطان بایزید یلدرم یولک شل زره فوځ د

ایزید یلدرم د لښکر د ویرې د خندق د ویستلو حکم وکړ .

سي سفر کړې و او دې میدانو ته رارسیدلې و .

اچولي واو دا یو داسې حرکت دې چې د انسانیت پر خلاف ګڼل کیږي .

سلطان ځني خویونه او کړچار نه خوښولې نو هغه به یې د خپلو سفیرانو د لیږلو را لیږلو په واسطه حل کړې وې ، او دا

ې دسلطان بایزیدیلدرم د مقابلي له پاره تیار کړل تر څو دخپلې ماتې امکانات را کم کړي .

ډه کې یې پریکړه کړې وه چې کله سلطان بایزیدیلدرم ددې مقابلې له پاره راشی نو تیمورلنګ به د الغ خان او شا ملک
سي پورې او دخپل لمسي ولیعهد محمد سره یې دوه لکه لښکر د انقرې په لور د استولو حکم کړې و.

ه ورسته تیمورلنګ په خپل لمسي ولیعهد محمد باندې تر ټولو ډېر باور درلود .نو په دې خاطر یې نه غوښتل هغوې
حشت سره سره چې دې په کې دسلطان بایزیدیلدرم له اړخه ککړ و بیا یې هم دخپل زوې شارخ سره په خپله خیمه

علاوه په لښکر کې ډېر کلک نظم او نسق موجود و اودهغه هر وګړې د بایزید همدومره وفادرا و لکه څومره چې یو
ځارنه کوله چې دغه ټول اذیتونه او ستونزي یې زغملې او هیڅ ډول شکایت یې نه کاوه .

و مخته خپله خیمه و دروله نو بیا دتیمور لنګ سره د جنګ پرته بله لاره نه وه . سلطان بایزیدیلدرم د راتلو سره سم د
ح ته یو ګوټ اوبه هم نه وې تر لاسه شوې ، نو دخپلو فوځونو د همدغو ستونزو او کړاو په کتلو سره هغه یوه لمحه

ې یې له ځانه سره هملته پریښود ، دویمه برخه یې ولیعهد محمد ته او دریمه برخه یې د علي پاشا په قومندې کې ورکړه

د لښکر په مقابلکې د جنګ له پاره صفونه جوړ کړی و . دسلطان بایزیدیلدرم په لور د کتلو سره سم هغوې هم خپل
شهزادګانو سایرکن اوایکسلا سره یو ځاې پاته شول..

په دې ترتیب د تیمور لنګ ټول لښکر د دسلطان بایزیدیلدرم په لښکر لکه د مچو او میږیو په څیر را پریوت .

رو باندې ور پریوتل .

د زوې ولیعهد محمد لښکر شاته و تمباوه ، ولیعهد محمد د خپل لښکر سره ځکه لږ څه شاته شو چې پر هغه ددښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسته تګ ته مجبور شو .

همداسې وینه تویونکې حمله وکړه او هغوی یې تر ډیره شاته و زغلول . په دې وخت کې سائرکن د ډیر جرأت نه کار
ب یې داروپایي دوو شهزادګانو څخه د یوه کار و ر خلاص کړ. اوس ایکسلا پاته و ، کله چې هغه وکتل چې ورور یې

، کله چې د تیمورلنګ سالارانو وکتل چې د وخت په تیریدو سره کیداې شي علي پاشا دهغوی منځته ورسیږي نو هغوی

هم دا ښه درک کړې وه . بیا سلطان بایزیدیلدرم دتیمورلنګ د عسکرو سره په جنګ دوه تیز زغلیدونکې آس سپاره
ئ او یوې لورې ته دوتلو هڅه وکړئ ، او ددښمن د پنجې څخه د وتلو سره سم لږ څه شاته ولاړ شئ اوبیا د نوې جنګ

مه لښکر چې ددوې د اړخونو څخه تیریده تر سختې ضربې لاندې راووست . د علي پاشا دا حمله دومره قوي وه چې
ه تښتې . په دې تر تیب علي پاشا دخپلو توپانې حملو په واسطه د هغه په اړخ کې تیریدونکې دښمن له منځه یوړ او پخپله

ب عسکرو یې زغم و نه شو کولاې اویوې لورې اوبلې ته یې د تیښتې مخه کړه ، بیا ولیعهد تر ډیره پورې شاته ، ان
ب پیل شي.

ښار راوړي او په دې ترتیب په پا شاکیدو باندې بریالي شي .

اندې د ملخانو په څیر را توې شول.، سلطان بایزیدیلدرم دهمدې حالاتو په کتلو سره شاته شوې و .د سلطان شاته یوه

وځونه د څو فرلانګو پورې خپاره شوی و . په دې خاطر ددومره دښمن له منځه وړل او ځان ترې ویستل شونې نه
دسلطان ټول لښکر له منځه ولاړ اوسلطان یې ژوندې و نیوه ، او هغه یې و تاړه او په پړاو کې پروت تیمور لنګ ته یې

اړو پلار اوزوې وکتل چې د سلطان د سترګو څخه د قهر اوغضب لمبې را وځي ، دهغه سینه زخمي شوې وه او

او ستا زوې ولیعهد محمد هم د خپل څلویښت زره عسکرو سره یو ځاې د تیښتې لار خپله کړې ده .

خه وم او ستا عسکر مې ځپل ، زه د نورو د بچیانو د حلالو او دهغوې په واسطه دخپلې سوبې د یقیني کولو له پاره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاف جنګ کړی دی . خو ګوره تیموره ! فتح اوما ته د قدوس خدای له لوري وې خو یاد ساته چې په اخلاقي توګه ته

یمه کې د خپل زوی شارخ سره د شطرنج لوبه کوي دا لوبه خو ښځې هم د حرم په یوه خونه کې کیني اوکوی یي .
ته لږ څه د انصاف په حد کې فکر وکړه ، هغه خبرې و تله ، او بیا ووایه چې ایا رښتیا ته فاتح یې ؟ ایا تا په جنګ
شکو لې وې ، که اوس هم تاته شک وي نو پلار او زوی دواړه توري را واخلئ او ځانته زما سره مقابله وکړئ ، بیا

رید لاسونه ور پرانزي ، په دې خبره هغو سپاهیانو چې بایزید یې لاس تړلی دلته د تیمور خیمي ته راوستې و دهغه
، هم سلطان ته راوست .

جره کې بند کړئ په کومې کې چې تیمور لنګ په خپله سفر کاوه ، دتیمور لنګ د حکم سره سم یې سلطان د اوسپنې

ل شول چې د سلطان بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا او زوی ولیعهد محمد دواړه تښتیدلي دي . دهغه په سالارانو کې
ښکرو سره یو ځای په وتلو بریالي شول . هغوی د هیلس دریاب څخه تیر شوي دي او په هغه بل لوري غرنۍ سیمو کې

طوری په مرکزي خزانه باندې ولکه وکړئ او ټوله خزانه دلته خپل پړاو ته را منتقل کړئ .

ګ هغوی ته قاصد ور ولیږه اوخبر یې ورکړه چې سلطان ته مو ماتې ورکړې او پخپله سلطان مو نیولی دی او اوس

یه سالار و . هغه د اسلامي امت او مسلمانانو سره ډیره همدردي درلوده ،که څه هم هغه د تیمور لنګ په حکم د بروصې په

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پوری ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دی ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول شپږ ویشتمه برخه لولئ :
۴۵ *****

رالدین سره په خیمه کې ناست و او په څه مسله یې خبرې کولې چې د هغه یو ساتونکي راغې او ورته یې وویل :
اقا! د بایزید د لښکر سره چې کوم بندیان مونږ نیولي دي په هغوی کې یو معمر شخص برهان الدین هم شامل دی.
سره ټکان وخوړ او ساتونکي ته یې وویل چې هر څه چې د برهان الدین په هکله وایي ویې وایه . اوژر یې راته ووایه .
ساتونکي وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندي ټاکل شويدي ،وايي چي د بنديانو دډلي څخه دغه برهان الدين له تاسره ليدل غواړي. اوس دوه ساتونکو دغه برهان
الدين دلته راوړي دي او د خيمي نه بيرون ولاړ دي او د اجازي غوښتنه کوي.
ځان ځارني ، دهغه ددیانت په هکله ډيري قصي اوريدلي دي . هغه په ډير درنښت سره دلته خيمي ته راوړئ، زه غواړم و
پوهيږم چي هغه څه غواړي .
ه . دهغه په راتللو سره ولي عهد محمد ، الغ خان ،نورالدين ، او شارخ ټول ودريدل . تيمورلنګ هغه ته په يوه ځاي کي د
ه و کړه ، خو برهان الدين حرکت و نه کړ . اوپه خپل ځاي ولاړ پاته شو او بيا يي په نفي سره سر و خوځاوه او ويي ويل :
د هم يواځي دا و چي زه ستا په خدمت کي حاضر شم او درته ووايم چي ماته د بايزيد سره د کتلو له پاره وخت راکړه . زه
تاسي ته دا ډاګيزه کوم چي زه د بروصي اوسيدونکي يم ، زما نوم برهان الدين دي او يو وخت د بايزيد يلدرم استاد وم.
تيمورلنګ په ډيره درنه توګه برهان الدين ته وکتل او ورته يي وويل:
ونده مشره ! ته کينه .زه بايزيد را غواړم . بيا چي ته دهغه سره څه ويل غواړي نو زما په موجوديت کي يي يزيد ته ووايه .
برهان الدين يوځل بيا خپل سر د نفي په توګه وخوځاوه ، او ورته يي وويل :
ي تا هغه په اوسپنيزه پنجره کي بند کړي دي ، زه غواړم په همغه پنجره کي بند بايزيد ووينم او بيا ورسره خبري وکړ م.
د برهان الدين په خبرو باندي تيمورلنګ تر يوه وخته پوري فکر وکړ او بيا يي د څه فکر او سوچ وروسته وويل :
ته اوسئ زه بيرته ژر راستنيږم . ددي خبري سره سم تيمور لنګ دخپلي خيمي څخه د برهان الدين سره يو ځاي بيرون شو.
ي وي ، سر يي ښکته و ، د پنجري تر مخه د برهان الدين د درولو سره سم تيمور لنګ هغه ته دا وښووله چي هغه د خيمي د
دي . خو هغه د همدي پنجري شاته پټ ولاړ و .تر څو ځان خبر کړي چي برهان الدين د بايزيد سره څه خبري کوي..
تر ډيره پوري بايزيد ته کتل اوبيا يي په ډير ناست او ژړه غوني اواز غږ وکړ چي : بايزيده....بايزيده ،بايزيده زما زويه !
په خپل مخکي برهان الدين وکوت نو بايزيد په پنجره کي ددريدو هڅه وکړه ، برهان الدين په ډير غوره سره بايزيد ته کتل .
و يو بل ته کتل ، اوبيا داسي لکه چي په چپو خولو اوولاړو ژبو يو بل ته څه وايي . بيا برهان الدين بايزيد ته وويل :
ي . ماتاته څو واري ياد ه کړي و ه چي کله چي ستا نيکونو او غورنيکونو شرابو ته لاس هم نه و ور وړي نو تا ولي دا
په راتولونکي وختو کي به زه تا په کومو ځنګلونو کي ، دغرونو په لمنو کي ،او دجنګ په ميدانونو کي لټوم . نه يواځي زه
،بايزيده ! بلکه ستا ټول رعيت ، ستا سره مينه کونکي به ټول ستا په لټه کي و ي.
برهان الدين د لږڅه وقفي نه وروسته بيا بايزيديلدرم ته وويل :
ت يي پري تمام کړي وي ، قدوس خداي هر قوم ، اودهر ملت دلارښووني له پاره وسايل برابروي او په عذاب دککړيدو تر
کړيږي. بايزيده ! اوس چي تا ماتي خوړلي ، او دا چي ته اوس د اوسپني په دي پنجره کي بند يي نو دا هم دخپل خداي له
ه خبر درکاوه ، ته مي پوهه ولي ، ته مي د شرابو دڅکلو څخه منه کولي ، او د راتلونکي عذاب او اذيت څخه مي ويرولي
وويستلي ، بايزيده ! تا د سمندر دهغي غاړي څخه راوړي د خپلي نوي ناوي په طلسم کي ورک شوي ، اودهغي د هري
غوښتني او د هغي د هر خواهش په پوره کولو کي اود هغي دهري خبري په منلو کي دي دريغ و نه کړ .
ا خپله دغه نوي ښځه دخپل ذهن د معبوديت نغمه ، د خپل زړه صومعه ګڼله ، خو نن هغه ستا هيڅ درد نه دوا کوي ، دا
ځکه چي کله چي دخداي له اړخه نيول کيږي نو بيا هر څه دهغه تر مخه بي وسي اومجبور شي .
دي ، اوس نه ستا کوم نوم شته ا و نه کوم عنوان . تا دخپل رعيت خوشبوي او خوشحالي د يتمانو په اوښکو تبديله کړه .
و سيلاب را روان و ، سلګي يي وهلي ، او دبرهان الدين په څير يي خپلي شوندي سره خوړلي ، د پنجري شاته پټ ولاړ
ان الدين د خبرو څخه د سرنه تر پښو پوري په خولو کي ډوب شو ... برهان الدين يو ځل بيا خبري پيل کړي او ويي ويل :
بايزيده ! زه دشپود تيارو په چاودنو کي دخندا سهار ، اود وطن د سهار له پاره د هنر نوي اسلو ب له کومه راوړم ؟
شهيدانو دخاورو شفق ، اودقوس قزح څخه روښانه ستوري را وکاږي؟ برهان الدين تردي ځايه خبري و کړي او چپ شو.
سلطان بايزيد يلدرم ورته وويل :
نه ورنژدي کاوه ، ما داکار دهمدي نوي ناوي په راوستلو سره پيل کړ، زه ړوند شوي وم ، او ما په هغه وخت کي ستا په
وب وي ، نود خداي عذاب پر ده ولي نه را نازليږي ؟ ولي يي خداي نه نيسي ؟ دا عذاب ولي يواځي پر مانازل شوي دي ؟
دسلطان ددي خبرو په اوريدو سره برهان الدين تر يوي شيبي پوري چپ پاته شو اوبيا يي ورته وويل :
بايزيده ! ما په خپل ژوند کي هيڅکله هم تا ته غلطه مشوره نه ده درکړي ، تا دا فکر هم ونه کړ چي برهان الدين يوه د
د خپلو رعاياو له پاره يو ډول د رحمت سيوري وي . ستا پلار او نيکونه په ريښتاني توګه دخپل رعيت له پاره د خداي
که چيري ته زما د پوهاوي په واسطه توبه کړي وي نو تا ته به داډ درکوم چي تا ته به نن دا ورځ نه وي په برخه شوي .
ي تمام شوي ، خو ياد ساته چي که څه هم تيمور لنګ په ډيرو بدو فعلونو کي ککړ دي نو هغه ورځ به ډيره ژر راشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کو په خير په هوا کې محوه اوله منځه ولاړ شي ، ټولې ارزوګانې د خاورو سره خاورې شي ، هغه ورځ به خامخا راځي .
برهان الدين لږ څه تم شو او بيايې دلږ څه فکر کولو وروسته وويل :
ه برابره کړه او له ما سره پخپله تر دې ځايه راغې . بايزيده ! هغه څه چې ما تا ته ويل غوښتل هغه مې درته وويل ،
ک هم ستا په خير په اعمالو باندې چلند وکړي نو د قدرت نيونه ډيره سخته ده او هيڅوک ترې خوندې نه شې پاته کيدې .
دقسمتي وه چې د څلورو خواو څخه مې را پريوتونکې پاڼې و نه شواې کټلې . يواځې د تورو شپو له پاره مې د ښايست
د اخلاص وريځې لټوم ، هاې افسوس ! هاې افسوس ! زه به اوس چيرې د خپلو تندو مداوا لټوم . ددې پنجرې نښې د
عمراذيتونه زما ملګرې او زما سره غملړلي دي .
ا اوس چې د شا له دروازې را ننوتې وي . دتيمورلنګ په کټلو سره بايزيد خپلې سترګې بلې لورې ته واړولې ، په همدې
وخت کې برهان الدين تيمورلنګ ته وويل :
ما هغه ته داسې کومه خبره نه ده کړې چې ستا پر خلاف کوم ساز وباز وګڼل شي ، او نه مې دهغه سره داسې کومه خبره
چې خداې پرې اوس نيولې دې ، ما چې څه ويل غوښتل هغه مې ورته وويلې ، اوس نو ماته د خپلو هغو ملګرو سره
ديو ځاې کيدو د بيرته ستنيدو اجازه راکړه چې له ماسره يو ځاې بنديان دي .
راځه ، زما سره يو ځاې راځه ، تيمورلنګ په مړژواندي اواز وويل :
هغه تر شا روان و کله چې دخپلې خيمې څنګ ته راغې نو هملته و دريد . او برهان الدين ته يې مخ کړا و ورته يې وويل:
ه ته دهغه آينه ور وښووله ،برهان الدينه ! په هغې اينې کې ماته خپل ځان هم را څرګند شو . برهان الدينه ! ته اوس زمونږ
ې زه تا او ستا ټول ملګري پريږدم . ته دخپلو ټولو ملګرو سره بروصې ته ولاړ شه ، پرتاسو باندې هيڅ ډول بنديز نه شته.
شيبه وروسته برهان الدين دخپلو نورو ملګرو سره يو ځاې د بروصې په لور ولاړ. ځکه چې تيمورلنګ هغوې ازاد کړي و .
۴۶ *****

او د ميلمستون ديوال ته يې ځان تکيه کړ. دهغې د حال څخه څرګنديده چې هغه بلکل ماته شوې ده . ريونا او سريان
رسيدو سره سم قيرات په خپله غيږ کې و نيوله ، او د شا له اړخه سريان هغې ته را غاړې وته ، او په ژړا يې پيل وکړ. خو
ږي ځکه ريونا هم ژړل او د سترګو څخه يې اوښکې را روانې وې، او په خپل ژړغوني اواز سره يې قيرات ته وويل :
پيل شوې ته هره ورځ قصر ته ورځې ، او دعلي پاشا پوښتنه کوې ، خو نن چې ته په کوم حال بيرته راستنه شوې پې پخوا
نوځې ، ريونا ددې څخه نور زيات څه و نه ويل خو خپل سر يې د قيرات په اوږې اينودې و او په کوکو کوکو يې ژړل .
ه يوه اړخ کې ريونا او په بل کې سريان را ونغاړلې ، ميلمستون ته يې ننويستلې اوپه ډير غمژن اواز سره يې وويلې .
ره څرګنده ده چې هغوې ددښمن په قيد کې نه دې ورغلي . لونو! د ماښام اذانونه و شول ، راځئ چې د هر څه تر مخه د
ماښام لمونځونه ادا کړو ،بيا به د لمانځه د اداء کولو وروسته له تاسې سره تفصيلي خبره وکړم.
ې واړه هلته ميلمستون ته راغلي اوکيناستې ،قيرات چې په کوم ځاې کې خبره پرې اينې و ه د هماغه ځايه يې بيا وويل :
، محترم ، زمونږ محسن ، زمونږ مربي ،او زمونږ سلطان او دسر سيورې ، زمونږ د هيلو او اميدونو اسمان سلطان بايزيد
د عيش او عشرت نه ګټه پورته نه شي کړاې . نن چې کوم خلک راغلي هغوې هم دا ډاګيزه کړېده چې د سلطان بايزيد
يلدرم سره دهغه زوې موسې هم نيول شوې دې .
قيرات لږ شيبه چپ شوه او بيا يې خپلې خبرې پيل کړې .
مير وايي چې نورالدين د ډير نيک خوې انسان دې ، د لمانځه اوروژې پابندي کوي او ددين د سترو خدمت کونکو څخه ګڼل
ې له ځانو سره وړې واې او ټول ښار به يې لوټلې و . نو خداې دې نورالدين ته خير ورکړي . تا سو وکتل چې هغه د خپل
نه يې کوم اوسيدونکي ته زيان ور ساوه او نه يې په چا لاس پورته کړ . زه فکر کوم چې دا به هم د قدوس خداې له
اړخه پر مونږ باندې يو احسان وي چې د بروصې ښار د تباهۍ اوبر بادۍ څخه خوندي پاته شو .
دقيرات د چپ کيدو سره سم ريونا خپلې سترګې د اوښکو څخه وچې کړې او بيا يې په ډيره غمژنه توګه وويل.
کر سره را وتلي وې او په کوم خوندي ځاې کې به ځاې په ځاې شوې وې ، هغه به په کوم موزون او مناسب وخت کې
ارۍ ، کيداې شي هغه دا کار هغه وخت وکړی چې تيمورلنګ ددې ځايه څخه د خپل لښکر سره يو ځاې کوچ وکړی .
دريونا ددې خبرو وروسته قيرات وويلې :
وپايي حکمرانانو ته چې همدا اوس د قسطنطنيې په ښار کې سره راټول شوی دي بلنه ورکړي تر څو د هغه د فتحې په
سې وکړي نو زما زوي علي پاشا اوولیعهد محمد به هم خپل ځانونه را ښکاره کړي او دبروصې په لور به راستانه شي.
يزيد يلدرم تر قومندې لاندې وه دهغوې ډيره برخه له منځه تللې دی ، او لږه پاته برخه يې بنديان شوی دي ، په دې بنديانو
کې زما وړور برهان الدين هم شامل دې ، زه دعا کوم چې زما وړور برهان الدين د دښمن د ظلم څخه خلاصون ومومي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د برهان الدين په ميلمستون ته ور ننوت . چې برهان الدين هم په همدې ګړۍ ميلمستون ددروازې په لور ورغلل ، د ميلمستون دروازې
خوشحاله شوې ، برهان الدين هغوې درې واړو ته د كيناستو وويل ، كله چې هغوې ټول كيناستل نو برهان الدين ورته وويل :
قيرات خورې ، زه د تيمورلنګ د پړاو نه نيغ په هكله اودهغه د سلامتيا اوروغتيا په اړه كوم خبر نه دې دركول شوې ،
په نه يوازې علي پاشا بلكه وليعهد محمد هم ژوندې او سلامت دي ،او دهغوې دواړو لښكر هم دهغوې سره يو ځاې دي .
تردې ځايه دخبرو وروسته برهان الدين لږه شيبه تم شو او بيا يې د خپلو خبرو سلسله پيل كړه او ويې ويل :
تر مخ د وړاندې كيدو وروسته د اوسپنې په بنجره كې بند سلطان بايزيديلدرم سره د خبروڅخه هغوې درې واړه خبرې كړې .
كله چې برهان الدين خپله خبره خلاصه كړه ه د لږې شيبې د چپتيا وروسته قيرات په خبرو پيل وكړ او وى ويل :
جره كې بند كړې دې ، خو وروره تا را ته دا ونه ويل چې علي پاشا او وليعهد محمد د جنګ څخه څنګه خوندى را ووتل ؟
سلطان بايزيد يلدرم سره يوازې يولک شل زره عسكر وو ، خو د هغې په مقابل كې د تيمور لنګ سره اته لكه لښكر و .
، دجنګ په وخت كې تيمور لنګ په خپله په جنګ كې نه و موجود، بلكه دخپل زوې شارخ سره يې د شطرنج لوبه كوله ،
وه چې دخپل لښكر سره يو ځاې ددښمن د قوت په هغه برخه باندې په پوره قوت سره يرغل وكړي چې د اړخونو له
لورې مخته راځي ، د هغوې زور مات كړئ او خپل ځانونه خوندى ځايوته و كاږئ.
الدين ددمې په خاطر توقف وكړ. سريې ښكته كړ او څه فكر يې وكړ . او دوپاره يې خپله خبره جاري وساتله ، اوويې ويل :
و سره د دښمن د اته لكه فوځونو سره جنګيدل كه شوني نه دى نو ستونزمن خو ضرور دي . بيا خو حالاتو او شرايطو
نو كې دخپل همدې عسكرې ځواک په واسطه هغه د صليبيانو شپږ، شپږ، اته اته ، لكو فوځونو ته ماتې وركړې وه نو
يدلې و چې تر څو ورځو پورې يې مخكې مخكې منډې وهلې ، هغه ته د اته لكو عسكرو سره بيا هم د ا جرأ ت نه و په
، د انقرى ښاروال ډيره هڅه وكړه چې هغوې په ديوالو باندې د را ختلو څخه دفع كړي ، خو هغه بريالي نه شو . خو كله
و هلته لري په ازادو ميدانونو كې يې پړاو وكړ . دهغې د ويرې او ډار اندازه دددې څخه اخستلي شئ چې هغه خپلو اته
ر خندقونه و كاږى ، تر څو سلطان بايزيد د شپې له اړخه پرې يرغل را نه وړى او دوې دشپې دشپې له منځه يونه سي.
لي ، كه څه د بايزيد جاسوسانو دهرې پيښې خبر وركاوه چې په لاره كې ټولې اوبه په زهرو ككړې دي ، نوسلطان د ډير
ى شو نو هغه وخت د بايزيد لښكر ې وږې تږې وې او دهغوې دجنګ كومه طريقه چې وه نو هغوې دهغې په مطابق
خپل كار ونه كړاې شو.
كم سره سم علي پاشا او وليعهد محمد په خپلو اړخونوكې را خپريدونكې دښمن تر سختې ضربې لاندې ونيو ، هغوې يې
علي پاشا او وليعهد محمد خپل ځانونه او خپلې لښكرې خوندې ځايو ته يوسي ، نو دهغوې د وتلو سره سم دښمن د څلورو
حاصرې څخه خوندي كړي ، خو سلطان په خپله ددښمن په جال كې را ونغښت ، او ان د سترګو تر ديده پورې يې په
ى په پنجه كې ولويد اوهغه هم هغه په اوسپنيزه پنجره كې بند كړ . زه هم په همدې بنديانو كې وم . خو وروسته تيمور زه
ې كور ته راغلم ، زه پوهيدم چې تاسې به دعلي پاشا په اړه انديښمن ياست . نو ما غوښتل تاسې دعلي پاشا څخه خبر كړم .
ذيت سبب وي . دا ځكه چې تا د دې څخه د مخه خپل ميره او دوه زامن له لاسه وركړي دي ، خو زه تاته ډاډ دركوم چې
حمد دواړو خپلې لښكرې دهيلس ددرياب څخه را تيرې كړې او ددرياب دې غاړې ته په غرنيو سيموكې پټ شوي دي .
ى درې واړه تر يوه ځايه پورې تكيه شولې او لږ څه تسلي ورته پيدا شوه . په دې وخت كې ريونا برهان الدين ته وويلې :
خپلو لښكرو سره پټ شويدې تيمور لنګ هم هلته ور ننوځي اوعلي پاشا ، وليعهد محمد او د هغوې لښكرو ته زيان ورسوي.
دريونا په دې پوښتنو باندې برهان الدين داسې مسكې شو چې په هغه كې تمسخر هم و او طنز هم . بيا هغه ريونا ته وويل :
رسوى، ځكه هغه وخت چې سلطان بايزيد د خپلو لښكرو سره دبروصې څخه حركت كاوه نوسلطان دهيلس ددرياب څخه د
تيريدو وروسته ، همدې غرنيو سلسلو كې ور ننوتې واو هملته يې دخپل لښكر سره يو ځاې پړاو كړې و .
هغه ته څرګنده وه چې سلطان بايزيد په ميداني او غرنيو دواړو جنګونو كې په تيمور باندي لوړتيا لري . هغه په دې هم
جنګ نه ځان ويسته ،او د انقري پراخو ميدانونو ته ورغې او بيا يې هلته پړاو وكړ. او اوس هم زه تاسې ته ډاډ دركوم چې
نيو سيمو څخه را ووزي او داسې كوم كار به وكړي چې د خپلې ماتې دغه داغ به پريمنځي او خپل تير تاريخ بيرته را
تازه كړي .
الدين په دې خبرو باندې قيرات ، ريونا او سريان درې واړه ډاډمنې شوې وې او بيا قيرات دخپله ځايه پورته شوه او وې ويل:
ى پاشا نه وې راستون شوې ته به همدلته اوسيږې ، اوس ته كينه چې زه ډوډۍ راوړم . بيا به يې ټول سره يو ځاې وخورو .
ې واړو سره يو ځاې د ډوډۍ خوړلو وروسته رخصتيږم . خو ژمنه كوم چې هره ورځ به ستاسې دكتلو له پاره دلته يوځل
راځم . اوكه چيرې جنګ بيا پيښ شو نو زه به دعلي پاشا او ليعهد محمد د كړچار په هكله تاسې ته خبر دركړم .
ه شوه ، قيرات يې د لاسه و نيوله ، او په خپل هغه ځاې يې بيرته كنيوله چې ترې را پورته شوې وه ،اوبيا يې ورته وويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ه وروسته هغوي دواړو میلمستون ته ډوډۍ راوړه ، څلورو واړو یو ځاې ډوډۍ وخوړله ، اوبیا برهان الدین بیرته ولاړ.
پرلپسې لري ....

مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسې ددې تاریخې ناول و ویشتمه برخه لولئ :
۴۷ *****

او درلود دهغې پړاو موجود ټول سامان او وسایل یی هم له ځانه سره راټول کړي و او را وتلي و. هغوي ته دداسې کولو
تې اخستلو سره د خپل پړاو ټول شیان را ټول کړي و او د هیلس ددریاب څخه تیر او په غرنیو لمنو کې یې پناه اخستې و.
درلودې ، نو په دې خاطر دوې همدلته په دې غرنیو سیموکې پړاو وکړ او د حالاتو د معلومولو له پاره منتظر پاته شول.
۴۸ *****

ولیعهد محمد هغوې و پیژندل چې ددوې مخبران دي ، د رارسیدو سره سم دوې د خپلو اسونو څخه را ښکته شول ، علي پاشا
او ولیعهد محمد هم په خپلو ځایو کې و دریدل، دراتلونکو څخه یوه یې علي پاشا او ولیعهد محمد ته وویل چې :
ې وکړه خو تر دې وخته پورې دښمن دهغې څخه را چاپیر شوې و، نو په دې خاطر د سلطان بایزیدیلدرم د راوتلو هڅه د
کې بند کړې چې د خپل سفر په دوران کې یې په اوښ یا آس باندې د ځان له پاره استعمالوی ، داسې و ګڼئ چې سلطان
بایزید یلدرم د تیمور لنګ بندي دې .
اجازه ورکړی ، تیمورلنګ هغه ته د سلطان سره د کتلو اجازه ورکړې ده ، برهان الدین د سلطان سره وکتل او دهغه سره یې
زمونږ د لښکر نیول شوې ټول کسان ازاد شوي دي او اوس ټول د برهان الدین سره یو ځاې د بروصې په لور تللي دي .
ځونو سره بروصې ته رسیدلې ، خو ویل کیږی چې نورالدین ډیر نیک انسان دې ، ښه جنګي پوهه لري ،او دمذهب او
ماني سلطنت پر خزاني باندې ولکه وکړه ،او دسلطان بایزید د حرم ټول وګړي یې بندیان کړل او له ځانه سره یې یوړل .
ښار کې عامه وژنه وکړه او نه یې ښار لوټ او تالا کړ او نه یې خپل لښکر ته ددې لوټولو او تا لا کولو موقع برابره کړه .
ه پاره را ټولو شوي و ، بلنه ورکړي چې هغوې دې د تیمورلنګ سره یو ځاې د دې ستری سوبې په جشن کې ګډون
ب کې ګڼ شمیر نصراني حکمرانان د تیمورلنګ فوځ ته ورسیدلي دي او اوس به دوه ورځی وروسته جشن جوړیږي .
ددې ټولو خبرونو په اوریدو سره علي پاشا دواړو مخبرانو ته وکتل او دهغوې شکریه وکړه او بیا ورته وویل :
دخپل ورور محمد سره خبرې کوم بیا به تاسې ته ووایم چې تاسو ددې ځایه د تللو وروسته کوم کارونه باید تر سره کړئ.
ددې وروسته علي پاشا د ولیعهدمحمد په لورې وکتل او ورته یې وویل :
ک هغه په اوسپنیزه پنجره کې بند کړې دې ، نودا خبر زمونږ په مصیبتونو کې نور هم ډیرښت راوست . ورو‌ره ! زه
غواړم یو کار وکړم ، زه دهغې تفصیل تا ته وایم او بیا ستا راې پرې غواړم
تعقیب پسې روان و نو تیمور لنګ ته زمونږ ددې تعقیب په هکله معلومات نه و . هغه د انقرې په ښار باندې یرغل و
تید ، اولري یې په پراخه میدانونو کې پړاو وکړ او خندقونه یې وویستل ، خو بیا هم دهغه په زړه کې د انقری د نیولو هیله
همغسې پاته ده . اوس زه غواړم دهغه دا هیله را وپاروم .
تیریږم او دانقری په لور ورځم . محمده ورو‌ره ! ته دخپل لښکر سره همدلته اوسه ، زه د انقرې ښار ته ور ننوځم . تر لږه
لږ وخت پاته کیدل اوبیا د بلې دروازې څخه بیرته راوتل او بیرته دلته راتلل د کوم عاقل سړي کار دې او مونږ ته به
یې ګټه څه وي ؟
سالاران او لښکر دخپل ځان له پاره خطر احساس کړي ، اودا فکر به وکړي چې زه کوم وخت د انقری د ښار څخه را
همدلته به خپل پړاو وکړي ، نوکه چیرې هغوې همدا سې وکړي نو زه او ته به دهغوې په پړاو باندې حمله وکړو او په پړاو
کې دهغوې د لښکرو د تباه کیدو وروسته به خپل سلطان دهغوې د لاسه ازاد کړو .
داسې وکړي نوزه به دشپې په تیاره کې د تیمور لنګ په دغه فوځ باندې حمله کوم اوزه هیله لرم چې زه به دهغه دا برخه
کې ما خپل دښمن ته ماتې ورکړه اودهغوې لښکر مې ټول له منځه یوړل ، نو پوه شه چې ما دخپلې ماتې بدله واخستله .
نو څخه راوتلي اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د انقرې ښار ته و ر ننوتی دي. کیدائ شې انقرې ته زمونږد ورننوتلو خبر د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ر ته ونه رسيږي ، خوکله چې زمونږ جاسوسان دا خبرونه خپار کړي نو بيا به ډير ژر تر تيمور لنګ پورې ورسيږي .
وي له منځه يوسي ، ترڅو دښمن ته په هيڅ صورت دا خبر و نه رسيږي چې زه د انقرې دښار په يوې دروازې ور
لکه څارنه کوي او زما ددې عمل څخه چې د دښمن په لښکر کې څه عکس العمل راپيدا کيږي دهغه څخه به ما خبروي.
چې علي پاشا خپله خبره بس کړه نو تر يوه وخته پورې هلته چپه چپتيا وه ، بيا وليعهد محمد په خبرو پيل وکړ او ويې ويل :
ستله ، بيا ګوره ورور ه ! ددښمن په پړاو او يا دانقرې په شاوخوا کې ددښمن په لښکرو باندې به د حملې پلان او طريقه څه
ډول وي ؟
حمله وکړو او يا د انقرې دښار په اطر افو کې د هغوې په لښکر باندې شپينۍ وينه تويونکې برید وکړو . هر څه چې مونږ
ل نو دواړه ورونه به دهمغه په مطابق د جنګ پلان جوړ کړو . علي پاشا په ډير ډاډ سره داخبرې وليعهد محمد ته کولې .
په دې وخت کې علي پاشا مخبرانو ته مخ کړاو ورته يې وويل چې :
نار ته ننوځي ، بياد لږ وخت لپاره هلته تم کيږي او بيا به دشرقي دروازې څخه بيرته را وزي او د غرنيو لمنو خواته به
ستاسې په شتون کې دخپل ورور وليعهدمحمد سره جوړ کړ ددې پلان ټول تفصيل به د انقرې د ښاروال سره شريک کړئ.
ښار ته را رسيدلې دې ، تر څو د تيمورلنګ لښکرو ته زمونږ انقرې ته د ورتللو دا خبر و رسيږي . بيا به دهغوې دعکس
العمل انتظار کوو،اوس تاسې دددې ځايه د انقرې په لور کوچ وکړئ .
دخپل فوځ سره دغرنيو سيمو څخه کوچ وکړ، په ډيره پټه توګه د هيلس درياب څخه تير او د انقرې په لور وخوځيدل.
۴۹ *****
دښار جنوبي دروازې ته را ورسيد نو هغه څراغونه چې په برج او ديوالونو باندې روښانه و دهمغوې په رڼا کې ښاروال
علي پاشا و پيژانده ، بيا نو د ښاروال لوړ غږ تر غوږو شو .
دروازه پرانيزئ !!
سپور په ښار کې و ر ننوت نو ښاروال په يوه منډه هغه ته ور ورسيد. علي پاشا د آسه را ښکته شواو ښاروال ته يې غاړه
ه پورې خپل فوځ هملته په پراخه ميدان کې د پړاو او ارام کولو له پاره پريښود اوتر څنګ ولاړ ښاروال ته يې وويل :
ونو لمنې کې به ورننوځم او دخپل ورور وليعهد محمد سره به يو ځاې شم . مونږ ته خبر را رسيدلې او تا ته به هم داخبر را
وبې د جشن د جوړولو په کار بوخت دې ، هغه په دې جشن کې د ګډون له پاره اروپايې حکمرانانو ته هم بلنه ورکړې ده
رې دراپورونو په اساس يو شمير حکمرانان د هغوې په جشن کې د ګډون له پاره د تيمورلنګ د فوځ پړاو ته ورسيدلې دې .
هد محمد هم دخپل لښکر سره يو ځاې دانقرې ښار ته ور ننوتې دي . کله چې تيمورلنګ ته دا خبر ورسيږي نو هغه به د خپل
ې بيرون ددښمن سره څه وکړل شي ، دا کار ماته او وليعهد محمد ته پريږده . که چيرې تيمورلنګ دخپل فوځ يوه برخه
ې کوم زيان د تيمورلنګ له اړخه رارسيدلې دې نو که خداې غوښتل نو تيمورلنګ ته به دهغه څخه ډير زيان ور ورسوو .
ازادوم . کله چې دا خبر تيمور ته ورسيږي نو ياد ساته کله چې هغه انقره محاصره کړه نو بيا به هغه خپله محاصره بيرته
وي نو په هر صورت کې به ته د انقرې په ښار کې ځان محاصره کوې . او دا چې ستا سره دخوراک څښاک څه حال دې ؟
مياشتو پورې هم محاصره اوږده کړي نوبيا به هم زمونږ سره دخوراک زيرمې پاتې وې ، ما دخوراک څښاک يوه ډيره
ت کې ما تاته او د وليعهد محمد لښکريانو ته ددې انتظام کړې و . دا خوراک تاسې له ځانه سره دخپل لښکر له پاره يوسئ .
ښاروال ددې خبرو نه وروسته توقف وکړ او د لږ څه فکر نه وروسته يې وويل:
خپله خوشحالي تاسې ته نه شم بيانولې ، په هر حال هغه پلان چې تاسې ددښمن له پاره تيار کړې دې نو زه دعا کوم چې
لان کې بريمند کړي ، اوس ته له ماسره يو ځاې شه تر څو تاته هغه زيرمې و ښايم چې ته به يې دخپله ځانه سره وړې .
ډيري لږيدلي و . تر ډيره پورې علي پاشا د زيرمو په کتلو باندې ډير زيات خوشحالي خوولـه ،اوبيا يې ښاروال ته وويلې :
س ځم ، زما جاسوسانو به خپل کار پيل کړی وي اوتر لرې لرې پورې به يې د دې خبرو دخپرولو له پاره کار کړې وي .
خبرې سره سم دعلي پاشا لښکر ې د سترګو په رپ کې تيارې شوې او په زياتو شوو اسونو يې د خوراک سامان بار کړ. او
په پاته نيمو يې دوه دوه عسکر سپاره شول او د انقرې د ښار د شرقي دروازې څخه بيرته بيرون ووتل .
محمد هم په ډيره بې قرارۍ سره د علي پاشا او دهغه د لښکرو انتظار کاوه ، څنګه چې د علي پاشا لښکر را ښکاره شو
د محمد د ډيرې خوشحالۍ څخه ورمنډه کړه او علي پاشا ته يې غيږ ورکړه کله چې سره جدا شول نو علي پاشا ورته وويل:
! دا سامان چې په آسونو باندې بار دې ، دا ټول د خوراک څښاک شيان دي ،د انقرې ښاروال مونږ دواړو ته راکړې دې .
يې همل‌ته په غارونو کې ور ننويستل ، او ددې وروسته علي پاشا او وليعهد محمد خپلو لښکرو ته د ارام کولو حکم وکړ .
خيمې ته د ننوتلو وروسته د تيمورلنګ په اشاره باندې کيناستل ، بيا وروسته دتيمورلنګ دې ټولو ته وکتل او ويې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تاسو په خپل لښکر کې کوم خبر اوریدلې دې ؟
د تیمور لنګ ولیعهد او لمسي محمد ورته په ځواب کې وویل :
ور داخل شوي دي زه پوهیږم چې دا خبر دومره بد نه دې ، بلکه ډیره ښه خبر دې ، په تیر جنګ همدې علي پاشا او ولیعهد
نیو لمنو کې ور ننوتل ، هغوې ته په دې تیښته کې بایزید هم بسپنه کړې ده ،خو هغه و نیول شو او دوې دواړه و تښتیدل.
سره دلته د کتلو تر مخه مونږ ټول ناست و او په دغه موضوع مو بحث وکړ او زه هیله لرم چې هغه پلان چې مونږ ټولو
یوځاې تیار کړې دې هغه به تا ته هم منظور وي .
ې ته مخ کړ او ورته یې وویل، ما ته وواياست چې تاسې څه ډول پلان جوړ کړې چې هغه ته اخري ښه ورکول غواړئ ؟
اتونوکې دسهار اذانونه پیل شي نو بیا به زه د یرغل له پاره ځان چمتو کړم . اوپه همدې وخت کې به په ښار باندې حمله
وال فوځونه قتل عام کړم ، د عامې وژنې داسې منظره به جوړه کړم چې د انقرې خلکو تر اوسه پورې نه وې کتلې ،
د خپلې لمسي په دا ډول خبرو باندې تیمور لنګ ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یې په ډیره مینه خپل لمسی ته وویل :
دا چې ځانته هلته مه ورځه ، یا له ځانه سره خپل ورور الخ خان یوسه او یا سپه سالار نور الدین له ځانه سره ملګري کړه .
ول یواځې ستا د لمسي کار دې ، زه به هیڅکله هم بل څوک له ځانه سره په دې کار کې ملګری نه کړم . اوس خپله دویمه
خبره را ته وکړه.
بیا ددې جشن نه وروسته په انقره باندې یرغل وکړه ، نو په دې تر تیب به مونږ د انقرې د فتحې دویم جشن هم و لمانځو .
چیرې دکوم علت په واسطه د انقرې د ښار په سوبې کې او یا دهغې په انتظام کې ماته ستونزه پیدا شوه نو ته به د فتح
سې هغې ته د اخري ښې ورکولو حکم وکړئ . زه هیله لرم چې اوس به ته په هغې پلان باندې کومه نیوکه و نه کړې .
تیمور لنګ تر یوه وخته پورې دخندانه شین و . بیا چپ شو او څه فکر یې وکړ بیا را پورته شو او ویې ویل:
مله کول غواړې نو تر هغه وخته پورې خپل لښکر په خوندی ځایو کې و ساته ، که چیرې ته د وخت نه مخته هلته ور
ې هم ورسیږي نو داسې یلغار وکړه چې ستا پر هماغه لمړي یلغار سره انقره د ښنو و غورزیږي او تاته سلامي شي .
ې په جشن کې په ډیره بې صبرۍ سره ستا انتظار کوم ، اوس تاسې ولاړ شئ ، او دمحمد د فوځ د کوچ تیارې وکړئ .
ددې خبرې سره سم ټول د تیمورلنګ دخیمې څخه ووتل .
پرلپسې لري ......

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صلیبیانو سازشونه (۲۸)

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صلیبیانو سازشونه (۲۸مه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .
زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخې ناول اته ویشتمه برخه لولئ :
۵۰ *****
هلته د سلطان بایزیدیلدرم جاسوسانو په ډیره بیړه خپل کارونه تر سره کول ، هغوې د انقري ښاروال هم ددې خبرو اترو
څخه چې د تیمور لنګ اودهغې د سالارانو تر منځ شوې و ې ،خبر کړ. هغوې ښاروال ته دا خبر هم ورکړ چې د تیمورلنګ
لمسي به د انقرې په ښار باندې هغه وخت یرغل کوی چې د ښار په دننه کې د سهار اذانونه پیل شي .
دانقرې ښاروال ددې خبر د اوریدو سره سم خپل جنګي تیارې نور هم ځواکمن کړ . دانقري دښار په دیوالونو باندې لا د
پخوا څخه کوچني کوچني منجنیقونه نصب شوی و او تر څنګ یې د تیرو ډیرې لا هماغسې موجود و . ښاروال د برجونو
دننه غشي ویشتونکی کینول او دهغوې سره یې دغشو انبارونه کیښودل . تر څنګ یې ددیوال دپاسه د تیرو بارې جوړې
کړې ، اوښاریانو ته یې دا لارښوونه وکړه چې څنګه چې دښمن په ښار باندې حمله وکړي نو نر او ښځې دې ټول د
دیوالونو لورې ته مخه کړي او داسې تیږي دې ووروي چې دښمن ته ددې موقع په لاس ور نشی چې دیوالونو ته را نږدی

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.
دا خبر هلته په غرنيولمنو کې علي پاشا او وليعهد محمد ته هم وررورسيد . په ځواب کې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو خپلې لښکرې د غرنيو سيمو څخه راوويستې او د هيلس ددرياب څخه تيرې او همله يې په پوره تيارئ سره سنګرونه و نيول .علي پاشا و اوليعهد محمد دواړه د هيلس ددرياب په غاړه د غره په يوه اوچته څوکه باندې کيناستل او انتظار يې کاوه ،کله چې د شرق نه دسهار سپينوالې راښکاره شو نوعلي پاشا وليعهد محمد ته وويلې :
ورو‌ره ! زمونږ د ازميښت او امتحان وخت را ورسيد. تر لږه څه وخته پورې به دانقرې په جوماتونو کې اذانونه پيل شي ، اودهغې سره سم به دتيمورلنګ لمسي د انقرې په ښار باندې يرغل پيلوې .
واوره زما وروره ! زه به لږه شيبه وروسته د هيلس ددرياب په غاړه غاړه د شمال په لورې ولاړ شم ته دخپل لښکر سره همدلته پړاو وکړه ، کله دې چې د انقري په جوماتونوکې دسهار د لمانځه اواز تر غوږو شو نوبيا د خپل لښکر سره يو ځاى د هيلس ددرياب څخه راتير شه ، اودجنوب له اړخه په دښمن باندې ځپونکې ګذارونه وکړه . ښکاره ده چې کله چې ته په دښمن باندې حمله وکړې نو دښمن به په پوره ځواک سره ستا په لور را تول شي . اود ښار په ديوالونو باندې دختلو اراده به له ياده و کاږى ، تر هغې وخته پورې به زه هم خپل کار پيل کړم . زه به هم ستاسې په څير د هيلس ددرياب څخه تير شم . او هغه وخت چې دښمن له تاسره دټکر له پاره هغې لورې ته درځي د شا له اړخه به پرې ځپونکې حمله وکړم. زه هيله لرم چې مونږ به ددې لښکر په لمنځه وړلو کې بريالي شو.
علي پاشا د خبرو په منځ کې دلږ څه فکر کولو له پاره تم شو اوبيايې وليعهد ته وويلې :
محمده ! زما وروره ! ددې تر مخه ما تاته دخپل زړه يوه خبره لانده کړې او هغه داچې ، هغه وخت چې ماښام کې زما مخبرانو ماته خبر راوړې و چې د تيمورلنګ لمسي ، ولي عهد محمد ، د سهار د اذانونو سره سم په انقره باندې حمله کوي نو ما همغه وخت يوه اراد ه وکړه ، چې هغه دا ډول ده :
وروره ! لکه څنګه چې سلطان بايزيديلدرم ، ته او زه دخپلو لښکرو تر مخه اوسيږو او په دښمن باندې ګذارونه کوو نو تيمورلنګ او دهغه سالار نورالدين داسې نه کوي ، يا خو دوى دخپلو لښکرو په منځ کې اوسى او يا دهغوى تر شا ولاړ وي او خپل لښکر جنګ ته ور تيله کوى ، کله چې زه ددښمن پر خلاف دشا له اړخه حمله وکړم . نو زما تر ټولو لوى مقصد او تر ټولو لويه اراده به داوي چې زه خو يا د تيمور لنګ لمسي وليعهد محمد ژوندي و نيسم او يا لږ تر لږه هغه له منځه يوسم . نو تيمورلنګ ته چې دخپل لمسي د مړينې او يا ژوندي نيولو خبر د جشن په منځ کې ور سيږي نو بيا فکر کوه چې تيمورلنګ به په څه حال کې وي ؟
دعلي پاشا په دې خبرو باندې وليعهد محمد خندان و . غوښتل يې څه ووايي چې علي پاشا بيا ورته په ويلو پيل وکړ . که چيرې زه په شمال کې او ته په جنوب کې د هيلس ددريا ب غاړه د سهار د اذانونو پورې انتظار وکړو نو لمړئ خو د انقرې ښار له دې ځايه دومره لرې نه دې ، اودويم دا چې دشپې له اړخه اواز تر ډيره پورې بيرته انګاز ې کوي او منعکس کيږى نو وروره ! زما اوستا پلان همدا دې چې کله دې اواز واوريد نو دهيلس له دريابه تيريږه او ځان د جنوب اړخ ته ور رسوه ،اوپه دښمن باندې را لويږه . زه به تر لږه وخته پورې انتظا ر وکړم چې دښمن له تاسره پوره په جنګ کې و نښلي نود شا له خوا به پرې ځپونکې بريد کوم ،نو دښمن ته به د ځان د سنبالولو فرصت په لاس ورنشي . اودشا له اړخه به زه هيله لرم چې دښمن به يوپه بل پسې د پښو ورغورزوم ، همدا به زما او ستا تر منځه اخرى پريکړه وي . نو اوس که ته په دې کې کوم بدلون راوستل غواړې نو وي وايه .
وليعهد محمد تر ډيره پورې چپ چاپ و اوبيا يې وويل : علي پاشا! بې شکه چې زه وليعهد يم ، خوزما وروره ! ستا د جنګونو تجربه زما څخه ډيره ده ، تا زما دپلار سره داروپا په ډيرو جنګونو کې ګډون کړې دې او ددښمن د ځپلو په اړه بريالي تجربې لرې ، نو وروره ! ستا پريکړه ماته اخري پريکړه ده .اودهمدې په مطابق به په دښمن باندې ګذار کوو.
علي پاشا ودريد.
که چيرې خبره همداسې وې نو ته دخپل لښکر سره همدلته تم ښه ، زه به دخپل لښکر سره يو ځاى دهيلس ددرياب په غاړه غاړه باندې ځم او د سهار د اذانونو تر وخته به انتظار کوم . ددې خبرې سره سم علي پاشا خپلې لښکرې د شمال په لور و خوزولې . په دې تر تيب د جنوب له اړخه وليعهد محمد او د شمال له اړخه علي پاشا په دښمن باندې د ور پريوتلو له پاره ځانونه چمتو کړل او په ډيره بې قرارئ سره يې دسهار د اذانونو انتظار کاوه .
شپې د مصلحت قلف مات کړ ، هر شي را بيدار شوې و ، ځکه چې د انقرې د جوماتونو څخه د اذانونو اواز هر شي په خپله غيږ کې را نيولې و.
دانقرې د جوماتونو د اذانونو سره سم درې مهم انقلابونه جوړ کړل شول . لمړئ دا چې د تيمورلنګ لمسي وليعهدمحمد چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلو دوو لکو فوځیانو سره په سنګر کې ناست و په ناڅاپي توګه د سنګر څخه راووت اود انقرې د ښار دديوالونو په لور لکه د توپان په څير ور خوځيدل .
بل انقلاب په ښار کې را پيدا شو . لاتر اوسه د انقرې دښار ديوالونه په تيارو کې ډوب و خو بيا هم په ديوالونو باندې ټول لښکر مستعد ولاړ و . کيداې شي ښاروال قصدا ديوال په تياره کې پرې ايښي وي . خو کله چې دانقرې په جوماتونوکې د سهار اذان پيل شو نو يو نا څاپه ټول هغه مشالونه چې د ديوالونو دننه اېښول شوي و بيرون را وويستل شول اودديوال دپاسه کيښودل شو ل. په دې ترتيب د ديوال ټوله برخه روښانه کړل شوه ، د روښنايي دا انقلاب د ښار په لور ور تلونکی يرغل کونکو اودهغوې مشر دتيمورلنګ لمسي هم په سترګو کاته ، او دا خبره په يقين سره دهغه له پاره ټکان ورکونکي وه ، هغه پوه شوې و چې دهغه د حملي اويرغل خبر دانقری ښاروال ته رسيدلي دی ، اوهغه د ښاره ددفاع کولو له پاره مستعد دی .
خو بيا هم د تيمور لنګ لمسي ډاډمن و چې دهغه سره دوه لکه عسکر دي او دښار دننه د علي پاشا ، ولیعهد محمد او ښاروال سره ټول فوځونه تر يوه لک نه نه زياتيږی ، او هغه به ډير ژر هغوې و ځپوي .
دتيمورلنګ لمسی دا فکر هم کاوه چې دلمړی فتحې په واسطه دهغوې د فوځونو حوصلي کلکې شي ،ځکه چې د بايزيديلدرم د ماتې په اساس د ترکانو حوصلي ډيرې ماتې شوې وې نو په دې خاطر د انقرې تر څنګ دهغه د فوځ برې او د بايزيد د فوځ ناکامي هغه ته يو ډاډمنه خبره وه .
ددې نه اخوا چې کوم دريم ستر انقلاب راغې ، هغه دا و چې علي پاشا او وليعهد محمد دواړو د سهار داذانونو سره سم خپلې لښکرې د هيلس دريابه تيرې کړې او علي پاشا د شمال له اړخه او وليعهد محمد د جنوب له اړخه په دښمن دګذار کولو له پاره مخکې تګ کاوه .
دښار ديوالونو ته د رسيدو سره سم د تيمورلنګ لمسي خپله دوه لکه فوځونه د ښار په شمال غرب او شرقی سيموکې خپاره کړل ، څنګه چې هغوې دښار ديوالونو ته د ور نزدې کيدو هڅه پيل کړه او د رسيو پاتخی يې و غورزولې تر څو د ښار په ديوالونو باندې پورته وخيژي نو پر هغوې باندې د غشو ، او منجنيقيون په واسطه د تيږو ورول پيل شول، هغه کسان چې د مخکې نه په ديوالونو ناست و هغوې پر دښمن باندې داسې تيږې وورولې چې ددښمن په عسکرو کې يې يوه واويلا خپره کړه ، د تيږ او غشو باران هغوې د سختو ستونزوسره مخ کړل او دخپلو ځانونودخوندي ساتلو په خاطر يې وروسته تګ پيل کړ . اوپه دې تر تيب د تيمورلنګ د لمسي لمړی ير غل د ناکامی سره مخ شو .
کوم وخت چې د تيمور لنګ لمسي د انقرې دښار په ديوالونو باندې د دويمې حملې له پاره ځان جوړاوه نو په همدې وخت کې پرې د سلطان بايزيديلدرم د زوې وليعهد محمد لښکر را څرګند شو اوبيا يې د جنوب له اړخه د تيمورلنګ په لمسي هغه ناتار جوړ کړ چې تاريخ يې ياد لري .
د وليعهد محمد دلښکر ددې ناتار په اساس د تيمورلنګ د لمسي عسکرو هم په جوابي عمل لاس پورې کړ او دجنګ ډګر د تنور په څير ګرم شو .
دجنوب له اړخه د وليعهد د حملې څخه د تيمورلنګ لمسي دا فکر کړې و چې د علي پاشا او وليعهد محمد دواړو څخه به يو خامخا په ښار کې دننه پاته وي اوبل يې دښاره راوتلې اوپر دې يې حملې پيل کړې دې نو په دې خاطر يې په ديوال د ورختلو پريکړه ودروله ،اودخپل ټول لښکر سره يو ځاې د جنوب په لور د بايزيد د زوې وليعهد محمد په لور د حملې کولو حکم ورکړ .
تاتاريان د حکم سره سم د خپل قايد د تيمورلنګ دلمسي سره يو ځاې د بايزيد پر زوې را توې شول خو په همدې وخت کې فطرت حالات بل منګه کړل .
ځکه چې د هيلس ددرياب څخه د راتيريدو وروسته علي پاشا د خپل لښکر سره يوځاې همله په سنګر کې ناست و . کله چې دتيمورلنګ د لمسی دوو لکو فوځونو په وليعهد باندې يرغل وکړ نو د هغوې تر شا علي پاشا د خپل لښکر سره را څرګند شو . اوبيايې د شا له اړخه دتاتاريانو لښکر تارو ما رکول پيل کړل
د شا له اړخه د علي پاشا د لښکرو حمله د سمرقند څخه د راغلي لښکر تر مخ د مرګ نښې راو ځلولې ،د هغوې ژوندونونه د زنځير په څير يو په بل پسې له منځه تلل ، هغوې زخميان د اسونو د سومونو لاندې دليدل ، دعلي پاشا د تيزو حملو په اساس د تيمورلنګ د لمسي لښکر يوې اوبلې لورې ته و تښتيد .
جنګ تر ډيره وخت پورې روان و . ان تردې چې لمر د شرق څخه را ښکاره شواو په خندا خندا د انقرې د ښار شاوخوا ته راغې او ددواړو لښکرو د ټکر په وخت کې پورته کيده ،اوخپله ګرمي يې هرې خوا ته شنيدله .
د شا له اړخه د حملې په واسطه د ثمرقند لښکرې د ډيرې بدنظمی سره مخ شوې وې او تر لږه وخته پورې د تيمورلنګ د لمسي هغه لښکر چې شميره يي دوه لکه وه دعلي پاشا او وليعهد محمد دحملو په واسطه د ماتې اينې په څير ګرځيدلي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر ډیره وخته پورې دهغوې بیرته منظم کیدل شوني نه ښکاریدل ، دهغوې ټولې لیکې ، دننه او دباندې ، مخکنۍ اوورستنۍ ټولې د بدنظمي ښکار شوې وې ، خو د تیمورلنګ لمسي چي دخپل لښکر په منځنۍ برخه کي و ډیره هڅه وکړه چي خپل لښکر سره راټول او ددښمن پر خلاف یې د حملي له پاره و هڅوي ، که څه هم هغوې یو ځل بیا خپل ځانونه را سنبال کړل خو د شا له اړخه د علي پاشا ضربه په کلکه او شدت سره روا نه وه او هغه ان تر نیمایی پورې ، هغه ځاې ته ځان ر ا رسولې و چیرې چې د تیمورلنګ لمسي ولیعهد خپلې لښکرې ددښمن پر خلاف را ټولولې .
د جنګ د پیلامي دمخه علي پاشا ولیعهد محمد ته ویلي و چې هغه به هڅه وکړي چې هغه د تیمورلنګ لمسی ژوندې ونیسی اویا یې له منځه یوسي . دخپلې همدې ارادې د تکمیل په خاطر علي پاشا د خپلو ساتونکو سره یو ځاې د تاتاریانو لښکرې سره وشکو لي او د تیمورلنګ د لمسي پورې یې ځان را ورساوه . اوبیایی په ډیر قهر جن او دغضب نه ډک اواز سره د تیمورلنګ لمسي ته وویل :
د تیمورلنګ ظالمه لمسیه ! زه د بایزیدیلدرم سپه سالار علي پاشا ستا تر مخه ولاړ یم ، اوتا ته زیرې درکوم چې که زما خداې وغواړي نو راتلونکې سهار به ستا څیره د وینو ډکه ووینې .
د علي پاشا په داسي ناڅاپي راتلو سره د تیمورلنګ لمسي ټکان وخوړ خو علي پاشا ورته یوځل بیا وویل :
د تیمور لمسیه واوره ! په خدې سوګند چې تاسې زمونږ د سلطان سره دوکه کړې ده ، هغه دخپل ملت له پاره ابرو اوعزت دې ، دخپل قوم له پاره دروح په څیر دې دهغه په نیولو تاسې اسلامي امت د فنا لورې ته د وړلو پرته نور څه نه دی کړي .
د تیمورلمسییه !اوس چې ته زما تر مخ یې نو ولیکه چې : ته به اوس زما څخه خوندی پاته نه شي . زه علی پاشا به تا ته دمرګ راوړنکي اوسم. او کله چې ستا دمرګ خبر ستا دادا تیمور ته ورسیږي نو یاد ساته چې دهغه عمر به د سلګي وهونکې ژوند په څیر په نوحه ویلو باندې تبدیل شي .
د علي پاشا په دې خبرو باندې د تیمورلنګ لمسی ډیر په غضب شو او په ډیره بې باکۍ سره یې علي پاشا ته وویل :
علي پاشا ته بکواس کوې ، زما تر مخ ستا حیثیت څه دې ، ایا ته پوهیږې چې د شا له اړخه دڅلوېښت زرو عسکر وسره او ولیعهد محمد به دڅلوېښت زرو عسکرو څخه د حنوب له اړخه زما دوه لکه فوځونه لاندې کړي . که چیرې تاسو دا فکر کړې وي نو د ا ستاسې خوب اوخیال دې ، له ځانه سره ولیکه چې زه به تا د جنګ په میدان کي و نه وژنم بلکه د بایزید په څیر به دې بندې کړم ، لاسونه به دې تر شاو تړم اودخپل دادا تر مخ به دې حاضر کړم . تا ته به همغسې اوسپنیزه پنجره تیاره کړم تر څو د طوطي په څیر په کي پروت اوسې. اوبیا به همغه پنجره چې ته پکې پروت اوسې د خپل ځان مخې مخې ته وړم اوسمر قند ته به دې ور ننه باسم .
د تیمورلنګ لمسي چې کله خاموشه شو ، نوعلي پاشا ورته وویل :
د تیمورلنګ لمسیه ، زه به تر سمرقنده په پنجره کي ناست له تاسره نه ځم ، که چیرې زما خداې ، زما مالک او زما مرستندوې ته منظور وي نو دجنګ په دې ډګر کي به زه پر تا غالبیږم او زه تاته یقین درکوم چې زه به تر ثمرقنده پورې نه ، بلکه ستا لاش به تر هغه ځایه پورې ځي. اوس ځان جوړ کړه چې زه درباندې حمله کوم . که زما حمله درولې شی نو ویې دروه ، ددې خبرې سره سم علي پاشا دتیمورلنګ پر لمسی باندې ور هئ کړل .
تر ډیره پورې یې یو په بل باندې ځان وړونکی حملې کولې ، یو بل ته یې د تورې د فن ، د ډال د استعمالولو دفن او د زاویې د بدلون په اړه او .... خطرناکې حملې رواني وې ، په دې حملو کي علي پاشا ډیر زر د تیمورلنګ په لمسي باندې غالب شوې و خو یو ځل بیا د زاویې په بدلون سره علي پاشا د تیمور لنګ لمسي ته یوه موقع ورکړه خو بیا یې خپل توره په داسې شان پرې را خوشي کړه چې د تیمورلنګ د لمسي اوږه یې ور پرې کړه .او ان د هغې د شا څخه ووته ، دتیمورلنګ لمسي د آسه پریوت او چیغو اوسورو یې ټول میدان و نیو. کله چې تاتاریانو خپل سالار په وینو رنګ د آس نه راپریوتې او پر زمکه لوغړیدلې وکوت ، نودهغوې تر منځ یو هنګامه جوړه شوه ، او په ډیره بیړه دتیمور لنګ په لښکر کي دا خبر خپور شو چې دسلطان بایزید یلدرم سپه سالار علي پاشا د تیمور لنګ لمسی وواژه .
دخبر په خبریدو سره سم دتیمورلنګ ددوو لکو لښکرو تر منځ د افراتفري یو ډیر بد حال را پیدا شو ، علي پاشا او د بایزید زوې ددې افراتفرې څخه پوره ګټه پورته کړه ، د سترګو په رپ کي د ښار دروازې پرانستل شوې اوښاروال هم دخپل لښکر سره یو ځاې د انقرې د ښاره راووت ،اوپه تاتاریانو باندې یې حمله وکړه .
اوس نو د تیمور لښکر ددرې اړخونو څخه له منځه تّه. د تیمورلنګ ددې لښکر نه کوم وارث و اونه کوم لارښوداو دجنګ قومنده ورکونکې و، ددرې اړخونو څخه دهغوې عامه وژنه پیل شوې وه ، هغوې نه د شمال لورې ته تښتیدلې شول ځکه دهغه لورې علي پاشا ددښمن دځپلو له پاره تیار کار پیلکړې و . په دې اساس په ډیره چټکۍ سره د هغوې د فوځونو شمیره مخ په کمیدو شوه ، اودجنوب له اړخه پرې همداسې کیفیت د بایزید زوې ولیعهد محمد راوستې و .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو دهغوی د ځانونو دخوندي کولو له پاره یواځی یوه لاره وه او هغه هم دهیلس ددریاب په لور .نو کله چي هغوی متیقین شول چي جنګ کول بې کاره دي ،او ماتي دهغوی مقدر ګرځیدلي ده نو بیا هغوی ټول د هیلس ددریاب غاړې ته را وتښتیدل. خو دې لوري ته تیښته هم څه اسانه کار نه و..
علي پاشا ، ولیعهد محمد او د انقري ښاروال دهغوی داسي تعقیب کړل چي په تیزۍ سره یې دهغوی وروسته ټول دتیغه تیرول او دهغوی شمیره یې بیخي را ښکته کړه ، هغوی چي خوندي پاته شوی و دخپلو اسونو سره یو ځای د هیلس په دریاب کي ځانونه ور واچول خو علي پاشا ، ولیعهدمحمد او دانقری ښاروال هغوی ته د تیښتي فرصت هم نه ورکاوه ، ځکه هغوی غوښتل د خپلي پخوانۍ ماتي بدله واخلي ، په دې خاطر ډیرو لږو ته د دریاب څخه د تیریدلو فرصت تر لاسه شو .
دهیلس ددریاب اوبه د تیمور لنګ د لښکر په وینو باندې سرې وې .
د تیمورلنګ لښکرو ته د ماتي د ورکولو وروسته دهغوی هغه کسان چي ژوندي نیول شوي و هغوی ټول یې په یوه ځای کي سره راټول کړل ، اوبیا علي پاشا د جنګ په میدان کې هغه ځای ته راغی چیرې چي دتیمورلنګ د لمسی لاش پروت و هغه د خپلي خورجین څخه یوه بنکه را وویسته ، هغه یې د تیمورلنګ د لمسي د وجود څخه په تلونکي وینه کې ککړه کړه ، پر هغې یې یو خط و لیکه ، لږه شیبه یې د خولي په پوکي هغه په وینه لیکل شوې خط وچ کړ. اوبیا یې هغه کاغذ سره قط کړ او په خپله خورجین کی یې وا چاوه .
هلته نژدې ولاړ ولیعهد محمد او د انقري ښاروال د علي پاشا دا ټول کړچار د نژدې څخه کوت . په دې وخت ولیعهد محمد دعلي پاشا څخه وپوښتل .
وروره ! تا خود تیمور لنګ د لمسي په وینه باندې دا کاغذ ولیکه ، ایا زه ددې په مقصد او مطلب باندې پوهیدې شم ؟
علي پاشا دخپله ځایه راپورته شو او ولیعهد ته یې وویلي :
زما وروره ! له ماسره را ځه ، ته به په خپله وګورې چي زه ددې لیک څخه څه ډول کار اخلم.
ولیعهد محمد او د انقري ښاروال چپ چاپ د علي پاشا پسي روان شول ، علي پاشا دوې هغو عسکرو ته راوړل چي دتیمورلنګ د لمسي دلښکر خلک و . علي پاشا دهغو بندیانو څخه یو د خپل لاس په اشارې سره راوغوښت . بیا د تیمور دلمسي په وینو لیکلي کاغذ یې دهغه په لاس کي ورکړ او ورته یې وویل :
زه تاسې ټول ازادوم . تاسي بیرته خپل پړاو ته تللي شئ ، دغه کاغذ باندې ما دتیمورلنګ د لمسي په وینه یو لیک لیکلي دې ،کله چي تاسي خپل پړاو ته ورسیږئ نو دا کاغذبه شهنشاه تیمورلنګ ته ور کړئ ، اوس تاسې ټول ازاد یاست ، تاسې تللي شئ.
دعلي پاشا ددې پریکړې څخه بندیان تاتاریان ټول ډیر زیات خوشحاله شول. بیاد هغوې څخه یود علي پاشا خوا ته راغي او په ډیر عجز او انکسار سره یې وویل :
مونږ ستا ممنون یو چي مونږ ته دې ازادي راکړه ،او مونږ دې پریښودو چي بیرته خپل پړاو ته ستانه شو . خو ته به له مونږ ه سره یوه بله مهرباني هم وکړې ،ته پوهیږې چي مونږ دومره اوږود واټن په پښو نه شو وهلې ،نو مونږ ته اجازه راکړه چي په هغو اسونو چي مونږ سپاره راغلي و بیرته په همغو اسونو سپاره ولاړ شو .
علي پاشا ورته ددې اجازه هم ورکړه ، هغوې په ډیرې خوشحالی سره هغه لورې ته ولاړل چیرې چي ددوې آسونه تړل شوي و. هلته یې خپل آسونه و لټول اوبیا چي کوم آس کوم یو ته په ګوتو ورته ، په همغه یې پښه اړوله اودخپل پړاو په لور ور روانیده . علي پاشا او ولیعهد محمد هم دهیلس له دریابه را تیر شول .هغوې د همدې غرنیو لمنو څخه تیر شوې و او د تیمورلنګ په لښکرو باندې یې یرغل ور وستي و . د انقري ښاروال هم بیرته خپل لښکر د انقري ښار کې خپلو ځایو ته یوړ او په ښار کې یې ځان د پخوا په څیر یو ځل بیا په محاصره کې واچوه .
٥١ *****

هلته په پړاو کي تیمورلنګ جشن جوړ کړې و . په دې جشن کي تیمورلنګ سلطان بایزید هم د اوسپني د پنجرې څخه را ویستلي و او په جشن کي یې را ګډ او ور ته یې د خپل ځان تر څنګ د ناستي ځاې برابر کړی و . دتیمورلنګ سالار نورالدین چي د بروصې د ولکي کولو څخه وروسته کومې خزاني او دسلطان د حرم څه وګړي له ځانه سره راوړي و هغوې یې هم د جشن په وخت کې دنمایش له پاره خلکو ته وړاندي کړل . سلطان بایزید ته یې هم د هغه یوه جوړه کالي ورکړل چي وایې غوندی ،خو هغه د هغوکالیو د اغوستلو څخه ځان وژغوره ، مګر هغه چینه یې چي دهغه د کوره د بروصې څخه را وستی وه هغه یې ورته په زور واغوستله ، هغه ته یې په زور عمامه (لونګۍ) ور په سر کړه او دشاهنشاهي نښې په څیر یې هغه امصا هم په لاس کي ورکړه چي هغه به تل له ځانه سره په لاس کي ګرځوله .
ددې ټولو هر څه وروسته تیمورلنګ د جشن د پیلولو حکم وکړ . او ټولو هغو وینځو او د سلطان د حرم ښځو ته یې چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بروصې څخه نورالدین را وستې وې ، حکم وکړ چې د خپلو سالارانو نه علاوه د اروپا نه راغلیو میلمنو ته هم شراب ورکړي ،
دبایزید له پاره دا حال د زغم وړ نه و . په داسې حال کې چې خپل شاهي کالي یې په ځان کې و او ولاړ و نو ورته یې همغه شراب ور وړاندې کړل چې د خپلې نوې ناوې« ډسپنا» د را واده کولو وروسته یې د هغې په ښنلو پیل کړی و. خو سلطان د شرابو د ښنلو څخه منه والي وکړ . دهغه سترګې د سلطنتي کورنی په ټولو هغو ښایسته او ښکلو وینځو ، ښځو او نجونو باندې نښتې وې چې شر اب یې خلکو ته ورکول .
د بروصې ددې ښځواونجونو څخه یې د شرابو د ورکولو کار اخست . په دې ډله کې د سلطان بایزید نوې محبوبه ډسپنا هم شامله وه . دبروصې هغه ښکلې او ښایسته ښځې چې نورالدین نیولې وې او له ځانه سره یې راوړې وې د هغوې یو شمیر داسې وې چې ددې نه مخته یې دحرم څخه بیرون هم قدم نه و ایښودې . دهغوې حسن او ښکلتیا بې مثاله وه ، خو تیمورلنګ هغوې دومره ذلیلې اورسوا کړې چې هغوې بې چاره ګانو په لوڅو ځانو خلکو ته د شرابو ورکول پیل کړ ل .
په دې جشن کې د اروپا دحکمرانانو څخه علاوه داسیا څه پادشاهان هم ناست و چې تیمور لنګ ددې جشن له پاره په ځانګړی توګه را بللې و. په دې وخت کې ټولو پادشاهانو د سلطان بایزید یلدرم په لورې کتل . یوشمیر د سلطان په حال باندې حیران و او په تعجب یې ورته کتل ، یو شمیر نورو غوښتل چې ښه او نرم سلوک ورسره وشي ، خو بایزید په خپل ځاي باندې چپ چاپ ناست و او هغو شرابو ته چې تر مخ ورته ایښول شوي و لاس هم ور نه وړ .
هغه وخت چې د فتحې دا جشن په پوره جوش کې و نو دتیمورلنګ ساتونکې دننه راغې ، دهغه مخ باندې د اندیښنو سیورې را پریوتې و . هغه تیمورلنګ ته را نزدې شو او په ډېر رازدانه توګه یې ورته وویل :
اقا!د انقرې څخه یو څو کسه سواره راغلې دي ، هغوې غواړی له تاسره ووینی.
تیمورلنګ هغه وخت د شرابو او فتحې په جشن کې مست و ، خپل ساتونکې ته یې وویل : ته دا خبرې ولې دومره پټې ماته کوې ؟ په لوړ اواز یې ووایه تر څو زما تر څنګ ناست بایزید یې هم واوري ، بایزید ته وګوره د هغه زوې موسې هم دلته ناست دې . هغه خبره چې ته کوې دهغوې غوږونو ته یې هم ورسوه ، ددې نه علاوه دلته چې په دې جشن کې څومره خلک ناست دی هغوې ټولو ته یې هم اعلان کړه . ځکه چې زه ډاډه یم چې د انقرې څخه چې کوم سواره راغلې دي هغوې به خامخا زما د لمسې محمد د فتحې خبر راوړي وي .
په دې وخت کې د تیمورلنګ ساتونکې غوښتل څه نور هم ووایي ، خو تیمورلنګ پرلپسې خبرې کولې اوده ته یې د ویلو فرصت نه ورکاوه ، هغه یو ځل بیا خپل ساتونکی ته وکتل او ورته یې وویل : اوس نو ته ما په خبرو کې مه را ښنلوه او دجشن دا خوشحالې را باندې مه کموه . ولاړ شه اود انقرې څخه د راغلې سورو څخه چې کوم یې ډېر مهم دې ماته راوړه ، هغه چې څه وایی نو وابه یې ورم . ځکه زه ډاډمن یم چې هغوې به ماته زما د لمسې د سوبې خبر راوستې وي . اوس ورځه ، وخت مه ضایع کوه ،دهغوې د ډلې څخه یو کس ماته را واستوه ، تر څو دخپل لمسې د پیغام څخه خبر شم .
څرنګه چې ساتونکې غوښتل تیمورلنګ ته لږ څه نور هم ووایی خو د تیمورلنګ وینا هغه په شک اوتردد کې واچاوه ، هغه د ډېر یو تذبذب په حال کې د تیمور لنګ د خوا څخه لرې شو او ولاړ .
د تیمورلنګ او د هغه د ساتونکې تر منځ خبرو سلطان بایزید او دهغه زوې موسې هم متوجه کړی و . هغوې هم په ډېره توجه او غور سره د هغوې خبرې اوریدې . اوس نو سلطان بایزید اودهغه زوي موسې د تیمورلنګ د سترګو لاندې هغه لورې ته کتل چې ساتونکې ترې راغلې و.
لږه شیبه وروسته یو وسله وال کس تیمور لنګ ته راغې ، زمکې ته یې کتل او تیمورلنګ ته یې احترام وړاندې کړ. او ورته یې وویل:
اقا! ستا ساتونکې زه تاته را لیږلې یم . زه د انقرې څخه راغلې یم اوله ماسره تاته یو پیغام دې .
تیمورلنګ په ډېر غور سره وسلوال ځوان ته وکتل ، او ورته یې وویل : چې که له تاسره کوم پیغام وی نو ولې ځند کوې سمدستې یې ووایه .
په دې وخت کې هغه ځوان خپلو کالیوته لاس کړ او د یو قط شوې کاغذ یې د تیمور لنګ په لاس کې ورکړ ، اوبیا په ډېر افسوس سره وویل : اقا ! هغه څه چې زه ویل غواړم ، زما په ژبه باندې ښه نه شکار ی چې وي وایم ، ته پخپله خط ولوله ، دا لیک د بایزید یلدرم دسپه سالار علي پاشا له لورې دې .
د علي پاشا د نوم به اوریدو سره د سلطا بایزید او دهغه د زوې موسې په سترګو کې یو قسم نور او رڼا را پیدا شوه ، او په ډېره بې قرارئ سره یې کله تیمورلنګ ته اوکله هغه وسلوال ځواته کتل چې د خپل لښکر څخه دلته راغلې و.
دسلطان بایزید د سترګو تر مخ تیمورلنګ هغه کاغذ پرانست ، دا همغه کاغذ و چې علی پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلي و . کله چې تيمور لنګ هغه کاغذ لوست نو سلطان بايزيد اودهغه زوې موسي هم په هغه ليک باندې سترګې نښلولې وې. او په ډيره چټکۍ سره يې په وينو ليکلی دا کاغذ ولوست . په دې کاغذ کې ليکل شوي و:
تيمورلنګه ! ته دخپلو وينه تويونکو ارزوګانو له پاره يو حيله ناک ، ظالم او د انساني اخلاقو نه عاري انسان يې . ته د خير وشر تر منځه د توپير نه خبر نه يې . ته کولې شي په لارو کې صليبونه و دروې اوپه لاسونوکې خلکو ته دميخونو دټک وهلو پوهه و لرې ، اې د سمرقند ليوه ! واوره ! هغه خبر چې زه ددې ليک په واسطه تا ته درکول غواړم ، دهغه په اوريدو به ستا حهره په خولو کې ډوبه شي او ستاپه سترګو کې به د فنا فکر را خپور شی . اوستا حال به په تيرو کې د بيدونکي ويني په څير وګرځي .
تيمور لنګه !ستا ژوند په وينه تويونکو تعبيرونو باندې ولاړ دې ،ته د نورو د وينو په واسطه د خپلوغوښتنواو هيلو رنګينونکې يې ، خو نن ما ستا د ځان آينه کې زنګ او ستا د روح په ساغر کې زهر وا چول .
دا ليک زه علي پاشا تاته ليکم . تا به اوريدلې وي چې علي پاشا د سلطان بايزيد يلدرم يو سالار دې. تيمورلنګه ،علی پاشا به ستا له پاره دزهرو يوه بګوله ،اودسلطان بايزيد له پاره د هغه يو خدمت ګار او دهغه په غم کې دهغه ملګری او دهغه ممنون او مشکودر زوې اوسي .
تيمورلنګه ! داليک چې دا اوس يې ته لولې ، ما ستا دلمسي ، ستا د وليعهد محمد په وينه ليکلي دې ، د انقرې به جنګ کې ما هغه ته ماتې ورکړه اوهغه مې له منځه يوړ . تيمورلنګه ! اوس نو خپله اوزمونږ سوبه سره موازنه کړه ، هغه جنګ چې تا زمونږ سره پخوا وکړ نو په هغه کې تا زمونږ نژدې څلويښت زره سپاهيان له منځه يوړل ،او زمونږ محترم سلطان بايزيد دې له ځانه سره قيدی کړ .
هغه جنګ چې مونږ د انقرې په چاپيريا ل کې ستا د لمسي اووليعهد محمد سره وکړ نو به هغه کې مو ستا نزدې دوه لکه فوځونه له منځه يوړل اوستا لمسي محمد مو قتل کړ . اوس ته په خپله فکر وکړه چې په دې جنګ کې څوک فاتح دی ، ته ، او که مونږه . زه پوهيږم چې ددې ليک په لوستلو سره به هغه جشن چې ته يې همدا اوس لمانځې ودروي ، اوستا جشن درول به ددې خبرې ګواه وي چې تاته فتح نه بلکه ماته درکړل شوې ده .
تيمورلنګه ! ته څه فکر کوې چې ته به زمونږدترکانو جرأت هسې په ټوکو مسخرو باندې واخلې ؟ او زمونږد تاريخ طلايی باب به له يوه سره له منځه يوسې ، هيڅکله هم نه ، مونږدخپلې زمکې امينان يو ، تيمورلنګه! اوس خو اصل جنګ پيل شو ، يواځې دوه درې کاله نه ، بلکه مونږ تر پيړيو پيړيو پورې ستا سره دمقابلې توان لرو. زمونږد سلطان په پنجره کې د بندولو څخه تا څه فکر کړې چې ته به فاتح وګرځې ؟ مونږ به دلوح و قلم رڼا شو او تا به تعقيب کړو . تيمورلنګه ! مونږ په خپلو کوڅو کې د وينو خوب ، په سترګو کې لوږه او ناروغتيا نځونکې نه شو کتلی .
تيمور لنګه ! ما علي پاشا اود سلطان بايزيد زوې وليعهد محمد د خپلو لښکرو سره ستا لمسي اوستا لښکر له منځه يوړ .او اوس بيرته د هيلس ددرياب څخه تيرشوي يو او په غرنيو لمنو کې ځاې په ځاې شوي يو . که چيرې ته دخپل لمسي د انتقام اخستلو جرأت لرې نوبيا را مخته شه ، ملا وتړه او دغه غرنيو لمنو ته را ننوځه چې مونږ په کې همدا اوس موجود يو . زه تاته د مقابلې بلنه درکوم . که چيرې تا له مونږ ه سره په دې غرنيو سيموکې جنګ وکړ نو په خداې سوګند چې مونږ به ستا د ګوتو سرونو د وينو په چينو باندې بدل کړو .
زه پوهيږم چې زماد ليک په لوستلو سره به ستا د دعا په لاس کې غم ، انديښنې او مصيبت نه اخوا نور څه پاته نه شي . اې په مسلمان قوم باندې جبرکونکيه سوداګره ! واوره ! ، دا د ستر خداې له اړخه عذاب وګڼه . تيمور لنګه ! ته د اسلامي امت ډير ستر دښمن يې ، ته تل د خپلو له پاره دشپې صليب دروی ، ته د غمونو په دې وخت کې دمسلمانانو له پاره تل دترخې وژونکې دوا ګولې تياروې ، اوس نو دمرګ دغه نشتر ، اودا وينه تويونه لږ څه د ځان له پاره هم قبوله کړه ، تيمورلنګه ! ته فاتح نه يې بلکه مفتوح يې ، مونږ تاته ډير بده ماتې درکړې ،تا زمونږ څلويښت زره عسکر له منځه وړ ي خو مونږ ستا دوه لکه له منځه يوړل ، خوتيمورلنګه ! مونږ تښتيدلي نه يو . همدلته يو ، که چيرې همت لرې نو دغه غرنيو لمنو ته راشه او بيا مقابله و ګوره .
د علي پاشا دغه خط چې د تيمورلنګ د لمسي په وينه يې ليکلي و همدلته ختم شو . ددې ليک د لوستلو نه وروسته د تيمورلنګ حالات داسې بدل شول لکه داسمان څخه چې پرې تندر ر ا نازل شوي وی ،دا سې احساس کيده چې د هغه د ذات دداخلي دنيا ټولې سطحې دې خبر لړزولې او ټوټه ټوټه کړی وي .
دخط د لوستلو وروسته تيمورلنګ دلاش په قسم زيړ و ګرزيد ، او چپ شو .د هغه سر لاندې پريوتې و. په دې وخت کې په ډير ه ارامه توګه سلطان بايزيد هغه ته وويل :
تيمورلنګه ! تر اوسه پورې په ترکانو کې داسې ځوانان شته چې د خپلې خاورې څخه دګلبڼ د جوړولو په فن ښه پوهيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ د سلطا ن بایزید ددې خبرو ځوا ب ورنه کړ ، چپ چاپ او په غم کې ډوب پر خپل ځاې ناست و . نو سلطان بایزید یو ځل بیا تیمورلنګ ته مخ کړ او ورته یې وویل:

تیمورلنګه ! وخت ټول عمر یو شانته نه وي . زه تا دخپله ځانه سره بندی کړې یم . بې شکه چې دا به ستا کامیابي اوبرې وې ، خو هغه ضربه چې زما زوې علي پاشا تاسې ته درکړې ده هغه هم کمه نه ده . دې ته د قدرت احتساب وايې او دا د خداې له اړخه مکافات وګڼه . تیمورلنګه ! زه پوهیږم چې ددې خبر نه وروسته به ته جشن و دروي ، په دې خاطر ما ته اجازه راکړه چې خپلې پنجرې ته ولاړ شم ، له ماسره دې خپل ساتونکې ولیږه .

تیمورلنګ په خوله څه و نه ویل ، خپلو څو کسو ساتونکو ته یې اشاره وکړه ، اوهغوې سلطان او دهغه زوې موسې د پنجرې په لور یوړل او هلته یې بند کړل. موسې دخپل پلار د پنجرې مخته کیناست .

سلطان په پنجرې کې ناست په څه فکرونوکې ډوب و ،ناڅاپه په سجده شو او په ډیره عاجزۍ سره یې خداې ته سوال وکړ .

اې قدوس خدایه ! اې مهربانه خالقه ! یا حي یا قیوم ! تا په څومره ښه توګه ظالمانو ته د هغوې د کړو سزا په همدې زمکه باندې ورکړه ، اې زما ربه ! تا چې زمونږ نصرت او کومک کړې زه ستا د ډیر عاجز بنده په حیث دهغې ډیر زیات شکر کونکې او ممنون یم .

ددې سره سم سلطان د سجدې څخه را پورته شو اوبیا پر خپل ځاې تر ډیره پورې په فکر کې ډوب ناست و چې یو ناڅاپه ورته فکر راغې ، اوداوسپنې د پنجرې څخه یې بیرون کتل او ویل یې :

علي پاشا زویه ! تا د وطن ګټو ته تازه روح او نوې جرأت ورکړ . تا څومره په حکمت سره دښمن په خپلو وینوکې لت پت کړ .اې زما دقوم اوناموس ساتونکیه ! زه ستا جرأت ، میړانې ، شجاعت او بهادرۍ ته سلام کوم . زویه ! تا په څومره ښه کمال سره د تیمورلنګ فکر ونه خپاره کړل ، او دهغه اطمینان او ډاډ دې په وینوکې و لمباوه ، دهغه د فوځ غرور دې ور مات کړ ، اود هغه امیدونه اوهیلې دې په ویره او بې غیرتۍ بدلې کړې ، زما زویه ! ته ربښتیا هم دخپلو زمکو د ازادۍ یو ستر عزت ،د خپل وطن د قوت او عظمت ستر ه نښه یې .زه یو ځل بیا ستا ځان ځارنې ، ستا سر تیرۍ ، ستا عظمت او ستا جرأت ته سلام وړاندې کوم .

سلطان تردې ځایه خپل فکر کې روان و خو ودرید، ځکه چې هغه ته د تیمورلنګ د لښکر څخه د کومې ښځې د تکلیف چیغې ، ژړا او په زوره زوره واویلا تر غوږو شوه ، په دې وخت کې سلطان د خپل ځان سره نزدې ناست خپل زوې موسې ته غوښتل څه ووايې چې ټکان یې و خوړ . ځکه چې د سلطان ښځه ډسپینا دهغه دپنجرې په لور را روانه وه.

څنګه چې دسلطان زوې خپل ناسکه مور ډسپینا د پنجرې په لور را روانه وکتله ، نو دهغې د عزت او دهغې عظمت په خاطر د خپله ځایه پورته شو. ډسپینا را نزدې شوه او په خندا یې موسې ته د بیرته کیناستو اشاره وکړه ،او په ډیره خوشحاله خوله یې موسې ته وویل :

زما زویه ! په خپل ځاې کینه !

تر څنګ یې ډسپینا په خپله هم په لوڅه زمکه کیناسته ،او د سلطان بایزید اوسپنیزې پنجرې ته یې تکیه وکړه ، خو پخوا له دې چې سلطان ورته څه ووايې ډسپینا ورته مخ کړ او ویې ویل :

ما ته تیمورلنګ د بندې خانې او غلامۍ څخه ازادی راکړه او ستا تر څنګ یې داوسیدو حکم راته وکړ . اوس به زه دخپل زوې موسې په څیر ستا د پنجرې تر څنګ ناسته یم او ستا خدمت به کوم .

د ډسپینا په دې خبرو باندې د سلطان په مخ د اطمنیان اوډاډ نښې را ښکار ه شوې .

ډسپینا ! ته یې اورې کومه ښځه ژاړي ، چیغې وهی، ..ایا تو پوهیږي چې دا به څوک وي ؟

دسلطان بایزید په دې خبره ډسپینا په ډیره ارامه توګه او په محبت سره سلطان ته وویل چې :

هغه ښځې چې ژړا او واویلا کوي هغه یوه د تیمورلنګ نګور ، دهغه د لمسی محمد ښځه اوبله د مړشوي ولیعهد مور ده .

هغوې ته دعلي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د لمسي د وژلو خبر ورکړل شوي دې .

سلطان بایزید یلدرم تر یوه وخت پورې چپ ناست و . خو وروسته یې بیا ډسپینا ته وویلې :

ډسپینا ! زما زوې علي پاشا تیمورلنګ ته یولیک را استولې دې . کیدې شې د خط د مضمون په اړه به تاته چا څه ویلې وي ، کله یې چې دا خط تیمورلنګ ته راوست ، نو په هغه وخت کې هغه جشن لمانځه ، زه هم هلته د تیمورلنګ تر څنګ ناست وم ، ما هم هغه خط ولوست ، هغه لیک علي پاشا د تیمورلنګ د لمسی په وینه باندې لیکلې و او رالیږلې یی و. په هغه کې یی ورته لیکلي و چې که تا زمونږ څلوېښت زره عسکر وژلې نو ما ستا دوه لکه له منځه وړې دي ، هغه په دغه لیک کې تیمورلنګ ته چلنج هم ورکړي و چې که ربښتیا هم جنګجو وی نو د هیلس ددریاب څخه دې را تیر شي او دغرونو دغه لمنو ته دې دجنګ اوانتقام له پاره راشي . زه او ولیعهد محمد به ورته منتظر اوسو . ډسپنا ! ګوره چې تیمورلنګ به دعلي پاشا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې ليک ځواب څه ډول ورکوي ، ايا دهغه پرخلاف به کوم عمل کوي او يا دهغه پرخلاف به دغه غرنۍ سيمې چې علي پاشا او زما زوي محمد په کې دي ، محاصره کوي .
په دې وخت کې د ډسپنا په مخ باندې خندا را خپره شوه . بيا يې سلطان ته وويلي :
درونده سلطانه ! دا تيمورلنګ هيڅ هم نه شي کولي ، هغه د علي پاشا چلنج نه دې منلي ، بلکه زه به تا ته دا ډاګيزه کړم چې تيمورلنګ خپل لښکرته د سمرقند په لور د کوچ کولو حکم کړې دې . کيداې شي هغوې د هيلس ددرياب په غاړه په غرنيو لمنو کې د علي پاشا او وليعهد سره مخامخ کيدل نه غواړي ، زه فکر کوم چې په همدې خاطر هغه ددې ځايه دکوچ کول تابيا کړې ده ، هغه ددې نه ويريږي چې هسې نه چې علي پاشا اووليعهد محمد پرهغوې دلته هم يرغل را نه وړي .او ددې لښکر ته نه تلافي کونکي زيان ور ورسوی.
د ډسپنا داخبره سهي ثابته شوه ، ځکه چې لږه شيبه وروسته تيمورلنګ خپل پړاو ختم کړ او هر څه يې په اوښانو او نورو باريدونکو حيواناتو باندې بار کړل او هغه اته لکه لښکر يې چې د سمرقند څخه له ځانه سره راوستی و او په هغه لښکر کې دخوشحالۍ نغارې وهل کيدې او د سوبې او فتحې جشنونو له پاره په کې تيارې نيول کيده ،اوس د هغې څخه د تيمورلنګ دلمسي په ګډون دوه لکه له منځه تللي و. کله چې تيمورلنګ د شپږو لکو لښکرو سره بيرته د سمر قند په لور ته ، نو بيا په هغه لښکر کې يې د خپل لمسي په غم کې تورې جنډې پورته کړې وې . او هرې لورې ته چپه چپتيا وه.
پرلپسي لري .....

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۲۹مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول نهه ويشتمه برخه لولئ :

پرلپسې **** ۵۲

هسې خو تيمورلنګ فکر کاوه چې هغه د ترکي عثمانيانو سلطنت ورختم کړې او اوس د سمرقند په لور روان دې ، ځکه چې سلطان بايزيد دهغه سره بندي و او دسلطان زوې هم دهغه سره روان و . د سلطان سپه سالار علي پاشا او دهغه زوي وليعهد د سترګو نه ورک و . او رېښتيا هم په څرګنده تو ګه داسې بريښيده چې د عثمانيانو سلطنت د تل له پاره له منځه ولاړ . خو راتلونکې وختو ډيره ژر دا خبره غلطه ثابته کړه . خوبيا هم هغه وخت چې تيمورلنګ په عثماني سلطنت باندی ګذار وکړ او بيرته سمرقند ته روان و نو په اروپا کې ډيرو دښمنانو دهمدې حالاتو انتظار کاوه ، او غوښتل يې چې د ترکانو څخه خپلې د لاسه تللې زمکې بيرته واخلي .
که څه دا دهغوې له پاره ډيره خطرناکه مرحله او خطرناکه لوبه وه . خو بيا هم هنګری ، بلغاريه ،دالاچي ، او ډيرو نورو زمکو کې بغاوتونو او سرکشيو سرونه را پورته کړل . يعنې هغوې د تيمورلنګ د حملې په اساس عثماني ترکان د تل له پاره مړه تصور کړي و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د ترکانو دژوند قوت او نمو په حیرانونکي توګه څه ځانګړتیاوي لري . ډیر ځله به پوهانو ددی امپراطورۍ د تباهی وړاند وینه کوله خو بیا به هم دا سلطنت قایم او دایم و. ولایت ولایت ددې سلطنت څخه جدا شوی هم دي خوبیا به هم ترک عثماني سلطنت په پراخه زمکه باندې په پوره عزم اودبدبه کې قایم او دایم و.

ډیر زیات داسې هم کتل شویدي چې عثماني حکمرانان ، که هر څومره هم ډیر کم د حکمرانی په ځانګړتیاو باندي متصف و خو د خپلې تورې په زور یې تل مفتوحه رعایا ارام کړي دي . د حیرانتیا خبره ده چې عزت او وقار که هر څومره پاته شوني څیز نه دي او که دهغوې ځواک څومره هم متزلزل و خو بیا یې هم خپل ځواک په ځای ساتلي او دد ښمن په مقابل کې خم شوي نه دي.

کله چې د تیمورلنګ لښکر د فاسفور س د بحیرې د جنوبي ساحل څخه تیریده اوعثماني سلطنت د خوب څخه رابیداریده او په خپلو دلاسه تللو مفتوحه اروپایي سیمو باندې یې بیا د ولکې کولو هڅې کولې ، نو هر چا دا فکر کاوه چې د تیمورلنګ ددې ضربې په واسطه عثماني سلطنت نور له منځه تللې د ی ، خو قدرت د ترکانو په وجودونو کې د ژوند نوې نښې نښاني راپیدا کړې اوپه ډیره لږه موده کې د سلطان بایزیدیلدرم زوي ولیعهد محمد دخپل ځواک او وړتیا په سبب ټولې هغه سیمي بیرته دعثماني سلطنت برخې و ګرځولې چې ترې جلا شوي وې. عثماني سلطنت دتیمورلنګ د دې تباه کونکي ګذار څخه هم و نه مړ . بلکه خپل ځواکونه یې بیرته سره راټول کړل اود پخوا څخه یی زیاد په پوره شجاعت او میرانې سره داسې کارونه تر سره کړل چې تاریخ یې مثال نه لري اودا ټول د علي پاشا او ولیعهد محمد د یوځای کار کولو ، د هغوې دپوهې ، شجاعت ، زړه ورتیا او میرانی په سبب وشول.

مشهور یوناني تاریخ پوه «فنلي » د عثماني سلطنت حیرانونکي ځواک او کمزورتیا څخه بیرته ځواک ته د راګرزیدو په هکله ډیر څه لیکلي دي لکه چې وایي :

د عثماني ترکانو د حکومت جوړښت ، په عیسایي ډیره کیو سیمو باندې د ډیرو لږو مسلمانانو حمله او دهغوې سیمي لاندې کول او پر هغوې باندې برياوې تر لاسه کول او د متمدنو هیوادونو د اوسیدونکو په مقابل کې د غیرمتمدنو قومونو دوباره ابادول د هغوې اخرین مثال دې .

هغه مخته لیکي چې:

ددې تر مخه، ګات، جرمنیانو او رومیانو هم د همداسې ځواک او قوت څرګندونه کړې وه ، اوداسې حکومتونه یې جوړ کړی و لکه څنګه چې د عثماني سلطنت تر ولکې لاندې مختلف قومونه ،رنګونه او نژادونه سره را ټول او اباد شوی و . خو د ګات ، جرمنیانو ، رومیانو او ترکانو تر منځ ډیر زیات توپیر موجود دی .

هغه لیکي چې : ګاتیانو ، جرمنیانو او رومیانو خپل رعیت په زور دخپلې سلطې لاندې را ټول کړې و خود ترکانو کار څه بل منګه و . ځکه چې هغوې تر خپل بیرغ لاندې بې شمیره مسلمان او عیسایي قبایل را ټول او دهغوې تر منځ یې داسې ټولنه جوړه کړې وه چې په خوشحالی سره یې دهغوې محکمې او پریکړې منلې . په ډیر عزت او احترام سره یې عثمانیانو او دهغوې ځای ناستو ته کتل او همدا دهغوې د فوقیت او لوړتیا ثبوت و. که څه هم څه نورو وحشي قومونو هم همداسې په زور ځواک تر لاسه کړې و او وشتمن ولایتونه یې یو په بل پسې نیول. خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ټول دهغوي په عيش او عشرت او بداخلاقيو کې مصرفيدل. عثمانيانو د خپل عظمت ، ځواک او خپلې برترۍ له پاره د انسانيت لوړتيا معيار وګرځاوله ، او په ډيرې نيکې طر يقې سره يې د خپل لاس لاندې مختلف قومونه خوشحاله او هوسا و ساتل .

فنلي مخته ليکي چې : د عثمانيانو لمړئ پادشا اورخان او دهغه ورور علاؤالدين و . دوې دحکومت په نظم او جوړښت کې ډيره زياته پوهه درلوده ، هغوې د عدل ، تنظيم او فوځي امورو له پاره خپلو لښکرو ته ځانګړې روزينز نظا م جوړ کړې و .او دا دعثماني سلطنت د ځواک سر چينه شميرل کيږي . دې خلکو د عثماني سلطنت تر واک لاندې دخپلو خپلوانو ، دوستانو او د خپل مورني وطن سره خپل ټول اړيکي پرې کړې و اويواځې او يوځې دسلطان په لمن کې سره راټول شوی و . دهغې فرمانبردار او پر هغه يې وياړ محسوساوه .

بيا د دهغوې د نورې زياتي حوصلي په خاطرد عثماني ترک سلاطينو له اړخه هغوې ته ځانګړې روزنه ،تربيه ، ترقي ، اعزاز، او مراتب ورکول کيدل ، چې دهغې په واسطه دهغوې په حوصلوکې ، دهغوې په ولولو کې ډ اډ او دهغوې په هيلو کې يوه نوې جذبه را ټوکيده ، او د هر وخت نه په زيات د عثماني ترکانو تابع او مطيع ګرزيدل. دا د عثماني ترکانو داخلاقي ، تمدني او دهغوې د کرچار ، د هغوې د صاف اوپاک سلوک اغيزو چې مسلمانان اوعيسايانو دوه مختلف النوع قومونه په يوې لومې کې داسې را نښتي و لکه څنګه چې يو وخت دروم په شهنشاهيت کې ټول ولايتونه تر يوه مرکزه پورې تړل شوي او متحد و . دې خلکو سلطاني بيرغ په فاتحانه توګه رپاوه ، اودهمدې بيرغ په رپيدو سره د اسيا تر زړه او د اروپا او افريقا تر ساحلونو پورې ورسيدل.

په هرصورت دا يوه پريکړې خبره ده چې کله چې هم عثماني ترکان په کوم ازميښت کې اچول شوي دي نوهغوې د يوه نوې ځواک سره بيرته ظهور کړې دې ، او همدا ډول حالات په دغه وخت کې هم تکرارشول .

تيمورلنګ د خپلو اتو لکو فوځونو په واسطه دعثمانيانو سلطنت تباه کړ ، دهغوې سلطان يې و نيوه ،او دخپله ځانه سره يې سمرقند ته روا ن کړ ې و . خو د عثماني سلطنت رعب ا و دبدبه په همغو سيمو کې لا هماغسې پاته وه . او ددې ځواک د بيرته را پورته کولو ټول کره وړه د علي پاشا او وليعهد د پوهې ، اتحاد ، زړه ورتيا ، شجاعت ، او ځان ځارنی پورې را نغښتي و .

دبلې خوا نه کله چې اروپايانو ته خبر ورسيد چې بايزيد يلدرم د تيمورلنګ له خوا بندي شوي دې او هغه يې د اوسپنې په پنجره کې بندې له ځانه سره سمرقند ته روان کړي دې نو په اروپا کې دځواونيو له پاره د فتح اوسوبې جشن لمانځل کيده . کله چې هغوې ته دا خبر را ورسيد چې د عثماني سلطنت د تيمورلنګ له خوا بلکل تر پښو لاندې شوی دې نو هغوې د عثماني ترکانو څخه دبدلې د اخستلو هوډ وکړ .

ددې مقصد له پاره اروپايي صليبيانو يو ځل بيا خپل ځواک سره را ټول کړ . او دټولو ځواکونو تر منځ دخپلمنځې سلا مشورو وروسته دا پريکړه و شوه چې يو ستر لښکر ، لکه د پخوا په څير، د نايکوپولس د ښار په څنډو کې سره راټول کړي . اول د ترکانو تر ولکې لاندې ټولې اروپايي سيمې بيرته ترخپلې ولکې لاندې راوړي ، هلته خپل ځانونه منظم او ځواکونه منسجم کړي ، اودهغې وروسته د فاسفورس د بحيرې څخه تير شي او د ترکانو اسياي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز د تباهی او بربادئ وروسته ولکه کړی او په دې تر تیب د عثماني ترکانو ټوله سیمه تر خپلې ولکې لاندې راوړې .

هغوئ دخپلو ارادو د پوره کولو له پاره په ډیره چټکه توګه صلیبي ځواکونه سره را ټول کړل او د نایکوپولس د ښار سره یې ځاې په ځاې کړل .

که څه هم تیمورلنګ په خپل فکر کې عثماني سلطنت له منځه وړې و ، خودا دهغه خام خیالي وه ، ځکه د تیمورلنګ د مړینې وروسته پخپله دهغه سلطنت او پادشاهي دوړی وړې شوه ، خو دسلطان بایزید د مړینې وروسته دهغه سلطنت نور هم ځواکمن اوقوي را څرګند شو.

د بایزید د نیولو اودهغې د مړینې وروسته ترکانو ته داسې یو شجاع ، با انصافه ، زړه ور ، زغم کونکې او ازاد فکره سلطان ته اړتیا وه چې د تیمورلنګ دمظالمو او تیریو تلافي وکړاې شی او عثماني سلطنت بیرته خپل هغه عروج او لوړتیا و ته ورسوی چې د تیمورلنګ د یرغل د مخه و .

د سلطان بایزید یلدرم په زوئ ولیعهد محمد کې دا ټولې خوبیانې را ټولې شوې وې ، یونانیانو به دې ولیعهد ته د اوښ په څیر د ازاد مزاج خاوند وایه . عثماني سلطنت چې څومره د خپلو اخلافو او اسلافو د جنګې وړتیا و احسان مند دې نو همغومره د ولیعهد محمد د ذکاوت ، او محتاط طبیعت احسان مند هم دی ..

هیڅ شاهي کورنئ دداسې ذکي حکمرانانو او ځای ناستو په پرلپسې والې باندې دومره ویاړ نه شي کولې لکه څومره چې عثماني سلطنت حکمرانانو په څوارلسمه ، پنځلسمه ، شپاړسمه او اولسمه پیړئ کې شهرت پیدا کړ او خپل سلطنت یې عروج ته ورساوه .

د عثمانیانو عروج د سلطان اورخان څخه پیل شوي و، چې دخپل پلار عثمان وروسته یې دعثماني سلطنت دنسټ ډبره کیښوده ، دهغې کورنئ دویم کس چې د جنګ په ډګرونو کې یې دښمن ډیرې ډیري را وپرځول هغه مراد اول دې ، دریم یې سلطان بایزید یلدرم دې چې د نایکوپولس په میدانو کې یې د صلیبیانو متحده ځواک ته ماتی ورکړه ا و هغوئ یې دپوره تباهی سره مخ کړل . څلورم کس د بایزیدیلدرم زوئ ولیعهد محمد و چې د ترکانو درالویدلې مانئ معمار دې . پنځم یې مراد ثاني دې چې سکندر یې پرې نښود چې د ترکانو پر خلاف د سترګو د راپورته کولو جرأت هم و نه کړي . شپږم یې محمد ثاني دې چې قسطنطنیه یې ونیوله او د عثماني سلطنت برخه یې و ګرځوله ، اوم یې اول سلیم دې چې کردستان ، سوریه او مصر یې د عثماني سلطنت برخه وګرځول ، او اتم یې سلیمان عالیشان دې چې نه یواځې د موهاکو د میدانو فاتح و بلکه د ویانا دروازه یې هم ور وهله ،او دسمندرونو له لارې یې دخپل امیر البحر په تعاون سره د اروپایانو ټول بحري ځواکونه سره مات را مات کړل.

په هیڅ هیواد کې په پرلپسې توګه داسې ځاېناستي نه دې تیر شوي اونه دداسې حکمرانانو د ځای ناستو له اړخه دوه پیړئ په پرلپسې توګه حکومت شوې او خپلې واکمنئ ته یې پراختیا ورکړې ده .

علي پاشا او ولي عهد محمد دهیلس ددریاب دې غاړې ته په غرنیو لمنو کې قیام وکړ ، دهغوئ سره د خوراک څښنا ک کافي ذخیره موجوده وه . وسله یې هم په کافي اندازه درلوده ،نو هغوئ ډاډمن و خو بیا تر اوسه پورې هغوئ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمورلنگ له اړخه کوم عکس العمل رانغي ، خو ددې سره سره دوې هیله من و او دهمدې له پاره یې خپل تکړه جاسوسان ټاکلي و.

علي پاشا د تیمورلنگ لمسی وژلې و او بیا یې د هغه په وینه تیمورلنگ ته د سپکاوي ډک لیک لیکلي و او وراستولي یې و . په دې خاطر علي پاشا او لیعهد محمد د تیمورلنگ له اړخه دکومې ناڅاپې یرغل اویا شپیني یرغل منتظر و .او هر وخت یې دا خطر هم احساساوه . نو په دې خاطر دهر ناڅاپې یرغل په مقابل کې تیار ولاړو .

٥٣ *****

یوه ورځ د ماښام د مخه علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ولاړ و اود لښکرو له پاره یې د ډوډۍ دتیارولو څارنه کوله چې څو کسه سپاره دهغوې لورې ته په ګړندی توګه را ورسیدل . هغوې علي پاشا او ولیعهد محمد ته د رارسیدو سره سم خپل آسونه ودرول او دخپلو اسونو څخه راښکته شول . علي پاشا او ولیعهد محمد هغوې دواړه و پیژندل ، هغوې ډیر باوري مخبران وو. دهغوې په لور په کتلو سره علي پاشا او ولیعهد محمد دواړه ډیر هیله من شوي و او په پلټونکي توګه یې خپلو مخبرانو ته کتل . دخپلو اسونو څخه د را ښکته کیدو سره سم دهغو مخبرانو څخه یوه وویل :

سلطان محمد بن بایزید: اودروند امیر علي پاشا ! تاسې دواړو ته دوه ډیر بد خبرونه او دوه ډیر ښه خبرونه مونږ له ځانه سره لرو.

څرنګه چې راغلي مخبر ولیعهد محمد ته د سلطان خطاب وکړ نو ولیعهد محمد هغه ته په ډیرو خیره سترګو و کتل ، مخبر هم په همغه ډول هغوې ته وکتل او ورته یې وویل :

سلطان محمد بن بایزید ! زه ستا د سترګو په کتلو باندې پوه شوم خو زه د حقیقت څخه کار اخلم ، هغه څلور خبرونه مې چې له ځانه سره راوړي دي نو دهمغې خبرونو په بنسټ مې تاته د سلطان په نامه خطاب کړې . لمړۍ دوه ښه خبرونه در ته اوایم او بیا به دوه خراب خبرونه چې زمونږ له پاره زیانمن ثابتیږی درته واورم .

ښه خبرونه دادې چې د بروصې په ښار کې د سلطنت ټول اراکین را ټول شوي دي ،دهغوې دا غونډه محترم برهان الدین را بللې وه ، په دې غونډه کې ټولو په یوه خوله ته د سلطان په څیر و ټاکلي ،ځکه کوم حالات اوواقعات چې مخته راځي د هغې په مطابق تیمورلنګ زمونږ سلطان نه را خوشی کوي ، نو دهغه په نه موجودیت کې بل څوک ، پرته له تا نشته چې د سلطنت امور مخته بوځي ، او بیروني یرغلګرو څخه د هیواد دفاع وکړي ، په همدې خاطر په بروصې کې د سلطنت اراکینو د برهان الدین په مشرۍ غونډه وکړ ه اوتاسې یې د سلطان په حیث و ټاکلئ ، شونې ده چې برهان الدین پخپله ستاسې په خدمت کې حاضر شي اودا خبر تاسې ته واوروي .

دې خبر په ولیعهد محمد باندې ډیر بد اغیز وکړ ، تر ډیره پورې په خپل ځاې ولاړ و او خپلې شونډی یې چیچلې ، ځکه په دې خبر کې دسلطان بایزید نیول او بندي کول هم شامل و . بیا وروسته ولیعهد په ژړا شو په زمکه کیناست ، بیا یې د زمکې په تیرلوړه ځاې باندی سجده وکړه ،اوپه ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې زما خدايه ! زه ستا ډير عاجز او مسکين بنده يم ، زما ارزو سلطاني او حکمراني نه ده . خو اې خدايه ! که چيرې خلکو زه ددې منصب له پاره ټاکلي يم نو اې پروردګاره ! ماته استطاعت ، استقامت ، او همت را په برخه کړه تر څو زه خپل قوم او ولس ددغه مصيبتونو ، غمونو ، تيارو او توپانو څخه به بري سره بيرون کړم . اې پروردګاره ! زما قوم همدا اوس په ډيرو مصيبتونو ، تکليفونو او غمونو کې اخته دې نو ما ته همت او قدرت را په برخه کړه ، زما سره نصرت وکړه تر څو دهغوخلکو پر خلاف توره وګرځم چې په ستره بيديا کې ځليدا سپوږمۍ او شګې اوبه ګڼي . اې پروردګاره ! زما سره کومک وکړه چې ستا د همدې نصرت په واسطه د خپل قوم له پاره په دې تيارې لارې کې منزل ته د رسيدو له پاره روښناي ولټوم .....

وليعهد ددې دعا وروست چپ شو . را پورته شو ، خپلې سترګې يې په خپلې لنګۍ باندې وچې کړې ، د وليعهد ددې حالت په کتلو باندې علي پاشا هم ژړغونی و خو وروسته بيا علي پاشا ورته ووېل :

په دې غرنيو لمنو کې دهر چا دمخه زه تاته د سلطان کيدو مبارکي وايم ، سلطان محمده ! زه له تاسره ژمنه کوم چې هغه نا هيلي چې د تيمورلنګ په واسطه پيدا شوې ده نو ډير ژر به مونږ دا د ويرې اوخوف غلام لرې و غورزوو.، خپل پخواني عظمت اولوړتيا به بيرته ر ا وګرځوو. درونده سلطانه! د سلطان په حيث ستا د ټاکلو سره سم زه دا ژمنه کوم چې زه به دخپلې وينې تر اخري څاڅکي پورې دخپل قوم اوولس د ښيګڼې له پاره خپل ژوند وقف کړم .

دعلي پاشا په دې خبرو باندې محمد چپ شو خو کله چې علي پاشا چپ شو نو بيايې علي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :علي پاشا وروره ! ماته به ته يواځې ورور او يا محمد واې .

ددخبرې وروسته وليعهد محمد چپ شو خو غوښتل يې نور څه هم ووايې خو علی پاشا يې خبرې غوږ کړې او ورته يې وويل :

درونده سلطانه ! تر هغې چې د خطاب کولو پوښتنه را ولاړيږي ،نو زه به تاته سلطان وايم ، کله چې ته د قوم له اړخه سلطان و ټاکل شوي نو بيا علي پاشا څوک دې چې هغه به تاته سلطان نه وايي . او لکه څنګه مې چې دپوره ريښتونولې سره د بايزيديلدرم سره هر ډول ځان ځارنه کړې ده په همدې ترتيب به يې له تاسره هم وکړم. دعلي پاشا په دې خبرو باندې سلطان محمد خوشحاله شو او علي پاشا ته يې وويل :

زما درونده وروره ! څه چې ته وايې هغه وايه ، ځکه چې ماته څرګنده ده چې ته د ملت د ښيګڼې او پرمختګ له پاره زما څخه ډير مصروف يې . زما وروره ! په دغو نا مساعده حالاتو کې ، په ډيرو بدو وختو کې يواځې ته زما ښې لاس يې ، همدا ته زما ځواک يې ،او همدا ته زما مټ يې ، زما تر مخه همدا ته يواځنې شخصيت يې چې د خداى نه وروسته پرې باور او اعتماد سره په دښمن باندې دګذار کولو همت او قوت را کې پيدا کيږي . زما وروره ! راغليو مخبرانو لا تر اوسه پورې يوه خبره کړې ده ، او تر اوسه دهغوې سره درې نور مهم خبرونه هم شته . را ځه چې دهغوې څخه هغه خبرونه هم واورو . بيا به دواړه وروړنه کينو او يوځاې به د راتلونکي له پاره پلان جوړ کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلطان محمد ، دعلي پاشا نه مخ مخبرانو لورې ته کړ او دهغو څخه هغه یوه چې خبره کوله هغه ته یې وویل :
ستا دوینا په اساس یو خبر خو ښه و چې تا مونږ ته وویلې ، خو تا په پیل کې ویلي و چې دوه ښه خبرونه دی ، بل ښه خبر څه دې ؟
په ځواب کې مخبر ورته وویلې : هغه بل ښه خبر چې غواړم تاسې ته یې واوروم چې هغه خط چې علي پاشا د تیمورلنګ له پاره دهغه د لمسي په وینه لیکلي او ور استولې و، تیمورلنګ دهغې په لوستلو باندې ولړزید،د هغې لیک په لوست سره ، داسې و ګڼې ، چې د تیمور لنګ ملا ور ماته شوه . تر ډیره پورې هغه دخبرو اترو څخه وتلې و . ګونګ ناست و . هغه وخت چې لیک هغه ته ورکړ شو نو هغه د جشن په مستیو کې مست و او زمونږ سلطان بایزید یلدرم هم دهغه به څنګ کې ناست و نو دعلي پاشا د لیک په لوستلو باندې زمونږ د سلطان په مخ باندې د خوشحالۍ نښې را ښکاره شوې .
درونده سلطانه ! په دې لیک کې علي پاشا تیمورلنګ ته په غرنیو لمنوکې د خپل ځای ځیګې په اړه هم پوره معلومات ورکړي و . خو د هغو غرنیو سیمو ته د راتګ پر ځای تیمورلنګ د سمرقند په لور خپل فوځ ته دکوچ کولو حکم وکړ. او هغه لښکر چې د سمرقند څخه یې دعثماني سلطنت د نیولو د خوشحالیو نغاری و هلي اوس بیرته د سمرقند په لور به ژړا او فریاد سره د تورو جنډو تر سیورې لاندې روان دې . په دې لښکر کې د علي پاشا په لاسو دتیمورلنګ د وژل شوې ولیعهد مور ، خانزاده ، هم ورګډه ده . ویل کیږي چې دتیمورلنګ په لښکر کې دهغې ژړا، واویلا ، چغو او سورو په خپله تیمور لنګ څخه لیوني جوړ کړې دې.
ددې مخبر د خبرو په منځ کې سلطان محمد وویل :
داسې وګڼه چې دا خبر دهغه لمړي خبر څخه هم ډیر خوشحاله ونکي دې . نو که چیرې تیمورلنګ دخپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور خوزیدلې وي نو داسې وګڼئ چې هغه په خپل زړه کې دا ګمان کړې دې چې هغه به د انقرې په میدان کې یو ځل د په شاتګ وروسته ، زمونږ د قوت خاتمه کړی وي دا دهغه خیال دې ، په ترکانو باندې داسې ډیر وختونه راغلی دي خو په هر وخت کې ترکان د پخوا څخه ډیر ځواکمن شوي دي . اوس نو دهغه دوو خرابو خبرونو پیل وکړه ترڅو وپوهیږو چې دهغو دوو ښو خبرونو څخه وروسته دا بد خبرونه کوم کوم دي .
دسلطان محمد به دې خبره باندې د مخبر خوله خندانه شوه او په ډیر احترام یې وویل :
درونده سلطانه ! ما لا تراوسه خپله خبره نه ده پوره کړې ، ما چې دومره ښه خبر اوراوه نو تا په منځ کې زما خبره غوڅه کړه . اوکه نه ما خو دهغې خبر یواځې هغه لمړنۍ برخه تاته واوروله ، اصل خبره خو زه اوس کوم . دتیمورلنګ د لښکر سره یو ځای زمونږ څه ملګری اوړی را اوړي ، کله چې هغه کوچ کاوه نو هغه وخت هم ښي او چپ لور ې ته اوهم شاته او مخې ته دهغوې څارنه کیدله ، او اوس چې دهغه ښه خبر اخري برخه ده هغه داده چې د شمال په لور دڅومیلو تګ نه وروسته په یو ځای کې تیمورلنګ خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ . د بروصې د خزانو د لوټولو نه وروسته چې کوم څه دهغه لاس ته ورغلي و هغه یې هملته د خپل قیام په وخت کې په څو برخو وویشله . دهغوې څخه یې یوه برخه روسی او اروپایی لښکرو ته ورکړه ، دا روسي اواروپایي لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس سوکه سوکه مخکی تګ کوي او د تورې بحیرې غاړې غاړې ته به ځي هلته ورته د بحر په غاړه یو دینسي سمندري بیړه منتظره ولاړه ده . دغه بیړه روسي او اروپایی لښکر دفاسفورس د دریاب څخه تیروي او ډینیوب ډلټا ته یې روسی ، درونده سلطانه ! تا ته به یاد وي چې د اروپا دوه شهزادګان ، سایرکن او ایکسلا ، د تیمورپه لښکر کې یوځای شوی و،دهغوی څخه یو یې ، سائرکن ، په جنګ کې ووژل شو.او ایکسلا خوندی دې ، او اوس همدغه ایکسلا د اروپایي ټولو ځواکونو قومندانی په غاړه لري . خو دروسي فوځونو قومنداني پخپله یو روسي سپه سالار کوي.

درونده سلطانه ! ددې خبر نوعیت په دې کې دې چې که چیرې ته او علي پاشا ګړندې سفر وکړئ نو نو دغه روسی او اروپایي لښکر به د دینسي بحري بیړئ ته د ور رسیدو تر مخه ونیسئ او کار به یې ورتمام کړئ . نو که چیری تاسې دغه متحده لښکر د تورې بحیرې په غاړه له منځه یوسئ نو بیا یاد ساتئ چې دا خبر دسمرقند په لور د تلونکي تیمورلنګ پورې هم ور رسیږي ، هغه ته لمړئ ضربه دهغه د لمسي دمړیني ، ددوه لکو فوځونو د له منځه تللو په وخت کې ورکړل شوې دې او که خداې وغواړي نو دهغه ملا ته به دویمه ضربه د روسی او اروپایی لښکرو د ماتې په اساس ورکړل شي . زه هیله لرم چې دا خبر به تیمورلنګ له یوه سره مات کړي ، ځکه چې تیمورلنګ د ماتې خوړلو دغږ سره عادت نه لري . کله چې هغه ته خبر ورکړل شو چې د انقري په شاوخوا کې د هغه لمسي ډیره خرابه ماتي خوړلې اوپخپله په کې هم له منځه تللي دې نو دهغه د مخ حال داسې و چې په خوله باندې نه شي بیانیدلاې
.

مخبر تر دې ځایه خبرې وکړې او لږ څه توقف یې وکړ . څه فکر یې وکړ، سلطان او علي پاشا ته یې وکتل اوبیا یی خپله خبره شروع کړه.

درونده سلطانه ! لمړئ دوه ښه خبرونه مې تاسې ته وویل : خو زمونږ سره داسې خبرونه دې چې زمونږ له پاره خطرناک ګرځیداې شی . هغه درته وایم ، خو که چیرې ددې خبرونو څخه هم مونږ په خپل وخت لاس وګریوان شونو زه هیله لرم چې هغه خطر ات چې زمونږ په سرونو باندې ګرځي هغه به مونږ و ځنډولي شو.

لمړئ خبر د کرمیان په اړه دې . پخوا سلطان بایزیدیلدرم د کرمیانو قوت اوځواک ځپلي و .اودکرمیان حاکم د ماتې خوړولو وروسته تښتیدلي و . اودهغې ټولې سیمې سلطان بایزیدیلدرم په خپل سلطنت کې را ګډې کړی وې ، خو دهغه وخته چې عیسایي نړئ تیمورلنګ زمونږ پر خلاف را ولمساوه ،نو تیمورلنګ زمونږ مخې ته دراتللو څخه هم ویریده ، اودخپل ځان په شاوخوا یې ځواکونه تقویه کول ، په همدې ځواکونو کې یو دکرمیان د حاکم هم دې .

زمونږ په لاسو د ماتې خوړلو وروسته دکرمیان حاکم په خپله دتیمورلنګ دربار ته ورغلي و . اوزمونږ پر خلاف یې ترې کومک غوښتي و . تیمورلنګ دهغه موجودیت دخپل ځان له پاره یو غنیمت ګانه ، هغه د کرمیان والي ته کومک هم ورکړ او فوځ یې هم ورسره ملګري کړ . نو اوس دکرمیان والي د تیمور لنګ د ورکړل شوي ځواک سره یو ځاې یو ستر قوت راټول کړې دې .

ددې نه اخوا دا چې تیمورلنګ دکوچ کولو تر مخه دکرمیان د حاکم سره د یوه قاصد په واسطه اړیکي کلک کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ته يې نورزيات مالي کومکونه هم استولي دي او دخپل لښکر څه دلګي يې هم ور ليږلي دي . تر څو د تيمورلنګ نه وروسته د کرميان حاکم زمونږ دغه پاته ځواکونه له منځه يوسي .اوپه راتلونکي کې ترکان ددې ورتيا و نه لري چې هغوې د تيمور دتاتاريانو پر خلاف کوم عمل وکړي .اودخپلې ناکامۍ انتقام واخلي. د کرميان حاکم ددې ځواک د تر لاسه کولو وروسته په مستۍ کې راغلې او هغه سيمي چې په تيرووختو کې يې تر خپل واک لاندې درلودې پر هغوې يرغل کړې او بيرته يې ولکه کړي دي ، خواوس هغه هڅه کوي چې خپل حکومت او نظام مستحکم کړي ، زما په فکر چې د نظام دټينګښت وروسته به هغه زمونږ پر سلطنت نورې حملې هم وکړ ې او زمونږ د کمزورې کولو له پاره به کار وکړي . دا لمړۍ بد خبر و .
دويم بد خبر په اروپا کې د صليبي ځواکونو په اړه دي . داروپا هر هيواد او هرې برخې ته دا خبر ورسيدلي دې چې د انقرې سره نژدې مونږ د تيمورلنګ په مقابل کې ماته خوړلي ده . اودا چې تيمورلنګ زمونږ ځواک په مکمله توګه له منځه وړې او تر پښو لاندې کړې يې دې ، اوس د اروپا دا ځواکونه فکر کوي چې تيمورلنګ د ترکانو ټول شته او ځواک د تاتاريانو د لښکرو په واسطه پناه کړ او ترکان اوس د بيرته را پورته کيدو وړ نه دي .
دې خبرو داروپايي ځواکونو حوصلي غښتلي کړي دي ، که څه هم مونږ په پولوپ کې د راهبانو او پادريانو انجمن له منځه وړې دې ځکه همغوې و چې د صليبي جنګونو له پاره يې خلک تيارول او دهمدې صليبي جنګونو پيلامه يې کړې وه ، خو لا تر اوسه دهغوې د ټولو مشر پاپاى اعظم يې ژوندې دې او هغه به په هر صورت د صليبي جنګونو پيلامه يو ځل بيا کوي او د تيرو صليبي جنګونو د ماتې بدل به اخلي ، اوس دهمغې په وينا صليبي ځواکونه يوځل بيا زمونږ پر خلاف را ټوليږي او دنايکوپولس د ښار په شاوخوا کې يې د را ټوليدو لړۍ روانه ده ، تر اوسه هغوې په ډير لمړني حالت کې دې ، او ل داچې تر اوسه يې د فوځونو شميره دومره نه ده لوړه شوي چې زمونږ له پاره خطر ناکه و ګرځي ، خو بيا هم دټولې اروپا څخه صليبي جنګجويان ډلې ډلې هلته نايکوپولس ته را رسيږي ، او سوګند يې يادکړې چې نن تيمورلنګ د عثماني ترکانو فوځ تر پښو لاندې کړې نو مونږ به هم خپله بدله اخلو او خپلې د لاسه تللې سيمي بيرته ولکه کوو. بلکه تر څنګ به يې عثماني ترکان داروپا څخه بيرته باسو. هغوې دهمدې هوډ لاندې را ټوليږى .
مخبر مخته ولاړ او زياته يې کړه چې :
درونده سلطانه !دا هغه دوه بد خبرونه و چې تاسي ته مي په مخکې کيښودل ، اوس ،درونده سلطانه ! که ما او ملګري ته مي کوم حکم وى نو وي واياست .
زما دوستانو ! لږه شيبه ځنډ وکړئ . زه دخپل ورور علي پاشا سره مشوره کوم . د اخرې پريکړې په هکله به تاسي خبر کړم . داخبرې سلطان په ډيرغور سره خپلو مخبرانو ته د کتلو وروسته وکړې او بيا سلطان د علي پاشا په لور ور وګرځيد او ورته يې وويل :
علي پاشا! زما وروره ! خبره خو ټوله هغه ده مخبرانو ستا تر مخ وکړه . وروره ! دخوشحالۍ خبره خو داده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیمورلنګ ستا چلنچ نه دمنلي او د غرنيو سيمو په لور د راتګ په ځای يې د سمرقند په لور خپل فوځ کوچ کړې دې .او زما له پاره د ناخوښی خبره دداده چې زما محبوب پلار د تیمور لنګ سره بندي دي . زما ورور موسې او زما ميرنی مور ډسپنا هم ورسره بنديان دي . زما له پاره همدا د ډير درد او تکليف نه ډکه خبره ده.

زماوروره ! اوس زمونږ تر مخ درې محاذه دي ، يو د روسانو او اروپايانو دمتحده لښکر چې همدا اوس د روم د بحيرې په لور د ډينس د بيرئ په لور روان دي . بل د کرميان د حکمران چې همدا اوس يې زمونږ په ځينو سميو باندې ولکه کړي ده ، او دريم د صليبي ځواکونو محاذ دې چې همدا اوس د نايکوپولس د ښار په شاوخوا کې سره را غونډيږي . وروره ! زه دا ټول کارونه تا ته درسپارم ، ددې ځخه مخته زما پلار بايزيد يلدرم هم په ټولو کارونو کې له تاسره مشوره کوله ،وروره ! ستا تجربه او پوهه له ماڅخه ډيره زياته ده . زه ستا د پوهې او تجربې په مقابل کې په نشت شميرل کيږم . هر هغه پريکړه چې ته وکړې او هر هغه مشوره چې ته راکړې هغه به اخري وی اوس ووايه چې ددې ټولو حالاتو د کنترولولو له پاره څه ډول پلان بايد جوړ کړل شی .

د سلطان محمد دپوښتنې په هکله علي پاشا لږ څه توقف وکړ او په فکر کې ډوب شو .اوبيا يې وويل:

درونده سلطانه! ما ستا او د مخبرانو تر منځ دخبرو په وخت کې يوه ډيره ستره پريکړه کړې ده . هغه څه چې زه يې وايم په غور سره يې واوره . دا چې اوس اروپايی او صليبي ځواکونه يو ځل بيا د نايکوپولس دښار په شاوخوا کې سره را ټوليږی ،همداسي يې پريږده چې راټول شي . دا چې هغوې زمونږپه مقابل کې خپل ځانونه سنبالوي په هغې کې ډير وخت لږيږي . مونږ ددې اړتيا نه لرو چې سمدستي دهغوی په مقابل کې متحرک شو. که چيری مونږ داسې وکړو نو زيان به يې مونږ ته راشي . زمونږ له پاره بل محاذ دکرميان محاذ دې ، خو دکرميان حاکم هم هر څه يې چې زړه غواړ ي و دې يي کړي ، هغه ته يو څو ورځې ازادي ورکړه . زه ګورم چې هغه به تر کومه ځايه زمونږ به سيمو باندې ولکه وکړي ، خو کله چې وخت راشي نو د تير وخت په څير به کرميان دحاکم ټول باد وويستل شي
.

اوس خو زمونږ تر مخه دروسانو او اروپايانو د متحدلښکر خبره پرته ده . پردوې باندې حمله کول زمونږ له پاره ډيره ګټه ور ه ده .درونده سلطانه! لمړئ خو ددوې سره د بروصې ځخه د لوټ کړل شوي خزاني يوه برخه ده،خونږ بايد هغه بيرته ترې راستنه کړو . ددې نه علاوه د تيمورلنګ سره د ملاتړ په اساس به هغوې د تيمورلنګ له اړخه هم نازول شوي وي او هغه شيان به هم ټول د هغوې سره وي ، نو په دې خاطر ددغو دوو علتونو په اساس په دغه لښکر باندې تر هر څه لمړئ ګذار کول په کاردي .

که چيرې مونږ د روسانو او اروپايانو دغه لښکر باندې سترګې پټې کړو او پريږدو چې ولاړ شي نوياد ساته چې دا خلک به په ډينسي بيرئ کې دسپريدو وروسته د ډينيوب درياب کې د ډيلټا په اروپايی سيمو کې ښکته شي اوهغه اروپايی لښکر چې همدا اوس په نايکوپولس کې سره راټوليږي ، دهغوې سره يو ځای شي او په دې تر تيب به د صليبيانو په ځواک کې ډيرزياتوالي راشي او بيا به داخلک زمونږ له پاره ډير زيات خطرناک و ګرځي ،

په دې حالاتو کې زه ، زه دا وايم چې مونږ بايد همدا اوس دخپل لښکر سره يوځای ددې ځايه کوچ وکړو او په ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیره د توري بحیرې په لور ولاړ شو او د روسانو او اروپایانو متحده لښکر هلته ډېنسي بېړی ته دورسیدو تر مخه زمونږ د لښکر په واسطه را وګرځوو .

زه پوهیږم چې د توري بحیرې په غاړه به زمونږه او د روسانو او اروپایانو د ګډ لښکر تر منځ خونړۍ نښته کړی ، خو زه هیله لرم چې مونږ به هغوې هملته د سمندر په غاړه د فنا سره مخ کړو . نو په دي خاطر زه ستا تر مخه یو وړاندیز کوم ،هغه دا چې د خپل کوچ څخه تر مخه خپل مخبران هم هغې لورې ته واستوئ تر څو د دښمن د حرکاتو څارنه وکړي او دهغوې په اړه تاسو ته په وخت معلومات درکړي . توري بحیرې ته د رسیدو سره سم تاسې ددښمن او بحري بېړی تر منځ حایل شئ ، له تاسې سره به ستاسې خپل لښکر وی زه به په غرنیو سیمو کې اخو دیخوا اوړم را اوړم ، کله چې دښمن له تاسره ټکر وکړي نو ته یې تر لږه وخته پورې مصروف کړه ، خوکله چې ددښمن ټول صفونه له تاسره په جنګ کې و نښلي نو زه به پرې د شا له اړخه یرغل دروړم ، اوزه هیله لرم چې دهغوې هیڅ عسکر به ژوندي ولاړ نه شي . ځکه چې د مخې له لورې به تاسې یاست او د شا له لورې به زه یم ، دهغوې شپې اړخ ته به سمندر وي ، په دي ترتیب به دهغوې درې واړه اړخونه بند وي هغوې به

ت کې د روسانو او اروپایانو ګډ لښکر د توري بحیرې په څنډو څنډو کې سفر کاوه ، هغوې خوشحاله و ، د خوشحالی

ي ، په زړونو کې یې د ټولو هغه نیالګوي ځکه چې هغه زمونږ دهیواد پولې دي . اوکه چیرې هغه لورې ته و تښتیږي هم

ه پاره یو ستر خوزښت پیل کړي و . نو دهغې مقصد د شندولو له پاره هغوې د تیمورلنګ په څېر یو غیرمسؤل وګړي

، نو مونږ دهغوی تعقیب کوو ، شو او د کابودی سره یې مخ کوونې شو. دروندة سلطانه ! هغه څه چې ما ویل ومې ویل

د توري بحیرې په غاړه غاړه بانډي د ډېنس د بېړۍ پورې ور رسیدل ددوی خپل حق و .

. ددې خبرې وروسته علي پاشا چپ شو .

مخې ته را ودانګې ، خوکله چې سلطان محمد دخپل فوځ سره یوځای دهغوی لاره و نیوله نو هغوی ډیر حیران شول ، د علي پاشا په دې ټولو خبرو سلطان مسکې و . مخکه ورغي او علي پاشا یې په مټاو ټپاوه ، علي پاشا ورووره ! سوګند سلا اوروسي جرنیل دواړو د بحیري په غاړه دخپلو فوځونو د تم کیدو حکم وکړ . بیا ایکسلا خپل دوه سالاران مخته ور

ژدې په ځای نو چې کله هم چې سلطان دخپل لښکر څخه مخته دی او وروسته ورپسې فوځ په ډیره منظمه توګه صفونه

بیا سلطان مخبرانو ته مخ کړ اوورته یې وویل :

ي یو دروسانو او اروپایانو ګډ لښکر دتوري بحیرې په غاړه ...

همدا اوس له دې ځایه حرکت وکړئ ،مونږ ته د دښمن د تم ځایو اودهغوې د کړچار څخه په وخت خبر راکړئ ، لږه

چې شپه وروسته ...

جنګ کړي دي خو دا زمونږ بدقسمتي وه چې مونږ دهغې په مقابل کې په شا تګ ته مجبور شو. دهغه سره اته لکه فوځ ددې سره یو ځای مخبرانو دهغه ځایه حرکت وکړ ، او ورپسې لږه شیبه وروسته سلطان او علي پاشا دواړو د خپلو ه تر لاسه کړئ .

او ... شهزاده ایکسلا ته وواياست چې ستاسې پرلپسې لري.......

توري بحیرې ... له ډیرې بدې ماتې سره مخ شئ ، هیڅکله هم نه ، مونږ ددې څخه زیات له تاسره خبرې

ه لرو چې د همدې بحیرې په غاړه به هغوې ته ماتې ورکړو او له منځه به یې یوسو.

شخص زمونږ له پاره د مصیبتونو او ستونزو سبب وګرځي.

ي جنګ په پوره عروج کې و یو بل انقلاب منځته راغې اودغرونو دمنځه علي پاشا دخپل لښکر سره راووت اوپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ره ډاد موجود و او فکر يې کاوه چې سلطان محمد به د خپلو ډيرو لږو عسکرو سره ډير ژر تر پښو لاندي کړي .
سلا چې کله دا حال وکوت چې په مخکې ورته سلطان محمد ولاړ دې او ددينس د بحري بيړۍ پورې يې رسيدل
ه غاړه لري نو دهغوې دا حال اوس درحم وړ وګرزيد، ځکه چې دعلي پاشا نوم هغوې ته په خپله دهيبت او ويرې

، په دې اساس روسي جنرال او اروپايي شهزاده فکر وکړ چې که چيرې جنګ اوږود شي نو دوې به دعلي پاشا په
نه يوه ډول يو لورې ته لاره پرانستل شی .او دوې د بحري بيړۍ پورې ور سيږي .
ه بدقسمتي وه چې د خپل ټول ځواک په جنګولو سره يې بيا هم نه خو سلطان محمد او نه علي پاشا دخپله ځايه و خوځول

ې تيارې نه د ژوند د رڼا په لور د تيښتي لاره لټوله، علي پاشا او سلطان محمد دواړو ددواړو اړخونو څخه دهغوې
ږې روسي سالار بلکه داروپا شهزاده هم ووژل شول.
سکته شو ،بيا سلطان محمد ورمنډه کړه اوعلي پاشا يې په خپله غيږ کې و نيو .دهغه تندي يې ښکل کړاو بيا يې په ډيره

ې د تورې بحيرې تر څنګ د غرنيو لمنو څخه د را وتلو په وخت کې به دښمن باندې کوم ناتار ګډ کړ نو زه ستا هغه

که ته زما د ميړانې له پاره سلام کوې نو زه به هم ستا دميړاي او جرأت له پاره سلام وکړم. که چيرې دواړو يو ځاې

اتي چې مونږ د تيمورلنګ څخه وخوړه ،په هغې کې زما پلار و نيول شو ، او مونږ دواړه د هيلس ددرياب څخه ديخوا
ر شوکت او دبدبه چې مونږ ته په تيرو وختو کې را په برخه شوې وه هغه به بيا هيڅکله هم مونږ ته بيرته را ونه

ر لنګ د لمسي سر دې پرې کړ او بيا دې دهغې په وينه باندې د هغه دادا تيمورلنګ ته ليک و ليکه او روته دې
ځاې يې د سمرقند په لور مخه کړه . دتيمورلنګ دلمسي په وژلو او دهغه لښکر ته دماتې ورکولو سره تا دخپلو برياو
ر وخت عظمت بيرته تر لاسه کولو کې بريالي شو.
ما وروره ! زه په دې خاطر ستا نوم اخلم چې ما دا ټول کارونه په ځانته ځان نه شو تر سره کولې ، په دې خاطر چې د
سره کړم . علي پاشا ! دا ته وې چې ستا په واسطه دا عظمت مونږ ته بيرته تر لاسه کيږي . د تورې بحيرې په غاړه د
لار بايزيدېلدرم سره د اروپايی هيوادونو به پراخه ميدانونو کې د صليبيانو متحده ځواکونه مات کړل او هلته دې هم دخپل

ر بيا د تورې بحيرې په ساحلونو کې د روسانو او اروپايانو متحده لښکر ته ماته ورکولو نه وروسته اوس زه دا
نکي په کوم عملي پلان باندې کار کوو .
. په دې خاطر چې دا زما فرض دي چې ستا د غوښتنو درنښت وکړم . اوس چې څه زما په فکر کې را ګرځي ، هغه
روسته همدلته انتظار وکړو ، دماښام د مخه يو مخبر چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيږې ، مخته وليږۍ ، چې د تورې
ی ، نو په دې خاطر تاسې دهغوې د ښه راغلاست له پاره لاندې و دريږۍ .
يو سره يو ځاې د اسود په بحيره کې ولاړې خپلې بحری بيړيو سره يو ځاې کړو ، دهغه نه وروسته بيا زمونږ تر مخه
خه خبر کړو . دويم دا چې مونږ د بروصې په لور څه مخبران وليږو اوهغوې دخپلو برياو څخه خبر کړو خو دهغوې
کولو وروسته به مونږ د فاتحينو په څير د بروصې ښار ته ور ننوځو.د بروصې په ښار کې د څو ورځو تم کيدو او په خپل
رماته کړو چې په راتلونکې وختو کې هغوې بيا زمونږ پر خلاف د راپورته کيدو جرأ ت و نه کړي .

يږو چې په يوناني ژبه باندې پو هه ولری ، اوهغوې ته د روسي او اروپايی لښکرو د راتګ خبرو رکړي .د دينس په
هر څه باندې ولکه وکړو اودهغې وروسته بيا دخپلو برياليتوبو نو په لور قدم واخلو .
د خپلو لښکرو سره يو ځاې يو ځل بيا د تورې بحيرې په غاړه غاړه ساحلونو کې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ.

څو دهغه ښه راغلاست وکړي . د حويلی انګړ ته د رارسيدو سره سم برهان الدين و دريد او درې واړو ته يې مخ کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وند دتيرولو په خير حالت اوس په پوره توګه تبديل شوي دي . زما خورې ! زما لونو! د ځانونو هوډمن آند او د قوم
و ګڼئ چې دشپې په زړه کې د بې وسۍ لمر را وخوت .

په ارام زړه سره درته دهغوې په اړه خبرې وکړم.
ور واړه هملته په ميلمستون کې کيناستل ، تر لږه وخته پورې چپه چپتيا وه ، خو دا چوپتيا ريونا په خپلو خبرو باندې ماته

مو ځوانانو په اړه خبرې کوې ، چې د هغوې هوډمن تيور يو انقلاب راوړې دې . او د چا جرأتمندۍ د زړه په دښته

بندي کړل شو . او علي پاشا او وليعهد محمد دواړه د خپلو فوځونو سره يو ځاې دهيلس ددرياب څخه راتير او په غرنيو

. ځکه چې د بروصي دسلطنت ټولو اراکينو هغه د رايو په اتفاق سره د وليعهدۍ څخه سلطان محمد ټاکلي دي) . ما

وينه باندى يو ليک تيمورلنګ ته وليکه او ور ويى استاوه ، په دې ليک کې يي تيمور لنګ ته بلنه ورکړې وه چې

يرۍ دينس کې سپاره شي او د اروپا په ساحل باندې ښکته شی او هلته په نايکوپولس کې د اروپايي صليبيانو دلښکرو سره

څخه راووتل اوپه ډيره چټکتيا سره يې د تورې بحيرې په لور مخه کړه .
يو عسکر او يو يو سپه سالار يی ورختم کړ ، بيا يې دخپلو لښکرو سره يو ځاې د دينس د بحري بيړۍ په لور مخه کړه تر

اوپه هغه کې زمونږ سلطان بايزيد و نيول شو نو په هغه وخت کې چې زمونږ د قوم د تذبذب کوم حال و هغه اوس د سلطان
خپلې سترګې سمي کړو.

اخله ، برهان الدينه وروره ! ستا ددې زيرې په واسطه مونږ درې واړه د ځانته والي د عذاب او تعذيب اوتکليف

کينه ، مونږ به ډوډۍ تياره کړو ، نن ماښام به ډوډۍ دخپلې خور او دوو لونو سره يو ځاې خورې . دهغې وروسته بيا ولاړ

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صليبيانو سازشونه (۳۱مه)

مکمل غيرسياسي : يو تاريخي په زړه پورې ناول .

زمونږ د هيواد ګوډ تيمور څوک دې ؟

اوس تاسي ددې تاريخي ناول يو ديرشتمه برخه لولئ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسلطان محمد اوعلي پاشا يو جاسوس چې په يوناني ژبه باندې ښه پوهيده ، هغه ولاړ او د وينس د بحري بيړۍ کپتان ته يې دا پيغام ورساوه چې د روسانو او اروپايانو کوم متحده لښکر چې دهغې په بيړۍ کې سپريږي او د اروپا ساحلونو ته سفر کوي هغه په لږ واټن کې دي او ژر به را ورسيږي، په دې خاطر هغوي بايد ټول راښکته شي او په وچه زمکه دهغوې ښه راغلاست وکړي .

د وينس د بحري بيړۍ وګړو اوسالارانو دا خبره دخپل ځان له پاره يوه نيک بختي وګڼله ، په دغه بيړۍ کې چې څومره ملاحان و هغوې د خپل امير البحر په حکم باندې د جهازونو او لويو کشتيو څخه راښکته شول ، وچې ته راغلل تر څو روسي او اروپايي لښکرو ته د فاتحينو په څير ښه راغلاست ووايي .

هلته سلطان محمد او علي پاشا ته دا ډاډ و چې دهغوي مخبر به خپل کار په ښه توګه تر سره کړې وي. په دې خاطر هغوې د توپا ن په څير د بحري بيړۍ په لور دتورې بحيرې په غاړه غاړه را غلل . دواړه سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو متحده فوځونو سره يو ځاې داسي وخت بحري بيړۍ ته را ورسيدل چې ورځ تياره شوي وه ، بيا د شپې په تکه توره تياره کې يو بل انقلاب راغې او سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو لښکروسره يوځاې د بحري بيړۍ په ملاحانو او امير البحر باندې يو ناڅابه راکيښودل .اودهغوې ټولو کار يې ورختم کړ. هغوې په دغه بحري بيړۍ کې خپل څو دلګي داسي عسکر سپاره کړل چې د بحري جنګ تجربه يې هم درلوده په دې خاطر د وينس دغه بحري بيړه يې دشپې په تياره کې د ترکيې د بحري بيړۍ په لور يوړه .

خو څرنګه چې دا دومره زيات عسکرى بريا نه معلوميده،نوپه دې اساس سلطان محمد او علي پاشا نه خو هلته تم شول او نه يې خپلو عسکروته ددمي کولو وخت ورکړ. بلکه په هماغه وخت کې يې خپل لورې تبديل کړ او دواړو لښکرو د کرميان په لور کوچ وکړ. ځکه هغه دعثماني سلطنت ځيني سيمي بيرته تر خپلې ولکي لاندې راوستى وې او نورو باندې يى هم يرغلونه کول .

څرنګه چې دکرميان حاکم ته د تيمورلنګ له اړخه پوره مالي او عسکرى کومک ور رسيده ، او تيمورلنګ ورته يو لوې لښکر هم په واک کې ورکړې و او تر څنګ يې هغه په خپله هم پوره لښکر درلود. کله چې هغه ته خبر ورسيد چې د مسلمانانو نوى سلطان محمد دخپل سپه سالار علي پاشا سره يو ځاې دهغه په لورې را روان دي نو هغه سلطان محمد اوعلي پاشا ته کوم اهميت ور نه کړ . ځکه چې د کرميان حاکم په دې ګمان او غلطۍ کې و چې تيمورلنګ د عثماني ترکانو ټولو ځواک تارومار کړې دې ، هغه په همدې دوکې کې ککړ و چې نوې سلطان محمد او علي پاشا به د لږو لښکرو سره د هغه مقابلي ته راشي او هغه به يې د وزو او ميږو د رمي په څير مات کړى . هغه دا اندازه هم لګولې وه چې که هغه د نوى سلطان محمد اوعلي پاشا لښکروته ماتى ورکړه نوبيا هغه په عثماني سلطنت کې تر لرې لرې ځايو پورې يلغار کولې شى او دهغوې ډيرې سيمي تر خپل واک لاندې راوستلې شي او خپله واکمني پراخولې شى . ددې نه اخوا هغه لښکر چې دهغه د قوماندې لاندې کار کوي نو دهغوې حوصلي هم ټينګې وې او د تيرو څو اونيو را په دې خوا يى د عثماني ترکانو په سلطنت با ندى حملى کولى او دنورور زياتو حملو هوډ او هيله يى هم درلوده . تر څو ډير زيات لوټول وکړي او په خپلو ښتمنيو کې ډيرښت را وړي .

خو دکرميان حاکم ته چې کله خبر ورکړل شو چې د عثماني ترکانو نوي سلطان ، سلطان محمد اودهغه جنرال على پاشا په ډيرې چټکۍ سره ستا لورې ته مخ کړې او را روان دي نوهغه په يوه داسي ځاې کې خپل لښکر ته پړاو ورکړ چې شاته يې يوه ستره غرنى لړۍ پرته وه .

د کرميان حاکم هلته په دې خاطر پړاو کړى و چې که چيرې د سلطان محمد اويا علي پاشا څخه ماتي وخورى نو هغه به سوکه سوکه خپل لښکر شاته و تمبوي اود دې غرونو اوغونډيو په سرونو به و خيژى اودښمن په لښکر باندې به داسي تيرې را وروى چې دښمن پخپله شاته تګ ته مجبور کړل شي . اوکله چې دښمن شاته و تمبيږي نو دي به پرې په پوره ځواک او قوت سره يوه درنه حمله وکړى او په دې تر تيب به ماتې په فتح او سوبې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبديله کړی . د کرميان حاکم د همدي فکر په اساس غرنيو لړيو کي دخپل ځان له پاره دناستي ځاى او د عسکرو له پاره پړاو جوړ کړى و.

د کرميان حاکم په زړه کي هم دا پټيبلي وه چي کله چي د سلطان محمد او علي پاشا لښکرې دهغه ترمخ راشي نو هغه به يې ارا م ته پري نږدی ، د هغوې د لښه د رارسيدو سره سم به پرې يرغل کوي او هغوې به له تيغه تيروي ، خو دا دکرميان د حاکم غلطه انګير نه وه ځکه د سلطان محمد او علي پاشا جاسوسانو ډير په ګړندی توګه خپل کارونه سر ته رسول او هغوې سلطان د ټولو حالاتو څخه پوره پوره خبر کړې و. کله چي دسلطان لښکر په همدې غرنيو لړيو کې د کرميان د حاکم سره مخامخ شي نو هغه دسلطان او علي پاشا د لښکر په کټلو سره سمدستي پر هغوې يرغل وکړي، نو سلطان او علي پاشا په خپلو منځو کې مشوره وکړه او دخپلو عسکرو صفونه يي لا د پخوا څخه منظم کړي و او د کرميان دحاکم د لښکر مخې ته په همدې نظم سره را غلل . خو د کرميان حاکم دخپلو جاسوسانو په وينا سمدستي يرغل تم کړ ، ځکه د هغه مخبرانو هغه ته خبر ورکړی و چي سلطان او علي پاشا ته د سمدستي حملې خبر دهغه مخبرانو ورکړی و نو په دې خاطر د هغه د سمدستي حملې د مخنيوي او شاته تمبونې په هکله سلطان او علي پاشا دواړو نوې پلان جوړ کړی .

دسمدستي حملی نه کولو يو علت دا هم و ، خو تر ټنګ يې دويم علت دا هم کيداې شی چې هغه غوښتل سلطان اوعلي پاشا پريږدي تر څو خپل پړاو جوړ کړی او بيا دهغه وروسته دجنګ پيلامه وشي . هغه ويريده چې که چيرې د پړاو د کولو پرته پر هغوې يرغل يوسی نو د ماتي په صورت کې به هغوې د پړاو ټول شيان له ځانه سره بيرته يوسي او دکرميان حاکم او لښکرو ته به يې څه غنيمت په لاس ور نه شي . په دې خاطر هغه سلطان او علي پاشا ته ښه پوره وخت ورکړ چي خپل پړاو جوړ کړی او خپل صفونه منظم کړي .

کله چي د کرميان حاکم ته معلومه شوه چي سلطان محمد اوعلي پاشا دخپل پړاو څخه فارغه شوی دې نوبيا يې په خپل لښکر کي دجنګ نغاره و ډبوله .

سلطان محمد اوعلي پاشا هم دخپلو فوځونو صفونو سهی کړل ، دپخوا په څير يې فوځ په دوو برخو وويشه، دکرميان حاکم هم دهغوې په لور دکټلو سره سم خپل فوځ په دوو برخو باندې وويشه . بيا ددښمن په لور د کټلو سره سم علي پاشا سلطان محمد ته وويل :

درونده سلطانه ! لکه ښنګه چي زمونږه مخبرانو مونږ ته خبر راکړې چي کرميان حاکم دلته ځکه پړاو کړې دې چي زمونږ پر لاسو د ماتې وروسته به شاته تمبيږي اوپه دې غرونو او غونډيو به ور خيژي او د هغه ځايه به پر مونږ باندې د تيږو باران را وروي تر څو زمونږ په لښکرو کي افراتفری را پيدا شي نوبيا به يوناځاپه پر مونږ باندې يرغل وکړي او زمونږ پښې به د ميدان څخه بيرون کړي . درونده سلطانه ! زه غواړم چي د کرميان حاکم ته داسي فرصت په لاس ورنکړم ، زما په فکر په داسي ځاې کي دکرميان حاکم پړاو د هغه په حماقت او بې عقلی باندي دلالت کوي . دا په دې نه پوهيږي چي که چيری هغه زمونږ په لاسو د ماتي سره مخ شی نو د هغه او دلښکر دتيښتی ټولي لاری به يې تړلی وي ، خو فکر کوم دهغه سره يواځې يوه لاره ده چي دلته يې پړاو کړې دې اوهغه هم دا چي غواړې شاته و تمبيږي او د غرونو سرونو ته و خيژ ي او پرمونږ دهغه ځايه د تيږو باران وکړی خو زه غواړم چي د کرميان د حاکم دا لوبه هم د ناکامۍ سره مخ کړم . په دې لړ کي له ماسره يو وړانديز شته او غواړم له تاسره يې شريک کړم او هيله لرم چي ته به يې راسره ومنې.

سلطان ورته په ورين تندي وويل چي : علي پاشا ! وروره ! دا ته ښنګه خبری کوی؟ ايا ته داسي فکر کوی چي د جنګ په ميدان کي به زه ستا تجويز ونه منم . وروره ! زما له پاره ستا هر تجويز اخري دې ، اوس ووايه چي زه ستا په دې تجويز څه ډول عمل کولی شم . خو وروره ! هغه څه چي ته ويل غواړې د ويلو تر مخه په دې خبره باندې هم غور وکړه چي مونږ دواړه ورونه به هڅه کوو خپل لښکر ته دا هم وايو چي مونږ به د قدوس خداې په کومک سره د کرميان حاکم اودهغه لښکر ته ماته ورکوو خو د کرميان حاکم به ژوندي نيسو. زه غواړم هغه ته يو سبق ورکړم. ځکه چي په تيرو وختونو کي هم چي کله دې ته موقع برابره شوي زمونږ پر خلاف يي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بغاوت اوسرکشي کړي ده ، ارامو او بې ضرره خلکو ته يي ستونزي پيدا کړي دي او زيان يې ور رسولې دې . دخپلو سيمو څخه را وتلی او زمونږ په سلطنت کي يي تر لرې لرې ځايو پورې يلغار او لوټ مار کړې دي ،ښارونه اوکلي يې يوپه بل پسې له منځه وړي ا و کنډري يي تري جوړې کړې دې ، زه غواړم دې ته دخپل دغه بد عمل سخته سزا ورکړم . زه نه غواړم چي نوموړي زمونږ څخه د ماتې خوړلو وروسته د تيښتې لار پيدا کړي او و تښتيږي ، اوس وايه وروره ته څه واي ؟

لکه څنګه چي زمونږ مخبرانو ويلي چي د کرميان حاکم غواړی چي زمونږ پر شا تمبولو باندې بريالي شي . هغه فکر کوي چي د لښکرو شميره يې زمونږ څخه ډيره ده . او دتيمورلنګ روزل شوي لښکر هم ورسره يو ځای دي . دا همغه لښکر دي چي دتيمورلنګ په جنګ يې زمونږ په شا تمبولو کې رول درلود ، ددې عسکرو حوصلې ستړې او ځواني دي . او دهمدوي په وجه د کرميان حاکم دومره په غرور سره زمونږ مخې ته راغلي دي .درونده سلطانه ! مونږ دواړه په پوره ځواک او توان سره پر دښمن باندې ور غورزيږو ، او زه هيله لرم چي د کرميان حاکم ته به د ماتې او د هغوې د په شا تګ له پاره به ډير وخت و نه لګيږي او کله چي مونږ وينو چي ددښمن په صفونو کې په شاتګ پيل شوي دي نو ته په لوړ اواز باندې داسې تکبيرونه ووايه ، لکه څنګه چي به سلطان بايزيد يلدرم ويلي . ستا دا تکبيرونه به ماته ددې اشاره راکوي ، په ځواب کې به زه هم د تکبير اواز کوم ددې تکبيرونو په ځواب کي به ته د خپل لښکر سره د ښي اړخه او زه د چپ اړخه خپاره شو. په دې ترتيب د مخې او اړخونو دواړو له خوا به دښمن باندې ضرب و لګوو، مونږ به خپل لښکر د دښمن دلښکر شاته هم خپور کړو تر څو د ماتې او وروسته تګ په وخت کې دکرميان حاکم دغو غرنيو لړيو ته ونه رسيږي .

زه تا ته ډاډ درکوم ، چي مونږ به ددې کار دعملې کولو په صورت کې بريالي شونو بيا به د دې غرنيو سيمو لاندی د کرميان حاکم ژوندې و نيسو او لښکر به يې له منځّه يوسو .

سلطان محمد ورته وويل : علي پاشا وروره ! زه ستا په پلان ، ستا په تجويز ، او ستا په کړنلاره باندی پوره پوه شوم ، اوس نو ماته مه وايه چي زما ستا ددې تجويز سره اتفاق شته او کنه ؟ زما وروره ! ياد ساته چي زه به د عثماني سلطنت سلطان خامخا يم خو په جنګ کې ستا تجربه له ما ډيره زياته او عملي ده اوتاته له ما څخه ډير زما دپلار سره دکار کولو وخت په لاس درغلي دي . اوبيا خو زه داخبره هم منم چي ته د توری او تيغ په جنګ کې له ماڅخه ډير مخته يې نو په دې اساس ستا خبره ماته اخري خبره ده .

ستا دهمدې خبرې په اساس به مونږ ددښمن په ښې او چپ اړخ کې د ځپلو کار پيلوو .او زه هيله لرم چي دښمن به تر ډيره پورې زمونږ فشار و نه شي زغملی . کله چي ووينو دښمن شاته ځي نو د تکبير په ويلو سره به ددښمن ځواکونه محاصره کوو او زه هيله لرم چي په همدې پلان باندې دعمل کولو په صورت کې به دکرميان حاکم ژوندي و نيسو اولښکر به يې هم دتباهی کندي ته ور وسپارو.

علي پاشا ! که مونږ دکرميان حاکم ته ماته ورکړه نو تر ټولو مهمه خبره داده چي د تيمورلنګ هغه لښکر چي دده سره ملګری شوي دي هم زمونږ پر لاسو له منځه ځي اوتيمورلنګ چي همدا اوس د سمرقند په لاره روان دې په لاره کې به دهغه جاسوسان هغه ته په دې هکله خبر ورکړي چي هغه لښکر چي تا دکرميان دحاکم دکومک له پاره ور استولې و هغه د سلطان بايزيد يلدرم زوي سلطان محمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړ نو ياد ساته چي دا به د تيمور لنګ له پاره پنځم بد خبر وي چي دهغه ملا به پرې نوره هم ورماته شي . علي پاشا غوښتل چي دسلطان محمد دخبرو ځوا ب ورکړي چي په همدې وخت کې د کرميان دحاکم په فوځ کې د جنګ نغاره ودريږه . دنغاري دريدل ددې معنی ورکوله چي جنګ پيليدونکی دې ، سلطان محمد او علي پاشا يو بل ته سره وکتل ، به خپلو سترګو کي يي کومه پرکړه کړی وه ،اوبيا يې دخپل دښمن د مقابلې له پاره دخپل لښکر صفونه سره را ټول کړل او دتياری په حال کې و دريدل.

له بله اړخه د کرميان حاکم خپلو فوځونو ته د يرغل حکم وکړ. او هغوې هم په پوره ځواک سره د سلطان په لښکر باندې حمله راوړه ،سلطان او علي پاشا هم خپلې لښکرې دحملې له پاره ور مخته کړې او د تکبير اوازونه يې پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل . او په دښمن باندې يې يرغل يوړ.

دکرميان حاکم په خپلې همغه لمړنۍ حمله کې هڅه وکړه چې په يوه ډول نه يوه ډول سره علي پاشا او سلطان شاته تګ ته مجبور کړي ، هغه دا فکر هم کاوه چې که چيرې جنګ اوږود شي نو په هغه صورت کې به علي پاشا او سلطان محمد دکوم پلان څخه کارو اخلي او دهغه د لاندې کولو هڅه به وکړي ، هغه په ځانګړې توګه دعلي پاشا څخه ډير ويريده ، ځکه چې هغه د سلطان بايزيد سره کار کړې و او دجنګونو پوره تجربه يې درلوده . او ددښمن د زير کولو فن باندې هم ډير ښه پوهيده. ځکه دکرميان حاکم په دې هڅه کې و چې جنګ ډير ژر د هغه په حق کې پاې ته ورسيږي ، په دې خاطر هغه خپل ټول ځواک او قوت مصرف کړ او ځان ځارونکې يرغل يې وکړ تر څو خپله سوبه ډاډ منه کړي ،

که څه هم د کرميان حاکم خپل ټول زور لګولي و چې خپل ټول توان د جنګ په اور کې ور واچوي خو د سلطان محمد او علي پاشا د ځوابي حملې په واسطه دهغوې لمړي صفونو تارو مار شوي و او په ټول لښکر کې يې د بې قرارۍ او نه ډاډ احساس را پيدا شوي و.

دکرميان د حاکم له پاره دا حال د زغم وړ نه و ، کله چې هغه وکتل چې سلطان محمد او علي پاشا د هغه لمړي صفونه يوپه بل پسې له منځه يوړل نو هغه ډير په غضب شو او خپل لښکر ته يې د يوې قوي حملې حکم وکړ .د هغه لښکر کې هم نوې ولوله راپيدا شوه او يو ځل بيا يې د علي پاشا او سلطان محمد په لښکر باندې د تورور وريځو د باران په څير را وپرځيدل . بل خوا دسلطان محمد او علي پاشا د لښکرو تر منځ هم د تکبير ږغ پورته شو او د تکبير دغږ سره سم دواړو لښکرو تر منځ سخته جګړه و نښته ، دواړه لښکر ی يو به پل باندې ور پريوتې ،د سلطان محمد او علي پاشا دا نوې حمله د کرميان لښکر و نه شوه زغملې ، خوکله چې د کرميان حاکم دا اندازه ولګوله چې اوس يې ماتې به قسمت کې ليکلې خبره ده نو هغه خپل لښکرته دشاته تګ حکم وکړ .

خو د هغه ددې حکم د ورکولو څخه تر مخه سلطان محمد او علي پاشا دا ډاګيزه کړې وه چې اوس به دښمن دپه شا تګ په وخت کې غرنيو سيمو کې پورته غونډيوته د ور ختلو هڅه کوی تر څو دهغې ځايه پر دوی باندې د تيږو باران وکړ ي او ددوی په لښکر کې افراتفری او ګډوډي راپيدا کړي .

دهمدې خبرې په اساس سلطان محمد اوعلي پاشا په ډيره ګړندۍ توګه خپل عسکر د ښې او چپ لورې اړخونو کې خپاره کړل او د کرميان د لښکر وروستی برخه يې هم را بنده کړه دا هغه نوی حال و چې سلطان محمد اوعلي پاشا د کرميان حاکم ته را پيدا کړې و. ځکه اوس نو د کرميان لښکر د ټولو اړخونو څخه په محاصره کې را ګير شوې و.

ددې وروسته يو ځل بيا د سلطان محمد له خوا دتکبير اوازونه پورته شول چې په ځواب کې يې علي پاشا او دهغه عسکرو هم دتکبير اوازاونه پورته کړل ، ددې تکبيرونو سره سم د سلطان محمد اوعلي پاشا لښکرې د څلورو اړخونو څخه ددښمن په فوځونو باندې د توپان په څير را وختلی . او په دې ترتيب يې د کرميان حاکم ته د غرونو سرونو ته د ورختلو وخت او فرصت ورنه کړ ، په دې توګه د کرميان د حاکم د لښکر عامه وژنه پيل شوه .

د کرميان د حاکم په دې لښکر کې د تيمورلنګ جنګيدلي او تجربه کار لښکر هم شامل و هغه هم په مکمله توګه له منځّه ولاړ . د کرميان حاکم ژوندې و نيول شو. ددغې شاندار برې په اساس سلطان محمد خپل فوځ ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ . د سترګو په رپ کې هلته د خيمو کلې او ښاروونه جوړ کړل شول. دهر څه دمخه يې ددښمن په پړاو باندې ولکه وکړه ، دهغه هر څه يې د خپلو ځانو سره خوندي کړل اوبيا سلطان محمد د خپلې خيمې مخې ته په يوه ساده لوړ ځاې د علي پاشا تر څنګ کيناست او خپل يو کوچني سالار ته يې حکم وکړ تر څو د کرميان حاکم ورته حاضر کړي .

لږه شيبه وروسته د کرميان حاکم د سلطان محمد تر مخه ولاړ و . دواړه لاسونه يې تر شا تړلي و ، سلطان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

غضب ناکه سترګو هغه ته وکتل اوبیا تر خپل څنګ ولاړ سالار ته حکم وکړ تر څو لاسونه یی ور پرانځي ،

هغه سالار را مخته شو او دکرمیان دحاکم شاته تړلي لاسونه یې ورپرانستل ، بیا سلطان ورته په ډیر قهریدلي توګه وویل :

تا ددوېم ځل له پاره زمونږ پر خلاف بغاوت وکړ ، ددې تر مخه تا زما د محترم والد په خلاف بغاوت کړي و او دا ستا بدقسمتي وه چي زما والد او علي پاشا تاته ډیره بده ماتي درکړله اوستا ټولي سیمي یی له تا و نیولي او دخپل ستر سلطنت برخه یې و ګرځولي . ته و تښتیدلي او دوباره دې خپل ځان راټول او نوې فوځ دې جوړ کړ . کله چي تیمورلنګ هغو سیمو ته راغي نو تا هغه دخپل ځان لپاره ناجي وګاڼه ، دهغه سره دې و کتل ، او دخپلو سیمو دبیرته نیولو غوښتنه دې تري وکړه ،تیمورلنګ تاته لښکر درکړ اوهغه لښکر تا د خپل لښکر سره یو ځاې کړ او یو ځل بیا دې زمونږ پر خلاف د بغاوت بیرغ پورته کړ .ددې بغاوتونو پایلې دادې ستا تر مخه دي .

څرنګه چي تا دوه ځلي زمونږ پر خلاف بغاوت او سرکشي کړې ده نو په دې خاطر په دریم ځل ته د ازمیښت وړ نه یي . اوس نو ته د خپلو دغو بغاوتونو او غدارئ پر خلاف که څه ویل غواړې نو تاته موقع درکول کیږي چي ویی وایی.

دکرمیان حاکم په ځواب کې څه و نه ویل ، دهغه سر ښکته و. په دې وخت کې ورته سلطان وویل :

ستا چپتیا ددې خبرې ګواهي وایی چې ته خپل جرم مني ، نو په دې خاطر ستا ددې بغاوت ، غدارئ او سرکشئ په خاطر ستا دوژلو حکم کوم .

ددې سره سم سلطان خپل سالار ته اشاره وکړه ، هغه دکرمیان حاکم له ځانه سره یوړ او دهغه سر یې د وجود څخه پرې کړ . او په دې ترتیب د یوه ستر غدار ژوند یی ور ختم کړ.

۵۷ *****

تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځاې سوکه سوکه سفر کاوه او د سمر قند ښار ته نژدې شوې و .د سمرقند څخه څو میله واټن کې ، هغه وخت چې هغه خپل لښکر ته اخری پړاو ورکړ نو هغه وخت سلطان بایزیدیلدرم چې د اوسپني په پنجري کي بند ود لمړي ځل له پاره احساس کړه چې دهغه چارچاپیر د ساتونکو پهره زیاته شوې ده . په دې وخت کې د سلطان بایزید یلدرم ښځه ډسپنا چي دسلطان د پنجري سره یې اوږه لږولي وه ناسته وه ، د سلطان بایزیدیلدرم زوي چي هغه هم د تیمورلنګ په قید کې و دهغو ساتونکو په لور په منډه راغې چي د سلطان چار چاپیر ولاړ و . هغه هم د سلطان د پنجري سره اوږه ولږوله اوکیناست ، او بیا یې بایزید ته وویل :

پلار جانه ! ما تاته یو ډیر ښه خبر راوړې . دې خبر د سمر قند دپادشاه تیمور لنګ ملا نوره هم ورماته کړې ده.

دخپل زوی موسې په دې خبره د سلطان او دهغه د ښځې ډسپنا دواړو په مخونو باندې د خوشحالی نښې را ښکاره شوې بیا سلطان خپل زوي موسی ته وویل :

زویه ! په دې بندي خانه کي دخپل وطن نه لري ته ماته کوم ښه خبر راوستلي شي . ته خو لږ مخته د ښي لورې د ساتونکو سره ناست وې او هغوې پر خپلو منځو کې خبرې کولي ، تا دهغوې څخه څه اوریدلي دې .

په ځواب کې موسې ورته وویلې : یو ښه خبر خو د انقرې د چار چاپیر جنګ و چې دهغې په اړه تاته خبر دررسیدلي و . چې علي پاشا د تیمورلنګ لمسي له تیغه تیر کړې دې . خو اوس دتیمورلنګ مخبرانو هغه ته درې نور بد خبرونه راوړی دي . اودا درې خبرونه مونږ ته ډیر زیات مهم او زیرې را کونکي د ي . پلارجانه ! د سمرقند په لور د حرکت په وخت کې تیمور لنګ د روسانو او اروپایانو لښکر د خپله ځانه جدا کړې و او هغوې ته یې د بروصې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خزاني يوه برخه هم ورکړي وه ، ددې نه علاوه يې هغوې ته نور مال او خزاني هم ورکړي و ې ،د روسانو او اروپايانو دغه لښکر د تورې بحيرې په غاړه غاړه باندې سوکه سوکه سفر کاوه او دهغوې له پاره هملته په توره بحيره کې د دينس په نامه يوې سترې بيړۍ لنګر اچولي و دهمدې بيړۍ په واسطه دې روسانو او اروپايانو غوښتل تر د ډينيوب تر دريابه اخوا د اروپا تر ساحله ځان ورسوي اوبيا هلته د صليبيانو د ځواکونو سره يو ځاې شی چې د نايکو پولس د ښار په شاوخوا کې را ټوليږی ،تر څو زمونږ پر خلاف يوه ستر ه حمله وکړی او خپلې د لاسه وتلې سيمې بيرته تر لاسه کړي . خو پلار جانه ! د روسانو او اروپايانو دا خوب سهي نه شو ځکه هغه وخت چې هغوې د دينس د بيړۍ په لور حرکت کې و نو زما ورور محمد په ناڅاپي توګه د هغوې لاره و نيوله او دواړو لښکر و ترمنځ د توري بحيرې په غاړه سخت جنګ و نښت . خو د ا ټوله معامله د محمد او علی پاشا تر منځ پلان شوي وه کله چې جنګ په عروج کې و نو علي پاشا پرې د غرنيو سيمو څخه را پريوت او دشاله اړخه يې پرې يرغل وکړ ، داروپايانو ټول لښکر يی تارو مار کړ او د هغوې د سالارانو په ګډون يې ټول د تيغه تير کړل .

ددې وروسته بل خبر چې زمونږ له پاره د خوشحالی سبب دې هغه دا چې د روسي او اروپايی لښکرو د تباهی نه وروسته محمد اوعلي پاشا دهمدې تورې بحيرې په ساحل باندې مخته ولاړل او ددينس په بحري بيړي باندي يي حمله وکړه اودهغې ټول ملاحان يې يو په بل پسې ووژل او ټوله بحري بيړه يې د ترکيی د بحري بيړۍ سره يو ځاې کړه . په دې وخت کې د کرميان حاکم بغاوت وکړ او زمونږ د سلطنت په ځينو سيمو يی ولکه وکړه او ډيره زياته تباهي او بربادي يی وکړه . کلي او ښارونه يې يو په بل پسې وران کړل ، ځکه چې هغه ته تيمور لنګ دخپل روزل شوي لښکر يوه برخه ورکړي و ه .

د روسانو او اروپايانو دلښکرو د تباهی او د دينس د بحري بيړۍ دخپلې بيړۍ سره د شامليدو وروسته ، محمد او علی پاشا دکرميان د حاکم په لور ورغلل ، د سخت جنګ وروسته محمد او علي پاشادواړو دکرميان حاکم ته په غرنيو سيمو کې سخته ماته ورکړه ، هغه يي ژوندې ونيو او بيا يی دهغه څټ ور پرې کړ . او په دې ترتيب دکرميان د حاکم له خوا د بغاوت څپه دمحمد او علي پاشا په لاسو له منځه ولاړه .

تردې ځايه دخبرو وروسته موسي لږ څه تم شو او بيا يی په خبرو پيل وکړ. پلار جان ! دا درې واړه خبرې د تبمورلنګ ملازم ر اته کړي دي . دهغه خپل زوې ، خپل لمسی او سترو سترو سالارانو دااحساس کړې ده چې په ترکانو باندې دحملي نه وروسته کوم آند چې مونږ درلود، او داسي مو انګيرلي وه چې د ترکانو ځواک نور ور ختم کړل شو نو دا هسی خبره وه ، دا هسي ځان غولونه ، دوکه او فريب و. د تيمورلنګ زامنو ، لمسيو اوسالارانو دا هم ويلي دي چې د انقري په شاوخوا کې شوي جګړی نه وروسته د ترکانو ځواک او قوت نور هم ډير ښت موندلې دې.

دا اوس يې چې ستاسي او زمونږ په شاوخوا کې ساتونکي زيات کړي دي دا په دې خاطر دي چې د تيمورلنګ په لښکر کې د بغاوت نښي راپيدا شوي دي ، هغه عناصر چې غواړې په اسلامي ا مت کې ګډوډي راپيدا شي نوهغوې د تيمورلنګ څخه دا غواړې چې لښکر بايد بيرته ولاړ شی ، او محمد او علی پاشا ته سزا ورکړي ، دهغوې ټول ځواک ورختم کړي ځکه چې هغوې د تيمور لنګ ټول دوستان له منځه يوړل .

يوه بله ډله چې نيک اومسلمان خلک دي هغوې په تيمورلنګ باندې فشار راوړې دې چې مونږ نه بايد دخپل لښکر سره بيرته و ګرځو . هسي نه چې قدرت مونږ د خپل قهر اوغضب لاندې را نه وړي .او د علي پاشا او محمد په لاسو مونږ هم ماتي و نه خورو . همدا ډله په تيمورلنګ باندې فشار راوړی چې سلطان بايزيد يلدرم ، دهغه ښځه ډسپينا او دهغه زوی موسي ژر تر ژره ازاد کړي

دهمدي خبرو له پاره تيمورلنګ دخپلو زامنو ، لمسو او سالارانو ګډه غونډه را غوښتې ده ، په همدې غونډه کې به پريکړه وشی چې کوم ډول قدم پورته کړله شی . دا ټولې خبرې ما ته د غه ښې لور ې ته ناستو پهره دارانو وکړې . هغوې وايی چې تر اوسه پورې ددوې غونډې روانه ده او ګورو چې څه پريکړه به کيږی ، زه بيرته ورځم او دهمغو پهره دارانو سره بيرته کينم . او دهغوې نه به وغواړم چې دتيمورلنګ د غونډی د پريکړي نه ماخبر کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار جانه ! دا ساتونکي له تاسره ، زما دمور ډسپنا سره او له ماسره ډیره همدردي لري .

ددې خبرو سره سم موسي د خپله ځایه پورته شو او دهمغو ساتونکو په لور ورغي او ورسره کیناست .

دموسي د بیرته ستنیدو وروسته ، سلطان بایزید یلدرم ، تر څه وخته پورې د اوسپنیزې پنجري تر شا ناست و او په خلا کې یي کتل او په ډیره عاجزۍ او انکسارۍ سره یی د زړه په ډک اواز ویل :

علي پاشا! د تیمورلنګ د یلغار نه وروسته زه پوهیږم چي ولیعهد محمد ځانته هیڅ نه شو کولې ، دا ته وې چې ددښمن پر خلاف دي دجنګونو کړی یوپه بل پسې پرانستي او بریاوې دي تر لاسه کړې ، علي پاشا ! زه پوهیږم چې دا ټول هر څه ستا دشجاعت ، ستا د زړه ورتیا ، ستا د میړاني او ستا د ځان ځارني په خاطر دي . علي پاشا ! تا په خپله زړه ورتیا ، خپله میړانه او جرأت د عثماني سلطنت هره ځنده معطره کړه .تا د سلطنت په خوشحالیو کې نوې رنګ را پیدا کړ . علي پاشازویه ! تا نه یوازی عثماني سلطنت بلکه زما ځان کې نوې نفس را تازه کړ . زما د وینې په هره زره کې دې د خپلو بریاو او خپلو کامرانیو په واسطه نوې قوت پیدا کړ....

تر دې ځایه دخبرو وروسته سلطان بایزید یلدرم په څه فکرونو کې ډوب شو .دهغه ښځې ډسپنا هغه ته په پوره غور سره کتل ، لږه شیبه وروسته موسي یو ځل بیا په منډه راغې . سلطان او ښځې یې هغه ته په سوالیه سترګو وکتل . موسي دپنجري تر څنګ کیناست او بیا په ډیر سکون او ارام سره سلطان بایزید یلدرم ته وویل.

پلارجانه! دتیمورلنګ غونډه پاې ته ورسیده ، هغوې پریکړه کړې چې بیرته به نه راګرځي ، بلکه سیده به د سمرقند په لور ځي ، ځکه د تیمورلنګ زامنو او لمسیو دا ویره ښکاره کړی ده چې مونږ ته بیرته تلل نه دي په کار . خو تیمورلنګ د خپل اعلي سالار نورالدین څخه ناراضه دې ، ځکه چې نور الدین ستا د بندیتوب پر خلاف احتجاج کړی دي او دهغه په هغه کار یی هم احتجاج کړی دي چې هغه زمونږ دکورنۍ ښځینه غړی مجبورې کړې وې چې سالارانو ته شراب ورکړي . خوبیا هم تیمور لنګ په دغه غونډه کې نورالدین هم را غوښتي و ، په دې ډله کې نورالدین لمړنی شخص و چې هغه وړاندیز وکړ چې مونږ باید د سمرقند په لور مخه کړو . نورالدین د تیمورلنګ تر مخه هغه ستونزی هم رابرسیره کړي اوویلي دي چې هسي نه د جنګ ډګر ته په ستنیدو سره زمونږ لاس ته راغلي برې هم له لاسه ورکړو.

دتیمورلنګ زامنو او لمسو هم تیمورلنګ ته همدا مشوره ورکړه چې مونږ دجنګ ډګر ته په ورګرځیدو دعلي پاشا او محمد په لاسو د ماتی خوړلو له پاره نه ورستنیږو بلکه د سمرقند په لور باید مخه کړو . دهمدی ویرې په اساس تیمورلنګ پریکړه وکړه چې دخپل پایتخت سمرقند په لور وخوزیږي .

تردې ځایه د خبرو وروسته موسی چپ پاته شو.، ځکه چې څه ساتونکي راغلل ، هغوی د سلطان بایزید پنجره پورته کړه او پر اوښ یې کیښوده ، او په دوه نورو اوښانو یې ډسپنا او موسي سپاره کړل .او تیمورلنګ د خپل لښکر سره یو ځای د سمرقند په لور ولاړ .

پرلپسې لري ......

دقریب الرحمن سعید ژباړه

عثماني امپراطوري او پر خلاف يي ... (۳۲ مه او اخري برخه)

دقریب الرحمن سعید ژباړه
عثماني امپراطوري او پر خلاف يي د صلیبیانو سازشونه (۳۲ مه او اخري برخه)
مکمل غیرسیاسي : یو تاریخي په زړه پورې ناول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمونږ د هیواد ګوډ تیمور څوک دې ؟
اوس تاسي ددې تاریخي ناول اخري برخه لولئ :
پرلپسي ۵۸

سریان په منډه خپل کور ته راغله ، ډیره خوشحاله وه ، په ټوپونو ټوپونو هغه ځاې ته راغله چیرې یې چې مور او ورندار ریونا ناستي وې ، دهغې په دغې حال باندې ریونا او مور یې قیرات دواړه حیراني وې ، په رانژدې کیدو سره سریان بیا بیا د خپلې مور قیرات او ورندار ریونا سره تر غاړه شوه ، اویې ویل:

مورجانې ! او خورجانې ! ما تاسي دواړو ته یو زیرې را وړې دې ، او هغه دا چې نن ماښام به علي پاشا او سلطان محمد د بروصې ښار ته را ننوځي ، هغوې دکرمیان دحاکم بغاوت او سرکشي ځپلې ده د کرمیان لښکر یې له منځه وړې او پخپله دکرمیان حاکم یې وژلې دې ، ددې د مخه سلطان محمداو ورورمې علي پاشا د دینس بحري بیړۍ باندې حمله کړې وه او د هغې ملاحان یې له منځه یوړل او بیړۍ د ترکي د بیړیو سره یو ځاې کړه . اوس مي واوریدل چې د ماښام تر مخه سلطان محمد او ورور مي علي پاشا د لښکرو سره یو ځاې د بروصې ښار ته را ننوځي ، مورجانې !د بروصې خلک د سلطان محمد او زما د ورور علي پاشا د ښه راغلاست له پاره ځانونه چمتو کوي . په بازارونو او محلاتو باندې ښایسته محرابونه جوړیږي . مورجانې ! زه تا ته نه شم ویلاې چې زه څومره خوشحاله یم .

علي پاشا د راتلو په زیرې باندې ریونا لکه د ګل د غوټۍ په څیر و غوړیده ، د خپله ځایه پورته شوه او خپلې مور قیرات ته یې وکتل او ورته یې وویل :

مورجانې ! مونږته هم دکور کار ژر ختمول په کار دي تر څو د ښه راغلاست کونکو په لیکو کې و دریږو.

قیرات د ریونا وړاندیز و مانه . درې واړو یو ځاې دکور کار ژر ژر خلاص کړ اوبیا هغه لورې ته ولاړې چیرې چې دښار نورې ښځې دخپل لښکر د ښه راغلاست او استقبال له پاره راټولې شوي وې .

ماسپښین نا وخته کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د خپلو لښکرو سره ښارته را ننوتل نو دبروصې ښار د ناوې په شان جوړ شوي و او ښکلې نغمې او ترانې په کې غږیدې .داسي بریښیده لکه د بروصې د ښار څخه چې د خوشحالیو یو ستر ابشار را خوټیدلې وي . نجونو ډولکې او دیلارونه و هل اودخپلو لښکریانو استقبال یې کاوه ، لښکر چې دهرې کوڅې او هرې لوې لارې څخه تیریده نو دګلونو پاڼې به پرې را وریدې .

کله چې علي پاشا او سلطان محمد دخپلو لښکرو تر مخه د بازار د سترې کوڅې تر منځه تیریدل نو یو ناڅاپه پرې د ګلونو تیز باران پیل شو ، داسي باران و لکه چا چې ډکې ټوکرۍ راواستي وي او راوروي یې . کله چې علي پاشا او سلطان محمد وکتل چې دګلونو په شیندلو کې د نورو بې شمیره نجونو تر منځ دسلطان محمد ښځه او د علي پاشا ښځّه هم شاملې دي .
هغوې ډیرې زیاتې خوشحاله وې ، دهغوې پر کتلو دعلي پاشا او سلطان محمد په سترګو کې هم دخوشحالۍ نښې راپه ځلیدو شوې . اوبیا هغوې د خپلو لښکرو سره مخته ولاړل . لږه شیبه مخته سلطان محمد خپل لښکر ته د لاس په اشارې سره د دریدو حکم وکړ او پخپله یې خپل آس هم ودراوه ، علي پاشا هم د سلطان محمد په لور د کتلو سره سم خپل آس تم کړ . بیا سلطان محمد علي پاشا ته وویل :

علي پاشا وروره ! د بروصې ښار ته په راننوتلو زه یو ځل بیا دا اقرار کوم چې نه یواځې لښکر بلکه مونږ دواړه ورورنه هم د ډیرې ستړتیا احساس کوو . زه خو وایم چې لښکر ته به اجازه ورکړ و چې خپلو خپلو کورونو ته ولاړ شي . او مونږ دواړه به هم د خپلو کورونو په لور مخه کړو.

علي پاشا د سلطان محمد وړاندیز ومانه ، سلطان لښکر ته دخپلو خپلو کورنو په لور د ورتللو اجازه ورکړه ،او علي پاشا او سلطان محمد هم د خپلو کورونو په لور روان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥٩ *****

علي پاشا خپل آس په ځغاسته کړ او خپلې حويلۍ ته راغې ، که ګورې چې د حويلۍ په لويه دروازه کې ورته ريونا د استقبال له پاره ولاړه ده . علي پاشا د ريونا د ليدلو سره سم د خپل آس څخه را ښکته شو ، ريونا ورمنډه کړه او مخته ورغله، دهغې پر مخ خوشحالي او په سترګو کي يي خوښۍ نڅا کوله ، د علي پاشا د اس واګي يې و نيولې او په ډيره مينه يي د علي پاشا په لور کتل او بيا يي په ډير محبت سره هغه ته وويل :

اې زما حبيبه ! زه تا ته ستا د برياو ، کامرانيو ، په اړه مبارکي وايم . را ځه دننه را شه ، هلته په انګړ کې مور او خور دواړه ستا په انتظار ولاړ دي . که څه هم هغوې ما ته ويلي و چې دلته به له ماسره يو ځاې ستا استقبال ته دريږي خو بيا هغوې زه ځانته پريښووم . کيداې شي چې هغوې ما او تاته د لږ څه ويلو له پاره موقع برابره کړی وي ، را ځه چې هغوې هلته په انګړ کې په ډيره بې صبرۍ سره انتظار کوي .

علي پاشا خندان د ريونا سره را روان و . کله چې دوې دواړه انګړ ته را ننوتل هلته يي ورته مور قيرات او خور سريان دواړه منتظرې وې ، هغوې يو ناڅاپه ورمنډې کړې او د علي پاشا سره غاړې وتې ، قيرات د علي پاشا په ښکلولو نه مړيده . تر دې وخته پورې ريونا د علي پاشا اس په اخور تړلې و ، زين يې ترې را ښکته کړې و او واښه او دانه يی ورته اچولی وه .

ددې وروسته څلور واړه هلته ميلمستون ته ورغلل ، او د ريونا ، قيرات و سريان په اصرار باندي علي پاشا هغوې ته د تيرو جنګونو او پيښو تفصيل واوراوه .

٦٠****

سلطان محمداو علي پاشا تر څو اونيو پورې هملته په بروصه کې پاته شول ، او په خپل فوځ کي يي نوي ځوانان را شامل کړل . دهغوې له پاره يي ښه روزنه ورکړه . په دې وختوکې د نايکوپولس په چار چاپير کې دصليبيانو تازه لښکر ې مخ په راټوليدو وي . او اوس دمناسب وخت له پاره منتظر و چې د عثماني سلطنت په زمکو باندې بريد وکړي . په دې وخت کې سلطان محمد اوعلي پاشا هم خپل لښکر بيرته و غځاوه او شميره يي تر يولک او شل زرو پورې ورسوله ، همغومره چې سلطان بايزيد يلدرم به له ځانه سره لرل.

يوه ورځ سلطان محمد اوعلي پاشا خپل لښکر له ځانه سره واخست ا و د بروصې دښاره ووتل . دهغوې موخې د نايکوپولس ښار ته نزدې د صليبانو سره ټکر کول و . د نايکوپولس ښار وال به په پرلپسې توګه سلطان محمد دصليبيانو د خوزښتونو څخه خبراوه ، هغه اصرار کاوه چې همدا اوس د صليبيانو د ځواکونو سره بايد ټکر وشي او که نه ددوې څخه به بيا داسې ځواک جوړ شی چې بيا به ورسره ټکر کول ناشونې وي ، سلطان محمد اوعلي پاشا ددې پيغام د اوريدو سره سم دنايکوپولس دښار په لور مخه کړه .

کله چې لښکر د ښاره ووت . نو دسلطنت اراکين د سلطان محمد سره يو ځاې و، سلطان محمد اوعلي پاشا دخپلو اسونو د سپريدو په ځاې دهغوې سره همداسې پيدل ر وان و . په دې وخت کې يو ناڅاپه د دې هجوم څخه برهان الدين را ووت . او په اشارې سره يې سلطان محمداو علي پاشا ته د دريدو وويل . هغوې دواړو چې کله د برهان الدين اشاره وکتله سمدستي و دريدل. برهان الدين را مخته شو او په يو لاس يی د سلطان محمد او په بل يي د علي پاشا د اسونو واګي په خپلو لاسو کې واخستي .او بيا يي دواړو ته وويل :

داسلامي امت سترو زامنو! زما دقوم او ولس ځان ځارونکو! په خپلو آسونو کينئ ، دهغې وروسته بيا چې زه تاسې ته څه ويل غواړم و به يی وايم . خو ما ته به په ځواب کې دا نه وايي چې ته زمونږ سره ولې پيدل راون يی. زما زامنو! هغه څه چې زه يي درته وايم په هغې عمل وکړئ ، دخداې د لارې مجاهدينو ! مجاهد پر خپل آس سپور ښه ښکاريږي . زما زامنو! په ياد ساتئ چې الله ته دوه سترګي ډيرې ارزښتناکې دې ، يو هغه سترګی چې د الله د ويرې څخه اوښکي تويوي .او بل د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهد سترګي چې د اسلامي مملکت او اسلامي امت د پولو ځارنه کوي . زما سترو زامنو! تاسې دواړه زمونږ څخه ډېر ستر او د عزت څښتنان یاست . په خپلو آسونو سپاره شئ، تر څو هغه څه چې زما په زړه دي تاسو ته وویلي شم.

علي پاشا او سلطان محمد ورته په ځواب کې څه و نه شو ویلاې ، یوبل ته یي سره وکتل او بیا په خپلو آسونو سپاره شول . برهان الدین دهغوی دواړو د اسونو واګې په خپلو لاسو کې و نیولې ،او بیا یي دواړو ته وویل :

سلطان محمد او علي پاشا زامنو! تاسي دواړو د اسلامي امت زامن ، دهغوی ویاړ او افتخار یاست . ددې تر مخه تاسي دواړو یو ځاې د ولس دشپې تیارې مو د سهار په رڼاو باندې بدلې کړې . زامنو ! لکه څنګه چې تیمور لنګ پر مونږ یرغل وکړ او مونږ ته یي زیان او رسوایي را ورسوله ،او عثماني سلطنت یي ټول سره ولړزاوه ، خو تاسو دواړو په ډېره ښه توګه د عثماني سلطنت عزت پر ځاې کړ . زامنو ! اوس دادي یو ځل بیا د صلیبیانو لخوا د جنګ تنور ګرمیږي ، نو زامنو ! زه او دغه څومره خلک چې دلته ولاړ دی ټول د خداې څخه غواړې چې تاسي دواړه دخوشحالیونه ډکې پهخوانۍ قصې په څیر نوی بریاوې ، خوشحالۍ ، د عظمت او بري داستانونه ، حکایتونه ، مونږ ته را وړئ ، زامنو ! دخپل لښکر سره یو ځاې کوچ وکړئ ، خو کله چې ددښمن سره ټکر کوئ نو زما یوه خبره به په یادلرئ چې دالله نوم به په یاد لرئ او دهمغه څخه کومک وغواړئ ،اوبیا پر دښمن باندې ورپریوځئ ، زه هیله لرم چې که چیرې تاسې همداسې وکړئ نو قدوس خداې به تاسې ته په هغه میدانو کې هم بریاوې در په برخه کړي .

ددې خبرې سره برهان الدین هغوی دواړو ته دهغوی داسونو واګی ورکړې . علي پاشا او سلطان محمد یو بل ته وکتل او بیا یي خپل آسونو و ځغلول اودخپلو لښکرو سره یو ځاې د نایکوپولس په لور روان شول.

کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا د نایکوپولس دښار په شاوخوا کې د صلیبیانو د لښکر مخې ته ورغلل اوهملته یی پړاو وکړ نو صلیبیانو علي پاشا او سلطان محمد ته څه نظر و نه کړ او نه یې ورته کوم خاص اهمیت ورکړ . ځکه هغوی فکر کاوه چې د عثمانیانو ځواک د تیمورلنګ سره د ټکر وروسته مفلوج شوي دي او اوس چې دغه لښکر دهغوی مخې ته راغلي دهغوی حوصلې اوولولې بلکل مړاوې شوې دې نو په ډېره اسانۍ سره به ورته ماتې ورکړي . کیداې شي د صلیبیانو لښکر ته به تر اوسه پورې دا څرګنده شوي نه وه چې همدي علي پاشا او سلطان محمد د دینس بحري بیړۍ باندي ولکه کړي ، روسی او اروپایی متحده لښکر یی له منځه وړې ، او بیا یي دکرمیان بغاوت ځپلي او دکرمیان حاکم یی هم وژلي دې . او که هغوی ته دا خبر رسیدلې هم وي نوبیا به یې هم د خپلې زیاتې شمیرې په غرور سره سلطان محمد او علي پاشا ته دومره اهمیت نه وی ورکړې . نو په دې اساس کله چې سلطان محمد اوعلي پاشا هلته ورسیدل اوخپل پړاو یی درست کړنو صلیبیانود جنګ ډول وواهه.

څرنګه چې ددښمن په صفونو کې دجنګ ډول وهل پیل شونو سلطان محمداو علي پاشا هم دخپلو صفونو منظم کول پیل کړل . او بیا دخپلو خپلو فوځونو تر مخ و دریدل ، هغوی ددې جنګ له پاره پلان په لاره کې جوړ کړي و . کله چې د جنګ ډول وهل کیده نو علي پاشا دخپل فوځ تر مخه ولاړ د اسمان په لور یي سر پورته کړ ، په دې وخت کې دهغه په سترګو کې اوښکې راټولیدې اولاندې لکه د لعلو ددانو په څیر را غورزیږی. هغه په ډېره انکسارۍ او عاجزۍ سره خپل رب ته لاس پورته کړ او ویې ویل :

اې دکائیناتو د هر شي پیداکونکییه! یواځې ستا ذات ددې وړ دې چې کومک او بسپنه ترې وغوښتل شي . یواځې ستا ذات ددې وړ دي چې بندګي یی وشی او د اړتیاو به وخت کې ورڅخه مرسته و غوښتل شی . اې زمونږ پالونکیه ! زه اوزما ملګرې دواړه ستا ډېر عاجز بندګان یو ، او یواځې ستا د ذات په مرسته به ستا د مقدس نوم د تقدیس په خاطر ستا څخه د کومک او نصرت هیله کوم .

تر دې ځایه د ویلو وروسته علي پاشا لږ څه ځند شو او مخته یی وکتل . ځکه چې صلیبیانو خپل لښکر دلارو دتوروالي پورې او دتورو وریځو په څیر را خپور کړې و او مخکي را روان و . د سترګو په لید سره سم صلیبیان د سلطان محمد او علي پاشا په لښکر باندې لکه د مچ او میږیو په څیر را توې شول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو په دې اړخ کې سلطا ن محمد او علي پاشا هم درنګ و نه کړ ، هغه وخت چې ددښمن لښکر ددوې لورې ته را روان و دوې هم د تکبير د غږ نغمې پيل کړې او پر دښمن باندې و ر غورځيدل . او ډير ژر يې ددښمن ټولې ولولې او جوش له منځه يوړه . د لړشيبه جنګ وروسته علي پاشا او سلطان محمد دصليبيانو لمړي صفونه مات کړي او ددښمن په لاشونو باندې په تيريدو سره ددويمو صفونو او مرکزي برخي ته ورسيدل.

صليبيان چې د جنګ دپيلامي څخه دمخه ډير په جوش او ولولي کې و او په دې ډاډمن وول چې دسلطان بايزيديلدرم د نيولو وروسته او د تيمورلنګ په لاسو دعثماني ترکانو د ماتې وروسته به اوس عثماني لښکر ته ماتى ورکوي او دخپلو تيرو ماتو او تيښتو بدل به اخلي ، خو اوس ټوله معامله بل منګه شوه ، دهغوې د لمړيو صفونو د ماتولو وروسته ، سلطان محمد او علي پاشا دهغوې په وروستيو صفونو باندى ورغلي و او دا داسي زهري او له منځه وړونکي ځپونکي حمله وه چې د صليبيانو هيڅ يوې برخي ددې توان نه درلود چې د ځان نه يې دفع کړي ، په پايلو کې د نائکوپولس دښاره بيرون د سلطان محمد او علي پاشا په لاسو صليبيانو يو ځل بيا ډيره سخته او ذليله ماته وخوړه او دجنګ د ډګر څخه په تيښته شول. سلطان او علي پاشا دهغوې په تعقيب پسې روان شول . همدا راز د نايکوپولس ښاروال ته هم سلطان محمد ځواب ور وليږه چې د خپلې برخي د فوځ سره يو ځاې دې د ښاره را ووځي او ددښمن په پړاو دې ولکه وکړى .

سلطان محمد او علي پاشا تر ډيره پورې د هغوې پسې وروسته ولاړل خوکله چې هغوې دا احساس کړه چې دښمن دومره ځپل شوى دي چې د څو راتلونکو کلونو پورې بيا د راپاڅيدو توان نه لري ، نو بيرته راستانه شول اوهغه ځاې ته راغلل چې جنګ په کې شوي و. تر دې وخته پورې د نايکوپولس ښاروال د دښمن دپړاو ټول شيان راټول کړي و او هر شي يې جدا جدا اينبي و ،کله چې سلطان بيرته را ورسيد نو د نايکوپولس ښاروال ورته تعظيم وکړ او دهغې په دغه ستر ه فتحه يې ورته مبارکي ورکړه او دخپله اړخه يې ورته د فرمانبردارۍ ډاډ ورکړ. تر اوسه پورې لا دا خبرې رواني وې چې د لرې څخه يو څو آسپ سواره په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه يې ددوې لورې ته را ځغلول . سلطان ، علي پاشا او دنايکوپولس ښاروال ټول حيران شول ، سپاره را لنډ شول ، دخپلو آسونو څخه را ښکته شول ، سلطان او علي پاشا پوه شول چې دا دهغوې مخبران دي ، هغوې مخته را وړاندې شول ، سلطان محمد اوعلي پاشا ته يې تعظيم وکړ او ورته يې وويل:

درونده سلطانه ! يو ډير بد خبر مو درته راوړي دي . او هغه داچې ستا محترم پلار ددې دنيا څخه ولاړ . ستا ورور موسي اوستا ميرنۍ مور ډسپينا دهغه لاش را خستي او د سمرقند څخه يې بروصې ته ر اوړي

دا خبر د سلطان او علي پاشا دواړو له پاره لکه د برق د جټکې په څير را وغورزيد. ددرې واړو سرونه ښکته و ، د ټولو په سترګو کې اوښکې وې ، په دې وخت کې علي پاشا ښاروال ته وويل :

درونده ! هغه څه چې ددښمن د پړاو څخه تر لاسه شوي دي هغه درې برخې کړه يوه برخه يې ته د خپل لښکر له پاره چې هلته په ښار کې دي يوسه او پاته دوه برخې يې ما او سلطان محمد ته حواله کړه ، مونږ همدا اوس د بروصې په لور کوچ کوو .

د سلطان محمد حالت ډير خراب و ، علي پاشا د ښاروال سره يوځاي شو او د غنيمت د مالونوڅخه يې يوه برخه هغه ته اودهغه لښکر ته ور حواله کړه اوپاته يې دخپل او سلطان د لښکر سره يو ځاې راواخسته او دبروصې په لور يې حرکت وکړ.

دا اتفاقي خبره وه چې کله چې سلطان اوعلي پاشا د بروصې ښار ته را نژدې شوي و نو دهمغه ورځې په سهار دسلطان بايزيد يلدرم مړې دهغه زوي موسي او ښځې ډسپينا هم بروصې ته راورساوه . او کله چې د ماښام په وخت کې سلطان او علي پاشا د بروصې ښار ته څيرمه را غلل نو په هماغه وخت کې د سلطان بايزيديلدرم جنازه د ښخولو له پاره د بروصې د ښاره بيرون را وړل کيده . سلطان محمد او علي پاشا چې په کوم ځاې کې غوښتل سلطان بايزيد خاورو ته وسپارې نو خپل لښکر يې دهماغه ځايه لږ څه شاته پريښود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سلطان بايزيد دجنازى پسې يو عالم خلک را روان وو، ژړا او انګولاوى وي ، ښځو په کوکو کوکو او چيغو ژړل ،داسې بريښيده لکه ټوله بروصه چې د سلطان دجنازي پسې وروسته راغلي وي ،

سلطان محمد او علي پاشا د خپل لښکر دتم کولو نه وروسته د جنازي په تدفين او تکفين کې شامل شول.. کله چې د جنازى لمونځ ادا کيده نو سلطا ن چې په لمړى صف کې ولاړ و تر شاوکتل چې تر هغه ځايه چې يې د سترګو ديد کيده د خلکو سرونه ښکاريدل . کله چې د جنازى لمونځ ادا کړل شو او دتدفين کار پاى ته ورسيد، نو محترم برهان الدين دسلطان محمد خواته راغې ، اود سلطان سره غاړى وت. اودکوچنيانو په څير دواړو وژړل . دبرهان الدين دسترګو څخه دومره اوبه ولاړې چې ږير ه يې پرې لمده شوه . او بيا يې د سلطان محمد په شا لاس راښکود او ورته يې وويل:

محمد زويه ! دا څومره خلک چې دلته راټول شوي دوې ته او خپل لښکر ته دې خپلو کورنو ته د تګ اجازه ورکړه . دهغه په دې خبره باندې سلطان سمدستي عمل وکړ او خلکو ته يې خپلو خپلو کورنو ته دتللو اجازه ورکړه . دسلطان محمد اوعلي پاشا د لښکر يانو پرته نور ټول خلک خپلو کورنو ته ولاړل . خوبيا هم د قبر تر څنګ څوکسه ښځې ولاړې وې . په دې ښځو کې ډسپنا ، د وليعهد محمد ښځه ، اودعلي پاشا ښځه ريونا شاملې وې .

ددې وروسته برهان الدين د سلطان بايزيديلدرم د قبر خواته کيناست ، سلطان محمد او علي پاشا يې شاته ولاړ و ، برهان الدين تر يوه وخت پورې په ډيره عجيبه توګه په قبر باندې لاس راښکود ، شاته ولاړو هر يو علي پاشا او سلطان محمد دا درک کړه چې برهان الدين په سلګيو سلګيو ژاړي ، په خپله سلطان محمد اوعلي پاشا هم ژړل ،او خپلې اوښکې يې په خپلو لمنو پاکولې ، په دې وخت کې برهان الدين د قبر دپاسه لاس راښکود ، ژړل يې او ويل يې :

بايزيده ! زما زويه ! ته دخپل قوم ددښمنانو له پاره دشګو او صرصر سيلاب وې ، تر هغو چې ته ژوندې وې نو زه د افسانو دښار په څير هوډمن وم ،... برهان الدين په سلګيو سلګيو ژړل او يو ناڅابه دقبر دپاسه ور و غوړيد. علي پاشا ور مخته شو ، هغه يې د لاسو او مټانو څخه و نيو ، را پورته يې کړ او په ژړانده اواز يې ورته وويل :

زه پوهيږم چې بايزيد ستا څومره عزت کاوه او څومره مينه يې درسره کوله . خو بيا هم زمونږ درونده مشره ! زه او سلطان محمد به تا دژوند په دې ډګر کې يواځې پرينږدو .

کله چې علي پاشا چپ شو نو سلطان محمد را مخته شو د برهان الدين تر مخه و دريد ، او دهغه سره داسې ور غاړيوت لکه دپيريو پيريو راهيسى يې چې يوبل نه وي کتلي ، بيا سلطان محمد دبرهاالدين په اوږه باندې لکه د کوچنيانو په څير خپل سر کيښود او په ژړا يې پيل وکړ.

برهان الدين صيب ! که چيرې زما پلار ستا زوي و نو زه خو ستا لمسي يم ، زه به دومره بدبخته انسان نه يم چې تا په تکليف او ستونزوکې پريږدم .لکه څنګه چې د قدوس خداې وروسته زما پلار، ستا ملاتړي و نو په همدې توګه به که خداې کول زه هم ستا له پاره ثابت شم .

دسلطان محمد او علي پاشا په خبرو باندې برهان الدين تر يوه حده پورې را جوړ شو ،خپلې سترګې يې وچې کړې اوبيا يې سلطان محمد اوعلي پاشا ته وکتل او ورته يې وويل :

زما ځواني د بايزيديلدرم کوچنيتوب ، اوزما زړښت د بايزيد د ځوانۍ سره يو ځاې ولاړ ، په ښکاره توګه خوما بايد دهغه دمخه د نړۍ څخه سترګې پټى کړې واې خو مقدر داسې راغې چې بايزيد زما څخه د مخه ولاړ شي . خداې دې هغه په اخرت کې هم برياللي او سر لوړې کړې .

بيا درې واړو دد عا له پاره لاسونه پورته کړل ، تر ډيره پورې يې دعاوى وکړى اوبيا برهان الدين علي پاشا او سلطان محمد ته وويل :

زما زامنو! راځئ چې اوس دښار په لور ولاړ شو. هلته به خلک زمونږ انتظار کوي . په دې خبره ټول د ښار په لور را

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان شول ، لږ څه مخته برهان الدين ودريد ځکه چې د بروصې دښار په لور په لاره د لارې په غاړه ملکه ډسپنا ، د سلطان محمد ښځه او دعلي پاشا ښځه ريونا ولاړې وې . درې واړو په سلګيو سلګيو ژړل . لپې لپې اوښکي يې د سترګو را رواني وې . برهان الدين راغې او بيا بيا يې ددرې واړو په سرونو لاس را ښکود، تسلي يې ورکړه ، اوبيا يې ټول له ځانه سره د بروصې دښار په لور را روان کړل. لمر هم خپله هغه اخري ساه اخسته او د غروب او ډوبيدو په لور راوان و . تياره هر ه شيبه فضا په خپله غيږ کې را نغښتله ، دماښام تور رنګې لاسو په فضا کې دتيارو سيورو دخپرولو کار پيل کړې و .د بروصې دښار دجوماتونو نه د ماښام اذانونه را پورته شول او د ستر خداې دنوم په اخستلو سره يې ټوله فضا او چاپيريال په خپله غيږه کې را نيولې و.

د سلطان بايزيد يلدرم د مړيني په اساس د بروصې ښار ته د راننوتونکو ټولو لويو لارو په سر ژړيدونکي سترګې ، غم وهلي او په درد ککړ حال هرې لورې ته خپور و او ټول ښار په غم او وير کې ډوب شوې و.

دژباړې پاې . د(۱۳۸۸ شمسي کال دعقرب مياشت)

قريب الرحمن سعيد

د استاد قريب الرحمن سعيد نورې ليکنې او پښتو ژباړې:

اسلامي سيات .(مولانا ګوهر الرحمن«رح») (چاپ شوی)
اسلامي رياست .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
خلافت او ملوکيت . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
پرده . .(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
د حديثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې . (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
دنبوت پائ. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(د چاپ لاندې)
دصلاح الدين يوبي رينښتې پيښې (دايمان پلورونکو داستان) (التمش) (د چاپ لاندې)
د رسول الله (ص) د انقلاب حکمت .(سيد اسعد ګيلاني «رح»)(چاپ شوی)
يو شمير نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتوژبو) چې نومونه يې زما په ليکنو کې کتلائ شئ.
د بايزيد يلدرم تاريخي په زړه پورې ناول .
دسلطان علاو الدين خلجي په زړه پورې ناول .
دسولې کاروان (همدا اوس دلاس لاندې دې)...
زيات شمير پښتو مضامين او دانګليسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګليسي ژبه سياسي شننې ، مقالې او ليکنې چې په پښتو او نګليسي ژبو ورځپاڼو او يو شمير اونيزو او مياشتنيزو کې خپاره شوې دي.(په خواشينی سره چې ريکارډ يې له ژباړن سره نشته .)

قريب الرحمن سعيد

د ۱۳۸۸ لمريز هجري کال د عقرب مياشت .

۲۰۰۹ زيږديز کال دنومبر مياشت .

دقريب الرحمن سعيد ژباړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library